

בעזהש"ת

קונטרס

עמק הבנא

ב' חלקים

☆☆☆

שנת תשמ"ו לפ"ק

הנני מבקש מכל קוראי הקונטרס לעיין קודם בהקדמה

וזאת למודעי שכונטרס כתב יד שלי ובהפאטאגראפיעס שעשו ממנו
יש שינויים מהנדפס פה, והעיקר כהנדפס כאן כי הוא המתוקן.

קצת מפתח פרקים ומפתח ענינים נמצא אחר הקדמה ב'

האדרעס להשיג החיבור

RABBI M.D. BECK

P.O. Box 702

Monsey N.Y. 10952

Copyright © '985

**הנני אוסר לכל אדם באיוז מדינה שהוא להדפיס זה הספר או חלק ממנו
באיוז צורה שהיא בלי רשות המחבר**

קונטרס

עמק הבנא

חלק א'

מדבר לברר נכונות ההתעוררות לתיקון

מכשולי החלב

ומבאר קצת את גודל הסיבוך והחורבן בכלליות, ואת הסיבות שהביאוהו

* *

בזמן שמלאה הארץ חנף והחליפו את האמת של תורה על אינטערעסן ו"פארטיי" ו"אנחנו" אפילו בין תוך תוכיותינו, ותמורת עומ"ש עול בשר ודם, ובמקום יראת העונש מתייראים מאנשי זרוע ובעלי לשון, אין תקוה שישאר אמונה ותורת אמת, רק אם הנשואים המבינים (אף כי פשוטים הם) ימסרו נפשם בפשטות על הכרזת האמת של תורה, כי מצב כזה הוא שעת השמד — שגזרו הפאליטיקאנטן — לכן אי מן העיקרים בזה הוא, שיאמרו מה שיש לומר בגלוי ובראש מורם, ופרסום שם האומר, ופרסום הענין — יהי מה שיהי.

וזה הפירסום והגילוי שקול בנחוצותו נגד כל ההסבירים כולם
לכן הנני חותם שמי על הקונטרס

משה דוב הלוי בעק

אבל אם זאת לא יעשו, אלא יחיו כעין האנוסים שבשפאניע בפנים כפולים, מחוץ יראו פנים כהשלטון והרוח השורר אע"פ שיודעים או אפילו רק חוששין שהוא היפך תורה ורק בחדרים או בין איש לרעהו יתרעמו או אבדה התקוה לשונאי ישראל ח"ו

☆☆☆

מודעה רבה

כל מקום שנזכר בדברינו הגה"צ המעורר שליט"א או המעוררים וכהנה, הכוונה על הגה"צ מקאשוי ובניו שליט"א ולא על שום אחרים. כי אין לנו שום שייכות עם הרבנים האגודיים או שאר רבנים ואדמורי"ם הנוטים לציונים או לציונות אפילו לחצאין או אפילו במשמעות הן בא"י והן בחו"ל, כי הם הם המחרים את בית ישראל כולו, כי עוקרים טהרת האמונה וממשיכים את ישראל אחר

המינות הציוני — שברו את החומות המבדילים שהעמידו אבותיהם ורבותיהם נגד הציונות — קיררו את שנאת הרע של עם ה' עם אהבת ישראל מסולפת והפכו דא"ח למינות — הורו לעם ה' למכור נשמתם וצאצאיהם לעוקרי האמונה בעד בצע כסף — הכניסו צלם בהיכל ה', כי עירבו תורה עם מינות, שבת ומינות, קדושה ומינות, חסידות ומינות, עבודה ומינות, ותשובה ומינות — הפכו וסלפו את דרכי היהדות האמתיים, ואת דרכי אבותיהם ורבותיהם — מיוסדים על שקר ואינטערעסן פארטיי ופאליטיק — הם הם המחללים שם שמים בעולם כולו, בהיות ה"ישראל" הציוני מכריז "חופש הדת" שאין הצבור ה"ישראלי" ולא ההנהגה ה"ישראלית" מחוייבת באמונה ודת ורק הרוצה יחזיק בזה, דהיינו שהפרו ברית סיני וערבות מואב ומכריזים לית דין ולית דיין ר"ל, ורבנים אלה מכריזים תמיד שזה ה"ישראל" "ישראל" הוא, והנהגתו הוא הנהגת ישראל, וכן האומות רואים (על הטעלוויזשן) ושומעים (ברעדיא וכתבי עת) שהרבנים מסכימים שהישראל המורד וכופר בה' ישראל הוא — הם הם מביאים סכנה גשמית הן כלפי מעלה בעון חיה"ש הנורא אשר על הכלל כולו יוצא בעוה"ר והשם ירחם, והן כלפי מטה כי האומות אשר חמתם בוערת על הציונים בראותם שגם הרבנים אתם, בוערת חמתם גם על השותומ"צ, ואוי יהי' כשיתהפך עליהם הגלגל וכמאה"כ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, ואין אני רוצה לקרא על כאלה שם "גדול" או "צדיק" כי השם הנכון להם **מסיתים ומדיחים מחללי ה'** ואסור להתחבר אתם בשום ענין אפילו למצוה או לתורה כמבואר באבות דר"נ פ"ט ואסור להחזיקם כגדולים ומנהיגים כמבואר בארוכה בספר יוסיף ישועה (שעזרני השי"ת להוציא לאור במספר מצומצם).

ומה שנתפרסם לפעמים דברים שלי בחוברת אחד עם כאלה הוא שלא בהסכמתי וכנגד רצוני.

סיפור ההשתלשלות והעתקת הדוקאמענטען הם באותיות גדולות, והביאורים באמצע ההשתלשלות הם אותיות אחרות (וכמו כל הקונטרס).

★ ★ ★

הקדמה א'

(א) הענין הראשון שמוכרחים להקדים הוא, היות שיצרו רוח חזק ודעה שהמעוררים כוונתם לקלקל ולהחריב הצבור שלנו — וכיון שנתיסר ונקבע הנחה זו, אפילו הרגילים להתבונן שוב מביטים על כל דברי המעוררים כחשדנות וביטול, ודבריהם בזויים ושנואים, עד שאין נצרך אפילו לעיין בדבריהם, ודוחין אותם בקש, ומכש"כ ההמון שאין רגילים להתבונן ולחשוב כלל, וכולם כא' עונים ואומרים "שונאים" "שונאים".

(ב) לכן ליהוי ידוע שזה שקר, אין כאן שונאים אלא אוהבים, ואין כאן כוונה לשנאה ולקלקל אלא אדרבה הכוונה מתוך אהבה לתקן וליישר הקלקול, ולהציל את מה שניתן להציל מן החורבן וכדיתבאר בס"ד.

(ג) וכן כשאנו כותבים טענות אין הכוונה ח"ו על כלל ציבורינו ת"ח חסידים ואנשי מעשה יראים ושלמים, זקנים ואכריכים בחורים וילדי שעשועים, אך לאותן יחידים שלהם נוגע הענין.

וגם לאותן יחידים אין כוונתנו אלא להסיר המכשול ולא שום אינטערעס אחר עצמי או כוונה אישית נגד אותם, ולא שיצאו תוצאות צדדים שאינם להסיר מכשול.

(ד) ודוקא מפני חיוב התורה והאחריות והאהבה להצבור דוחק אותנו לכתוב, (ולוא זאת יותר נוח לשתוק, ואין אנו מחפשים הפרעות כמו שעושים חשבון זה כל בעלי חשבונות).

בקיצור, אין ענין הקונטרס לבזות את מי שהוא — אלא בירור ענינים — (אמנם ענין הכבוד והבזיון צריך משקל את מי לכבד או לבזות, ואיך ומתי ולמה, ומחוייבים לשקול עפ"י תורה ואסור להחליף).

(ה) כוונתנו ללכת בדרכי התורה, שנאמר מכסה פשעיו לא יצליח, ומודה ועוזב ירוחם — להיפך מן הנתיב שאחזו ללכת בו היום להיות מכסה פשעיו וחושבים להצליח בזה — אבל התורה אומרת שלא נצליח בזה — לכן צריך לגלות את הפשע לנו לעצמינו ולהודות עליו ולעזבו, ואז ירחם עלינו השי"ת ונצליח.

(ו) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'.
אולי כשוך חמת סערת הנצחון ימצאו יותר אנשים שיתנו לב להתכונן ולשוב, כוונתנו למצא עכ"פ יחידים שיתכוננו בדברינו אחת לאחת, ויבקשו האמת דייקא בלי וויתור לא' מן הצדדים, הצדקו דברינו או לא, במה צדקו ובמה לא, ושהאמת יחייב אותו ויסיק לעצמו מסקנא לאמתו כפי שהאמת מחייב, (ואם מוצא עצמו שאינו יכול לקיים עכ"פ יודה על האמת לעצמו ולאחרים ואל ינסה לרמות עצמו ולהקים "שיטה" בעקלקלות).

(ז) אף גם זאת שהדברים שיחשוב שהם כלתי נכונים אל יחליש לו זאת את הדברים שימצא לנכון, אלא הנכון ישאר בתקפו להסיק מסקנא.
(ח) דברינו מופנים למי שהתורה אצלו יקר מן הכל, ולא לבעלי חשבונות, שהאינטערעסן הוא הראשון אצלם.

☆ ☆ ☆

הקדמה ב'

א

(א) במימרא וסיעתא דשמיא רצונינו בזה לדבר בענין התעוררות תיקון החלב.

(ב) באמת ענין החלב הוא רק תוצאה משרשים רעים שהביאו לכך — ענין החלב הוא רק אחד מכמה ענינים חמורים שנפרצו בעוה"ר וכדיתבאר לקמן בס"ד — אף כי ענין החלב לעצמו הוא חמור מאד — החלב נפרץ בעוה"ר הן מפני שקבעו בו הלכות ומנהגים כלתי נכונים והתירו האסור, הן במעשה, שחל בו הזנחה רבה, — והתיקונים שמפרסמים, עדיין רחוק מתיקון המוכרח, וכל זה יתבאר בס"ד.

(ג) כבר הקדמנו שאין כוונתנו בשום אופן לקנטר ולא לבזות ולא להרכות במחלוקת, וזה יהי' ליסוד מוסד בהקונטרס בס"ד — אמנם מה שהביא אותנו לכתוב הוא רק מפני שהתוה"ק מחייבת אותנו כך וכדיתבאר בס"ד.

(ד) ואם היות שהדבר נקשר במחלוקת, כבר בא על זה האזהרה, הובאה בשע"ת לר"י בשע"ג נ"ט דיש מקום שמחוייבים להחזיק במחלוקת —

וכשם שהמחלוקת הוא עון כך מניעת המחלוקת במקום שצוה תורה להחזיק במחלוקת הוא ג"כ עון, וכן כתב החרדים פ"ד אות מ"ב ומ"ג ומביאו בריואל משה ח"ב פרק נ"ג.

(ה) וכותב שם מרן רבינו זצוק"ל בזה"ל והרי שהחמיר יותר במי שאינו מחזיק במחלוקת על המתייצבים על דרך לא טוב ממי שהוא מחזיק במחלוקת במקום שאין צורך אף שוודאי להחזיק במחלוקת במקום שאין צורך הוא עון פלילי ונורא מאד כי גדול השלום כנודע, מ"מ למנוע ממחלוקת על המתייצבים על דרך לא טוב גרע יותר עכ"ל וז"ל יעב"ץ אבות פ"ב מ"ו, מי שאינו נכנס במחלוקת על המתייצבים על דרך לא טוב אינו חושש לעלבון קונו ואינו נכנס בגדר אנשים עכ"ל.

(ו) וכן בנידן דידן שהתייצבו על דרך לא טוב כדיתבאר בס"ד מחוייבין לומר, אע"פ שיכול לבא עי"ז מחלוקת (ובענין זה לא נאמר כופרים או רשעים אלא מתייצבים על דרך לא טוב, שעליהם כותב בשע"ת וחרדים שמחוייבים להחזיק עליהם מחלוקת) אמנם אין כוונתנו למחלוקת אלא לעורר ולהוכיח ולתקן (ואם יבא המחלוקת אין אנו אחראים, גם נשתדל שלא להשיב בל"נ ובס"ד רק במה דשייך לתורה ועפ"י הוראת התורה).

(ז) אמנם בודאי שהענין צריך משקל, והמשקל הוא על פי דברי תוה"ק, ואכן נקיים בזה נר לרגלי דבריו ואור לנתיבותי, ונהי' מוגבלים, והחונן לאדם דעת יחנינו דעת ועזר שלא לנטות מרצונו ימין ושמאל.

ב

(ח) ולא נשית לב לדברי המבטלים ואומרים מי אתה לשקול ענינים חמורים כאלה, — יש בזה שאלות ותשובות אשר קשה להעתיקם ולסדרם כאן כי רבים הם ואינם מן הענין, אך למען לקיים והייתם נקיים (עכ"פ במקצת) נודיע אשר כתורה אני עושה כענין השאלה והיעוץ בענינים אלה.

(ט) ומה גם שכל אותם (כמעט כולם) שטוענים טענה זו, שפגשתי עד הנה, נותנים את כתר היעוץ למי שאינו הולמתו.

(י) וגם כי נוכחתי לדעת שלא טענה זו בעצמה דוחקתם, אלא שנטיית לבם הוא להיפוך, ולפעמים גם גובה הלב שהשני מבזה בעיניו, ואין רוצה אפילו לשמוע, אלא רוצה כמו הרוח שלקחה את ההמון בלי תבונה,

ואם נפגש במי שטוען טענות, רוצה להפטר, או שאינו יודע כלל מה לרצות אלא רוצה להשאר במנוחתו שלא יטרידו אותו, והדבר הקל ביותר הוא זה האופן לבטל את השני בביטול גמור.

(יא) ועוד שהם בעצמם שוקלים לעצמם ענינים חמורים כאלה כשיש להם אינטערעס ולא רק שאין שואלים עצה אלא שגם מורים לאחרים ואפילו לגדולים מהם הרבה מה לעשות בענין ההוא.

(יב) וכבר הי' שאמרו לי הי' לך להתייעץ עכ"פ עם ר' פלוני וכשהסכמתי הקדימו הם לאותו ר' פלוני לומר לו מה לייעץ אותי.

ג

(יג) והנה בענין הזהירות בכבוד ת"ח ואנשי התורה וכן בענין לציית לדברי ת"ח נתבאר בפנים הקונטרס בס"ד (ועיין בספרינו מכתב התעוררות ח"ג קונטרס לא חסור בארוכה פרטי הענין בס"ד).

והיות שתופסים עלי בענינים אלה צריך אני לקיים והייתם נקיים וכו' להראות שיסוד דרכינו בנוי עפ"י תורה בעזהשי"ת.

(יד) בענין חיוב תוכחה מבואר בפנים הקונטרס דשייך כאן, וחייב התוכחה גם תלמיד לרב כמפורש בב"מ ל"א ע"ב וביו"ד רמ"ב סכ"ב דמחוייב להקשות לו ולמחות בידו (ועיין ב"ב דף י' ע"ב תוס' ד"ה עליונים).

(טו) וביו"ד רמ"ב סי"א כותב בזה"ל לאפרושי מאיסורא כגון שרואה אדם שעובר עבירה מפני שאינו יודע שהוא אסור או מפני רשעתו מותר להפרישו ולומר לו שהוא אסור בפני רבו שבכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב עכ"ל (ורש"י בחולין נ"ג ע"ב ד"ה אתרי', כותב, כל מקום שיש נדנוד חטא אין חולקין כבוד לרב עכ"ל ויש להתפלפל בדברי רש"י זה ואכ"מ).

(טז) וידוע שהזהירה תורה ולא תשא עליו חטא להזהיר המוכיח שלא יבייש, ומבואר בפרוסקים מתי אסור לבייש ומתי צריך לבייש ובפנים מבואר בס"ד דרכינו בזה עפ"י תורה.

(יז) וכל זה בתוכחה, אבל בפרצה שנפרצה מחוייבין לעמוד בה וחמור הענין לאין שיעור, אמנם בענינינו חמור הרבה יותר מכל זה, ולא מחמת

תוכחה לכד באנו לדבר, גם לא רק מחמת גדירת פרצה, אלא מחמת שהמצב עומד לפני חורבן שארית שונאי ישראל כמבואר בפנים, וכל הרוצה לראות הנולד אי אפשר שלא יצעוק מרה בפרסום, אשר בור שחת כרוי לפני רגלי השארית, והתהום פרוע רח"ל, ובסוף חלק א' של הקונטרס הבאנו דברי הגאונים הק' ר' הלל קאלאמייער ור' חיים סופר זצוק"ל וזי"ע, עיי"ש איך צריכים במצב כזה לצעוק, ויתראה להקורא שאין כאן שאלה של כיוש, אמנם אנו נזהרים ומוגדרים בגדרה של תורה וכנ"ל.

ובמצב כזה אי אפשר להביט על שום עיכוב ושום איש והמבין השותק יהי' נתבע בכי"ד של מעלה על אבדת הדור.

(יח) והנה בדברינו להלן נתבארו החיובים המחייבים עפ"י תורה לפרסם קונטרס זה, וכיון שנתברר לי שאני חייב כזה עפ"י תורה אסור לי למנוע מזה (וכבר ידוע דנגד התורה אסור לציית).

והיות שבמשך הזמן נולדו כמה הפרעות בענין הוצאת הקונטרס, התחייבתי לומר אשר אך ורק אם יתברר לי שבכל הטעמים המחייבים להוציא הקונטרס שכתבתי לא צדקתי אפילו בא' מהם ולא נשאר טעם אחד מכל אותן הטעמים, רק אז אני רשאי לחזור.

(ט) ובקיצור — הבעלים היחידים בענין זה הוא אך ורק התוה"ק בעצמה — ואין כאן רשות אלא ציווי וחיוב והכרח, ואין שייך לוותר אצלי ולא אצל אחרים או למנוע.

(כ) ומהאי טעמא גופא אין בא בחשבון שום טענות בעל כתיים ועולמיים, אך ורק טענות של תורה — דהיינו, יש חיוב עפ"י תורה או לא — ושאר טענות אינם לענין כלל, ואין צורך להשיב עליהם, ולא לפנות אליהם.

(כא) וממוצא דבר נשמע אשר גם טענות שתוכם ומקורם אינטערעסן ורצונות ומלוכש עליהם טענה של תורה, נסתר, שערי פשעטלעך לא ננעלו כידוע שהרצון מוליד סברות לפי נטיית הרצון, גם טענות כאלה אין נותנים טעם לשבח, ומזריעת חוח לא יצא חטה אם המקור אינו תורה ואמת לא יצא תורה ואמת, ואין באותן טענות יותר משמטילים טרחא להעמידם על כור המבחן לבחון איך האמת.

כב) ולסיום הענין נזכיר את דברי הגאון הצדיק ר' ישראל סאלאנטער זצ"ל (אור המוסר) מעולם לא חשבתי אם יכול אני לעשות אלא אם צריך אני לעשות (הובא במכתב הגה"צ ר' מאיר סעמינצער ז"ל).

ד

כג) והנה הרופא המטפל בחולה אם יטפל רק במה שנראה מן החוץ ולא יחקור על שורש המחלה החסיר העיקר, וכמו כן לענינינו אם נדבר רק ממכשול החלב ולא מן השרשים שהביאו לזה יחסר העיקר, לכן יבואו בדברינו בס"ד כמה שרשים שהביאו למצב זה, וזה מוכרח לתועלת.

כד) אמנם אעפ"כ יש הרבה ענינים שבהכרח לעבור עליהם בשתיקה, כי אנו משועבדים לציווי התורה, אין אנו הפקר לדבר ולעשות כל העולה על רוחינו, ואנו מוכרחים להתבונן על כל ענין ולראות הנולד, לכן יהיו דברינו מוגבלים מאד.

כה) וכן רצונינו חזק להמנע מלהשיב על פרטיות דברי ריב ודברי בוז וקלון שנשפכו ונשפכים והולכים בעוה"ר לעומת אחד מגדולי הדור זקן ויושב בישיבה כל ימיו, אשר העבר שלו נקי מענינים ומדות מגונות וביתו ריקן מעבירות (ומצבירות הון באופנים שונים, וכו' וכו') ואשרי ילדותו שלא ביישה זקנותו, וכן לא נשיב על פרטיות הבזיונות והעלילות הנשפכים על בניו הת"ח גודרי גדר ועומדים בפרץ שליט"א, כי אין קץ לדברי רוח, ומה גם שהדברים מכוונים למשוך את הענין לצדדים בכדי להתעלם מן העיקר ולבטל את הנקודה שעליו צריך לשים לב.

ה

כו) גם רצונינו להעיר שהקונטרס מיועד לבני תורה בעלי יושר שנקודת האמת מוליכם, — כי לבעלי פאליטיקע ואינטערעסן ו"פארטיי" ו"אנחנו", לא יועיל שום הסבר ושום ראי' (צא וכדוק שאפילו אמרת להם ראי' חזקה שגם לדידהו אין עליו תשובה, אינו מזיז אותם כלום, אך יחפש לסתור אותך בטענה אחרת אם יוכל, ולמעשה אינו נחרד אולי אינו כדבעי, ואפילו תכפול כמה תשובות ישאר כמקדם).

כז) ויכול להיות גם ישרים ותמימים, ולדאכון לב אפילו בני תורה, אלא שיש להם נגיעה ושוחד מאיזה צד ובאיזה אופן שהוא, או אימת

הקדמה

יא

הטעראר עליו, כבר עושים פשעטלעך עקלקלות וכבר אין יכול להבין, עד שאיננו מזדקק כלל אפילו להשיב תשובות על מה ששואלים אותו. ואפילו חרדה אינו נחרד לעומת השאלות החזקות, אלא הכל פשוט אצלו כביעותא בכותחא, ולכל היותר דוחה בדחיות של קש וגם כלצנות והכל, וחוזר על דברי ההמון עוד פעם ועוד (או על הדברים המתאימים לאיש פשוט המוני שנאמרו) דברים חסידי תורה וחסידי שכל וחסידי מדות הגונות.

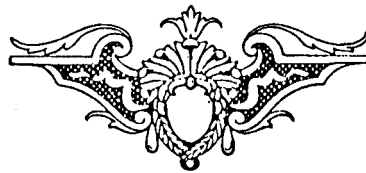
כח) גם הכרעותיהם הם אותם הכרעות עצמם שהכריעו הפאליטיקאנטן לפי ה"פאליסי" שערכו, ולא הכרעת תורה.

כט) גם את המציאות הם מתארים לא לפי האמת אלא לפי ה"פלאן" שערכו הפאליטיקאנטן במסתרים, כך מספרים העובדא שעליה דנים.

ל) אבל כל בעל בחירה ישר הולך, ימצא לפניו טענות צודקות וישקול בצדק לפי הטענות שיתנו עדיהן ויצדקו.

לא) עוד אבקש לכל ישר הולך שהתלונות שישמע על קונטרס זה יעיין דוקא בפנים הקונטרס הזה כי עפ"י רוב תירצנו את הקושיות הנופלים והשתדלתי להסיר התלונות ולהוציא לאור את ישרות הענין בס"ד ולא ישמע לבעלי הלשון המביאים קטעים ומסלפים, ובכל זאת שגיאות מי יכין ואם יעוררנו (יותר רצוי בכתב) אשתדל להודות על האמת, אם אמצא בדבריהם אמת.

נגמר הקונטרס בס"ד שלהי אייר תשמ"ה (כב' שנים אחר התחלתו), כן יזכנו השי"ת עוד לרצון לפניו.

החייבים המחייבים לדבר דברינו עפ"י תורה

שאין להניח בשתיקה חילול ה', וחילול התורה, ובזיון ת"ח, ביזוי המוכיחים, ובטול התוכחה, פרק ה'.

•

למנוע יהודים ממכשול (ונכלל בו קצת תוארו של השגחה ראוי' — וקצת דברים אודות ההשגחה שהקימו — וענין לגיון של מלך), פרק ו'.

•

ענין התוכחה (החיוב להוכיח והחיוב לקבל תוכחה, ועון שנאת התוכחה והמוכיחים), פרק ז'.

•

העולה על כולם — להעמיד את הדעה האמתית היא התורה — ולהסיר דעה ודרך חיצוני הוא ה"פארטיי" ההורס ועוקר את יסודי האמונה והתורה, פרק ח' (ועיין הסבר על ענין זה בפרק ט"ז ופרק י"ז (הסיום).

•

ויחדנו לכל א' מן הענינים פרק בפני עצמו פרקי ה' ו' ז' ח'.

★ ★ ★

ואלה פרקי הקונטרס

חלק א'

פתיחה להשתלשלות הענינים כולל ב' מכתבי הגה"צ מקאשוי שליט"א, מכתב התאחה"ר, מכתב קהל עדת קאשוי.

(א) השתלשלות הענינים (הוא פרק ארוך).

ב-ג) כולל כמה ענינים, כגון תשובות וכירורים על המכתבים שנתפרסמו, תשובות על קונטרס מסורת אבותינו, תשובות על דברים שנתפרסמו באמצע חורף תשמ"ג, ועוד).

ד) חלק מאסיפת רבנים ד' בראשית תשמ"ג.

ה) (ו) ז) ח) הם הפרקים שנזכרו לעיל.

ט) היסוד העיקרי לכל המתרחש.

י) צעקה גדולה ומרה על מאמרי פרי תמרים בענין ניקור.

יא) בענין הטענה "שונאים".

יב) בענין הטענה שהתחברו להציונים ואדמוריה"ם.

יג) בענין הטעראר.

יד) שמשתמשים עם שמו של מרן זצוק"ל (וצעקה על האמונה הכוזבת).

טו) טענות פרטיות.

טז) תשובות על שאלת העולם.

טז) סיום.

★ ★ ★

חלק ב'

תשובות על הקדמת הפרי תמרים (קובץ י"א בענין החלב)

משיב על תואנותיו, ומגלה מה שאינו אמת בדבריו, בכל דף ובכל ענין, ואת הזיופים הן בהלכה ובן בשאר ענינים.

וביאר קצת רחב בס"ד על י"ב מיני החלבים שמצאו, שהוזכרו במכתב הגה"צ המעורר והכחישום בהקדמה זו בזלזול וקלות ושקרים, ולהראות שמכתב הגה"צ המעורר מיוסד באמת וצדק.

ובתוך הדברים נתבארו קצת עור כמה ענינים שהקדמה זו ריברה מהם בזלזול, כגון ענין ההשגחה וכתב קבלה על ניקור חלק הפנים, ומהו אחוריים, וכן בניקור הכבד, ובענין מנהג המקום הבאנו קצת דברי מרן רבינו זצ"ל, ובענין אחר הטבור.

רשימה מענינים שונים השגורים בפי העולם ומדובר אודותיהם בתוך הקונטרס

ציינו המראה מקומות למצא אותם בניקל.

(א) תשובה על מה שנתפרסם שרק מי שקיבל הוראת הגה"צ המעורר מחוייב לציית לו בענין החלב — שזה אינו — חלק א' פרק ב' אות מ"ו, פרק ו' אות ה'.

(ב) ענין ההשגחה שהקימו — ומה תוארה של השגחה ראוי — וצורך ההשגחה בניקור — ומה דעתם של רבותינו מכמה דורות לפנינו ודעתו של מרן רבינו מסאטמער זכר כולם לברכה בענין זה, — חלק א' פרק א' מאות רס"ח עד רפ"א, ובפרק ו' מאות ו' עד ל"ט, ובחלק ב' פרק ג' מאות מ"ה עד ס', פ"ד, פ"ה — ועיין עוד ח"א פרק י"ג אות כ"ט.

(ג) בענין צורך כתב קבלה בניקור, לחלק אחרים ומהו לענין חלק הפנים ומה דעת רבותינו ומנהגם בזה — חלק ב' פרק ג' מאות ט"ו עד מ"ד — ובחלק א' פרק ג' אות ב' ג'.

(ד) ענין שמחוייבים לחום על לגיון של מלך (היינו לוחמי מלחמת ה' נגד הציוניים ימ"ש) בחלק א' פרק ט"ז נתבאר היטב הענין בכל הפרק (ועיין במיוחד באותו פרק ענף ב' תשובות פרטיות) ופרק א' אותיות קכ"ו, קכ"ט, קל"א, קל"ב, רנ"ח עד רס"ה, ובפ"ב אות ז', ח', ט', ובפ"ו מאות מ"א עד אות נ"א — פרק ז' מאות כ"ב עד אות כ"ו, שם אות ל"ב — פרק י"ג מאות מ"א עד אות מ"ה.

(ה) תשובה על הטענה שאין עדים עפ"י חושן משפט — חלק א' פרק א' אותיות מ"ז עד נ"ג, ס"א, ס"ח עד ע"ד, קפ"ד עד קפ"ז, קפ"ח, רכ"ד — פרק ב' מאות מ"ב עד מ"ח — ומאות ק"ב עד קט"ו — פרק ג' אות ס', ס"ד — פרק ו' אות ה' — מבואר שאין בטענה זו ממש.

(ו) בענין קבלת עדות שלא בפני בעל דין חלק א' פרק ב' מאות ק"ב עד קט"ו (מבואר שאין בטענה זו ממש) ועיין עוד ח"א פרק ו' אות ה'.

(ז) מה שמוענים מנהג אבותינו בידינו אינו נכון — עיין חלק א' פרק א' אות פ"ו, רמ"ב — ופרק י"ד מאות כ"ה עד כ"ט, — חלק ב'.

פרק א' מאות ו' עד י"ג ואותיות כ', כ"א — פרק ג' אות כ"ו, ל"ב, ל"ה, צ', ק"ב, ק"ד, ק"י, קי"א, קי"ב.

(ח) הטענה שהמדובר הוא אודות מנהגים וצלע י"ב אינו אמת, נתבאר בחלק א' פרק א' ב' ג' כולו, ובחלק ב' כולו.

(ט) הטענה שאין שום נגיעה להשאיר חלבים האסורים דהא אפילו שומן בשר זורקים, זה הבל — חלק ב' פרק ג' אות ע"ב.

(י) הטענה שהרבה הלכו לאכול בשר או"י מחמת הערעור — אין בטענה זו ממש — ח"א סוף פרק ט"ז.

(יא) ענין "כמהרהר אחר השכינה" — חלק א' פרק ב' אות ד' ה' ו' — פרק י"ג מאות כ"ב עד כ"ו.

(יב) תשובות על ח' שאלות משאלות העולם — פרק ט"ז כולו.

(יג) הטענה שלא רצו להראות בשר (והוא א' מח' שאלות הנ"ל) חלק א' פרק א' אותיות מ"ד, מ"ט עד נ"ו, ס"ד ס"ו עד ע"ג, ע"ח, ע"ט, ק"א, ק"ג עד ק"ח, קי"ז, קי"ח, קי"ט, קכ"ג, קמ"ה, קמ"ט, קנ"ו, קנ"ז, קע"ד, קפ"ד, קפ"ז, קפ"ח, קצ"א, רט"ו עד רי"ח, רכ"ד.

(יד) השיטה, שצריך לתקן לכל הפחות מקצת, ולמטרה זאת צריך להעלים האמת (או גם לתת יד למבלבלים ולבלבל) משא"כ המעוררים במה שגילו האמת גרמו שנסתר הכל ואפילו מקצת לא נעשה — שיטה זאת (מלכד שהאמת הוא להיפוך, אבל אפילו ה"א האמת כך) היא חורבן והריסת כל התורה והיהדות — חלק א' פרק ג' אות ס"ו — פרק ט"ז ענף ב' אות ל"ב ופרק י"ז אות י"ד והענין ביסודו מבואר בפרק י"ז וכן בפרק ט"ז כולו ושם ענף ב' אות כ"א, ועיין עוד פרק ט"ו אות י"א.

(טו) תשובה על האומרים הרי גם בימי מהרש"ל ועוד, היו מכשולים א"כ לא נורא — ח"א פרק ט"ו אות ה', ו', ז' - פרק י"ג אות כ"ט, ל' — פרק י"ד אות כ'.

(טז) הטענה, אילו ה"א חלב איך חניך רבינו זצ"ל דור יפה כזה — אין בזה ממש — ח"א פרק י"ד אות ל"א, ל"ב, ל"ג.

(יז) מה שמוענים המעוררים — למה אין מוכרים דופנים ואברים שלימים כמקדם הוא מענה והוכחה חזקה — חלק א' פרק ט"ו אות י"ב, — וחלק ב' פרק ג' אות ו', ד'.

(יח) כל המכתבים מהרבנים המתירים ומכשירים נתבאר תשובה עליהם — חלק א' פרק א' מאות פ' עד פ"ו, קפ"ט (ועיין מלפניו מאות קפ"ג) — רל"ז עד רמ"ז — פרק ב' ופרק ג' כולו.

(יט) לא המעוררים ביזו את ציבורינו אלא הנוגעים בדבר ביזו עצמם וגוללו את הבזיון על כל ציבורינו — חלק א' פרק א' אותיות, ע"ד, קי"ז, ק"כ, קכ"ו, קע"ח, קע"ט, רנ"ח עד רס"ה, רפ"ד (ולעיל מזה), רצ"א, — פרק י' אות ו' ולהלן ועיין כל הפרק — פרק י"א אות כ' — פרק ט"ז, ענף ב' אות ב', ג', ד', כ"ז, כ"ח, כ"ט, ועיין בכל הפרק עוד כמה תשובות — ופרק י' אות ו' ועיין כל הענין.

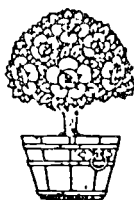
(כ) ביאור קצת רחב בס"ד על י"ב מיני החלבים שנזכר במכתב הגה"צ — חלק ב' פרק ב' התחלת ענין א' עד סוף פרק ב'.

(כא) הודאת בעל דין מה שהודו הרבנים ובעלי מכשירים שיש הרבה מכשולות, וחמרון השגחה, ושצריך תיקון גדול — פתיחה להשתלשלות (חלק א' פרק א') אות ג' - חלק א' פרק ד' כולו.

(כב) עוד כמה מכשולות לבד הנ"ל נזכרו במכתב הגה"צ המעורר ונתגלה באסיפת א' בהעלותך תשמ"ב וחזקירו עליו בכרוז דא' תמוז תשמ"ב — חלק א' פרק א' אות מ"ז עד נ"א, נ"ג, ס"ז, ס"ח, — חלק ב' פרק ג' אות י"ז, י"ח, י"ט.

(כג) בענין בשר שאחר המבור קצת בירור בענינו — חלק ב' פרק ג' אות כ' עד כ"ו.

(כד) בענין ניקור הכבד קצת ענינו — חלק ב' פרק ג' אות צ"ד צ"ה צ"ו.

מפתח

פתיחה לפרק א'

לפני שנתחיל בעזיה"ת לספר השתלשלות הענינים, נעתיק כמה מכתבים (דאקומנטע"ן) כמות שהם בשלימות, ועי"ז יוכן יותר הדברים בכל הפרק

א

מכתב הקצר של הגה"צ מקאשוי שליט"א, שנכתב ביום י"ג מדות תשמ"ג

ב

מכתב הארוך של הגה"צ מקאשוי שליט"א, שנכתב ביום ה' וזאת הברכה תשמ"ג

ג

מכתב אזהרה שנשלח ע"י ההתאחדות הרבנים ביום ג' קרח שנת תשמ"ב

ד

מכתב קהלת קאשוי מיום ה' וישלח תשמ"ג - נגר מכתב הזיוף, שנתפרסם ע"י הרודפים על שם הגה"צ מקאשוי שליט"א אז.

ה

קטעים מאסיפת הרבנים בפ' בראשית תשמ"ג, מחמת האריכות נדפס אחר ההשתלשלות (בפרק ד').

ו

קטע מספרו החדש של הגה"צ מקאשוי שליט"א ושייך להמדובר בחלק ב' אודות הזיופים שבקונטרס פרי תמרים, וכו'. נדפס להלן בעמוד ש"נ.

יה

ב"ה

[illegible]

העתקה

ב"ה

יום י"ג מדות של רחמים תשמ"ג לפ"ק פי' האזינו

שלוי וברכה לכבוד כל תלמידיי החביבים הע"י

אחדש"ה אודות שנשאלתי כמה פעמים,
מענין בשר בהמה שיש מערערים, שאין החלב
מנוקר כראוי.

הנה כפי שראיתי בעצמי, בשבוע זו, במעמד
מנקרים מומחים, נתברר כי בעו"ה, שהבשר
שקנו בשבועות אלו, מחנויות המוחזקים
להיותר טובים ומהודרים, אינם מנוקרים
כראוי, שנשאר עליהם חלב דאורייתא, וגם
מחלק האחוריים הי' שם עם החלב שלהם,
בדברים שאינו תלוי במנהג או מחלוקת כלל
ואסור מן התורה לכו"ע. על כן אבקש שלא
לאכול שום בשר בהמה, כלל וכלל לא, עד
שיתוקן הכל בשלימות בע"ה, עפ"י דתוה"ק.

הי' הטוב ישלח לנו ברכתו להוושע בנמח"ט בתוכ"י ושנת גאולה

וישועה א"ס.

ולראי' בעה"ח

הק' רפאל בלום

ב

מכתב זה נשלח כמכתב פרטי ונתפרסם ע"י הרודפים, והובא
הרבה פעמים בפנים הקונטרס.

רפאל בלום

ראב"ד דק"ק קאשוי
בעדפארד היללס ניו יארק יע"א

ב"ה

יום ה' בין עשור לחמשה עשר לסי' שם יזכחו זכחי צדק תשמ"ג
שלוי וברכה וגמח"ט לכ"ק אדמו"ר הגאון הצדיק המפורסם בכל
אפסים עומד לנס בנשיק כקש"ת מו"ה ... שליט"א אבדק"ק .....
יע"א.

אחדשה"ט החכרה יאלצני לבא בכתובים אף בימים שאין
הלבלר יוצא בקולמסו מטירדות מצוה של ימים הקדושים, כי נוגע
לדברים העומדים ברומו של עולם. ומטעם זה אבקש סליחה ממעכ"ת
על הטריחי אתכם באריכות דברים אשר אך לא למותר הנה.

הנה כל השנים שעל"ט מעת שאני דר באמעריקא מנעתי עצמי
כמעט כגדר שלא להתערב בפרטי עניני כשרות והכשרים מכמה
טעמים, ואף בגי' שנים ומחצה שעל"ט באו לאזני שמועות מחרידות
ומכאיבות במצב הניקור כל יום מוסיף על חבירו עד שהגיע לכך ע"י
סיבות מן השמים שבעשי"ת העל"ט הביאו לפני בשר שקנו מחנויות
המוחזקים ליותר טובים והראו בעליל לכל רואה כי המכשולות
עצומות בהם, גלוי לכל כי בעוה"ר אחב"י החרדים לדבר ה', מדקדקים
במצות ונשמרים מכל חשש כל דהו של איסור דרבנן ובפרט
במאכלות אסורות, קהלות הקדושות ביותר שנשארו לנו לפליטה,
נכשלים בלא יודעים באכילת חלב גמור דאורייתא שאיסורו בכרת
ר"ל. מובן שלא יכולתי להתאפק עוד כי יראתי מגודל האחריות של
מי שיש בידו למחות וכו' ובפרט בעון גורא כזה ואמרתי לא עת
לחשות ותיכף שלחתי מכתב לתלמידי הי"ו שהגיע אצלם ביום עש"ק
שובה שהודעתי להם בקוצר אמרים שיש מכשולות בניקור הכשר
ולכן אין לאכול שום בשר בהמה עד שיתוקן הדבר על נכון.

בש"ק אחצ"ה בא אלי הגי' הדיין דסאטמאר שליט"א בשם הגאון הצדיק דסאטמאר שליט"א לשאול אודות המכתב הנ"ל והגדתי לו האמת כאשר בוא כי נוכחתי לדעת שהקצבים מכשילים את הרבים בחלבים אסורים אליבא דכו"ע, ואף בדאורייתא.

במוצש"ק ליל עיוה"כ קרא הנה"צ דסאטמאר בטעלעפאן שהוא דורש ממני שאותם אנשים שהראו לי הבשר יראו גם לו תומ"י בחצי הלילה שיראה בעצמו מה מצאו. מאחר שזה הי' מן הנמנע אמרתי לו שאשתדל למחר לשלוח אליו שלוחים הבקיאים בכל הענין היטב לבאר לו את כל ונוכחת והי' מרוצה בדבר ואמר כי רוצה שיהיו שם גם הרב מאדווארי והרב ממאנטעווידעא שליט"א. אח"כ באותה לילה קרא הרב מאדווארי בשליחות הנה"צ מסאטמאר שליט"א והדבר נקבע למחרת יוה"כ שאז יתאספו לדבר כנ"ל.

ומאז עד יוה"כ לא שמעתי בדבר כלום עד למוצאי יוה"כ באו והגידו לי שביוה"כ הכריז הדיין (פ"מ) בבהמ"ד קהל ייטב לב במעמד אלפים שהבשר הנמכר במקולין של קהל ייט"ל בויליאמסבורג הוא כשר בלי פקפוק. ונשתוממתי על שמועה זו כי באח, מהו פירוש הדברים אחרי שהסכמנו להיאסף ולבאר פתאום מכריזים שהכל טוב והי' בעיני כחידה סתומה. גם הגידו לי מכמה רבנים אחרים שכבר הכריזו בש"ק כ"א לעצמו שהבשר כשר, ובתוכם בקהלת יעקב דפאפא, הרה"ג ר' יחזקאל ראטה והרה"ג מדעברעצין, ואף אי מהם לא קרא אלי לשאול אף שאלה אחת אודות הערעור, והדברים היו מרפסין איגרא אצלי, אמרתי לעצמי אני את נפשי ונפש הנשמעים לי הצלתי השומע ישמע. (הערת המעתיק — עי' בזה לקמן פ"א אות רמ"ט ובעור מקומות).

שבתי וראיתי כי בכ"ז לא יצאתי יד"ח ומחוייב אני לעשות כל אשר בכחי להציל רבבות מ ישראל מעון נורא ויהי זה ראשית דרכי לערוך מכתב זה לכבוד הנה"צ שליט"א אשר בלי ספק חסרון ידיעה ועידי שקר מבלבלים אותם, ואילו ידעו מה שידעתי אני בודאי היו זועקים מרה ברחובות העיר שאסור לכל אשר בשם ישראל יכונה ליגע בבשר בהמה עד שיתוקן כאשר יבואר, ע"כ באתי בזה להודיע להדר"ג ראשי פרקים. (א) בהשתלשלות הערעורים. (ב) סיבת המכשולות. (ג) המכשולות. (ד) התיקונים הדרושים, מפי ידיעתי וידיעת עסקנים המשתדלים בזה ובקיאים בו היטב. ומובטחני בצדקתם שכאשר ישמעו דברי הנאמרים באמת וצדק כתורה יעשו.

*סדר השתלשלות הערעורים והנסיונות לתקן

(א) לפני בערך ג' שנים ומחצה בא לכאן מנקר מומחה הרה"ג ר' מרדכי מלאכי שליט"א, וראה קצת מכשולות והרעיש ע"ז, אף כי שם האיש לא הי' נודע אז כאן, אבל חומר הענין הי' דורש לעיין בו בכובד ראש ולברר הדבר. הכירור היחידי שנעשה אז הי' שקראו אסיפה מרבנים, ואותם המנקרים עצמם שהי' הערעור עליהם הם העידו על עצמם שכשרים הם ומעשיהם טובים וסמכו עליהם, וקיבלו דעתם שכל הדבר הוא ענין של מנהג מקומות ואנשי מדינותינו נוהג כבימי קדם ואין חיוב לקבל מנהגים חדשים של דרך הניקור בא"י, ועל סמך זה הכריזו ברבים שהכל כשר ויאכלו ענוים וישבעו.

(ב) מאז עד עתה לא פסק הערעור מאנשי א"י שנרעשו לשמע דברי הרה"ג מלאכי כשחזר לשם. עיקר המעוררים הם חברי הכולל "הלכה למעשה" שתכליתו לימוד ניקור ומומחיותן ונאמנותן בידיעת ההלכה וחלק המעשה מוסמך והועד מפי הבד"צ מירושלים שליט"א, וכולו מיוסד על מומחים שקיבלו קבלה מפי רבותינו הגאונים המפורסמים מדורות הקודמים שבעצמם ידעו כל דרכי הניקור והלכותיהם על בוריו עוד בהיותם בחו"ל כהגאון הנורא הגאב"ד בריסק, ר"ש סאלאנט ושאר רבני ודייני הב"ד דירושלים, ובמשך הזמן באו לעזרתם קצת אנשים מפה.

כל הערעורים והטענות לא מצאו אוזן קשבת בין אותם שבידם לתקן ולא האמינו להם, כי הלא תלוי הכל במנהגים, וכן הי' מפורסם תמיד אצל כל ההמון.

(ג) לפני בערך חצי שנה נתחזקו הערעורים יותר, ורב גדול אי' התחיל להשתדל לעיין בדבר, והתחיל קצת לראות מכשולות, ויצא מזה קצת אסיפות רבנים יחידים וקצת בכנופיה, אבל התוצאות למעשה לא היו ולא כלום.

(ד) באמצע הקיץ באו איזה עסקנים והציעו שהתאחה"ר תזמין לכאן שני מנקרים היותר מומחים ומפורסמים בצדקתם ויראתם מא"י והם יבררו ויבארו ואז יראו המצב האמיתי ומה צריך לתקן ויעשו הכל בצינעא מאד בלי שום פירסום שלא יפגע כבוד רבנים או קהלות קדושות. התשובה להם היתה כי אין להתאחה"ר שום שייכות

* זה המשך המכתב עד אחר החתימה (ע' כ"ט).

לכשרות הבשר וע"כ אין רצונם לשלם ההוצאות, רק אם המציעים רוצים יכולים להביא המנקרים על הוצאות של המציעים עצמם, והם הסכימו גם לזה למען זכות הרבים. שוב היתה אסיפה של קצת רבנים ותחליטו שאינם מסכימים לזה כלל, אלא התאחה"ר תשלח שלוחים לא"י לברר הבשר שם.

ה) במשך כל הזמן הי' הרבה משא ומתן בין העסקנים ומעוררים לרבנים שונים עד שבחודש סיון העל"ט הביא הרה"ג הנ"ל שעסק בענין החלבים הדבר לאסיפה הידועה של חברי התאחה"ר עם המנקרים, ומאותה אסיפה נתוודע להם במקצת, ותחליטו לתקן איזה דברים שראו בהם בעצמם מכשול, ושלחו רשימת הדברים הללו בצינעא למספר קטן של רבנים בלבד בע"פ או בכתב כדי שיצוו לנהוג כן בחנויות שתחת השגחתם, וברשימה זו עכ"פ הודו במקצת. הרשימה עצמה היתה כוללת רק מקצת דברים הצריכים תיקון כפי ששמעו מהמערערים, ואף דברים אלו לא נכתבו כהוגן לפי דעת המומחים, ומלבד זה כמעט שלא נשמע הדבר לכל אותם שהיו צריכים לשמוע, ולא באופן ובדרך המחוייב עפ"י התורה. (גם יש בשר שנקנה אחר זמן זה שנשאר עליו חלבים שציוו באותה הרשימה להסיר).

ו) כמה עסקנים ניסו לדבר עם רבנים מכשירים לעוררם על הנעשה, ולא נעשה דבר, מחמת חסרון ידיעה ובקיאות בדבר. לדוגמא הי' רב אחד נותן הכשר על חנות מקהלה גדולה כשבאו אליו שני אנשים לעוררו על הנעשה בחנותו לא רצה לשמוע רק צעק עליהם ודחאם בשתי ידים, ומאז ועד עתה הולך ומפרסם שהכל בסדר. מורה הוראה אשר נותן הכשר על חנות מקהלה גדולה כשעוררו אותו על מכשולות אמר שהוא רוצה לילך ללמוד ניקור בעצמו כדי שיבין, שוב רצה לתקן וחזר בו אחר שדימה בדעתו שא"צ תיקון יותר רק לצוות לקצב לעשות כרשימת התאחה"ר הנ"ל ודי בזה, הגם שגם כמה מהדברים שהיו כתובים ברשימה הנ"ל צריכים אומנות מרובה ולימוד מפי מומחה, ועוד כהנה.

ז) האדמו"ר מוויזשניץ שליט"א במאנסי בשמעו קצת הדברים ואחר שראה בנו שליט"א מקצת חתיכות בשר כאלו הנקנה בחנויות המהודרות, צוה להכריז שאין לאכול בשר עד שיבורר. ועד עתה עומד על עמדו בפקודה זו. (נוסף ע"ז שלח את א' מאנשיו שלמד ניקור

ע"ד אונגארן לראות את הבשר, וגם הוא העיד לו שהמצב נורא). אחר הכרזה הנ"ל היו כמה רבנים שבאו למעון לאמו"ר מוויזשניץ, והוא בשלו שלא טוב וצריך לתקן, והתשובה ע"ז מהם בא אחר כמה שבועות שהכל בסדר ויאכלו ענוים וישבעו כדלהלן (סעיף י').

ח) באסיפה התאחה"ר הנ"ל נתגלה מקצת מהמצב הנורא, לדוגמא הי' שם מנקר אחד שמחזיקים אותו מהמומחים ביותר בין מנקרי אונגארן וסומכים עליו ועל דבריו מאד וכשהראה לפני הרבנים אופן הניקור הוציא מתחת ידו כבד בחזקת מנוקר ונשאר עליו חלב גמור, ונעשה שם רעש גדול ממנקרים אחרים שהשאיר חלב. גם נתגלה שם מעשה בחלב הטחול שהוא דאורייתא.

ט) בכ"ו מנ"א העל"ט כשהי' הרב הגאון האדיר אב"ד דירושלים בקרית יואל בחילולא של רבה"ק מסאטמאר זי"ע הפצירו בו שני פעמים אנשים מסויימים שיחתום על כרוז שהכל מסודר וטוב בניקור הבשר באמעריקא בלי שיהי' לו שום ידיעה או בירור בדבר. (מובן מאליו שסירב ולא חתם).

י) בשבוע שלפני ר"ה הגיע לרבנים מהתאחה"ר מכתב עת הנקרא "התאחדותנו" והדפיסו שם דברים שהם מכוונים ליתן הרושם שכל השערורי" בענין הניקור אין לו כל יסוד, ולצורך זה צירפו מכתב מהבד"צ שיש לסמוך בזה על רבנים המפקחים בארצה"ב, ובאותה שעה ממש נדפס ב"דער איד" מא' המפקחים היותר מפורסמים שהכל טוב ומסודר. וכ"ז השאיר רושם על הקורא שכל הבשר מותר לאכלו בלי חשש ופקפוק, וכ"ז אחר שכבר ידעו מהנ"ל ועוד מקורות שונים מהרבה הפירצות ומכשולות.

אלה הם קצת מהדברים שעברו ויש הרבה יותר וקשה לפרוט.

סיבת המכשולות

והנה לפום ריהטא כל עובר ישתומם איך נהייתה הדבר הזה איך אפשר שקצבים שומרי תורה ומצוות יכשילו את הרבים באיסור כרת ר"ל, ואיך אפשר שרבנים גאונים וצדיקים לא ירגישו בדבר ולא ירצו לתקן ויסמכו על שמועות פורחות ויכשירו דברים בלי חקירה ודרישה ובירור ובפרט אחר דיש קלא דלא פסק ההולך וחזק בערעורים שיש מכשולות עצומות, וכ"ש כשכבר נתגלה קצת דברים לעיניהם.

א) התשובה ע"ז הוא רשימת הסיבות אשר יבוארו כאן, ונוסף עליהם ביסודם הוא מצב היהדות בכלל היום שדעת בעה"כ דוחקת ולוחצת על הרבנים למשול בהם והרבנים חסרים אונים לעמוד כנגדם כרצונם האמיתי מפני התראותיהם והגזמותיהם, שקריהם ופיתוייהם אשר רבו בכל דבר אשר אין כאן המקום להאריך בו. זהו בדרך כלל. ובפרטות פרשת החלבים יש כמה סיבות ונפרטם בקצרה.

ב) הרבנים הגאונים כמעט שאין בקיאים בחלכות ניקור ובדרכיו למעשה ובהכרח סומכים על המנקרים שהם הקצבים. (ויש רבנים שזוכרים מעט משנים קדמוניות מה שראו או שמעו, או שלמדו עתה קצת אחר הערעורים, אבל לפי עדות המומחים א"א להיות בקי להבין באופן זה). וכיון שבהכרח סומכים על הקצבים א"כ בידי הקצבים להטות לבבם כרצונם בעדותם וחלקלקות לשונם, ולדאבוננו הצליחו בזה מאד.

ג) המנקרים רובם למדו אחד מהשני, ואין יסוד חזק למקור לימודם. וכ"ז בחלק המעשה אבל בחלק ההלכה אינם יודעים כלום, וכל מעשיהם כמעשה קוף בעלמא, ואצלם הוא כחלק מאומנות הקצבות, ובהרכה חנויות משתמשים לצורך זה בקלים ורקים ע"ה, פועלים שכירים שהראו להם הפעולות שעליהם לעשות.

והנה ידוע מפי ספרים ומפי מומחים כי ניקור קשה ומסוכך יותר משחיטה, ואם בשחיטה צריך א) לימוד ההלכה על בוריו. ב) לימוד למעשה ממומחה מוסמך. ג) כתב עדות משוחט מומחה שיודע האומנות. ד) כתב קבלה מרב שיודע איך לנסות. — כ"ש וק"ו בניקור שצריך כל אלה.

ד) מספר המועט מהמנקרים הזקנים שעליהם סומכים על מה שקיבלו בשנים קדמוניות רובא דרובא היו פחותים מכן כי ולכל היותר כ"ה שנים בתחלת המלחמה, וכימי הזעם הופסקה השחיטה הכשירה לגמרי בהרכה מקומות, ויש שהי' ההפסק להרכה שנים, וידוע ממומחים שאף מומחה ורגיל בניקור אם מפסיק עבודתו לאיזה שנים שוכח לגמרי, וא"כ על מי סומכין בזכירת קבלת ניקור אונגארן.

ה) באונגארן לא השתמשו כלל בחלק אחוריים אפי' עם ניקור, נמצא שכל מה ששייך לחלק אחוריים אין שייך לזכור כלל מאונגארן

כיון שלא השתמשו בו ולא ניקור אותו. (ואם הי' מנקר שעשה כן על דעת עצמו הרי בזה עצמו הי' נפסל מאומנותו).

(ו) מלפנים בכל מקום לא הי' לקצב דריסת רגל בחנות אלא בשעה שהי' שם משגיח ממונה מהקהל שהשגיח על הכל. המשגיח לא קיבל משכורתו מאת הקצב, ולא הי' תלוי בו כלל והוא הי' לו מפתח החנות ורק הוא הי' יכול לפתוח החנות, וכאן הכל ביד הקצב או שכירו ועליו סומכים בכל דבר בין בידיעת ההלכה ובין במה שמקיים למעשה ואף כי הרבה הם שומרי תומ"צ באמת מ"מ א"א לסמוך על הקצב בכל כה"ג כי הנסיונות גדולות, במירחא והפסד ממון הרבה בהשלכת בשר הרבה לאשפת, ובמשך הזמן משגגה יוצא להתרשלות ופשיעה עד למזיד. והקצבים במשך הזמן נעשים מעיזים נגד רבניהם ואינם צייתים אפי' בגלוי במה שמוזהרים להם וכ"ש בסתר. לדוגמא באי החניות המהודרים ביותר שאלו את הקצב הממונה על החנות למה מוכרים אצלו סאלאמי כיון שמודה שהוא מריפה מחלבים, אמר אילו לא הי' עתה המהומה הי' מפסיק מלמכור, (ובשביל זה מכשיל רבים במזיד, ומה הי' עד המהומה הלא ידע מזה גם לפני כן כפי עדות פיו עצמו).

בהרבה חניות נזהרים עתה כבר מאד מפני הערעורים שלא למכור חתיכה שלימה שאפשר להכיר חלבו עליו, ובחנות של קהלה גדולה אמר בפירוש שהנהלת הקהלה פקד עליו שלא ליתן חתיכה השלימה לשום קונה, ועוד הרבה כאלה.

המכשולות

(א) החתיכות בשר שהביאו לפני נקנה ע"פ עדים נאמנים — (ביודעי ומכירי שנאמנים כמאה עדים) מלוקט מבערך חמש עשרה חניות היותר טובים. מרוב חניות קנו הרבה מיני חתיכות ויש שכפלו כמ"פ גם חתיכה אחת פעם אחר פעם כדי לברר היטב ומכל החניות כולם בלי יוצא מן הכלל לא הי' אף אחד שהי' נקי ממכשולות. החתיכות שהראו לי לא היו כל מה שקנו שלא הי' פנאי וצורך לראות הכל.

(ב) חמש עשרה החניות הנ"ל שנמצא החלבים בבשר שלהם, כוללים גם אותם שרוצים לדמות לעצמם ולומר לאחרים שהם נקיים

ולא מהם המדובר, אלא שאין רצוני לגלות שמות חניות ומה הם החתיכות שמצאו בהם וכי אין זה כוונתי, ודרכי מעודי בדרכי שלי ולא לבזות ולהשפיל או להרבות מחלוקת ח"ו וע"כ מנעתי מלגלות זה להדיא אף למי ששאל ע"ז, ועיקר מטרתי הוא להודיע כי **מצב הניקור בכלל באמעריקא הרום עד היסוד וא"א לאכול שום בשר בהמה כלל עד שיתוקן כראוי.**

(ד) כבר נתבאר למעלה שהי מתחתיכות הללו שנקנו בחלב אשר עליהם אחר שכמה מחברי התאחד"ר ציוו בצינעא להסיר אותם החלבים.

(ה) ע"פ המנקרים שהיו שם נעשה רשימה מי"ב חלבים שנמצאו על אותן החתיכות ואלה הם שמות החלבים:

- (א) טריפה קאלנער נמצא מחלק האחוריים עם חלב שעליו.
- (ב) קצה הצלע הי"ג.
- (ג) קרום היותרת מעט.
- (ד) חלב שתחת קרום היותרת.
- (ה) קצה הקרום העב שעל הכסלים.
- (ו) קרום הדק שהוא הקרמי דכפלי.
- (ז) קצת חלב הכליות על הבשר עב של הטרפש.
- (ח) חלב שעל השפונדר.
- (ט) קרום הדק על הראפלע וחלב שתחתיו.
- (י) סחוסים של צלע י"ב וי"א וכי.
- (יא) בשר שבין צלע י"ב לי"ג עם הצלע.
- (יב) חומי דכפלי מקצת מן החוט.

(ו) החלבים שברשימה זו אף כי מועטין יש לתלות במנהגים (וגם בזה יש חילוקי דיעות אם תלוי במנהג ואם מנהג אונגארן הי' להתירא) אבל רובם אינם תלויים במנהג כלל ואסורים לכו"ע ובכל מקום בעולם, ויש מהם מדאורייתא, וכמבואר בכל ספרי ניקור. כל מנקר בקי ידע מתוך הרשימה שהדבר כן, ושאינ לפלפל בזה.

(ז) טעות גדולה נפוץ בין העולם ואף אצל רבנים שכל המדובר הוא בענין צלע י"ב וי"ג (אף כי זה עצמו היו נוהגים לאיסור ברוכ

המקומות), שדבר זה הוא רק אי מהדברים, אבל יש עוד הרכה דברים שאינם שייכים למחלוקת הצלעות כלל. ומענות כאלו הנפוצים בהמון, כמו מנהג וצלע י"ב וכו' מטשטש המוחות ומבלבל הדיעות.

(ח) אין לדייק מהרשימה הנ"ל שאין מכשולות יותר מזה אלא שהבשר שהביאו לפני ה' עליו אלו, אבל גם היו עוד ענינים בבשר שבידם שלא הראו, וחוי' מזה מוכן שמן הנמנע לקנות כל מיני בשר מכל חנות כדי לברר הכל מחמת היגיעה ודמים מרובים שעולה.

וכבר נתפרסם גם גביית עדות מחלבים שמצאו על חתיכות שנקנו בעת שהאדמו"ר מוויזשניץ צוה הכרזתו.

(ט) מלבד מה שראיתי בעצמי נתברר מכמה מקורות נאמנים אשר אכ"מ להאריך בהם ממכשולות שונים, ופשיעה וחסרון ידיעה שבניקור.

(י) חוי' מפשיעה בניקור עוברים על מנהג אונגארן שאסור להשתמש בחלק אחוריים כלל אפי' בניקור, ונתברר בכירור גמור שבבית המטבחים כאן חותכין עם חלק הפנים חתיכה גדולה מחלק אחוריים ושולחים אותו לחניות ואנו תלויים כזה ברחמי בעלי החניות הקצבים אם מסכימים להפסיד ממון הרבה בקביעות ולזרוק חתיכה זו לאשפה, ואם יודע כמה לחתוך, או שישתמש בו לקונים בגלוי או בסתר, ובמציאות נתגלה שכמה חניות מוכרין חלק זה בפועל בלא ניקור, וכ"ש שיש שמנקרים (לפי דעתן) ומוכרין.

(יא) הקצבים עצמם מעידים שמוכרים לעשות סאלאמי ווארשמן בשר שאינו מנוקד, ושחםאלאמי אסור, ועכ"ז כולם מוכרים אותו בחנותיהם.

(יב) כל הבשר הנמכר לחנות (האלסעיל) בכל קצווי עולם נשלח בלי ניקור כלל, ונמסר לבעלי חניות שרובם (בחוי' לשכונות החרדים וכו') קלים שאינם נאמנים כלל שינקרו הבשר, והמון הקונים סומכים ע"ז שהבשר הנמכר הוא משחיטה גלאט שבכרוקלין, ולא עולה על הדעת לסתם אדם שיש חששות של חלב ושצריך ניקור ובקיאות ונאמנות בזה.

יותר ממה שכתוב כאן יש במציאות המכשולות, ובנסיונות שנים לתקנו במשך ג' שנים ומחצה שעברו על"ט, והמצב נורא ואיום ר"ל,

וכל הענין מבחיל הרעיון ואף לעצמי נראה אני כחולם חלום, אלפים ורכבות בני נכשלים באיסור חלב הנורא ואין דורש ואין מבקש לתקן, וכשנעשה איזה רעש בעיר ממהרים להתאסף היאך להשתיק ולהודיע כי יאכלו ענוים וישבעו, והמון עם חולכים לדרכם בדברי לעג ובזו ומענות של הבל שאין קץ לדברי רוח.

ע"כ אליכם אישים אקרא רבנים גאונים וצדיקים אשר בית ישראל בצל כנפיהם יחסיון אנא חוסו נא להודיע תומ"י לרבים כי ימנעו לעת עתה ממכירת וקנין בשר לגמרי עד שיתקנו כאשר יבואר, ואף כי קשה מאד, מ"מ לאכול חלב קשה הרבה יותר בזה ובכא. והחוב על כל אדם מישראל לעשות כל אשר בכחו להשיב רבים מעון פלילי. ואם נשאר עוד ספק בלבכם נא תזמינו מנקרים מומחים מא"י לבא לכאן ולברר.

אופני התיקון

לדעתי יש עצה נפלאה לתקן הניקור באופן נוח וקל ובצנעא, ואם רואה כהדר"ג צורך יכול להתקשר אתי לשאר הפרטים.

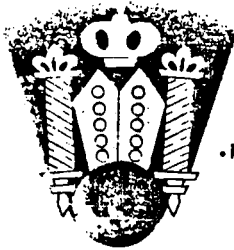
והנני בטוח בצדקת הדר"ג שיהא נעשה כל אשר ביכולתכם למען כבוד ה' וכבוד עמו. והי ירחם על שארית עמו כי אין לנו לישען אלא על אבינו שבשמים, הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים ויערה עלינו רוח טהרה ממרום ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

ואכפול להודיע שח"ו אין כוונתי לצער שום נפש מישראל או שאר כוונות, (וע"כ אבקש בכל לשון של בקשה שלא לפרסם מכתב זה כלל וכלל לשום ב"א) רק אדרבה כוונתי כדי שלא יכשלו בני ישראל קדושים באיסורים חמורים, והי הטוב ישים חלקנו בין החרדים אל דבר ה' ורק לתקן, וכל המסייע הוי ממזכי הרבים, ונזכה לאורו של משיח בקרוב ובמהרה דידן וגמח"ט לכולנו בתוכ"י בע"ה אכ"ר.

הק' רפאל בלום

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue
Brooklyn, N.Y. 11211
384-6765

יום ג' לסדר קרח, א' תמוז שנת תשמ"ב לפ"ק.

ישיבה שני' אודות "ניקור"

אחרי משא ומתן ודיונים, הוחלט להציע כדלהלן:

- א. להודיע לרבנים המכשירים ולהזהיר לכל העוסקים במלאכת ניקור, שיש חזנחה רבה¹ בניקור חכבר שיש בו² חשש חלב הכליות.
- וכמו כן יש הסרון ידיעה בניקור היותר הנקרא "דיקע שענדערליין" שיש התיכת חלב סרוך בו³ וקרושים פב' חצודים⁴ וגם החלב שתחת הקרום.
- המסתמשים עם השחול ידעו שצריך ניקור היטב⁵.
- ב. אודות חבשר שאמר צלע י"ב. היות שברוב קהלות וגעילו במדינת אונגארן לא נסלו בשר זה⁶, לכן צריכים לכה"ם איזה⁷ השגחה שינקרו חבשר הזה היטב.
- ג. בשר שתחת הצלעות מקום הקרום הלבן תעב, היות ולפי⁸ חרבה שיסת פוסקים ראשונים ואחרונים יש בו חשש חלב גמור, ע"כ נכון לנקר כל החלב שתחת הקרומים.

ג.ב.

כ"ק בדמו"ר הגאון הצדיק ..... שליט"א של התאחדות ר, החליט לתקן כל האמור לעיל, בהאשליז שלתם.

- 1 הדאית בעל דין.
- 2 לא חשש רק לפעמים נמצא שם חלב הכליות ממש שהוא דאו' לכו"ע.
- 3 חלב דאודייתא לכו"ע.
- 4 לצד הבני מעיים הוא אסור לכו"ע בלי חולק.
- 5 יש בו חלב דאודייתא.
- 6 וא"כ למה משתמשים בו כאן.
- 7 מה הכוונה "באיזה" השגחה? ובאיזה השגחה היאך מתירים להשתמש בו גם אלו שבאים מאותן "דרב המקומות" שלא השתמשו בו, ועוד קושיות ע"ז עי' בח"ב ענין י"א.
- 8 מעלימים שיש שם בין הקדומים גם חלב שאסור לכו"ע בלי מחלוקת (עי' ח"ב בי"ב ענינים) וע"ע לקמן פרק א' (אות ס"ח).

קהל עדת קאשוי

בנשיאות כ"ק אדמו"ר הגה"צ מוהר"ר רפאל בלום שליט"א אב"ד ור"מ
דק"ק קאשוי יע"א.

ב"ה

יום הי לסדר וישלח שנת תשמ"ג לפ"ק

שלי וברכה לכ"מ הע"י.

לאחרונה יצאו אנשים בני בליעל והפיצו מכתב מזויף שזייפו
באופן שיתראה כאילו נכתב על ידי רבינו שליט"א שבו חוזר ממה
שכתב במכתבו הראשון (שנכתב ביום י"ג מדות דהאי שתא תשמ"ג
לפ"ק) בענין חלב, ועוד תוספות דברי שקרים וכזבים רח"ל.

וע"כ באנו בזה להודיע לכל מי שהגיע מכתב המזויף הנ"ל לידו כי
מעולם לא יצא מתחת יד רבינו שליט"א, ומזויף כולו מרישא לסיפא.

(ומצרפים אנו פה הקאפיעס של נוסח כתב יד האמיתי וגם המכתב
המזויף).

ובדרך אגב, הננו מודיעים בזה שאין לנו או לאחד ממוסדותינו שום
חלק ואחריות בשום פאשקעווילע"ן הנדפסים בדברי לעג ובזיון
וליצנות באיזה פנים שיהי, ואצ"ל שאין לנו ח"ו שום קשר —
בענין זה ולא בשום ענין — עם פורקי עול ושונאי הדת,
והציונים, ותומכיהם, בכל שום וחניכא דאית להון, ובפרט
הראדי"א והצייטונגע"ן שכל הנ"ל המה מאוסים ומשוקצים
בעיני כל יראי ה' וכש"כ בעיני רבינו שליט"א הלוחם כל ימיו
נגד כולם כידוע ומפורסם.

מאחר שכמובן אי אפשר לנו בשום אופן להודיע בעצמינו את כל
הנ"ל לכל מי שנוגע לו, ע"כ (הגם ששלחנו לכמה מוסדות להודיע
להם, מ"מ) נבקש מכל מקבל המכתב הזה לפרסמו גם לאחרים כפי
אשר ביכלתו.

בכבוד וברכה
הנהלת הקהלה

פרק א' השתלשלות הענינים*

ענף א

א

(א) היות שמעת שנתעורר ענין החלב זמן רב היו הנוגעים בדבר מפרסמים את השתלשלות וסיפור הענין בשקרים וסילופים הרבה הן בכתב והן בדרשות, וציירו את הענין באופן שהשקר יקבל פנים של אמת, והמכשול יקבל פנים של תורה, והעמידו בדרשות פנים של תמימות כאילו לא ידעו לפני ר"ה תשמ"ג מכל הענין (והי' מי שפרסם שאכן ידע בקיץ תשמ"ב אבל רק מענין צלע י"ב או מכשולים קלים אבל הכחיש את החמורות שמזה לא ידע), אך פתאום לפני יו"כ תשמ"ג התנפל הגה"צ המעורר שליט"א בהוצאת מכתב והוצאת לעז לסיבה ידועה, גם לא רצו להראות הבשר, ושהשתתפו עם השמאלים, ועוד תואנות, וגם אח"כ כששככה הסערה קצת נשאר אצל ההמון ההנחות של שקר ועד היום הוא כך, לכן נביא בס"ד השתלשלות הענין כפי האמת, ולא נכפיל בלא צורך את המבואר במכתב הארוך של הגה"צ המעורר שליט"א (רק המוכרח).

(ב) על רובא רובא מהענינים, ראיתי ראיות ברורות וחזקות ודאקאמענט"ן שונים, אשר א"א להכחישם (אפי' המתעקש), וכמו"כ יש עדות שונות מאנשים נאמנים להעיד עפ"י תורה. אלא שכאן בקונטרס הזה אי אפשר לנו להעתיק ולהוכיח כל הראיות המכריחות על כל הפרטים כולם, מחמת שני טעמים (א) כי אי אפשר לנו לע"ע להזכיר שמות וענינים כמו שהענין דורש כדהקדמנו שאנחנו מוגבלים וזהירים עפ"י התורה — ונקוה שאי"ה יתוקן הכל ולא נצטרך לבא לכך שיהי' צורך לפרסם הענינים במפורט יותר. (ב) כי ראוי מוכרחת נקרא מה שאי אפשר להשני להכחיש ובכתב קשה להביאם ולהוכיחם, וגם יש מקצת דברים שבאמת כך הי' ואפשר לספר האמת וראי' מוכרחת שלא יוכל השני להכחיש קשה להביא עליהם, אכן על העיקרים הבאנו ראיות ברורות, ושאר הדברים נאמרו בצדק כפי שהתרחש, והאדם הישר בר

---

*סיפור ההשתלשלות והעתקת הדוקאמענטען הם באותיות גדולות, והביאורים באמצע ההשתלשלות הם אותיות אחרות (וכמו כל הקונטרס).

דעת ומבקש אמת יראה כי נכרין דכרי אמת ואין בהם סתירה בס"ד (את הטעיפ'ס המפורסמים שהעחקנו יוקשה קצת להבין מפני שהעחקנוהו כצורתו בלי תוספות וגרעון, אך רק קטעים, הנצרכים לענינינו, והרוצה להוכיח אם אין סילוף מחמת הקטעים, ישמע הטעיפ').

ב

(ג) בשנת תשל"ט ביקר כאן בארה"ב א' מן המנקרים מא"י, ומצא מכשולים, ופנה אז להאחראים, והנה לתאר מה שהי' אז לא עמלתי לקבץ את הידיעות והראיות, לכן לא כתבתי מה שהתרחש אז למעשה, אבל מה שנוגע לדעות הארכתי בס"ד לקמן פרק י"ב וי"ד.

(ד) והנה כשחזר לא"י סיפר את המכשולים אשר ראו עיניו בחו"ל ואת חוסר הידיעה, ונעשה מזה התעוררות אצל אנשים חשובים משלנו מיקירי ירושלים וב"ב, ויסדו אז כולל בשם "הלכה למעשה" ללמוד לאברכים בני תורה מלאכת הניקור שהוא מקצוע חשוב ומוכרח מאד להציל בני"י מאיסור כרת.

(ה) יקירי ירושלים הנ"ל נודעו מן השמועה הנ"ל, אמנם לא רצו עדיין להחליט שכך הוא, ושלחו בשתיקה עוד מנקר מופלג ומומחה ביותר במלאכת הניקור (מלבד מחבר הספר הידוע) וגם הוא מצא את המצב שפל מאד, והוא חזר לא"י והעיד על מה שראו עיניו.

(ו) ת"ח אחד מהחשובים המסויימים השייכים לציבורינו שבארה"ק בא לויליאמסבורג על חג השבועות תשמ"א והציע לפני האחראי של הקהלה את כל תוקף המכשול ועוררו על המצב והוא הפנה אותו אל הדיונים שהם יענינו, והוא סומך על מה שיתקנו.

(ז) ועל כל זה (כמעט) יעיד הטעיפ שנעתיק פה — זה הטעיפ כבר מפורסם לכן אנו מפרסמים אותו לתועלת לאפרושי מאיסורא (כמו שנשמע על הטעיפ שרק באופן זה ניתן לפרסם) הטעיפ מב"ב.

(ח) פתיחה לכולל "הלכה למעשה" לזמן החורף פ' נח תשמ"ב) — המדבר הוא אי מחשובי ירושלים — קטעים —

דא איז א מצב וואס מיר האבן שוין מברר געווען, ס'איז א מעשה איך טי שוין אין דעם צוויי יאהר רבותי איך האב אנגעהויבן צו וויסן אויף די וועלט אז מען ווייסט נישט וואס

חלב הייסט, מען ווייסט נישט מען עסט חלב וואס איז א
איסור כרת, א געוואלד, א איסור דרבנן איז דאך אויך ביי
אונז טובים דודיך מיין .....

צוויי יאהר וואס איך לויף צום ב"ד, צוויי יאהר, איך האב
געקלאפט ביז מען וועט מיר ארויסווארפן, מען וועט מיר
ארויסווארפן וועט מען אין די אנדערע טיר אריין .....

עכ"פ האבן מיר געמיינט דא פארט ר' משה אריי איך האב
געשריבן צום סיגעטער רב דאס הייסט דער סאטמערער רב
זאל זיין געזונט, געשריבן א גאנצן בריף, און עס געבעטן ביז
כאב אויסגעארבעט (תיבה אינה מוכנת) ביי אונזער ב"ד אז
מען האט שוין געגבן אז מען דארף שוין האבן א סמיכה, האט
איחר שוין אללע געזען מן הסתם, דא איז מיר געווען זייער
גוט אז דער ר' משה אריי איז געפארן האט ער אפגעגעבן
אללע בריף און אלסדינג, איך האב עס אנגעבעטן, ער קומט
צוריק, זאגט ער איז געווען ביי, אין איינע, וואס יענער איז א
גרויסער תלמיד חכם, ער האט געזען ער נעמט אראפ דעם
גאנצן טרפּש הכבד דאס האט ער געזען ר' משה אריי .....

דא האבן מיר א יונגערמאן ..... (מזכיר שמו) איך בעט
אין גאס זאל קיינער נישט זאגען ווייל וואס וועט זיין, אז מעט
זאגען סתם, רעדן האטעך ניט, מיר רעדן פאר א תועלת,
אבער סתם (פי' בתמי' וכי מותר סתם לדבר) ..... (מזכיר
שמו של המנקה) האט ער מיר איבערגעגעבן די ווערטער, ער
איז געווען דארט ..... (מזכיר שם העיר בארצה"ב ושם
החנות) ער הייסט פון די מחמירים, האט ער מיר געזאגט,
ער יצט א דא, איחר קענט הערן, אז ס'קומט נישט צו די
חומרות פון התקוה (פי' התקוה הוא שוק של מסחר בתל
אביב ובו אספסוף מדיוטא התחתונה בזיופים כגון בשר
גמלים תחת בשר שור ומכש"כ נבילה וטריפה בשם כשר) עס
קומט נישט צו, די התקוה איז א סאך מער מחמיר, דארטן איז
דא שאלות פון חלב וואס איז נישט דא.

איך בעט אויב איינער קען מיר קויפן איך וועל געבן איך
האב מיטגענומען ביי מיר דריי טויזנט פונט, אפשר קאסט
מער בין איך מוכן, אז מען זאל מיר קויפן א שטיקל פון וואס
עס האט א סטעמפל פון התאחדות הרבנים אז מען שיקט
אחער דא, די לעבער שיקט מען זיכער, די מילך אפשר
אויכעט, אז מען קענען א זאך קויפן וועל איך ארויפגיין צו
בית דין, רבותי גיט א קוק ווייל איך האב נישט וואס צו גיין
צום בית דין ווייל זיי וועלן זאגן, עע עס איז אלעס בסדר וכו'
עכ"ל הדורש הזה.

(ט) יש עוד אריכות בהטעיפ שאין נוגע להמהלך שאנו עסוקים בו,
(והשומע המשך הטעיפ ימצא סתירה להמכתב הכחשה שיצא בשם
הדורש הזה ולעוד מכתבים מכריעים שהובאו בפרי תמרים ובקו' מסורת
אבותינו, והרוצה יחקור) והנה בהטעיפ שלי נמחק שם העיר והחנות שבו
ביקר המנקר הנ"ל יש טעיפ'ס שבו מבואר אבל בלאו הכי מסיום דבריו
שמזכיר ההתאחדות מובן שמדבר מארה"ב.

(י) בהטעיפ הנ"ל יש עוד דורש אי' מחשובי ציבורינו מב"ב, באותו
מעמד, וז"ל.

דער אמת איז אז איך בין אינגאנצן אריין אין דעם ענין
האט זיך אנגעהויבן, הרב ..... איז געווען ביי מיר אין
שטיב, און ער האט אנגעהויבן צו דערציילן וואס דא טוט זיך
מיט דעם ענין האבן מיר זיך פארבינדן נאכדעם מיט ר'
..... (האדם חשוב מירושלים הוא הדורש הראשון דלעיל)
שטיי מער אין קשר שוין אויכעט א מעשה פון באלד א האלב
יאהר, אינצווישן בין איך געווען אין חו"ל, איך האב אויכעט
א ביסל געטון אין דעם ווייל דער אמת פארשטייט זעך אז
דער עיקר איז נאר דא צו דעם זיי האבן געבעטן איך זאל
צוהעלפן אויף כמה וכמה מובנים, וכו' עכ"ל.

(יא) ועתה נעתיק קטע מן המכתב שנזכר לעיל בהטעיפ (הוא
המכתב הראשון שיצא מהסמכות דשם הובא בקונטרס מצב הניקור
מהדו"ק וגם במהדו"ת אלול תשמ"ב דף כ'), המכתב מדבר מבי' ענינים
(א) שיש הזנחה בניקור דהיינו שכל הרוצה נעשה מנקר (ב) אודות צלע
י"ב וז"ל המכתב (הנוגע לענינינו) ולעומת זה רבה ההזנחה בענין ניקור

שכל מנקה מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערכך ערבא צריך ועי"ז רבה המכשלה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי כרת ר"ל עכ"ל המכתב ולקמן נביאנו בס"ד. (פרק ג' אות ב').

יב) והיוצא מכל זה בקיצור (לסתור כמה עלילות).
א) שעסקו כמה שנים מקדמת דנא בצנעא שהרי הציבור לא ידע מכל זה (פרט ליחידים).

ב) שידעו המנהיג דציבורינו והסמכות דירושת"ו כמה שנים מלפנים שהצעה הוא על מכשולים והזנחה ולא על צלע י"ב.
ג) שלא התכוונו לשנאה שהרי פנו בשתיקה להמקומות הראשונים שבידם הענין על מנת לתקן, וכן לא התכוונו לציונות שהרי שלחו את החשובים ביותר מראשי המתנגדים לציונות, א"כ אין כאן ענין ציוני, שהרי עמלו לתקן בשתיקה וכבוד, ואילו הי' כוונתם שנאה וציונות הי' להם ללכת באופן אחר.

ד) שלא האמינו לא' בלבד אלא חקרו ע"י כמה (בטעיף נשמע שנתגלה להם עוד מכשול מבלתי יודע).

ה) שכוונת הדורש הי' לארה"ב ולהחשובים, ודלא כהכחשה שפרסם או שפרסמו בשמו.

ו) הרוצה לראות האמת יראה דכוונת הסמכות דשם מתחלה הי' על ארה"ב שהרי מן ההתעוררות על מכשולי ארה"ב הוציאו מהם המכתב כמבואר בהטעיף, אך אח"כ שנתקלו בטעראר ולחץ חזרו ותרגמו הענין לצדדים אחרים, — ועוד נתבונן, באיזה מקום הוא ההזנחה הרבה, כודאי אין כוונתם להציונים או האגודאיים כי להם אין מוציאים מכתב, אם לירושלים יתקנו בצנעה או יעכבו הבשר לזמן מסויים עד שילמדו אלא על כרחך הכוונה על חו"ל ואם הכוונה על איראפע הלא כל א' יודע שבלאנדאן ואנטווערפן שני מקומות היהדות הגדולים שבחו"ל השחיטה וההשגחה יותר טובה מבארה"ב אלא ע"כ על ארה"ב וכמבואר בהטעיף, ועוד מי הוא הערכך ערבא צריך (דהיינו שגם המנקה שממנו למדו אינו בר סמכא), הרי המלמדים שבא"י הם ידועים וחשובים עם קבלות חשובות ואיך ביזו אותם אלא ע"כ הכוונה על ההפקרות שבחו"ל.

יב-ב) מלבד השליח החשוב מירושלים (הנ"ל) שנשלח למסור ולחודיע להאחראי דכאן, הי' גם האדם חשוב מציבורינו מב"ב משתדל באותו מקום עצמו בהיותו כאן בארה"ב שבועות תשמ"א.

ג

(יג) בחודש חשון תשמ"ב ב"ג בו קיבל הגה"צ המעורר שליט"א מכתב מר' ..... מחשובי ירושלים (מי שממנו הטעיף הנ"ל, שאמר הפתיחה) (הוא המכתב שנתפרסם בקונטרס מצב הניקור דף ז' מהדו"ק ובמה"ת דף י"ח) ומצורף לו מכתב הסמכות דשם (הנ"ל ומוכא בקוני מצב הניקור עמוד כ') התעוררות גדול לתקן החלב שכארה"כ (צילום המכתב כצורתו נתפרסם).

(יד) ונעתיק רק איזה שורות, וז"ל
שמענו הרבה מאנשים יראי שמים מומחים גדולים ונאמנים ובררנו את זה ע"י ששלחנו לארצכם לאמעריקא שלוחים נאמנים שנכשלים אצליכם באיסור חלב דאורייתא ואיסור כרת ר"ל נוכחנו לדעת שהמנקרים שלכם לא יודעים להוריד החלב דאורייתא ומכשילים את אחכ"י הק' באיסור דאורייתא וכרת רח"ל — ה"י אצלינו מנקר מומחה — הוא משמש גם יום כראש מנקר בחו"ל בדקנו אותו בעניני חלב בנוכחות הגאון משט..... ראש מנקר מירושלים ועוד מנקרים מומחים וכולם אומרים שזה שמשמש בקודש בתור ראש המנקר לא יודע כלום בניקור ומכשיל את הרבים במאכלות איסור חלב (אמר המעתיק, זה המנקר לא ה"י מארה"ב כמפורש בהטעיף הנ"ל — בחלק שלא העתקנו — אבל החלק שהעתקנו בטעיף הוא מפורש לאמעריקא) אמרתי בלבי לא אתן מנוחה לנפשי אצעק צעקה גדולה ומרה שכל בית ישראל ישמעו הצילו את עצמיכם מאכילות חלב וכו'.
לכן הנני פונה לכבוד תורתו הרמה לעמוד לנו לעזרה במלחמתינו ולעזור לי בכסף וכו' אנו עומדים בקשר עם הגאון הקדוש מסיניד סאטמער שליט"א וכו' (אמר המעתיק — עד כאן נכתב בכתב מכונה ומעתה בכתב יד ויש אצלינו הקאפיע עם חתימת יד בעל המכתב) בטח קיבל כתה"ר את מה ששלחתי להרה"ג מנירבאטור שליט"א שימסור לכתה"ר ובטח יעשה מה שאפשר להציל אחכ"י מאיסור חלב ודם מצו"פ פסק הלכה של ביד"צ של העדה החרדית שליט"א וישתדל כתה"ר שיקיימו הפס"ד.

בכבוד רב ובזכות התורה והמצוות

החתימה

ד

טו) בחודש אב ובאלול תשמ"ב נתפרסם זה בתוך קונטרס מצב הניקור, ולאחר זמן כשגבר הסערה והלחץ נתפרסם הכחשה מבעל המכתב ונדפס גם בפרי תמרים דף ל"ז בזה"ל שלא אמרתי ולא כתבתי מה שנאמר שם וחתמו שמי שלא ברשותי עכ"ל.

טז) אמנם המכתב מתאים עם הטעיפ ענין בענין, ובטעיפ הלא מפורש שכן אמר — והנה מן המכתב יש כתב יד וחתימה (והוא שמור) אבל מן ההכחשה אין מפורסם רק דפוס — ועוד, שההכחשה יצאה י"ז חשון תשמ"ג כשהגיעו המנקרים והעסקנים דארה"ב לארה"ק שלש חדשים אחר שהתפרסם המכתב באב תשמ"ב ומדוע לא הכחיש תיכף או כל אותו זמן.

יז) בראשית אדר תשמ"ב קיבל הגה"צ המעורר מכתב שני מהנ"ל (ונתפרסם בתחלת תשמ"ג כצורתו) כולו כתב יד ובו מבואר בזה"ל היות שכתבתי מזמן לכתה"ר ולא קבלתי תשובה והנני חוזר עוד פעם וכו' הגם אולי אצליכם כבר הכל בסדר אבל מצוה לזכות את הרבים וכו' לאסוף סכום הגון וכו' עכ"ל המכתב וחתום בחתימת ידו.

יח) הכתב יד הזה לא נכחש מהנ"ל ובו מאשר את המכתב הראשון, גם מזכיר ברמז שהמדובר במכתב הראשון הי' שיש בארה"ב חלב — ואולי יש לתרץ ההכחשה, כי בההכחשה נזכר קהלה מסוימת וכותב שזאת לא אמר להטיל האשמה על קהלה מסוימת לכך אבל אמר בכלליות, — ואין לשון ההכחשה סובל זה הפשט, אמנם אולי מתוך הלחץ הוציא מלתא דמשתמע לתרי אפי'.

יט) ולאפוקי מן הנאמר באסיפת בראשית תשמ"ג (ועוד) שלא קיבלו רבנים מכתב זה (אולי אותו רב לא קיבלו) אלא האמת כמבואר בהמכתב שהאחראים והנוגעים ומי שראו בו אינטערעס לתקן קיבלו המכתב, וידעו מן המכשולות.

כ) עוד יש סתירה בכתב הכחשה הזה דבקו' מסורת אבותינו הלשון "נגד כשרות הבשר בארה"ב" ושם במקום אחר וכן בפרי תמרים הנוסח "נגד כשרות הבשר דק"ק סאטמער בארה"ב" (משמע דנגד אחרים כן אמר וכתב).

כא) עוד יש שם בפרי תמרים דף ל"ז כתב הכחשה הראשונה על ענין

אחר, ואיני רוצה להתעסק בעצם הענין שהכתב מדבר בו, אך נציג שתי לשונות משני מקומות כתובים מאותו אדם עצמו איך מתאר את האיש שמדבר ממנו כאן ואיך מתארו במקום שני והקורא יבחין בעצמו — וז"ל בכתב כפרי תמרים — והוא גם נגד השכל שאם רוצים להשתמש ביודעי ניקור ובוחנים יש לנו ב"ה בירושלים עיה"ק ת"ו מומחים גדולים יותר מהתל אביבי מ"מ (ר"ת מרדכי מלאכי — המעתיק) — שהם יראי ה' עכ"ל, וזמן המכתב הוא ב' כסלו תשמ"ג.

ובהקדמה לס' מנחת שמואל כותב הוא בעצמו בזה"ל שמחתי לראות את הספר מנחת שמואל שחיבר חד מן רבני הכולל הלכה למעשה שהוקם ונתייסד ע"י ההה"מ גאון בהלכות ומעשי הניקור ה"ה ידידי החשוב כש"ת ר' מרדכי מלאכי שליט"א הפועל רבות להסיר מכשול במלאכת ניקור החלב שרבים נכשלים מתוך חוסר ידיעה עכ"ל וזמן כתיבת ההקדמה כ"ו בניסן תשמ"ב — ועם כל הרעש סביב הספר לא הוכחשה זאת ההקדמה.

ועתה יתבונן הקורא באיזה טעראר וכלבול חיים וכי בחצי שנה נשתנה דעת אותו כותב וגם יחסו כלפי האיש שמדבר ממנו במרחק רב כזה עד שיפרסם עליו ברכים גנות תחת שחצי שנה לפני זה פרסם עליו שבחים גדולים — אין הדעת סובל זה — אלא או זיוף או לחץ טעראר.

יצאנו קצת מן הענין ונחזור.

* *

ענף ב'

א

כב) אור ליום ג' פ' תרומה תשמ"ב בא טעלעפאן להמעוררים מא' שנשתלח מא"י מא' מחשוכים שבציבורינו שבב"ב הנ"ל (שעסק בתיקון החלב והי' בארה"ב בשבועות תשמ"א והשתדל אצל האחראי והוא שלחו להדיינים ועדיין לא נעשה מעשה ממשיית לתיקון) ועתה בא זה האיש בשליחותו והציע להמעוררים שיתעוררו להמשיך את מה שהתחיל הוא אז — ולפי ידיעת זה האיש כבר השתדלו הרבה אצל האחראים שבציבורינו — ומייעץ שיחוסו על ציבורינו הן מעצם הענין הן שלא נהיי' לחרפה בהיות שאחרים יתקנו ואנחנו לא, ויש לעשות בזחירות שלא יתוודעו השמאליים — וזה השליח אישר את

ביקורו של המנקה השני הנ"ל בארה"ב שמצא כאן מכשולות, ומציע את נכוניות מנקרי א"י לבא לעזור לתקן בחשאי וכבוד — כל זה הי' תוכן שליחותו.

(כג) ואז התקשרו המעוררים עם המשלח בעצמו באר"י ע"י הטלעפאן והוא אישר וחיוק את כל הנ"ל ושהשתדל הרבה עם מנהיגי קהלתינו בע"פ בעצמו ועל הטלעפאן.

(כד) ואז לבשו המעוררים עוז להכנס בעובי הקורה — ונתייעצו לחקור מקודם את הענין הדק היטב וגם לרכוש בקיאות וידיעה בענין הניקור טרם שמתחילים לפעול.

(כה) ונחקר הדבר ע"י קניית בשר שאכן גדול המכשול והחזנחה, ופנה אז הגה"צ חזקן המעורר שליט"א לכמה רבנים בסתר ובכבוד והיי' מקווה לתקן בשתיקה.

ב

(כו) ועל זה יעיד מכתב פרטי שפרסמו רודפי הגה"צ המעורר שליט"א בעצמם (שלא ברשות) ובעצמם החזיקוהו למכתב אמיתי (המכתב נזכר בדרשות ובחקונטרס מסורת אבותינו) ונעתיק קצת, וז"ל.

הנני רואה לנחוי' לפרש לכמ"ע נ"י שכנראה הבנתם ממכתבי הקודם כאילו אנחנו עסוקים ח"ו בכתבי פלסטר ופאשקווילע"ן, ח"ו לא מניה ולא מקצתי, כל דרכינו הוא רק בדרך נועם ושלוי, והכל "עמטליך" ובדרך התוה"ק וכו' הנה בשבוע הזה עסקנו ב"ה הרבה מאד בענין הניקור בכמה אופנים, ובעיקר הי' העסק בקניית הרבה בשר מהמקולין ובדמים יקרים יותר מהרגיל על מנת לבדקם, ובאמת שלא עלה כ"כ בניקל ורק ע"י ערמות ותחבולות שונות הצלחנו לקבלם היו מקולין שרצו ליתן רק בשר מחותך "געפעקלטע" אבל לא דופן שלם, אבל בעזה"שית עלה בידינו ומונח תח"י מהרבה מיני הכשירים הרבה חתיכות בשר עם הכלאמבע"ס והרעסיט"ס (הקבלה של הקניי') והנה אני לא בקי עדיין בניקור רק מה שעיינתי בעצמי על תמונות וקצת הראו לי איזה מנקרים וכו' עכ"פ לפי מיעוט ידיעתי מה אומר ומה

אדבר בעווה"ר ידי מפחדת לכתוב דברים דלהלן, זה אשר מצאתי, טרפש הכבד דיקע "טענדער ליין" לא מנוקר כראוי גם צד החמור, ובזוויות מקום ששם דבוק לחלב הכליות ג"כ לא טוב וכו' **אוי מה הי' לנו?**

והנה לפני כשעה נכנסתי אל הקודש פנימה אל בית כ"ק וכו' הגאב"ד דקאשוי שליט"א ומסרתי לו הפרטים שמצאתי, וכמובן שנרעש ונפחד מאד, וסיפר לי **שהיום** כבר דיבר מזה עם **כמה רבנים** ועכשיו מקוה אי"ה ליכנס בעובי הקורה ובעזה"ש"ת לעת ערב יהי אור, ויתוקן הדבר וכו', נא ונא חוסו נא ורחמו נא עלינו, אל תניחו אותנו להתגאל ממאכלות אסורות תנו לנו יד ועזר וכו'.

עכ"ל המכתב

וזמן הכתיבה נרשם למעלה ליל שישי עש"ק לס' ויקהל פקודי תשמ"ב לפ"ק.

(כז) עכ"פ מבואר שהגה"צ המעורר פנה אז לכמה רבנים ודיבר עמהם ושהוא נכנס בעובי הקורה, והמובן, שלא רק פעם אחת דיבר אתם אלא הרבה, גם בלא ספק סיפר להם על כל פרטי המכשולים שהוא בעצמו פורטם במכתבו הארוך וכיניהם איסורי דאורייתא פשוטים בלי חולק, והנה גם זה כל העולם יודע ומעיד שאיש לא ידע מן הענין ולא נשמע לרחוב עד סוף הקיץ תשמ"ב.

(כח) הרי מוכרח כמה ענינים (א) שידעו הנוגעים בדבר ועוד רבנים הרק היטב מכל הענין עוד לפני פסח תשמ"ב (ב) שעסקו הן הגה"צ המעורר והן בניו שליט"א חדשים ארוכים בסתר ובצנעא ובכבוד דייקא כדי שלא יתוודעו האויבים (ג) מה שדייקו מן המכתב שכתב שקבלו את הבשר בערמות ותחבולות דהיינו שגנבו בשר להוציא לעז וכדומה, זה טפשות ורשעות — טפשות — דאין צריך שום עמל וערמה אלא נכנסים למקולין של גויים ולוקחים בשר בלתי מנוקר ומשימים עליו רעסי"ט מבשר כשר, — והרשעות — דבמכתב נאמר שידיו מפחדים לכתוב וצועק אוי מה הי' לנו ומתחנן לרחם להוציא מן המכשול והרי המכתב הי' בצנעא ולא לגנוב דעת ורק הרודפים פרסמוהו א"כ אם הודה שגנב למה מפחד וצועק ומתחנן להציל מן המכשול, אלא על כרחך דהערמה והתחבולה הי' מפני שבעלי המקולין שלנו "החרדים" הרגישו שרוצים

לתפסם ולא רצו למכור דופן שלם (וזה הי' האמת שמפני כן לא רצו למכור דופן שלם שהי' להם פקודה מן הראשים שלא למכור, ויש מזה טעיף, ודלא כהרורש שהכחיש זאת) ולכן הוצרכו לערמה ותחבולה לקנות דופנים שלימים ו"טענדר ליין" מוכנים למכירה בחזקת מנוקר נמלח והורח ובאמת אינו מנוקר כראוי ונמלח יחד עם החלב וכך הוא נמכר.

(ט) מהאמור לעיל יש סתירה לכמה עלילות, ואלה הם א) שמחמת שנהא עשו המעוררים, ב) שהתחברו לציונים לבייש ולהחריב ציבורינו, ג) שהעמידו הרודפים פנים של תמימות כאילו לא ידעו שהמעוררים אומרים שיש חלב ורק עתה אחרי יציאת מכתב הגה"צ המעורר שליט"א נתודע להם, והי' דורש ברכים בפנים של תמימות כמסיח לפי תומו שהי' מתחנן להמעוררים אחר המכתב או סמוך לו מלפניו — אם כן שיש חלב גם אני רוצה לראות — אך האמת שידעו מכל זה עכ"פ כחצי שנה לפני זה, בשעה שהתחננו בכמה דרכים בצנעה אצל אותן רבנים עצמם שיתעוררו לחקור ולתקן ולא הי' איכפת להם לא לראות בשר ומכש"כ לא לתקן — ד) הנ"ל סותר למה שנאמר ברכים, שהמעוררים התחילו בהתעוררותם רק לפני הימים נוראים תשמ"ג באופן בלתי נאות — ע"כ המאמר — זה המכתב מגלה שזה שקר ועלילה, אלא כן עסקו המעוררים מתחלה בסתר ובכבוד — ה) גם דלא כמו שנאמר ברכים אשר בתחלת הקיץ לא הי' מדובר אלא מסדר ניקור ומצלע י"ב, ורק אח"כ לפני הימים נוראים נתעוררו המעוררים אודות הזנחה כמה שהוא חלב דאורייתא אליבא דכו"ע — ע"כ המאמר — והרי מבואר במכתב הנ"ל שזמנו פ' ויקהל שהמדובר הי' תיכף מהזנחה ומחלב דאורייתא וזה הי' המדובר עם הרבנים, — ו) גם, זה המכתב סתירה לעלילת שקר שנאמר באסיפת ההתאחדות דפ' בראשית תשמ"ג על הגה"צ המעורר שליט"א דמדשתק כל הזמן הארוך שהי' יודע המכשול ורק עתה מדבר לכן אינו נאמן ובמכתב זה מבואר שתיכף פנה הגה"צ המעורר לכמה רבנים (ואע"פ שידעו יושבי האסיפה שמעלילים בשקר ושהראי' שמאריכים בה כל כך להתיר על ידה הבשר אין בה ממש, אעפ"כ לא הי' שום אחד מוחה על העלילה ולא על כבוד הגה"צ ולא סתר שום אחד הראי' וההיתר).

ל) ביום הי' לסי ויקהל פקודי תשמ"ב התקיים אסיפת רבנים בבית אחד מן הרבנים (אודות איסור בחירת המנוולים קאמש וכו') אחר

האסיפה דיבר הגה"צ המעורר ביחוד עם בעל המכשיר ועם עוד א' (רב עסקן ומכריע, שנעשה אח"כ למתווך בענין זה כדלקמן בס"ד) ועוררם על ענין החלב.

ג

לא) הגה"צ המעורר שליט"א במכתבו הארוך אות ו' כותב בזה"ל. כמה עסקנים ניסו לדבר עם רבנים מכשירים לעוררם על הנעשה, ולא נעשה דבר מחמת חסרון ידיעה ובקיאות בדבר, לדוגמא, הי' רב אחד נותן הכשר על חנות בקהלה גדולה, כשבאו אליו שני אנשים לעוררו על הנעשה בחנותו לא רצה לשמוע רק צעק עליהם ודחאם בשתי ידיים, ומאז ועד עתה הולך ומפרסם שחכל בסדר — מורה הוראה אחד נותן הכשר על חנות מקהלה גדולה כשעוררו אותו על מכשולות אמר שהוא רוצה לילך ללמוד ניקור בעצמו כדי שיבין. עכ"ל המכתב

לב) ואנחנו נציע המעשה הראשונה (באות ל"א) אלו העסקנים היו מבניו של הגה"צ המעורר שליט"א שבאו בשליחות במיוחד מהגה"צ כהמשך מפעולתם שקיבלו על עצמם (כנ"ל להמשיך התעוררות של האנשים חשובים דא"י כמו שהם בקשו והציעו המשך הפעולות) וזה הי' ביום ו' אייר תשמ"ב ה' לס' אחר"ק — והתחילו לדבר אודות הניקור, ותוכן שאלתם — האם מה שהמנקרים של ציבורינו מודים שצריך לעשות האם זאת עושים — השיב, איני יודע אולי, אבל אברכים אין צריכים להפוך העולם בשביל שאותו מנקר בא וערער, הן יש לנו מנקרים מומחים וחשב שמותם, — השיבו לו, אין אנו סתם אברכים כי באנו בשליחות הגה"צ המעורר, ואין אנו הופכים העולם שהרי אין אנו מדברים בשוק, אלא באנו לדבר במקום שצריך לדבר, — השיב, אני מוקיר את הגה"צ הזה ויש אצלי ספר משנת חסידים ששם כותב שלא ילמדו בספרים של המתחברים לציונים, וכי' (והאריך קצת בענין אחר מרתיח) ואח"כ קם בהתרגזות שאין צריך להפוך העולם, אמרו לו וכי כך עונים על איסור דאורייתא — השיב זאת האיסור שאברכים הופכים העולם — שאלו ומה נעשה עכשיו אודות החלב — השיב, מען דארף מורא האבן פארן אייבערשטן אז מען וועט מורא האבן פארן אייבערשטן וועט מען וויסן וואס צו טאן — ובזה יצא מן הבית ועזבם — ע"כ המעשה.

אח"כ בהגיע עת הימים נוראים שלח לפייס את בני הגה"צ — והיות שבשוק נשמע שלא היו אצלו בני הגה"צ (וכן נשמע על המעיף של שיחת המשמש הידוע עם הגה"צ המעורר) שאלו אי' מבני הגה"צ על השמועה, ואישר לו שהיו אצלו ושלא נתן מקום לשאלתם אך אמר שמה שמדברים לפעמים בתקיפות אינו נקרא שמוציאים לחוץ.

לג) המעשה הנ"ל היכתה במהלומים את בני הגה"צ, הם קיוו למצוא יראת חטא, ואוזן קשבת, וחרדה לתיקון, והודאה על האמת, ומצאו את ההיפך ממש, ואפילו לשמוע לא רצו, ונוכחו לדעת באיזה אופן ונוסח ניגשים האחראים אל הענין, ונשבר רוחם ולבם, וכשבאו ומסרו להגה"צ את הקורות אותם, חזקם בדברים שאל יתיאשו וימשיכו בפעולה והשי"ת יעזור שיתגלה האמת.

* *

ענף ג'

א

לד) והנה בהשתלשלות הענין מכאן ולהלאה יש כאב גדול, ולמרות שיש לנו ידיעות וראיות נכונות ומספיקות ומכתבים מוכיחים מ"מ מפני הכבוד נצמצם עוד יותר, להוציא רק המוכרח.

לה) אח"ז התקשרו המעוררים עם אחד מן הרבנים החשובים על מנת להמשיך בפעולה, ופרטו לאותו רב את תוכן הערעור שיש הזנחה והרבה מכשולים בהרבה חלקים של איברים (ומצלע י"ב כמעט לא דברו).

לו) כשהתקשרו עם אותו רב הי' המדובר כך — היות שיש בא"י תובעים לתקן החלב שבארה"ב והתובעים הם המנהלים של ביהמ"ד הלכה למעשה — דהיינו האדם החשוב מירושלים והאדם חשוב מציבורינו מב"ב ועוד מן המנהלים — לכן צריך לתבוע שהתאחדות יזמינו אותם לשמוע מה בפיהם.

והענין ילך על דרך זה — שיתאספו רבנים וישאו ויתנו בדבר ויחליטו על הענין לקרא לאותן בני א"י, זה הי' המדובר מצד המעוררים על תוכן האסיפה שצריכה שתתקיים, שהרב יציע זאת להתאחדות.

(לו) זה ההתקשרות הי' כשכוע סביב שבועות תשמ"ב, והרב ההוא התקשר עם ההתאחדות, והידיעות הגיעו להיושב ראש ועוד רבנים זקנים ומזכירי ההתאחדות ועוד כמה רבנים היו בקשר המשא ומתן והרב ההוא הי' מתווך ביניהם להמעררים — גם התקשרו המעררים עם עוד רב בענין זה — עוד ביקש הרב המתווך מן המעררים לקשרו עם האדם חשוב מציבורינו מב"ב (הנ"ל אות כ"ב) וכן נעשה ונתקשרו ישר.

(לח) באותן ימים שאלו משני זקנים מנקרים מובהקים מא"י מפורסמים ר' גד ור' ברוך נ"י אם הם מוכנים לבא לארה"ב כשיצטרכו — והם הסכימו והזמינו עצמם לבא ולהשתדל בשתיקה וצניעות וכבוד שלא יבא ח"ו לידי בזיון, וכבר היו מוכנים בכל ההכנות רק חיכו שיקראו אותם ההתאחדות.

(לט) הרב המתווך הנ"ל הציע הענין להתאחדות אחר שבועות ובעוד יום או יומיים באה התשובה חזרה להמעררים, היות שמעולם לא הי' להם השגחה על שום בשר בהמה לכן אין זה שייך להם ואין להם כסף על הוצאות להמנקרים — והשיבו המעררים — אע"פ שאין מובן הענין שהרי זה שייך לכל הכלל כולו להצילם ממכשול וכי על ענין כזה לא יהי' כסף ועכ"פ שייך הענין להקהלות או מוטל על המכשירים מ"מ למען תיקון הכלל יתאמצו האברכים ויחזרו על הפתחים להמציא ההוצאות.

(מ) ובוה נשאלו לאסוף האסיפה אדעתא שישאו ויתנו לקרא להטוענים שבא"י — עוד אי' מן הרבנים מען אז שבלא תובע מצד שני אין שום תועלת באסיפה — והתחיל הרב המתווך בהשתדלות, וקראו ההתאחדות את האסיפה, שהתקיימה באי' לסי' בהעלותך ט"ו סיון תשמ"ב.

(מא) באותן הימים הודיע הרב המתווך הנ"ל להמעררים שזה עתה נכנס ערעור חדש להתאחדות מרב אחד ע"י שאי' מן המנקרים עוררו על שני ענינים, (א) על צלע י"ב שבהרבה מקומות לא אכלוהו אפילו ע"י ניקור, (ב) בשר שאחר הטבור שנכנס למקולין ומוכרים אותו (ואחר הטבור שייך לאחוריים, ולדידן אין אוכלים אחוריים ואין רשות לנקרו).

מב) רצונינו להפסיק כאן הסיפור קצת, ללמד זכות שהי' כאן טעות ושגגה, דהנה ידוע שהנגיעה של טובת הנאה או ממון או כבוד ומכש"כ הפסד ורדיפות וביותר נגיעה של כושה (וכושה בעינינו היינו כושת המכשירים והאחראים והבעלים והמנקרים שתחת ידם נמצאת התקלה) הנגיעה מעורר העינים שלא לראות כלל וההרים נעשים כחוט השערה ונסתם הדעת וההרגש, ואין ראיית הנולד ואין מחשבה ולב, ואפילו פחד יום הדין אין בכוחו לעצור את הבעל נגיעה אם איננו מתאמץ ככח רב נגד נגיעתו, וזאת אפילו בטובים וחשובים (כדהאריך בזה בס' ויואל משה ח"א מסימן קמ"ו ואילך ועיי"ש עוד בס' קמ"ב ד"ה ובגמרא) ויוצאים מכשולים נוראים ועצומים לכל הכלל רח"ל.

והי' מן הרבנים העוסקים שהרגישו וראו שנתקלים עם בעלי נגיעה, והדרך סתום לפנייהם, ומחמת רצונם הגדול לתקן עכ"פ, נפלו בשגגה לדרך של טעות הוא דרך החשבונות, להיות עם הקלקול ובתוך הקלקול ולהעלימו, ובאופן זה ינסו לתקן עד מקום שידם מגעת, וחשבו שבדרך זה יעלה בידם לתקן עכ"פ מקצת, משא"כ אם יוציאו עצמם וילכו עם כל האמת בלי חשבונות לא יוכלו לתקן אפילו מעט.

אמנם ידוע שדרך זה הוא שהחריב את בית ישראל בכל הזמנים, וכן מעיד מרן מסאטמער זצ"ל יובאו דבריו לקמן בס"ד, וכן הי' גם בענין זה שלכסוף עלה חרס בידם, ולא עוד אלא שהקלקול נתחזק על ידם דייקא בהיותם אתו.

ויש לקחת מזה מוסר גדול, להאמין לדברי מאורינו מדורות שלפנינו והנהגתם, אשר להחזיק את קיום היהדות ולהורישה לבנינו אחרינו צריך מסירות הנפש והמאד בגילוי גמור בשלימות בלי חשבונות.

אבל אם אוחזים בחשבונות והולכים אחר משאות שוא ומדוחים של **לכל הפחות ולפשר ולוותר כדי שלא להחריב את הקיים ועוד** טענות כהנה, לא רק שאין פועלים, אלא שהקלקול הולך ומתרבה רח"ל, וביותר נתחזק הקלקול וגם נקבע ע"י הטובים הנמצאים עם הקלקלה, וזה ידוע, והשי"ת ירחם. ונחזור לענינינו.

מג) לפני האסיפה קראו גם להגה"צ המעורר שליט"א שישתתף בהאסיפה — אמנם הגה"צ השיב היות שהוא מעורב עתה בתביעה זו, ובאמת מעולם לא הכנים ראשו בהכשירים ואין דעתו גם להכא

להכנים ראשו כזה, ואם ישתתף בהאסיפה יהי נראה שהוא התובע, ובאמת בקשתו רק שיזמינו התובעים שמא"י, לכן אין מקום שיבא להאסיפה שלא יהי נראה שהוא התובע.

מד) ובאותו עת הציעו המעוררים להרב המתווך הנ"ל שרוצים לשלוח על האסיפה את הבשר עם חלב שקנו כדי שיהיו נוכחים לדעת ולראות בעיניהם ממה המדובר — והשיב — לא, לא, נא תעזבו זאת המחשבה, כי נדברנו עם רבנים שלא לדבר כלל מן העבר אלא להשתדל לתקן את העתיד.

מה) המעוררים הבינו את המהלך הזה וקבלו אותו והמשיכו בדרך זה עד קצת האפשרות.

מו) מתוך הדיבורים שהתנהלו ע"י תיווך הרב ההוא הי' נראה פשוט שמנהיג ציבורינו יודע מכל המדובר המתנהל, וגם אמר איזה פתגמים בשמו, גם הי' נוכח על חלק מן האסיפה דאי בהעלותך תשמ"ב הנ"ל.

ב

מז) באסיפה ההוא אי' בהעלותך מ"ו סיון תשמ"ב, נתאספו עשרות רבנים וגם עשרות מנקרים מכל החוגים גם הביאו חלקי בהמה כלתי מנוקרים לנסות את המנקרים, והי' שם שערוריה גדולה בין המנקרים שהי' אחד צועק על השני שאינו עושה טוב, והי' מי שאמרו איזה מנקרים עליו שרק כאן מדקדק כך למראה עיני הרכנים ולא כחנותו.

מח) המנקר הנ"ל (אות מ"א) שעורר על כי ענינים הנ"ל הביא על האסיפה בשר שאחר הטבור הנמכר בחניות והראה לכל אבל דחוהו בקש, שאיזה מנקרים אמרו שלא ידברו מזה כי זה הולך לסאלאמי ואינו נכנס בחחניות — (אבל אין האמת כך אלא כן נכנס להחניות, ועוד כי על הסאלאמי גופא קשיא וכי סאלאמי אין צריך להיות כשר).

מט) באסיפה ההיא נתגלה לעיני כולם שיש הזנחה רבה בניקור, — ואי' מן המנקרים החשובים הנקראים "מומחים שלנו" (לא מן הרחוקים) הוציא מתחת ידו כבד כלתי מנוקר כדבעי בתורת מנוקר לעיני כל הרכנים.

(נ) ואז נאמר באזני כולם אותו פתגם המחריד מפי אי הרבנים "עם איז דאך נאר א דרבנן" והשיב לו אי מן המנקרים א"כ יתיר גם בשר עוף בחלב שהוא ג"כ דרבנן — ונלמד זכות אולי היתה כוונתו בדרבנן רק מלמדין ומזהירין.

(נא) בדרך קצרה יצאו מן האסיפה ענינים אלו, (א) שאין שום מנהג קבוע, (ב) שלא ניקרו כבד וטחול (שהוא דאורייתא) ושנכנס בחנויות בשר למעלה מן הטבור, (ג) בחלב השפאנדער לא היי מנהג והיתה צעקה בין המנקרים על זה, (ד) בכלליות היי המצב שהרבנים לא התערבו מחוסר ידיעה רק שמעו וויכוח המנקרים, (ה) גם היי שם ענין עם "טענדער ליין" שנוכחו לדעת שיש בזה חסרון ידיעה ומשאירים עליו חלב.

(נב) בעל מכשיר גדול לא בא אל האסיפה אבל שלח את בנו, בזמן שהיי לו לבא בחרדה ולחוודע אולי יש מכשול תחת ידו, ועוד שלח מכתב להאסיפה שמרן רבינו זצ"ל צוה עליו שלא לשנות מן הנהוג באונגארן (זהו הטעראר הידוע שבידם, ותכסיס הבלכול להסיע המדובר על צלע י"ב וכדיתפרש לקמן בס"ד) אמנם בעל מכשיר ההוא אמר לשני רבנים שהוא מתנגד לחומרת צלע י"ב מפני הפסד כסף (שמועה זו בטוחה ויש עליה בירור חזק) אבל בפומביות היתה הצעקה תמיד פקודת מרן זצ"ל שאסור לשנות.

(נג) אי מן הרבנים עורר על עוד איזה מכשולים בבשר. ונסתיימה האסיפה בלא החלטה והלכו הנאספים.

(נד) אחר האסיפה קרא הרב העסקן הנ"ל להמעוררים והודיע כי החלטת הרבנים באסיפה זו היי (כנראה שנשארו איזה רבנים אחר שהלכו רובם והמשיכו לדון בענין, ועשו החלטה, ויותר נראה שהחלטה נעשה כמו באסיפת בראשית תשמ"ג) שלא לקרא המנקרים מא"י רק שישלחו מכאן לא"י איזה רבנים והם יכירו את הענין.

(נה) גם הודה על שמצאו את המכשולות הנ"ל (לא רק צלע י"ב וסדר ניקור) כבד וטחול וטענדער ליין ואחר הטבור, וכן התקשר הרב המתווך עם האדם חשוב הנ"ל מציבורינו בב"ב ומסר לו הודאה זו הן מציאות המכשולות והן מן ההחלטה שלא להביא המנקרים אלא הרבנים יסעו לשם.

נו) כשיצאו מן האסיפה הנ"ל אמר הרב המתווך לא' מן הרבנים שכנראה אין לקוות על התיקון ע"י ההתאחדות לכן טוב שיעשו איזה קהילות לבדם תיקון.

נו) והנה זה הרב המתווך אמר שכבר היו לו ידיעות מקדמת דנא כמה שנים שיש מכשולות ע"י שביקר כאן בארה"ב חתנו של העסקן האדם חשוב מירושלים הנ"ל (אות ח' — י"ג ועוד) נרצו ועמיתו של הרב הזהן ועורר אותו על מכשול החלב בשם חותנו, שאלו הרב האם אתה בקי בניקור, אמר לו לאו, אמר לו אם כן אין עצה לדעת במדוייק ממה מדברים רק אם יבא לכאן מנקר מא"י והוא יורה לנו במפורט מה המדובר — זה הי' אז דעת הרב המתווך — (עיין בטעיף דאסיפת בראשית).

נח) והנה מה שלא הסכימו להביא המנקרים מא"י ולתקן בשתיקה וכבוד — זה נורא ואיום להמתכונן, אחר אשר בעיניהם ראו המכשולות על האסיפה וגם מן הכבוד לא הי' נחסר להם ואעפ"כ מנעו זאת ותחת זה בחרו דרך של לכסות הפשע ולבלבל הדעות ולהשאיר המכשול התמידי.

ג

נט) העסקנים והמנקרים בא"י בראותם כל זאת (ובמיוחד אותו אדם חשוב מציבורינו מב"ב שכבר הי' בארה"ב וכבר דיבר והשתדל הרבה פה אל פה עם האחראים) הרגישו והבינו היטב את המתרחש, ונתגלה להם עם מי יש להם עסקים, שאין כאן חרדה ויראת שמים ורצון לתקן אלא השתמטות בתירוצים ודרכי מרמה וכיסוי על הפשע (בדרך הישן המקובל האמערקאי בעניני הכשרות) והיטב חרה להם על אנשי ארה"ב.

ומעתה לא יהי' חידוש איך הי' זה שכשנסע הרב הידוע לא"י אודות הניקור לא הי' לו קבלת פנים יפה מצד המנקרים הזקנים דשם.

ס) ואז קרא האדם חשוב הנ"ל מב"ב להמעוררים על הטעלעפאן בקובלנא ותרעומות על שני ענינים, אן שעל דרך זה שיסעו רבנים לא"י לא יצא התועלת המוכרח לתיקון, כי מה יועילו ביקור שני הרבנים בא"י על זמן קצר, בפרט אם יצטרכו אותן רבנים עדיין ללמוד את הלמעשה של הניקור כי מעולם לא ידעוהו, ואיך יביא זה את תיקון ההתרשלות הכללי.

בן שהמנקרים והעסקנים נהפך לכם בקרבם, בראותם שמשתמטים ואין רוצים להכיר את חסרונם ולהודות ולתקן — כי עד עכשיו היו מנקרי ועסקני א"י מרגישים אחריות לתקן את הפרצה אמנם כיוון שהולכים בארה"ב בדרך היפוך לחפות ולבלבל א"כ לא לעזור לארה"ב צריך אלא ללחום נגדם ולבזותם ולגלות פשעם וכי על זה לא היו נכונים ומזויינים להפסיד בריאות שני זקנים עם המון עגמת נפש וספיקות בזיונות והפסידים מריבות וויכוחים, לכן נתקדשו ונתיאשו מהכל.

סא) באי בתמוז תשמ"ב היי אסיפה שניי בהתאחדות (אסיפה קטנה וחשאית) אודות הניקור ואז שלח ההתאחדות אזהרות כסתר לכמה חנויות ורבנים (כמו שנתפרסם, עיין לעיל בפתיחה לפ"א אות גי ולקמן אות ס"ח) זמן הכרוז הוא אי תמוז — באותו כרוז מבואר שיש הזנחה רבה — אין המדובר בכרוז ההוא מצלע י"ב וסדר ניקור בלבד (כמו שהשמיעו בתדירות בדרשות וכרוזים) אלא גם ובעיקר מהזנחה ומכשולים.

ד

סב) והנה על רוב חלקי הסיפור עד כאן נביא שני ראיות, א) מכתבו הארוך של הגה"צ המעורר ונאמן עלינו חתימת ידו — ב) הכרוז שיצא, והעדויות שהיו נוכחים בהאסיפה דאי בהעלותך, והמציאות המפורסם.

סג) ז"ל הגה"צ המעורר במכתבו הארוך סדר השתלשלות הערעורים אות ב',

...עיקר המעוררים הם חברי הכולל "הלכה למעשה" ובמשך הזמן באו לעזרתם קצת אנשים מפה — כל המעוררים והטענות לא מצאו אוזן קשבת בין אותם שבידם לתקן ולא האמינו להם כי הלא הכל תלוי במנהגים. עכ"ל.

סד) (שם אות ג'),

לפני בערך חצי שנה (זמן כתיבת המכתב הוא לפני סוכות תשמ"ג) נתחזקו הערעורים יותר, ורב גדול אי התחיל להשתדל לעיין בדבר, והתחיל קצת לראות מכשולות, ויצא

מזה קצת אסיפת רבנים יחידים וקצת בכנופיא, אבל
התוצאות למעשה לא היו ולא כלום.

עכ"ל.

(סה) (שם אות ד'),

באמצע הקיץ באו איזה עסקנים והציעו שהתאחדה"ר תזמין
לכאן שני מנקרים היותר מומחים ומפורסמים בצדקתם
ויראתם מא"י והם יבררו ויבארו ואז יראו המצב האמת, ומה
צריך לתקן ויעשו **הכל בצנעה מאד בלי שום פירסום**
שלא יפגע כבוד רבנים או קהלות קדושות, התשובה
להם היתה כי אין להתאחדה"ר שום שייכות לכשרות הבשר
וע"כ אין רצונם לשלם ההוצאות, רק אם המציעים רוצים
יכולים להביא המנקרים על הוצאות של המציעים עצמם,
והם הסכימו גם לזה למען זכות הרבים, שוב היתה אסיפה של
קצת רבנים והחליטו שאינם מסכימים לזה כלל, אלא
ההתאחדה"ר תשלח שלוחים לא"י לברר הבשר שם.

עכ"ל.

(סו) שם אות ה',

במשך כל הזמן היי הרבה משא ומתן בין העסקנים
ומעוררים לרבנים שונים עד שבחודש סיון העל"ט הביא
הרה"ג הנ"ל שעסק בענין החלבים הדבר לאסיפה הידועה של
חברי התאחדה"ר עם המנקרים, ומאותה אסיפה נתוודע להם
במקצת, והחליטו לתקן איזה דברים שראו בהם בעצמם
מכשול, ושלחו רשימת הדברים הללו בצניעה למספר קטן
של רבנים בלבד בע"פ או בכתב כדי שיצוו לנהוג כן בחנויות
שתחת השגחתם, וברשימה זו עכ"פ הודו **במקצת**,
הרשימה עצמה היתה כוללת רק מקצת דברים הצריכים
תיקון כפי ששמעו מהמערערים, ואף דברים אלו לא נכתבו
כהוגן לפי דעת המומחים, ומלבד זה כמעט שלא נשמע הדבר
לכל אותם שהיו צריכים לשמוע, ולא באופן וכדרך המחוייב
עפ"י תורה (גם יש בשר שנקנה אחר זמן זה שנשאר עליו
חלבים שהיו באותה הרשימה להסיר).

עכ"ל

(סז) שם אות ח',

באסיפת התאחה"ר הנ"ל נתגלה מקצת מהמצב הנורא, לדוגמא הי' שם מנקר אחד שמחזיקים אותו מהמומחים ביותר בין מנקרי אונגארן וסומכים עליו ועל דבריו מאד וכשהראה לפני הרבנים אופן הניקור הוציא מתחת ידו כבד בחזקת מנוקר ונשאר עליו חלב גמור, ונעשה שם רעש גדול ממנקרים אחרים שהשאיר חלב, גם נתגלה שם מעשה בחלב הטחול שהוא דאורייתא.

עכ"ל מכתב הגה"צ

ובו מבואר רוב ויסוד הסיפור הנ"ל, — והמתכונן יעמוד מרעיד.

ה

(סח) ועתה נבא לראי' השניי — הכרוז של התאחה"ר שיצא בא' תמוז, ונעתק למעלה בפתיחה לפרק א' (אות ג').

והנה את הכרוז הזה אישרו כמה רבנים בדרשות, ולא ניתן להכחיש, והרי מבואר שהיו הרבנים בשני אסיפות ומצאו מכשולים בחלב הכבד וחסרון ידיעה בטענדער ליין ושיש הזנחה רבה ומעוררים על טחול ועל בשר שתחת הצלעות וגם על צלע י"ב צריך השגחה — והרי זה ראי' על האסיפות ועל המכשולים — וכיון שזה נשלח להקרובים משמע שכל זה המכשול בקרובים נמצא (ולא באיזה רחוקים כמו שנאמר ברכים) וגם מוכח כן מדכתבו בסוף המכתב שבקהלה פלונית — מהקרובים — קיבלו עליהם לתקן, וכל זה הי' מפורסם היטב להרבנים עכ"פ.

(סט) גם מכיון שנוכחנו לדעת שבקרובים הי' המכשול א"כ על כרחך בעיניהם ראו זאת — גם שיש על זה עדות הרבה מהנאספים שם.

(ע) גם הוא סתירה למה שאמרו ברכים אשר בקיץ הי' המדובר רק מצלע י"ב ומסדר ניקור, אלא מפורש נכתב הזנחה רבה וחסרון ידיעה (גם מדלא מפרש כל מקומות שצריך ניקור רק מקצתן משמע דבכל מה שמעורר שם דהיינו טחול ובשר שתחת הצלעות הי' בו מכשולים ולכן הזהירו עליהם).

(עא) גם הוא סתירה להטענה שלא רצו להראות בשר — דאנו שואלים למה הוצרכו עוד לראות וכי לא ראו על האסיפה להדיא שיש מכשולים.

(עב) גם, יש הפרש אם באים פתאום ומוצאים מכשול או שקוראים לו ואז מוצאים שלא טוב עשה, דאם באו פתאום יש מקום לומר אולי מקרה הוא מאיזה סיבה משא"כ אם קוראים אז ברור שבקביעות אינו טוב, והמנקרים שבאו לאסיפה ההוא היו קרואים, ומדמצאו אצלם מכשולים על כרחך קביעות הוא ר"ל, ומה יש עוד לראות בשר, הלא אפילו בעיניהם יראו חלב באמת, עדיין לא יהי' חמור כמו זה שכבר ראו.

(עג) והם דרשו ברבים כמה פעמים (וכך שגור עד היום בפי העולם) דכיון שאין מראים בשר זה אות שהערעור שקר, ועושים עצמם כלא יודעים מהאסיפה דא' בהעלותך תשמ"ב והלא אז כבר ראו ובעצמם הודו.

(עד) הכרוז הזה דא' תמוז כיון שנתאשר בכמה דרשות מכמה רבנים א"כ לא ניתן להכחיש לכן יש בו די לסתור כל התואנות על המעוררים (טענת, השנאה, ושהתחברו לציונים, ושלא ידעו הנוגעים בדבר לפני ר"ה, ושלא ראו בשר, ושלא רצו המעוררים להראות בשר וששתקו המעוררים ושבקיץ הי' הטענה רק על צלע י"ב, ושרק ברחוקים נמצא המכשול) — שהרי כולם עדים שבא' תמוז תשמ"ב עדיין לא נשמע שם קאשוי ברחוב עד הימים נוראים, ואע"פ שנתגלו המכשולים עדיין לא פרסמו הענין שלהם אלא השתדלו בצנעה.

(עה) והנה בכל זאת לא נעשו להצבור הרחב שום תיקונים כדבעי (פרט ליחידים ששמו לב לתקן) ולמרות זאת המשיכו המעוררים בהשתדלות צנועה ומכובדת עם עסקנים ורבנים, אבל למרות שהודיעו אותם וידעו מכל המתרחש ומן הפרצה לא היו מוכנים לדברים ממשיים, ולא עוד אלא שהחל להתפתח דרך של חיפוי וכיסוי.

(עו) מאז עד אי' עקב תשמ"ב הי' להמעוררים קשר גדול עם אותו חרב המתווך כל איזה יום (ועד בכלל).

* *

ענף ד'

א

(עז) בערב ר"ח אב תשמ"ב יצא כרוז בא' מן הקהלות נגד הבשר ועשה רעש גדול בכל הקהלות (וזה ידוע ועד היום נמנעים לאכול בשר בהמה).

עח) וז"ל מכתב הארוך של הגה"צ המעורר שליט"א סדר
השתלשלות הערעורים אות ז',

האדמו"ר מ..... שליט"א מ..... בשמעו קצת הדברים ואחר
שראה בנו שליט"א מקצת חתיכות בשר כאלו הנקנה
בחנויות המהודרת צוה להכריז שאין לאכול בשר עד
שיבורר, ועד עתה עומד על עמדו בפקודה זו (נוסף ע"ז שלח
את אי מאנשיו שלמד ניקור ע"ד אונגארן לראות את הבשר,
וגם הוא העיד שהמצב נורא) אחר הכרזה הנ"ל היו כמה
רבנים שבאו לטעון לאדמו"ר מ..... והוא בשלו שלא טוב
וצריך לתקן והתשובה על זה מהם בא אחר כמה שבועות
שהכל בסדר ויאכלו עניים וישבעו כדלהלן סעיף י'.
עכ"ל

(זה הסעיף י' נביא לקמן בס"ד).

עט) ותיכף אחר ההכרזה היי שם רתיחות גדולה מצד המכשירים
נגד ההכרזה הן ע"י טעלעפאן וגם פנים אל פנים שעות וימים — ואז
באמצע הרתיחות הוסיפו המעוררים בקניית בשר עם חלב מאותן
מכשירים עצמם ואת זה הראו בתוך השאר להמנקה הנ"ל שנשלח —
והמנקה הנ"ל הוא על דרך אונגארן — (לאפוקי שלא יאמר שהמדובר
רק ממנהג א"י ורק מנקרי א"י נוהרים).

מכואר שנשאו ונתנו באריכות עם המכשירים על כל פרטי הענין.
ומי שהורה למנוע מן האכילה נשאר בשלו, והמכשירים נשאו
בשלהם.

ב

פ) בהכתב עת המכונה "דער איד" (פי' ואתחנן תשמ"ב ע' 13) אותה
שבוע של ההכרזה הנ"ל נתפרסם הכרוז דשנת תשל"ט שהכל על צד
היותר טוב — הענין מראה בעליל שזה הי' תשובה על ההכרזה הנ"ל
(תחת להיות חרד ולתקן, לבלבל ולחפות).

פא) דהנה בכל אופן סוף סוף תשמ"ב אינו תשל"ט, ויש זמן
להתקלקל, ורבנים זקנים ומנקרים מובהקים דעתם שיש חלב "עתה"
וכן נתגלה לעיני כולם באסיפה דא' בהעלותך, ומה תועלת במכתב מג'
שנים מלפנים, אם "עתה" כהיום מקולקל, ואפילו נאמר שנתכרר להם

שגם עתה הכל כתיקונו הי' להם לומר אותו כירור של תשמ"ב אבל המכתב דתשל"ט אינו אלא פראפאגאנדע להפחיד את השומע בלי טעם.

(פכ) ופרסום הכרוז הזה ראוי ברורה על כמה ענינים, (א) שידעו כבר מן חוזק הערעור עד שמצאו לנחוץ להעמיד נגדו כח נגדי חזק ולפרסם שהכל טוב, (ב) שלא רק שלא נמצא אופן קשבת לתיקון אלא שהחלו בדרך של חיפוי וכיסוי, לטשטש את הערעור בכח של פראפאגאנדע חזקה ובהשתמשות עם הטעראר החזק שבידם לדבר תמיד בשמו של מרן ז"ל על כל ענין וענין (כי הכרוז דתשל"ט נמצא עליו חתימת מרן ז"ל) וכיוונתם בזה להפיל פחד על הציבור (וכמו כן השתמשו בזה באסיפות ודרשות (ולהלן נדבר מזה בס"ד, פרק י"ד).

(פג) באותו זמן הי' מודעה בה"א לעמיינער "ממילמארט היות שיש קטטה בין החרדים, שיראו לעשות שלום (ואין שום אי צועק שהתחברו אל השמאליים). ועוד כתבו שם גם ציונות.

OCT. 22 '982

(פד) אלגעמיינער דשורנאל

עת צרה היא ליעקב.....

לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי
מחזיק ברכה אלא השלום

ראם אירישע פאלק מאכט איצט רוך א זייער
שווערע צייט. שווערע פראבלעמען שטויען
פאר כלל ישראל און ווארטן אויף זייער
אנטשטירונג.

ווי אלעמאל אין אונדזער געשיכטע אין
ענלעכע תקופות, פארערט זיך אויך איצט פון
אונדז אן אויפריכטיקער ישוב הרעת און א
ניכטערע אפשאצונג פון אונדזער לאגע.
מיר קענען זיך האבן באזונדערע מיינונגען
וועגן דעם אדער יענעם פראבלעם, אבער מיר
טארן קיינמאל נישט פארגעסן אז מיר זיינען בני
א"ל אחד און קינדער פון איין פאלק.
סירור הלבבות און מחלוקת זיינען אונדזערע
ערגסטע שונאים אפילו בזמן שהשנים
כתיקונם, און אוראי און אוראי אין אזא צייט
ווי איצט.

אין אמת'ן גייסט פון אמת'ער אחרות וועלן
מיר בע"ה זוכה זיין צו "יענק' ה' ביום צרה"...
"וממנה יוושע".

Presented as a
Public Service by

פרעזנטירט לטובת
הכלל דורך —

ג

פה) עוד יצא אז מכתב גלוי ולעגאלי מבעל המכשיר (דער איד ער"ה תשמ"ג ע' 11) [הובא בפרי תמרים עמוד מ"ט וזמנו ב' עקב י"ג אב תשמ"ב] בזה"ל, הנני בזה להודיע כי זה כשלשים וחמש שנים שהבית השחיטה והמקולין של בשר של תוצרת ..... עומדת תחת השגחתי התמידית ושאלתי והתייעצתי עם כ"ק האדמו"ר הגה"ק מסאטמער זי"ע בכל דבר גדול וקטן בעניני שחיטה בדיקה וניקור, ועושין הכל עפ"י הוראתו ומנהגי צדיקים וחסידים מקהילות הקדושות ששימשו שם ברבנות אדירי תורה וארזי לבנון זי"ע.

ובענין הניקור של בשר שבין הצלעות והכסלים השיב לי בזה וזה לשון קדשו שאין לשנות ממה שקבלנו ממנהגי מדינות שלנו שמיוסד עפ"י הוראת החת"ס וכן הוא בס' טוב טעם ודעת, דעת תורה, ועוד, ואדגיש בזה שיש לנו משגיחים תמידיים לפקח על כל עניני שחיטה בדיקה וניקור ובכך ראוי הוא לאכול לכתחילה אף למהדרין מן המהדרין ויאכלו ענוים וישבעו.

ב' לס' ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך תשמ"ב לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

החתימה — עד כאן המכתב.

פו) ומה שיש לנו להעיר על המכתב, א) אחר המכתב היפה הזה קנו בשר בחנויותיו ונמצא עליו חלב וכמבואר במכתב הגה"צ המעורר (שם לא נזכר שם), וגם יש על זה גביית עדות כתוב וחתום בכתב יד (ופאטא) נמצא בידי כמה רבנים וכדנזכיר לקמן בס"ד, ב) מש"כ הניקור של בשר שבין הצלעות והכסלים, אין לזה שום מובן, ולכן מש"כ בשם מרן רבינו זצ"ל שלא לשנות ממנהגי מדינות שלנו אין ידוע על מה כוונתו דהתיבות שכתב קודם לזה אין להם מובן, ואם כוונתו על ענין צלע י"ב (כמו שרגילים להרעיש) גם זה אינו מובן שהרי בענין צלע י"ב בקראלע וארשעווע לא אכלוהו ובסאטמער אכלוהו עם ניקור — כן כתוב בפרי תמרים עמוד נ"ד — ואם כן מאיזה מנהג לא נזוז, ומה שהביא בשם החת"ס וס' טוב טעם ודעת, ודעת תורה ועוד, הגה בכל אותן מקומות רק

עם ניקור אכלוהו ולא בלא ניקור, ג) מה שכתב שהכל מתנהג על דעת מרן ז"ל, זה בודאי אינו שהרי מרן ז"ל בתשובותיו יו"ד נ"א כותב בזה"ל מה שנוהגין לכתוב על כל ההכשירים שהוא כשר אף למהדרין מן המהדרין, זה אינו צריך לעשות בשום הכשר עכ"ל, והמכשיר כן כתב לעיל למהדרין מן המהדרין, ואיך כותב במכתב זה בעצמו שעל הכל התייעץ עם מרן ז"ל ועושה כהוראותיו, ומזה תדין על כל הדברים הנעלמים (התשובה הנ"ל נכתבה לאכיו של בעל המכשיר).

פז) וחוב עלינו לפרסם כי בעל המכשיר של מילמארט אמר בתחלת תשמ"ג לאחד מחשובי המעוררים, שבענין ניקור אינו נותן השגחתו על הבשר ההולך לרחוק ברחבי ארה"ב, וענין זה נזכר גם במכתב הגה"צ המעורר שליט"א בפרק המכשולות (אות י"ב).

ד

פח) באי עקב י"ב אב תשמ"ב קרא הגה"צ המעורר אל הרב המתווך הנ"ל (יום לפני המכתב הנ"ל) היות שרואה שהענין אינו מתנהל כשורה להביא לתיקון אלא לבלבל ולחפות לכן ידע שהוא מתעתד לצאת בתקיפות.

פט) אח"כ היי מדובר בין המעוררים לאותו רב והקשה הרב הנ"ל הלא אמר הגה"צ המעורר שליט"א שאינו רוצה להתערב בענין הכשרות ותביעת החלב ולכן לא בא להאסיפה שלא יהי נראה שהוא התובע, והשיבו לו כי עד עתה היי הענין בגדר נתינת הכשר וזוה לא רצה להתערב אבל מעתה נראה שהוא פירצה ומוכרחים לעמוד בפרץ.

צ) יתכן לשער שהמאמר הזה באי עקב עבר להמכשירים ע"י הרב המתווך, והתשובה מצדם היי המכתב הנ"ל בי עקב, (כי המכשירים עמדו אתו אז בקשר בתקיפות).

* *

ענף ה

א

צא) באי עקב לפנות ערב או בלילה (והנפ"מ בזה לתרץ קושיא ליודעים) נסע אי מן תרכנים בשתיקה לא"י כמו שנשאר על האסיפה

הנ"ל (והעלים את הענין מן המעוררים) כבואו לירושלים התקשר עם העסקנים דשם מירושלים ומב"ב, ואי מן המנקרים (מחבר הספר הידוע שקטרגו עליו והוציאו מכתב נגדו) עשה לו טובה והלך אתו להרבה חנויות (ידוע לנו איזה חנויות) לראות הניקור.

צב) והנה נתפרסם באסיפת בראשית תשמ"ג שהי סכסוך בין הרב ההוא ובין המנקרים הזקנים דשם ולא רצו לקבלו.

צג) וצריך להודיע שמה שנאמר בדרשה חוה"מ סוכות תשמ"ג שהמעוררים השפיעו שלא ירצו זקני מנקרי א"י לעמוד בדברים עם הרב הנ"ל וגם הוכיח זאת ממכתב שקרא לפני הנאספים — הנה המעוררים מכחישים זאת בהחלט, וראיתי מכתבים וראיות שמתוכם מתברר בכרירות שלא היי זאת מהם, ומעולם לא אמרו זאת ולא היי להם הוה אמינא כזה, ומה שהוכיחו זאת בחוה"מ בהדרשה מן המכתב, המדייק במכתב ההוא יראה שלא כתב שם כן, אלא מנקר אחד שם באר"י כתב כן מעצמו למנקר שני, והמעוררים לא היי להם שייכות למה שכתב שם, אלא נכתב כתוצאה מסכסוך שהי להמנקר הזה עם הרב הזה, כמו שהעיד הרב הזה בעצמו ברבים שהי לו שם סכסוך עם המנקרים, ונשמח אם לא נהיי מוכרחים לדבר יותר מפרשה זו לפרסם ראיות והוכחות לדברינו ולפרט פרטים.

צד) אותו רב פרסם שם בא"י שהמדובר הוא רק על שינוי מנהגים כגון צלע י"ב ועוד דברים התלויים במנהג, וזה נקלט שם היטב, ופעל אצל הסמכות דירושלים עד שהוציאו המכתב הנדפס בהתאחדותינו שנביא לקמן פרק ג' אות יי בס"ד — וזאת למרות שלענינו נתגלו המכשולות באסיפת בהעלותך, והודה עליהם.

צה) ז"ל מכתב הארוך של הגה"צ המעורר אות מ"י, בכ"ו מנ"א (תשמ"ב) העל"ט כשהיי הרב הגאון האדיר אב"ד דירושלים בהילולא של רבה"ק מסאטמער זי"ע הפצירו בו שני פעמים אנשים מסויימים שיחתום על כרוז שהכל מסודר וטוב בניקור הבשר באמעריקא בלי שיהיי לו שום ידיעה או כירור בדבר (מובן מאיליו שסירב ולא חתם).
עכ"ל

גם זה מורה על שנקטו דרך לחפות על הפשע בזדון, ולכלכל הדעות (אנו יודעים מי היו אותן אנשים מסויימים).

גם מצד המעוררים הסביר לו הגה"צ מקאשוי ועוד רבנים שליט"א את כל תוכן הערעור, ושהמדובר הוא מחלב דאורייתא אליבא דכ"ע, ושיש גביית עדות חתום על זה.

צו) אותו רב חזר מא"י ולמרות שקודם נסיעתו ידע את כל אשר נעשה הן המכשולות שנתגלו לעיניו באסיפת אי בהעלותך, והן מן הכרוז דאי תמוז, הן מן הכשר שנמצא אצל המעוררים, (גם בעצמו אמר הרבה פעמים ביטויים חריפים על המצב), למרות כל זה יצא פרסום גדול בשמו שכל הרעש הוא רק סביבות מנהגים והביא את המכתב מירושלים שנתפרסם בהתאחדותינו (ונביאו לקמן בס"ד פרק ג' אות י').

צו) וז"ל מכתב הארוך של הגה"צ המעורר שליט"א אות י', בשבוע שלפני ר"ה (תשמ"ג) הגיע לרבנים מהתאחדה"ר מכתב עת הנקרא "התאחדותינו" והדפיסו שם דברים שהם מכוונים ליתן הרושם שכל השערורי" בענין הניקור אין לו כל יסוד, ולצורך זה צירפו מכתב מהביד"צ שיש לסמוך בזה על רבנים מובהקים בארה"ב, ובאותה שעה ממש נדפס ב"דער איד" מאי המפקחים היותר מפורסמים שהכל טוב ומסודר, וכל זה השאיר רושם על הקורא שכל הכשר מותר לאכלו בלי חשש ופקפוק, (והוא המכתב שנדפס אח"כ בפר"ט ע' מ"ט — המעתיק). וכל זה אחר שכבר ידעו מהנ"ל ועוד מקורות שונים מהרבה הפירצות ומכשולות, אלה הם קצת מהדברים שעברו ויש הרבה יותר וקשה לפרש.

עכ"ל

צח) והנה המדייק בלשון סופר ה"התאחדותינו" (הובא לקמן פרק ג' אות י') יראה שהפליג הרבה יותר ממה שתוכן המכתב מדבר, כדרכם שנקטו להכחיש הערעור וליתן צורה שאין שום יסוד לערעור.

צט) בחודש אב ואח"כ במהדורא שניי ומורחבת בחודש אלול יצאו קונטרסים מבית המדרש "הלכה למעשה" מא"י (הנ"ל) ונשלחו לכאן לארה"ב לאלפים ובתוכם מפורט כל תוכן ההתעוררות, ומבואר שם שההתעוררות סובב על ענינים שכל אי מודה שאסור מדאורייתא לכ"ע.

ק) בתוך הקונטרס (מהד"ת) יש גביית עדות, העתק מכתב כמה

מנקרים שהעידו על מה שראו ופורטים בפרטיות את המכשולות וחתמו בכתב ידם, אך בהקונטרס לא פרסמו שמותם, אבל הכתב והפאטא קאפיע נמצא בידי כמה רבנים בארה"ב ובארה"ק בידי חברי או הנהלת כולל "הלכה למעשה".

קא) העדים תובעים בתוך הקונטרס שיעמידו בי"ד בלתי נוגעים ורוצים להעיד — וזה סותר להטענה שהעדות הי' שלא בפני בעל דין שהרי תבעו אז שרוצים להעיד בפני בעל דין ולמה לא שמעו להם. (ולהלן (פ"ב אות ק"ב) נוכיח בס"ד שאין בטענה זו ממש).

קב) הרבנים העידו בדרשות שידעו מן הקונטרס הזה בשעתו.

קג) זה הקונטרס נתפרסם עוד טרם שחזר הרב הנ"ל מא"י — ולמרות כל זאת בלי שום חקירה להושיב בי"ד לשמוע העדות — פרסמו כודאות שאין כאן אלא שאלה סביב מנהגים — ובזדון התעלמו מלישא וליתן באמתיות ההתעוררות, רק תמיד העמידו פנים כאילו המעוררים מדברים ממנהגים ועל זה צעקו שמתהררים אחר הראשונים שנהגו מנהג זה — בשעה שהי' ברור להם שאין האמת כך וההתעוררות הוא על איסורי דאורייתא אליבא דכ"ע, לא נחרדו מן העבירה, ומגודל האחריות של חטאת הקהל למרות הגילויים הנוראים שנתגלו ושבצעצמם הזהירו עליהם — והמשא ומתן שהתנהל אתם או בידיעתם לא הטיל עליהם שום מורא אולי אינו כדבעי גם לא חקרו אם באמת נתקן מה שהזהירו עליהם (שהרי באמת לא נתקן וכדלקמן אות קי"א ועוד) גם בידעם את צעקת המעוררים שלימ"א בסתר, לא שתו לבם לזה, — והחליטו ופרסמו שהכל על צד היותר טוב.

ב

קד) והנה כל הקיץ תשמ"ב (וכן לפני זה) עד אחר ר"ה תשמ"ג, עד שהוציא הגה"צ המעורר את מכתבו הקצר לא הי' דרישה ישרה להמעוררים להראות הבשר לא מן האחראים על הכשרות ולא מן האחראים על הקהלה — לא פנו להמעוררים אל הגה"צ ולא אל בניו באופן ישר שרוצים לראות בשר (אע"פ שידעו שיש להמעוררים בשר כדהזכרנו לעיל) מצידם הי' רק השתממות בכמה אופנים, והכחשה — ולחנם טוענים שלא רצו להראות בשר, כי אדרבה לא רצו לראות בשר (כדמסופר לעיל אות מ"ד), אלא הלכו בדרך להכחיש ולהכשיר.

קה) אבל היו אנשים חשובים (צדדיים שאינם אחראים על כשרות הבשר) הם בקשו להראות להם עוד באמצע הקיץ תשמ"כ, וחראו להם הבשר, וגם לכמה מנקרים שרצו לראות חראו להם, — ואח"כ נתקלו אותן אנשים חשובים בתכחשת ולחץ האחראים על כשרות הבשר, ולזאת בקשו אותן אנשים חשובים להראות לעוד רבנים אחרים, ואפילו בקשה זאת ג"כ לא היתה באופן לעגאל ואפיציעל לפנות אל הגה"צ המעורר שליט"א בעצמו, אלא אברך אחד הי' מתווך מאיש חשוב אחד לבני הגה"צ.

והציעו בני הגה"צ כך — שמצד המעוררים יציעו עשר שמות של רבנים ות"ח, והם (האדם חשוב הנ"ל) יבררו מהם ג', ולהם יראו הבשר, אמנם אלה העשר יהיו דוקא שאינם בעלי נגיעה דהיינו לא מכשירים ולא כאלה שנוכחו המעוררים לדעת שאין רצונם למצא האמת אלא לחפות ולהכחיש — אבל לא נתקיים דבר זה מצד הדורשים.

ק) אח"כ הי' הצעה מצד המעוררים להראות הבשר אפילו לא' או שנים שיש להם נגיעה אבל בתנאי שטרם ראיית הבשר יעלו על הכתב מה הוא חלב לכ"ע ומה הוא מנהגים ויאשרו זאת, ואח"כ יראו את הבשר אם ימצאו אותן ענינים הרי יראו שהוא חלב — עוד הי' תנאי שלא ימסרו שמות העדות (מפני שכבר נכשלו במערכה לפני מערכת החלב, שגילו שמות העדות וזה הלך הלאה ונצמח צרות להעדות) אלא שמות העדות ישארו בסוד אצל כמה רבנים — ולא נתנו תשובה על זה — אח"כ הציעו עוד המעוררים — שהמעוררים יעלו על הכתב את עניני החלב והרוצים לראות, רק יאשרו מה חלב ומה לא, ואח"כ יראו את הבשר, — וגם זה לא נתקבל.

קז) ומה שכתוב בפרי תמרים דף ל"ה ד"ה ושוב — שהי' תנאי עם אותו רב שיחתום לאסור המקולין, הוא שקר — והא רא"י שהראו להרבה רבנים בלא שום תנאי ולקמן נכתוב שבקשו להראות לאותו רב גופא בלא שום תנאי והוא לא בא.

קח) אמנם כל זה הי' באופן מקרי וצדדי לגמרי, דהיינו שלא פנו להדיא להגה"צ בעצמו או לאותן בנים שעסקו בזה לא הם בעצמם ולא ע"י מכתב או שליח שביקש זאת להדיא בתורת שליח — אלא אותו אדם חשוב שכבר ראה הבשר הוא רצה שעוד רבנים יראו הבשר והוא השתדל

בזה ואתו ה' המשא ומתן, וגם זה לא להדיא אלא אברך אחד ה' נושא ונותן ואתו ה' המדובר כדברת אברכים כיניהם באופן כלתי אפיציעל.

קט) ובין כך וכך חיתה מכונת הפראפאגאנדע עובדת בחוץ בכמה אופנים להכשיר ולהשתיק את הערעור.

קי) בין כך וכך באו להגה"צ המעורר שליט"א הרבה שאלות מתלמידים ושאר אנשים אודות הכשר והי' מוכרח להשיב כהלכת, והשיב לא תגע בו יד.

ג

קיא) אז לפני ר"ה תשמ"ג אחר כל ההשתדלות והנסיונות לתקן בשבועות אחרונות, הוסיפו המעוררים ברכישת בשר וקנו בשר עם חלב, ונוכחו לדעת בחוש שהמכשולים בתקפם עומדים — ומצאו בהחנניות חתיכות כאלה שמצד הנאשם ה' נשמע תמיד שאותן חתיכות לגמרי אין נמכרים בהחניות, גם מצאו אותם המכשולים שעליהם הזהירו ההתאחדות בהכרוז דא' תמוז ועדיין לא נתקנו, — וכבר ה' אז להמעוררים ידיעה נכונה בענין הניקור אחר שעסקו בזה הרבה חדשים, והם ת"ח בעלי הוראה.

קיב) וז"ל הגה"צ המעורר שליט"א פרק המכשולות אות ד' — כבר נתבאר למעלה שהי' מחתיכות הללו שנקנו בחלב אשר עליהם אחר שכמה מחברי התאחד"ר ציוו בצנעה להסיר אותם החלבים, עכ"ל.

קיג) ועל מציאות מכשולות האלה בזמן הנ"ל יש גביית עדות כתוב וחתום מהרבה מנקרים והכתב והפאטאקאפיעס מונחים ביד כמה רבנים בחו"ל וגם בא"י.

קיד) בכל זאת עם כל הדאגת החמורה שדאגו המעוררים למצא פתח ועצה לתיקון המצב, ובכל הכאב לב למראה מכשול הרבים הנורא שלפנינו, וגודל החיוב להרים מכשול מדרך הרבים, ועם כל ההתאכזבות, אשר במקום שיתעוררו ויחדדו בקצת יראת שמים ויראת חטא, מצאו את ההיפוך לחפות על פשעים נוראים מכשולי הרבים, עם כל זה נהגו עדיין המעוררים במדה גדולה של סבלנות והתאפקות והסתירו עדיין את הענין.

קטו) באותו עת א' האזינו כ"ה אלול נתפרסם מכתב מזויף שזייפו את שם ביהמ"ד "הלכה למעשה" מא"י ב"ב, ופרסמו בשםם כאילו

חוזרים מכל הערעור — ויודעים בבירור מי עשה זאת — (ואפילו במכתב מזויף זה, המדובר הוא סביב צלע י"ב, כהדרך שנקטו, להעתיק המחשבות ממכשולי דאורייתא על מנהגים) — אבל יצא תיכף הכחשה מביהמ"ד "הלכה למעשה" על המכתב המזויף.

* *

ענף ו'

א

קטז) עד אשר בין כסא לעשור תשמ"ג בא הגה"צ המעורר שליט"א לידי החלטה שאין תקוה לתיקון (אחר שכל ההשתדלויות והנסיונות עלו בתוהו ואדרבה נוכחו לדעת בבירור שהתעקשו לחפות ולהכחיש) ומגודל האחריות להסיר המכשול, בצירוף פחד יום הדין, לא נשאר לפניו אלא הדרך היחיד להודיע הענין להציבור הרחב.

קיו) ואז בין כסא לעשור תשמ"ג יום אחר צום גדלי' ביום ג' לשבוע (ר"ה חיי שב"ק ויום א') גילו את הפרצה, ובמעמד כמה ת"ח וכמה מנקרים מומחים מכמה מקומות הראו את הבשר — והגה"צ המעורר שליט"א בנוכחות ת"ח ומנקרים ועוד ציבור יהודים חקר ודרש בגלוי, (נוסף על כל הידיעות הנכונות והעדויות שהיו לו מקדמת דנא כאשר כותב במכתבו הארוך שהעידו אנשים נאמנים לו) ואני הכותב הייתי נוכח אז וראיתי איך הגה"צ המעורר שליט"א מנסה להקל החשד ומהפך בזכות לפי היכולת ושואל ודורש בענין וסותר את מה שאין נראה לו לנכון.

קיח) ויש לציין כי בו בשעה הזמינו המעוררים לכמה ת"ח מכת הרודפים לבא ולראות הבשר אמנם הם נמנעו מלבא.

קיט) אמנם לאותם שאתם עסקו במשך הקיץ ונוכחו לדעת שאינם חרדים, או עוד יותר, שבמקום להיות נחרד מן המצב ומן העבירה רצונם חזק לחפות ולכסות הפשע ולבלבל, וגם עסקו בבלבול זה, אותם לא קראו במעמד ההוא — אמנם לא מנעו מהם בשעה שהם בקשו שיראו להם הבשר, אבל במיוחד לא קראו להם.

קכ) הבשר חיי מט"ו חנויות (בערך) היותר טובים, גם מהמחזיקים עצמם לנקיים מחלב, ונתגלו שם מכשולים נוראים איסורי דאורייתא

בכרת רח"ל ואיסורי דרבנן שמצאו בכל אותן חנויות.

ונתגלה נוראת ההזנחה כי היו חנויות שכפלו לקנות בו אותה חתיכה עם חלב כמה פעמים (ומצאו שהמצב הוא בבחינת עבר ושנה נעשה לו כהיתר רח"ל, וכדכתב במסילת ישרים בהקדמה, דהענינים החמורים ביותר שהאדם יודע מהם יכולים להתעלם ולהיות מוזנח אם אין משימים לב עליהם). אמנם היו זהירים בעת גילוי הבשר להעלים שמות פרטיים.

קכא) וז"ל מכתב הגה"צ המעורר שליט"א פרק המכשולות — אות א' וב'.

א] החתיכות כשר שהביאו לפני נקנו ע"פ עדים נאמנים — (בידועי ומכירי שנאמנים כמאה עדים) מלוקט מבערך חמש עשרה חנויות היותר טובים, מרוב חנויות קנו הרבה מיני חתיכות ויש שכפלו כמ"פ גם חתיכה אחת פעם אחר פעם כדי לברר היטב ומכל החנויות כולם בלי יוצא מן הכלל לא הי' אף אחד שהי' נקי ממכשולות.

החתיכות שהראו לי לא היו כל מה שקנו שלא הי' פנאי וצורך לראות הכל.

ב] חמש עשרה החנויות הנ"ל שנמצא החלבים בכשר שלהם, כוללים גם אותם שרוצים לדמות לעצמם ולומר לאחרים שהם נקיים, ולא מהם המדובר, אלא שאין רצוני לגלות שמות חנויות ומה הם החתיכות שמצאו בהם וכו' כי אין זה כוונתי, ודרכי מעודי בדרכי שלום ולא לבזות ולהשפיל או להרבות מחלוקת ח"ו וע"כ מנעתי מלגלות זה להדיא אף למי ששאל על זה, ועיקר מטרתי הוא להודיע כי מצב הניקור בכלל באמעריקא הרום עד היסוד, ואי אפשר לאכול שום בשר בהמה כלל עד שיתוקן כראוי. עכ"ל

ואח"כ מונה אותן י"ב סוגי חלבים שנמצאו בכללן (ולהלן בחלק ב' הארכנו בהם בס"ד).

קכב) באותו יום בלילה מסרו המעוררים לאי מן המכשירים מקהלה גדולה את כל מה שהתרחש באותו יום אצלם, והוא שאל מה

בדעת הגה"צ שליט"א לעשות מעתה, והשיבו לו שכמו שהי' עד עכשיו בשתיקה בודאי לא יהי' אלא יעשה איזה דבר נגד הפירצה.

קנג) והנה ענין גילוי הבשר נתפרסם תיכף וכולם דברו מזה הן הרבנים והן הציבור ולא הי' נחוץ לחוץ ערב יוה"כ באמצע הלילה להביא תיכף הבשר כי בכל אופן ידע מזה כמה ימים לפני זה בבירור, והי' יכול לדרוש זאת תיכף.

קכד) למחר (יום די לשבוע בין כסא לעשור) הלך אי מן המנקרים שהי' נוכח בעת גילוי הבשר לכמה רבנים והודיע להם את אשר ראו עיניו ולא הי' מי שיוכל להשיבו, ולחלן נדבר מזה בס"ד.

קכה) ביום די לשבוע (בין כסא לעשור) בלילה קרא הגה"צ המעורר שליט"א להרב שהי' מתווך מקדמת דנא בין המעוררים להתאחה"ר, וסיפר לו מה שגילו אתמול את הבשר והודיע לו מה שקבעו המנקרים (לא אי בלבד) ומה שראה בעיניו, שהמכשולים אינם מנהגים גרידא כמו שמתאמצים לפרסם אלא איסורי דאורייתא לכ"ע, ושאי אפשר ואסור לו לשתוק עוד יותר וכדעתו לשלוח מכתב לתלמידיו, ושאל לו הרב ההוא האם גם במקולין פלוני הי' שם בשר עם חלב כי זה מה שנוגע לעצמו, והשיב לו הן, אמר הרב אם כך אפסיק גם אני מליקח משם למוסד שלי ועל עצם המכתב לא הראה התנגדות אלא אדרבה הי' בבחינת שתיקה כהודאה, וכך הי' נראה בעיני הגה"צ המעורר שהרב הנ"ל עומד בדעה זו.

ב

קכו) ולמחרת זה יום הי' לשבוע (יום י"ג מדות) הוציא הגה"צ המעורר שליט"א מכתבו הקצר בהירות מיוחדת מלפגוע במי שהוא באופן מיוחד ח"ו — (וכן היו זהירים בזה בשעה שהראו הבשר, וכן תמיד) אלא כותב בסתם להנשמעים לדבריו, וגם אינו כותב בלשון איסור (כמו שהעידו עליו אותם האומרים בתוקף **שלא טוב עשה כי אין לומר איסור**, הם בעצמם אומרים שלא כתב תיבת אסור) אלא מזהיר שיש מכשולות דאורייתא לכ"ע ומבקש שלא לאכול עד שיתוקן בשלימות, — ותיכף שלחו את המכתב באופן בטוח להפמכות דירושלים — וקיבלו הודעה בחזרה שקיבלו המכתב בו ביום.

קכז) והדבר הי' פשוט, כי לכל העם בשגגה, כי מי הוא יהודי שעמדו רגלי אבותיו על הר סיני שלכו לא יחרד, ולא יאזין כשיתגלה ענין מחירד כזה.

ובפרט לעדות והתראות גדול וצדיק מפורסם כהרהגה"צ המעורר שליט"א.

קכח) ובודאי מי הי' יכול להעלות על הדעת שלמען גדירת פירצה חמורה כזו לא יהיו ציבורינו הראשונים להחליץ בכל עוז ותעצומות לחקן.

ובמילא הי' פשוט וברור, שזו היא דרך ההשתדלות הנכונה והדרושה ושחביא לתועלת המקווה.

קכט) וגם הי' דבר פשוט שדעת הבני תורה וגם היראים הפשוטים יהי' אשר להודות ולחקן יהי' לכבוד ולתפארת לציבור היראים, ומורים דרכן היינו שבחייהו (והרי מכואר בחז"ל שיש מציאות שהסנהדרין גדולה יתירו חלב כמו שנחפרסם בכרוזים מגמרא הוריות ב' וברש"י שם וברמב"ם שם) וכבר אירעו מכשולות בכל הזמנים תחת הנהגתם של גדולי ישראל מעולם, והודו ומהרו לחקן, ואדרבה הי' פשוט שענין כזה הוא לימוד גדול לדור ולדורות הבאים, שמורים על האמת ונחרדים לחקן המכשולות, והי' פשוט שהבני תורה יבינו זאת.

קל) וגם יבינו כולם את קידוש השם שבדבר, אשר כבוד הנכראים אינה כלום נגד כבוד השי"ת ונגד קיום תורתו.

קלא) ולא כמו דעת הבעל הבית השפל, שאם מורים במכשול מתכזה הצבור ונשכר, משא"כ בעמידתם בחוקף נשארים בכבודם — זה דעת בעלי בתים היפך דעת תורה, שרוצים להעמיד כבודם כמה שיכסו על הפשע, ובמה שמבזים המוכיח או אומרים לו טול קורה מבין עיניך, כתינוק המתעקש ומכחיש.

אבל דעת חכמים דעת תורה הוא להיות אוהב תוכחות ולהודות על האמת, וההודאה והתיקון הוא הכבוד האמיתי, כי הטעות מצויה, ושגיאות מי יבין אמר אפילו דוד המלך.

קלב) ובאמת הביא דעת הבעלי בתים הזה קלקולים הרבה, כי תחת שהמעוררים — שהם מוכרחים עפ"י תורה לפרסם ברכים דייקא

(כדיתבאר להלן) — נזהרו מאד שלא לבזות אלא לדבר לכלל העולם, הרודפים ביוז עצמם ופרסמו שהכוונה עליהם במיוחד וגרמו בזה בזיונות והתערבות השמאליים והכתבי עת ושברון המחנה והחזקת מכשול הרבים ועוד קלקולים הרבה, וכ"ז בגלל העקשנות ושמירת הכבוד העצמי.

ג

קלג) והנה אזהרת הגה"צ המעורר שליט"א שהיתה מכוונת לרכבות אלפי ישראל על ציבוריהם השונים (כלי הזכרת שום שם) הביאה באמת להתעוררות רבה לכל החוגים וגם בין ציבורינו, ואלפים מבין ציבורינו נמנעו מאכילת בשר, כי הכירו את חשיבות המזהיר, והוקירו אותו ואת גודל מסירת הנפש שהיתה דרושה לענין זה (כמובן לכל וכמו שענינו רואות) ובודאי שלא הי' שום הוי אמינא להתרעם או להתריס ח"ו נגד הגה"צ שליט"א על שבא להצילם מעוון חמור ונורא, ורבים התחילו לדרוש איך לתקן.

קלד) ומה יכאב הלב אשר דוקא בציבורינו היו הרבה ראשי הציבור והרבה מן הציבור מתייחסים אל הגה"צ המעורר שליט"א בחוסר נאמנות והתחילו מיד בדברי תואנה והטלת דופי ושמצה על גאון וצדיק כזה שמנעוריו נקי מדופי ושמצה ואין לו בעולמו אלא תורה ויראת שמים בלבד.

קלה) במקום שהי' צריך לכה"פ אחר פירסום המכתב, אחר אזהרת רב זקן ומובהק, להזדקק להענין בכבוד ראש וכבוד הראוי, כמחוייב וראוי עפ"י תורה להתייחס לחקירתו ועדותו בחרדה, ולבא בדברים על מנת לברר, בדרך של בקשת אמת, ובחרדה של יראת חטא, ולהתייעץ איך לתקן ולקרא עצרת התעוררות, ולהודות להשי"ת שנודעה החטאת ושזוכים להנצל ממנה.

קלו) אדרבה נהפוך הוא, התחילו בהכחשה עיוורת, (שהתחילו בדרך זה עוד מלפנים כנזכר לעיל בפרטיות) והיו מפרסמים בכמה אופנים פעם אחר פעם בכתב ובעל פה שאין שום יסוד להערעור ואין שום חשש, אחר שבעצמם כתבו להחנויות והרבנים בסתר כשלשה חדשים לפני זה שיש הזנחה רבה וחוסר ידיעה כמו שנתגלה לעיניהם באסיפה דא' בהעלותך, ועדיין לא עשו שום תיקון כדמעידים על עצמם בהאסיפה דפ' בראשית שדחו הפעולות לתיקון על אחר הימים נוראים (והוכפל הודעה זו

כדרשה דפ' ויצא תשמ"ג) — אחת דרכם מאז עד היום להכחיש ולחפות, ושאין שום יסוד להערעור, ויאכלו כלי שום חשש.

קלז) אבל עוד יותר גרוע, שהתחילו לשפוך בזיונות והשמצות על הגה"צ המעורר שליט"א ויתר המעוררים, אשר זה לעצמו הוא עון חמור, היפוך נימוס ודרך ארץ הקודמת לתורה, שכזה מפקידים עצמם וכניהם למדות מושחתות ר"ל, ולכזות התורה וגדולי, ולהיות כפוי למי שרצה להיטיב להם להצילם מעון כרת.

ד

קלח) ונחזור לענין — אז ביום ה' (יום י"ג מדות, יום כתיבת המכתב) ה"י אצל המעוררים דומ"ץ דקהלה גדולה וחקר היטב על כל המתרחש, ונתקבל אצלו למעשה, גם אמר ברכים להמנע מלאכול.

קלט) ביום ה' הנ"ל דיבר מנקר מא"י (שח"י נוכח בעת גילוי הבשר אצל המעוררים) עם הרב שה"י בא"י (וזה המנקר הלך עם הרב שם בא"י להמקולין ללמדו ולהדריכו ולסייעו) וסיפר לו מה שראה בעת גילוי הבשר, ושאין המצב כמו שהגיד לו בא"י שהמדובר ממנהגים, אלא שיש חלב אסור אליבא דכ"ע, וגם שיש חלקים מחלק אחרונים לכ"ע שאין שום חולק בזה, והשיב לו הרב שהוא סבר שהמדובר רק ממקום שבאמת תלוי במנהגים אבל לפי דבריו מזה לא חשבתי ולא דברתי עליו.

קמ) יום ו' נתקבל המכתב בין התלמידים ועוד לפני שבת נתפרסם בין הציבור הרחב.

קמא) בש"ק תשובה תשמ"ג, אע"פ שבכמה קהילות הכריזו היתר אכילה וכדלקמן מ"מ היו גם כמה רבנים שדרשו למנוע מן האכילה.

קמב) אינטרעסאנט לספר — אחר פרסום המכתב ביום ו' נכנס יהודי לביהמ"ד קאשוי בוומ"ב והתפאר שהוא השיג בשר נקי בודאי, שאלו לו היאך, השיב נכנסתי להבוסשער ואמרתי לו תן לי בשר מחלקים שאין צריך שום ניקור ונתן לי בשר הנקרא פלאנקען ואמר על חלק זה בודאי אין חשש — והיודעים יודעים שזאת כולם מודים שצריך לנקר.

קמג) והנה בשבת תשובה שנת תשמ"ג שני ימים אחר יציאת

המכתב הנ"ל הכריזו ביותר מגי בתי כנסיות שאין שום חשש בבשר ויאכלו עניים וישבעו, וזאת עשו בלי שום שאלה מהגה"צ המעורר על מה הוציא אותרתו ובלי להזדקק כלל לכל דבריו לחקור ולדרוש כדת של תורה כדמעיד על זה הגה"צ המעורר במכתבו הארוך (ונביא לשונו להלן אות קמ"ט) — ולפי ההשערה רובם עשו זאת מפני דרישתם הנחוצה של הנוגעים בדבר.

* *

ענף ז'

א

קמד) ביוה"כ הכריזו הדיין דציבורינו כשהוא עומד אצל הס"ת, בשם שולחן, שאין שום חשש במקולין שלנו ויאכלו עניים וישבעו — זאת ההכרזה עשתה רושם עז, ורכים אכלו על ידה, בסמכם בעיקר על המכריז.

קמה) זאת ההכרזה היתה, אחר שנקבע מועד כליל ערב יוה"כ להפגש ביום אחר יוה"כ על מנת לברר שיש חלב ועל מנת להראות **הבשר**, כמבואר במכתב הארוך של הגה"צ המעורר (שנביא להלן אות קמ"ט בס"ד).

קמו) בדרשת חוה"מ סוכות תשמ"ג מספר כאילו לא היי קביעות מועד לבירור על יום אחר יוה"כ דהיינו שמעלים זאת, אבל באסיפת בראשית הוא בעצמו אישר הדבר, דוק על הטעיה ותשכח, שבעצמו הודה על זה בפירוש (דרך אנב — בחוה"מ"ס בדרשה האשים את הגה"צ המעורר שחיכה ערב יוה"כ שיבא לברר ענין החלב, ולא בא, ובאסיפת בראשית הודה שהיי הקביעות על יום אחר יוה"כ).

קמז) ולכן ההכרזה ביוה"כ אין לה שום מוכן דממה נפשך אם קבעו מועד לבירור, איך יאכלו לפני הבירור, ואם אפשר לאכול לפני הבירור דהיינו שכרור כשמש שאין שום חשש למה קבעו מועד לבירור, אם לא שתאמר שכל הקביעות מועד לבירור אינו למען בירור ולהתוודע אולי יש חשש (כמו שהשמיע בדרשה בחוה"מ"ס — ועשה רושם עז על השומעים) — כאילו עומד ורועד אולי באמת יש חשש, ומתחנן שיראו לו הבשר) אלא הוא חוליא בשרשרת הבלכול (שהתחילה באמצע הקיץ בעת שמיאנו לתת הוצאות למנקרי ארה"ק לבא לכאן לתקן בשתיקה וצנעה,

אך שלחו שליח להתם ופיזרו שם את השמועה שרק "סדר ניקור" ומנהגים וחומרת "צלע י"ב" עומד על הפרק ולא הזנחה והפקירות — שהי' ידוע להם כמו שנזכר לעיל — הם אומרים "עירוב פרשיות שנו כאן" ואנו שואלים מי עירב את הפרשיות, הלא היו ברורות שיש הזנחה וחסרון ידיעה, זה הי' ברור לכולם בלא עירוב, והלכו וערכבו וטשטשו וכלכלו עם מנהגים וסדר ניקור ועם צלע י"ב להסיע המדובר לצדדין).

ב

קמח) מוכן שאחר ההכרזה ביוה"כ לא הי' שום פירוש להראות כשר, אחר שנוכחו לדעת שכרור וחזק אצלם, ואין כוונתם לכירור אלא להתווכחות וערמת נצחונות (וכמו שבעצמם כותבים בפרי תמרים שלכאלה אין להראות שום דבר) אעפ"כ נהג הגה"צ המעורר מנהג ענוה וערך מכתב פרטי בצנעה (ולא כמו שהעלילו שנכתב לפרסום, אלא הראשון לפרסם היה הדורש וסיעתו) והציע איך לבא לצד השוה ולתיקון והשראת שלום וקיווה על רצון טוב מצד השני שיחוס על שארית הפליטה ולא יעשה קרע וחורבן.

קמט) וז"ל הגה"צ המעורר במכתבו הארוך.

בש"ק (שובה) אחה"צ בא אלי הג' הדיין ד..... בשם ..... לשאול אודות המכתב הנ"ל והגדתי לו האמת כאשר הוא כי נוכחתי לדעת שהקצבים מכשילים את הרבים בחלבים אסורים אליבא דכ"ע, ואף בדאורייתא. במוצש"ק ליל ערב יוה"כ קרא ..... בטעלעפאן שהוא דורש ממני שאותם אנשים שהראו לי הבשר יראו גם לו תיכף ומיד כחצי הלילה שיראה בעצמו מה מצאו, מאחר שזה הי' מן הנמנע, אמרתי לו שאשתדל למחר לשלוח אליו שלוחים הבקאים בכל הענין היטב לבאר לו את כל ונוכחת והי' מרוצה בדבר ואמר כי רוצה שיהי' שם גם הרב מ..... והרב מ..... שליט"א, אח"כ באותה לילה קרא הרב מ..... בשליחות ה..... והדבר נקבע למחרת יוה"כ שאז יתאספו לדבר כנ"ל.

ומאז עד יוה"כ לא שמעתי בדבר כלום עד למוצאי יוה"כ באו והגידו לי שביוה"כ הכריז הדיין ..... בביהמ"ד קהל ..... במעמד אלפים שהבשר הנמכר במקולין של קהל ..... בויליאמסבורג הוא כשר בלי פקפוק, ונשתוממתי על שמועה

זו כי באה, מהו פירוש הדברים **אחר שהסכמנו להיאסף ולבאר פתאום מכריזים שהכל טוב** והיי בעיני כחידה סתומה, גם הגידו לי מכמה רבנים אחרים שכבר הכריזו כל אחד לעצמו שהבשר כשר ובתוכם בקהלת ..... והרה"ג רי ..... והרה"ג מ..... ואף אחד מהם **לא קרא אלי לשאול אף שאלה אחת אודות הערעור והדברים היו מרפסין איגרא אצלי**, אמרתי לעצמי אני את נפשי ונפש הנשמעים לי הצלתי השומע ישמע, שבתי וראיתי כי בכל זה לא יצאתי ידי חובתי ומחוייב אני לעשות כל אשר בכוחי להציל רבבות מישראל מעון נורא, ויהי זה ראשית דרכי לערוך מכתב זה לכבוד הגה"צ שליט"א אשר בלי ספק חסרון ידיעה ועידי שקר מבלבלים אותם, ואילו ידעו מה שידעתי אני כודאי היו זועקים מרה ברחובות העיר שאסור לכל אשר בשם ישראל יכונה ליגע בבשר בהמה עד שיתוקן כאשר יבואר ע"כ באתי בזה להודיע להדר"ג שליט"א ראשי פרקים, (א) בהשתלשלות הערעורים, (ב) סיבת המכשולות, (ג) המכשולות, (ד) התיקונים הדרושים, כפי ידיעתי וידיעת עסקנים המשתדלים בזה ובקיאים בו היטב, ומוכטחני בצדקתם שכאשר ישמעו דברי הנאמרים באמת וצדק כתורה יעשו.

עכ"ל המכתב

ועתה נרחיב קצת בהוספת פרטים בס"ד

(קנ) בשבת תשובה אחה"צ כשבא הדיין הנ"ל בא גם בעה"ב אי מפורסם (נוגע להבשר) לדבר עם הגה"צ המעורר אודות הערעור ולא רצה לדבר אלא עם הדיין באמרו כי דברים כאלה רגיל לדבר רק עם רבנים כי בע"כ הם היפוך דעת תורה (אמנם שלח הגה"צ המעורר שליט"א שני בע"כ ביום בי דחוח"מ לתווך שלום אחר שלא רצה לעמוד בדברים ישר עם הגה"צ המעורר כדלהלן בס"ד לכן שלח שני בע"כ לא לדבר בהלכות אלא לפיוס ותיווך שלום).

קנא) באותה שיחה שאלו הדיין האם גם בחנות של קהלתינו מצאו — השיב לו הגה"צ שלא התכוון על קהלתינו במיוחד — וכוונתו היתה שאין ברצונו לפרש שמות — ועל זה נתלו הדברים בדרשת חוה"מ "הלא אמר שבקהלתינו לא מצאו" — אמנם כוונת הגה"צ המעורר היי כדכתבנו ולא אמר שלא מצאו).

קנב) ועל זה יעיד מכתב הגה"צ (הארוך) בחלק המכשולות ס"ב, וז"ל,

חמש עשרה החנויות הנ"ל שנמצא החלכים בבשר שלהם, כוללים גם אותם שרוצים לדמות לעצמם ולומר לאחרים שהם נקיים ולא מהם המדובר, אלא שאין רצוני לגלות שמות חנויות ומה הם החתיכות שמצאו בהם וכי אין זה כוונתי, ודרכי מעודי בדרכי שלום ולא לבזות ולהשפיל או להרבות מחלוקת ח"ו וע"כ מנעתי מלגלות זה להדיא אף למי ששאל על זה, ועיקר מטרתי הוא להודיע כי מצב הניקור בכלל באמעריקא הרום עד היסוד וא"א לאכול שום בשר בהמה כלל עד שיתוקן כראוי. עכ"ל

ולעיל סעיף א' כותב בזה"ל ומכל החנויות כולם בלי יוצא מן הכלל לא הי' אף אחד שהי' נקי ממכשולות עכ"ל, וכוונתו על "חמש עשרה חנויות היותר טובים" שכתב לעיל.

ג

קנב) במוצש"ק בא שליח ממנהיג ציבורינו להגה"צ המעורר שליט"א — שאותם האנשים שהראו הבשר יראו גם לו וקיבל הגה"צ את השליח בסבר פנים יפות, והסביר לו בדברי נועם, שדברים כאלה הוא נוהג לדבר פנים אל פנים להדיא דייקא ולא ע"י שליח, ושאל השליח שאם יקרא אותו על הטעלעפאן האם יענה, והשיב לו פשימא — (יום א' לשבוע הי' ערב יוה"כ — ויוה"כ ביום כי' שבוע — ומחרת יוה"כ ביום ג').

קנד) אחר זה בא הטעלעפאן (הנזכר לעיל בהמכתב) בנחיצה ולחיצה להראות הבשר תיכף ומיד באמצע הלילה של ערב יוה"כ והגה"צ חזקן ומעונה ביסורים, ברפיון כח מעמל של דרשת שבת תשובה ולפני תענית ועבודת יוה"כ — והבשר היה נקפה ולא היה מציאות שיהי' נפשו תיכף כלילה — וענה שיתיישב בדבר, אח"כ קרא בחזרה על הטעלעפאן ואמר שהוא למעלה מדרך הטבע אצלו ואין בכוחו בשום אופן עכשיו כלילה וחוקבע להפגש למחרת ביום ערב יוה"כ, אח"כ קרא רב אחד מבית מנהיג ציבורינו בשליחותו להגה"צ המעורר שליט"א, והגה"צ המעורר שליט"א הסביר לו את גודל הקושי לבא לפני יוה"כ אבל אעפ"כ הסכים לזה כיון שראה גודל

החרון אף וההסכמה חיתה בהכרח, הרב ההוא הבין כל הענין וקבע מועד למחרת יוה"כ, והחזיר השליחות וקביעות הזמן לשולחו וכך נשאר בהסכמת כולם שלמחרת יוה"כ יבואו לדבר אודות הבשר.

קנה) והנה כל מבקש אמת ישתומם וישאל, אם כל כך נחוץ לראות הבשר למה לא ביקש זאת לפני שבת שהרי כמה ימים לפני שבת ידע כל העולם ובלי ספק גם מנהיג ציבורינו ידע, כי ה"י סער גדול מזה וגם הודיעו להרב המתווך ולכמה רבנים וכולם ידעו שהראו המעוררים בשר עם חלב — וכבר הוכחנו לעיל שבדאי ידע כבר בקיץ שיש להמעוררים בשר עם חלב — גם הוכחנו לעיל שכמה שנים מקדמת דנא ידע שיש מכשולות חמורות, ובדרשת חוה"מ טוען שרצה שהגה"צ המעורר שליט"א יבא אתו אז באמצע הלילה לראות הבהמות שנשחטו אז ולא רצה לבא ועיין להלן במקומו תשובתינו על זה בס"ד.

קנו) מבואר לעיל בהמכתב שלבסוף נשאר הדבר על למחרת יוה"כ — וכך ה"י המצב כל יום ערב יוה"כ ולא כמו שדרש שחיכה כל יום עריוה"כ אולי יבואו ולא באו, כי המדובר ה"י שלא לבא — ביוה"כ חיתה ההכרזה — במוצאי יוה"כ נשמע הדבר להמעוררים, וה"י אצל הגה"צ כרעם ביום בהיר, נתגלה לפניו מה שלא ה"י יכול ולא ה"י רוצה להאמין — נתאמת ונתחזק אצלו שאין כאן שום רצון לתיקון אך ורק ויכוח של ערמה ונצחון — וזאת לא רצה בשום אופן — לבו נשבר לשברים ונתמלא כאב על כאב הקודם (אפילו אנשים פשוטים המתדברים ביניהם אין לאחד להכזיב את השני ולשחוק ממנו) ונעשה אצלו החלטת לפי שעה שלא לדבר מזה עוד — וכדנסביר להלן בס"ד.

קנו) למחרת חזר בו והחליט להמשיך בפעולה (כמבואר במכתבו לעיל, שבת יוראיתי וכ"ו) וכיון שלא רצה לשחוק משחק ילדים תלה ענין ההכרזה בחסרון התדברות, ולמד זכות, שלכן אין להם המושג הנכון, ולכן מקילים בזה, ותהי ראשית מלאכתו להתדבר בכתב, כמו שעשה בענין אחר שה"י לפני זה שהצליח יותר על ידי שהעלה טענותיו על הכתב, כי באופן זה מונח לפני העינים דבר שלם מתחילה ועד סוף ורואים היטב ממה המדובר ואין נצרך להשתמש בזכרון דברים משא"כ בע"פ — ואם אח"כ יראו את הבשר אז יה"י דבר מתקבל.

ענף ח'

א

קנח) והנה למחרת יוה"כ תשמ"ג לפני הצהרים קרא אי' מן הרכנים החשובים (אותו שהי' בעת המדובר כליל ערב יוה"כ) לאי' מבני הגה"צ המעורר שליט"א, היות שדיבר זה עתה עם הגה"צ המעורר שליט"א ומצא אותו מאד מרוגז על ההכרזה של יוה"כ, והרב הנ"ל הצדיק אותו עבור זה מאד, באמרו אני הייתי אז במוצש"ק ונשאר לבסוף היות והגה"צ המעורר שליט"א הי' חלש ואי אפשר לסדר ענין גדול כזה בזמן קצר בערב יוה"כ לכן נחכה על יום ג' דהיינו למחרת יוה"כ ואז נראה וכך נשאר, ותמול שמעתי שהכריזו ב..... שאצלם כשר, והי' למורת רוחי מה פירוש זה, הלא אמרו לחכות על יום ג' — ואמר הרב הנ"ל להנ"ל, פשוט באללידיגט דעם טאמן — כי הואיל ונדברו להפגש לא היו צריכים להכריז — והשיב הנ"ל להרב הנ"ל, — לא באללידיגונג יש כאן ולא זהו הענין כלל.

והוסיף הרב הנ"ל גם אני אמרתי בדרשה אם רב גדול אומר שיש בלחם זה סם בודאי לא יקנו, וכמו כן לענין הבשר שום אי' לא יקנה רק אם הבוטשער מבטיח שלא יקנה רק עד חצר הכבוד וגם שיהי' משניח, ואז אפשר לקנות וגם זה רק לעת עתה עד שיסדרו.

ועוד אמר הרב הנ"ל שאמר למי שרצה לראות הבשר כליל ערב יוה"כ היות שמצאו חלב צריך משניח תמידי בכל המקומות והשיב לו שהוא מסכים לעשות הכל ושהוא מבקש ממנו (מהרב הנ"ל) שהוא רוצה לתקן ולסדר הכל (והי' נראה קצת מדברי הרב הנ"ל כאילו הוא קצת שליח של הנ"ל ומדבר בשמו).

והמשיך הרב הנ"ל אע"פ שנעשה בהתכרזה עוולה גדולה אבל למען התכלית ולמען השלום ולמען התורה הי' צריך להמשיך בפעולה.

קנט) והשיב לו בנו של הגה"צ הנ"ל, הענין הוא כך, הנה מתחלה הי' הדרישה מצד המעוררים רק זאת שיביאו את המנקרים מא"י בשתיקה, אלא מחמת שנוכחו לדעת שאין רוצים לעשות כלום זה דחק להוציא המכתב, אבל כעת אם באמת לתקן רוצים אדרבה מי מעכב ואין זה תלוי בהמעוררים, ואם רוצה לתקן וצריך שאלה מה

ואיך לתקן הלא יש בא"י מנקרים שיש להם קבלה מנאוני קדמאי — באמת יש גם מנקרי אונגארן שראו הבשר והעידו שאינו טוב אבל הם מפחדים ומנקרי א"י אינם מפחדים, — אם באמת רוצים לתקן יקראו אותם וישאלו אותם, אבל אבי שליט"א אינו רוצה לעשות כלום, ולא מחמת "באלידיגונג" אלא היות שהכריזו אם כן הכל צחוק אינו רוצה שוב לדבר מזה עוד — ואין לו כח פשוטו כמשמעו (ידוע שבאותו זמן סבל יסורים נוראים) ואמר אבי אולי לא יצאתי ידי חובתי בכתיבת המכתב לתלמידי בלבד והייתי צריך גם לדרוש בשבת תשובה, אך אין לי כח להכנס למלחמה ולתקן העולם, אמרתי רק לתלמידי ולהם עדיין אני אומר, ע"כ התשובה, ואמר זאת בשם אביו שצוה להשיב כך.

קס) עוד אמר הרב הנ"ל, שהרב שחזר מא"י סיפר לו שהמנקר שראה הבשר עם החלב אצל המעוררים הראה לו י"ב ענינים מאותן מכשולים ועל ששה הודה הרב שחזר מא"י, ע"כ הסיפור הזה.

ב

קסא) ועתה נכתוב מה שיש לנו להשיב וגם להסביר.
הנה אחר הכרזת יוה"כ נשתנה המצב לגריעותא בכמה אופנים כדנפרש.

קסב) ראשית — נתהוו ונתראה ע"י ההכרזה מצב שהמון הרבים ומנהיגם הועמד נגד ההתעוררות לאפרושי מאיסורא ונגד המוכיחים ורפו ידי המחזיקים עם המעוררים ונמס לבם והי' למים — כדראינו להדיא שכל הרבנים והעסקנים בעלי השפעה נשמטו א' לא' מן המערכה — ואיך יבואו במצב כזה להראות בשר וכי מי יעיד — ובאמת הזהירו העדים להמעוררים שלא לגלות שמותם מפני הפחד — (היו מנקרים וגם רבנים שבעצמם עוררו מקודם על החלב ובראותם שהרוח נושב להיפוך הפכו השיטה להחזיק לאותו צד שהרוח נושב, מפני הפחד והאינטערעסן.

והדבר מוכן — כי עד שלא הכריזו, אף שמאד לא נוח לאדם לבייש ולהתנפל על השני מ"מ כיון שרק עם הבוטשערס וסייעתם היו העסקים, נכנסו על זה העדים והמנקרים — וגם זה מס"נ — אבל עתה אחר ההכרזה שוב כרוך שהולכים העדים נגד כל הרבים החזקים ונגד הנהגתם ומוציאים עצמם מן הכלל והם ונשיהם ובניהם מכינים עצמם לצרות

ונגישות מכל הסביב ומכל המשפחה בהטרדות ומריכות מתמירות ולא ימצאו מקום הם ונשיהם וכניהם לא בחברותא ולא בבית חינוך, שיסכלו שם הבנים והבנות וגם בשידוכין יתהוו להם הרבה צרות (כאשר זאת ברור ואינו השערה כלל אלא מציאות חי ומתמיד) וזה קשה מאד.

קסג) שנית — נתראה בפומביות שאין הענין הולך על נתיבות התורה וחרדת יראת שמים אלא על נתיבות האינטערעסן והטעראר, וגם הת"ח מדברים לפי הפחד שהוטל עליהם — ואע"פ שידעו זאת מלפני זה שהרי זאת גרם להוציא המכתב — אבל עתה יצא מן ההעלם אל הגילוי בפרהסיא ופרסום רב, ודרך כזה יש לפסול ולמחוק מן המציאות אפילו יהי צורך בפרט זה מ"מ הדרך עצמו הוא הירוס כללי ויסודי לכל התורה כולה.

קסד) שלישית, שאני אחר ההכרזה מקודם זה — כי ידוע המהרל"ב"ח שלחזור מהנעשה יש בזה נגיעה גדולה המסמת העינים (ויאל משה ח"א קע"ג וקע"ה) רכיון שכבר עשו מעשה עפ"י הוראתם הונו נוגעים בדרך דכסיפא להו מילתא למיהדר ומחמת אותה הנגיעה עושה נטיית הרעת לטעות מן האמת עכ"ל ויאל משה, — ומבואר שם במהרל"ב"ח ראם יפורסם שעשו עוולה בזרזון חיישינן שישקר לתרץ עצמו, ואם יפורסם רק שטעה אין חוששין שישקר במזיד אלא שיטה מן האמת בעבור הנגיעה לא בזרזון אלא שיחשוב שהאמת הוא כך — ומבואר שם שאפילו יהיו רוב אינו נחשב לרוב מחמת הנגיעה — ואדם עשוי להחזיק דבריו הראשונים (עביר אינש לאחזוקי דיבורו — ש"ך חו"מ ל"ג סק"ט) — משא"כ קודם ההכרזה שעכ"פ לא הי' פירסום כל כך — הרי ענין שלישי.

קסה) עצם ההכרזה אחר קביעת מועד שאינו מוכן כלל כנ"ל א"כ השכל שופט שמהו מתרחש בהסתר אחורי הגב מה שאין ידוע, והדרך הנכונה לכל בר דעת כמצב כזה להשאר בשב ואל תעשה ולהתכונן על הנולד ולא לקפוץ ולמהר, ואכן כן הי' שהתיישב הגה"צ שליט"א לכתוב מקודם את טענותיו בכתב באופן פרטי וצנוע וכן עשה — הרי ענין רביעי.

קסו) חמישית — לאחר ההכרזה נתגלה להגה"צ שאין זה הענין ואין אלו האנשים שעליהם נתכוונו כשנדברו להראות הכשר — וזה על ג' אופנים, א] אחר שעם ההכרזה נעשה ליצנות מן ההתדברות ולא חיפוש

האמת יש כאן א"כ לא עם אנשים כאלה רצו להתדבר, בן לא זהו הענין — כי כלל גדול יש כאן במיוחד להגה"צ המעורר שליט"א שאין רצונו כלל להכנס עם השני לנצחונות, כוונתו רק לאמר את האמת והשומע ישמע כי בזה יצא ידי חובתו עפ"י תורה כמבואר בהמכתב (ואם יבא שני ויוכיח להיפוך, הבוחר יבחר), וזאת — לאמר האמת — עשה ע"י המכתב, ובדעה זו קבע המועד להתוועד, אמנם כיון שנתגלה שאין זאת המטרה אלא הכוונה לנצחונות שוב אין זאת המטרה — דהנה, אפילו אם השני מתנגד בתוקף אם עכ"פ יש לחשוב שזאת ההתנגדות מקורו חסרון ידיעה אז יש מקום להשלים חסרון זה לברר האמת, אבל כיון שנתברר שלא חסרון ידיעה יש כאן אלא מתוועדים לכתחלה על מנת להתווכח ולנצחון, על זה אין טעם להתוועד אלא הגה"צ שליט"א אמר את שלו ואלה הכריזו את שלהם והבוחר יבחר ואין אחד מחוייב להכנס לנצחונות עם השני ולהתמודד אתו.

ג] ענין הנ"ל (באופן אחר) מתחלה לא פרטו שמות ולא הלכו לפסול באופן פרטי אלא דברו בסתם ומי שרוצה דוקא להוציא עצמו, נתנו לו מקום, ויוציא עצמו הן ע"י שיתחמק הן ע"י שיתקן בשתיקה וכבוד, ואין הרצון לתפוס את השני ולדחקו בלי מנוס, — וזה מטעם הנ"ל — שהכוונה רק לומר האמת למי שמחפש האמת וירצה להודות עליו — ולכן עתה שהכריזו והחזיקו עצמם באופן פרטי לכשר וכי נלך לפסול אותם באופן פרטי, רבשלמא אם ה' הגה"צ מפרסם דברים בפרטיות נגד ההכרזה הפרטית הרי נכנס למערכה בפרטיות אז מוטל החוב לברר למה מקולקל בפרטיות אבל כיון שרק בסתמא אמרו כדי שלא לפגוע בשום קהלה וליתן מקום למי שיתקן בדרך כבוד, והם הכריזו תיכף ומיד שאצלם הכל טוב נשאר הדבר על אחריותם ומעולם לא ה' ברצון הגה"צ שליט"א לפגוע בקהלה פרטית.

קסז) שישית — לפני ההכרזה ה' נשאר הענין בחלק גדול באופן צנוע (כיון שלא פירטו שמות) ואילו היו המכריזים שותקים מלהכריז ומלרדוף ולהרים קול ה' נשאר הכל בהעלם כמו כמה קהלות אחרות שמצאו אצלם חלב וכיון שנשארו בשתיקה אין שום א' מדבר מהם כלל, דהיינו שאין מזכירים שמם באופן פרטי — אבל עתה שהכריזו יה' מזה פרסום גדול יותר ממה שחשבו.

קסח) שביעית — דברי הרב הנ"ל בשם שולחו אין מובנים כלל — לפני ג' ימים קובע התוועדות לבירור — ביום שלאחריו מכריז שהכל

טוב, והיינו שאין צריך בירור — שוב למחר אומר שרוצה לתקן הכל —
 אחר איזה ימים מכריז שהכל כלכול ועלילה — ועתה מה רצה לומר
 שרוצה לתקן, אם רצה בזה לחזור מן ההכרזה הי' לו להכריז ברכים —
 גם כי כל בר דעת שהי' בשעת המעשה יעיד שלא רצה לחזור מן ההכרזה
 — ואם הי' כוונתו שיש מקומות שצריך לתקן, למה הכריז אח"כ פעמים
 אין מספר שכל הערעור עלילת שוא ואין שום יסוד לערעור — גם הלא
 באיזה ימים אח"כ כשרצה הגה"צ המעורר שליט"א לעמוד אתו בדברים
 כבר לא רצה לשמוע כלל אלא הבעיר את העולם, ואם יש איזה צורך
 בתיקון להיכן הלך צורך זה בימים שאח"כ, וכי אם בפעם הראשון אין
 שומעין תו יש להניח את הרבים עם המכשול — ועוד מה תלוי התיקון
 בהגה"צ המעורר שליט"א, וכי הי' מעכב, אדרבה יתקנו וינהיגו השגחה
 טובה ומה צריך לשלוח להגה"צ המעורר שליט"א — ואם נאמר שרצה
 לפייס, אם כן וכי כך הוא המדה שאם בפעם הראשון לא שמעו לו הבעיר
 את מדורת אש השנאה עד לב השמים — גם לא הי' לו לשלוח בעידן
 ריתחא תיכף למחרת ההכרזה בבוקר וכמאחז"ל אל תרצה את חבירך
 בשעת כעסו — וכל זה נותן לחשוב שכל מאמר הרב ההוא לא הי' אלא
 בדרך רדיפת שלום של אהרן הכהן וכמו שנתברר שכשכבר בקשו מהם
 המעוררים להראות הכשר איזה ימים אח"כ, כבר הם לא רצו לראות
 וכדלהלן בס"ד — ובאמת לא בא הרב בתורת שליחות, אלא בתוך
 הדברים הי' קצת נראה כך — וכל זה השערת הכותב.

* *

ענף מ'

א

קסט) באותו יום (למחרת יוח"כ) שאל אי' (שמו ידוע לנו) את
 המכריז, היות שהכריז שמותר לאכול, לכן שאלו בפרטיות מהו
 לאכול בשר, שאלו בחזרה, מהיכן אתה לוקח בשר, השיב לו בחנות
 שלנו, אמר לו שם מותר, — שאלו שוב, האם הכל מותר בחנות שלנו
 גם סאלאמי, השיב לו סאלאמי הוא ענין אחר.

קע) באותו יום (למחרת יוח"כ) היתה המעשה המבוארת במכתב
 הארוך בסוף פרק סיבת המכשולות וזה לשונו,
 באי' החניות המהודרים ביותר שאלו את הקצב הממונה
 על החנות למה מוכרים אצלו סאלאמי כיון שמודה שהוא

טריפה מחלבים (אמר המעתיק — הוא הודה לאותו שואל שהסאלאמי אינו טוב) אמר אילו לא הי' עתה המהומה הי' מפסיק מלמכור עכ"ל המכתב (אמר המעתיק — ובשביל זה מכשיל רבים במזיד, ומה הי' עד המהומה חלא ידע מזה גם לפני כן כפי עדות פיו עצמו).

ב

קעא) באותו יום (למחרת יוה"כ) או יום שלאחריו, אירע מעשה בדומה לזה באותו חנות ובאותו ממונה — רב אחד בא במיוחד לעורר את הרב האחראי על החנות לעוררו על ענין הכשר, וענה לו כיון שהמדובר רק מ"פלעיט" והוא יודע שבחנותו אין מוכרים פלעיט (אמר הכותב — אפילו לפי דבריו — הרי מפורסם — ואולי גם החנות אינו מכחיש — שמעגלים ומבהמה דקה יש אצלם "פלעיט" כי זה הולך יחד עם חלק הפנים — ועוד כי באמת המדובר מכמה ענינים לבד מ"פלעיט") ועוד מתיר מטעם שכשהי' אצל הרב הגה"צ המעורר בשבת תשובה (עיין לעיל אות ק"נ קנ"א) ושאל לו האם גם בחנותו מצאו, ולא אמר לו בפירוש חן, מזה שפט שבחנותו לא מצאו, ועל זה סמך (אמר הכותב — כבר כתבנו לעיל שהטעם הי' כי לא רצה לאמר אשמה על מקום פרטי במיוחד) ושאל הרב המעורר האם זה יש בו די להתיר בשבילו לרבים.

אח"כ הלכו לראות בהחנות, וכשבאו לשם תיכף סבבו אותם המנקרים, ואי' מן המנקרים הנחשב לחשוב אמר (בתוך השיח) כבר הייתי מנקר ב..... (אונגארן) וכשהי' צורך בכשר לפני יו"ט הייתי מצרף חלק מאחוריים והייתי מנקרו ומוכרו — אמר הרב ההוא להרב האחראי, אילו הייתי אני אחראי ומנקר שלי הי' אומר לי כך הייתי מעבירו רק על דיבור זה לבד (אמר הכותב — ההסבר, כי על ניקור אחוריים צריך לימוד ובקיאות מיוחד ממנקר בקי ומוסמך על אחוריים וכתב קבלה ממנו על אחוריים דוקא וגם כתב קבלה מרב הבקי בזה כמו בשוחט, וכל זה אין לו, ואין לו רשות לנקר זאת אפילו עושה כהוגן — וגם שהמקום הוא מקום שנהגו בו חומרא ואסור לשנות וגם שהקונים אין רוצים זאת מצד המנהג וגם זה אונאה במשא ומתן — ומלבד כל זה כיון שלא הי' לו ידיעה באחוריים מן הסתם עשה שלא כהוגן והשאיר חלב — ואולי רק התפאר כך, וזה לבד הוא הפקירות גם בלי מעשה).

אח"כ ראו סאלאמי, שאל הרב להרב האחראי מה מועיל שאין לוקחים פלעיט הלא זה הסאלאמי מפלעיט נעשה, וידע מר, שכל מה שנמכר כאן חולך על אחריותו, ועל זה צות הרב האחראי להממונה על החנות להסיר הסאלאמי, והתנגד לו הממונה ולא רצה לציית ואמר אנחנו לא נכנע לקאשוי (ובעצמו הודה שהסאלאמי אינו טוב כנ"ל).

קעב) וראוי לציין על המעשה הנ"ל, שכך נשאר על להכא שלמרות התנגדות האחראי ולמרות שהסאלאמי אינו מאותו הכשר, מוכרין אותו באותו חנות ואוכלים אותו עד היום ובכל המוסדות והישיבה והקעמפ'ס נותנים הסאלאמי כתור כשר עצמי של אותה קהלה — וכן בחתונות וכו' — עוד יש לדעת — כשאומרים סאלאמי הכוונה גם פראנקפורטער, ובאלאני, ועוד.

קעג) וחנה אי' מאנשי החנות ההוא סיפר את העובדא הנ"ל בחיפוך ממש שהממונה רצה להסיר הסאלאמי והרב האחראי התנגד, וכך נשמע ברכים — וכשמוע הרב הנ"ל היאך מסלפים את העובדא אמר שלא הי' יכול להאמין שעד כדי כך יהיו מסוגלים.

ג

קעד) באותו יום (למחרת יוח"כ) קרא (על הטעלעפאן) רב אחד בשם רב המתווך להמערורים בטענה מדוע לא קראו גם אותו כשהראו הבשר לפני יוח"כ הלא הוא הי' המתווך ועוסק הרכה בתיקון הענין, והשיבו לו כן הי' רק עד זמן מסויים כאמצע הקיץ אבל אח"כ הפך דרכו לחפות על המכשול וללחום כנגד הערעור — ועל זה אמר הרב הנ"ל שעכ"פ עתה רוצה לראות הבשר — השיב לו — אני רק שמש בענין זה, וצריך לפנות אל הגה"צ בעצמו וכאשר יאמר כן יהי'.

בערב יו"ט סוכות פנה הרב הנ"ל בעצמו אל הגה"צ שליט"א וביקשו להראות לו הבשר והשיב לו הגה"צ שיבא ויראה, ושאל הרב ההוא הלא אמרו לי בשם המערורים שרק עם התחייבות תנאים ידועים מראים הבשר, על זה ענה הגה"צ בכל אופן עתה יבא ויראה את הבשר בלי תנאי — ונשאר ביניהם שיבא לאחר יו"ט — אבל לאחר יו"ט לא בא — כנראה מחמת שכבר נעשה המהומה) — (ויש לציין שזה הי' הפעם הראשון שאותו רב פנה ישר באופן אפיציעל להראות לו הבשר, ולא מנעו ממנו).

ד

קעה) באותו יום (למחרת יוח"כ) קרא על הטעלעפאן אי' מן המכשירים להגה"צ המעורר שליט"א בדברים קשים (כפי שאותו מכשיר בעצמו אמר אח"כ לאי' מבניו שעשה כן) ואח"כ דיבר עם אי' מבני הגה"צ וצוה למסור להגה"צ דברים קשים כגידין ואיומים שיכנים חמש עשרה רבנים ויפרסמו קול קורא ויבטלו דברי הגה"צ כחרם הנשכר וכולם יחתמו על זה, ודיבר לו ענין זה בארוכה — אח"כ בשעת מנחה ומעריב קרא שוב אותו מכשיר להגה"צ בביתו והשיבה הרבנית שהוא אצל התפלה, והתרעם הרב המכשיר החוא שאומרים תירוצים, אחר זה קרא אותו הגה"צ בחזרה, ואעפ"כ דרש אח"כ ביו"ט סוכות אותו רב ברבים שהרב מקאשוי אין רוצה לדבר אתו, ואין יכול להגיע אליו (ובאמת דיברו באריכות).

ה

קעו) ביום שלאחריו (או בי ימים כזמן המכתב) התיישב הגה"צ המעורר שליט"א שעכ"פ מוכרח עדיין לעשות, וכדכותב במכתב הארוך בזה"ל,

שבתי וראיתי כי בכל זה לא יצאתי ידי חובתי ומחוייב אני לעשות כל אשר בכוחי להציל רבבות מישראל מעון נורא ויהי זה ראשית דרכי לערוך מכתב זה לכבוד הגה"צ שיחיו לאיט"א אשר בלי ספק חסרון ידיעה ועידי שקר מבלבלים אותם ואילו ידעו מה שידעתי אני כודאי היו זועקים מרה ברחובות העיר שאסור לכל אשר בשם ישראל יכונה ליגע בבשר בהמה עד שיתוקן כאשר יבואר, על כן באתי בזה להודיע להדר"ג ראשי פרקים וכו' ומובטחני בצדקתם שכאשר ישמעו דברי הנאמרים באמת וצדק כתורה יעשו. עכ"ל

קעז) וביאור הענין — אחרי ראות הגה"צ המעורר שליט"א שאע"פ שקבעו מועד לבירור יכלו להכריז היתר, ועוד הרבה ראיות ו"איבערלעבענישן" שעל ידיהם נוכח לדעת שאין נוהגים כלל כראוי לענין חמור כמכשול חלב לצבור רבבות, עדיין התאמץ למצא זכות (וכן אמר לסכיביו) שכנראה הרוגזא והכלכול הדעת אצל הרבנים ובראשם ..... הוא חסרון הבנה וידיעה בדיוק, ואין מכינים זה את זה, וגם

שאנשים הרבה מתערבים ומבלבלים, וגם הרתיחות גורם שאין מבינים, ועם כל הרצון להיטיב כל שעובר עוד זמן וכל שמדברים עוד מלה, מסתבך ומתקלקל ומתבלבל עוד יותר — לכן ראה לנכון בראש וראשון להעלות על הכתב ביאור הענין בהסבר נאה ומכובד ומסודר ומתקבל על הלב (וכל רואה המכתב — בלי נגיעה — מתפלא על הסדר והנימוס והדרך ארץ במצב מרותח ונמהר ומוטרד כזה — ובדרשה אמר שאינו מאמין על המכתב הארוך שהגה"צ המעורר כתבו — והרי הכותב חי אתנו לאיט"א ואפשר לשאלו — וגם לו יהי' שלא כתבו בעצמו הרי חתמו וגם מאשר את כל הכתוב בו — והדורש אמר זאת לזכות הרב ולגנות המכתב ובאמת המכתב מפורסם ואין בו שום גנות, אלא אדרבה) כל חיבה ספור ומנוי בדקדוק שלא יהי' קלקול או בזיון.

קעח) והנה מן הראוי הי' לשלוח המכתב לכל הרכנים הגדולים ולהמכשירים שהיו שייכים לזה, ואין להמכתב שייכות רק למי שנשתלח לו גרידא, אבל למעשה לא שלחו אלא להמבואר בראש המכתב, ודייקא בסוד.

קעט) ובדרשה אמר שנכתב לאלפים ורכבות (אף כי גם לזה יש מקום, ואולי גם חיוב, אחרי שנוכחו לדעת בבירור שאין דרך אלא לפרסם לצבור — מ"מ לא כך עשה) ואין זה האמת, ומה שדייק מלשון המכתב שנכתב כלשון רבים הרי מבואר בראש המכתב שהוא ליחיד, ומבקשו בסוף המכתב שיצינעו — ואולי באמת נכתב מתחלה לשלחו לכמה רבנים שהיו עוסקים בענין זה לכך נכתב בל' רבים אך אח"כ ניחם ושלחו רק ליחיד מפני הכבוד והצניעות, ובכל אופן מבואר בהלשון שהוא לרבנים (וטרם שאמר טענה זו ברבים הי' יכול לשאול להגה"צ למה כתב לרבים ואז הי' מתברר האמת) ואילו הי' רוצים להערים, להעמיד פנים כאילו נכתב ליחיד ואח"כ לפרסם, לא הי' צריך לכתוב בל' רבים — אלא הראשון לפרסם הי' מי שדרש, שהראה להמכשירים ומשם להבעלי בתים ודרך שם יצא — ואחר שבדרשה פרסם שיש מכתב כזה, חיפשוהו כמטמונים וכבר הי' נפוץ — וכיון שבדרשה סילף והטה לחוב כמה עינים מן המכתב גם ביזה מאד שהוא מלא רשעות חרה זאת להמחנה העומדת עם הגה"צ והי' להם חיוב לפרסם האמת ופרסמו את המכתב כצורתו.

קפ) קושי גדול הי' לשלוח המכתב מפני שרצו בכל עוז שיגיע להדיא לידי מי שנשתלח לו באופן היותר צנוע ונשלח באופן אישי על ידי ת"ח נאמן רוח בערב סוכות.

קפא) לא בקל הניחו להשליח להכנס, ולא רצה מי שנשתלח לו לקבלו ובקושי גדול קיבלו.

* *

ענף י'

א

קפב) והנה דברי אותו רב המכשיר הנ"ל (באות קס"ו) נתקיימו ונעשה תיכף אסיפת רבנים קמנה, וגם מי שביקש לראות הבשר ליל ערב יוח"כ הי' שם ורצו לפעול אצל הרבנים שיחתמו שכל דברי הגה"צ המעורר שליט"א אין בהם ממש, אמנם כמה רבנים התנגדו, ורב מקהלה גדולה אמר שהוא חושש שיש ממש בדברי הגה"צ המעורר שליט"א גם הרב שחזר מא"י לא רצה לחתום, ועוד רבנים, ועי"ז נתבטל הענין.

ואמר הרב שביקש לראות הבשר לחרב שחזר מא"י האם גם מר מחזיק עם הרב מקאשוי — השיב לו, יש מכשולות — אמר לו, מאן יימר, — השיב, אפשר לראות.

קפג) ואז הלכו כל אותן רבנים במקום מסויים ומפורסם וגם הרב המכשיר החזק הנ"ל הי' שם, כבואם אמר אי מן הרבנים להמכשיר לא באנו לראות אם עושים טוב אלא לאמר איך יעשו מכאן ולהבא או להתלמד.

קפד) והנה מצאו אז שהמצב אינו טוב כי מצאו שם חלב גמור (אולי טריפענער קאלנער) וגם פלעיטס (להלן נסביר בס"ד) ובאותו מעמד נתרגזו אי מן הרבנים על הנעשה שם ויצא לחוץ באמרו שאין רוצה לראות יותר — ובענין הפלעיט הי' שם וויכוח איך לנקרו.

והטריפענער קאלנער כיון שבא לידינו נפרשו.

קפה) הטריפענער קאלנער הנ"ל, הוא חלק אחוריים, חתיכת בשר מובלע מחלב מעבר לעבר ואי אפשר לנקרו (והוא בצורת קאלנער) וכשחותכין הבהמה בבית המטבחים הגדול (השייך לעכו"ם) ומפרידין את חלק האחור מחלק הפנים, חותכין לפי המנהג והחק באמצעיקא, אשר לפיהו נשאר הרבה פעמים מחלקי אחוריים לחלק

הפנים ובתוכן זה הטריפענער קאלנער, שהרבה פעמים נופל לחלק הפנים ונכנס לתוך החנויות.

קפו) וז"ל הגה"צ המעורר שליט"א במכתבו הארוך בחלק "המכשולות" סעיף י',

ונתברר בכירור גמור שבכית המטבחים כאן (של העכו"ם) חותכים עם חלק הפנים חתיכה גדולה מחלק אחוריים ושולחים אותן לחנויות ואנו תלויים בזה ברחמי בעלי החנויות הקצבים אם מסכימים להפסיד ממון הרבה בקביעות ולזרוק חתיכה זו לאשפה, ואם יודע כמה לחתוך, או שישתמש בו לקונים בגלוי או בסתר, ובמציאות נתגלה שכמה חנויות מוכרין חלק זה בפועל בלא ניקור, וכ"ש שיש שמנקרים (לפי דעתן) ומוכרין.

עכ"ל

קפו) עכ"פ ראו הרבנים בעיניהם שיש רגלים לדבר הערעור שהרי ראו שנכנס זה החלק האסור ושתלויים בחסדי הקצבים אשר גם לדידהו עמדו בלי השגחה — והרי הגה"צ המעורר שליט"א צועק שם במכתבו סי"ב בזה"ל.

כל הבשר הנמכר לחנות (האלסעיל) בכל קצוי עולם נשלח בלי ניקור כלל, ונמסר לבעלי חנויות שרובם (מחוץ לשכונות החרדים וכיו"ק) קלים שאינם נאמנים כלל שינקרו הבשר, והמון הקונים סומכים ע"ז שהבשר הנמכר הוא משחיטת גלאט שבכרוקלין ולא עולה על הדעת לסתם אדם שיש חששות של חלב וצריך ניקור ובקאות ונאמנות בזה.

עכ"ל

ועתה ראו זאת הרבנים בעיניהם, ואח"כ נאמר בדרשה ועוד, שהכל בלבול ועלילה, ואחד אמר ברבים שיכול לבטל את כל הערעור כלאחר יד כיון שאין להגה"צ עדים עפ"י חושן משפט, ושלא טוב עשה שהוציא המכתב (והטריפענע קאלנערס שקנו המעוררים הוא גם מחנויות הקרובים ביותר).

קפה) ובענין הפלעיט הנ"ל — הנה כשהכריזו באב תשמ"ב בקהילה ידועה למנוע מלאכול הבשר, טענו אז המכשירים שבפלעיט ומענדערליין (שיש עליהם חלב וצריך לנקרו) אין משתמשים כלל —

וכן טענו המכשירים אח"כ בחשון תשמ"ג (עיין לקמן אותרס"ו) בביקורם אצל הגה"צ המעורר שליט"א שאין משתמשים בפלעיט (וסתרו המכשירים עצמם באותה שיחה כי הודו בהמשך הדיבורים שכן משתמשים בפלעיט) ועתה ראו הרכנים בעיניהם שנמצא שם פלעיט וגם התווכחו איך לנקרו — וכן יש להמעוררים טענדערליין עם חלב מהרבה חנויות וגם כמה טריפענע קאלנערים שנמכר לקונים בחזקת מנוקר ונמלח ומוכן לאכילה — (ובאסיפת בראשית תשמ"ג נאמר שיפעלו אצל הסוחר הגדול שלא יכנס אחוריים על משך ששה שבועות — וכהיום עברו כמה שנים).

קפט) למרות כל זאת הופיע שוב ביום קודם ערב סוכות כתב הכשר מפירמא החולכת בכל רחבי ארה"ב יאכלו ענוים וישבעו בלי שום פקפוק ונתפרסם בכרוזים הרבה כבתי כנסיות וככל פנות וגם בדער איד פ' בראשית תשמ"ג (ע' 41) (אחר שעם הרכנים לא הצליח יצא לבדו עיין לעיל קע"ה) (גם זה החליט להמעוררים שחדיבורים מיותרים).

קצ) אי מן המנקרים שהיי נוכח בעת גילוי הבשר (בין כסא לעשור) הלך בין יוה"כ לסוכות מרב לרב וטען אתם והסכיר להם את המצב ולא היי אפילו אחד שהיו דברים בפיו להשיבו שאינו צודק.

*

ענף י"א

א

קצא) אחר שנשלח המכתב הארוך בערב סוכות הנ"ל (אות ק"פ) למנהיג ציבורינו חשב הגה"צ המעורר שמעתה כבר אפשר לדבר פה אל פה, שהרי כבר הסכיר בנעימות בטוב טעם ודעת, לכן כיום אי דחוח"מ סוכות תשמ"ג בבוקר קרא הגה"צ המעורר שליט"א בעצמו לבית מי שביקש לראות הבשר בליל ערב יוה"כ (מנהיג ציבורינו), והרעבעצן הגביחה הטעלעפאן ועשה הגה"צ בעצמו על ידה אפוינטמענט לשעה 11 לדבר עמו אודות להראות הבשר — ובשעה 11 (אע"פ שהיי בבית) לא בא אל הטעלעפאן אלא הגבאי (האברך הידוע) דיבר בשליחותו, ואמר הגה"צ שרוצים להביא הבשר ולהראות צדקת ההתעוררות — אמנם השיב המשמש שאין רוצים

בכלל לעמוד אתו בדברים ולא יבא, וזה האכרך הרבה להתווכח עם הגה"צ הזקן כמו עם בן גילו (בלשון יודיש — "ער האט איהם גענומען אויפן פארהער") והכחיש את דברי הגה"צ הזקן בפניו, והגה"צ בענוות צדקו ורדיפת שלום שלו ענה רכות ופיוסים והצטדקות על הדברים הכותמים כמדקירות שדיבר האכרך ההוא — (ענין זה מפורסם לרבים).

*

קצב) מהנ"ל היי להגה"צ המעורר יסורים גדולים וכאב לב כי נתאכזב, שתחת שע"י המכתב יתבררו הדברים וזה יביא התיקון, נתגלה ההיפך, וכיון שראה שהמכתב לא פעל מה שחשב, לכן למען התיקון ורדיפת שלום, שלח הגה"צ המעורר שליט"א וקהלת קאשוי ביום כ' דחומ"מ סוכות תשמ"ג כאופן אפיציעל שני בע"כ נכבדים אל הנ"ל על מנת לפיים ולמנוע האש, והיי שיחה ארוכה — ובתוך השאר אמר להם שיש לו עוד חשבון על הגה"צ מקאשוי, עוד מקדמת דנא במערכות הקודמים ויבואר עוד להלן. אמנם כנראה לא פעלו שהרי בו ביום כלילה היתה הדרשה והבעיר האש (את שני הבע"כ הזכיר בתוך הדרשה דחומ"מ וזה ג"כ עדות על שזה אמת).

ב

קצנ) בו ביום אחה"צ באו להגה"צ המעורר שליט"א ג' רבנים צעירים מציבורינו (כנראה זה היי תוצאה משיחת הכ' בע"כ הנ"ל — לא אמרו שהם שליחים אבל הדבר מוכן שכיון שהציעו הבע"כ לעשות שלום, באו אלה הרבנים לנסות אם יש דרך שיחזור הגה"צ ממכתבו ורק אז יש דרך לשלום, ויש השערה שאלה הג' השיבו דברים לשולחם תיכף אחר שחזרו) והיי זה בהסוכה בנוכח בני וחתני הגה"צ, והתחילו לדבר אל הגה"צ המעורר אודות המכתב הקצר והארוך.

— אמרו, למה כ' המכתב בלי לדבר מקודם עם רבנים, הלא יש התאחה"ר —

וביקש אי מן הגה"צ רשות להשיב, ונתן לו — השיב — הלא אתה השואל בעצמך יודע שכן פנו להתאחדות עוד בתחלת הקיץ, ואתה יודע שהתשובה הראשונה היתה שאין להתאחדות שייכות עם

הבשר, ואח"כ עשו רבנים מסויימים לחץ שיעשו כמה אסיפות גדולות וקטנות ואתה השואל בעצמך היית יושב שם — הא חדא — שנית, הלא ההתאחדות הוציאו מכתב הזהרה בחודש תמוז על כמה מכשולי חלב שנמצאו — אמרו, א"כ כבר תקנו — השיב — אחר יציאת הזהרה של ההתאחדות קנו בשר ומצאו שאותן ענינים לא נתקנו ועוד הרבה מכשולים חמורים — וגוללו להם את כל ההשתלשלות אח"כ אמרו — אשר המנהיג מאד ברוגזו ובעידן ריתחא וצריך לראות שלא יהי פירוד — ושאלו על מכתב הארוך, שלא נכתבו התוארים כהוגן — ועל זה השיב הגה"צ — ידוע שאני מוקיר ומכבד לכל אחד והשגחתי שלא לפגוע בשום אחד, ואם יש פגיעה הוא רק שגיאה ופליטת הקולמוס ואין שום כוונה לפגוע ח"ו.

אמרו הם — שלדעתם הדרך לשלום הוא שהגה"צ המעורר שליט"א יוציא מכתב שחוזר — אז השיבו — וכי יכתוב שקר ויפרסם דבר שאינו — בלא תיקון לעולם לא יהי זה.

קצד) באמצע יצא הגה"צ, וכשחזר התחיל בקול גדול ותקיף — יש לי שאלה אחת — הן כבר כמה ימים ששלחתי המכתב, והיתכן שעדיין ביום זה אוכלים חלב, ועדיין לא עשו כלום לתיקון המצב.

ובסיום אמר הגה"צ, אני מבקש מכם, אמרו להרב שלא היי כוונתי ח"ו לפגוע בכבודו ולא בכבוד הקהלה, ואני מבקש שיתקנו, ואם חוששין עבור הכבוד, אמירתי נתונה להביא הענין על תיקונו (כיוודיש — איך זאג צו אז איך וועל דעקן דעם כבוד) — זהו תוכן השיחה בערך.

קצה) והנה מה שדברו הגי' רבנים הנ"ל ממכתב הארוך (ועל זה יש עדים) זה הוכחה שכבר לפני הדרשה הראה המכתב הארוך לכמה אנשים — עוד אנו רואים שהקושיא שלהם על המכתב היי אותה הקושיא שנשמעה אח"כ באותה לילה בדרשה, והרי שאפילו את מענותיו על המכתב כבר ידעו ואמרוהו וכמעט בלי ספק שגם את התירוץ של הגה"צ החזירו השלוחים לשולחיהם (כפי ההשערה) ואעפ"כ הוכפלו אותן קושיות בתוך הדרשה (וזה אות שהיו שלוחים ושלא קיבל את התנצלות הגה"צ).

ענף י"ב

א

קצו) אחר זה באותו יום בלילה באה הדרשה דחוה"מ עם שטף שנאה ובלבולים ובתוכם שאין רוצים להראות הבשר.

קצו) הדרשה נאמרה בפומבי ובפרסום גדול לפני אלפים שומעים בכל רחבי העולם ע"י כלי השמיעה המיוחדים לזה, ועל ידה נתבלבלו ונתפסו לבות התמימים בכל העולם, להאמין כאילו הכל בלכול גם ושקר שהוציאו השונאים.

קצח) הדרשה ומה שיש להעיר עליה כבר יצא לאור, וע"כ לא נכפיל כאן, ורק בקיצור.

לא הי' שם כירור של תורה ולא כירור של מציאות, תוכן השיחה הי' רק שהמעוררים הם שונאים מעולם וענינים כאלה ובזיונות, וכן הי' סתירות בין הדרשה זו, ובין מה שאמר הדרוש הזה בעצמו באסיפת ד' בראשית כרבים, והסתירות הם בעיקריים ויסודיים, המשנה את מהלך הענינים מן הקצה אל הקצה, (כנשמע על הטעיפס) ואכמ"ל. אמנם על פרט א' מהדרשה הלזו נשיב כאן, מה שהאשים את הגה"צ המעורר שלא רצה לבא אתו כליל ערב יוה"כ לבית המטבחים (אשר לפי דבריו הוא חמש מינוט נסיעה) לראות אם יש חלקי אחריים.

קצט) נשאל את המאשים, אם הוא עומד ומסתפק ורועד פן בני" נכשלים כחלב (כמו שנשמע מדבריו על הטעיפ שמתחנן שיוכיחו לו ורועד פן ח"ו נכשלים) א"כ כשלא רצה הגה"צ המעורר ללכת הי' לו ללכת בעצמו ולקחת אתו עוד איזה רבנים ולהיות נוכח לדעת האם כנים הדברים שנכנס אחריים או לא (ובאמת בין יוה"כ לסוכות התוודע (כנ"ל) אות קפ"ג ולהלן) שנכנס אחריים ובעיניו ראה) וכי זה רק העסק של המעוררים שצריך להראות להם, וכי בעצמו לא צריך לדעת, הלא הי' עומד ומסתפק ונודון בדעתו כנשמע על הטעיפ — הא חדא.

שנית, הגה"צ המעורר הי' באותו זמן מסוכל ביסורים גדולים ועמד באמצע הלילה אחר יגיעה של שב"ק ודרשת שבת תשובה ועומד לפני תענית ועבודת יוה"כ והוא לאורך ימים זקן עמו"ש, וכי התיקון תלוי בזה שהוא ילך אז לבית המטבחים, אם הלה רוצה לחקור על מנת לתקן

יחקור בעצמו — ומשני אלה העיניים מוכח שלא היתה הכוונה אלא להראות שאין כאן על מה לעורר, ועל זה אסור להשחית מעט כח גופו, ויש זמן למחר ולאחר זמן ואינו בוער.

שלישית, אסור ה' לו להגה"צ ללכת אז לראות הבהמות שהובאו לבית המטבחים, דכיון שנתברר שמערימים ומחפים על הפשע צריך ללכת דוקא בפתע פתאום דאולי נעשה קנוניא.

ב

(ד) כל רואה את המכתב הארוך של הגה"צ המעורר יראה את גודל ההתחשבות והנימוס והיראת שמים שבו, והשכל ה' גזר שזה יגרום לראות התחשבות מצד השני ולדון לזכות, אבל לא כן ה' אלא דנו לחוב כל מה שה' כתוב בו, שהכל ערמה ושנאה, ובמקום התיקון והשלום שקיוה הגה"צ על ידי מכתבו, נעשה ההיפוך.

(רא) כי הפאליטיקע דרך אחרת יש לה איך להפטר מן המוכיח ולהחזיק המעלה הקודמת, (לא להודות על האמת להכנע ולתקן אלא) להשפיל ולהכניע את הצד השני ולדרסו כטיט חוצות בבזיונות ורדיפות עצומות ובכמה אופני טעראר נוראים (וכמו שיתבאר קצת להלן בס"ד) ובדרך זה להפטר ממנו אחת ולתמיד.

ואותו הרצון להגביה כבוד הציבור ולאחד כוחותיו יהי' על דרך זה לדרוף ולבזות את המעוררים ולדחפם. (ונשמע ברבים ומרגלא בפומייהו כך — נדרוף את המעוררים עד שילכו להשמאליים ואז נסיף לבזותם) ולהראות באצבע ולחפש עליהם עלילות שהם שמאליים ואנו לימין בדרך מרן זצ"ל, ובכך לא יהין שום איש להתחבר אתם ולעמוד לימנם לעזור להם, ובאופן זה יהי' שלימות הקהלה — ואנו נהי' הימניים והם השמאליים (בדרך של רצחת וגם ירשת, וככל הדרך שנעשה המעשה של נבות המבואר בספר מלכים א' כ"א).

(רב) מימות עולם אם בא חכם ואמר דעתו באיזה ענין של תורה ורב אחר רצה לפסוק להיפך אמר בירורי תורה לסתור הבנין של הראשון ככבוד ודרך ארץ ולבנות בנין חדש של תורה, אבל בהדרשה דחומ"ס תשמ"ג נגד הגה"צ המעורר שליט"א לא נאמרו שום בירורי תורה ושום בירורי מציאות אך הוציאו שם רע על המעוררים והסיתו את הרבים לשנא ולשטום אותם וחינכו את הרבים ובמיוחד את הצעירים

לא רק בדרך אנב וממילא, אלא במפורש, שצריך לדעת שאלו הם השונאים, ושמעולם הם שונאים.

(ג) וכך עלה בידו בעוה"ר, עד שאפילו תינוקות של בית רבן היו מבזים וחולכים בפרהסיא לזקן ורב מפורסם, וענין זה הי' נפוץ, זמן רב (אולי גם היום) ולא רק שאין מוחה אלא שכך רואים ושומעים מן הגדולים ונעשה להרגל וחינוך ר"ל, לשפוך שטף נהרי בזיונות ורדיפות ונרגנות והוצאת שם רע — עד כדי כך שאפילו בפורים על השלחן והפורים רבנים זה הי' הליצנות שלהם — רחמנא ליצלן. ולא רק בע"פ אלא גם הדפיסו דברי ליצנות בכתב עת דער איד באותה שבוע של פורים (פ' תצוה ע' 58) בתוך שאר דברי ליצנות שייחדו שם לכבוד פורים, ועמש"כ לקמן (אות רפ"ה).

(ד) ובחזקת היד הטילו אימה ופחד גדול על כל א' וא' בלי שום גוזמא מן הגדול שברבנים עד הקטן שבתינוקות שלא יהיו שום אחד לפתוח פיו לסטות מן הקו שנטו הפאליטיקאנטן, עד שנעשה לרגיל שמי שאינו אוכל הבשר אינו משלנו והוא מכת "השונאים", ומי שרצה למנוע מלאכול הי' לו פחד גדול וחוכרח להסתיר זאת מאד.

ג

(ה) ואת מכתבו הארוך של הגה"צ המעורר שליט"א שנכתב להשכין שלום ובו מסביר ומברר את כל הענין בעונה ובטוב טעם ודעת ומציע לעשות תיקון באופן טוב ומקובל לכל, עד שמפליא את כל רואה את המכתב, ורואים צדקת הכותב וצדקת הדברים שהם נכוחים וישרים למבין, ומכתב זה נשלח בצנעה ליחיד על מנת להשתדל בזה להסיר המכשול ולהשוות הצדדים בשקט וצנעה.

(ו) פרסמו את המכתב הזה ברבים בעלילת שוא שנכתב לפרסום לשלחו על פני חוץ בכוונה לבזות את מי שנשתלח אליו המכתב, וחיפשו לדון לחוב את כל הנאמר בו ואמרו שהמכתב מלא רשעות, ר"ל, היפך מצות התורה, לדון את הצדיק לזכות, (אבות פ"א מ"ו וברמב"ם ורבינו יונה).

(ז) וההמונים נעשו מוסתים ונתלהבו לפריצת כל גדר נימוס ודרך ארץ, ולהסיר מעל פניהם מורא שמים וזכרון נתינת דין וחשבון לפני יודע תעלומות, כאילו ניתן פקודה בכל פינות לסובב המוכיחים

בבזיונות ורדיפות ומענות של שקרים ועלילות והבלים, והעמידו את הגה"צ המעורר ובניו וחתניו שליט"א ת"ח מובהקים וצדיקים כמטרה לחץ לפני כל פוחז בחוצות ובפי כל התינוקות, שכל ריק וקל יתמודד עם גדול הדור בדברים ריקים מתורה ושכל, והותר הכל, הוצאת שם רע, ביזוי ת"ח, שפיכת דמי צדיקים, קיפוח פרנסות, הריסת ישיבה וקיפוח הכנסותיה.

(רח) והותר להשפיל זקן וצדיק שהיי כל השנים מוכיח ודורש טוב לעמו וערר בדרשותיו אלפי אנשים ונשים ופעל והצליח הרבה לגדור גדר ולרומם מצב היהדות של שארית הפליטה, ולהציל מהריסת המחבלים (שהוא יחיד בענין זה בין רבני הדור) הותר להרוס כל זה ולבזות דברי ועניני תוכחתו, ונתבזה ר"ל כטיט חוצות, ולעומת זאת התאמץ הגה"צ המעורר שליט"א להשקיט רוח תלמידיו וידידיו ולסכול בשתיקה וכך עשו, ואעפ"כ נמשכו בבזיונות ורדיפות.

(רט) הן רק אתמול בענין בעלו הרימו את הגה"צ המעורר שליט"א עד שמי רום בע"פ ובכתב עת שלהם כשכך הי' יוצא להפאליטיקע של ה"פארטיי", ועתה כשהפאליטיקע אומרת להיפך רומסין אותו עד לעפר ר"ל.

(רי) רק אתמול בענין בעלו עמד הגה"צ הנ"ל ובניו שליט"א לימין אלה שרודפים אותם, לסוכך עליהם ולעמוד לימנם בכל עוז, (אע"פ שזה עלה לו בהפסידים) והיום נעשו הוא ובניו ותוכחתו הכל שנאה לציבור ושנאה למרן ז"ל — והרגילו את הפזמון הזה "שונאים" "שונאים" בתוך פיות אלפים, והשנאה נשרשת בלבם, כי הציגו הפאליטיקאנטן לפנייהם תמונה כאילו כל תוכחתו ועמידתו בפרץ של הגה"צ הנ"ל הכל "שנאה".

(ריא) רק אתמול הרבה הגה"צ הנ"ל טובותיו לאלה שרודפים אותו, בפרטיות ובאופן אישי, והיום משלמים לו רעה, ומקיימים בו תחת אהבתי ישטנוני — ומשלמי רעה תחת טובה ישטנוני תחת רדפי טוב.

ד

(ריב) היו זקנים שהלכו מן הדרשה ודמעתם על לחיים מגודל הכאב על החורבן שנעשה בדרשה זו — גם נמצאו שם בעלי בינה שלא רצו כלל לשמוע ועזבו הדרשה — בני תורה צדיקים בשמעם מן הדרשה

שאלו בתמהון, ענין "שונאים" הוא אומר, אבל מה עם החלב, יש חלב או אין — (כלומר מה לנו בדברי שנאה והסתה, יענה לענין יש חלב או לא, אם אין יגיד למה אין, הלא המעורר אומר שיש).

ריג) חלק גדול מציבורינו היו מלאים כאב וצער על הנעשה אבל מעטים אורו חיל להוציא כאבם משפה ולחוץ ולומר האמת כי לזה הי' צריך גבורה גדולה כי גברו ידי העזי פנים, והטעראר הי' נורא, גם הפראפעגאנדע עבדה בכח והאוויר הי' מאויים וכאילו שטף מבול מים הי' הכל שוטף נגד המעוררים, הזרם של ה"פארטיי" הטיל מוראו ופחדו על כל אי' והוכרחו לשתוק אף כי בסתר דיברו להיפוך.

ריד) אבל מאד יכאב הלב אשר לחלק גדול מן הציבור הי' די דברי הסתה וחלקלקות להסיר פחד העבירה ולהקל באזהרת רב גדול מובהק והתחילו לאכול, כי ההמון דרכם לילך בלי התבוננות, גם העבודה זרה של ענין "פארטיי" גורמת הרבה כי גדול כח ה"פארטיי" שלא ישיחו ולא יתבוננו אלא כמו שהוא "אצלינו" זה ה"אנחנו" הוא בודאי טוב, ויש שאצלם ה"פארטיי" ה"אנחנו" הוא הכל, יהי' איך שיהי' וכדיתבאר קצת להלן בס"ד בפרק ט"ז.

* *

ענף י"ג

א

רטו) כבר הזכרנו לעיל שאי' מן המנקרים שהי' נוכח בעת שהראו הבשר בין כסא לעשור הלך מרב לרב לדבר אתם, ורצונם הי' לראות הבשר והוא הבטיחם על זה, ואמרו המעוררים שמוכנים להראות לכל דורש, ומכיון שא"א להראות בכל יום, לכן החליטו לקרות מכל קהלה (הכוונה על הקרובים בדעה) ובמיוחד הי' הכוונה לקרא רבנים מציבורינו, וכן עשו, וקראו להרבנים (ואין ברצונינו לפרוט שמות הקרואים), ומציבורינו ג"כ קראו, והזמן הי' ערב הושענא רבה בשעה 11 לפה"צ.

רטז) אי' מצד המעוררים הלך עם קאר ליקח כמה קרואים ונסע לאותו רב שהי' קרוא מצד ציבורינו (הוא הי' המתווך בליל ערב יוה"כ הנ"ל אות קמ"ז) אמר אותו רב לבעל הקאר, היות ששאל למנהיג

הקהלה על הטעלעפאן ליקח רשות ללכת לראות הבשר והשיב שמסכים רק בתנאי יחד עם רב ידוע (שהיי לו חלק גדול לבלבל ולחפות על הפשע) לכן צריך לקחת גם לאותו רב — השיב לו בעל הקאר (המאסף) אני מצידוי הנני רק שליח ואי אפשר לי לקחת את מי שאינו בהרשימה שנתנו לי — ושאר הרבנים היו יושבים בקאר ולא היי אפשר להשהות לכן לא בא אותו רב עם אותו קאר, אמנם היי לו לאותו רב לשאול על הטעלעפאן להגה"צ המעורר שליט"א אם מסכים שגם הרב השני יבא ולבא עם אותו רב בקאר אחר ולא עשה זאת ולא בא, וכן כמה מן הקרואים לא באו, ע"כ המעשה — (ואיני מכין כלל, מה זה נטילת רשות אם מותר ללכת לראות בשר ולחקור הענין, ועוד מה זה נתינת רשות, ועוד מה זה מניעה מלידת רשות בלי קיום תנאי, וכי בתינוק היושב לפני רבו קיימין — וחדא מתורצת בחברתה אם הלה נוטל רשות שפיר השני נותן ושפיר מטיל תנאי — הכאב גדול — והמבין רואה לפניו תמונת המצב המתראה היטב במעשה זו וגם ממה שלא באו מציבורינו וכדלקמן).

(ריז) ובאו אז הרבה רבנים ות"ח וכמה מהם הביאו מנקר שלהם — ומצד ציבורינו (המתרעמים כעת) לא באו אע"פ שקראו להם — והיי בית מלא אנשים בשני כתות זה אחר זה — ומצד המעוררים שמרו על התנאי שלא לפרסם שמות אלא בדרך כלל — והשגיחו להסתיר את השמות על הבלאמבעס — וכולם ראו וצעקו בהתפעלות גדול שהמצב נורא.

(ריח) והנה הרב שקבע מועד בערב סוכות עם הגה"צ לבא אחר סוכות לראות הבשר (ע"ל אות קע"ד) לא היי מן הקרואים בערב הושענא רבא והלא היי מוזמן במיוחד על אחר סוכות, ואחר יו"ט הזכירו א' שיכול לבא לראות הבשר, ענה שעתה כבר אינו רוצה ולא בא, (אולי מחמת פחד כמו הנטילת רשות דלעיל).

(ריט) מה נאמר ומה נדבר שדוקא מאלה שקיוו שיהיו לעזר, ושימסרו נפשם על האמת, לא רק שפנו עורף והגדילו הכלבול והטשטוש, אלא אף גם הצטרפו להרדיפה, (ואין לפרש יותר) ובכ"ד של מעלה הכל שמור.

ענה יד

א

(רכ) אחר סוכות תשמ"ג ביום ג' לסי בראשית היתה האסיפה הגדולה הידועה, ומה שנתגלה אז נתבאר בארוכה במקום אחר ואין צריך לכפול גם הטעיפס מפורסמים, קצת דברים מן הנאמר באסיפת בראשית העתקנו כלשונם בפרק די וכאן נציין רק כמה ענינים.

(רכא) ראשית — בעצמם הודו על גודל ההזנחה והכשלונות — יש שהודה יותר בגלוי ויש שהודה באופן נעלם ומכוסה — גם הודה שנותנים לצבור בשר בלתי גלאט בתורת גלאט — גם הודו שדחו את עשיית התיקונים עד אחר הימים טובים הרי דעד אז בודאי לא נעשו תיקונים **להצבור הרחב** (רק אולי יחידים לעצמם).

(רכב) שנית רוב ראשי האסיפה יחד עם ההודאה על המכשולות שנפלט מפיהם, השמיעו יחד עם זה **שאין שום יסוד לערעור** — ואפילו המודים בפירוש שיש מכשולים למרבה פתחו דבריהם בהתנגדות גלוי' להגה"צ המעורר, וזאת ה' מחמת הטעראר ומרוח החזק שמילא את האויר, (ואין ברשותי וברצוני להעלות על הכתב את כל כאב לבי בזה וכל מה שיש לדבר בזה — המשכיל יבין בעצמו גם כמה גליונות לא יספיקו), ובקיצור, זה לכד בלי שום מכשול הוא הירוס היהדות עד היסוד).

(רכג) שלישית — המבין קצת לקרא בין השורות, בשמעו הטעיפ, יכול להוציא לעצמו כיוון יסודי של הילוך רוב ראשי האסיפה, שהוא **לומר, שאין שום יסוד לערעור** אלא הכל שנאה ועלילה — וזה הקו גופא ה' יוצא מכל פעולה ופעולה (מכתבי הכשר, קונטרסים, פרסומי כתב עת, ועוד) שהתפרסם מצד הנאשמים — להכחיש ולנסות להשפיע שמעיקרא הכל על צד היותר טוב — אבל משא ומתן על תיקון, (אפילו אמר זאת על האסיפה גדול וזקן), נהרס תמיד, אם התיקון פירושו שה' כאן ריעותא, אך אם התיקון הוא מצד חומרא בעלמא על זה הודו כמעט כולם, כי בזה הרי הקו שהניחו עדיין שמור — (וכן אח"כ נהרסו כמה נסיונות לתיקון שהתחילו איזה רבנים).

ב

רכד) ת"ח אחד (ידוע בשמו) הביא על האסיפה כשר עם חלב שקנה במקולין חרדי (הת"ח הזה הי' בחוהמ"ם בקאשוי כשהראו את הבשר וכשחזר לביתו התכונן על הבשר שבביתו שקנה הוא בעצמו ומצא גם על הבשר שלו חלב דאורייתא) ורצה להכנס להראות את הבשר להרבנים ולא הניחוהו בעלי האפים להכנס, ועמד שם זמן גדול עד שפעל שיצא אחד מן הרבנים (ידוע) והודה לו (וגם אח"כ אמר זה שם על האסיפה ברבים — ונשמע על הטעיף) שהוא חלב דאורייתא (הרי ראה שיש חלב דאורייתא ולא רק "מנהגים") — וזה עוולה גדולה, היתכן שלא להניח לפני הרבנים את מי שיש לו הוכחה בענין שדנין עליו, ואפילו את הבשר לא הכניסו, אפילו לאחר שהודה שהוא חלב דאורייתא — עד כמה שולטים בעלי הטעראר —.

רכה) אי' מן הרבנים החשוכים אמר בתוך דבריו — לאמער זיך נישט נארן, די לעצמע דרייסיג יאהר איז נישט געווען קיין גיהעריגע השגחה — (נשמע על הטעיף).

רכו) אי' מן הרבנים שהרהיב בנפשו על האסיפה הנ"ל לומר קצת בגלוי ולהוכיח על המכשולים, הפסיקו דיבורו, ועוד אחד שהתחיל לומר שיש מכשולים בלבלוהו שלא הי' אפשר לו לסיים מה שפתח.

זכר) אחר כל ההודאות ואחר ויכוחים הרבה איך ומה לתקן ואחר החלטות ו"פלאנען" ועשיית שני וועדים וועד של רבנים גדולים וועד של רבנים צעירים, ואחר שאחדים ראו חתיכת כשר עם חלב, הרי בסיום כשעשו ההחלטות והעלו על הכתב התעלמו מכל זה.

רכח) המזכיר בנה ההחלטות והעלן על הכתב והכריזן כרצונו וההחלטה הי' שאין שום יסוד לערעור (סוף מעשה במחשבה תחלה, הוא הקו היסודי שהניחו, שאותו רצו לקבוע בכל מחיר יהי איך שיהי)

רכט) כמה רבנים (ידוע לנו שמותם) לכתחלה לא השתתפו בהאסיפה כי היו יודעים את האמת.

ג

רל) אח"כ רצו למסור הכרוז בתוכן זה להדפיס במכתב עת, אבל

אותם רבנים שעליהם היי המדובר להיותם מן הוועד לא רצו לחתום, אבל לא שמעו להם ומסרוהו כן להדפים בלי חתימות רק עם הפירמא, ובו היי כתוב בסעיף ראשון בזה"ל **לא נתברר לנו שום יסוד לערעורים** — וכך הופיע בהכתב עת המכונה "דער איד" (לקמן נעתיקו בס"ד כדי שלא לבלבל קיצור ההמשך).

רלא) שני רבנים נכבדים וידועים (מהמשתתפים על האסיפה) הופיעו בעצמם בבית הדפוס לבטל הכרוז, ולא נשמעו דבריהם והכרוז יצא בהכתב עת המכונה "דער איד".

רלב) אותן שני רבנים הוציאו הכחשה על הכרוז הנ"ל וז"ל ההכחשה.

דמען האמת אודות המודעה בהעתון "דער איד" אודות ניקור החלב

היות שאתמול הוחלט באסיפה ע"י הרבנים הגאונים
מ..... ומ..... ומחדום"ץ דקהלת ..... בשם אביו .....
בהסכמת אדמו"ר מס..... שלא לפרסם לעת עתה המודעה
של ההתאחדות הרבנים בהעתון, מטעם חכמוס, והמנהלים
מדעת עצמם החציפו ועשו מה שעשו ע"כ ידעו הציבור הרחב
שהמודעה של התאחדות הרבנים בלי שום חתימה אין לה
שום תוקף ועזו.

יום הי' לסי בראשית תשמ"ג

הכותבים בצער עמוק

רלג) ההכחשה יצאה בלי חתימת שם.

רלד) הרבנים השיבו לשואלים, שכל העיר יודע מזאת ההכחשה וגם יודעים שאינו "פאשקעוויל" אלא כתב שיש לו תוקף אע"פ שלא נחתמה.

רלה) זאת, שההכחשה יצאה בלי חתימת שם הוא הקשה שבכולם — זה מורה עד כמה הרבנים תחת טעראר ופחד ואי אפשר להם להגיד בגלוי מה שרוצים, ולמצב כזה קוראים היום "כשרות", ושיש רבנים שיכולים לסמוך עליהם, וזהו מה שקוראים "אמת".

ד

רלו) אחר האסיפה נתפרסמו הטעיפם של כל המדובר על האסיפה מתחלה ועד סוף בלי גרעון ושינוי וזיוף — ומה שנאמר, וגם נכתב בפרי תמרים דף נ"ב שהטעיפם שנפוצו מזויפות, הוא שקר, — ולא מבעי הטעיפ השלם שנפוץ שהוא בלי גרעון אלא אפילו הטעיפם המקוטעות ג"כ אין בו זיוף ולא נשתנה בו שום משמעות (ודלא כמי שהמשיל זאת למי שיתיר ע"ז שיקח מק"ש תיבות ועבדתם אלהים אחרים, בלא לפניו ולאחריו).

ה

רלו) ועתה נעתיק המודעה שהתפרסם בה"דער איד" פ' בראשית תשמ"ג (ע' 48), החלטות האסיפה דפ' בראשית — וז"ל.

באסיפה שהתקיימה ביום שנכפל בו כי טוב לסדר בראשית, כ"ה לחודש תשרי שנת תשמ"ג לפ"ק, בלשכתינו, ואשר בה השתתפו כמה עשרות מחבירינו הרבנים הגאונים שליט"א ובראשם הגאונים הצדיקים שליט"א חברי הנשיאות, על דבר הערעורים שנפוצו כי המקולין (גם אותו שהם בהשגחת רבנים מובהקים) מוכרין בשר שאינו מנוקד ויכולין להכשל באיסור חלב החמור, אחרי משא ומתן ודיון ארוך, הוחלט לפרסם כדלהלן.

א) לא נתברר לנו שום יסוד לערעורים הללו, ולכן כל המקולין בחזקתן הראשונה עומדים.

ב) סדר הניקור הנהוג פה במדינתנו הוא כפי שנהוג בקהלות קדושות משנים קדמוניות תחת דגלם והדרכתם של רבותינו מאורי הדורות זי"ע.

ג) מכיון שישנם שינויים בין מקולין אי' לחבירו על סדר הניקור כאשר נתברר באסיפות שהתקיימו בהתאחה"ר עוד בקיץ תשמ"ב לפ"ק, נבחר עתה וועד של רבנים שהחליטו בהתייעצות והסכמת חבירינו הרה"ג שליט"א לקבוע סדר כללי על הניקור ותורה אחת יהי להם.

ד) משגיחים אשר יתמחו בהלכות ומלאכת הניקור, יפקחו אצל כל המקולין וביחוד על אותן שאין להם השגחה מרבנים,

לראות אם עושים מלאכתם לפי ההוראות שינתן להם.
 הן המנקרים שישתלמו בסדר הניקור אשר יונהג על ידינו
 ויעמדו לבחינה ונסיון יקבלו תעודה על זה.
 ון אלו המקולין אשר יצייתו לדברינו ויהיו סרים
 למשמעתינו יפורסם שמותם שיכולין לסמוך עליהם שלהי
 תשרי תשמ"ג.
 ע"כ לשון הכרוז

ויש לנו להעיר ולהקשות כדלהלן

רלח) בסעיף א' — לא נתברר וכו' — הנה ברור נקרא שמביאים
 ראיות או עדות או שומעים שני צדדים, אבל על האסיפה לא הי' כל זה
 — הלא הטעיפ'ס מפורסמים — לא נאמר שום רא' (מלבד אותו שקר
 שהגה"צ שתק עד עכשיו — וכבר הוכחנו לעיל שכן עסק, וגם ידעו
 מבלעדי זה) ומכש"כ שלא הי' להם עדות נגד דברי המעוררים גם לא
 שמעו שני צדדים, אבל להיפך היו שם הרבה הודאות מבין דבריהם שיש
 מקום לחשוד (וכדנחבאר בקונטרסים האחרים) אמנם היו שם צעקות
 נגד דברי המעוררים אבל לא ברורים.

רלט) בסעיף ב' — סדר הנהוג פה במדינתנו הוא כפי שנהגו וכו' —
 הנה הכשירו בזה את כל המקולין בלי שום יוצא מן הכלל, וכדכתבו גם
 בסעיף א' "כל" מקולין בחזקתן, וכן להלן בסעיף ד' מפורש שמדברים
 גם מהמקולין שאין להם השגחה מרבנים.

ועתה, ראשית, על האסיפה נאמר היפך זה שבעצמם מדברים סרה על
 הרבה חניות שאינם כהוגן — ואפילו אם יתמצו דמה שכתוב בסעיף א'
 כל מקולין בחזקתן הראשונה היינו המקולקלים בחזקת קלקולם כמו עד
 עתה, (כמו שבאמת תרצו כמה רבנים) אבל בסעיף ב' וד' אי אפשר לפרש
 כך — גם תיבות "ולכן" כל מקולין בחזקתן, מקשר את הענין אדלעיל
 שלא נתברר שום יסוד לערעורים — והיינו על כרחך הכשירו כולם, ועל
 זה קאי הסיפא ולכן כל מקולין בחזקתן דהיינו כיון שאין מקום להערעור
 לכן כולם בחזקת כשרות — ועוד אפילו נפרש כך, אבל הנשים
 והפשוטים אינם מפולפלים ותופסים ההכשר כפשוטו — גם הלא זה
 המכתב נשלח בכל תפוצות אמעריקא (ע"י ה"איד" המגיע לכל המקומות
 וגם הפרי תמרים נשלח לכולם) והלא המציאות הוא שבשר זה נשלח

לכל תפוצות אמעריקא בלי ניקור וסומכים על בעלי החניות ההם בריחוק מקום, שאין יודעים מה זאת ניקור — שמענו מעולם מוציאים מכתב לגדור פרצה שהפשוטים לא יבואו למכשול, אבל להיפך לתת מכתב שיצטרכו לפרשו ומי שלא יפרשו היטב יכשל, זאת לא שמענו — וזה נקרא מכשיל הרבים.

(רמ) שנית — איך נתברר להם שהסדר הוא כמקדם הלא אז בוודאי שעדיין לא הלכו ממקולין למקולין לראות, וכי מי הלך, הלא בעצמם כותבים בסעיף ד' שמדברים גם ממי שאין לו השגחה א"כ איך ידעו.

(רמא) שלישית — גם לא דברו על האסיפה שהוא כך אלא לכל היותר איזה מיעוט רבנים אולי אמרו שהוא כך באמירה בעלמא בלי בירור אבל יותר מזה אמרו להיפך שיש חניות אינם טובים, ומכש"כ שלא הי' החלטה בזה וכנ"ל, ואיך כותבים החלטה, וכל המדובר באסיפה הוא וויכוחים בענין צלע י"ב והנהגת חומרות, כן או לא, (שמע את הטעיפ).

(רמב) בסעיף ג' — מכיון שישנם שינויים וכו' לקבוע סדר כללי וכו' — קשה, כיון שפרסמו שמרן רבינו זצ"ל והגה"צ מצעהלעם זצ"ל ועוד, סמכו ידיהם על הניקור הנהוג, וגם כותבים שמרן ז"ל צוה שלא לשנות, וגם כותבים שאין שום יסוד לערעור (א"כ אין בשביל מה לחשוש) א"כ איך מרהיבים בנפשם לשנות, נגד פקודת מרן ז"ל — הלא זהו מה שצועקים על המעוררים (הפרסומים וצווים עיין פר"ת דף מ"ט ומ"ו, ובע"פ באסיפה).

(רמג) בסעיף ד' — וביחוד על אותן שאין להם השגחה מרבנים עכ"ל — ולקמן סעיף ו' — אלו המקולין אשר יצייתו וכו' יפורסם שמותם שיכולין לסמוך עליהם עכ"ל משמע דהאחרים אינם בני סמכא, ופשוט אשר חנות שאין לו השגחה איזה פנים יש לו גם בענין נבילה וטריפה התלוי בשוחט ובבעל החנות, מי יודע מה מכניס, ומכש"כ בענין ניקור התלוי בו מי יודע מי למדו ואיך למד ומתי למד ומה עושה, ואעפ"כ אומרים לעיל שאין שום יסוד לערעור — אשרינו, שנמצאים כבר בעולם התיקון שגם בלי השגחה אין שום מכשולים, ורק בימי מרן ז"ל והגדולים שמלפניו הם החמירו מאד בענין ההשגחה וכתבו (שו"ת דברי יואל ל"ד נ"א — הכנה דרבה) שגם עם השגחה הוא ענין חלש ובלא השגחה אסור מדינא בזמנינו — שעדיין לא הי' עולם התקון, שנית — מה התועלת בהשגחת ניקור אם על עצם הבשר בענין נבילה וטריפה אין

השגחה — האם זה הדרך לתקן עינים למחצה — שלישית — האם עשו כך, האם המשגיח נכנס לכל המקומות. (התשובה — לא).

רמד) עוד יש קושיא דבפרי תמרים דף מ"א מובאים רק שני סעיפים הראשונים והשמיט את הסיפא — והתירוץ פשוט כי התמונה הנשקפת מר' סעיפים אחרונים אינו טוב לכן השמיטה.

רמה) בסעיף ב' כותבים — מכיון שישנם שינויים בין מקולין א' לחבירו על סדר הניקור כאשר נתברר באסיפות שהתקיימו בהתאחה"ר עוד בקיץ תשמ"ב לפ"ק, נבחר עתה וועד וכו' לקבוע סדר כללי עכ"ל — הנה באותה אסיפה דקיץ תשמ"ב נתברר הזנחה רבה וחסרון ידיעה אבל הם מתעלמים מזה ורוצים להשכיח את מה שהי' מפורש אז במודעות ההתאחה"ר שלא דברו כלל משינוי מנהגים אלא ממכשולים, ועתה נזכרו משינוי מנהגים ומעלימים ההזנחה רבה כדי שיוכלו לכתוב שאין שום יסוד לערעור, (ויש עדים על זה כנ"ל) ולא יועיל העלמה כי הכרוזים דתמוז תשמ"ב מפורסמים —.

ו

רמו) באי משבועות הקיץ תשמ"ג (פי' ראה) נאמר בה"איד" דף 19 בקשה לשאר בוטשערס (חוץ מהגי' הידועים) שיזמינו לבקר אצלם את המשגיח משמע דעד אז בודאי עדיין נמצאו חנויות בלי השגחה ומן הסתם עדיין הם בלי השגחה מדלא נתפרסם שקבלו השגחה.

רמז) ויש לנו קושיא כללית, היות שהקימו שני וועדים זקנים וצעירים כמבואר על הטעיף ובמודעה, גם דברו מתיקונים ולקבוע סדר א' לכולם — ושיסתובבו בעיקר באותן חנויות שאין להם השגחה, כמבואר כל זה בהמודעה, גם היו רבנים שרצו לעסוק בזה בכל עוז — ועתה השאלה להיכן נעלם כל זה, ועל כרחך יש כאן איזה מעכב (וכמו שנוכח עוד ממעשיות מפורסמות לרבים) אלא על כרחך יוצא האמת שהכוונה בכל האסיפה והמודעה לקבוע שאין שום יסוד לערעור וזה הכל, לכן שוב אין נחוץ להוציא לפועל מה שהם כעצמם פרסמו שרוצים לעשות — ומכח זה תבין טעם אחד מן הטעמים למה השמיטו בפרי תמרים את ארבע הסעיפים האחרונים של המודעה והעתיקו רק השני סעיפים ראשונים (א) שאין יסוד לערעור (ב) סדר הנהוג במדינתנו (בכל המדינה) הוא כפי שנהגו בקהלות קדושות משנים קדמוניות עכ"ל (שאת זה לא ביררו על

האסיפה כלל וכנ"ל) הנה הביאו את מה שהוא העיקר להם, ואת השאר רוצים להשכיח, וזה א' מן ההוכחות על אמתיות דברי הגה"צ המעורר במכתבו הארוך פרק המכשולות אחר סעיף י"ב ד"ה יותר, וז"ל, וכשנעשה איזה רעש בעיר ממהרים להתאסף האיך להשתיק ולהודיע כי יאכלו ענוים וישבעו, עכ"ל.

ז

מחר) באסיפת בראשית קבעו וועד, וא' מן הרבנים המיועדים קרא יום אחר האסיפה להוועד, וגם הזמין את א' מן המנקרים, שיתאספו לדבר בתיקון הניקור — המנקר בא ומצא את הרב טוען אם הרבנים, והבין שמה שהוא מעכב מלהתכנס, ולכסוף נתאספו הוועד — וכשבאו נעשה ויכוח על מה מתאספים עתה, חלקם טענו כדי לתקן ולאחד הניקור וחלקם טענו שהי' רק המדובר מתחלה להתאסף לדון על נוסח הקול קורא (שמע על הטעיף של האסיפה בסופה שהיתה כוונת יסוד הוועד לתקן) וכיון שזה כבר יצא ממילא שוב אין תועלת.

ובקיצור מזה האסיפה לא יצא תועלת, וגם אח"כ נשתק הענין — אבל בשווקים ורחובות ידוע שנמשך ההכחשה שאין שום יסוד לערעור וגם הטעראר החזק נמשך שלא יהיו איש לפתוח פיו (לבד מה שפרסמו אח"כ קצת השגחה וכדלקמן) ויש ללמד זכות אולי לא רצו לדבר בפני אותו מנקר ועשו אח"כ אסיפה בבית אחר כדמשמע להלן.

* *

ענף טו

א

מטר) באותן ימים נתפרסם ברבים מכתב מא' מן הרבנים החשובים, וז"ל.

אל מע"כ ידיד"נ הרה"ג המפורסם ..... שלי"טא
בתשובה מאהבה על שאלתו מה דרשתי בשבת העעל"ט,
בענין ניקור בברוקלין כי זה אומר בכה וזה אומר כה כדרך
העולם ורצונו לברר האמת.

כה דרשתי ברבים, וכוונתי הי' כאשר אכתוב כאן בביאור
יותר, שכל המנקר כניקור שהי' נהוג במדינתנו ארץ הגר

וע"ז בעה"ח אי לסי נח תשמ"ג לפ"ק

אב"ד דעברעצין יצ"ו

הנ"ל

משה שטערן

מנכ"ד וקברקעק תיחזיזל יצ"ד

בקתת"ח שר"ת באר משה ר"ח

ברוקלין י"ע א

۱۲۶۸

[illegible][illegible]

נר) עד כאן המכתב, אך בפרי תמרים לא הביאוהו ואין מדת בעל תורה שלא להביא דעת הסותר, אך זאת מורה על ערמימיות (ויש קצת לימוד זכות מפני שלא כתבו בצורה לפרסם אלא ככותב ליחיד אמנם מכתבים אחרים פרטיים הלא קראו בתוך הדרשה והזכירו בפר"ת, א"כ אין זה לימוד זכות) וגם בדער איד (פ' ויצא ע' 3) בתוך המאמר המלא בזיונות ודברי ניאוף, כתבו דברים במשמעות כאילו הרכ הזה הוא מהמכשירים ונגד המעוררים, ובמכתב הזה מבואר להיפך.

ב

רנא) בעש"ק נח תשמ"ג תלה חנות אי מודעה בחנותו בזה"ל.

מודעה טובה ונחוצה למהדרין מן המהדרין

אנו מודיעים לכל כי קבלנו עלינו כל החומרות שהציעו אצל וועד הרבנים שנבחרו ע"י התאחדות באסיפה ביום ג' בראשית.

א] דהיינו לחלק ולחתוך הצלעות בין צלע י"א לצלע י"ב.

ב] לנקר ולקלף כל החלבים והשמנינות שעל הצלעות, ועל הבשר הנקרא רפאלע, ועל השפאנדער ר"ל כל החלבים עד סוף החתיכה שנקרא פלעי"ד עד שישאר הבשר אדום ע"י גרירה וקליפה.

ג] וכן לקלף כל הקרומים, קרום הטרפיש, והקרומים למטה ותחתיו כנהוג — לחתוך סוף הצלעות י"ב וי"ג, הסחוסים שהוא בסוף הצלע י"ב וצלע י"ג, הרכים ולבנים.

ד] וכן שאר תקנות, כמבואר בסדר הניקור החדש אצל התאחדות הרבנים הי"ו.

ה] ובעיקר שכמעט שלא יבא בתוך המקילין שלנו, מבחמה גסה, החלק הנקרא פלעי"ד.

ו] הכל כפי הוראת הגה"צ אבדק"ק ..... שליט"א.

ז] ועל ידי השגחה תמידי של בנו הרה"ג רי..... שליט"א, בעל הוראה מצויין, ויאכלו ענוים וישבעו.

(החתימות)

(רנב) אותה חנות תלה עוד מודעה, וז"ל.

בס"ד עש"ק פרשת נח תשמ"ג לפ"ק.

הנה אנחנו חתומים מטה, קבלנו עלינו כל החומרות בענין ניקור בשר בהמה גסה ודקה, שהחליטו וועד הרבנים אצל כ"ק מרן אדמו"ר ..... (מנהיג ציבורינו) שליט"א ביום ד' בראשית העל"ט, דהיינו —.

א] ליטול הקרומים משני צדדי הטרפש הנקרא טענדערליי"ן הדקה וגם השומן שתחת הקרום מצד הכבד, הדק היטב.

ב] ליטול קרום הטרפש עם כל הקרומים עד סוף החתיכה שנקרא פלעי"ד, ולגרור ולקלוף כל החלבים והשמנונית שתחתיהם עד שיתאדם הבשר, חוץ מהשומן שבין הבשר שנקרא רפאל"ע ובין הבשר שנקרא שפאנדער.

ג] לחתוך הסחוס שהוא סוף הצלע הי"ג, וצלע הי"ב, שהם הרכים שיונקים מחלב הכסלים.

ד] לחתוך עצם דהצלע הי"ב והיינו לחלק חלק הפנים מחלק אחוריים ע"י חתיכה שבין צלע הי"א לצלע הי"ב, סמוך ממש לצלע הי"ב מצד פנים.

ה] להסיר הגידין שאצל הצלעות, י" י"א י"ב, ולחטט אחריהם היטיב שלא ישאר ממנו כלום.

ו] הכבד צריך להסיר ממש כל השמנונית שאצל המרה והקנוקנות, וכן לפעמים נדבק מצד האחר (על אצבע הכבד) משום חלב הכליות.

ז] הטענדערליי"ן העב לא יקחו לעת עתה במקולין.

ח] ניקור הצריך לגידי דם הוא ידוע בין המנקרים, ויעשו כמו שעשו עד עתה.

ט] צריך להודיע להמשגיח מתי מנקר הבשר, ולהראות הפתקא מתי שחטו הבהמה, ואופן המליחה.

י' ידקדקו מאד שאם ישאר מבית המטבחים קצת מהבשר
של אחר הטבור וכ"ש הטבור (אמר המעתיק אולי הוא טעות
וצ"ל מבשר הטבור וכ"ש לאחר הטבור) יסירו אותו משם כי
הוא שייך לחלק אחרים.

כל זה קבלנו עלינו בל"ג לאשר ולקיים כהלכה בעה"י.
(מקום החתימות)

רנג) הרב הנ"ל הלך לתומו וחשב שכיון שנעשה בבית הנ"ל אין
כאן בית מיוחד, ולא התבונן על ערמימות כי בזה הוא למורת רוח
המתאמצים לקבוע שאין שום יסוד לערעור, ורצה לתקן באמת.

רנד) אבל מיד התחיל עליו ועל בנו שליט"א מעראר גדול ואיימו
עליו באיומים גדולים וביוזו אותם עד שהגיע לידי כך שביום א' לסי
ויצא תשמ"ג כשבנו הרב הנ"ל עמד באמצע התפלה בביהמ"ד הגדול
דציבורינו מעוטף בטלית ותפילין במעמד רבנים ובע"כ שעמדו ג"כ
באמצע התפלה, התנפל עליו אחד בריש גלי וחטף ממנו טליתו
והתפילין ונפלו לארץ עד שנשמע קול הנפילה וצעק עליו דיבורים
שפלים ומגונים בקולות, עליו ועל כל המעוררים.

רנה) וכל זה לא מפני שדיבר על אחרים אלא מפני שתיקן אצל
עצמו כמו שבאמת הי' המדובר באופן אפיציעל עד שקיבל עליו שלא
לפרסם התיקונים שעשה, — וכך הוה — (ונתקיים אצלו מאחז"ל כל
וכו').

רנו) כמו כן לחצו על הרב המפורסם הנ"ל שיחזור ממכתבו הנ"ל
שנתפרסם בחוצות.

* *

ענף ט"ז

רנז) במוצש"ק פי נח הי' המלוה מלכה דישיבת הגה"צ המעורר
שליט"א וע"ל פרק ט"ו (אות ט"ו).

ואז נשא דברו הגה"צ המעורר, וקרא לשלום ואהבה לכל מתנגדיו,
ושלא יתערבו המון בין הרבנים — וכן בסיון תשמ"ג באסיפת
תלמידיו יוצאי ישיבתו דיבר כך — וביקש מתלמידיו וידידיו להיות

מן הנעלבים ואינם עולבים ולקבל באהבה, ולסבול ולשתוק על בזיונות, ואמר שכן קיבל וראה מרבותיו וכן עשה תמיד.

*

רנח) מה שהכתבי עת התחילו לבזות את ציבורינו זה הי' אחר דרשת חוה"מ והסיבה לזה הי' הדרשה גופא כי עד אז לא נזכר בשום מקום שם ציבורינו וההתעוררות הלך על חשבון כולם בלי יוצא מן הכלל ולא הי' מקום לבזות את ציבורינו, אבל עם הדרשה פרסמו והכריזו כאזני כל העולם שההתעוררות הוא דייקא נגדינו ואז קפצו כולם על המציאה.

רנט) אחר שנתלקח אש השנאה וההשמצה נגד החכם המוכיח ועוזריו שליט"א בקרב מחנינו, יצאה האש מחוץ לגבולין ומצאה קוצים חם האדמורים השמאליים ושאר כל צרוע וזב וטמא לנפש, הם וכתבי עת שלהם והתחילו לחרף אותנו ולשבוע ולהנות מחרפתינו ותקלתינו.

רס) ואז נפלו הפאליטיקאנטן שלנו על המציאה להנצל מן החרפה במושג בעלי בתים, והתנפלו על הגה"צ המעורר לאמר ראו עם מי יש לו שייכות, ומי האומרים כדבריו, הרי הוא כמותם וכולם אחד, והביאו סמוכין לדבריהם מדברי מרן ז"ל (אשר זה פשע בפני עצמו ולהלן נדבר ממנו בס"ד בפרק י"ד) שכל מה שהשמאליים אומרים צריך לומר להיפך, וסימן מובהק על האדם מי הם העומדים לצידו, ותפסו בזה לבות התמימים ובלבלו אותם, וכולם כא' עונים ואומרים כך.

רסא) אמנם הרודפים בעצמם משתווים בכמה ענינים עם השמאליים ומשתתפים אתם, ומכניסים בין ציבורינו כמה מדעותיהם ודבריהם, ואין פשע, ואין נזכרים שצריך להיות היפך מן השמאליים (ולהלן נזכיר כמה ענינים בס"ד) (וידוע מאמר הר"ר בונם מפארשיסחא זי"ע על הפסוק תעיתי כשה אובד בקש, והמשל מן החיות, ולא נאריך).

רסב) ובאמת הם בעצמם אשמים בזה הן מה שנתוודעו מכל הענין והן מה שהתחילו לצעוק, כי מצד הגה"צ המעורר לא נזכר שום שם, אך על הכלל כולו יצא קנאים ובלתי קנאים ונתפסים לציונות כולם היו בכלל ולא הי' שום מקום לבזות ציבורינו, (וכמו שאין שום קהלה אחרת מרגשת עצמה נפגעת במיוחד) וכנ"ל.

רסג) ואף אילו הי' הגה"צ פורט שמות באזהרתו ג"כ אין חל עליו אשמה בזה כי הוא הי' מוכרח מצד שמצא עצמו מחוייב עפ"י תורה לעשות כך, אחר שנוכח לדעת בפועל ובמציאות שאין דרך אחרת אלא לצאת בגלוי ולקמן בררנו בס"ד דבכהאי גוונא החיוב על פי תורה לצעוק בפרהסיא ואסור לחוש להבושה, ומה שנגרם חילול השם זה הולך על אחריות אותם שצועקים עליהם, וכמו מי שהתירו לו הב"ד ללכת לערכאות מפני שהשני אין ציית לדינא אז אחריות החיה"ש הולך על חשבון השני כמבואר בחו"מ סי' כ"ו (סעיף ב') וכמו כן לענינינו היו מחוייבים לתקן מתחלה בעת שהי' הכל בצנעה ולבא לעמק השוה, גם אחר המכתב עדיין הי' זמן לתקן בצנעה וכהצעת הגה"צ המעורר בסוף מכתבו הארוך.

רסד) אמנם כאמור ה'פאליטיקע דרך אחרת יש לה וכשם שאינה כפופה לתורה מצד עצם הענין של חלב או שאר אוהרות שבתורה אלא מטים העינים לפי דרישת הפארטיי והאינטערעסן, כן אופני הדרכים איך להנצל מבושה הולכים לפי מושג בעלי בתים ופליטיק ולא לפי מושג תורה.

רסה) ולפי השערתי, צעקת השמאליים הי' ענין צפוי ומחושב מראש (ונרמז גם בדרשת חוה"מ) ושמחו שמעתה שגם השמאליים צועקים יכולים לכוללם יחד עם המעוררים, ונפתח דרך רחב לפרש את כל הענין שיש לו שייכות עם ציונות, ששורש הצעקה הוא שהציוניים התנפלו על הבלתי ציונים והלבישו צעקתם בערעור חלב, גם נפתח להם דרך רחב לבזות ולחרף את הגה"צ בהכתב עת שלהם שהרי מעתה על ציונים הם צועקים, מה שלא יכלו זאת על הגה"צ המעורר לבדו.

* *

ענף י"ז

א

רסו) ביום גי' לך באו בני אי' מן המכשירים הגדולים להמעוררים בשליחות אביהם (עיין אות קפ"ח) ודיברו עם המעוררים לערך גי' שעות, כמעט לא הי' להם מענה על הרבה קושיות, וגם סתרו עצמם, והודו בין דבריהם על כמה דברים בלא יודעים — ובאמצע נכנס גם הגה"צ המעורר על כעשר מינוט, ובקול חוצב להבות אש הוכיחם על

ההפקירות והמכשולים הנפוצים בחנותיהם הן בתוך השכונות החרדיות הן ברחבי אמעריקא, ועל כל הטענות שלהם השיבו להם בטוב טעם ודעת ואמרו אז שכמה חנויות אע"פ שהוא על שמם אינו תחת השגחתם.

רסז) בימים ההם אחר סוכות תשמ"ג (לערך סוף חשון) הלכו אל הרבנים שיחתמו על כרוז שבו נאמר שכל החנויות החרדיות שבברוקלין מותר לאכול לכתחלה, וזה אחר שבעצמם הודו באסיפה דפי' בראשית שנמצאים מכשולים, ורצו שיחתמו הרבנים נגד דעת וידיעת עצמם, אמנם על זה לא הסכימו כמה רבנים ולא חתמו ונתבטל הענין, וזה עובדא שנתפרסמה והעידו עליה בדרשת פי' ויצא — מי היי אותו שביקש החתימות לא נתפרסם, אבל ההשערה פשוטה שלא יכלה לבא אלא מן היושבים ראשונה ומן הנוגעים בדבר, שזה ידוע.

*

רסח) בי"ז חשון יצא שוב כתב הכשר מאי' מן המכשירים (בדער איד פי' וירא תשמ"ג ע' 10) (עיי' פרי תמרים דף נ"א) ועיי' לקמן פרק ב' אות א' מה שכתבנו שם להקשות ע"ז.

ב

רסט) במשך הזמן היו כמה בע"ב מתחילים בתיווך שלום והיתה התשובה מצד המעוררים שעל כל הרדיפות והבזיונות שקבלו אין קפידא ונטירה והכל מחול אך ענין החלב אין בידם לוותר כי חובת התורה היא ומלאכת שמים היא ואמת נשאר אמת שיש מכשולים וצריך לתקן.

ער) אבל הרודפים מצד השני הפחידו את המתווכי שלום והשתיקו אותם ושטף הרדיפות והבזיונות נמשך הלאה.

ג

רעא) אחר זה נסעו שני מנקרים (ואח"כ עוד אחד) (אי' מציבורינו) לארה"ק ועמדו לפני הסמכות דשם ביום כ"ג חשון תשמ"ג (פרי תמרים מ"ג) ונקרו שם בהמות והעידו שני מנקרים זקנים (אי' ששימש בסאטמער ואי' בפעסט) שמדר ניקורם הוא טוב (ולפי משמעות אי' מן

המכתבים לא המנקרים דאמעריקא נקרו אלא אחרים ניקרו בפני המנקרים דארה"ב ובפני הסמכות דשם והמנקרים דארה"ב אמרו שכן הם מנקרים) ומזה עשו גביית עדות והעלו על הכתב.

רעב) נסעו עוד מנקרים להתלמד ואכן למדו יישר כוחם וחילם ויש לזקוף זאת לזכותו של הגה"צ המעורר שצעק, אבל אילו הי' מוסיף לשתוק ולחשוש על הכבוד גם זה המעט לא נעשה, אבל להשגחה מתוקנת כראוי להיות בטוח ממכשולות עדיין רחוק הדרך, שהרי רק איזה מנקרים למדו (כמדומה שנים) ויש הרבה מנקרים, גם יש בעלי החנויות והסוחרים המושלים ועושים כרצונם ויש זמנים שהמלאכה מרובה ואז אפילו בהמנקרים הטובים יש לחשוש לקלקול כדאיתא בים של שלמה חולין פ"א ס"ב ומהרי"ל בפרק איסור והיתר עיי"ש — והזכרנו לקמן (פרק ו' מאות י"ג ולהלן) תוארו של השגחה ראוי.

רעג) נסיעת המנקרים ללמוד הוא ענין מפורסם והוא ראוי שיש יסוד להערעור

עדר) אותן מנקרים שנסעו ללמוד אינם מאטלוזי ציבורינו, והשני מנקרים שעמדו לפני הסמכות דירושתי"ז הוא ענין בפני עצמו.

ערה) אחר עדות המנקרים דלעיל (אות רע"א) הופיעו המכתבים מן הסמכות דירשתי"ז (בדער איד פ' חיי ע' 5, ובפ' תולדות ע' 16 ובפר"ת ע' מ"ו—מ"ז) ובהם מבוארים שסדר הניקור הנוהג בארה"ב באטלזים החרידים הוא טוב — המכתבים ומה שיש להעיר עליהם כבר נתפרסם, ולקמן בפרק ב' ענף ב' העתקנו המכתבים ומה שיש להעיר עליהם.

ד

רעו) בתחלת כסלו יצא קונטרס "מסורת אבותינו" ונמכר במספר רב (אולי לאלפים) והעם שתה דבריו בצמא — והקונטרס אחת דתו לצעוק על המעוררים זיוף זיוף שקר שקר ושמדברים נגד רבותינו הראשונים, וכל הפוסל במומו פוסל כי הקונטרס מלא שקרים וזיופים ודברים שאינם כלל לענין, אך שהרוח סערה גורם שאין שום אי מדקדק, אעפ"כ עד מהרה נודעו איזה שקרים (ועיי' לקמן פרק ב' ענף ה' מה שיש להעיר) וכשהוציאו פעם שניי אחר כמה שבועות תיקנו איזה ענינים, וגם המהדורא תנינא עיכבו פתאום באמצע המכירה, כי כנראה נודעו הענינים וגנוזהו גם גינוזהו.

רעז) והנה כנראה סילקו את הקונטרס מסורת אבותינו מן הגילוי אל ההעלם מחמת הזיופים והשקרים וכן דברו עליו בעל פה שהוא מסלף ומשקר, אבל פלא שלא הביא זה הגילוי לידי לפקוח העינים באופן כללי והי' להציבור ללמוד על איזה דרך דורכים ובאיזה מחשבות מתעסקים, ובאיזה צד נמצא הצדק, ורק ציוו לגנוז ולא יותר, הלא יש בעינין זה הוראה ולימוד.

* *

ענף ח"י

א

רעח) אחר זה נתפרסם ענין סידור השגחה (כדער איד מקץ ע' 45), ושוב אותו ענין בראש הדברים ובראש המטרה שבדקו את האטלוזים ולא מצאו שום ריעותא לכן אין שום יסוד לערעור כך פרסמו בקולות קולות.

רעט) אין אנו רוצים לדבר מעצם ההשגחה שסדרו אך כבר הזכרנו לקמן פרק ו' בקצרה איך תוארה של השגחה ראוי' — ומה גם איך יכול להיות חומר ההשגחה אחר שבררו בפרי תמרים שהוא מיותר ובעצם אין צריך השגחה (נגד דברי מרן ז"ל ונגד הידוע והנהוג מעולם ככל תפוצות ישראל עפ"י חומר ההלכה כמו שמבאר מרן ז"ל בתשובה ל"ד (ע' ח"ב פרק ג' אות מ"ו) ואכמ"ל) גם הזכרנו לקמן שיש הפרש גדול בין השגחה על מה שטוב מעיקרא להשגחה על מה שהי' מקולקל שבוה צריך שתהי' ההשגחה קפדנית כפולה ומכופלת.

רפ) אך מה שפרסמו (כדער איד ויצא ע' 56) שלא מצאו שום ריעותא (מלבד הקושיות והערעורים על אופן החיפוש והבדיקה — שלא נכנס כאן כזה) אין כזה שום הוכחה, דאחר שתפסו הגניבה וגם יודעים שיבואו לבדוק מי פתי לא ידקדק היטב, אבל מה הי' לפני זה, ומה יהי' אחרי זה כשתקום הסערה לדממה, זאת אי אפשר לדעת מזה, אבל אפשר לשער — וכן אי אפשר לדעת מה קורה תיכף אחר שהולך המשגיח מן החנות (כי אינו משגיח תמידי אלא נכנס בכל איזה זמן).

ב

רפא) אבל יש לציין ח' עינים.

א] שרק עתה סדרו השגחה על הרבה חנויות משלנו דייקא ועד עתה לא הי' זה, ובעלי החנויות עצמם היו האחראים היחידים (כי אפילו הרבנים לא היו בקיאים בניקור) ובלי שום גלויים ישפוט כל בעל שכל ישר שמצב כזה מופקר למכשולים בדרך הטבע.

ב] כיון שפרסמו שלמרות שלא הי' השגחה הכל נמצא יפה א"כ פלאי פלאים נעשה בחנויותינו שהרי מבואר בספרים שנמצאו מכשולים תחת השגחת גדולי עולם בשנים כתיקונם כשכולם היו יראי ה' ועתה בעולם של הפקר בדור חסר תורה ויראה ובלי השגחה ובאמעריקא המפורסמת בכשלוניות וחרכונויות מעולם ואעפ"כ הי' הכל טוב.

ג] נתפרסם השגחה על כמה אטלוזים (שלשה) אבל מה עם עשרות האטלוזים האחרים, אין ידוע, ואעפ"כ הם חוזרים על הפזמון "שאין שום יסוד לערעור".

ד] החנויות הקרובות לנו ביותר ששם כאילו יש השגחה מקדמת דנא הם לא קבלו עתה גם זה ההשגחה שנעשה עתה, דלא נאות להם לומר שרק עתה נכנסים לאיזה השגחה, דיהי' משמע שעד עתה הי' בהם קלקול, ולכן נשאר גם בלי השגחה זו, והלא באמת מצאו גם בחנותם וגם במנקריהם מכשולים (אע"פ שהם מכחישים) א"כ אליכא דאמת נשאר גם בלא תיקון, אם לא שנאמר שנותן ההשגחה מעתה למד או ילמוד יותר את חלק המעשי של הניקור (כדהעידו על עצמם באסיפת בראשית שעד עתה לא היו בקיאים) וגם ישגיח יותר וגם שהמנקרים יהיו נשמעים לו יותר, אבל זה רק בדרך השערה אבל בירור אי אפשר לדעת.

ה] ידוע שא' מן המנקרים התחצף ולא רצה לשמוע לנותן ההשגחה כשאמר לו להסיר הסאלאמי שאינו מהכשר אותו חנות, כאמרו אנחנו לא נכנע להמעוררים (ויש על זה עדות, והוא מוזכר במכתב הארוך של הגה"צ המעורר) ועד היום מוכרים באותה חנות ובשאר חנויות אותה סאלאמי, וכן באולמי חתונות שתחת חותם השגחת בי"ד המיוחד לעיני כשרות נותנים בתמידות הסאלאמי (וכן בקעמפ"ס וכו').

ו] והנה ידוע שיסוד ההשגחה מעולם הוא אימת המשגיח והרב על הקצבים (וכן מבואר בשו"ת החת"ס יו"ד תשובה י"ג — שבפרעשבורג מונהג שההשגחה מיוסדת על אימת הרב על הקצבים ועל השוחטים) והוא דבר פשוט ומובן, אבל היום שנעשו סניגורים לחפות על הקצבים

והסוחרים ואין מוטל פחד על הסוחר ועל הקצב, הורע הסמיכה להיות אפשר להסתמך על השגחה (וה"ה לענין השוחטים).

[ז] עוד זאת דמי יודע אולי נוהגים כהקולות וההתירים של הפרי תמרים (המתיר איסורים) ומי יודע אם המשגיח יהין בנפשו לאסור או להחמיר שהרי זה נגד ה"פארטיי", ואם יאמר ויעורר דלא כהפרי תמרים מי יודע אם ישמעו לו ואם בפניו ישמעו לו מי יודע אם גם שלא בפניו ישמעו שהרי אבד את השם "איסור" ונעשה "חומרא" (כמה ענינים) וא"כ נעשה כהיתר ובפרט אם יעמוד הפסד או כשתהי' המלאכה מרובה לא ירצו "להחמיר", וזה החשש יש בכל המקולין כולם שאולי נוהגים כהקולות וההתירים הברויים של הפרי תמרים ועכ"פ יהי' ביניהם האיסור האמיתי כחומרא בעלמא ולא ירצו להפסיד או לטרוח עליו עכ"פ שלא בפני המשגיח, ועוד, כי קצת הפחד שהי' על הקצב והמנקר מן המשגיח והרב, ג"כ נאבד כי אפילו יתפסו אותו הרי הוא רק חומרא ולא נורא (כדמרגלא בפומייהו דכותבי הפר"ת) והרי התירו בפרהסיא בפר"ת חלב גמור.

[ח] מעט השגחה זו שנעשה, ג"כ יש לזקוף על זכותו של הגה"צ המעורר וסיעתו, דאילו היו מוסיפים לשתוק הי' נשאר הכל כמקדם. ועיין לקמן פרק ו' אותיות ט' י' י"א י"ב י"ג מענין השגחה זו.

* *

ענף י"ט

א

רפב) אחר כל זה יצא לאור הפרי תמרים קונטרס י"א (חנוכה תשמ"ג) והדפיסו בו מדור מיוחד בשם "תורת הניקור" ושוב אותה המטרה, שחכל עלילת שוא מעיקרא ואין שום יסוד לערעור.

רפג) אבל אוי לנו מה שנתגלה לעינינו — ענינים מרעידים ונוראים עיין לקמן פרק י' בס"ד.

רפד) לא הי' עדיין בינינו מי שיבזה את קהלינו כמו אלה האכריכים, ומעתה יאמר כל צורבא דרבנן בעולם כשמעיין וחוקר בהענין ראו איזה פנים יש להם, ראו שגם בוש לא יבושו להתרכב עם אכריכים כאלה, (ועיין לקמן בחלק ב' בארוכה).

ב

רפה) והנה הכתב עת המכונה "דער איד" לא הפסיק מלחרף ולדקור את הגה"צ המעורר ובניו שליט"א וסביביו כלי הזכרת שם כל שבוע בארטיקל אחר כנראה שכל אי מן הכתבנים קיבל עליו לצאת ידי חובתו (גם בעל משמעות המאורעות לפני פורים תשמ"ג לא החסיר מלשרת את הפארטיי בשנון לשונו וכוון חיצו מליצותיו נגד גודרי גדר ועומדים בפרץ, ולשונו תהלך בקדושים אשר בארץ לתלות כל דבר פשע במרן רבינו זי"ע כאילו הפסלנות והקלקלה הכל דרכו ואסור לזוז ממנו, כנראה פסק כל דאליס גבר בלשון ומליצה, וכמוהו שאר הכתבנים כל אי לפי דרכו), ובשכועות הראשונים המערכת בשם עצמה כתבה חירופים וגידופים ודקירות נוראות בבזיון עצום, והמון רבנות ציבורינו כ"י שותים בצמא את דכריהם כי כך הורגלו כבר להיות ה"שרייבערלעך" המורי דרך המוסמכים שלהם, וגם הדפיסו כמה דרשות שנאמרו במשך החורף בהכוונה להשפיל ולכזות ולהשתיק הערעור, וכמוכן שעשה רושם גדול על ההמון עם.

אחר שהי נפוץ הקו"פ פר"ת (חי"א) לכל העולם (עי' דער איד פי יתרו עי' 9) התחילו בפראפאגאנדע להרים הפר"ת ומחכריהם כמה שכועות (החל בדער איד פי בשלח עי' 27 והלאה), וגם המאמרים האלו נכתבו בבזיונות עצומות ובהשפלת כבוד המעוררים, והכל בכוונה לטשטש את המוח ולהשתיק הערעור.

רפו) גם כתב עת "העדה" לא שכחה לקחת חלקה ולשלם רעה תחת טובה להגה"צ המעורר שהתייצב להגן עליהם (עיין בפרק הטעראר, לקמן פרק י"ג אות ל"א).

ג

רפו) עוד זאת הוסיפו בבזיון עצום שהעמידו את הגה"צ המעורר שליט"א בשורה אחת עם כל מחריכי האמונה הרבנים והאדמורים הציוניים והחצי ציוניים, ובהבלעה אחת שפכו בזיונות, והוציאו לעז שגם הוא כמותם וכתבו בה"איד" (פרשת ויצא תשמ"ג עי' 3) את הפתגם "די הונט כיללן אבער דער צוג פארט ווייטער" ר"ל (הציונים ימ"ש כתבו זאת על רבותינו זי"ע) גם הציגו את השם "מוכיחים בשער" בליצנות והפכו אותו לשם גנאי ר"ל.

פרח) ונתקיים בהם כל הפוסל כמומו פוסל כי הם כעצמם עושים כך שהרבנים האגודיים והציוניים גור וויזניץ ש"ך ובעל אגרות (וגם הביאו אז דעתו בדער איד (חיי שרה 47) ובפר"ת ע' מ"ז), ועוד נקראים אצלם גדולי הדור השכם והערב, והם לאחרים אתם כידידות גדולה, בשעה שאותם רבנים מפרסמים תמיד שהציונות הוא עם ישראל ומכבדים את ראשי הכופרים כמנהיגי ישראל, וממלאים את בית ישראל במינות הציוני ומפרסמים בעולם (הם עצמם ומתפרסם בשמם) שמלחמת הציונים הוא מלחמת כלל ישראל וכזה מגרים ומשסים את שנאת העמים על כל עם ישראל, ואותן רבנים מורים לעם הקודש לקחת כסף מן הציונים ומוכרים בעד זה את האמונה והתורה החינוך והעתיד של ציבוריהם לעוקרי האמונה, גם אותן רבנים הם שותפים ועיקרים בהחילול השם שהציונים מחללים מסוף העולם ועד סופו, כי ה"ישראל" הציוני מכריז שכלליות הציבור ה"ישראלי" והנהגתו אין לו שום אמונה ותורה אך מי שרוצה מחזיק בדת ואלו הרבנים נותנים החותם על ה"ישראל" הציוני שהוא עם ישראל, וזאת עושים הרבנים הנ"ל לעיני כל העולם נמצא שעל ידיהם דוקא מקבלת הציונות צורה "ישראלית" שרואים כל האומות ככתבי עת ושומעים כראדיא ולפעמים גם על הטעלעוויזשן שגדולי התורה הם עם הציונים והכל אחד נמצא שאותן רבנים הם עיקרים בהחילול השם הזה, ועוד ועוד ענינים כאלה.

ועם רבנים אלה וכאלה הם כידידות גדולה והתקרבות וקורין להם גדולי דורינו נמצא שעלול מאד שהשפעת אותן רבנים ודיעותיהם הציונות יקבלו צורה של "דעת תורה" גם אצל ציבורינו, ומה שעמל מרן רבינו ז"ל כל ימיו להשריש ולקבוע את האמת אשר מינות הוא מינות ולא דעת תורה, מעתה יתהפך להיות בכחינת אלו ואלו דברי א"ח.

ולא עוד אלא שבהכתב עת המכונה "דער איד" כותבים לפעמים גם על רבני המזרחי תוארים נכבדים שהם גדולי הדור (וא' מהם כפ' ואתחנן או דברים תשמ"ג על אלישוב ואוירבאך), (גם תשד"מ חוקת).

ועל הגה"צ המעורר שליט"א צועקים שהוא עם הרבנים הציוניים — אכן כל הפוסל כמומו פוסל.

ענף ב'

א

רפט) במשך הזמן העיזו קלים וריקים פניהם נגד זקן וגדול בעזות שלא נשמע דוגמתו, דהיינו ששחקו אתו משחק תינוק וזיפו כתב ידו וחתימתו ושלחוהו לאלפים או רבבות (כלי גוזמא) בתוך יהודים שמחוץ לעדתינו ששם הי' יקר אזהרת הגה"צ המעורר שליט"א, ובו נאמר שהוא חוזר מאזהרתו, ועוד דברים זולים ושקרים, וזאת עשו כי פעמים.

רצ) הישמע כזאת להתחצף בפני גדול בדורו זקן ויושב כישיבה ולהקל בכתב ידו הנה מלבד נוראת המרמה והזיוף מצד עצמה, ומלבד מה שזה מורה על מהות האנשים בעלי הפאליטיקע והפראפאגאנדע ההם לאיזה מצב שפל נתרדררו הלא זלזלו את עצם הגה"צ לשחוק ממנו ברבים כמו להבדיל משוטה ברחוב שאפשר לכל לץ ופוחז לזלזל בו ולשחוק ממנו כרצונו — עוד זאת שעיי"ז עשו הפקר מכת"י וחתימת חכמים והוראתם באופן כללי, כמובן.

רצא) וכאמת עיקר תלונתנו לא על הפוחזים ההם הוא אלא על החשובים והסגנים והשרים, מה נעשה כאן, באיזה עולם נמצאים, האם זה באמת מעשה שהי' או אולי רק חלום, ווראי אין אתם מסכימים לפעולה כזו (כך צריך עכ"פ ללמד זכות) למה לא נשמע מכם שום צעקה לאמר למשחיתים הרף, ראו עד כמה אימת הטעראר עליכם, שאין א' מכם מעיז לפתוח פיו, והעולם הוא ממש הפקר, הן רק אתמול הי' זאת ששיבחתם את הגה"צ המעורר שליט"א והגכהתם אותו בכתב עת שלכם עד שמי רום, א"כ גם לסברא דידכו הלא בעצם עצמו הוא זקן וגדול בדורו, היתכן לשחוק כשעושין לו שפלות כזה, האם אבדה החכמה והתבונה והעצה לגמרי, האם השועלים קטנים מושלים ממשל גמור וחלוט, ומה תענו להעולם הרואה זאת, ורואה שתיקתכם, האם זה לכבוד לכם, וכי אתם סוברים שכל העולם טפשים ואין מבינים מה מתרחש, היכן הוא החשבון של הפאליטיקאנטן שלכם, ראו להיכן הם מוליכים אתכם, מעתה יאמרו העולם, לחנם צעקו במחלקותם שהוא נגד המינות ולמען קיום האמונה, הרי הגה"צ המעורר שליט"א אינו ציוני ואעפ"כ רודפים אותו הרבה יותר ממה שרודפים את הכתות השמאליות, עיין סוף פרק ט"ו, ואיגלאי מילתא למפרע.

ב

רצב) בזמן יום הי' למי וישלח תשמ"ג יצא מכתב הכחשה מקהל עדת קאשוי נגד המכתבים המזוייפים הנ"ל והוסיפו בזה"ל שאין לנו שום קשר ח"ו — בענין זה ולא בשום ענין עם פורקי עול ושונאי הדת, והציונים ותומכיהם בכל שום וחניכא דאית להון ובפרט הראדיא והצייטונגען שכל הנ"ל המה מאוסים ומשוקצים בעיני כל יראי הי' וכש"כ בעיני רבינו שליט"א הלוחם כל ימיו נגד כולם כידוע ומפורסם, עכ"ל, (המכתב בשלימות נדפס לעיל בפתיחה לפרק א' אות ד').

ג

רצג) במוצ"ש"ק פי מקץ התקיים עצרת מחאה נמרצה נגד עלבון התורה וזילותא דרבנן בחלעבת וביזוי מרן הגה"צ המעורר שליט"א, וקידשו בזה ש"ש, אשרי חלקם.

רצד) בחוה"מ פסח תשמ"ג, הי' מנקר זקן מפורסם, שיש לו קבלות חשובות מדור הקודם, בקרית קאשוי והראו לו את הבשר, והעלה על הכתב את חוות דעתו ואת זעקתו על שפלות המצב שהוא נורא ואיום.

רצה) בסוף הקיץ תשמ"ג הי' בקרית קאשוי עוד מנקר אחוריים מומחה מא"י, והראו לו את הבשר, וגם הוא נרתע מן המחזה שנתגלה לעיניו, והביע את דעתו ברבים שהמצב נורא (ברבים היינו לא רק בקאשוי).

ד

רצו) מזמן לזמן משמיע הגה"צ המעורר שליט"א ברבים וביחידות שעדיין על משמרתו עומד בענין הבשר. ומספרים שמאז ועד עתה כשמסדר קידושין אינו מסכים שיקבעו לעדות את מי שאוכל בשר בהמה וכן עוד הרבה חומרות וקפידות שיש לו נגד מי שאוכל בשר בהמה.

ה

רצז) כאב תשמ"ג פי ראה יצא בה"איד" מאמר אפיציעל מן ההתאחדות ומדבר מענין הבשר ומבקש להחנויות (לבד מאותן ג')

חנניות שהעמידו בו קצת השגחה) שיומינו גם הם אותו משגיח
לחנניותיהם, והרי זה עדות שאותו משגיח אינו נכנס ליתר חנניות (לבד
מאותן ג').

ו

חצר) בגלל הזהירות נשארו הרבה ענינים בהעלם
ולחמבבקש אמת יספיק.

פרק ב'

תשובות ובירורים על המכתבים שנתפרסמו — ותשובות על
קונטרס מסורת אבותינו — ותשובות על דברים שנתפרסמו
באמצע חורף תשמ"ג

ענף א

(א) ב"ז חשון תשמ"ג (פ' וירא) נדפס בכת"ע המכונה "דער איד"
שוב כתב הכשר מא' מן המכשירים (עיין פרי תמרים דף נ"א) וכותב
בזה"ל.

היות כי שמועות לא נעימות קול רינון על איטליוזים
המהודרים והמדקדקים מאז הוסדם וכגון אטליו קהל ..... (שם)
קהלה מפורסם) אשר עומד תחת השגחתי שכאילו הניקור
אינו נעשה כהלכה ח"ו, הנני מוצא עצמי לפרסם במכתב כי
הניקור הנעשה הוא כפי הוראת רבותינו הקודמים מאורי
הדורות אשר עמדו בעינא פקיהא על כל הסדר שנעשה
ונפקד בכל הקהלות הקדושות במדינות איראפע כאשר
נוכחנו לדעת מפי מנקרים — יראים ושלמים ויראי השם
מרבם, ואין אני יכול להבין איך אפשר למי שהוא לערער
בדבר או לפקפק, שהוא כמעט כמהרהר אחר השכינה
להרהר אחר מה שנהגו בדורות הקודמים, ואולי יש אנשים
שאינם מהוגנים אשר כוונתם לצאת בחיצים ובליסטרות
נגד שארית פליטת גחלת ישראל אשר נקבצו ונתלכדו קצת
ומאמינים באמת בכל עיקרי התורה להחליש אותו הכח ח"ו
ומעשה בעל דבר שנגררים אגבם גם כמה מהיראים, ובאתי
במכתבי זה לפרסם מחמת דכאיב לי כאיבא בחילול השם
איך נתפתין יראים לדברי מוציאי לעז, ואומר בזה שלא יאבה
ולא ישמע לו, ואסור לשמוע ולקבל מהן שום דבר, וכל
החרדים לדבר הי' יקנו רק ממקומות הנ"ל בלי פקפוק, ואין
לערעורים אלו שום מקום ויסוד, וכל כלי יוצר עליך לא יוצלח
וגוי ובזכות חיוזק התורה ודקדוקיה במהרה נזכה כולנו יחד
לראות בבנין עירנו וביהמ"ק בהרמת קרן התורה וישראל
אכ"ר.

כעתירת הכואב למען כבוד שמים והתוח"ק

(חתימה) — עכ"ל המכתב.

(ב) ויש לנו להקשות.

ראשית — פתח באטליזים המהודרים והמדקדקים כגון קהל .... ומסיים וכל החרידים יקנו רק ממקומות הנ"ל בלי פקפוק ואין לערעורים אלה שום מקום ויסוד עכ"ל הנה המעוררים על הכלל כולו יצאו ולפחות ט"ו חניות נזכרו בלי הזכרת שום שם ומפורש גם על שאר מקומות יש לעורר חוץ מהט"ו חנויות, והרב הזה אומר שאין לכל זה שום מקום א"כ מכשיר הכל א"כ למה כתב שיקנו רק ממקומות הנ"ל דבזה מאשר ומחזק שיש מקומות שאינם טובים — ולא מבעיא אם מה שכתב ממקומות הנ"ל כוונתו על הקהלה שהזכיר לעיל שרק בקהלה ההיא יקנו, אחשוב שמאוד ירגזו עליו חביריו בעבור זה שא"כ הסכים להמעוררים לבד מקהלה הנ"ל, ואם כוונתו גם על שאר אטליזים מהודרים ומדקדקים שפתח בתחלה, עדיין לא ידענו מי הם, ומי הם הבלתי מדקדקים שעליהם מזהיר בסוף (דמכלל הן אתה שומע לאו) דכותב "רק" ממקומות הנ"ל, והלא כל א' יאמר אני מן המדקדקים — הנה עשה בזה בלכול והכשלה וגם מודה במקצת להמעוררים.

(ג) שנית — מש"כ כי הניקור הנעשה הוא כפי הוראת רבותינו וכו' כאשר נוכחנו לדעת מפי מנקרים וכו' עכ"ל שאלתינו — מי הם אותם מנקרים שהעידו על מנקרי חנותו — ולפני מי העידו — ואיך העידו שלא הי' שם הזנחה — הנה אלה הג' שאלות הם שאלות גדולות (כי אין לזה שייכות עם אותן שהיו בארה"ק אף שגם עליהם יש קושיות ומכתב זה יצא טרם שהיו אותן מנקרים בארה"ק).

(ד) שלישית — מש"כ, ואין אני יכול להבין איך אפשר למי שהוא לערער בדבר או לפקפק שהוא כמעט כמהרהר אחר השכינה להרהר אחר מה שנהגו בדורות הקודמים עכ"ל אינו מוכן דפתח בהחנות (דקאי אלעיל) וסיים בדורות הקדמונים, וכי מי שמהרהר על חנותו שמזניחים ואין עושים כדורות הקודמים הוא כמהרהר על הקדמונים ועל השכינה, הלא המעוררים לא על הקדמונים ולא על מנהגם מדברים אלא על החניות שאין עושים כקדמונים.

אמנם מן הסתם כוונתו שהמדובר רק מצלע י"ב וכי אינו יודע טענות המעוררים הלא כבר נתפדסם אז המכתב הארוך — ואפילו בצלע י"ב גופא לא אמרו אלא שראוי להחמיר כהאוסרים ולא אמרו שהמתירים אכלו חלב ח"ו אך זאת אמרו שהמתירין רק עם ניקור התירוהו ולא בלא

ניקור כמבואר להדיא בפוסקים (ודלא כפרי תמרים המתיר את האסור ואומר בדף ל"ג ס"ז שמותר בלא ניקור).

(ה) ומה גם שכותב המכתב הי' באסיפת א' בהעלותך והיו לנגד עיניו מכשולים גלויים, ויודע על מה מדברים.

(ו) אמנם מה שכותב שהמהרהר על הקדמונים כמהרהר אחר השכינה, הנה צריך לזכור זאת כשהולכים לברר ענינים אצל אותו זקן (המובא בפרי תמרים מ"ז) המחזק תמיד את המדינה הציונית לעיני ישראל ולעיני כל אומות העולם והכתיר לבעגין הרשע לדבר בשם כלל ישראל והוא יושב ראש האגודה הציונית דאמריקא המחזקין תמיד הציונות לעיני העמים ומחללים שם שמים, אותו זקן המרבה ממזירים ומתיר חלב עכו"ם, וביהכ"נ בלי מחיצה כראוי, וחופה בביהכ"נ שרבותינו מדורות הקדמונים עמדו על זה בנפשם — גם כותב על הקדמונים בלשון זלזול — גם נתן מכתב חיזוק לשוב הציוני "עמנואל" — והנה על המעוררים כותב בסוף המכתב בזה"ל ואסור לשמוע ולקבל מהם שום דבר, עכ"ל, לא כן אצל הנ"ל הולכין וגם מביאים אותו בפרי תמרים, ולית דחש לה.

(ז) ומש"כ שמחלישין כח המאמינים לקמן השבנו על זה בארוכה, וכאן אנו משיבים בקצור — מאכלות אסורות מטמטמים ומאבדין ומחלישין האמונה ולכן המעוררים באים להציל האמונה משא"כ המתעקשים ומכחישים מאבדים האמונה וזהו המעשה בעל דבר.

ועוד כי אילו הודו על האמת לא היו בזה מכוזים כלל, אדרבה, — ועוד כי המעוררים לא הזכירו שם, אלא הם בעצמם הכריזו שעליהם הכוונה וכיזו עצמם — ועוד, למה לא רצו לעמוד בדברים כשהמעוררים באו לעורר בשתיקה וכבוד (עיין לעיל פרק א' אות ל"ב).

(ח) ומש"כ דכאיב לי' כאיבא בחילול השם איך נתפתים יראים לדברי מוציא לעז עכ"ל הנה בחפץ חיים מבואר להיפך עיין חלק א' כלל ד' סעיף י' וסקמ"ג וכלל ו' סעיף ב'אלא צריך לחוש (וגם מחוייבים לחוש כמבואר בנדה ס"א ע"א) וגם צריך להודיע לאחרים שישמרו עצמם, יעוי"ש, הרי שמי שיודע ממכשול מחוייב להודיע ואינו נקרא הוצאת לעז והשומע וחושש אין נקרא פיתוי ללעז אלא כך חובתנו עפ"י תורה וכך מבואר בחו"מ כ"ח ס"א בהגה יעוי"ש (ועיין בדברינו לקמן אות ק"ב ולהלן) אלא אם יודע שאין כאן מכשול יביא רא' או יתרץ עצמו בלי רא' ואין לו רשות לומר על המעוררים "מוציא לעז".

(ט) ומש"כ דכאיב לי' כאיבא בחילול ה' גם זה אינו דלאפרושא מאיסורא אינו נקרא חילול ה' כמבואר ביו"ד רמ"ב סי"א כזה"ל לאפרושי מאיסורא כגון שרואה אדם שעובר עבירה וכו' מותר להפרישו ולומר לו שהוא אסור בפני רבו שבכל מקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרב עכ"ל הרי שהחילול ה' היא העבירה אבל המפריש מן העבירה אע"פ שפוגם בזה את כבוד מי שראוי להיות מכובד אין זה חילול ה' אלא להיפך וכמו כן לענינינו אע"פ שנפגם כבודו של מי שראוי להיות מכובד מחוייבין לצעוק שיש חלב.

(י) ומש"כ ואסור לשמוע ולקבל מהן שום דבר עכ"ל מהיכן מקור איסור זה.

* *

ענף ב'

א

(יא) בדער איד (פ' חיי ע' 5) נדפס מכתב של הסמכות דירושלים מיום כ"ד חשון תשמ"ג, אחר הופעת המנקרים לפנייהם, וז"ל המכתב.

בליל אור ליום שהוכפל בו כי טוב, כ"ג מרחשון, התאספנו החתומי מטה באולם הביד"צ בעדה החרדית, ובא לפנינו המנקר הישיש הרב החסיד רבי יוסף לייב ווייס נ"י מירושלים, אשר עוד שימש כמנקר בסאטמאר מקדם בתקופת הגאון הצדיק בעל קרן לדוד זצ"ל, ואח"כ בעת אשר כיהן שם פאר כ"ק מרן הגאון הקדוש הגר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע, שהגיע לסאטמאר בשנת תרצ"ד לפ"ק (סך הכל היי שם (רי יוסף לייב הנ"ל) בתורת מנקר ראשי משנת תרפ"ג עד שנת תש"י לפ"ק), כן בא לפנינו המנקר הישיש מפעסט הרב החסיד רבי געצל פינקלשטיין נ"י מבני ברק בארה"ק ת"ו, וכן באו לפנינו המנקרים החשובים יראי ה' מברוקלין, שהוזמנו לבוא בפנינו.

הובאו החלקים — חלק הפנים — מבהמות לפני הניקור והונחו על שלחן הביד"צ, ולמראה עינינו ניקרו (אמר המעתיק לא נאמר מי ניקר, והוא מתאים להמכתב השני שבו מפורש

שלא המנקרים דארה"ב ניקרו אלא בפני המנקרים דארה"ב נקרו אחרים והמנקרים דארה"ב העידו על עצמם שכך הם עושים) המקומות בהם היי צורך לברר בשאלת הניקור, איך שנהגו לנקר בקהילות הקודש במקומותיהם באונגארן בכל השנים מקדמת דנא, ואיך שנוהגים כעת בניקור באטליזים החרדיים בארצות הברית, ואם הניקור אצלם בארה"ב הוא כמו שנהגו בקהילותיהם הארטאדאקסן באונגארן.

והעיד בפנינו הר"ר יוסף לייב ווייס נ"י המנקר הותיק וכן המנקר הישיש הר"ר געצל פינקלשטיין נ"י מפעסט ואישרו בפה מלא שמה שעושים הניקור מנקרי הקהלות החרדיות בארה"ב, שכך עשו ונהגו לנקר במקומותיהם תחת הרבנים הגאונים הצדיקים זי"ע ויש דברים שמחמירים יותר בניקור שם בארה"ב.

הכל היי למראה עינינו בפועל ובאופן מוחשי בחלקי הבהמה (חלק הפנים) וכל מה שצריך בירור, עד שלא נשאר כל ספק שהניקור באטליזים החרדיים בארה"ב הוא כפי שנהגו במקומותיהם תחת הנהגת גדולי ישראל הגה"צ שרפי קודש זי"ע ושנהגו כן בארה"ב כחסכמת והוראת רשכבה"ג רבינו הקדוש מרן הגר"י ט"ב אדמו"ר מסאטמאר וגאב"ד פעה"ק זי"ע וזצוק"ל, מיסודם של הגאון הצדיק רבי לוי יצחק גרינוואלד זצ"ל גאב"ד צעהלים, וגאונים וצדיקים ששימשו ברבנות בקהילות חשובות בערי איירופה, מהם שבאו אחר המלחמה האחרונה לארה"ב והקימו עולה של תורה ויהדות בעולם ובארה"ב בפרט.

פירוט הגביית עדות יפורט מאתנו בגליון מיוחד שבו נפרט דברי המנקרים שיחיו, ואופן הניקור שנהגו מקדמת דנא במקומותיהם.

אנו מזהירים בכח תורה"ק שכל המוציא לעז על ניקור זה עתיד ליתן את הדין והוא חוטא על הנפש שמוציא לעז על הראשונים כמלאכים נבג"מ זי"ע וגדול עונו מנשוא והשומעים לדברינו ואזהרתינו ישנו בטח ושאנן מפחד, ויתברכו ויושעו.

והשי"ת יפקח עיני המערערים לראות האמת ויתקדש שם
שמים, ונוכה לראות בהתגלות כבוד שמו ית' עלינו ועל כל
ישראל בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

החותמים בצפ"י לישועת כלל ישראל ונחמתן, כ"ד
מרחשון שנת תשמ"ג לפ"ק.

חתימת הביד"צ דפעי"ק ירושלים תובכ"א
מקום החתימות — עכ"ל המכתב

ב

(יב) וז"ל המכתב השני בדער איד פ' תולדות ע' 16, וכפר"ת ע' מ"ז.

אור לדי ודי כרך את אברהם בכל, תשמ"ג לפ"ק פה עיר
הקודש הנ"ל ת"ו

שלו' וכט"ס לכבוד אהוי ידידי אנשי שלומינו חביבי
והתלמידים היקרים שיחיו לאיט"א

באה"ר באתי בזה בדבר העומד על הפרק, שנשארתי
נכהל ומשתומם שיש בין אנ"ש שנותנים מקום לחשוש שסדר
הניקור שנוהגים אינו כראוי וח"ו אוכלים חלב דאורייתא, ווי
להאי דעתא משבשתא, שבזה נותנים כח ואימוץ להנהו
שנוכחנו לדעת בבירור גמור שכל כוונתם להרוס ולהדיח על
קהילתינו הקדושה דסאטמאר בהאי לישראל בישא ר"ל
שמאכילים חלב דאורייתא, אוי לאותה בושא אוי לאותה
כלימה, האיך לא ירא ולא בוש יבוש לדבר ולהוציא לעז על
כ"ק אדמו"ר הגאון רבשכבה"ג זצוקלה"ה זיעזעכ"י שע"י
הוראתו אכלו חלב דאורייתא וע"כ בבקשה מאתכם בכל
אופן של בקשה, שתשתדלו בכל (עוז) ותעצומות להסיר
הלע"ז, ולהזהיר ולהזהר להנהו שחוששין ונתנו מקום
ללשה"ר שאין תרופה למכתם, ולידע ולהודיע שבנפשם הוא
וגדול עוונם מנשוא, ואיסור גדול לדבר סרה על הנהו קדושים
עליונים כמלאכים מוסדות דור ודור, וכל המהרהר אחריהם
כאילו מהרהר אחר השכינה ובפרט המספר אחר מטתם של
חכמים כבר אמרו חז"ל שאין לו חלק לעוה"ב ונופל לגיהנם.

הלא ידעתם שבאו לכאן מנקרים דשם בשליחות של כ"ק רבינו שליט"א, וראינו שיבא לכאן עוד מנקר אחר שדר כעת בכני ברק ת"ו ששמו ר' געציל פינקלשטיין שהי' עוד מנקר משנים קדמוניות בפעסט יצ"ו, ראינו להביא לפנינו בהמה שעוד לא ניקר מהחלב, ונאספו כל הכי"ד של העדה החרדית שליט"א עם הגאון אב"ד שליט"א, וקראו לפנינו ה"ה ר' יוסף לייב ווייס שליט"א שהי' עוד ראש למנקרים בק"ק סאטמאר יצ"ו, עוד בימי הקרן לדוד זצל"ה, וראינו בנוכחותינו הסדר ניקור שהי' בק"ק סאטמער יצ"ו ועשה כן בנוכחותינו ובנוכח הנהו מנקרים היראי השם משם, ונוכחנו לדעת שהוא בלי שינוי כ"ד ממה שנהוג כעת בשם.

והי' מספר דבר חידוש שבעת שבא כ"ק רבינו הקדוש זצ"ל לסאטמאר וקיבל הרכנות בשם חקר ודרש על הכל, וקרא לפניו את ר' יוסף לייב ווייס שליט"א לדבר עמו בהתנהגות ההשגחה על המקולין, והציע אז לרבינו הקדוש זצוק"ל לשנות המנהג שנהג שם שלקחו הצלע הי"ב לחלק הפנים, שמעתה ישאירו אותו לחלק אחוריים, עבור שהי' פועלים שעבדו בהניקור ולא נהנה מהם והי' צריך עליהם השגחה יתירה, ואמר לו שעוד יתיישב בזה, וליום המחרת קרא לו והשיב לו שהתיישב לכל ישתנה, ואמר לו הטעם שהנהגה בסדר הניקור הוא עוד מזמן הזכרון יהודה זצ"ל וכל ההתנהגות שלו הי' הוראות החת"ס זצ"ל ואינו רוצה לשנות.

ה"ה הרה"ח היוה"ש ר' יוסף לייב ווייס הנ"ל מספר לנו שהוא הי' עובד (עבודת) הקודש בהשגחת הניקור בצוותא חדא עם ר' יצחק גאליצער ז"ל שהי' מפורסם ליר"ש עד למאד והי' עוד מנקר בגארליץ יצ"ו, לא יודע בכירור שאפשר עוד בימי מרן הקדוש מגארליץ זצוקללה"ה — ועשה ג"כ כל סדר הניקור רק כמו שנהג בסאטמאר, הרי שגם בגאליציען ג"כ נהג הסדר הניקור ההוא, ויש עוד להאריך אבל כבר הוא באישון לילה מאד ואמהר למסור להנהו שלוחי דרחמנא. כ"ד אוהבכם הנאמן המברככם בכרכה המשולשת שסיים בשל"ו, וזוכה במהרה לרגלי המבשר גו"צ בכ"א הדושה"ט בלונ"ח. מקום החותם — עכ"ל המכתב השני

ג

(יג) ויש לנו להעיר — (ונלך מן הקל אל הכבד).

במכתב השני נאמר שנקרו בנוכחות המנקרים דאמעריקע משמע לא הם בעצמם, ובמכתב הראשון אין סתירה לזה וכנ"ל, אבל בכתב עדות השני (פרי תמרים נ"ב) ד"ה וגם, משמע שהמנקר דארה"ב ניקר.

יד) מש"כ האיך לא ירא ולא יבוש לדבר ולהוציא לעז על כ"ק אדמו"ר הגאה"ק רבשכבה"ג צוק"ל זיעועכי"א שע"י הוראתו אכלו חלב דאורייתא עכ"ל — מארי דאברהם וכי מי אמר זאת, לא אמר זאת שום אדם מעולם, ואדרבה זו היא הוצאת לעז לומר שאמרו כך, ואדרבה אותם התולים את כל הקלקלות במרן רבינו ז"ל ועל כל דבר פשע אומרים שזה הי' דעת מרן הם הם המבזים אותו כי עושין מה שלבם חפץ וכל העולם רואים ומבינים, והם בחפצם להצדיק עצמם תולין במרן רבינו ז"ל וצועקים על שכנגדם שמשנאת הקנאים מדברים, — ולא היו דברים מעולם, מעיקרא דדינא, אין זה דעת מרן רבינו ז"ל והעולם אינם שוטים וההכחות אין מועילים ואומרים העולם ראו איזה פנים יש להקנאים — אבל המעוררים רוצים בתקנת וכבוד ציבורינו ולהסיר מהם הבזיון והתקלה, שיתקנו ולא יהי' במה לבזותם (ולקמן הארכנו בס"ד) ובמה שמעוררים מסירים הבזיון ממרן רבינו ז"ל (ועיין לקמן) ואמנם עשו בצנעה יותר מן היכולת, וכשנוכחו לדעת בביורור שלא יועיל יצאו בגלוי, כדנפסק ההלכה ביו"ד רמ"ב סי"א דלאפרושי מאיסורא אין חולקין כבוד לרב, ובכל זאת לא יחסו את הענין ח"ו למרן רבינו ז"ל ולא נגעו בכבודו, לא כן שכנגדם עירבו תיכף בתוך הענין את מרן רבינו ז"ל, כדרכם, להשתמש עם כבוד מרן ז"ל.

טו) ויש מתרצים שמה שכתב, האיך לא ירא וכו' להוציא לעז על כ"ק אדמו"ר וכו' אין הכוונה על הגה"צ המעורר אלא שנותנים כח ואימוץ וכו' זה קאי על הגה"צ המעורר, אמנם כך צריך ללמוד זכות אבל שתי תשובות בדבר, חדא שאין העולם מבינים כך, וצריך לדחוק הלשון והי' להם להזהר בלשונם ולפרש (וכשם שנזהר הגה"צ המעורר), שנית גם הלשונות שנשארו (לפי דרך זה, ועיין) כגון ווי להאי דעתא משבשחא, שאין תרופה למכתם, ועוד, גם עליהם השאלה האם כך כותבים על הגה"צ המעורר, האם כך כותבים על ידיד שזה עתה מסר למענם נפשו ומאורו, ומה גם בלי לשאלו כלל.

טז) איך כותבים כך על מי שלא עשה מעולם שום רעה לא להקהלה דהתם ולא להקהלה דהכא ולא לראשי הקהלה, אדרבה הגה"צ המעורר עשה להם רק טובות, גם טובות פרטיות אשיות עשה להם, ולא עוד אלא שהגה"צ המעורר מסר נפשו ומאורו להגן על בעלי המכתב ועל הקהלה ועל ראש הקהלה דכאן ועשה זאת הן בסתר הן בגלוי ולא רק פעם אחד אלא שנים רצופות שנת תש"מ תשמ"א תשמ"ב, ויצא כפרסום בקול חוצב להבות אש נגד השונאים דהתם ודהכא כמדה שלא עשה שום רב זולתו, ועתה כשעבר לא יותר מאיזה חדשים משלמים לו רעה תחת טובה בלי לשאלו כלל, ומבלי לחקור חקירה הוגנת, (חקירה של לכל הפחות) המוכרח בענין חמור ונורא כזה וכדנסביר בשורות הבאים בס"ד).

טז) במקום שאדרבה על פי דעת ישר ומיושב של תלמידי חכמים זקנים היו מחוייבים אפילו לפי דעתם להכניס כוחות גדולות להשוות הצדדים ולעשות שלום, וזאת אפילו היו באמת יודעים בבירור שאין כאן שום חשש מאכלות אסורות.

ח) מסיימים (במכתב א') והשי"ת יפקח עיני המעוררים לראות האמת, וכי איך נוכחו לדעת שאין רואים האמת, ואם כוונתם לתפלה סתם ה' להם עוד יותר לכלול גם עצמם — כי זאת בודאי ברור שהגה"צ המעורר לא קיבל בעד מה שעורר לא כסף ולא כבוד ולא ה' לו בזה שום הנאה ואינטערעס א"כ הוא יותר קרוב לאמת מבעלי המכתבים.

ט) מש"כ במכתב ב' הנהו שחוששין ונתנו מקום ללשה"ר אין תרופה למכתם וכו' עכ"ל, במחילה מכב' הלא גמרא מפורשת נדה ס"א שמחוייבין לחשוש ללשה"ר, ועיין בחפץ חיים כלל ד' סעיף י' וי"א ובבאר מים חיים שם סעיף מ"ג דמחוייבין בכהאי גוונא לא רק לחשוש לעצמו אלא גם לפרסם החשש, ועיין שם כלל ו' ס"ב דמותר גם לחקור ולדרוש כיון שזה נוגע לו להשמר אך מחוייב להודיע להשני שהוא שואל בגלל שנוגע לו להשמר ואז אין השואל עובר על לפני עור כיון שהשני מותר וצריך להגיד לו האמת מה שידוע.

ד

כ) בב' המכתבים כתבו שנודע להם בבירור ולא נשאר כל ספק — הנה לא שאלו את האוסרים למה אסרו וא"כ איה הבירור הגמור ואיך לא נשאר כל ספק, ומכש"כ כיון שרב גדול ומוכח בדרך ומפורסם בתורתו אומר דעתו, בודאי היו מחוייבין להתחשב אתו,

ומכש"כ שהוא אוסר והם מתירים, וכאן לא רק שלא התחשבו אתו אלא אפילו דבר קל להגביה הטעלעפאן ולשאלו לא עשו, ולא ע"י מכתב או שליח, ולא עוד אלא שהי' שם מי ששמע בעצמו מפי הגה"צ שיש חששות חמורות והי' שם עוד מי ששמע מפי אחרים מוסמכים ונאמנים לו שיש חששות חמורות, (והיו איזה רבנים חשובים מתרים בהם שלא יתערבו כי מכשול הרבים עליהם יהי' רובץ), ועתה השאלה מרפסין איגרא איך נעשה בירור גמור ולא נשאר כל ספק בלי שום תשובה ומשא ומתן בדברי האוסרים ואף בלי לשאול אותם ובלי לישא וליתן עמהם.

(כא) מה ראי' משני מנקרים על כל האטלוזים החרדיים, הרי אפילו על האטלוזין של אותן שני מנקרים אין ראי' שהרי יש עוד מנקרים באותן אטלזין ומכש"כ על המנקרים שבשאר האטלזים.

(כב) מאי ראי' על אותן שני מנקרים עצמם ממה שנקרו באותו מקום, שלא הזניחו בעבר ושלא יזניחו להבא, דבשלמא אם באים פתאום בלי שידעו מקודם ומוצאים שעשו כהוגן זה הוי ראי', אבל אם הזמינו אותם, בודאי יעשו כהוגן לפני הרואים, וכי בירור יש כאן הלא רק סמיכה על צדקתם יש כאן בלי שום עדות וראי' וכי לזה קוראין בירור, ושלא נשאר שום ספק.

(כג) ועל זה תירצו (אנשים חשובים מהמשתתפים לבלבל) שכוונת המכתבים רק על הסדר — דהיינו שכיון שעשו שם כהוגן הרי יודעים איך לנקר, והסדר שלהם באופן הניקור טוב, אבל בענין הזנחה אין הכי נמי דאין שום ראי' דאולי אע"פ שיודעים מזניחים מחמת רשלנות ושאר סיבות.

(כד) אבל עדיין הקושיא במקומה — דמה ראי' על כל האטלוזים ועל כל המנקרים, כי במכתב נאמר על כל האטלוזים החרדיים, — דהלא נתפרסם בכתב עת בשם ההתאחדות (כפ' בראשית) בהכרוז ס"ג בזה"ל מכיון שישנם שינויים בין מקולין אחד לחבירו על סדר הניקור כאשר נתברר וכו' עכ"ל הרי שאין ראי' ממנקר אחד על חבירו ואיך נתברר להם בלא שום ספק, ואם תאמר שלא ידעו מזה הלא הכתב עת "דער איד" מגיע שם תיכף והכרוז של ההתאחדות יצא כ"ה תשרי וזמן המכתבים כ"ד חשון, ובלא ספק ראוהו שהרי הגביית עדות הי' לפני זה וכיון שהתעסקו בענין זה בודאי ראו גם הכרוז, שיש שינויים וא"כ איך נתברר

להם משני מנקרים על כולם (ועד כדי שיחליטו שהמעוררים אין תרופה למכתם (ר"ל) כלשון מכתב השני).

ועוד, אם תאמר שלא ידעו, זו קשה מן הראשונה איך מוציאים פסק על מה שאין חוקרים כהוגן ומתוך כך לא יודעים, ועוד להיתר, ועוד כותבים שנתכרר בלא שום ספק.

כה) גם אם כוונתם רק על סדר ה' אם כן למה מתנפלים על המעוררים בדברים קשים הלא המעוררים דברו בעיקר מהזנחה והפקירות, ואם תאמר שלא ידעו בעלי המכתבים שההתעוררות הוא על הזנחה, הא גופא קשיא, שהי' להם לשאול את הגה"צ המעורר, ואיך מבזים א' מישראל ברכים וכש"כ לגאון וצדיק בלי שישאלו אותו אפילו מה נעשה.

כו) ומכש"כ אם אותן שני מנקרים לא ניקרו בעצמם כדמשמע ממכתב ב' בודאי שאין כאן שום בירור אפילו על הסדר.

כז) ועוד הלא במכתב שהוציאו בשנת תשמ"א ונתאשר מהם במכתב שהופיע מהם בה"התאחדותינו" מכואר שהי' להם ידיעה על המצב המוזנח בארה"ב ועיין לקמן בירור ענין זה שהם בעצמם עוררו על זה, ועוד עיין בתחלת פרק השתלשלות הענינים בדברי הטעיף של פתיחת כולל הלכה למעשה מכואר שם שעוררו אותם והודיעו אותם היטב — גם יש בירור חזק שידעו בזמנו.

ה

כח) עוד קשה, דבמכתב שני צועק על כבוד מרן רבינו זצ"ל ועל כבוד קהלתינו, ואי משום הא, מה הי' חסר אם היו כותבים כמו שראו שבאו שני מנקרים מקהלה פלונית ופלונית לכן המקולין של אלו הקהלות טובים, ובה היו יוצאים ידי חובתם כלפי מי שלחץ עליהם, כפי שאמר בדרשה שתובע את כבוד הקהלה בעלת השיטה משונאיה שקמו עליה, וכזה שהיו מכשירים את המקולין של אותה קהלה היו מצילים כבודה, ולמה הוצרכו להכנס לאותו אחריות הגדול להכשיר את כולם, אלא על כרחך תביעה אחרת דוחקת כאן להכשיר את ניקור כל הקהלות גם מה שאינו שייך להשיטה ולקבוע שכל הערעור בלבד גם מה שאינו שייך להקהלה ולמרן רבינו ז"ל, והטענה בהדרשה הוא רק כלפי חוץ לתפוס לב ההמון ובאמת רצה להכשיר הכל לכן הוצרך לכתוב על האטליזים באופן כללי (מפני נתינת ההכשר דלשעבר).

י

כט) עוד ב' שאלות, א) מה ביררו אודות כל המכשולים זולת זלזול או סדר המנקרים, דהיינו כגון שנשלח בשר לקצווי עולם בהאלסעיל (במדה מרובה) לבעלי חנויות קלים והבשר הוא בלתי מנוקד וקרוב לודאי שלא ינקרו אותו וימכרום עם החלב ועוד מכשולות המבוארים במכתב הגה"צ המעורר והבלתי מבוארים — ב) כיון שהמעוררים דברו בעיקר על הזנחה והפקירות א"כ למה צועקים המכתבים שהוא כמהרהר אחר השכינה הלא על זמנינו מעוררים שאין עושים כתורה וכראשונים ולא על סדר הראשונים — ואם תתרץ שלא ידעו שוב יקשו הקושיות הנ"ל ואיך כותבים שנתברר בלי ספק על מה שלא ידעו.

ל) אם הם דימו בנפשם שאין מדובר רק מסדר וכי לא הי' להם לחשוב שאם גדול בישראל מוציא איסור בודאי יש לו גם טעמים פנימיים וכמוסים ואפשר יש עוד מכשולים מבלעדי סדר הניקור.

לא) הלא מן המכתבים יוצא לההמון שהכל על צד היותר טוב כי ההמון אין דרכם לא להתבונן ולא לחלק, ואם נתברר להם רק הסדר אבל בעצם התנהגות האטליזים אין להם ידיעה ולא דיברו ממנו אם כן נתנו מכשול לפני רבים והי' להם לפרש, ובאמת סמכו ההמון ואכלו.

לב) ועל זה נתפרסם תירוץ (מא' מהחשובים הנ"ל) שממילא כל אחד מבין מעצמו שכוונת המכתבים רק על סדר נאמר ואין זה עושה בלבול, וכמה כאב ובושה הי' לנו לשמוע דברים אלה ולא היינו יכולים להאמין שנשמע כזאת, ראשית זה נגד המציאות, אלא אכן אמת כולם נתבלבלו ופירשו שהמכתבים אומרים שאין שום יסוד לערעור, שנית כך פרסמו בעלי הפראפאגאנדע בעוז ותעצומות בכוונה תחלה לבלבל את הצבור שהמכתבים אומרים שדברי המעוררים אין בהם שום ממש, וזאת פרסמו על המכתבים הן בהכתב עת הן בקונטריסים והן בעל פה, לדוגמא בדער איד פ' חיי שרה (ע' 3) "כנגד המשחיתים" ובפ' ויצא (ע' 3) "כנגד המסיתים".

ז

לג) האיך נותנים גושפאנקא בסתם על אטליזים חרדים של ארה"ב בלי הזכרת שם, הלא יש עשרות אטליזים פרטיים בלא השגחה וכי אין ידוע להם ההפקירות האמריקאית, וכי כל מי שקורא לעצמו חרד ונושא

תשובות על מאמרים שנאמרו ברבים קלא

זקן ופיאות ולובש חגורה האטלוז שלו כשר והמערער עליו מערער על מרן ז"ל ועל הראשונים ועל השכינה, כמו שכותבים המכתבים.

לד) אפילו לו יהא שהכל טוב באמעריקא אבל מאיפה ידעו זאת וכי חקרו הם בעצמם על זה, ואם תאמר שסמכו על רבני אמעריקא לא הי' להם להעמיד פנים כאילו הם חקרו ומצאו הלא לא חקרו.

לה) לא חקרו את אמעריקא ואין יודעים מה מתרחש, ומכשירים את מה שאין ידוע להם (או יותר מדויק שיודעים מעולם ההפקר שבאמעריקא) וכותבין בזה"ל **שלא נשאר כל ספק שהניקור באמ"ליוזים החרידים בארה"ב הוא כפי שנהגו במקומותיהם** עכ"ל הנה העידו על סתם אטליוזים שהם לעשרות או למאות שהם כשרים בלי ספק — דבר שאפילו הרבנים דארה"ב המכשירים לא העיזו להעיד על זה — **אוי לנו מיום הדין.**

* *

ענה ג'

א

ועתה נשאל עוד כמה שאלות (לא על המכתבים הנ"ל) על דברים שנאמרו לרבים.

לו) האם באמת מצב הניקור שלנו הוא דומה למה שהולכין לבדוק סדר שחיטה ההולכת כראוי דהיינו האם באמת חומר האחריות לבדוק את מצב הניקור דהיום ולחשוש עליו הוא באותה מדה שיש לחשוש ולבדוק שחיטה ההולכת כראוי שהולכין לבדקה — הלא בעצמו הורה שהרבנים לא ידעו עד היום ניקור, ואיזה פנים יש לשחיטה, אם אין הרבנים בקיאים בשחיטה, וכמו כן איזה פנים יש לניקור אם אין הרבנים בקיאים בה — גם הלא המכשולות שנתגלו בא' בהעלותך תשמ"ב בהאסיפה לא הי' איזה שכחה, אלא עמדו לנסיון ולא יכלו, לא הי' זה מקרה הקורה לפעמים מחמת מהירות או מלאכה מרובה, ואיך דרשו שרק קורה לפעמים — גם לא ברחוקים לבד נמצא המכשול אלא בקרובים, לעיני כל הרבנים והנאספים דשם (וידוע לנו השם), ואיך אמרו שרק ברחוקים הוא נמצא — גם הלא על הכרוז נתפרש הזנחה רבה וחסרון ידיעה ואותו כרוז הי' מפורש בו השם של קהלה אחת שקבלו על עצמם לתקן (רק כשפרסמו הכרוז השמטו מפני הכבוד) וכל זה **לא ניתן להכחיש**

— ואיך מאריכים לבלבל השומעים שרק קורה לפעמים במקום רחוק (שבאמת זה לבד הי' די להרעיש העולם על אתר, שהרי הים של שלמה חולין פ"א ס"ב ומהרי"ל בפ' אר"ה מצאו לנחוץ להעלות זאת על הספר לדורות — ובמיוחד במצבינו שהעידו על עצמם שלא היו בקיאים בניקור) ומה יענו לפני יודע תעלומות.

(לו) מקום קיום הלא תגורו לא נגד האכריכים המעוררים הוא, שאין ביכלתם ולא ברצונם לקלקל ולהזיק, אלא נגד המושלים שכן יש זה ביכלתם וברצונם.

(לח) ונשאלת השאלה, אותן המקומות הרחוקים שהודרו שיש שם מכשול ובשבילם נעשו האסיפות (לפי דבריו) מה נעשה שם לתיקון וכמה אזהרות פירסמו להרחיק את הציבור משם (לא כלום או כמעט לא כלום, דהיינו שיצאו במשמעות דרך אגב דהיינו שפרסמו שכאן אפשר לאכול והקורא צריך מעצמו להבין דשם לא, וגם זאת רק פעם אחת בשעה שהרעישו עם תיקון ההשגחה ויותר מזה לא נעשה כלום) ועתה השאלה איפה הגבורה במקום שצריכה להיות, להרעיש נגד אותן רחוקים, או לחתום ההכחשה.

(לט) אם בשביל הרחוקים הי' הרעש (דהיינו האסיפה דפ' בראשית והכרוזים שיצאו) למה נשתק הרעש ומה תיקנו אצלם — האין זה מורה באצבע שזה הי' רק להשתק המעוררים לכן מדברים מתיקונים אמנם ההתחלה והסוף הוא תמיד שמרעישים שאין יסוד לערעור כי לתכלית זה נעשה, וזאת היא מה שרוצים שיצא — ועוד, למה פרסמו השגחה בויליאמסבורג, אם ברחוקים המכשול.

(מ) איך מחזיקים ברכים את המעוררים שליט"א לבלתי נאמנים בשעה שבקרב לבם יודעים את ההיפך, גם הלא המעוררים בסתמא דברו ובעצמו הודה שיש מכשול ברחוקים ואיך פרסם שהגה"צ המעורר לא טוב עשה ואיך מבלבלים את הסמכות דארה"ק לקרר להם הענין ולהשפיע לחזור בהם ממכתבם דתשמ"א כאילו הוצאת ש"ר יש בו הלא יש הודאה כמה פעמים ברכים שיש מכשול ברחוקים.

(מא) למה לא האמינו להגה"צ המעורר שכותב (ואמרו בע"פ ביחוד) שהעידו לפניו עדים נאמנים, למה תבעו ברכים שיעידו גם להם וכי מה יתוסף בזה וכי הם נאמנים יותר מהגה"צ המעורר ואם יאמרו שכלא זה

שבעצמם יהיו נוכחים לדעת אי אפשר לעסוק בזה, א"כ עכ"פ למה הפריעו ובטלו דברי הגה"צ המעורר ברכים.

(מב) איפה נמצא זה הדין שכשרוצים לתקן פרצה הנראית לעינים ואפילו רק בהשערה אמיתית, שצריך לזה דוקא עדים עפ"י חו"מ ואם במקרה לא הצליחו להביא עדים כאלה אע"פ שהדבר נראה אמת לפי ההשערה אז צריך להשאיר את הרכים בכשלונם — עדים כאלה צריך רק כשתובעים א' לדין תורה, ולא כשצריך לגדור פרצה — וכי כל הרכנים שגדרו פרצות לא עשו כלום עד שהיו להם שני עדים כשרים דוקא — הן יש היום יהודים שזוכרים אשר מרן רבינו זצוק"ל בעיר סאטמער הי' לו איש אחד ירא אלקים וחריף שהי' חוקר בחשאי על כל מעשי העיר והי' מביא למרן ז"ל והוא עשה בחכמתו לתקן מה שהי' צריך.

ואין הכי נמי דלאסור שוחט וכהא"ג צריך ב' עדים, אבל כבר כתב בשו"ת דברי חיים הביאו בשו"ת מהרש"ג יו"ד סי' כ"א דא"א לאסור שחיטתו כל דליכא ב' עדים על פסולו אבל מוטל ומצוה על כל א' וא' מישראל לחוש לקול רינן ואין למסור לכתחלה לשחוט לשוחט שיש עליו קול רינן עכ"ל, ויעו"ש שהאריך מאד.

עוד כתב בשו"ת מהרש"ג, יו"ד י"ז וז"ל וכמבואר באמת ביו"ד בכמה מקומות דאפילו עכו"ם שאינו נאמן כלל מ"מ מי שלבו מאמין לו אסור לו לאכול, ולדעתי זה הוא אפילו במקום דאיכא ב' מכחישים עכ"ל.

ב

(מג) יש שאלה גדולה, אם באים לחקור אם אמת הדבר שיש הזנחה או לא צריך לשמוע ולחקור בעקיפין ומן הצד בערמה ותחבולה בלי שירגיש מי שהוא אם חוקרין, ואת מה חוקרין, ואחר מי חוקרין כדרך שעשו המעוררים שליט"א ולמה לא עשה כך בעצמו.

(מד) אבל כאן לא די שלא עשו כך אלא קוראים למגקרים ומודיעים אותם מה שרוצים לדעת וסומכים על מה שאין לסמוך לא על פי תורה ולא על פי שכל, וכי זאת חקירה היא, וכי זאת בקשת האמת היא, למה לא חקרו כהוגן, אלא נהפוך הוא מלאים קצף על החוקרים כהוגן ומחפשים איך אפשר לבטל דבריהם, האין זה מורה באצבע על הרצון לחפות על העבירה ולהסתיר המכשול בדרך.

מה) ואם אין הדבר כך, רצונינו לדעת לפי דעתם דברים המתקבלים על שכל הישר איך הדרך לתור ולרגל להתוודע מן האמת (דהיינו לדעתם שהמעוררים שליט"א לא כהוגן עשו כדאמרו).

מו) בענין שאמרו שרק מי שקיבל הוראת הגה"צ המעורר מחוייב לשמוע — הנה עפ"י תורה מחוייבין לחשוש אפילו לסתם לישנא בישא, כדאיתא בנדה ס"א ובחפץ חיים כלל ד' סעיף י"א ובאמ"ח שם מ"ג, וכלל ו' ס"ב — וכן קלא דלא פסיק יש לו כח גדול, ומכש"כ אם רב זקן ומובהק מזהיר בפירוש או בודאי כל א' מחוייב עכ"פ לחשוש ולהמנע (עכ"פ מספק) עד שיתברר.

מז) ומה שאמרו שאם שני מורי הוראה אומרים דעתם זה להיפך מזה כל א' יכול לסמוך על מורה שלו שקיבל הוראתו, ורק מי שקיבל הוראת האוסר מחוייב להחמיר, זה שייך כמה שתלוי בשיקול הדעת לפרש איזה ענין, ולא אם חולקים במציאות, ומספרים מעשה שהי' זה אומר יש חלב וזה אומר אין חלב, שאז אין שייך הוראה כלל אלא שייך לראות מי משניהם אמיתי ואם יבואו עדים או א' בעיניו יראה המעשה להיפך מדברי האחד, בודאי דברי אותו המורה בטילים מאליהם ואין צריך הוראה ולכן בענינינו כיון שהאומר אין חלב יש לו סתירות ויש הוכחות נגדו אין זה שייך להוראה וסמיכה על הוראה, אלא איגלאי מלתא מי הוא אמתי ומי לא ויש לדון הענין מצד נאמנות ולא מצד הוראה וכח רב בעירו.

ג

מח) הם דורשים שיבואו עדים חזקים עפ"י חו"מ — אנא אל תדרשו זאת כי לא יהי' תפארת על הדרך ההוא כי אז לא רק עם הבשר יהיו עסקים, ולא להנאתכם ולא לטובתכם, ומוטב לתקן באמת ולהנהיג הכשר חזק כראוי משויפיעו עדים.

מט) אמרו שהטעמים של אסיפת בראשית שנפוצו נשתנו בו הענינים מחמת שהביאו רק קטעים, אין זה האמת כי לא נשתנה כלום אבל אפילו לדידהו הרי נפוצו גם טעפס בשלימות ובהם מתגלה נוראות המצב (והשומע שניהם יוכל להווכח שלא נשתנה שום ענין ואין בו שום זיוף).

נ) הם אומרים שהמעוררים לא השתדלו כהוגן — כבר בררנו לעיל שהמעוררים שליט"א מתחלה עוררו בסתר ובכבוד את הרכבים.

(נא) הם אומרים עירוב פרשיות שנו כאן — כבר בררנו לעיל שדברי המעוררים מתחלה הי' על הזנחה דייקא, וזהו שנתברר באסיפת א' בהעלותך תשמ"ב לעיני הרבנים וזהו שנכתב אז בהכרח דא' תמוז שיצא אז וזהו שקבלו אז איזה יחידים לתקן, ומי שאומר את הפזמון סדר ניקור וצלע י"ב הוא הוא שעושה הכלכול והעירוב פרשיות, ולא לפני ר"ה נודע מן ההזנחה אלא מקדמת דנא.

(נב) גם נתברר באסיפה דא' בהעלותך הנ"ל שלא רק בחניות הרחוקים יש הזנחה אלא בקרובים דייקא ומי שאומר להיפך הוא הוא המכלכל.

ד

(נג) רצונינו לדעת מראה מקום איפה נמצא ענין כזה, שאם נוכחים לדעת למראה עיני רבנים שיש מכשול (ולו יהא באופן שאין להגיד תיבת "אסור") שאז יש זמן לחכות ואין צריך להיות נחרד על אתר לתקן ולפעול בעוז ותעצומות תיכף ומיד — איפה כתוב או מאיזה גדול קיבלו דרך זה.

(נד) דרך היהודים היחידים אותם שעניי הציבור עיניהם נשואות אליהם הוא להרכות יראת שמים ויראת חטא, אבל כשהפשוטים יראים מקלקול ונחרדים ורועשים, האם זאת יר"ש הוא לקררם ולומר שיש זמן לחכות, וכי אין אנו יודעים איה מקור מוצא הקרירות, והלא גם לפשוטים נחשב זאת חטא וחוסר יראה, ועתה נהפוך הכל.

(נה) אם יש מכשילים ויש מעוררים נגדם, האם הדרך והיושר אז לצעוק על המעוררים למה אתם מעוררים או הדרך אז לצעוק על המכשילים למה אתם מכשילים (כלי לחשוב אם המעוררים צודקים במאה אחוז או בחמשים או בעשרים).

ה

(שי) שמענו שמשתמשים ב"טיטל" — רשעות שאין כמוהו — נגד פרסום דאקאמענטן וטעיפ'ס אמתיים שאי אפשר להכחישם, ושמעידים שאכן נכשלו או נכשלים באיסורי חלב רח"ל, ויש לנו לשאול, (א) איך אפשר, שמה שיהודים רועשים על פרצה ומפרסמים האמת בראיות ברורות שאין עליהם תשובה, ייקרא, "רשעות שאין כמוהו", (ב) ולעומת זאת לכלכל ולהקטין המכשול ממה שהוא באמת ולוותר על יהדות הרבים בעד אינטערעסן וחשבונות.

(נז) זאת שמענו מעולם שאם מתפרסם בשם מישהוא שהתיר איסור (שלא בצדק) לא יוכל לסבול ויחליט תיכף לצעוק מחמת אחריות העבירה, אבל זאת לא נשמע שאם מישהוא בלתי אחראי פרסם בשם אחד שאסר את מה שמותר, שזאת לא יוכלו כבר לסבול ויחליטו לצעוק, צעקה זו רק מחמת אינטערעסן הוא — כי מי שיש לו סבלנות כשנתגלה מכשולים בא' בהעלותך צריך שיהי' לו סבלנות גם כשנתפרסם בשמו שאסר את ההיתר.

ו

(נח) האם יש סגנון דיבור המיוחדת למורי הוראה דוקא ולא לשאר תלמידי חכמים הרבה שיש תלי"ת בין הציבור — אם אמנם יש הפרש בין דרך הלימוד של למדנים לדרך הלימוד של מורי הוראה אבל לא עד כדי שלא יבינו, גם יש הרבה הלומדים על דרך ההוראה — יש לנו מאות ספרי שו"ת עם רבבות תשובות וספרי פוסקים הרבה, האומרים דבריהם לכל ישראל ומעולם לא שמענו ולא ראינו שיאמרו איזה דבר רק לרבנים.

אמנם יש הלכות שאין לאמרם בפני עם הארץ שמא יקל היינו לפני ע"ה דייקא ולא לפני כל הציבור גם לא שמא יחמיר אלא שמא יקל.

(נט) מעולם לא שמענו שלא יצעקו על פרצה מטעם דאין לומר אסור ורק לרבנים אומרים, דסברא זו אינו אומרת אלא ליזהר בלשון וצועקים באיזה לשון שהוא, אבל לא לשתוק או לתת יד לפאליטיקאנטן או גם לבלבל בפועל או גם להפריע ולבטל דברי המעוררים וצועקים, מעולם היו פרצות למחצה לשליש ולרביע וגם פחות מזה ומעולם דיברו ולא העלימו אלא אדרבה הזהירו, ונוסח הדיבור צריך להיות באופן זה, שהמצב הוא כך וכך (במדויק כמו שהוא) וההלכה הוא כך וכך (שאין לומר אסור וכדומה אבל יש ליזהר הכל כמו שהוא).

(ס) אם יש מרחק בין אסור לכשר והסברא נותנת שהמדריגות הקרובות לכשר טובה בהן השתיקה הרי כמו כן הרבה מדריגות טובה בהן הדיבור לכ"ע ותלוי כמה יראת חטא יש וכמה מס"נ יש וכמה ויתור על האינטערעסן והכבוד יש וכמה נקיות מחנופה יש, ואצל הירא והנקי נכנסים הרבה מדריגות בגדר שטובה בהן הדיבור מפני שמרגיש מאד חומר העבירה משא"כ אצל הבלתי נקי ובלתי ירא.

(סא) ועוד אנו שואלים על מה שמתרצים שלא אמרו לרבים מפני

שאינן לומר אסור אבל להרכנים אמרו מפני שהם מבינים לשון זה, וכי התביעה היא על שלא אמרו פסק אסור או מותר, אין צריך לומר פסק על המצב, צריך רק לגלות את האמת, את המציאות כמו שהוא, וזה אין שייך כלל להוראה אלא ליראת חטא ואחריות על נשמות הציבור שלא יתגעלו באיסורים, גם זה שייך לפחד של נתינת דין וחשבון, והיכן מצינו שלא יגלו את המציאות האמיתית עכ"פ להמדקקים ואפילו לכל ההמון, (בד"ח הנ"ל כותב מוטל ומצוה ע"כ א' וא').

סב) להעמיד התורה כדרישת האינטערעסן הוא עון פלילי ונורא וכדיתבאר קצת בס"ד.

סג) לבזות את הזולת ברכים או לדבר נגדו ולבטלו מפני שכן דרישת האינטערעסן הוא עון פלילי.

ז

סד) אם מצאו טעותים באיזה ספר ולכן מצאו חיוב לומר זאת ברכים בצירוף דברי זלזול א"כ למה לא מצאו את הסילופים שבפרי תמרים ולמה לא מצאו חיוב לדבר גם נגדם ברכים ולזלזלם ולמה לא הוציאו מכתב נגדם כמו שהוציאו נגד הנ"ל, האם הגבורה הוא לרקוד על ראש מי שכולם רוקדים עליו.

סה) אנו רוצים להודיע שיש לנו ידיעה מה התרחש בארה"ק סביב ענין הניקור דארה"ב, את המצב דמעיקרא ואת המצב דבסוף את אופן הדיבור דמעיקרא ואופן הדיבור דבסוף עם שמות האנשים השייכים לזה, ומה גרם השינוי.

ח

סו) הן כל השאלות הנ"ל אין למבקש אמת לעבור עליהם בלי שיביאו לו בירור, אמנם היום בעוה"ר אין מתחייבים להשיב על שאלות, מעטים מן האחראים נותנים לעצמם חשבון, תלוי רק מי הוא החזק, הולכים עם החזק, והשאלות נשארים פורחים באויר אבל ידעו שהשי"ת חזק מכל חזק.

סז) גם צריך לדעת שהעולם המדקקים אובלים רק על סמך אותם שמחזיקים אותם ליראים וחרדים ביותר, ולא זולת, ולכן הם עיקר האחראים ואף כי הם אינם רוצים להודות ע"ז אבל כבי"ד של מעלה מודיעים את האמת.

ענף ד'

א

סח) ער"ח כסלו תשמ"ג — מוכא בפרי תמרים דף נ' מכתב, מזמן זה, מא' מראשי ישיבה מלאנדאן (ענגללאנד) כנראה לא כתבו לפרסם ומקבל המכתב פרסמו.

סט) והנה בעל המכתב הרחיב לשונו בכזיונות ודברים קשים — ובאמת לא הי' בדעתי להביאו ולא להשיב כי אין דבריו לענין אם יש חלב או לא, אך מעשיות ופתגמים דוקרים, אך שלא יחשוב הרואה שאין מה להשיב, לכן נביאו כלשונו.

ע) שוכט"ס לכבוד ידי"נ הרה"ג מה.... שליט"א
אחדש"ת — דאנה בלב איש ישיחנה, וכותב אני בשבירת לב על התועים מדרך השכל שהתחברו עם איזובי קיר לנגח שארית פליטת ישראל סבא, ואם כי סכ"ס יתגברו על זה אבל ביני לביני יש עגמ"נ, ובפרט חבל על אותה כת הרואים עצמם קנאים וזה זמן נופלים על כל מציאה לנגח את .... (שם ציבורינו) ולא חלי ומרגיש כי בשר עצמם הם חותכים.

ושמעתי בשם הנצי"ב זצ"ל שאמר מאחר שקרח הי' נחשב לגדול וכראש סנהדרין איך יכלו המון עם לדעת עם מי הצדק, ואמר מאחר שראו כי דתן ואבירם הם עם קרח, אין לך ראוי גדולה מזו כי הצדק עם משה רבינו ע"ה, ויעי' בפ"י העמק דבר להנצי"ב זצ"ל פ' קרח אשר כתב שם אחר אריכת דברים ז"ל, נאמר אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים יניח כן מי שהוא י"א באמת אלא שתועה מדרך השכל הרי סופו לנוח בקהל רפאים ולהיות אפיקורוס ולבזות החכמים כמו אפיקורוס ממש ע"כ, עיי"ש ובכתבי הגה"צ ר' ירוחם זצ"ל (המשגיח דמיר) הביא שמצא פתקא בכת"י רבו הגה"ק ר' שמחה זיסל מקעלס (תלמידו הגדול של הגר"י סאלאנטער זצ"ל) ושם כתוב לאמר לגדולי התורה ואנשי מעשה, יותר מאשר רצה אנטיוכוס הרשע ברשעתו לבטל תורה מישראל יוכל האדם לגרום בתמימות ובצדק ולשם שמים בנשיתו מדרך האמת.

ואזכיר מעשה כשכ"ק אדמו"ר זצ"ל הי' בירושלים, והתפלל מנחה כדרכו בשעה מאוחרת לגבי מנהג ירושלים, הי' ת"ח אחד יר"ש ומדקדק מתלמידי מרן מכריסק זצ"ל, והתרגש מאד ורץ אל מרן מכריסק זצ"ל מלא מענות על כ"ק אדמו"ר זצ"ל, ומרן מכריסק לקחו בידו לטייל עמו כשעה חדא, ומשחזר שאלוהו הנוכחים מה אמר כ"ק מרן זצ"ל, וענה, תמצית הדברים שהסביר לי, כי בימינו אין לנו מחלוקת ומלחמה כענין זמן מנחה, אבל יש לנו מחלוקת ומלחמה עם הציונים, ובאשר אדמו"ר מסאטמער עומד בראש המערכה אסור לחלוק עליו בשום דבר, ודומה הדבר להנידון ממש.

ועוד אני זוכר שבדידי הוה עובדא, שהי' ת"ח ידוע בירושלים שהי' הולך וחולק על החזון איש זצ"ל בהלכה אחת, שהחזון"א זצ"ל לא פסק כמותו, ואני הדפסתי איזה חד"ת על סמך פסקו של החזון"א והת"ח ההוא כתב לי במרירות והשיג על הדברים ואני הכנתי לו תשובה להלכה, והראיתי הדברים למרן מכריסק זצ"ל, ואחרי העיון אמר לי הדברים נכונים אבל תמה אני עליך שאתה מתוכח עם עם הארץ, ושאלתי בתמי' הלא הוא ת"ח מפורסם, והסביר לי כי מי שאינו יודע מי הוא גדול ממנו ועל מי רשאי לחלוק הרי זה עם הארץ".

וכל זה בלי כניסה לגוף ההלכה — אשר באמת הדברים ברורים כי אין כאן כלל ענין של הלכה, ואין לשנות מן המקובל ח"ו, וזכורני כשפעם ישבתי אצל כ"ק אדמו"ר זצ"ל (בערך שנת תשט"ו) והי' זה כליל עש"ק, ונכנס יהודי ודג אחד בידו, ואומר קניתי דג זה לשב"ק, ותמיד היינו אוכלים דג זה, וכעת אמרו לי שנתברר שהוא דג טמא, ורצה להראות לאדמו"ר זצ"ל הסימנים, ואדמו"ר לא רצה לראות אלא השיב לו "שכיון שאתה אומר שתמיד אכלנו אותו דג, הוא מוחזק לן בהיתר ונמשיך לאכלו".

סוף דבר אם היתה כתיבתי בתורת ישיחנה כאמור, אבל גם רצוני לחזק ברכים אשר לא כרעו לבעל, ולחזק העומד בראש המערכה הגה"צ אדמו"ר שליט"א להודיע כי יש עוד

הסובלים בסבל ומרגישים בצער והעיקר לא ליפול ברוח כי כהלכה עשה לעמוד בתוקף לבלתי ליתן לשנות גבולים שגבלו ראשונים כי חלילה להתחכם עליהם, והכל נסיונות שבסוף הגלות מסתתרים בכל צורה שהיא, ואין זה אלא כדאיתא בחגיגה שע"ה אומר לחבר שלך טמא שלי טהור.

והרחמן יעשה לנו נסים ויקוים בנו רבים ביד מעטים וכו' וכו' להודות ולהלל לשמך הגדול יתב"ש.

ידידו מוקירו

(החתימה) — עכ"ל המכתב

ב

עא) ועתה נתבונן ונשאל לענין.

ראשית — כותב בזה"ל באמת הדברים ברורים כי אין כאן כלל ענין של הלכה עכ"ל — הנה הוא ראש ישיבה מגיד שיעור לתלמידיו וטרוד בזה ובשאר טרדות הישיבה ועיניו מדינתו ואינו גר באמעריקא, יודה נא על האמת שלא הלך כאן בארה"ב לבדוק מחנות לחנות ואין לו מושג מהמתרחש ואפילו ה' הולך לבדוק כמעט ברור שאין לו מושג הראוי בחלק המעשי של הניקור שהרי אפילו רבנים העוסקים כל ימיהם באיסור והיתר המעשי ה' רחוקים מזה כמו שהתברר וממילא אפילו נאמר שנכנס באיזה חנות לא ידע מהו רואה והרבנים לאט לאט לומדים.

ואם כן איך כותב באמת הדברים ברורים כי אין כאן כלל ענין של הלכה, האם לזה אמת וברירות ייקרא.

ואם יאמר שסמך על מה שאמרו לו (יותר מזה לא ה' לו וכדלהלן) עכ"פ ברירות מנין לו (אם יתרץ שמחזיק את המגידים לו לאמתיים ולכן כתב באמת) הלא יש רבנים חשובים המעוררים לבד מהגה"צ המעורר ולבד מן האדמו"רים השמאליים כמו שהבאנו לעיל מכתבים והכרזות, א"כ ה' צריך עכ"פ לשמוע שני הצדדים ולא עשה זאת כדנוכיה להלן בס"ד וא"כ ברירות מנין לו

ג

עב) והמתבונן יראה שהי' לבעל מכתב זה קבועים כל הכלולים של

ההמון המוסת — א) שהמעוררים כוונתם לקנטר ולעשות מחלוקת —
 ב) שכוונתם להרוס שארית הפליטה והם שונאים — ג) שהגה"צ
 המעורר ואולי גם שאר תמימים בתמימות וסמיות עינים נמשכו ונתפתו
 אחר הענין — ד) שהערעור הוא על מנהגים — ה) שחולקים על
 הראשנים מדורות שלפנינו.

עג) ועל כל זה הוא אומר מוסר בדקירות ובזיונות ונתן תוארים,
 תועים מדרך השכל, רואים עצמם קנאים, עם הארץ, קרח, ועוד.

עד) ומכל זה ברור שלא חקר ושלא שאל, שהרי אז הי' נתגלה לו שכל
 זה הוא טעות, (ועכ"פ הי' עומד צד עם טענות חזקות לפני עיניו) במקום
 בעלי מחלוקת הי' נגלו לו רודפי שלום וזהירים בכבוד, ובמקום "לשנות
 גבול ראשונים ולהתחכם עליהם" (לשון המכתב בסופו) אדרבה, גבול
 ראשונים נעקר והמעוררים באים להשיבו אל מקומו, ובמקום מנהגים
 הי' נגלה לו שהמדובר הוא ממכשולי דאורייתא אליבא דכ"ע, ובמקום
 "שונאים" היו מוכיחים לו שהם "אוהבים".

עה) אבל הקושיא עוד יותר חזקה — שהרי את המכתב הקצר בודאי
 ראה (כמשוער, דאם לא, הקשיא עוד יותר חזקה, היתכן לשפוט כך),
 ושם מבואר שאין המדובר לחלוק על הראשונים באיזה ענין, ושלא
 מחמת התחברות לשמאליים מעוררים, שהרי כותב בזה"ל כפי שראיתי
 בעצמי וכו' שנשאר עליהם חלב דאורייתא וגם מחלק האחוריים הי'
 שם עם החלב שלהם בדברים שאינו תלוי במנהג או מחלוקת כלל ואסור
 מן התורה לכו"ע עכ"ל.

גם מה מצא בו שנאה לציבורינו או מה שנאה מצא במכתב הארוך אם
 הי' לעיניו) הרי ברור שבעל המכתב הנ"ל נמשך אחר ההסתה — הסתת
 חנם — — וכי הזכיר הגה"צ המעורר איזה שם הלא על הכלל כולו יצא
 צבור גדול של כשני מאות אלף כ"י קנאים ובלתי קנאים ונתפסים
 לציונות יחד וציבור השארית שבעל המכתב הנ"ל טוען כעדם אף כי
 בלע"ה עולה לרבבות מ"מ מועט הוא בין השאר (ואם לא דרשת חוה"מ
 לא הי' מקום לחייבם במיוחד באשמה זו — ואדרבה רק הדרשה וכן
 בעל המכתב הזה מורים באצבע שהכוונה על קהל זה דייקא והם הם
 מביאי הבזיון).

ד

שכז) הנה המכתב אומר מוסר חזק ודוקר על הנטי' מדרך האמת, וברור לו מי הוא הנוטה מדרך האמת, גם קובע כברירות מי הוא הקרח, ומי המשה רבינו, מי הוא הלוחם נגד ציונות, ומי מבזה הלוחמים — אמנם בניקל לקרא שמות, ומי שיצליח לתפוס את השם משה רבינו ויגביה צעקתו שהוא הלוחם — גם מבלי מעשים מכריחים — אז יהי' הכנגדו הקרח ושמבזה הלוחמים, ותלוי רק ביד מי הפראפאגאנדע.

אבל לא כן הענין — לא בקריאת שמות וצלצולי פעמונים תליא מלתא, לא הרבוי הוא הקובע, ואתם המעט כתיב, יש בורא אחד ותורה אחת, ותו לא מידי — והמחפש את האמת של תורה בעקבותם של אבותינו הוא הקובע, יהיו אתו רבים או מעטים או אפילו שום אחד, האמת נשאר אמת ותלוי כמה הקרבה יש בגוף ונפש בממון וכבוד, כמה חיפוש האמת יש, ועד כמה עומדים בנסיונות המתחדשים ופושטים צורה ולובשים צורה, כמה הרחקה מפאליטיק ואינטערעסן ומרמה יש שלא לסלף ולא לוותר עכ"פ על האמת הידוע לו לפי מדריגתו.

עז) ורצונו להיות מוגבל וזהיר בדברים, אבל נאמר עכ"פ זאת, שהגה"צ המעורר שליט"א מורשה על השם משה רבינו ועל השם "לוחם נגד ציונות" יותר מכל אלה שמבזים אותו, והגה"צ שילם בעד זה בנפשו ובגופו בממונו ובכבודו הרבה יותר מכל אלה הפותחים פיהם נגדו, הוא לא קיבל בעד מלחמתו לא כבוד רבנות ולא השם אבל קיבל בזיונות הרבה, גם שהוא לא כיון את דיבוריו ופרסומיו להיותם פונים לאותו צד שלשם נושב הרוח.

עח) כל דברי וסיפורי המכתב יכול להיות שהם אמת אלא שנתן אותם על אדרעססע בלתי נכונה וממילא נתרגמו ונתפרשו בכוונה הפוכה ומסולפת (כענין מגלה פנים בתורה שלא כהלכה).

עט) המכתב מדמה מעוררים בזהירות וכבוד למחלוקת ומלחמה, הוא מדמה נרדפים ומבזים למנגחים, הוא מדמה את מרן רבינו זצ"ל להיום, הוא מדמה מי שנוהג זמן מנחה עפ"י שיטת ר"ת במקום שנוהגים כגאונים, למכשול חלב של רבנות, מכשול קבוע שגם בעלי הדין הודו במקצת — ועל זה כותב ודומה הדבר לנידון ממש — כל ישר יבחון את הדמיון.

(פ) המכתב קובע מי הוא בימינו הקטן ומי הוא הגדול ממנו שאסור לחלוק עליו — בושנו מדבריו — אמנם מה שהרהיב בנפשו לכתוב תואר "עם הארץ" שני פעמים (באמצע המכתב ובסופו) על זה ראוי לנזיפה כמבזה ת"ח.

(פא) כנראה רוצה המכתב להיות סניגור להשארת ומחזור אחר כבודם, ובאמת בזה עצמו הוא מבזה אותם, כי כלל גדול, העולם אינם טפשים, ומבינים את הסילופים וההכחשות ולחנם כל הדיבורים ובהיותם רואים שאפילו הת"ח מחפים על הפשע אומרים ראו איזה פנים יש להקנאים הם מחניפים ומחפים זה על זה מקטן ועד גדול.

ה

(פב) וביותר מפליא על כל המכתב, על הילוך המחשבה שלו, דנשאלת השאלה היות שיש בתורה חיוב תוכחה ואחריות מי שיש בידו למחות, ובאו המעוררים וקיימו חובתם על פי תורה ואכן עשה רעש גדול והועיל, והוברר הדבר שהיו מחוייבים בזה באמת שהרי הועיל מחאתם ותוכחתם לצבור גדול, ועתה בא המכתב ומייסר אותם ותוכן דבריו שלצבור זה הי' אסור לו לעשות כך, ועתה ממ"נ אם מאמין להם שהי' חלב באמת, וכי יש היתר בעולם להתעלם מן התוכחה, וכי יש היתר בעולם להשאיר רבבות יהודים באיסור כרת, ואפילו רק באיסור דרבנן, ואם אינו מאמין שהי' חלב א"כ אפילו סתם יהודים אסור להוציא לעז עליהם ולמה מרעיש דייקא עם צבור זה.

(פג) וזה דומה למנהג אנשי זמנינו אשר עם מעשה'לאך ופתגמים עוקרים גופי תורה ויסודי היהדות — בתורה נאמר אשר אם עוברים עבירה הוא חילול ה', ולאפרושי מאיסורא אין חולקין כבוד לרב ואין כבזיונו חילול ה' — ועתה אנו שומעים ההיפך אשר לאפרושי מאיסורא צריך לחוס על הכבוד, ואיפה מקור הדין הזה שלוחמי מלחמת ה' יש להם דינים אחרים ולהיכן נעלם אצלם מצות תוכחה וחובת מחאה וכי אם הרשעים לועגים, כבר פטורים מזה, אין לזה שום מקור אלא בהמעשה'לעך ועל ידיהם עוקרים גופי תורה, וממה נפשך אם יש לבעל המכתב מקור בתורה למה הוצרך להמעשה'לעך, ילמדינו רבינו מקור הדין.

(פד) ובודאי אותן מעשיות אם אמתיים ומדוייקים הם יש להם מקום

איש על מחניהו באופן שלא יעקרו גופי תורה, ואם מוצאים בהם סתירה לתורה אין פונים אליהם ואומרים שאין המעשה מדויקת או שאני הכא מאיזה טעם, ושם הי' עוד איזה פרט או תנאי ואנחנו אין יודעים, ותורה נשארת תורה.

פה) ומש"כ חבל על אותה כת הרואים עצמם קנאים וזה זמן נופלים על כל מציאה לנגח את ..... (ציבורינו) ולא חלי ולא מרגיש כי בשר עצמם חותכים עכ"ל אין הענין כך, אלא מתרחשים ענינים המזעזעים כל נפש מרגיש והענינים באים בעוה"ר זה אחר זה, ויש עדיין יהודים שהם בבחינת "מפרכסת" שצועקים איזה צעקה ומדפיסים איזה דברים, ולא כאלה השאננים שהם כבר בבחינת אין בשר המת מרגיש באיזמל שהכל ניחא להם — ולכן לא אותה כת אין מרגישים אלא אדרבה השותקים וחונפים אין מרגישים כשבשר עצמם חותכים ר"ל וכבר האריכו חז"ל בגנות החנופה ובגנות ההופכין וכובשים פניהם כשרואים דבר עבירה — והשם ירחם.

* *

ענף ה'

א

פו) בתחלת כסלו יצא קונטרס "מסורת אבותינו" נגד הערעור והמעוררים (ע"ל פרק א' אות רע"ו) ועל עצם הענינים כבר כתבנו לעיל די ונביא כמה ענינים להוכיח, (הדפים שכתבתי הוא לפי מהדו"ק ובמהד"ת נשתנו הדפים).

*

פז) ברף ה' ד"ה יש תחת ידי כתב יד מהמערער וכו' וכותב בפירוש שלא מצא בבשר שקנה רק שומן עכ"ל, — זה שקר שמפורש באותו מכתב שיש חלב, ולהלן ברף ס"ב הביא "פאטא" מן המכתב ובזדון השמיט התיבות ששם מפורש חלב והביא רק קטעים כרצונו, והמכתב (קאפי מן הארגינאל) מונח אצל כמה אנשים.

פח) ברף ז' ד"ה ואח"כ וכו' וזאת למודעי אשר המערערים הללו לא הראו לשום אדם שבעולם הן רב והן מורה הוראה אף אחר בקשות ותחנונים להראות וביניהם רבנים ואדמו"רים ומנקרים ת"ח החלב הזה

ואצל מי קנו אותה וכן מקום שבו נמצא החלב עכ"ל, וזה שקר מפורסם וכמבואר לעיל בארוכה, שבאמת הראו את הבשר לכמה עשרות אנשים והיו מוכנים להראות עוד, ועד היום מונח עוד הרבה חתיכות שאפשר לראותם ולבדקם והם מוכנים להראות לכל רב שאין לו נגיעות, ומבקש לידע באמת את האמת. ומש"כ שלא גילו אצל מי קנו אותה זה אמת שלא רצו לגלות שמות כדי שלא לבייש אך הצועקים נגד המעוררים הם הביאו הבזיון על עצמם וכנ"ל.

פט) שם בדף ז' בד"ה מי וכו' נביא כתב ידי המערער ששם כתוב מפורש שהן המה המערערים בשנת תשל"ט עכ"ל כנראה רוצה לומר שתפס כאן עוולה גדולה, ואינו כלום, וכי צריך הוכחה, בודאי היו עומדים עם הערעור אז כמה רבנים חשובים מזקני הדור וחוששין לדברי המנקר וקראוהו לשמוע מה בפיו.

צ) בדף י"א למטה ד"ה טרחתו וכו' בהקונטרס שלהם שכתב מפורש שגם בכל מדינת אונגארן מקום שכהנו פאר ארזי לבנון אדירי התורה שלא ידעו באונגארן כל דיני ניקור עכ"ל — וזה שקר פשוט דוק ותשכח שלא כתוב שם כן — אך הביאו כמה ספרים המתלוננים על מדינותיהם וא' מהם הגבעת פנחס מתלונן על מדינת אונגארן — ולכן מש"כ אח"כ בהמסורת אבותינו בזה"ל הכי יוכל להיות שמי שיש בו יר"ש שיכתוב כדברים האלה עכ"ל הנה אומר זאת על כל אותן ספרים — וכשתעיין בדבריו תמצא שלפי זה כל דבריו עד שם אינם לענין.

צא) בדף י"ב ד"ה יש וכו' ולא מוזכר בכל מכתבו פעם א' שמצא חלב עכ"ל כפ"ל את השקר דלעיל.

צב) בדף י"ג דעת החת"ס וכו' עלבו החת"ס ושם דף י"ד עלבון התורה והירות בכבוד החת"ס העיז אחד מהמעוררים וכו' הכל שקר ואין שם שום פגיעה בכבוד החת"ס זצ"ל, דוק ותשכח, וכל דבריו מיותרים — אמנם הסמכות דירושלים במכתבים תשמ"א כתבו שלא לחפש קולות בענין צלע י"ב שדעת החת"ס להתירו כחלק הפנים ודעתם שיחמירו כדעת המחמירים לחשבו כאחוריים שנהגנו בו איסור (הובא בקונטרס מסו"א ט"ז).

צג) בדף ט"ז כותב בזה"ל זיוף גדול ואח"כ בדף י"ז ד"ה הנה וכו' ואח"כ הדפיסו וכו' עכ"ל, לא הי' ולא נברא כל הענין, ובמהדורא שני' השמיטו זאת כי נגלה השקר.

צד) ברף ט"ז בשורה אחרונה וז"ל אבל כפי ההעתקה מהפוסקים בכל מדינות אונגארן נהגו כדעת החת"ס זי"ע עכ"ל, אינו נכון ולהלן דף כ"ח שם הביא בסוף התשובה וז"ל ובספר בי"צ להשו"כ מפעסט העיד דרוב מקומות מקילין ואוכלין הבשר שבין צלע י"ב לי"ג עכ"ל הרי דבהרבה מקומות (לפי דבריו מיעוט מקומות) החמירו.

צה) ברף י"ח וז"ל כל עיקר ויסוד המערער אחר עיון בכל דבריו הוא ענין הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג — ולזה הרחבנו הדיבור על זה עכ"ל.

ועתה נעתיק לשון הגה"צ המעורר במכתבו הארוך פרק המכשולות סעיף ז' (לא ברשימת החלבים) וז"ל טעות גדולה נפוץ בין העולם ואף אצל רבנים שכל המדובר הוא בענין צלע י"ב וי"ג עכ"ל — ולהלן דף מ"ו בעצמו כותב שיש שאר ענינים.

צו) ברף י"ח מונה הדברי חיים בין המתירים ואין מביא ממנו כלום אלא שנתן הסכמתו על ספר חקי דעת וכתב בהסכמה שהלכה כמותו, ומביא החוקי דעת ואין משמע ממנו כלום למעיין ומזה יש לו ראי' שהדברי חיים הקיל בצלע י"ב, וגם זי"ף לשון החוקי דעת שהוא כותב בזה"ל ריש להזהיר הקצבים כשחותכים חלק הפנים (פאדער חלק) מחלק האחר עכ"ל והוא העתיק בזה"ל כשחותכים בין צלע י"ב לצלע י"ג חלק הפנים וכו' עכ"ל ועכ"ז לא הועיל כלום ועיין.

ובכל אופן כל האריכות בענין צלע י"ב מיותר כי אין שום א' אומר שאותן שנהגו בו היתר לא טוב עשו, אך אמרו שצריך ניקור אפילו לדברי המתירים ולא כהפרי תמרים דף ל"ג אות ז' שהתיר בלא ניקור וכמעט בכל התשובות שהעתיק במסורת אבותינו להתיר צלע י"ב מבואר שצריך עכ"פ ניקור ועיין ולקמן נעתיק קצת לשונות בס"ד, ועוד אמרו שראוי להחמיר ולנהוג כדברי המחמירים וכן פסקו הסמכות דארה"ק, ועוד אמרו דזה רק פרט קטן וענין צדדי בהערעור, אך הטענה היא על חלבים אסורים מדאורייתא אליבא דכ"ע ואין תלוי במנהג כ"ף וממילא כל המשא ומתן בענין צלע י"ב מיותר.

צז) ברף ל"ב ול"ג מביא ציורים והם העתקת צילום מספרי מנקרי השחיטה הציונית ולהלן שם דף נ"ט צועק על המעוררים היתכן שמביאים מספרי מנקרי הציונים.

צח) בדף ל"ד בד"ה היות וכו' חלק ג' מה הוא הטענות של המנקר שעל זה הוכרח להוציא הלעז וכו' ולהלן דף ל"ט מפרש הענין עיי"ש — וכל זה אינו האמת ועיין בקונטרס מצב הניקור (ובהגב"ע שם) שעיקר טענות המנקר הוא על הזנחה ועל הרבה מיני חלכים דכו"ע מודים בו שאסור מה"ת ואם אולי יש לו חילוקי דעות באיזה ענין הוא דרך אגב.

צט) בדף מ"ג מביא קטע מהכרוז שהוציא ההתאחדות אחר אסיפת בראשית ומביא רק שני סעיפים ראשונים והשאר לא וכבר הסברנו לעיל דלכן השמיטו את השאר לפי ששם יש סתירות על מה שרוצים לקבוע שאין שום יסוד לערעור ושהכל מתוקן, וזה מבואר רק בשני סעיפים הראשונים ועיין לעיל אות רל"ג ושם מאות רכ"ג (והלאה).

ק) בדף מ"ה בד"ה זייפו טעיפ ושלחו לכל הרבנים — וכבר דרש רב גדול אחד שזייפו הדברים עכ"ל גם זה שקר — רק האמת הוא שכמה אנשים — לא המעוררים — קצרו את הטעיפ הארוך של אסיפת בראשית ודלגו את מה שאינו נחוץ ולא שינו שום דבר אף גם לא נשתנה המשמעות, ושני הטעיפס מצויים הן השלם והן הקצר — והאמת יוכל כל אחד לברר — ודרך אגב — הם רודפים את אותו רב בשביל שרק לחצאין עמד אתם ולא לגמרי, אע"פ שהם קוראים אותו "רב גדול".

קא) שם — שולחים מכתבים לכל רבני רעפארמער וכו' מפצים כתבי פלסתר וכו' באופן משוקץ ומתועב עכ"ל הבל שקר ואדרבה אלה בעלי הקונטרס מסורת אבותינו עשו זאת שזייפו כמה פעמים כתב יד הגה"צ המעורר ושלחוהו למקומות הרחוקים בבזיונות.

ב

קב) בדף מ"ו כותבים דיני קבלת עדות ועושה רעש גדול מן הדין שאסור לקבל עדות שלא בפני בעל דין ואוסף כמה ספרים ותשובות ושקלא וטריא אי הוא דאורייתא או דרבנן — אבל המעיין קצת בחושן משפט סי' כ"ח בדינים אלה יראה שכל דבריו אינם לענין מכמה טעמים.

קג) ראשית — מבואר שם בסעיף א' בהגה בזה"ל ועד א' לא יעיד אלא בדבר שבממון שמביא לידי שבועה או בדבר איסור ואפרושי מאיסורא אבל אם כבר נעשה האיסור לא יעיד דאינו אלא כמוציא שם רע על חברו עכ"ל.

הרי מבואר דלאפרושי מאיסורא אפילו עד אחד צריך להעיד, והיינו לא שיש לעד אחד כח של עדות וגם אין צריך לבית דין מהאי טעמא גופא דלאו בתורת עדות בבי"ד נחתינן לה, אלא שמחוייב כל א' להפריש חבירו מעבירה מדין ערבות ותוכחה ומחאה, והראי' דאם אינו נפ"מ לאפרושי מאיסורא הוא מוציא שם רע הרי אין לו שום תוקף של בי"ד ועדות א"כ כשהוא לאפרושי מאיסורא ג"כ לאו מטעם בי"ד ועדות אלא מטעם תוכחה וערבות וזה פשוט (ולא דמי להא דפתח שעד א' מעיד בממון דהתם גזירת הכתוב הוא ובתורת עדות וב"ד נגוע בה וסיפא דדבריו רמ"א אינם לגמרי דומיא דרישא אלא מונה והולך מתי עד א' מעיד הלכה למעשה).

קד) ואותו עד א' שראה הפרצה ויש בידו להפריש א' מישראל מחוייב לומר בכל אשר ידו מגעת — והשומע ממנו מחוייב לחוש לדבריו כמבואר בנדה (ס"א) האי לישנא בישא אע"ג דלקבולי לא מבעי מיחש לי' מבעי, וענין החשש היינו להזהר שלא יזקק ושלא יזקוק אחרים, ולענינינו מחוייבים להזהיר לכל אחד שלא יאכל בשר כדי שלא יכשל באיסור.

קה) ומאד החמירו חז"ל בחיוב לחוש עד שאמרו שם על ההרוגים שנהרגו עם גדלי' בן אחיקם, דאמר הכתוב אשר הכה ביד גדלי' וכי גדלי' הרגן והלא ישמעאל הרגן אלא מתוך שהיה לו לחוש לעצת יוחנן בן קרח (שסיפר לגדלי' שישמעאל בא להרגו ולא רצה גדלי' לקבל לשה"ר) ולא חש מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן ע"כ הגמרא, והיינו לא לקבל שהאמת הוא כך אלא להזהר כמבואר שם בתוס' ד"ה אטמרינכו וז"ל, שיש לחוש ללשה"ר לגבי זה שיזהר שלא יבא לו הפסד ולא לאחרים עכ"ל וכן בתוספי הרא"ש שם וז"ל וכגון ההוא דגדלי' בן אחיקם אבל בענין אחר אסור אפילו לחוש ללשון הרע ולהאמינו כלל וכלל עכ"ל וכן פסק שם הרא"ש נדה פרק ט' סימן ה' וכתב שם במעדני יו"ט ס"ו או לאחרים, וכ"כ התוס' וממילא משמע דכמו דמבעי לי' לחוש אם יכול להיות שיבא לו היזק לעצמו הה"נ אם יכול להיות שיבא היזק לאחרים דמאי שנא דבדודאי שיש לאדם לחוש להיזק של אחרים כמו שיש לו לחוש להיזק של עצמו וכלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך ועובדא דגדלי' העלה עליו הכתוב כאילו הרג לכל הנהרגים ביד ישמעאל ואע"פ שהי' לו לחוש לעצמו לא הזכיר הכתוב להא והזכיר שלא הי' חש לאחרים עכ"ל.

קו) ומביא כל זה בחפץ חיים חלק א' כלל ו' סעי' י' ובבמ"ח סקכ"ט ועיי"ש ס"ק ל' דאעפ"כ יש להשמר שלא יגרום לו בושה או מחלוקת שיקבלו את דבריו לאמת גמור וזה בין אדם לחבירו שצריך לשקול אם יצא התועלת לשמור עצמו או אחרים ובאיזה אופן ישמור עצמו ואחרים ועיי"ש.

קז) אבל לשמור עצמו ואחרים מחטא כתב הח"ח בחלק א' סי' ד' סעיף י' וז"ל אם רואה אדם בא' מדה מגונה כגון גאווה או כעס או שארי מדות רעות או שהוא בטלן מתורה וכיוצא בזה, נכון לו לספר דבר זה לבנו או לתלמידיו ולהזהירם שלא יתחברו עמו כדי שלא ילמדו ממעשיו, כי העיקר מה שהזהירה תורה בלשון הרע אפילו על אמת הוא אם כוונתו לבזות את חבירו ולשמוח לקלונו אבל אם כוונתו לשמור את חבירו שלא ילמד ממעשיו פשוט דמותר ומצוה נמי איכא, אך באופן זה וכיוצא בזה נראה דמצוה להמספר לבאר הטעם למה מספר בגנותו של חבירו כדי שלא יטעה השומע להתיר על ידו יותר מזה עכ"ל.

קח) וכותב שם עוד הח"ח בבמ"ח סקמ"ג וז"ל ובכאן אין צריך הפרטים דלקמן בכלל י' כי הפרט הא' שנוכח שם דהיינו דוקא אם ראה בעצמו ולא אם שמע מאחרים בכאן אפילו אם שמע מאחרים, הלא יש לקבל דבר זה לענין לחוש לעצמו ולאחרים וכמו שכתבנו לקמן בכלל י' (צ"ל ו') בבמ"ח בשם הרא"ש, ומכל מקום יש חילוק בזה, דאם ראה בעצמו מותר לו לספר בהחלטה, אבל אם לא ראה בעצמו רק שמע מאחרים, יש לו לומר להם בלשון זו שמעתי אומרים עליו כך וכך על כן יש מאד לחוש ולשמור ממנו, ולענין הפרט שלא יגדל העוולה יותר ממה שהיא, אם יספר להם כאשר הוא לא יתרחקו מאתו ויכול לבא מזה ריעותא אפשר דמותר לגדל, וכן כל שאר הפרטים דלקמן אינו מצוי כאן רק העיקר שבכולם יכוין לכבוד השם דהיינו אם רואה שיהי' מזה תועלת ולא מצד שנאה עכ"ל.

קט) עוד כותב שם לעיל בבמ"ח סקמ"א יש להביא רא' ברורה לזה ממה שמבואר לקמן דמותר לפעמים להיות רוכל אם הוא לסלק הנזקין וכו' ועל אחת כו"כ היכא שיכול לבוא לידי טובה בחיי נפשות דמותר ומצוה נמי איכא ואח"כ מצאתי כן בספר חסידים.

אך בעיני עצמו בודאי לא יחזיקו לרשע דמי יודע אם לא עשה תשובה וגם אולי אינו יודע את חומר איסורו וכו"ל.

ולענין השמיעה הוא כך, אם המספר הזה הוא מהימן להם כדברי שני עדים מותרים השומעים להחליט זה בלבם ועיין לקמן בכלל ז' מהו נקרא מהימן ל' כבי תרי ואם לאו אינו מותר רק לחוש ולשמור עצמן ממנו וכמבואר לקמן בהלכות קבלת לשון הרע עכ"ל.

ובהג"ה שם על מהימן ל' כבי תרי כותב בזה"ל וכל זה מדינא אבל כבר נתבאר לקמן בחלק ב' כלל ו' ס"ו דהשתא לא שייך כלל מהימן כבי תרי ורק לחוש מותר עכ"ל.

אמנם שם בח"ב כלל ו' באמ"ח סקט"ו כתב דלאפרושי מאיסורא החמירו עפ"י הלכה שיהי' הדין דמהימן כבי תרי עיי"ש והיינו גם להחליט ולקבל שהוא אמת (דלחוש ולהזהיר אחרים בין כך ובין כך מחוייב) ובענינינו נתוסף גם שיש כאן דברים הניכרים ומבואר בחפץ חיים כלל ז' מסעיף י' ואילך דאם יש דברים הניכרים מותר אפילו לקבל שהוא אמת למי שראה הדברים הניכרים.

והנה החפץ חיים מתנה בהרבה מקומות שכל זה רק להאמין ולא להכותו או לבזותו או להפסידו ממון גם יש עוד תנאים, כגון שיהי' באמת דברים הניכרים ולא לספר לאחרים, ועוד, אמנם כל זה להאמין לאמת אבל לחוש אפילו לאחרים ומכש"כ לאפרושי מאיסורא אין צריך התנאים כמבואר לעיל, שיש להשמר ולשמור אחרים מהפסד ונזק ומכש"כ מחטא.

קי) ועתה לענינינו בקיצור — הגה"צ המעורר שליט"א חקר את הענין והעידו לפניו אנשים נאמנים לו כמאה עדים כדכותב במכתבו הארוך גם יש לו דברים הניכרים כי הובא לו כשר עם בלאמבע"ס ורואה שיש עליו חלב, גם יש הודאת בעל דין בהרבה אופנים וכדנתבאר לעיל — לכן הדין הוא ברור לפי הג"ל דלאפרושי מאיסורא אין צריך שני עדים וב"ד ומחוייבין לחוש וגם להפריש אחרים ואין צריך שיהי' העד מהימן כבי תרי, אלא כל היודע, ואפילו רק שמע, מחוייב לפרוש ולהפריש אחרים ומכש"כ אם ראה בעצמו, ואותו עד אחד אפילו מסופק אם יאמינו לו צריך לומר ולאפרושי מאיסורא כ"כ הפתחי תשובה בחו"מ סי' כ"ח סק"ז בשם הגו"ב עיי"ש — וכל זה רק לחוש ולפרוש מן האכילה — ולכאורה כיון שיש כאן דברים הניכרים ומהימן ל' כבי תרי, לכן מי שראה הדברים הניכרים או שמע ממהימן כבי תרי מותר לקבל ולהאמין שהוא אמת (דהיינו יותר מלחוש) אמנם לא לבייש ולהפסיד

ממון ושאר האנשים מחוייבים עכ"פ לחוש לעצמם ולהפריש אחרים (ולענין לקבל לאמת יעיין כל א' לעצמו הפרטים הנחוצים לזה ואל יסמוך עלי').

אמנם מה שמתביישים ע"י שמפרישים העם מן האיסור על זה אין אנו אחראים וכמבואר בדברי הח"ח לעיל דצריך להגיד אע"ג דפשוט שנגרם בושה למי שמדברים עליו ומש"כ שאסור לבייש היינו לביישו באופנים אחרים (ואידי דאתי לידן ענין הביוש נאמר כי אותן שסילפו ד"ת בפרהסיא מוכרחים לפרסם את הסילופים ולהוכיח שסילפו ואין לך אפרושי מאיסורא יתר מזה להעמיד ד"ת על אמתתן).

קיא) אבל דין עדות ובי"ד ששם פוסל קבלת עדות שלא בפני בעל דין שייך רק אם באים להוציא ממון או לפסול את השני או לקנוס — אמנם זאת לא אמר שום אחד שהרי לא פירשו שמות וכל א' יכול להשטמ, אך דרישתם היתה לתקן ותו לא מיד, רק מה שנוגע לאפרושי מאיסורא — ומה שהחניות מפסידים שאין קונה אין זה נקרא הוצאת ממון ומחוייבים בכגון דא להפריש מאיסור.

וכל הענינים והתשובות שהביא בקונטרס מסורת אבותינו מיירי לפסול השני או להוציא ממון (עד כאן תשובה א').

קיב) שנית — הלא כתבו העדים בקונטרס "מצב הניקור" (מהדו"ת אלול) שתובעים להעמיד בי"ד בלתי נוגעים בדבר ולהעיד, ונתנו אדרעם ששם מונח שמות התובעים והעדים, ולמה לא פנו לדבריהם להושיב בי"ד בלתי נוגעים בדבר ולקרא הבעל דין שיעידו בפניהם כדן, אלא מתעלמים מן הכל וצועקים שאין כאן עדות עפ"י חו"מ ועושין טעראר נורא, ואימה גדולה מוטלת על כל אחד בכמה אופנים כמבואר לקמן שבמצב זה כודאי לא יהין שום אחד לפתוח פיו נגד הרוח השורר — ועוד צועקים שאין העדות עפ"י חו"מ —.

קיג) שלישית — בחו"מ סי' כ"ח סט"ו, כותב המחבר, שאין מקבלים עדות שלא בפני בע"ד, ושם בהגה מבואר בזה"ל ויש חולקין ואומרים דאם נתקבל העדות שלא בפניו כשר בדיעבד, ולכן אם הבעל דין הוא אלם והעדים יראים להגיד לפניו מקבלין העדות שלא בפניו ודינן על פיו, מיהו אם אפשר לכוף האלם כדרך שנתבאר לעיל סי' זה ס"ה עדיף טפי עכ"ל.

הרי פשוט דלפי מצבינו שאין שום כח לשלוט על הבעל דין והם מתריסים ומטילים אימה גדולה עד שאין פוצה פה אלא במס"נ בכהאי גוונא מקבלין עדות שלא בפני בעלי דין.

קיד) רביעית — מבואר עוד שם בהגה בזה"ל י"א דלא אמרו אין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין היינו בדיני ממונות אבל בקטטות ומריבות שיש לחוש שאם יעידו בפניהם יתקוטטו עם עדים גם יתקוטטו זה עם זה תקנו שמקבלין העדות שלא בפניהם גם לא יגלו מי הם העדים, ול"נ דדוקא כשאין הב"ד רוצים לדון אחד מהם ע"פ הדין ולענוש רק להשקיט הקטטה ולהורות כפי צורך המריבה אבל כשרוצים לענוש ולדון אחד מהם אין לקבל העדות אלא בפניו, עכ"ל.

א"כ בענינינו שאין באים לענוש או להוציא ממון אלא דורשים לתקן, וברור שיתקוטטו עם העדים, בודאי מקבלין שלא בפני בע"ד וגם אין מגלין שם העדים כתקנת הגאונים.

קטו) חמשיית — עוד שם בסעיף י"ח בזה"ל לא אמרו אין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד אלא כתובע שמביא עדים על תביעתו, אבל המביא עדים לפטור את עצמו מקבלים, ע"כ, ומפרש הסמ"ע סקנ"ו דדוקא במקום שבאין להוציא ממון על ידי עדים בעינן לפניו עכ"ל.

א"כ בענינינו שאין באין להוציא ממון אין צריך להיות לפני בעל דין, ואע"פ שהחניות מפסידין ע"י עדותן גם בפוטור עצמו השני מפסיד, ואעפ"כ אין זה נקרא הוצאת ממון (ופרט זה עדיין צ"ע).

ג

קטז) בקונ' מסורת אבותינו דף מ"ח (מהדו"ק) כ' בזה"ל בקונטרס של המערער כתב וכו' שאך הם יכולים לפסוק בדיני החלב שיש להם קבלה עד הגה"ק מהרי"ל דיסקין וכו' עכ"ל לא נאמר שם לשון זה אלא במהדו"ת דף ט"ו בהג"ה ערכו חשיבות מנקרי א"י מול מנקרי ארה"ב, ולא יותר.

וכן המענות שם הבלים, והם בעצמם מינו היום למשגיח מי שלא עסק ל' שנים בניקור ומפארים אותו עד למעלה, וכן מפארים את המנקר הזקן מירושלים ועושין כל דיבור ממנו לפסק הלכה וכבר הרבה שנים לא עסק בניקור.

ומש"כ אודות מנהגים, לא זו הטענה, אלא מה שהוא חלב אליכא דכ"ע מדאורייתא.

קיו) שם בדף מ"ט ד"ה והנה בעוה"ר ושם בד"ה והנה זאת — הוא שקר, לא הלכו להכשירים המקולקלים, ואפילו אילו היו הולכים אסור לחוש לזה במקום שצריך להפריש הקהל מאיסור ועיין לקמן סוף פרק י"ג.

קיוח) שם בדף נ"א בד"ה היום וכד"ה וכן — הכל שקר פשוט וממילא כל מה שמעתיק על זה מספרים אינו לענין.

קיט) שם דף נ"ה בד"ה במה וכו' שירפסו נוסח לאסור הבשר וכו' — הכל שקר לא כתבו לאסור וגם עוררו להרבנים בשתיקה כל הזמן עד תשרי תשמ"ג שיצאו בגלוי וממילא כל מה שמביא על זה מספ"ק אין לו מקום וכן כל מה שמביא אח"כ אין לו הבנה.

קכ) שם בדף נ"ז וזה לשון המערער וכו' — הוא ליצנות בלא שום הוכחה נגד דברי המעורר.

קכא) דף נ"ח באשר המערער אמר שיש לו שבעים ספרים על ניקור — הוא שקר — ומש"כ אודות ספרי ציונים שאותם אינו מביא (בעל קו' מסו"א) הנה מביא לעיל דף ל"ב ול"ג פאטא מספריהם.

קכב) דף נ"ט השמיט מן המכתב והפך הענין, ובמכתב מבואר להיפך.

קכג) דף ס"א וס"ב עשו צילום ממכתב וכיסו מן המכתב הרבה קטעים שבהם מבואר שיש חלב ולקטו שורה מכאן ושורה מכאן, עליונים למטה ותחתונים למעלה באופן מושפל מאוד, ועל מכתב זה אומרים שהמערער בעצמו אינו מזכיר רק שמנונית ולא חלב (לעיל דף ה').

קכד) שם בדף ס"ב זייפו המכתב הכחשה ועיין לעיל אות כ', ות"ד.

פרק ג'

עוד תשובות ובירורים על מכתבים שנתפרסמו

(המשך מפ"ב)

ענף א'

א

(א) בכ"ט חשון יצא הכחשה מהסמכות דארה"ק על מה שנתפרסם בשמם.

ולפי שעשו כזה פראפאגאנדע גדולה והדפיסו זאת בחוברות באופן אפיציעל כאילו יש עוד מכתב האומר שכל הערעור הוא שקר וזיוף והרבה אוכלים על סמך זה כי דרכם של אנשי זמנינו שלא להתבונן כלל, מפני הטרדה, ועוד, — ויש כזה מבוכה לכן נכרר בס"ד דברים כהוויתן ונעתיק המכתבים, וההכחשה וההחזרות.

(ב) בקונטרס מצב הניקור מהדורא שני' (אלול תשמ"ב) הופיע בשם הסמכות הנ"ל ג' כתבים, ב' חתומים בשמות וא' בלתי חתום.

מכתב א'

המכתב הראשון משנת תשמ"א חודש מנחם אב (ובקונטרס "מצב הניקור" הוא המכתב השני — דף כ' — ומכתב זה נתפרסם בשעתו ב"העדה") וזה לשונו.

אזהרה בענין ניקור

נחוג ומקובל בכל תפוצות ישראל למנות שוחטים ובודקים מומחים ויראי ה' מרכים שיש בידם כתב קבלה מחכם הראוי לסמוך עליו, ולעומת זה רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערביך ערבא צריך, ועי"ז רבא המכשילה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי כרת ר"ל, ומה שאומרים לסמוך ע"ד הרמ"א ביו"ד ס"י ס"ד ס"ז דבחצי הכהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים וכו' — ד"ז גופא צריך לימוד ובקיאות דאל"כ בקל יכשלו

באיסור חלב, ובהכבד יש חלב, בהטחול, וחומי דם בחלשון.

עוד יש לדעת מדי הנוב"ת יו"ד סי' ל"א עד כמה אפשר להניח בהצלעות לחלק הפנים, וכפי שהוסכם בשו"ת בית שלמה ח"א יו"ד סי' ק"ז המנהג בכל תפצות ישראל בגלילותינו לחתוך לחלק הפנים סמוך ממש לצלע שנים עשר והבשר שאחר צלע י"ב מניחים לחלק אחוריים ואין מועיל רק ניקור ממנקר הבקי לנקר חלק אחוריים וא"א לבאר כל פרטי הענינים כמבואר ברמ"א שם.

אך זאת דעתנו שאין כדאי לחפש קולות במקום שיש מחמירים באיזהו חלק כי בלא"ה יש שפע בשר בהכחמה.

ואשר על כן באנו להזהיר שכל הבא למלאות ידו במלאכת הניקור יהי זה דוקא אצל מנקר מומחה ויר"ש מפורסם ואחרי שהלז יתן לו הודעה ואישור שלימודו עולה יפה ובקי וזריו במלאכתו יופיע בפני בי"ד או חכם המקובל להורות הוראה להבחינו ואז יקבל ממנו כתב קבלה לסומכו למשרת מנקר.

פעי"ה ק ..... בחודש מנחם אב תשמ"א לפ"ק

חתומים כל החתומים

(ג) מכתב זה נכתב גם ב"העדה" אב תשמ"א. תוכן המכתב הנ"ל בקיצור (א) רבה ההזנחה בענין הניקור, (ב) גם לחלק הפנים צריך בקיאות ואומנות (ג) ללמוד ניקור רק אצל י"ש מפורסם ומומחה (ד) כל הבא להיות מנקר צריך ליקח קבלה אצל מנקר מומחה ואח"כ לעמוד לבחינה אצל מורה וליקח קבלה ממנו — ומשמע בפשטות דכוונתו גם למנקר חלק פנים — (ה) אין כדאי לחפש קולות בענין צלע י"ב.

ב

מכתב ב'

(ד) המכתב השני בי"ד תמוז תשמ"ב — (בהקונטרס הנ"ל דף ט"ז) והוא אישור על כרוז המנקרים — וז"ל כרוז המנקרים

אנו הח"מ מאשרים שכל הנכתב בספרו של הרבה"ג ר' ..... (שם המנקר שעליו כתבו הסמכות את ההכחשה דלהלן והוא הי" בארה"ב בתשל"ט — דברי הכותב) שליט"א.

**בניקור חלב הפנים הקדמי, מסיר את הקרום שעל
הבשר האדום עד סופו שנקרא בלה"מ ריפאלע וגם מנקר את
החלב שמתחת לקרום הנ"ל וחותר לאורך הגיד עד לחזה
ומוציאו וקולף את החלב מהגיד עד לקצהו של הבשר שהיא
המשך הכסלים של הירך ואח"כ מפריד את הבשר האדום
מראשי הצלעות ממקום חיבורן לעצמות הרכות וחותר
בסחתייהן מכל חלבן שעליהם, וכן קולף את הבשר האדום
מתחתיו במקביל המכסה את העצמות הרכות וכמו כן מצדו
השני קולף הריפאלע במקביל המכסה את הגיד הדם לכל
אורכו.**

**כל הנכתב כאן הוא להלכה וכן ראוי לנהוג ואין
לשנות בכל תפוצות ישראל ובגולה**

**כ"כ אנו מאשרים שחלק הקדמי והפנים הוא חלב
דאורייתא ויש בו איסור כרת**

ובאו על החתום ראש המנקרים וג' מנקרים דהערה

(ה) ועל כתב זה בא אישור מהסמכות הנ"ל בזה"ל —

פעיה"ק ... ת"ו יום י"ד לחודש תמוז שנת תשמ"ב

**אנו ה..... דפעיה"ק ת"ו מחזיקים טובה לכב"ת הרה"ג וכו'
כש"ת מוה"ר .... שליט"א (העסקן מירושת"ו שהבאנו ממנו
הטעיף בראש דברינו — הכותב) שהושיב כולל מיוחד של
ת"ח ירו"ש לברר ההלכות השייכות לדיני ניקור וכו' —
וכמו"כ הננו לאשר כי הרה"ח המנקרים שחתמו לעיל
בחת"י הנם ירו"ש ונאמנים בעבודתם בתורת הניקור
— ולמזהיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר ותבוא עליהם ברכת
טוב**

הכו"ח ה.... דפעיה"ק ת"ו.

(מקום החתימות)

(ו) ועל זה מוסיף בזה"ל,

הנני מצטרף בזה לדברי הגאון"צ ה.... שליט"א

וח"ש בצפ"י לרחמי שמים המרובים ותקותי כי יבא מזה זכות

הרבים כי הראש הכולל הרב הגי' ר' ..... שליט"א (המנקר שעליו כתבו הסמכות את ההכחשה דלקמן — הכותב) אתמחי גברא ואתמחי קמיע, כאשר כבר העידו עליו הרבנים המומחים הגדולים שליט"א.

נאום .... רב ואב"ד פציה"ק ת"ו.
עכ"ל מכתב השני

ז) ומבואר בלשון הסמכות דקאי על דברי המנקרים הנ"ל, דהא כתבו בזה"ל הרה"ח המנקרים שחתמו לעיל כחת"י עכ"ל — וכן מבואר בלשון ההוספה דקאי על דברי הסמכות ועל דברי המנקרים שכתב הנני מצטרף וכו' גם מוכח מדבריהם שהכולל שמדברים ממנו הוא הכולל "הלכה למעשה" ששני השמות שהזכירו, הם המנהל וראש כולל הלכה למעשה, — וכיון שהמכתב חתום הרי הכל אמת.

ג

המודעה

ח) מכתב ג' אינו מכתב ואינו חתום, אלא מודעה סתם בדף כ"ב בקוני מצב הניקור, בזה"ל,

מודעה נחוצה

חננו להודיע בזה להצבור החרדי די בכל אתר ואתר שה..... דעדה ..... עיה"ק תובכ"א החליטו שכל אברכים או רבנים ומשגיחים שרוצים אישור על ידיעתם ב"ניקור" ורוצים לקבל "קבלה" מה..... עליהם לעמוד לבחינה לפני הרה"ג (המנקר שעליו כתבו הסמכות את ההכחשה — הכותב) שליט"א והרה"ג ר' ..... שליט"א, ואחר קבלת אישור וסמיכה וחתמת ידיהם יתן ה..... מ..... עיה"ק סמיכה.

המעונינים נא לפנות אל הנהלת בית המדרש "הלכה למעשה" רחוב אלישע 2 בני ברק או אל המשרד שלנו ברחוב הסי' 7 תל — אביב טל. 294748 ת.ד. 4618 — ההנהלה.
עכ"ל המודעה

ענף ב'

א

חזרה א'

(ט) ועל זה בא ההכחשה מהסמכות הנ"ל בזה"ל,

פעיה"ק ..... ת"ו, יום כ"ט לחודש מרחשון שנת תשמ"ג

בירור דברים ואזהרה

בס"ד אחרי שראינו מה שזייף וסילף המדפים חוברת "מצב הניקור בארה"ב" בשמינו בשם ביהמ"ד "הלכה למעשה" מבני ברק וכתבו שם "מודעה נחוצה" עמוד כ"ב (וגם בעמוד כ"ח ס"ב) שהחלטת ה..... שכל אכריכים או רבנים משגיחים שרוצים אישור על ידיעתם ב"ניקור" ורוצים לקבל "קבלה" מה..... עליהם לעמוד לבחינה לפני ..... (המנקר הידוע שהזכירוהו בדרשות) וכו' ואחרי קבלת אישור וסמיכה לחתימת ידיהם יתן ה.... מ.... עיה"ק סמיכה, ועוד דברים שסילפו שם.

הננו להודיע שמעולם לא הוחלט כזאת ב..... וזה נדפס בסילוף ובזיוף בזדון.

ומה שכתבנו בתאריך י"ד לחודש תמוז תשמ"ב ונתפרסם בחוברת הנ"ל בנוגע להכולל הנ"ל ומה שמשמע מזה בנוגע לנאמנותו של המנקר הנ"ל הוא בטל ומבוטל.

וח"ש לאות אמו"צ ה.... דפעיה"ק ת"ו.

(חתימת כל השמות)

הנני מצטרף לכל מה שכתבו הגאווה"צ ה.... שליט"א — המחכה לישועה קרובה .... רב ואב"ד פעיהקת"ו

ב

חזרה ב'

(י) עוד יצא הכחשה בכתב עת "התאחדותינו" שיצא כשבוע לפני ר"ה תשמ"ג בזה"ל (הננו מעתיקים הכתב עת).

מהכא להתם ומהתם להכא

חבירינו היקר הרה"ג המפורסם ר'..... שליט"א האבדק"ק
..... חבר וועד הנהלת התאחדות הרבנים שהה לזמן קצר
בעיה"ק ..... תובב"א ובהזדמנות זו עמד על המחקר לדעת אם
יש איזה ממשות בהשערורי הגדולה שעשו איזה אנשים
מא"י אודות סדר ניקור הבשר שנהוג אצלנו בארה"ב כי
הפיצו מכתבים שונים וכאילו הרבנים הגאונים הצדיקים
שליט"א ה..... של .... מערערים על זה.

ביום ה' לסי' ראה כ"ג לחודש מנחם אב תשמ"ב נפגש
הרה"ג אבדק"ק .... שליט"א עם חברי ה..... שליט"א ודנו
בארוכה על סדר הניקור שבארה"ב, מודפס בזה צילום
מהמכתב שנחתם על ידי חמשת חברי ה..... שליט"א —
הגאון האדיר עמוד ההוראה ר' ..... שליט"א הגאב"ד שהה
בעת ההוא בארה"ב לרגל שמחת נישואי נכדו נ"י.

עכ"ל סופר ה"התאחדותינו"

(לשון המכתב מהסמכות)

פעיה"ק תובב"א יום כ"ג לחודש מנחם אב שנת תשמ"ב

בהזדמנות זו ששהה בפעיה"ק ..... תובב"א הגה"צ .....
שליט"א הגאבדק"ק ..... כעת בברוקלין יצ"ו.

הננו בזה להצהיר כי חוץ מהמכתב שלנו מחודש מנחם אב
תשמ"א שבו הזהרנו אודות הבשר שאחרי הצלע י"ב שהגאון
נו"ב ז"ל בשו"ת בית שלמה הזהירו שאין מועיל בו ניקור רק
ממנקר הבקי לנקר חלק אחוריים.

וכן הזהרנו בכלל שלימוד אומנות הניקור הוא צריך
בקיאות וזהירות כדי שלא יכשלו ח"ו באיסור חלב ודם.

לא יצא מאתנו שום פסק נגד הניקור הנהוג בארה"ב, ונאמנים
עלינו גדולי הרבנים הביד"צ התאחדות הרבנים דארה"ב
וקענענדע המפקחים שכתורה יעשו.

וע"ז באנו עה"ח ה..... פה עיה"ק תובב"א.

חמש חתימות — עד כאן העתק מן "התאחדותינו"

ענף ג'

א

(יא) וטרם שנדייק נביא עוד שני הכחשות המוכאים שם כפרי תמרים
דף ל"ז על שם העסקן האדם חשוב מירושלים שהזכרנו כראש דכרינו,
וז"ל,

הכחשה א'

בס"ד — יום ב' כסלו תשמ"ג פניה"ק ירושלים ת"ו בב"א.

בירור דברים לאמיתו נגד הזייפנים ומחרחרי ריב

לצערי פרסמו "מודעה נחוצה" בחוברת הסילופים, וכ"כ
בשמי שם, שהגאונים חברי ה..... שליט"א אמרו לי שהם
מוכנים ליתן כתב סמיכה למנקרים שעובר בחינה אצל מנקר
התל אביבי מ"מ, (ר"ת שם המנקר שהי' המעורר על החלב
בארה"ב בשנת תשל"ט — הכותב).

הנני מכחיש בכל תוקף שהוא שקר גמור ומוחלט כי לא
אמרו לי ולא שמעתי כזאת מה..... שליט"א, והם זייפו את
שמי.

(והוא גם נגד השכל שאם רוצים להשתמש כיודעי ניקור
ובוחנים יש לנו כ"ה בירושלים עיה"ק ת"ו מומחים גדולים יותר
מהתל אביבי, מ"מ, — שהם יראי ה') (אמר הכותב — הסוגר
הנ"ל הוא מבעל המכתב).

והרבה סילופים וזיופים ישנם בחוברת המסולפת הנ"ל,
שהוציאו בשם ביהמ"ד "הלכה למעשה" בסילוף ובזדון
והפיצוהו להכעיס, וגרמו לחילול — ית"ש — גדול,
ולהשפלת כבוד יריאיו ולמכשולות נוראות להמון עם שנגרם
ע"י פרסום עלילות שוא אלו על יראי ה' וגדולי ישראל
שליט"א בתפוצות ישראל.

והנני מזמינם לדין תורה, כי אם יש דין למטה אין דין למעלה.

השי"ת יתן בלבם שישובו בתשובה שלימה לשוב מדרכם הרעה, ושקר אין לו רגלים וקושטא קאי וניכרים דברי אמת.

א"ד המצפה לישועת חי כהרף עין.

החתימה — יונה 15 ירושלים עיה"ק

נ.ב. והנני להוסיף שהיות וכתוב על החוכרת שכאילו יוצא לאור ע"י כולל "הלכה למעשה" מבני ברק (שלמעשה נסגר כבר מלפני פסח תשמ"ב) (הסוגר הוא מבעל המכתב — הכותב) וזה שקר מוחלט כי הכולל אני הייתי ראש ההנהלה, ומעולם לא הוציא הכולל ולא לומדי הכולל קונטרס מזויף הזה, ויסכר פי דוברי שקר, והאמת יתגלה בעזהשי"ת — וח"ש.

החתימה

ב

הכחשה ב'

(יב) מהאדם חשוב הנ"ל — וז"ל,

עש"ק פי וירא י"ט חשון תשמ"ג — העדה (הוא שם הכתב עת) גליון ר"י

להודיע בשער בת רבים

י"ז מרחשון תשמ"ג

היות שראיתי חוכרת על שם כולל הלכה למעשה וגם יש שם מכתבים בשמי, נגד כשרות הכשר דק"ק ..... (שם) ציבורינו — הכותב) בארה"ב, הנני להודיע שלא אמרתי ולא כתבתי מה שנאמר שם וחתמו שמי שלא ברשותי. ח"ש החתימה — פעיה"ק ירושלים ת"ו

ג"א מצטרף להנ"ל ומוחה נגד מה שכתבו שם שמי שלא ברשותי ואין לי שום ידיעה ממה שכתוב שם. ח"ש הקי' ..... בלאאמו"ר הגה"צ אדמו"ר ..... שליט"א

ענף ד'

א

(יג) הנה לפנינו שני מכתבים (חתומים) — מודעה אחת (בלתי חתומה מרבנים אלא מהנהלת כולל) — ושני מכתבי חזרה ובהם הכחשות (חתומים — מן הסמכות דארה"ק) ועוד שני מכתבי הכחשה מהנ"ל.

(יד) והנה המכתבים של הסמכות מלבד שהם חתומים וגם נמצא צילום הכתב יד, הם גם מעידים על זה שאכן יצאו, וכדנפרש.

(טו) בחזרה א' מכחיש את המודעה, אבל מאשר שיצא מכתב ב"ד תמוז תשמ"ב (אלא שחוזרים בהם ממה שכתבו באותו מכתב אבל מודים שיצא).

(טז) בחזרה ב' מאשרים את מכתב א' ממנחם אב תשמ"א אבל כותבים שיותר מזה לא יצא מאתם פסק בענין זה (ולקמן נחקור מה כוונתם בס"ד) הרי עכ"פ שמענו אישור על מכתב א' — ושני המכתבים יצאו.

ב

(טז) ועתה נתחיל לחקור — מה כתוב במכתב א' —

ראשית — שאין כדאי להקל בצלע י"ב נגד המחמירים.

(חי) שנית — מחייבים למנקר פנים לקחת קבלה אצל מנקר מומחה וגם אצל מוסמך להוראה — ואעפ"י שבמכתב אין נזכר תיבות "פנים" מ"מ מדכתבו "כל הבא למלאות ידו במלאכת הניקור" משמע גם מנקרי פנים, וגם כי סתם מנקרים ורוב מנקרים הם מנקרי פנים דהא בכל קהלות חרדים אשכנזים אין אוכלים היום אחוריים — וכל המשך — המכתב קאי שם על חלק הפנים — ודעתם שלפי מצב דורינו אין לסמוך על המבואר בפוסקים דניקור הפנים הוא קל, כי לדידן גם בזה רבה המכשלה וחסור הוא — ואת שני ענינים אלו חיזקו בחזרה ב' תשמ"ב כ"ג מנ"א — והוא נגד בעלי הפרי תמרים שמאריכים להקל בשניהם.

(יט) שלישית — ז"ל המכתב — רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערבך ערבא צריך ועי"ז רבה המכשילה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי כרת ר"ל, עכ"ל.

ועתה נחקור על מי כיוונו — לדידי פשוט שכיוונו דייקא על אמעריקא וגם על יוראפ, כפי שהצענו לעיל השתלשלות הענינים, וכפי הנשמע על הטעיף דפתיחת זמן חורף תשמ"ב לכולל "הלכה למעשה" שהבאנו קצת לשונו לעיל (הטעיף נמצא ואפשר לשמוע) העסקנים נתעוררו מההזנחה שמצאו מנקרים (יותר מאחד) באמעריקא, ואז הלכו אל הסמכות הנ"ל ובלי ספק ספרו להם (או אולי גם העידו להם) את המצב הנורא דארה"ב ועל זה יצא המכתב, בלשון סתום שלא לפגוע.

ונביא על זה כמה ראיות.

א] בחזרה ב' הנ"ל מבואר — חוץ מהמכתב דאב תשמ"א לא יצא מאתנו שום פסק נגד הניקור הנהוג בארה"ב עכ"ל משמע דעם האזהרות דשנת תשמ"א כן כיוונו לארה"ב וזה מפורש, א"כ פשוט דלא פלגינן דיבורם, וכל נוסח המכתב (שרבה המכשלה וכו') על ארה"ב הי' הכוונה.

ב] גם בלא שיכוונו בפירוש, הדברים מצד עצמם נופלים על ארה"ב, שהרי כותבים שע"י שמלמדים כל מי שרוצה לכל מי שרוצה ובלא שיצטרך קבלה, עי"ז רבה המכשילה, והרי באמעריקא הוא כך, הלא רק יחידים יש להם קבלה ותשעים אחוז או יותר אין להם קבלה (גם רובם אין יודעים ההלכות), ולא עוד אלא שבעלי פרי תמרים העמידו שיטה שאין צריך קבלה, א"כ לדעת המכתב רבה המכשילה בארה"ב גם בלי שיוכיחו זאת בעליל.

ג] אי אפשר שיכוונו על ארה"ק, כי על השחיטה הציונית בודאי לא התכוונו כי אין מתעסקים להזהירם ומעולם לא התעסקו אתם, אלא מאי על השחיטה של עצמם, למה צריך מכתב יתקנו בלא פרסום מכתב, — גם הלא בזה מוציאים לעז על המנקרים שלהם ועל הניקור שלהם, ובאמת המנקרים שלהם טובים וגם הניקור טוב, — גם הלא כתבו בזה"ל ובאמת ערבך ערבא צריך עכ"ל דהיינו שגם המלמד מפוקפק, וזה אי אפשר לומר במנקרים הזקנים שלהם שיש להם קבלה טובה מדור העבר — גם הלא בעצמם העידו על המנקרים שלהם שהם יראי ה' ונאמנים בתורת הניקור (מכתב ב') אלא על כרחך כוונתם על חו"ל — ועל איזה מקום בחו"ל — וכי רק על יוראפ, באיזה צדק נוציא עליהם לעז שהם יותר מקולקלים מארה"ב בשעה שידוע ההיפך שסדר השחיטה וההשגחה והניקור מעולים ביוראפ יותר מארה"ב — אלא על כרחך כל חושב בישרות יודה שכוונת המכתב הי' עכ"פ גם על ארה"ב — ועל איזה חוג בארה"ב — לא הרחוקים האוכלים בשר האו — יו הי' איכפת להם כי

אתם אין להם עסק, וגם כי להם אין מגיע דבר הסמכות דארה"ק אלא על כרחך על החוגים החרדיים התכוונו — זהו המשפט הישר. ומלכר כל זה עיין בתחלת השתלשלות (פרק א' אות ח') הענינים בדברי הטעיפ דפתיחת כולל "הלכה למעשה" מבואר שהדורש ההוא הי' השתדלן בענין מכתב זה ומפרש להדיא שהכוונה על ארה"ב והמקומות החשובים שבארה"ב. וכל הראיות האלה נותנים שהמכתב הנ"ל (מכתב א') מאשר את דברי המעוררים כאן בארה"ב — בין יודו בין יכחישו.

(כ) והנה הביאו החזרה ב' הנ"ל בהתאחדותינו בכוונה להכחיש את השערורי' (כמבואר בלשונם לעיל) (גם סילפו שהשערורי' הוא בנוגע ל"סדר ניקור" ולא הזכירו הזנחה) והמדייק יראה שהמכתב שהביאו הוא יותר נגדם מאשר לסייעתם, כדביארנו לעיל ומהאי טעמא שוב לא הביאוהו בפרי תמרים ובמסורת אבותינו.

(כא) הם מצלצלים עם המכתב דהסמכות של ארה"ק (כ"ג חשון תשמ"ג) שבו כותבים בזה"ל שלא נשאר כל ספק שהאטליזים החרידים בארה"ב הוא כפי שנהגו במקומותיהם וכו' שכל המוציא לעז על ניקור זה עתיד ליתן את הדין עכ"ל, א"כ למה לא מקבלים גם דעת הסמכות הזה להחמיר דהיינו לחייב המנקרים ליקח קבלה, ולהחמיר בצלע י"ב, ואיך אומרים שאינם כפופים לבני א"י ומחפשים רק הקולות כמו שנוח.

ג

ועתה נדייק במכתב ב'

(כב) ראשית — המנקרים מעידים על אותו מנקר (שהי' באה"ב בתשל"ט).

(כג) שנית — המנקרים כותבים שהסדר שלהם הוא הלכה (ולא מנהג) בכל תפוצות ובגולה, (ומש"כ בכל תפוצות ישראל ובגולה מן הסתם אין כוונתם לציונות אלא לישנא בעלמא הוא ודו"ק) ועל פרט א' מן הסדר הזה התפלפל א' מן הרבנים כאן (שרק עתה נכנס לענין הניקור) והפך עולם ומלואה שאינו אלא מנהג, ועל זה הי' מקום לפרש שכל המערכה בענין החלב סביב מנהגים הוא, (וזהו מה שהתכוונו הסמכות לומר בהחזרה הב' וכדלקמן).

כד) ואנו מוכרחים להפסיק ולהזכיר — מבלי שנכנס להכריע עם מי הצדק — הנה כולם צועקים על המעוררים, היתכן שמהרהרים על הקבלה מדורות שלפנינו — והקבלה לקולא (ובאמת לא היו דברים מעולם, כי המעוררים לא אמרו כזאת) והנה כאן עומדים מנקרים זקנים שיש להם קבלה מגדולי הדור הקודם הן מן המנקרים הן מן הרכנים, וכל ימיהם עסקו בזה, ובא א' שאין לו כזה שום קבלה ושזה עתה נכנס לתוך הענין, ואומר פשט בספר ומתוך זה חולק על קבלתם — והקבלה לחומרא — הם אומרים שהוא הלכה, והוא אומר שהוא רק מנהג ואפשר להקל, ואין שום א' צועק היתכן שמהרהר על קבלת הדורות שלפנינו אלא כולם מצדיקים אותו.

כה) ועוד יותר, כשעמדו המנקרים לפני הסמכות דשם בכ"ג חשון תשמ"ג, מביאים בפרי תמרים דעת מנקר זקן אחד שאמר בענין א' להיפך מכל ספרי הפוסקים והניקור, הלכה פשוטה שכולם מודים בה גם כל המנקרים, ובפרי תמרים כותבים עפ"י דברי אותו זקן שהוא מנהג איזה מקומות ואין תולין דברי יחיד שמא מחמת זקנותו או שארך הזמן מעת שעסק בזה טעה (פרי תמרים דף מ"ד סעיף ג' ודף קל"ז וקל"ח עיי"ש וביאור הענין בדריקנות לא כאן מקומו) — רצינו להראות באיזה דרך שוקלים — ונחזור לענין.

כו) שלישית — המכתב מאשר שהמנקרים של העדה דשם נאמנים בעבודתם בתורת הניקור (אינו מאשר פרטיות ההלכה הנזכר לעיל שם אלא באופן כללי).

כז) רביעית — המכתב נותן תשובות חן למוסר הכולל "הלכה למעשה" ומשבח הכולל.

כח) חמישית — המצטרף אל המכתב מוסיף על שבח הכולל הזה שיבא ממנו זכות הרבים באשר כי הרב פלוני (היינו המנקר דשנת תשל"ט) הוא ראש הכולל ואיתמחי גברא ואיתמחי קמיע, — ושהעידו עליו הרכנים המומחים הגדולים.

כט) שישית — שהכולל "הלכה למעשה" הי' קיים בי"ד תמוז תשמ"ב.

ל) שביעית — שמנהל הכולל העסקן מירושלים וראש הכולל שניהם נזכרו במכתב משמע שעבדו אז יחד בשלום ושלוה בי"ד תמוז תשמ"ב.

ד

לא) ועתה נדייק המודעה הנ"ל.

ראשית — המודעה היא לכל אתר ואתר (לכאורה לא לירושלים או לאו דוקא לירושלים).

שנית — בהמודעה נזכרים ב' שמות (לקבל מהם כתב קבלה שצריך המתחנך לניקוד לקבל ממנקר מומחה).

שלישית — המודעה לא יצאה בעילום שם אלא חתום עליה הנהלת כולל "הלכה למעשה" וגם אדרעססע עם מספר טעלעפאן אבל זמן אין כתוב עליה.

ה

לב) ועתה נדייק חזרה א' מהסמכות (מאוחרת בזמן והקדמנה להסמיכה להמודעה דקאי עליה)

תוכן החזרה בכללה — א) נגד המודעה, ב) חוזרים מחלק ממכתב ב' הנ"ל, ואלה הפרטים —

ראשית — מכחישים שלא היתה החלטה כזו הנוכרת בהמודעה, אבל מזכירים רק א' משני השמות שנוכרו בהמודעה.

שנית — כותבים שהמודעה נדפסה בסילוף ובזיוף ובזדון גם פותחים בזה"ל, מה שסייף וסילף המדפיס וכו' עכ"ל.

שלישית — כותבים בזה"ל ועוד דברים שסילפו שם עכ"ל.

רביעית — מאשרים שכתבו המכתב די"ד תמוז תשמ"ב.

חמישית — חוזרים ממה שכתבו בנוגע לנאמנות של המנקר הנ"ל — ובפשטות משמע שחוזרים גם מן הדברי חיזוק שכתבו בנוגע להכולל הלכה למעשה, דאם לא, למה להם להזכיר הכולל יכתבו ישר ומה שכתבו בתאריך י"ד תמוז תשמ"ב ומשמע ממנו בנוגע לנאמנותו וכו' — ואולי יש לדחוק שאין כוונתם אלא על נאמנות המנקר — ובכ"ל אופן פחיתות הכבוד יש מן ה"שון לחברי הכולל לשעבר.

שישית — משמע לפי זה לכאורה שבכ"ט חשון תשמ"ג עדיין הי' הכולל קיים דאם לא כן למה להם בכלל להזכירם.

ענף ה'

(ג) ועתה נסדר הקושיות על חזרה א' (הנזכרת באות שלמעלה).

ראשית — מאד יפלא שהוציאו מכתב חתום בשש חתימות בפרטיות כאילו אירע כאן ענין גדול, וכי מה אירע, א' בלתי ידוע ובלא חתימה הדפיס מודעה בשם "כולל הלכה למעשה" שהחליטו לתת קבלה ע"י אותו מנקר, וכי מי אחראי על מה שמדפיסים היום בלי חתימה, הן הדפוס הפקר, ופאשקעווילן יוצאים, ואין שום אחריות להם, — ועוד, וכי מי מכריח אותם לתת הקבלה, — כשיבא א' על סמך אותה מודעה לקחת קבלה יאמרו לו שאין די באותו מנקר וצריך עדיין להבחן אצל המנקרים שלהם — ומה הרעש שנתרעשו —

היחידים, שלהם איכפת הדבר, הוא הנהלת הכולל "הלכה למעשה" כי בשמם יצא, ואם הוא זיוף הם צריכים להכחיש — וממ"נ אם עדיין הי' קיים הכולל יפנה הסר"ד אל הנהלת הכולל ויתבע אותם שיוציאו הכחשה, ואם באמת נעשה כאן זיוף לא יעכב שום הנהלה לעשות זאת, ומכש"כ אחר שקבלו מכתב חיוזוק, בודאי לא ישלמו רעה תחת טובה ויצייתו, — ואם כבר לא הי' קיים הכולל, ואין אל מי לפנות יוציא הסר"ד פתקא שנתפרסם כאן טעות, וזה מספיק לכל היותר, כי הלא אין נצרך רק להודיע להעולם שלא ע"י אותו מנקר יתנו קבלה, — ואם בעיקר רצו לחזור ממה שכתבו נאמנות על אותו מנקר, יחזרו בהם וישימו החזרה בראש המכתב שהוא העיקר ויספחו לזה הוספה שגם המודעה שנדפסה אין לה תוקף.

(ד) שנית — יפלא על הלשונות שפותחים בזה"ל מה שזייף וסילף המדפיס חוברת "מצב הניקור בארה"ב" וכו' וזה נדפס בסילוף ובזיוף ובזדון עכ"ל, מה חרי האף הגדול הזה, וכי איזה חורבן יוצא כאן וכנ"ל, ומה הי' חסר אם יודיעו סתם שלא הי' החלטה כזו, ומה כל החרדה הזאת להוציא מכתב חריף חתום בשש חתימות עם לשונות כאלה, שכין המון המהרסים דהיום אין זכור מי עוד זכה למכתב עם לשונות חריפים כאלה.

(ה) שלישית — יפלא על עצם ביטול הנאמנות — הנה ב"ד תמוז משבחים אדם ידוע ותולין בו תקוות זכוי הרכים ושרבנים חשובים מעידים עליו וכותבים עליו "איתמחי" גברא "ואיתמחי" קמיע (לשון איתמחי פירושו שמומחיותו ידוע ומוחזק) ובחודש ושני חדשים אח"כ כאב ובאלול יוצא על שמו מודעה ולא נזכרו הסמכות להכחישו (הקוני

מצב הניקור יצא כאב ואח"כ כאלול) וכעור שני חדשים בכ"ט חשון מוציאים מכתב בשש חתימות לכזותו כרכים — מה התרחש ביני לביני — מאיגדא דמא לבירא עמיקתא בזמן קצר כזה (ולא עם איש אחד בלבד).

לו) ועוד, מדוע נזכרו ג' חדשים אחר יציאת הקונטרס, אם באמת המכשול כל כך גדול שצריך לצאת כלשונות חריפים ובזיונות וצריכים שש חתימות למה לא יצאו תיכף על הזיוף וחורבן הנודא הזה, ואין עולה על הדעת שלא ידעו, כי הסמכות הוא מקום ציבורי גדול שהכל מגיע לשם, ועכ"פ א' מן השייכים להתם כודאי הגיע לו הקונטרס שהי' נפוץ לאלפים, והענין הי' מרעיש העולם.

לז) ועוד, אולי אפשר לדעת בשביל איזה עוולה ביזו לאותו מנקר ועל איזה סמך פסלו נאמנותו — ואין לומר בשביל ציונות כמו שצועקים כאן בארה"ב דאם כן מעיקרא מאי קסבר, הלא הציונות לא בין י"ד תמוז לכ"ט חשון נתחדש, הלא ידעו מלפנים באיזה מקום הוא עובר, ועוד הלא מסתובבים אצל אותו סמכות אנשים רקובים מציונות מדופן לדופן וגם באים לשם אנשים מכל החוגים ונחשכים לאנשים מכוכדים ולכן אין לומר שכל כך נוגע לנפשם ענין זה.

לח) ועוד מה הועילו עם ביטול הנאמנות הרי עדיין המנקרים החשובים שלהם מעידים עליו כמבואר הסכמתם בספר שהוציא (או שיוציא) אותו מנקר, וגם הרבנים מעידים עליו כמבואר בהמכתב (אולי רבנים הכוונה להמנקרים שהם ת"ח) (כרוז הוצאת הספר עם ההסכמות כבר יצא לאור).

לט) ועוד, את מנקדי ארה"ב הבלתי מוכרים להם הכשירו בכל דהו, ואת אותו מנקר ששבחוהו וכתבו עליו "אתמחי" גברי פסלו בכל דהו.

אם כל כך נגע לנפשם המכשול פן יקבלו המנקרים תעודה על סמך אותו מנקר (הידוע למומחה כאומנותו וראש מנקרים) ופחדו עד שהוצרכו להרעיש עם מכתב חזרה — למה לא פחדו על נפשם ולמה לא ראו חרבן כמה שהכשירו את כל האטליזים החרידים בארה"ב כסתמא, והסמיכו כזה את כל אותן עשרות המנקרים הבלתי מוכרים להם כלל, למה לא פחדו ממכשול זה, הלא מכש"כ שהי' להם להתרעד ולהוציא כתב חזרה רועשת.

וכי באותו מנקר ראו יותר חרבן ומכשול מכל המנקרים שבארה"ב שיש ביניהם קלים (וגם חפשיים ונכרים הרבה עם היתר של א' עומר על גביהם).

(מ) ורב א' תירץ בדרשה בשם הרב כותב החזרה שראה על מראית עין וגם אמרו לו שהוא חשוב לכן כתב עליו איתמחי גברא וכו', ותירוצו זה אינו אלא קושיא כפולה, היתכן שראש בעל סמכות חשובה יתן נאמנות חתום בכתב לאיש, בלי האחריות הדרוש, (בודאי לא ה' תירוצו זה אלא התחמקות מאותו רב) ועוד דלשון "איתמחי" אינו לשון של אקראי אלא כאומר ביודעי ומכירי קאמינא.

(מא) גם קשה למה בטלו יחסם הטוב לגבי הכולל "הלכה למעשה" לפרסם עליו דברים שיש בהם משמעות ולזול ואפילו נאמר שכבר לא ה' קיים הכולל מ"מ הוא פגיעה בלומדי הכולל לשעבר, ואפילו נאמר שלא התכוונו אלא להמנקר מ"מ יש בלשונם משמעות ולזול להכולל — ואם כדבריהם שא' בלתי ידוע סילף וזייף, למה מטילים האשמה על לומדי הכולל ועל אותו מנקר ראש הכולל.

(מב) רביעית — באמת אין מוכרח שה' בפרסום המודעה זדון ולא סילוף וזיוף, כי אפשר לקיים שני הצדדים, ומעשה שה' כך ה' (בדרך אפשר) הן זאת ברור ומפורש במכתב די"ד תמוז שחודש לפני הדפסת הקונטרס מצב הניקור (שיצא בחודש אב) היו כולם בשלום ושלחה וחביבות גדול כמבואר בהמכתב, ומן הסתם דברו יחד בחביבות ומן הסתם לא רק פעם אחת, ובין השיחה ה' גם מענין נתינת קבלה למנקרים שהם מחמירים בה כמבואר במכתבם דתשמ"א ולכן דברו ביניהם שנחלט לקחת קבלה ממנקרים מומחים וסברו השומעים שהכוונה על אותו מנקר או "גם" על אותו מנקר, וכיון שדברו מהחלטה וממנקר מומחה סברו שכך היתה כוונת הסמכות, ובאמת היתה כוונתם על המנקרים של עצמם, ושני הצדדים צודקים.

ובאמת אפשר לומר שהמודעה לא דקדקה בלשונה ולא עלה על דעתם שיתהוו סכסוכים והם לא כתבו על ירושלים אלא על שאר מקומות כמבואר בהמודעה "לכל אתר ואתר" וכוונתם ה' רק לפרסם שצריכים להבחין אצל מנקר מומחה וכיון שבבני ברק וכו' נמצאים אותן מנקרים בקירוב מקום כתבו שמותיהם אבל לא היתה הכוונה להוציא מנקרי ירושלים — ובאמת גם במכתב הסמכות הזה מכחישים רק ש"כל"

אברייכים וכו' צריכים להבחן אצל אותו מנקר על זאת לא הי' החלטה אלא יכולים להבחן גם אצל מומחים אחרים ולפי זה אין שום סתירה (והסמכות הי' במצב דחוק מצד אמעריקע והתחמקו באופן זה שהשאירו לעצמם פתח לתירוץ).

(מג) חמישית — אם רוצים להכחיש מודעה למה מוכרח להזכיר שמות ולבייש, ולמה אין די אם מכחיש המודעה בסתמא.

(מד) ועוד בהמודעה נתפרשו שני שמות ומדוע תפסו במכתבם רק שם אחד, הלא אם לא הי' החלטה כזו גם על השני לא הי' (ואולי משמע שדוקא על האחד לא הי' החלטה אבל על השני כן הי' החלטה, א"כ אין כאן סילוף דהם טעו שקאי על שניהם).

(מה) ועוד יציאת "המודעה נחוצה" הוא ענין מקומי השייך להסמכות דשם ואינו שייך לאמעריקא ואם כן למה דייקא בזמן שבאו האמעריקאים ועל ידם דייקא נזכרו בהודעה זו לכתוב נגדו מכתב הלא האמעריקאים לא הי' להם מה לחדש במודעה זו.

גם קשה למה הוצרכו לפרסמו בארה"ב הלא זה ענין הנוגע לא"י.

(מו) שישית — כתוב בחזרת הסמכות הנ"ל בזה"ל, ועוד דברים שסילפו שם עכ"ל, ילמדנו רבינו איזה סילוף מצאו, הלא האריכו בלשונם ירמזו עכ"פ — אנחנו עברנו על כל הקונטרס כמה פעמים ולא מצאנו שום סילוף (לבד מה שכפרי תמרים פרסמו כתב בשם אותו אדם חשוב שחתמו שמו שלא ברשות, אבל אין אמיתיות הכתב שכפרי תמרים ברור כי יש כמה סתירות ועיין לקמן — אבל בכל אופן הדברים שבקוני מצב הניקור בעצמם ישרים הם).

(מז) וב"ז זה מוכיח שלא חוסר נאמנות יש כאן אלא דחיפת אמעריקא לבייש אותו מנקר, כי הוא הי' המעורר בתשל"ט וזאת היא הסיבה שצעקו עליו כאן באמעריקא בדרשות וחוכרות כמפורש בדבריהם.

(מח) ולהדורשים דפה הלך בחיים שלהם להציגו כציוני ולהשפילו ככל אשר מצאה ידם, ואיני יודע אם כן או לא, אבל ברור שה"מין מבני ברק" וה"פוסק הדור" האמעריקא, שני עמודי התווך של האגודה הציונית, ומחזקים תמיד את המדינה הציונית לעיני כל אומות העולם,

וה"פוסק הדור" הכתיר לבעגין הרשע לדבר בשם כלל ישראל וזה עתה נתן מכתב שיתיישבו ב"עמנואל", וה"מרן מכני ברק" ג"כ פרסם בלי הרף על בעגין ימ"ש שהוא מנהיג ישראל ומדבר ציונות מזמן לזמן ונוטע דעותיו בשומעי לקחו הם וכיוצא בהם (כגון האדמורים מגור וויזניץ) הממלאים את בית ישראל בטומאת המינוח הציוני ולמה אין אנו שומעים עליהם את הצעקה "ציונות" אלא אדרבה מנשאים אותם ומקרבים אותם ומתקרבים להם ושומחים אתם, וכן ה"איד" מכריז עליהם בתמידות שהם גדולי הדור ואיה צעקת ה"ציונות" שצעקו וצועקים מול אחר בלתי מפורסם שמצא לפרנסתו לעסוק בענין הניקור אצל השחיטה הציונית — וכן הכבוד שנעשה לקאטש הרשע הציוני המפורסם, ואיה ההרגש נגד ציוני הנוגע כל כך לנפש — הבוחן לבות יודע, אם לעקל אם לעקלקלות.

* *

ענף ו'

א

מט) ועתה נדייק חזרה ב' דהסמכות (הובא בהתאחדותינו לפני ר"ה תשמ"ג וזמנה כ"ג מנ"א תשמ"ב). ראשית — מאשר ומחזק המכתב א' הנ"ל — מנ"א תשמ"א — להחמיר בצלע י"ב, ומזהיר שכל המנקרים צריכים קבלה ממנקר מומחה ומבעל הוראה מוסמך.

נ) שנית — כותב חוץ ממכתב הנ"ל לא יצא מאתנו שום "פסק" נגד הניקור הנהוג בארה"ב (כבר דייקנו לעיל דמשמע דמכתב תשמ"א כן הי' לארה"ב) ונאמנים עלינו גדולי הרבנים הביד"צ התאחדות הרבנים דארה"ב וקענעדע המפחקים שכתורה יעשו עכ"ל — ועתה נחקור.

הנה פשוט דהמכתב לאפוקי בא, ואין מה להוציא אלא המכתבים די"ד תמוז תשמ"ב (כחודש לפני מכתב חזרה זה) כי יותר מכתבים לא כתבו בזה, לא הם — ולא אחרים בשמם ואין לומר שמכחישים שלא הי' מכתב כזה שהרי במכתבם כ"ט חשון תשמ"ג מאשרים אותו, אלא על כרחך או מפרשים אותו או חוזרים ממנו ואין הלשון משמע חזרה, דהא אין כותבים שחוזרים בהם אלא שלכתחלה לא יצא מאתם "פסק" — פי' "פסק" לא יצא אבל מכתב יצא, והיינו שאותו מכתב לא הי' "פסק" — ורצונם בזה דהמכתב די"ד תמוז של הסמכות קאי על דברי המנקרים

שלחם המובאים לעיל במכתב, ומחזקים את המנקרים שכותבים סדר ניקור ואומרים שהוא הלכה קבוע גם כגולה בכל תפוצות ישראל ואותו רב (הנזכר במכתב חזרה דההתאחדות) חלק עליהם דאינו אלא מנהג — לכן כותבים עתה בכ"ג אב דמה שחיזקו את דברי המנקרים דלעיל לא הי' כוונתם על פרטיות ההלכות להסכים עליהם אלא רק שהם יר"ש ונאמנים בדרך כלל, אבל פרטי מעשה הניקור שעושים אם הוא הלכה כמו שהם אומרים או מנהג כמו שהרב ההוא אומר זה ענין בפני עצמו ומזה לא דברו, והיות שבארה"ב אין עושין כאותן מנקרים ולפי דעת אותן מנקרים עוברים על הלכה, נמצא דאילו הי' המכתב די"ד תמוז מתפרש שמסכימים על כל פרטי ההלכות של המנקרים דשם א"כ כתבו פסק נגד הנהוג בארה"ב, לכן מפרשים דאותו מכתב לא הי' "פסק" אלא הסכמה כללית על יר"ש ונאמנות, ונמצא שלא יצא מאתם שום "פסק" נגד הניקור הנהוג בארה"ב.

נא) אבל יש לדקדק מה כוונתם "נגד" ארה"ב דמשמע שהי' בדבריהם פסק אך לא נגד ארה"ב והיינו שבמקומות אחרים מסכימים עם דברי המנקרים שסדרם הוא הלכה קבוע ולא מנהג, גם בחו"ל, חוץ מארה"ב, (שהרי המנקרים כותבים בפירוש "כגולה") וזה לא יתכן דהא לפי דברי המנקרים אין מקום לחלק שהרי הם כותבים "בכל תפוצות ישראל וכגולה" משמע פשוט שאין מחלקים בין מקום למקום, א"כ הדברים דמכתב זה "לא יצא מאתנו שום פסק נגד הניקור הנהוג בארה"ב" הוא סתירה מני' ובי', דאם רק נגד ארה"ב לא יצא, משמע דבשאר מקומות התכוונו לפסוק כמותם, וזה אינו כמותם שהם אין מחלקים, ואולי הא גופא קמ"ל שהם חולקים על המנקרים ומחלקים בין מקום למקום, וזה דוחק גדול דבשלמא לחלק בין א"י לחו"ל של היום מוכן שבא"י יש להם מנהג המקום (כדברי אותו רב) ובחו"ל אחר החרבן הכל נתבלבל ואין שום מנהג, אבל איך נחלק בין ארה"ב לשאר ארצות חו"ל שאין שום טעם לזה, ואפילו בין א"י לחו"ל אין לחלק אלא במנהג ולא בהלכה קבוע, לבד אם ידוע הדבר מקדמת דנא בפוסקים כגון שיטת ר"ת והגאונים, ולא שיבואו עתה ויאמרו.

נב) ועוד, נדייק המשך דבריהם "לא יצא מאתנו שום פסק נגד הניקור הנהוג בארה"ב ונאמנים עלינו גדולי הרבנים וכו'" שכתורה יעשו" עכ"ל, משמע שבארה"ב אין רוצים להתערב ומניחים אותו להרבנים דשם על כן לא התכוונו בפסקם נגד ארה"ב, זהו הפשטות — משמע שבפעם דעתם

אינו כך אפילו בארה"ב אלא כפסקם בשאר ארצות חו"ל, אך כיון דיש בארה"ב רבנים אין רוצים להוציא פסקים לשם, א"כ חולקים על דברי אותו רב החולק על המנקרים.

אבל אילו נאמר דכוונתם לכתוב שלא התכוונו לפסוק כלל על שום מקום (רק להעיד יר"ש וכו') א"כ ליכתב "לא יצא מאתנו שום פסק" ולשתוק.

(ג) ומן הסתם דקדקנו יתר על המדה, מ"מ עוד מעט נשאל, דכותבים בזה"ל ונאמנים עלינו גדולי הרבנים וכו' עכ"ל, והשאלה מה הדין עם החניות שאין להם שום השגחה — (כעדות הרבנים דארה"ב באסיפה ובכרוז להתאחדות ד' בראשית, ועוד) שהסמכות הנ"ל הכשירן בסתמא במכתבם דכ"ג חשון תשמ"ג, ועדיין בהכשירן עומדים (ולא פרסמו מכתב נגד זה, כי לא ראו בזה חורבן כמו ה"מורעה נחוצה" שיצאה שם) ועדיין החניות בלא השגחה עומדים (כדמשמע בה"איד" פ' ראה תשמ"ג במאמר מזכיר ההתאחדות, ודו"ק, וכן כתבו שם בפ' בשלח (ע' 44) ששאר החנותים שהזכירו (כעשרים מקומות) אינו תחת השגחתם עד שיפרסמו, ומעולם לא פרסמו אח"כ שהם כבר תחת השגחתם).

ב

(נד) ועתה נבא לדייק דברי כותב ה"התאחדותינו", וז"ל,

חבירינו היקר הרב וכו' שהה לזמן קצר בעיה"ק ירושלים תובכ"א ובהזדמנות זו עמד על המחקר לדעת אם יש איזה ממשיות בהשערורי' הגדולה שעשו איזה אנשים מא"י אודות סדר ניקור הבשר שנהוג אצלנו בארה"ב כי הפיצו מכתבים שונים עכ"ל.

(נה) ונקדים, — בדברינו מזכרים שני פתגמים (א) סדר ניקור, (ב) הזנחה ומכשולים — סדר ניקור, פירושו קביעות ההלכה מה צריך לעשות, וכשאומרים שהסדר טוב או אינו טוב, פירושו אם ההלכות ואופני העשיות המקובלות אצלם הם טובים או לא, ובוה שיך לומר שחולקים על הראשונים, דהיינו אם ברור שקבלתם אמיתית ונכונה מגדולי עולם בקיאים בניקור, אז נמצא שהחולק על זה חולק על אותם גדולים, — וענין הב' הזנחה ומכשולים, פירושו אפילו יודע הסדר כשבוחנים אותו אבל מתרשל או פושע ומשאיר חלב, ומכש"כ אם לכתחלה לא למד היטב ואין קבלתו קבלה, ופשוט שבזה אין שיך מחלוקת על הראשונים, אלא להיפך המתרשל או לא למד בועט בראשונים ובתורה עצמה,

והמעוררים עליהם מקיימים דברי הראשונים.

(נו) ועתה נבא לענין — הנה בקיץ תשמ"ב אע"פ שבחוץ עדיין לא יצא הסער אבל בין הרבנים והמנקרים עצמם הי' סער גדול מתחלת הקיץ ובמשך כל הקיץ אודות הניקור, ונתגלה לעיניהם מכשולים חמורים, לא מנהגים ולא חילוקי דעות באיזה הלכה, ובעינים רואים הבחינו בו באסיפה דא' בהעלותך לא ע"י סיפורים או עדיות.

לבד זה היו גם סיפורים ועדיות מתהלכים ביניהם, דברים ממשיים, ולא מדומים, אלא דברים כדרכונות ממנקרים מומחים, הן ממנקרים העובדים כאן הן ממנקרים (לא מאחד בלבד) מא"י גם ידעו כולם בסוף הקיץ מעדיות המנקרים שחתמו על כתב לפני רבנים גם ידעו מן הבשר עם חלב שקנו המעוררים, ושהצעקה הוא אודות חלב חמור אליבא דכ"ע.

(נו) ולכן לשון של ה"התאחדותינו" בהשערורי' הגדולה אודות "סדר ניקור" (וכן הנסיעה לא"י בכללה להתעסק בעינים צרדיים — טפלים בערך חומר הנושא — דהיינו להתעסק סביב איזה פרט אם הוא מנהג או הלכה, ולהרים קול אודותיו שהסדר הוא טוב או לא טוב) כשעה שהי' לעיניהם מצב נורא מוזנח, זאת היא פשיעה חמורה בחומר המצב ובאחריות הצבור ופשיעה חמורה בתורה"ק.

(נח) גם כותב "כי הפיצו מכתבים שונים" — אכן באותן מכתבים נאמר גם מסדר, דהיינו אם לפני הנסיעה (שהי' בא' עקב י"ב אב) ראה את קונטרס מצב הניקור מהדו"ק ובו הובא הסדר ממנקרי א"י וגם חצי הסכמה מפוקפקת עליה מהסמכות דשם (וכנ"ל) אז ראה קצת טענה גם מסדר — אבל הלא בקונטרס ההוא וכן בעוד קונטרסים היתה עיקר הצעקה אודות מכשולים חמורים אליבא דכ"ע ונוכחו לדעת בעינים רואות שיש מכשולות, ולהיכן נעלם זאת שעושים עצמם כלא יודעים.

(נט) גם כותב, וז"ל, ב'השערורי' הגדולה שעשו איזה אנשים מא"י, עכ"ל, וכי איזה אנשים סתם היו, הלא כמה מנקרים מומחים היו, וגם האדם חשוב מירושלים ומב"ב מציבורינו היו, ועוד.

(ס) ובקונטרס סדר הניקור מהדו"ת (אלול) מבואר שיש כתב עדות של כמה מנקרים והם תובעים להשיב בי"ד בלתי נוגעים ורוצים להגיד עדותם על מכשולות חמורות (וזה סותר למה שדרשו

וכתבו שאין העדות עפ"י הלכות חו"מ, שהרי תבעו העדות שרוצים להעיד על פי דין) אמנם הם לא פנו לכל זה כאילו אינו בעולם והרבו לדבר אודות "סדר" ואודות איזה הלכה פרטית.

סא) עוד שם ב"התאחדותינו" ביום ה' לס' ראה כ"ג מנ"א תשמ"ב נפגש ..... עם חברי ה..... ודנו בארוכה על "סדר הניקור" שבארה"ב עכ"ל.

סב) וזה מסעיר ומרגיז מאד את היודע ומשים לב על המתרחש — מסלפים את כל הענין בהעלימם את כל העבר הסוער של הקיץ ומסיעים הענין לצדדין — משל, לאוכל טריפות, ומתחילים להתפלפל אם לומר לפני ברהמ"ז שיר המעלות או על נהרות כבל, או אם נטל ידיו כדין, ומתעלמים מכל האמתיות.

סג) וזה א' מהדברים אשר הרגיו את המעוררים כשהופיע הכתב עת "התאחדותינו" כי נתגלה להדיא, באופן אפיציעל ותוקף של סמכות שהפכו הקערה על פיה.

סד) כי אחר שחצי הראשון של הקיץ (ורוכו) עברו יחד ודברו הרבה וגם "פערזנטלעך" עם הגה"צ המעורר שליט"א, ואחר כל השקלא וטריא וידיעה מדוייקת מן המכשולות, ואחר שלעיניהם נתברר באסיפת א' בהעלותך שהמצב נורא, ואחר שבעצמם הוציאו כרוזים בא' תמוז שיש הזנחה רבה וצריך לתקן, והי' התקוה שיבא מזה התעוררות גדול ויכנסו בעובי הקורה לתקן, ובכיוון זה הלכו המעוררים, וזה הי' צריך להיות מטרת הנסיעה לא"י כדיעבד כשכבר נסעו לשם להתדבר עם המנקרים ועם הרבנים דשם איך אפשר לתקן בשתיקה בצנעה ובכבוד.

והנה עולם חדש ופנים חדשות נתגלו, מדברים מ"סדר" ושהוא בן טוב ומתפלפלים על איזה ענין אם הוא הלכה או מנהג.

סה) ונוסף על ההתאכזבות, שלא הניחו את המנקרים הזקנים דשם לבא ולהתדבר אתם כאן ולתקן בצנעה ובכבוד — עוד נתגלה, שה"התאחדותינו" מפרסם וקובע באופן אפיציעל, שהנסיעה והחזרה והבאת המכתב ופרסומו הכל הוא להסיע הענין לצדדין ולהתעלם מן העבר שראו בעיניהם ולהקטין בפרסום את הערעור (עוד טרם שגילוהו המעוררים) דהשמועות סוככות על "סדר" וגם בזה אין ממש ולצורך

זה הביאו המכתב — ועולם ומלואה מתבלבל לחלוטין, גם נתגלה למה לא רצו להביא המנקרים דארה"ק.

ג

(סו) וצריך להאמר כאן שהיו רבנים שחשבו וגם אמרו בפירוש בהודמניות, שרק באופן זה לכסות את האמת מן הצבור יהי אפשר לתקן משהו (אין זה סוד, וגם שאומרים שהמעוררים אומרים לתקן אבל באופן גישתם מקלקלים ששוב אי אפשר לתקן אפילו מעט והקלקול נשאר) ולקמן נאריך יותר בל"נ ובס"ד וכאן נציין בקיצור.

(א) שהצבור אינו ציבור כזה הרוצה בקולות, שיהי סכרא לפעול עכ"פ לחצאין, אלא רוצים בכל עוז ענין מתוקן בתכלית וגם משלמים בעד זה, והעיכוב הוא אך ורק מצד האחראים והסוחרים, (וע"ל פ"ד אות כ"ט ר"ה היינט).

(ב) רק בהודעת האמת המר להצבור יבא איזה תיקון, ואם לאו יהיו קצת תיקונים צולע על ירכו והעיקר ישאר בקלקולו.

(ג) הדרך הזה פסול בהחלט וז"ל מרן רבינו זצ"ל בשו"ת יו"ד ל"ה — ואנחנו ראינו בעוה"ר במדינה זו שכרובא דרובא מהמקומות ממש באו לידי שכחת התוה"ק לגמרי ר"ל והמשכיל על דבר ימצא כי עיקר סיבת הדברים הי' מה שהתחילו להקל בכמה דברים בטענה זו שמקילים באיזה דברים לש"ש כדי להציל את השאר, אבל לגמרי נהפוך הוא שע"י שהתחילו בפשרות וויתורים להקל לאט לאט עבירה גוררת עבירה עד שנפוצ במילואו לגמרי ר"ל, אבל אילו היו עומדין על המשמר שלא לעשות פשרות בקיום התוה"ק, בלי ספק הי' חלק גדול מישראל חזקים בתורה ובמצוות בכל מקומות מושבותם, וז"ב לכל הרוצה לידע האמת לאמתו, עכ"ל.

ד

(סז) ועתה נבא לדייק בשני מכתבי הכחשה של האדם חשוב מירושלים (פרי תמרים ל"ז).

— תוכן הכחשת ב' כסלו תשמ"ג ונדפס ראשונה לכן נקרא אותה הכחשה א' —

ראשית — מכחיש את ה"מורעה נחוצה" שלא אמרו לו הסמכות ולא שמע כזאת מהם.

שנית — שזייפו את שמו בקונטרס מצב הניקור.
 שלישית — שה"מודעה נחוצה" היא נגד השכל.
 רביעת — שהרבה סילופים וזיופים (חוץ מהמבואר בההכחשה) יש
 בקונטרס "מצב הניקור" וקורא לו "חוברת הסילופים".
 חמישית — קורא להמעוררים על החלב זייפנים, מחרחרי ריב, ועוד
 לשונות כאלה.

שישית — שהערעור גרם למכשולות נוראות.
 שביעית — שהערעור גרם לחילול השם והשפלת כבוד יריאיו.
 שמינית — שהערעור הוא עלילת שוא.
 תשיעית — שמזמין את מפיצי החוברות לד"ת.
 עשירית — שהכולל "הלכה למעשה" סגר לפני פסח תשמ"ב.
 אחד עשר — שהכולל "הלכה למעשה" לא הוציא הקונטרס (מצב
 הניקור), כי הוא הי' ראש ההנהלה ואינו יודע מזה.

ה

סח) תוכן הכחשת י"ז חשון תשמ"ג ונדפסה שני' לכן נקרא אותה
 הכחשה ב'.

ראשית — שראה החוברת על שם כולל הלכה למעשה ויש שם
 מכתבים בשמו נגד כשרות הבשר דק"ק פלונית (ציבורינו) בארה"ב.
 שנית — מודיע שלא אמר זאת.
 שלישית — מודיע שלא כתב זאת בזה"ל הנני להודיע "שלא אמרתי"
 ולא כתבתי מה שנאמר שם עכ"ל.
 רביעית — שחתמו שמו שלא ברשותו.

* *

ענף ז'

א

סט) ועתה נסדר הקושיות על ב' הכחשות אלה (לא לפי הסדר דלעיל).

ע) ענין י' הכחשה א' — אם נסגר הכולל לפני פסח תשמ"ב א"כ
 לעיל במכתב ב' דהסמכות י"ד תמוז תשמ"ב הסמכות משבחו לאדם
 חשוב זה בתור שיש לו כולל, ועוד נאמר שם שבא זיכוי הרבים מן
 הכולל, עיי"ש, א"כ כיזב כותב ההכחשה להסמכות כאילו יש כולל
 ושהוא מנהל, או שמכתב הכחשה זה מזויף שהרי מכתב הסמכות חתום

בשש חתימות ומאושר בהכחשה דכ"ט חשון (הובא בפרי תמרים ל"ו)
שיצא המכתב די"ד תמוז (אלא שחוזרין בהם).

ב

עא) ענין א' הכחשה ב' — יש בזה סתירה, דבפרי תמרים ל"ז הגירסא
"נגד כשרות הבשר דק"ק פלונית בארה"ב, אבל בקונטרס "מסורת
אבותינו" (כסלו תשמ"ג מהדו"ק) הגירסא "נגד כשרות הבשר בארה"ב,
ובמהדו"ת "מסורת אבותינו" כותבים כגירסת פרי תמרים.

עוד יש הפרש, דבפרי תמרים מבואר בשורה ראשונה שהוא העתק מן
"העדה" ובמסורת אבותינו (מהדו"ק) נשמט תיבת "העדה" גם כיון
שהוא "פאטא" מהכתב עת והשמיטו תיבות "דק"ק פלונית" נשאר מקום
פנוי וניכר שיש כאן השמטה (ונראה דבכוונה השמיטו תיבת "העדה"
להעלים הקושיא שיקחו את כתב עת "העדה" ויראו שיש זיוף).

ועכ"פ זיוף בודאי יש כאן בא' מהשנים, — ויש נפ"מ גדולה בין ב'
הגירסאות, הן להמעוררים והן לשכנגדם, דהמעוררים מעולם לא פירטו
שם קהלה, אך על הכלל יצאו, ולא ביזו את ציבורינו — והשכנגדם,
רצונם עז להכחיש את כל הערעור מיסודו שאין שום יסוד לערעור על
שום חנות (כמו שכפלו זאת בלי הרף) ולכן רצונם שבהכחשה יהי'
מבואר שלא כתב נגד ארה"ב בכללה, ואין די להם אם יכתוב שלא כתב
נגד קהלה, — אמנם גם לכותב ההכחשה יש נפ"מ, דברצותו להתחמק
מבין שני הצדדים, כשיכתוב שלא כתב נגד "קהלה פלונית" הרי למראית
עין יצא ידי חובת אותה קהלה (אע"פ שראש הקהלה, ועוד, רוצים דוקא
להכחיש כל הערעור ואין די להם אם הקהלה תהי' נקי') וגם חושב לצאת
גם ידי צד המעוררים כי בהכחשה כתב שרק נגד קהלה פלונית לא כתב
משמע דעל ארה"ב בכללה כן כתב, וכיון שמצא עצמו דחוק בין שני
צדדים רצה להתחמק באופן זה.

אבל צד המכשירים לא היו מרוצים בזה לכן השמיטו תיבות "דק"ק
פלונית" וכתבו "נגד כשרות הבשר דארה"ב" ועוד נחזור לשני גירסאות
אלה.

ג

עב) ענין ב' בהכחשה ב' — שלא אמר מה שכתוב בהקונטרס —

קורא יקר קח נא את הטעיף של הפתיחה דכולל הלכה למעשה פ' נח תשמ"ב, (הוא נפוץ) וקח את הקונטרס מצב הניקור וקרא את שני מכתבי כותב ההכחשה, ותשמע שאותן ענינים הכתובים שם אמר בעת הפתיחה, ונשמע היטב שאומר אשר המכשול נורא בארה"ב יותר משוק גרוע בת"א — וגם נשמע שם לאיזה אדרעססא פנה (למנהיג ציבורינו) אף כי אינו מזכיר שם קהלה אבל מזכיר שם איש, א"כ דברים בודאי דיבר בפרסום וגם נקלמו על מעיפ ועכ"פ על ארה"ב בכללה.

ד

(עג) ענין ג' הכחשה ב' — שלא כתב — הזכרנו לעיל דהשומע הטעיף ורואה המכתבים יראה שהנאמר בטיעפ מבואר בהכתבים א"כ רגלים לדבר שכתב, וגם בא' מן הכתבים נרפס "פאטא" של חתימת ידו (אבל רא' מוכרחת אין כאן דאפשר העתיקו מאמרו מן הטעיף וחתמו שמו שלא ברשות על סמך שאמר הדברים בפרסום, מ"מ כיון שהדברים נאמרו בפרסום וגם נפוץ טעיף כבר אין הזיוף כל כך גדול אם כתבו וחתמו שמו, כי אע"פ שאסור לעשות זאת אבל א"א לומר שהוא זיוף ושקר מוחלט כמו שכותב בהכחשה א').

ה

(עד) ועתה נחזור לענין א' הכחשה ב' — וז"ל ההכחשה "היות שראיתי חוברת על שם כולל הלכה למעשה וגם יש שם מכתבים בשמי נגד כשרות הבשר דק"ק פלונית בארה"ב הנני להודיע שלא אמרתי ולא כתבתי מה שנאמר שם "עכ"ל.

הנה "נגד ק"ק פלונית" בודאי לא ראה, שהרי הקונטרס "מצב הניקור" נפוץ קחו נא אותה ותראו שאין מוזכר בה שם קהלה, ובפירושו נאמר (מהדו"ת דף ל"ו) שהעלימו שמות הקהלות והחניות והרכנים — ונוסף על שלא ראה, עוד כל ההכחשה — מיותרת כי אין מה להכחיש.

אבל אם נגרוס כגירסת "מסורת אבותינו מהדו"ק" נגד כשרות הבשר בארה"ב" זה בודאי מבואר בקונטרס "מצב הניקור", אבל אין זה הגירסא נכונה, ועיין ב"העדה" גליון ר"י (אינה תחת ידי) ובפרי תמרים ל"ז, — ובכל אופן מש"כ בהכחשה ב' שלא אמר נגד ארה"ב, הנה בטעיף מפורש שכן אמר (ומדהא ליתא הא נמי אפשר דליתא אך מפני הלחץ כתב וחתם) והעיקר כג' ראשונה לכן מש"כ ראיתי אינו אמת.

עה) ענין י"א בהכחשה א' — מביא ראי' שלא יצא קונט' "מצב הניקור" מכולל הלכה למעשה כי הוא ראש ההנהלה ואינו יודע מזה — שתי תשובות בדבר א) לפי דבריו הכולל בטל לפני פסח דהיינו כד' חדשים לפני יציאת הקונטרס, וא"כ אולי חברי הכולל לשעבר הוציאוהו והוא כבר לא הי' לו שייכות אתם כי כבר בטל הכולל ועל שם העבר קראו כך המו"ל — ב) במכתב הסמכות י"ד תמוז מבואר שהכולל קיים ושאותו מנקר הוא ראש הכולל, ובעל מכתב הכחשה זו הלא צועק על אותו מנקר א"כ אולי אותו מנקר הוציא לאור הקונטרס והוא מורשה על שם הכולל במדויק כמו המנהל — המנהל לא ידע וראש הכולל כן ידע — ובכל אופן, זאת שהכולל בטל לפני פסח, ושבתמוז לא ידע שיצא קונטרס כזה מן הכולל, הוא סתירה מני' ובי'.

עו) עוד נתבאר לעיל סתירה, כי בעל מכתב הכחשה זה שלח את זה המכתב שהוא מכחיש להגה"צ המעורר ולעוד רבנים בחורף תשמ"ב, המכתב הוא בכתיבת מכונה והוסיף בכתב ידו (ומונח הקאפיץ עם חתימת יד בעל המכתב (קאפיץ) וכותב ששלח זאת לכמה רבנים — (ואפשר לתרץ מש"כ שחתמו שמו שלא ברשותו היינו שלא הרשה לפרסם לרבים אבל לרבנים הנוגעים בדבר שלחה הוא כעצמו חתום בחתימת ידו).

עוד מבואר לעיל סתירה דבעל הכחשה זו כתב מכתב שני להגה"צ המעורר ואת מכתב השני לא הכחיש, ובמכתב השני מבואר ששלח את המכתב הראשון (את זה שהוא מכחיש כאן) ע"ל פ"א אות י"ז.

עז) עוד מבואר לעיל סתירה — באיזה חביבות כותב בכ"ו ניסן תשמ"ב ובאיזה בזיון כותב עליו בכ' כסלו תשמ"ג, ז' חדשים אח"כ, והשכל הבריא אומר שיש כאן זיוף, ועיין לעיל פרק א' אות כ"א.

עח) בהכחשה א' צועק על המודעה ומכחישה בכל תוקף — הנה במכתב הסמכות ד"ד תמוז תשמ"ב מבואר שאז הי' עדיין הכולל קיים וכחודש אח"כ נתפרסמה המודעה בהחוכרת מצב הניקור (ועוד הפעם כחודש אלול) ואם העולה כל כך גדולה כנראה במכתב שהוא מרגיש זאת בגודל צער וצועק, א"כ למה חיכה עד ב' כסלו (ד' חדשים אח"כ).

עט) ועוד כיון שכבר הוציא הכחשה ב"ז חשוך (הכחשה ב') נגד מה שחתמו שמו שלא ברשותו ונתפרסמה אז בכתב עת "העדה" למה לא

כתב אז גם נגד המודעה איך הי' יכול לתת מעצור לצעקת כאבו.

(פ) ועם שני ההכחשות חיכה עד שבאו האמעריקאים ודוקא אז כבר הי' מוכרח להודיע גודל הצער ולהתריע על הזיוף ועל גודל החיה"ש, ולמה לא הרגיש עד אז — ומה שייכות יש להאמעריקאים עם המודעה הלא הוא ענין מקומי ולא חידשו בו דבר.

(פא) הנה ב"המודעה נחוצה" נזכרו שני שמות והמכתב הכחשה צועק רק על אחד — ומה עם השני — אם הזכיר שמות הי' לו להזכיר שניהם ואם אין רוצה להזכיר שמות לא יזכיר שום אחד — ומכל זה ניכר להדיא שהי' כאן דחיפת אמעריקא לבזות את אותו מנקר דייקא (גם פלא שהסמכות הוא רק אותו מזכירים).

ז

(פב) ענין ג' הכחשה א' — ש"המודעה נחוצה" הוא נגד השכל, שהרי יש מנקרים בירושלים לתת קבלה על ידם, — המתכונן יראה שאינו כלל נגד השכל, כדכתבנו לעיל (אות ו', כ"ח) שבי"ד תמוז משבחים אותו שיבא על ידו זיכוי הרבים, א"כ מה חידוש אם חודש ושני חדשים אח"כ מופיע מודעה שמוכנים לתת ע"י קבלה, למה לא, ואדרבה ההיפך הוא נגד השכל, ובשלמא לפי נוסח הכחשת הסמכות דכ"ט חשוון (הכחשה א' דלעיל) ש"כל" המנקרים וכו' צריכים להבחן אצל אותו מנקר בזה אפשר שהוא נגד השכל (ורק אפשר, דיש יותר מוכשרים להעמיד תלמידים ואולי מצאו אותו מנקר יותר מוכשר לזה) וגם מנקרי ירושלים יכולים להבחין תלמידים, אבל לפי נוסח זה ההכחשה שכוחים בזה"ל שהגאונים וכו' אמרו לי שהם מוכנים ליתן כתב סמיכה למנקרים שעוברים בחינה אצל מנקר התל אביבי, הנני מכחיש זאת וכו' שהוא שקר כי לא אמרו לי ולא שמעתי זאת וכו' והוא גם נגד השכל עכ"ל, הרי אין המדובר שכל המנקרים צריכים להבחן אצלו אלא שגם הוא ראוי ליתן על ידו כתב סמיכה אם כן אחר שחודש לפני זה שבחזהו שיבא על ידו זיכוי הרבים, למה הוא נגד השכל — (וכבר תירצנו לעיל שגם הכחשת הסמכות אינה מוכרחת) וכבר כתבנו לעיל שהמודעה נכתבה לכל אתר ואתר ולא לירושלים ולנוחיות הדורשים כתבו את שני השמות האלו שהיו הסמכות מכירין ולכן חוץ לירושלים יקבלו בחינה אצל אותן מנקרים, ומסתבר מאד שזה הי' כוונת ה"מודעה נחוצה" ולא להוציא את מנקרי ירושלים, ולא דייקו בלשונם כי לא עלה על דעתם שיהי' איזה

סכסוך — וכל הרעש סביב ה"מורדעה נחוצה" מיותר.

ח

פג) ענין ד' וענין ה' בהכחשה א' — שהרבה סילופים וזיופים (חוץ מהמבואר בההכחשה) יש בקונ' "מצב הניקור" וקורא לו "חוכרת הסילופים", גם קורא להמעוררים על החלב, זייפנים, מחרחרי ריב, ועוד לשונות כאלה — תשובתינו — ראשית — נשמע על הטעיף שהוא עצמו דיבר בפרסום יותר מכל המעוררים, גם פירש שמות, מה ששום אחד לא עשה — שנית — איזה סילוף מצא עוד בקונ' מצב הניקור (מלבד המורדעה וחתימת שמו, ששני הענינים מפוקפקים וכן הסילוף שמביא בסוף המכתב הוא שקר כדהוכחנו לעיל) אין שום סילוף בקונ' מצב הניקור.

פד) והנה בהכחשה הקצרה (הכחשה ב') אין בו לשונות כאלה, וזה מורה שלא אדם אחד כתבם.

פה) גם סגנון לשון הכחשה א' וסגנון לשון הקדמת פרי תמרים גם סגנון לשון קונ' מסורת אבותינו מתדמים ושלשתן מלאים עם לשונות כאלה "סילופים וזיופים וכו'" משמע שממקור אחד יוצאים ובכל אופן הראינו לדעת הרבה סילופים במכתבים אלה וכל הפוסל כמומו פוסל.

ט

פו) ענין ו' הכחשה א' — שהערעור גרם למכשולות נוראות להמון עם, מן הסתם כוונתו כדמפרש בפרי תמרים מ"א, שהמון הלכו לאו-יו, אמנם לקמן בארנו מדברי הש"ס ופוסקים ומדברי מרן רבינו ז"ל שעל פי תורה אין לחוש לזה עיין לקמן סוף פרק ט"ז, אמנם טענת ההכחשה הוא לשיטתו שדברי המעוררים שקר, א"כ אין לו טענה על הסוברים שהוא אמת — ועוד שהטענה מעיקרא שקר — שלא הלכו לאו-יו.

פז) ענין ז' הכחשה א' — שהערעור גרם לחילול ה' והשפלת כבוד יריאיו עיין לעיל פרק א' אות ק"כ, קכ"ו, רי"ז - ופרק י"ב אות ו', ז', ח', ט. שהמעוררים לא הזכירו שם ועל ידם לא נתבזה שום אחד אלא אותם שהכריזו שכוונת המעוררים הי' עליהם הם הביאו על עצמם הבזיון בידיהם.

פח) עוד נתבאר לקמן בס"ד אשר לאפרושי מאיסורא אין שיין

השפלת כבוד ואינו חילול ה' (עיי' בהקדמה מראה מקומות על ענין לגיון של מלך) והמכתב לשיטתו שאין כאן לאפרושא מאיסורא, אבל אין יכול לטעון על הסוכרים שיש כאן מכשול ואין לו רשות לזלזלם בזה אבל יש לו רשות להוכיח שאין כאן מכשול ולא יותר, אבל אינו מביא הוכחה רק מזלזל ומכחיש.

,

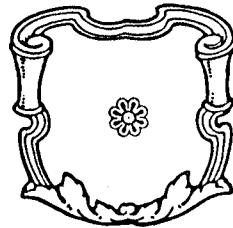
(ט) ענין ח' הכחשה א' — שהערעור הוא עלילת שוא על יראי ה' וגדולי ישראל — תשובתינו — והלא נשמע על הטעיפ (פתיחת הכולל "הלכה למעשה" פ' נח תשמ"ב) איך שהוא עצמו צועק שיש מכשול חלב בארה"ב, ושנוכח לדעת ומוכיח לאחרים מפי מנקרים שהאמת כך — הוא מכחיש בלא טעם, במקום שא' מגדולי הדור כותב שראה בעיניו — והעידו לפניו — ונתפרסם הודאת בעל דין בכמה אופנים, ובלי ספק הגיע לבעל המכתב הזה הכרוז דא' תמוז תשמ"ב שהוציא ההתאחדות שבו מזהירים על הזנחה שיש — וב"מצב הניקור" מובא הגדת עדות והם תובעים שיושיבו בי"ד ורוצים להעיד בפניהם — ואם כוונתו כמה שכתב עלילת שוא על יראי ה' היינו שהעלילו על קהלה יחידית, כבר כתבנו שזאת לא עשו המעוררים, הרי הקונטרסים והמכתבים מפורסמים ויוכל כל אחד לראות, שכללו בדבריהם גם הנוטים לציונות והרחוקים קצת והעומדים מן הצד שהם רוב הצבור שותומ"צ ואין מקום לבזיון — ואם כוונתו בכתבו יראי ה' היינו כל הצבור שותומ"מ, הנה מלבד שאין הלשון משמע כך, גם אין בכוחו להכריח דעתו על אחרים שהוא שוא, ומכאן זה לצעוק על המעוררים כי המעוררים אומרים שאינו שוא, ולא עוד אלא אפילו הי' מביא ראיות שהוא שוא אין המעוררים מחוייבים לקבל ראיותיו אם יש להם להשיב וממילא עדיין מחוייבים לצעוק לאפרושא מאיסורא.

(צ) ומה שקלל בעל המכתב ואמר יסכר פי דוברי שקר אחר כל המבואר יפחד לנפשו ויעשה התרת קללות.

(צא) ומה שכתב הנני מזמינם לד"ת — מי יתן והי' אבל לפני בלתי נוגעים בלתי חונפים, בלתי מפחדים, ובלתי מקולקלים בדעה — ועוד, אם רוצה לתבוע לד"ת למה לא עשה כן, אדרבה ישלח הזמנה — ולא בקונטרס מפורסמים ולמעשה לא תובעים — ומוכנים לברר בב"ד, ועוד מי נתן לו רשות לבזות טרם עמדו לדין, נעמוד לד"ת ונראה.

צב) אם רוצים לחזור בו מחמת שמפחדים שנגעו בכבוד השארית וכיוצא, מכריזים כדרך שמצינו בגמרא דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי, ואין מגלגלים אשמה על אחרים, ואין מבזים.

צג) ומתוך כל זה נראה שהמכתבים מזוייפים ולא יצאו ממי שחתם עליהם, או עכ"פ לא יצאו מתחת ידו בצורה שנתפרסמו, (כדאי שלא נפגע בכבוד אותו אדם חשוב) ולפי שמכירים את העסקן האדם חשוב שאינו חשוד לבזות אנשים בלשונות גסים ובפרט במכתב בפרהסיא ובפרט לזקן וגדול בדורו כהגה"צ המעורר שליט"א לכן צ"ל שלא מידו יצאו המכתבים (ובמיוחד דידע אינש בנפשי' שכן כתב מכתבים חריפים להגה"צ המעורר שליט"א לעוררו על מכשולי החלב ואין אדם מעיז פניו כ"כ, ובפרט בפרהסיא).

פרק ד'

הודאות בע"ד

**קטעים מאסיפת הרבנים ביום ג' פ' בראשית תשמ"ג
נעחק מטעים כלשונם ממש**

(א) העתקנו כאן רק כמה דוגמאות, והרוצה לידע את שאר ההמשך יכול לשמוע את הטעיף [הוא מפורסם], ועי' בזה ח"א פ"א (אות רל"ו), וח"ב פ"ג (אות קי"ג).

(ב) מובן שהי' גם וויכוחים ופלפולים בדבריהם, אבל ממה שהעתקנו יבין הקורא בעצמו כל המתרחש די והותר. [עיקר כוונת ההעתקות הי' על הודאות בע"ד עצמם בענינים שאין נפק"מ הוויכוחים].

(ג) הדיבורים הם מהרבה רבנים, ולא דברי רב אחד.

(ד) היו שם הרבה רבנים נותני הכשר על חניות של בשר, ולפעמים הזכרנו שמותם בשם בעל מכשיר, ואין הכוונה תמיד על בעל מכשיר אחד.

(ה) באמצע ענין לא השמטנו רק שמות אנשים וחניות ויש שם נקודות להיכר, וגם לפעמים יש נקודות כשיש איזה חיבה בלתי מובן.

א

יש חניות בלי שום השגחה בין ההיימישע

.... דאס קען איך טאקע זאגן כמעט. למשל סיאיז דא בוטשערס, ביי מיר אין ביהמ"ד אליין, פלוצלונג א איד ווערט אבוטשער אן א השגחה און אן גארנישט, וואלט מען געברויכט פון דער אסיפה ארויסקומען מיט שטארקען אויפרוהף, אז אן א השגחה טאר מען נישט קויפן קיין פלייש.

ב

עד חודש אייר לא מצא מי שיכול להראות

.... איך בין אליין מודה, ביז דעם חודש אייר האב איך נישט געוואוסט וואס דאס מין ניקור איז. עס שטייט מען מוז דאך לערנען

מתוך, מימוז ווייזן, איך האב נישט געטראפן ווער ס'זאל מיר קענען ווייזן.

ג

לפעמים נשאר 2:3 אינמיט מאחוריים ויש קצבים שלא יודעים

.... איך בין דירעקט אראפ געפארן מיט איהם דארט אין ..... [שם המקום, מן החרדים] אין די יאטקע, און מען האט גענומען דארט א פלעיט¹, הייסט עס דא הי, היינט ווייסט דאך דער עולם שוין אביסעל מער, בימים ההם האב איך נאך אויך נישט געוואוסט פון וואס מען רעדט, זייט דעמאלטן האט דער עולם אביסעל קלארער געמאכט, און ער האט מיר געוויזן אז ... צוויי דריי אינמיטשעס, קען אמאל אריין קומען צו געשניטען און עס איז דא קצבים וואס זיי ווייסן נישט.

ד

א) כמעט א' מאתנו לא ידע מניקור עד עתה. (ב) מצאתי מנקרים שלא ידעו כמה דברים

.... יא נאך אזאך איז יא נתברר געווארן דא ביי די אסיפה פון די מנקרים², אז סוכ"ס, די זאך איז דאך אזוי, דאס ענין פון ניקור, איז דאך די לעצטע דרייסיג יאהר — איך מיינ דער סוף איז דאך געווען, לאמיר אליין מודה זיין — אז ביז איצט ס'איז געווארן א שטיקל התעוררות, כמעט קיינער פון די רבנים [רב א' מעוררו: זאגט מיך איינער אז ער קען יא] אבער, בדרך כלל האט מען נישט געוואוסט דעם ענין פון ניקור, און די אלע מנקרים, ווי אזוי עס איז געווען דער סדר, קיינער איז דאך נישט געגאנגען צו קיין רב לערנען ניקור, צו קענען נעמען קבלה, האט זיך איין מנקר געלערנט ביים צווייטן, איז ממילא געקענט אויסקומען פארשידענע זאכן, וואס איך מיינ איך אליין האב געטראפן מנקרים וואס געוויסע זאכן האבן זיי נישט געכאפט.

¹ היפך ממה שפירסמו והכחישו שלא משתמשים בחלק זה הנקרא "פלעיט".

² פ' באסיפה של ההתאחדות א' בהעלותך תשמ"ב.

ה

(א) בעצמי מצאתי מנקרים שלא ידעו מזה. (ב) הלימוד לא הי' תחת השגחת רבנים

.... דער עיקר זעהט אויס צוויי זאכן, קודם דאס האב איך אליין געטראפן עטליכע מנקרים, איך מיין עטליכע פון די קצבים, וואס האבן זיך נישט געכאפט אויף דעם אז מען לאזט צו אביסעל דארטן נאכן שבור, איך האב אליין געטראפן עטליכע³, זיי האבן זיך עפעס נישט געכאפט אויף דעם, מען האט איהם אויסגעלערנט אז מען דארף דארט מנקר זיין און ביז אהער קומט דער חלק הפנים, האבן זיי זיך עפעס נישט געכאפט אויף דעם. איך זאג דאך, אזוי ווי ס'איז נישט געגאנגען אונטער די השגחה פון קיין רבנים, דער לימוד.

ו

היו כאלו שלא ידעו

[המדובר מן ניקור חלב דאורייתא]

.... [מדברים מן דיקע טענדערליין] ביי ..... [מקום ידוע מההיימישע] קומט זיכער ... הונדערט פראצענט, גוט איהר וועט זיך מפלפל זיין אויף א מציאות, עס איז געווען דייקא, שוין גוט איך זאג דאך איהר זענט, אודאי רובא דרובא נישט, איך וויל נאר זאגן אז עס האט געקענט פאסירן ווער עס ווייסט נישט ..... רב וויל אויף דעם מפלפל זיין אז יעדער ווייס, יא נו איז געווען אזעלכע וואס האבען נישט געוואוסט.

ז

היו ממנקרים שלנו שלא ידעו לנקר החלב דאורייתא מהדיקע טענדער ליין — ומהכבד

.... און דער עיקר איז אינטרעסאנט טאקע, דאס וואס מען האט פריהערט גערעדט — איך ווייס נישט ווי אזוי זיי רופן דאס, דייקא, ווייס איך נאך נישט פונקטלעך — דאס הייסט דאס גראבע

³ כל אלו השתמשו בפלעיט, נגד מה שפרסמו שהפלעיט אינו הולך להחניות החרדיות.

מענדערליין — הייסט דאס דא הי — טאקע דאס וואס מען האט דערמאנט פריער און דארט צום סוף איז אמאל צוגעשעפעט אשטיקל חלב, דאס איז טאקע יא חלב דאורייתא לכל הדיעות, און אפלא אין "גבעת פנחס" ווערט דאס נישט דערמאנט, איך ווייס נישט, צו אין אונגארן איז דער סדר געווען אז מען האט נישט גענוצט דאס שטיקל פלייש, למעשה האט עס דער "גבעת פנחס" נישט דערמאנט האלט איך אז דאס איז אפשר די סיבה וואס האט זיך געטראפן, אזעלכע וואס זיי ווייסן נישט פון דעם אין דעם בין איך דאס תולה, ווייל געווענדלאך אונזערע מנקרים האבן געלערנט דאס ספר, איך מיינ ער זאגט נישט אז מען מעג דאס יא, ער רעדט עפעס נישט פון דעם חלק דאס איז איין זאך.

און נאך דעם ביים כבד, האט זיך אויך געטראפן אזעלכע, אויך די זעלבע מעשה. אין "גבעת פנחס" ווערט עפעס נישט דערמאנט, אז אין כבד דארף מען אראפנעמען חלב, האט זיך אויך געטראפן אזעלכע וואס זיי האבן זיך אויף דעם נישט געכאפט.

ח

אין אנו מקבלים אחריות על שגיאה

[פי' הזנחה והתרשלות]

.... איך בין לכאורה געווען מיטין גאנצן ... צו ... איבער געצייגט, אז דאס וואס מען שרייט דארט אין ירושלים, איז בכלל דער "סדר הניקור" — איך זאג דאך דאס, דאס וואס עפעס א מנקה מרעפט א שגיאה דאס איז דאך א צווייטע זאך, פארדעם קען דאך קיינער נישט נעמען קיין אחריות, אבער אז בדרך כלל, דער סדר הניקור איז נישט גוט, האב איך געהאלטן אז דאס האט נישט קיין מקור⁴.

ט

ידעו בקיץ מזה שיש מנקרים שלא יודעים כמה דברים

המנקרים אין להם קבלה

.... און דעם האט מען אויך געזען, אז מחמת דעם וואס ס'איז נישט

⁴ עיין בפנים, שכירנו שעיקר ההתעוררות הי' על הזנחה, לא על הסדר, ועיין לעיל בפתחה דאקומענט 3. ועיין בהקד"ק של התאחדות אחר אסיפת בראשית שלמעשה אין שום סדר ומנהג קבוע.

דא קיין קבלה פאר די מנקרים, קען זיין געוויסע מנקרים וואס געוויסע זאכן, אפשר ווייסן זיי נישט, נו איז דאך אויך נישט קיין זאך וואס מען דארף שוין גיין תיכף שרייען אז ס'איז עקוועלט⁵ מתון מתון, מען האט געהאט א פלאן, מען האט גערעדט מיט'ן נשיא כמה פעמים, תיכף נאך יו"ט וועט מען זיך אוועק זעצן.

י

אומרים בשם הרבנים הצועקים נגד ההתעוררות שלא יודעים ניקור

.... אויף דעם ארויף, איז דאך נולד געווארן דער בריעף אין התאחדותינו, אז זיי האבן געזאגט אז זיי קענען נישט קיין ניקור, זיי זאגן נישט קיין מיינונג אויפ'ן ניקור, דייקא דער ..... [א' מהחותרים] האט זיך געאקשענט אז דאס זאל מען יא אריין שטעלן אז ער האלט אז אין גרויסווארדיין האט מען נישט גענוצט דאס פלייש נאכ'ן צלע י"ב. ער האלט אז מען זאל יא שניידן גראד מיט'ן צלע י"ב. נו, ער מעג דאך זאגן זיין מיינונג.

יא

א) הראו לרבנים בשר עם חלב דאורייתא. ב) יעצו אותו לא להביאו בפנים אל כל הרבנים. ג) חנות מפורסם בין ההימישע ואין לו השגחה. ד) מצאו חלב בעוד מקומות.

.... דייקא צופעליג זאגען למען האמת, איצט פריער איז דא געווען א איד איך קען איהם פון קאנטרי, א ליטווישער איד די זאך קען זיין איך מיינ איך זאג נישט אז ס'איז נישט ... א איד א בן תורה, ער האט געבריינגט פון בארא פארק פון א בוששער סטאר, א שטיק גראבן מענדערליין — עס מוז נישט זיין קיין, יא דארט צום סוף איז געווען צוגעלאזט א שטיקל פון דעם חלב הכליות, ס'איז אמת ס'קען זיין איך זאג נישט אז נישט.

רבותי איך וועל איך זאגן אשענערע זאך, איך מיינ ס'איז נישט קיין זאך וואס מען דארף מפרסם זיין, איך בין געווען אין א שטאט נישט דא הי דייקא, אונטערוועגנס האב איך שוין אפגעשטיגן איבעראל, דארט א מנקר וואס איז מנקר דארט שוין פופצען יאר, איך בין מיך סתם

⁵ ואמתי הוא כן "עק וועלט".

געגאנגען, איך בין נישט געגאנגען קוקען דארט. ס'איז מיר נישט אינטרעסאנט געווען, סתם איך טוה דערין האב איך געוואלט הערן וואס דער זאגט וואס יענער זאגט, ווי אזוי מען טוהט דארטן — ווייז מיר א גראבן טענדערליין — האט ער אויך געוואוסט אז דארטן איז דא חלב, דארט צום סוף. מ'נעמט עס אראפ, אבער למעשה האט ער כשעורה איבער געלאזט, עס איז געווען צוויי שעורות אויך. זאג איך איהם, אחובי ידידי וואס טוהסטו דאס, האט ער עס אראפגענומען. נו ס'איז דאך א פשוטער חשבון, דארטן האבן זיך די רבנים אויך געהיצט, א בעל מלאכה אז ער טוהט א זאך טאג איין טאג אויס, ווען ער האט נישט אויף זיך קיין מורא בשר ודם קען פאסירן. איך זאג נישט ס'קען נישט פאסירן, למעשה בין איך נישט געגאנגן דארט אין דער שטאט קלעפין קיין פלאקאטן, נאר איך האב מודיע געווען דארטן די רבנים פון דער שטאט, רבותי, אזוי און אזוי, ווייטץ מוחל קוקסט ענק בעסער אום.

זאג איך דאך, איצט פריער איז דא געווען א איד ער האט געוויזן א שטיקעל פלייש, ער האט געפרעגט צו ער זאל אריין ברענגן דאס שטיקל פלייש, דאס איז נישט אינטרעסאנט, זאג איך, ווייל מען גייט דאך ממילא דאס רעדין — עס קען זיין — איך קען דאך נישט נעמען קיין אחריות אויף דעם — אין בארא פארק איז דא, איך ווייס וויסיהל בוששערס, צו איימיצער לאזט נישט איבער א שטיקל חלב, וואס קען איך אויף דעם זאגן, ס'קען זיין, א זאך וואס ס'איז נישטא קיין השגחה קען זיין, אז יענער ווייס נישט אזאך און אפילו אז ער ווייסט יא, וויבאלד עס איז נישט געווען קיין השגחה⁶ און ער ווייסט עס אז מען קוקט איהם נישט נאך, קען פאסירן, אין הכי נמי. אויף דעם זיצט מען דאך און דאס מראכט מען, רבותי אכלל דאס איז בקיצור.

יב

(א) בלי ספק יש כאלו שלא יודעים. (ב) מחפשים עצה שיעשו מה שכבר כן יודעים.

.... נאכדעם איז די שאלה וואס מען טוהט וועגן דעם, וואס איך

⁶ אנו יודעים שם החנות, והוא מפורסם בין חנויות המהדרות ואותו כן תורה קנאו לעצמו לאכילה והרכה חנויות כאלו אין להם השגחה, וזה א' מן הצעקות.

מיון, איך זאג דאך דאס **לדעתי בלי שום ספק**, אז ס'איז דא במרחקים⁷ פון די שטאט געוויסע וואס זענען עוסק אין ניקור, איך מיון נישט חלילה מנקרים נישט די קצבים וואס זיי ווייסן נישט געוויסע זאכן — ס'איז דא — לכאורה אויף דעם וואלט געווען א עצה מען זאל יעדן פארהערן, און געבן קבלות, און נאכדעם אזוי ווייט עד מקום שידו מגעת, מ'קען דאס פארהיטען, אז דאס וואס מען ווייסט יא שוין זאל נישט געשעהן קיין אימער ... **לדעתי איז דאס דער פראבלעם.**

יג

באו לדבר עם רב, ולא רצה לשמוע [מטעמים קלושים]

.... נישט וועגן דעם, ס'איז דאך אזוי דער פשט, ס'איז נישט, ווייל מארגן וועט דאך יעדער מאן-דהו, איך וויל דא זאגן יעצט, דאס זאל זאגן ווער עס וויל, ס'איז געפערן געוועזן ביי אגרויסן ת"ח א מורה הוראה בישראל, זענען געווען דריי יונגען⁸, אריין געקומען זיי ווילען מיט איהם רעדן אין ניקור, האט ער זיי אן געקוקט האט ער געזען איינעם אַ אַ (בביטול) פארשטייט זיך אז איהר וואלט נישט פון זיין שחיטה, פון זיין ניקור אויך נישט געגעסן, ער וויל מיט איהם מפלפל זיין ניקור, זאל ער דערציילן אז ער וויל, איך קען נישט זאגן ווער, ווער עס וואר, דער שפיעץ איז געווען, אז ער האט זיי געמוזט ארויסווארפן פון שטוב, זיי ווילען, זיי ווילען. און ווער דער מנקה איז ווייס איך פון וויא ער שטאמט און וואו ער איז יעצט אין דינסט, די אלע זאכן.

יד

יש חניות בלי השגחה, תקנות עם ראש הקצבים.

.... מען וויל מתקן זיין, ווי דער ..... רב, אז א מנקה זאל מוזן נעמען סמיכה ביי רבנים, כה תבא עליו ברכה, לא ירים איש את ידו ואת רגלו. דאס איז דאס דארפן מיר טאן בכל תוקף ועוז, און דארף מיר אין דעם וויא מיזאגט — אלע שטיין, איינער ווער עס איז, עס איז נישט קיין חילוק מ'קוקט נישט, וויא עס איז א בוששער-פמאר אן השגחה פון א רב, איז נישט דא וואס צורעדן, איז דאס פלייש אפור, פארוואס?

⁷ כל מבין יודע שלא דואגים על אלו שאין להם שייכות להחרדים.

⁸ ידוע שמותם, והיו ת"ח.

וויא דער ..... רב טאמער בלייבט כשעורה אדער טאמער וועט
ער נישט קענען, מען האט היינט געמאכט איך זאגן דעם אמת, איך
האב היינט אליין געווען אונז מיט דאך זאגן אונז האבען מיר
געמאכט תקנות איך האב געזאגט פאר ..... [ראש הקצבים] אז ער
מוז 2-3 זאכן אזוי מנקה זיין, אז פון עס זאל קיין חלב נישט קענען
ארויס, אנדערע זאך ער האט געזאגט אז ער איז מקבל⁹.

טו

**(א) רוצים לעשות תיקון על ששה שבועות. (ב) במצב של היום
מודה על חששות. (ג) מתחננים אל הקצב.**

רב בעל מכשיר אחד: איך קען נאך-זאגן אין נאמען פון ..... [ראש
הקצבים] ווייל ער האט געזאגט, ער וועט פוילען אין שלאכט הויז, אז
מען זאל פון דארט-אויס עס לאזן אראפנעמען, אז ס'זאל נישט קומען
מער צום בוטשער, אין די הענט.

רב [שהי'] בעל מכשיר שני: איין מינוט אנטשולדיגט ... איך בין דאך
געווען מיט'ן ..... רב צוזאמען, מיט נאך אפאר רבנים זענען מיר
דעמאלט'ן געווען ביי ..... [ראש הקצבים] — דערווייל האבן מיר
געמאכט אזויפיל תיקון, וואס ער האט זיך אונטערגענומען אז 4 וואכן —
ה..... רב קורא: זעקס זעקס — זעקס וואכן, איך געדענק שוין נישט, יא
דער ..... רב האט ג'פועלט דארט, דארטן איז דא א מענעדזער, און
מנקה דער ....., הערמ'ן מיך אויס איך האב אזויפיל אויפגעטוהן אז פון
דארט, אזוי קומט דאך די בהמות קומען גראד פון שלאכט-הויז, עס
גיט אוועק צו איהם עס ווערט אריינגעלעגט ביי איהם אין פלאץ, פון
דארט קומט יעדער בוטשער וואס ער באשטעלט, ווער עס באשטעלט
פלייש ממילא קען זיין¹⁰.

רב אחד שואל: אום כשר געמאכט? (הרב המכשיר ממשיך): אוודאי אזוי
ווי זיי גייען גאנצע שטיקער, איז ממילא דא א חשש טאמער דער¹¹ ...

⁹ למה צריך לעשות תקנות אם אין שום יסוד להערעור. ולמעשה לא נעשה עדיין
כלום, ועיין גם באות שאח"ז.

¹⁰ מה יכול להיות? ודו"ק.

¹¹ איזה חשש יש? ודו"ק.

פארוואסל איך האב געפרעגט ..... [ראש הקצבים]. קען אזוינס זיין זאגט ער, עס קען זיין — אז דאס פלייש איז ווארעם און מען שניידט, מאכט זיך אמאל, אז דער גוי, אזוי איז ער אנגעזאגט, דער גוי ער שניידט, פון די צלע פון, פון די צלע י"ג און, איז שוין א שווערע זאך, במילא קומט דער טבור, קומט דער גאנצער חלק אחוריים קען נישט אריין קומען, מאכט זיך אמאל א זאגט אז דער גוי שניידט נישט גוט, און ס'קומט אריין, און ס'קומט אריין ביי איהם ... פארשטייט זאך דאך, איז דא דער משגיח, זעהט ער אז ס'איז פארשניטען נעמט ער עס אראפ, קומט אריין צום א בושטער — אזוי ווי דער ..... רב האט געזאגט און ווידער איז נישט קיין בקי, קען זיך מאכן עס קען זיך טאקע אזוינס שניידען, און דעם אז ס'זאל זיין .... דערווייל איז דארט ביי איהם א איד, אין דאס איז א שווערע זאך, ווייל דאס קומט אריין פארטאגט, מ'מוז האבן ספעציעל מענטשען, דאס פלייש קומט נישט אריין אין מיטן טאג בשעת עבודה, דער גוי לייגט אראפ דארטן מיטן טראק, און יעדער קומט אין דערפריה פארטאגט, נעמט דאס פלייש, בקיצור האט מען מיט איהם איין געארדינט, ער זאגט אויף 6 וואכן, מיר דאכט זיך 4, אז ער נעמט זיך אונטער, צו האלטן משגיח, ער זאל דורך קוקען אלע בהמות וואס זיי קומען אריין אויב ס'איז נישט צוגעלאזט דארט א חלק אחוריים.

אז טאמער איז דא וועט ער דאס אראפשניידן, אזוי אז ס'וועט נישט קענען זיין קיין מציאות אז ס'זאל קומען צו א קצב, סיי ועלכע קצב פון די גאנצע שטאט, וואס ער קויפט ביי איהם פלייש אז ס'זאל נישט זיין צוגעלאזט קיין חלק אחוריים — עס זאל זיין ... מיטן טבור וואס.

רב ב' שואל: — אפשר קען מען פועלן, וואס עפעס 6 וואכען¹².

רב א' משיב: הערמ מ'ך אויס — רבותי לאמיר קודם זאגן — איך זאג דאך אייך, וואס איז געווען (רב ב' שואל: אפשר קענט איהר דאס טאן ...) תשובה גוט, גוט, רב א': זעה איך האלט שוין דא הערמ זיך איין.

רב א' מתערב: איך האלט שוין ווייטער, מיר האבן מיט איהם היינט געשמועסט, איך האב אהין גערופן זאג איך, איך גיי היינט צו א אסיפה זאג איך, איך האב מ'ך דעמאלסט פון איהם, איהר ווייסט דאך, איך האב מ'ך געשטארקט, איך האב געזאגט ס'איז בין כסא לעשור, איך

וועל נאך ווייס איך וואס מאן, ס'איז שוועריקייטן איך וויל נישט זאגן, אז ס'איז נישט, איר פארשטייט ווייל דאס פלייש וואס ער מאכט כשר, געט ער איבער פאר זיינע מנקרים און דער ר' ..... קוקט איבער דעם פלייש וואס מען געט ארויס פאר בושערס, א אנדעמע זייטן, דאס איז דאך זאג איך פאר ..... [ראש הקצבים] — האבן איך היינט געזאגט — דו זאלסט וויסן זיך די נישט קיין צרות פאר כלל ישראל, איך זאג דיר צו, זאל דיר קאסטן אפילו נאך צוויי מענטשען — וואס עס איז נישט אמת ווייל דארט, מיר זאלסטו אראפנעמען דעם שליעס אויך, האב איך געזאגט ס'זאל קומען אנעדעם שליעס, און אנעדעם חלב, קיין שום, נאר חומין ברויכסטו נישט מנקר זיין.

טז

(א) נותנים בשר עם סירכות בתורת גלאט. (ב) בעל מכשיר א' אומר שמרמים את העולם.

.... מדברים מצלע י"ב, ושואל רב א': אזוי וויא מען נוצט נישט קיין סירכות האמשיג ס'איז כשר, סירכא פלייש ... [פי' כמו"כ לא ישתמשו בצלע י"ב].

רב שהי' בעל מכשיר משיב: הלואי, הלואי, וויפיל מען נוצט יא, מען האט אראפגענומען סירכות, דאס איז גלאט פון דעפטוועגן נוצט מען סירכות, מען קען דאך נישט זאגן מען נוצט נישט קיין סירכות. פאר דעם עולם קען מען זאגן, מען ניצט נישט קיין סירכות — דעמאלטץ וואלט איהר נישט געקענט האבן קיין פלייש צופארקויפן, ס'איז דא ס'מאכט זיך, ס'גייט נישט לייכט אבער עס טרעפט זיך אמאל.

רב בעל מכשיר שני מוחה: זאלטן מיר מוחל זיין אויף דעם וועל איך ענטפערן, חלילה אזא סטעיטמענט צוגעבן, אז אונדז נעמען ח"ו סירכות, חסידשלוס .... וכו'.

יז

הודאות: (א) המנקרים לא יודעים. (ב) יש מקומות בלי השגחה. (ג) רוב רבנים אינם בהענין.

.... איך שלאג אייך פאר, וואס מען האט געדארפט דא קודם דעם זאל מען מיהאט עס פריהער פאר געשלאגן, אז ס'איז דא, דא הי

בוטשער'ס וואס האבן נישט וואס זיי ווייפן נישט ווייט נישט אויב שריפטלאך האבן זיי זיכער נישט אז זיי קענען. דארף מען אנהויבן אזוי, אז פון היינט מאל אן, מוז יעדער ווער ס'איז זיך עוסק אין פארקויפן פלייש, ער האט א פלייש באנק, קודם האט מען געדארפט מאכן אז מ'מוז האבן א השגחה מוז זיין, דאז איז איין זאך. נאךדאס איז נאך נישט גענוג אז ער זאל האבן א השגחה, אויף אונדז ליגט אזויפיהל אחריות. אז מ'מיר זעהן, אז די פארקויפערס די בוטשערס זאלן קענען אויסער דעם וואס ער האט א השגחה, יעדער איינער וואס איז עוסק אין דער פלייש מוז גיין.

מען האט געדארפט אויף שטעלן דא א פאר רבנים, וואס זאלן אליין קענען גוט ניקור, ביי דעם זאל זיך אנהויבן, מען זאל וויסען די קענען ניקור, היימישע רבנים. און די האבן די סמכות פון די התאחדות הרבנים צו געבן סמיכה, פאר די בוטשערס וואס דארפן פארקויפן פלייש, און ס'זאל נישט קענען א איד פארקויפן קיין פלייש סיידען אויב ער איז א מנקר. מען מוז דאך מנקר זיין, אבער ער האט א מנקר, וואס ער איז דארט שטענדיג וואס ער איז דער קוקט איבער אלע, און דער מנקר יהי מי שיהי, ס'דא מנקרים, וואס האבן סמכות, דער ..... רב ז"ל איז געווען אין אייראפע, האט ער דארט איין געפיהרט א שחיטה האט ער געמוזט האבן מנקרים, איז דא א פאר אידען, וואס ער האט זיי אויסגעלערנט וואס זיי האבן זיך אויסגעלערנט, און ער שרייבט אויף זיי איך בין אויף זיי מעיד, זיי קענען גוט די הלכה און זיי קענען גוט די מלאכה.

ס'איז דא אזעלכע, עס איז דא, ער האט פון פעסט, ס'דא פון סאטמארע בית דין, ס'דא וואס זיי האבן אויסגעלערנט ראחובער רב איז דארט געוועזן.

רב בעל מכשיר מתערב: מען מוז אלץ מוסיף זיין אויף די ... לדעת, העט איך געמיינט, דער התאה"ר זאל ממנה זיין דריי רבנים זיי זאלן זיך אריין לעגן אין דער הלכה, בכל פרטותי ודקדוקי, ווייל איד מיין רוב רבנים זענען נישט דערינען, אין דעם, דאך גם אני בתוכם איך בין נישט בקי אין מציאות פון די ענינים. און ס'מוז זיין די התאחדות הרבנים זאלן ממנה זיין דריי רבנים אדער אפשר מער נאך, און זאלן זיך אריין לעגן, ראשם ורובם בכל פרטי ודקדוקי פון די הלכה, און זיי זאלן נאכדעם זיין דורך קוקען איבערקוקען די בוטשערס.

רב א' מוסיף: און יעדער מנקה מוז באקומען פון די דריי רבנים אז ער האט זיי אויסגעלערנט אז זיי קענען דעם נסיון זיי קענען די הלכה און זיי קענען.

רב בעל מכשיר: און די דריי רבנים זאלן לפרקים גיין מאקע באקוקען ביי די מעשה, צו מען האלט איין די דאס צו נישט, און נאך דעם ווען די דריי רבנים וועלן שוין זיין ממש בקי בכל פרטי ודקדוקי, און מיט אלע אופנים, נאך דעם למען השקט הרעש זאל מען צוואם קומען מיט די ארץ-ישראל'דיגע, די וואס האבן געמאכט דעם שם רע, און מען זאל ווייזען אז דער שם רע איז נישט דא.

יח

החלמת היו"ר באמצע האסיפה

היו"ר מכריז: .... מען גייט אוועק פון א אסיפה [רב א' מפסיקו — סימוז ארויס א דבר ברור], ביז מען ארלעדיגט נישט א זאך, מען מאר נישט אוועק גיין, זאג איך אז דערווייל האטש די רבנים האבן נאך גארנישט אויסגעלערנט זאלן די רבנים נעמען צו א מנקה וואס מען ווייסט אז ער קען, ... א רגע א רגע, דערווייל איז די, דאס זאל מען שוין ארויסגעבען א קול קורא אז מען בעט קיין שום איד זאל נישט עסן קיין פלייש, דארטן ווי ס'איז נישט דא קיין השגחה, ווייל דער חסרון איז נישט צו פון האלטן א בומשער סטאר. צו פון ..... [שם חנות מפורסם], צו דאס, ס'איז דא אן א שיעור בומשערס וואס האבן נישט קיין שום השגחה און גארנישט.

אחד שואל בקול: דער משגיח אליין קען דאך נישט¹⁸.

תשובה: נו, ווייטער דאס זאל מען שוין טאן די צוויי זאכן, אז נישט קיין השגחה זאל מען נישט קויפן, און דאס איבעריגע זאל מען שוין, די 3 רבנים האטש זיי קענען נאך נישט, זאלן זיי צונעמען א מנקה וואס מען ווייסט ער איז גוט אדער מען זאל שיקען רופען, איהר לעיגט דאס אפ איז גארנישט ווערט, דאס זאל מען שוין טאן און דערווייל זאל מען זיך אויסלערנען, און דערווייל זאל מען זיך אויסלערנען, מען זאל צונעמען א מנקה, און מען זאל שיקען רופן יעדן בומשער, און זעהן צו ער קען.

¹⁸ קושיא חזקה, ודו"ק.

יט

עד שיתקנו — צריך ג"כ תיקון

...אבער איך וויל בעטן דעם עולם איך וויל געבן צופארשטיין א זאך וואס איך ווייס שוין פון אסיפות, אז מען ברויך עפעס זעהן, דעם תיקון וואס מ'ברויך שוין דער ווייל.

כ

רב אחד צועק, שנכנס חלק אחוריים

...נאך אזאך דער נשיא האט זייער אפיינע זאך געזאגט, אז מען שניידט איין ביים צלע י"ב און נאר פריהערט, קען מען אפגעחטן ווערן פון פארשידענע מכשולות.

דא אין אמעריקא, שניידט מען רוב מאל אין חלק אחוריים.

טאמער שניידט מען אבער צלע י"א אוודאי דעמאלטן קומט אויס (אחד שואל? מען שניידט רוב מאל אין חלק אחוריים). תשובה: יא, יא, יא — קומט פאר, יא, אז קומט נישט פאר, אזוי וועט נישט פארקומען און נאך פארשידענע זאכן וועט מען באהיטן.

דער טרפּש קומט אין גאנצן אריין, דער צווייטער זייט פון טרפּש איז דאך חלב דאורייתא, און דאס קען מען זייער שווער אנקליינען, למעשה זאגן מיר יא, למעשה יא בא די כסלים אונטען אז דא א קרום העב, א קרום הדק, טוהט זאך מיט די חלב אונטן אז רוב פוסקים וואס זיי אסר'ן, פאר וואס זאלן מיר אונדז זיין די מענטשן (כאן יש קולות וזעקות מכל הצדדים באנדרלמוסא גדולה) — ס'איז א כלל אין אלע ספרים, און אר"ש איז דאס אין שבת, אז א איד דארף אוועק לויפן פון צ"ט שערי היתר, ער זאל נישט אן קומען צו איין שער פון איסור, עס כל זאת, לויטער איידעלע רבנים וועלן אוועק גיין אננעמען אלע קולות, — יא מיר האבן מיר א היתר — מיר האבן מיר א היתר. וואס הייסט א היתר, אונדז, ברויכען מיר אנצונעמען אלע חומרות, צאם שטעלן אלע חומרות, ווען איינער וויל נישט האבן אלע חומרות, וועט עס זיין כשר, נישט "כשר למהדרין", למהדרין כשר ברויך אויסצוהאלטן לויט אלע שיטות אזוי האלט איך (כאן יש וויכוח חס מאוד בלתי ברור).

כא

(א) מכשולות גדולות בניקור. (ב) עובדא מחנות שיש לו השגחה. (ג) עצות על תיקון.

.... ס'איז דא רבנים וואס האבן מיך שוין מקדים געווען, אבער אעפ"כ מוז איך זאגן מיין דעת וואס איך האב פריערט אין זינען געהאט.

דא פון דעם ..... רבים ווערטער בין איך נתעורר געווארן אז די פראגע, איז אויף געשטעלט געווארן אויף א פאר פונקטין.

קודם כל איז די שאלה, מיר רעדן נישט פון עבר — אזוי ווי דער ..... רב האט געזאגט — אל תזכור לי ראשונות, מיר האלטן יעצט נישט ביי ווער ס'האט דא געטאן א פעלער, ווער ס'האט יא געטוהן, ווער ס'האט נישט געטוהן, מיר האלטן יעצט מתקן צו זיין וואס מען דארף מתקן צו זיין, ווען ס'זאל קיינמאל נישט זיין קיין ערעור אין דעם און קיינער זאל נישט זיין גערעכט אין דעם ענין און דער ערעור איז נאר א בלבול בעלמא, דעמאלט דארף מען אויך זען מתקן צו זיין. דא איז נישט די שאלה פון די בוטשעריען וואס זיי האבן ערליכע משגיחים, ס'איז פאראן דא למשל ..... האט ר' ..... און איך ווייס נאך ווער ר' ..... און ווייס איך, די זענען די מנקרים די קענען זייער הלכה און זיי וויסען וואס זיי דארפן צו טאן. אבער איך רעד עס איז דא צום ביישפיהל, אוועלכע מנקרים וואס זיי האבן קיין אנהונג נישט, איך ווייס נישט ווי ווייס זענען גאר פארלעסליך אויף שמירת שבת, מען נעמט זיי אריין אלץ ארבעטער, מען נעמט זיי אריין זיי זענען גארנישט פארלעסליך און זיי ווייסען נישט בין ימינם לשמאלם, און זיי האבן נישט קיין געפיהל מיט אמאהל פאר קיין כשרות, און נישט נאר זיי זענען נישט באגלייבט אויף כשרות ע"פ התורה, נאר זיי האבן גארנישט קיין אנהונג פון דעם ענין.

דארף מען זען אז איבעראל, ווער עס איז געשטעלט מנקרים, איז נישט מייטש אז עס איז דא דער מנקה, איך ווייס שוין טאקע דארט אנגעוויסע, דארט אין א פלאטץ, וואו מען האט זיך פארצויגן, דער איז דער מנקה, און דער איז דער משגיח, האב איך יעניגען געפרעגט, די ביזט טאקע דער משגיח דארט איי — זאגט ער — דאס וואס ס'קומט אן צו עס

דאס איז ער מנקר אזוי וויא די הלכה איז, אבער אז ער זאל האבען
השגחה אויף דעם וואס א צווייטער מוהם, דאס איז נישט אונטער זיין
אחריות.

איצט קודם, דארף מען זעהן אז מען זאל איבעראל שטעלן מנקרים,
וואס זיי קענען דעם פאך. און וואס זענען באגלייבט אויף דעם עפ"י
התורה, אז זיי זאלן מנקר זיין.

און אויסער דעם איז טאקע האלט איך צו, צו דעם וואס דער ....
האט געזאגט, מען זאל שטעלן, מען זאל אויסלערנען אינגעלייט, וואס
זיי זאלען טאקע אויף דעם געביט ארבעטן, זאל קענען די הלכה
טאקע על בורי, און זיי זאלען קענען נישט נאר על בורי פון שו"ע,
נאר זאלן וויסען פון פראקציעס, זאלן וויסען פון די מנקרים וואס זיי
האבן שוין געארבעט אין דעם און זענען פארלעסליכע און ערליכע,
זאלן צוצייגן א יעדע זאך וואס דאס איז, און וואס מען דארף צו טוהן,
און וואס מען דארף מתקן צו זיין, און די זאלן האבן דערנאך די
השגחה אויף די אלע בוששעריען וואס עס גייט דורך אפילו ווען מ'איז
דא ערליכע מנקרים, און ערליכער, זאלן זיי האבן די השגחה אויף דעם.

כב

רב אחר מספר עובדא אחרת

.... איך וועל אייך זאגן, איך האב נאר אזויפיהל געוואלט זאגן, בא
אונדז אין ..... [קהלה ביוראפ] איז דאך נישט געווען אזא גרויסע קהלה,
איז געווען א משגיח אויף ניקור, א משגיח וואס איז געווען א מוסמך,
א ת"ח דאס איז געווען זין פרנסה, און דעם מאשנאדער רבי'ס ברודער,
מען האט איהם אהין געברענגט אויף ..... אלטן א משגיח אויף
מנקרים, שוין וואס הייסט עפעס, וויא, וואס, ווען.

מ'איז געווען א מעשה, א פאר יאר צוריק, מ'האט מיך געפרעסט מיט
א השגחה אויף א יאטקע אויף א שלאכט באנק, איך האב מיך נישט
געקענט ארויס דרייען בשום אופן האב איך עהם נאכדעם געזאגט,
איך קען דאך נישט קיין ניקור אפילו. זאגט ער, איך קען דאך אבער גוט,
ער איז טאקע פון די גוטע מנקרים אין ..... זיין טאטע איז געווען, אין
אלעס, זאג איך, אבער איך קען דאך נישט, אז איך קען נישט ווי קען איך.
למעשה מוז מען דאס האבן, און מען דארף וואס ווייניגער רעדען פון

דעם, וואס איז געווען אין עבר, ווייל ..... (רב א' מפסיקו בהתעוררות):
מען האט שוין אזויפיהל גערעדט, לאמיר זעהן צו איהר האט שוין
געהאט די רבנים, וואס ווילען זיך אויס לערנען ניקור זאלען קענען.

כג

רב אחר מעורר על חשש חדש — שלא לנקר בשר קפוי.

.... ווייטער, איך וואלט געוואלט משמיע זיין נישט נאר פאר
אייגענע... נישט פון נסתרים נאר מען לייגט דארט געוויסע מאס...
וואס מען וועט איבערצייגט ווערן אלץ מער מכין, וואס עס איז טוט
פארבעסערן ריין די צינגען דאס זאל מען... אויב מען זאל נישט
מדקדק זיין אויף דעם, אז מען זאל נישט רייניגען קיין פלייש
געפרויניגעהייט.

ווייל איך זאג אייך בהחלט, מענטשן האבן אויף דעם מודה געווען,
אז מען רייניגט פלייש ווען עס איז געפרארען פארלירט די קענטעניש,
האטשיק אויף זיכעציג פראצענט (70%)... איך וויל סיזאל דאס
איימיצער נאך זעהן.

כד

אין המדובר במנהגים

.... דאס וואס דער קאשויער רב האט יעצט מערער געווען דאס
האט נישט צומאן מיט מנהגים, מ'האט צומאן מיט (מפסיקים) — ער
זאגט, איך זאג דאך וואס ער זאגט¹⁴, מען האט געטראפן אזעלכע
זאכען, איך זאג דאך וואס ער זאגט, אויף דעם וועט דאך ווייטער
נישט זיין קיין להשקיט הריב. (מפריעים).

כה

א) הקצב מודה שנכנס חלק אחוריים. ב) ביוראם הי' יותר טוב.

רב בעל מכשיר: איך וויל זאגן, געזאגט פריער... איך האב טאקע

¹⁴ וכופל כ"פ "ער זאגט". והלא בעצמם ראו באסיפה ההוא בשר עם חלב
דאורייתא (וכנ"ל באות י"א) רק כולם פחדו לומר האמת כמות שהוא.

אריין געמראכט טאקע, ס'איז ביי אונז איך ווייס זיכער אין ..... האט מען גענוצט די צלע י"ב אין ..... האט מען אויך גענוצט אין כמה מקומות, האב איך געזאגט פאר ..... רב, אז איך וואלט געמיינט, אז דא הי וואלט געווען א סברא, עס נישט צו קענען, נישט צוניצען, ער האט עס מיר אויך געזאגט, איך האב עהם נישט אזוי גוט פארשטאנען — רעדנדיג מיט עס האב איך איהם געזאגט, פארוואס?

ווייל דא איז דא א גרויסער חשש, אז ס'ווערט צוגעשניטען דער חלק אחוריים, און, און דעם מאכן מען דא הי.

אין דער היים, למשל אין ....., בין איך דאך נישט געווען קיין... איז געווען אידישע קצבים, זיי האבן געשחטן א בהמה, און ער האט אראפגעשניטן די חלק אחוריים, דאס האט ער אוועקגעגעבן פאר די גוים, און דע חלק — דע פאדערשטע — האט ער געהאלטן פאר זיך, האט ער במילא אפגעשניטן א איד, א איד מער ווייניגער, א איד א נאמן האט אפגעשניטן, איז כמעט נישט פארגעקומען אז מען זאל אריין שניידן אין חלק אחוריים, אריין שניידן א איד האט עס געטאן. ס'געווען משגיחים דארטן שטענדיג.

משא"כ דא הי טוהן דאס גוים, גוים מאכן דאס אין שלאכט הויז, און קען זיך אמאל מאכן אל¹⁵.

איך האב געפרעגט [ראש הקצבים] — קען דאס זיין, ס'איז ארויסגעגאנגען אזא געשיכטע מ'האט אנגעהויבען צו רעדן, ס'איז דא חלק אחוריים, האב איך עס אנגערופן האב איך עס געפרעגט — זאג מיר — קען דאס זיין אז מען זאל אריין שניידן אין חלק אחוריים צושניידן? — זאגט ער: ס'קען זיין.

און אסאך אירע זאגען, אז אין יוראפ, איך האב שוין געהערט אנדערע זאגן מען האט דאס שוין אין יוראפ אויך געליטן, אנדער, מ'האט מען האט נאר געוואוסט יעדער איינער, מ'שניידט דאס אראפ. אבער דא אז ס'קומט אריין א גוי, און נאכדעם קומט דאס אריין אויף איין פלאץ, ווי ס'קומט נאר אריין א הונדערט אקסין אויף אמאל, און דארט גייט דאס ארויס צו די, צו יעדענס פלייש באנק וואס ער קויפט.

¹⁵ מה? (ודו"ק).

פאר דעם בין איך געווען מיט'ן ..... רב, מ'האט דארטן איין געארדענט, אז ס'זאל איצט איין שמעלען אז דאס זאל נישט קענען זיין, איך ווייס נישט מען וועט דאס, ער זאל דאס וועלן שמענדיג מאן, וואלט אסאך אראפ געפאלען פון דעם חשש אז ס'זאל אריין קומען דע דאס, במילא מאמער ס'דא אזא חשש קען זיין דאס איז נישט געווען בימי החת"ס, ער רעדט נישט פון דעם, אז ס'זאל זיין א שאלה פאר דעם אז מען זאל אריין קומען חלק אחוריים אויכעט.

במילא דעמאלט'ן אז מ'וועט מאקע אזוי איין פיהרן, אז מ'נוצט נישט די צלע י"ב, וואלט אסאך קלענער געווארן דער חשש אז מ'וועט אריין קומען אמאל אז ער שניידט העכער, במילא קומט ער דאך לשולחו, צו צום טבור, וואס דארטן ביז אהין גייט דער אחוריים.

וואלט געווען א סברא צוזאגן, אז מ'וואלט געווען א סברא דאס איין צוציהרן כדי מונע צו זיין אויף אזא מין אופן הייסט נישט קיין הוצאת לען, אז ס'איז נולד געווארן אזא חשש, וואס ס'איז נישט געווען דארטן, גייט דאך שוין נישט אן בא אונדז. דאס דארף מען דן זיין, די רבנים זאלן דאס זעהן.

כו

הודאה על מכשולות

.... איך האב נאר געוואלט זאגן איין ווארט, אז די מכשולים, וואס מען האט געכאפט און איך האב גערעדט מיט אסאך בומשער סמאר'ס, וואס זיי זאגן אז ס'קען זיין, ווי מ'ווערט נכשל איז נישט דארט ביים צלע י"ב, צלע י"ב איז א מחלוקת, און מען גייט נישט אריין — ווי דער דינער מענדערליין, און בעפער, אז מען זאל איין פיהרן אז ס'זאל מאקע אראפנעמען די גאנצע מענדערליין (דארטן ווי איז די מכשולות?) — דארטן דארטן אויף דעם דינעם מענדערליין¹⁶ (וויא איז די מכשולות ביים דינעם אדער ביים דיקען?) אויפן דיקען איז א שווערע זאך איין צופיהרן — דאס איז דער אמת, ווייל דער דיקער האט א חשיבות, דע בומשער סמאר'ס וועלן דאס נישט אזוי שנעל מסכים זיין¹⁷ — (— מדברים —) אז מען זאל קענען איין פיהרן ביים דיקען איז א וודאי און א

¹⁶ הופך את הענין כנראה מחסרון בקיאות.

¹⁷ אוי למה שהגענו — רבנים צריכים להסכמת החנויות.

וודאי גוט, אבער עכ"פ, דעם דינעם טענדערליין זאל מען אראפ
נעמען, מיטן דיקען וועט זיין (— מדברים —).

כז

מבקשים ישועה מרבנים צעירים

רב א' מכריז: א מינוט, א מינוט, נישט געקומען צו קיין תכלית,
רבתי!

זיצט נאך א מינוט, די יונגע רבנים, לאמיר האבן עפעס נוצען פון
יונגע רבנים, איך מיין נישט קיין חכמות, די אלע קענען שוין נישט
טאן, אבער די יונגע קענען דאך נאך. זעט זיך צו מעלדן, רבנים יונגע,
יונגע רבנים זאלן זיך מעלדן, אז זיי זאלן זיך אויסלערנען ניקור, מען
זאל קענען מיט זיי עפעס האבן צו טאן, אזוי וועט מען האבן מיט
וועמען צו טוהן.

כח

(א) הי' התרשלות. (ב) הרבנים לא יודעים. (ג) מיעץ לכתוב
שנתברר שעפ"י הלכה אין חשש. (ד) כבוד ההתאחדות
להודות ולתקן.

רב א' דורש: דער זומער, אזוי וויא ס'איז געווארן, איך האב געהערט
אין מאנסי, אז מ'האט אויסגערופן אין וויזניץ, אז מען טאר נישט עסען
דאס פלייש, האב איך בא מיר אין שטוב אויך אויף געהערט צו עסען
פלייש.

האט מיך געפרעגט מיין בני בית, וואס איז מיט יו"ט, זאג איך,
מעגסט באשטעלן ווייל איך בין זיכער, אז ביז יו"ט, עס התאחדות הרבנים
ארויסקומען מיט א קול קורא אז ס'איז אלעס אין ארדענונג¹⁸.

דערווייל דער קול איז נישט ארויס געקומען, האב איך נישט
געגעסן. יעצט, א איך זאג אזוי, איך וועל נאר זאגן איין ווארט.

עס איז אמאל א מעשה, די ירושלים וויין האט געטראפען א חשש
חמץ אין דעם וויין, עס איז געווען א קול קורא אין די צייטונג, זענען

¹⁸ כבר ידע למפרע שיהי' כשר?.

געווען מענטשען זענען צוגעקומען האבען געזאגט זעהסט, זאג איך זעהסט עס איז זעהר גוט יעצט דארף מען הערשט ניצען די וויין וואס קומען אנדערע נישט ארויס, יעדע זאך וואס א מענטש גיט א הכשר מאכט זיך אמאל, עס מוז אמאל קומען א שאלה, און זיי האבן געקענט אריין שטעלן אין די צייטונגען אז מען זאל וויסען מען טאר עס נישט עסען ס'איז דאך אדרבה.

ס'געווען אמאל א מעשה, מ'האט געטראפן א ווייטציל אין די מצות, און מ'האט געהאט אויסגערופן אין ביהמ"ד, זאג איך אדרבה דאס געט דאך דער הכשר, א הכשר מיינט אויך מען קען טרעפן, דארט ווי עס איז אלעמאל כשר, איז נישט קיין הכשר, דארט ווי מען גוט א הכשר, מוז זיך אמאל מאכן א חשש, און מען מאכט א גרויסן טומעל.

איך זעה דאך פון דעם ניקור, אז מ'קען נישט זאגן ידינו לא שפכו את הדם הזה ווייל ס'איז געווען א התרשלות¹⁹, ווייל די רבנים קענען נישט גוט, און איינער האט זיך, איך האב אליין נישט, מיר איז נישט איינגעפאלן, איך האב געמיינט, אז מען קען אויפיהל רעדען, אז מען קויפט פלייש און דע.

מען זעט דאך אזוי, במילא האלט איך אזוי²⁰.

קודם זאל ארויס קומען א קול קורא פון די התאחדות הרבנים, אז מ'האט אלעס מברר געווען — ווי ..... רב האט געזאגט, אז ע"פ הלכה איז נישטא קיין שום חשש נישט, און וואס מען זאל טאן ווייטער, לפענ"ד איז אזוי:

דער ד"ח זאגט, אז אויף חומרות אי נישטא קיין מוציא לעז, דאס זאגט ער אין די תשובות, ווייל מחמיר זיין מעג מען, און מען זאגט דאך נישט אן הלכה, פונקט פארקערט, אויב מע זאגט ס'איז הלכה.

היינט איז אזא וועלט, די וועלט איז — לאמיר אייך זאגען ..... [מדבר אל בעל מכשיר] — איך קען אביסעל די וועלט, די וועלט וויל חומרות, אזוי איז עס היינט, צו ס'איז יא גוט צו נישט גוט, סי ב"ה

¹⁹ ואעפ"כ ממשיך בדבריו שיוציאו כרוז שאין חשש ודו"ק.

²⁰ הקורא כבר יבחין מעצמו להיכן הברור נוטה.

(..... שואל טעלעוויזשאן אויך?) איך רעד נישט פון די מענטשען, מיט 50 יאר צוריק איז האט יעדער געוואלט קולות, היינט א יונגערמאן, יונגעלייט ווילען סיזאל זיין זיי ווילען סיזאל אלטן, מען זאל נישט קענען רעדען, און מכ"ש, מכ"ש די התאחדות הרבנים, וואס יעדער זוכט דאך נאר וואס מ'קען עפעס טרעפען, און פון א קלייניקייט מאכט מען דאך א גרויסע זאך, איז לפענ"ד, וואס מ'קען מחמיר זיין, ס'איז נישט די שאלה פון קיין גרויסע געלטער, נישט קיין שאלה פון גרויסע, שוין. אז מ'שרייבט ארויס קלאר, אז ס'איז נישט להלכה, נאר מ'שרייבט אז מ'ויל מחמיר זיין, כדי להפיק דעתם פון געוויסע יחידים, זאלן נישט קענען זאגן, און אז מ'וועט זיין א השגחה איז אוודאי האט מען אלעס מתקן געווען, נישט פאר זיי די רעדערס, די רעדערס וועלען ווייטער רעדען — פאר אונז פאר אונז אליין. די אלע אידן, איך ווייס פון כמה וכמה אידן וואס ס'איז לבם נוקם, זיי ווארטן נאר צוועהן אז זיי האבן צוטרוי צו התאחדות הרבנים, אזוי ווי אסאך הונדערטער יונגעלייט, מעווארט סיזאל ארויסקומען א בירור. מיר דאכט זיך אז ס'איז נתברר געווארן דא, איך בין נישט מפקפק אז ס'איז אין הלכות איז יעדער מודה, אז וואס מ'דארף, און וואס מ'דארף נישט.

סיגעווען אביסל נאך געלאזט אין דע השגחה, און דאס גייט מען מתקן זיין, מ'מעג דאס שרייבן, און דאס, און דאס איז א כבוד.

דאס איז א כבוד פאר די התאחדות הרבנים, אז מ'איז מודה אז ס'איז געווען אביסעל התרשלות אין די השגחה, און מ'גייט דאס מתקן זיין (מפסיקים אותו). ניין איך בין פארטיג שוין (כאן מדברים מכל הצדדים ובלתי מובן) נאך איין נקודה — איין מינוט, די רבנים, איין מינוט די רבנים איז דאך אויך דא אין ענינים פון ניקור, האט מיר פארגעשלאגן דער ..... רב אויפן טעלעפאן, איך זאג נאר איבער, וואס ער האט מיר געזאגט, אז דער גבעת פנחס זאל זיין דער דרך וואס די מנקרים זאלן דאס דארפן דורך לערנען און די רבנים, איך זאג דאס נאר איבער אלץ שליח פון עהם, ווייל אז נישט הייבט זיך דאך ווידער אן, יעדער רב קען דאך זאגן, איך פיהר זיך אנדערש. — [מדברים —].

כט

השגחה גם על נו"מ

מו"צ בקהלה גדולה: אזוי ווי דער יסוד היסודות פון דעם אלעמען, קומט

דאך צו, אז מען דארף שמעלן השגחות, אויף די אלע בומשערס און פארשמיט זיך, זענען מודיע אז מען מרייט אין דעם, אזוי ווי מען ווייט, מען האט דאך גערעדט מיט אלע רבנים אין ..... מען שמעלט השגחה מען איז מוסיף מען איז מוסיף, יעדער זאך, איז מען מוסיף.

און בא דעם ניקור דארף מען דאך מוסיף זיין, מען איז צוקומען, און דער דרך איז דאך, אז מען וועט דאך דארפן מפרסם זיין די רשימה פון די "בומשערס", פון די "סטארס" וואס געבן זיך, אונטער, אונטער די השגחה.

דער עולם וועט מיינען, אז ס'איז גענוג די השגחה פון ניקור, עס איז דאך דא נאך חששות, הלילה מאמער ברענגט מען אריין אנדערע זאכן — נבילות וטריפות — איך מיינ די השגחה זאל זיין, א השגחה אויף אלעמען²¹.

די משגיחים זאלן האבן א רעכט צו קוקען וואס מען ברענגט אריין אין "סטאר" און וואס מען טוהט, און וואס מען מאכט, דארף זיין א השגחה פון אלעמען.

ל

(א) מודה שבמשך הזמן נולד התרשלות. (ב) התיקון היחידי להעמיד השגחה וללמוד ניקור.

.... איך ווייט נישט וואס די גאנצע שקלא וטריא איז דא. און באמת'ן — איך ווייט יא, נאר די זאך איז, איך האלט אז מען זאל נישט משנה זיין וויא אזוי מען האט ווי אזוי די "רעבישע".

דער רבי זצ"ל האט געלעבט אזוי, וויא מען האט געטאן בחייו, אזוי זאל מען טאן, אבער וואס, אזוי ווי עס איז מאקע נתרשל געווארן, אזוי ווי מיט צייט געווענלעך געשענט דאס, אזאך וואס ס'דויערט לאנגע צייטן, מען קוקט זיך נישט אום אזוי גוט דערויף מאכט זיך אז מען וועט נתרשל אין דעם ענין פון השגחה אויף די ענינים.

און אויכעט אפשר זענען עלטער געווארן די מנקרים. עס פעלט אויס יונגע מנקרים, עס איז נישט געווען וויא צו לערנען, איז דער ענין

²¹ מסתם אין הכוונה על א' יא. ואוי לו על מצב כזה שאין השגחה על נו"ט.

אויסצולערנען וואס דער רבי האט געזאגט אויסצולערנען מנקרים און זאלן משגיח זיין אויף די "סטארס". דאס איז דע סולושען ²²SOLOUTION, שניידן אנדערש וויא מען האט געשניטן איז נאך אלץ נישט דער פראבלעם איז נישט געלעייזט, און עס איז דא אנדערע פראבלעמען אויך דערביי. דער אמת'ר פראבלעם וועט זיין געלייזט אויב די "בוטשער סטארס" וועלן האבן השגחה, און מ'וועט זיך אויסלערנען ניקור. אסאך אירע וועלן קענען ניקור, און מ'וועט זיין אונטער אן "קאנטראל" מיט קבלה, אזוי ווי עס דארף צו זיין דאס איז די (הרבה מדברים).

לא

החלטת היושב ראש

(א) אין עדיין החלטה. (ב) לעשות קו"ק שלא יקנו בשר בלי השגחה. (ג) המדובר מן 20 בוטשער'ס.

.... ס'איז געבליבן אזוי, אזוי וויא בכלליות, בכלליות איז אומעגלאך אזא זאך וואס האט צומאן מיט די הלכה, זאל מען דאס גיין, דאס איז נישט צו שמעלן בא אפשטימונג בא אנדערען עולם, האט מען דא אפגעשמועסט אז מ'האט געמאכט אקאמיטע פון די רבנים גדולים, דער ..... און דער ..... רב און דער ..... רב און די צוויי דיינים, און הרב ..... מיטן ..... רב, זיי וועלן זיין די קאמיטי, און זיי וועלן האבן א מיטינג און זיי וועלן באשטעטיגן ווי אזוי מען זאל מאכן אין בכלליות.

און בפרטיות האט מען דאך שוין געשמועסט, ערשטינס ברויך די התאחדות ארויס געבין א קול קורא, אז מען זאל וויסן אז אן א השגחה ברויך מען נישט קויפען אין קיין שום פלאץ — און צווייטנס (וויכוח גדול בלתי מוכן ...).

רב ב' מדבר: ס'מוז דאך זיין איינס פון די צוויי, מ'מוז דאך קודם אויפאדערן די "בוטשערס" זיי זאלן נעמען השגחה, מען קען נישט גלייך ארויס געבען צו צוואנציג "בוטשערס" פון היינט אויף מארגן — מען קען דאך געבן א טערמין פון 6 חדשים.

יו"ר: נא, נא, דער עולם (... מען זאל זאגן ביז צוויי וואכן... וואס?
ס'זאל בלייבן אזוי אזוי וויא עס איז.

(מדברים וכלתי מוכן ..... אתוריים .....).

יו"ר: ביז צוויי וואכן? (מדברים) און וואס וועט מיט דעם זיין מארגן,
מארגן קען די קאמיטי ברויך זאך צונויף קומען — (רבים מדברים...).

רב ב': זיי נישט קיין נאר, דער רב, מוז קאנען (כאן וויכוח חס).

יו"ר: נא, וואס זאל מען דערווייל טאן — גארנישט טאן?

רב ב': איך עט געבעטן נאך א זאך צו די רבנים, שטעל צו נאך
אפאר, א צוויי יונגע.

לב

היו"ר מתחנן לעשות החלטה — עושים וועד של רבנים

יו"ר: די החלטה, די החלטה ..... לאמיר נישט אוועק גיין אן א
החלטה, ס'וועט זיין צוויי קאמיטעס, איין קאמיטי, וואס זיי זאלן
באשטעטיגן, וויא אזוי ס'זאל זיין די אלגעמיינע ניקור, ווי אזוי וועט
זיין מיט די צלע י"ב און די איבעריגע זאכן, די קאמיטי באשטייט אזוי
ווי פריהער געשמועסט פון 7 רבנים גדולים ..... דאס בלייבט די
קאמיטי.

א צווייטע קאמיטי, איז דא פון יונגעלייט, וואס זיי גייען זאך
אויסלערנען ניקור, און זיי וועלן ארבעטן, ארום גיין אין די "בוטשער
סטארס" און זיי וועלן זעהן אז פראקטיש זאל דער ניקור ווערן
אויסגעפיהרט גוט, אויף די, וועט זיין הרב ..... פון מאנסי ..... [מונים
שמות הרבנים הצעירים שילמדו ניקור].

לג

יו"ר שואל מה התיקון על אתר?

יו"ר: יא, יא, איך וויל נאך אמאל איבערחזרן, איך וויל נאך אמאל
איבער חזרן וואס מ'האט היינט אויף געטאן ..... (מדברים).

אחד אומר למשנהו (כלחשה): אידן עסען, אידן עסען, מ'ווייסט נישט
וויפיל צו עסען און וואס צו עסען. .... מען ווייסט צו אידן עסען

כשרים? מען זאל שטעלן פראוועזאריש אויף על אתר וויפיהל מענען לע"ע די אלע [עוד רבנים מדברים].

י"ד: האללע שוין נאך אמאל, נאך אמאל, א רגע נאך אמאל איבערחזרן ..... דא על אתר ברויך מען אויכעט נאך אמאל בשיטה אחרונה (וויכוחים ... מדברים).

תשובה: די התאחדות געט נישט קיין השגחות ..... זאלן יא אמאל יא האבן א השגחה.

לד

מסבירים לבעל מכשיר — אופן של תיקון

רב אחד אומר לרב בעל מכשיר: דאס קען מען יא בעטען ..... [ראש הקצנים], סוכ"ס איז דאך אזוי, דער ר' ..... איז דאך זייער א פיינער איד, קיינער איז נישט מחולק אויף דעם, און ער קען ניקור, און ער איז מנקר, יא, שוחטים זענען דאך אויך וואוילע אידן, יא וועגן דעם גייט מען דאך, מזמן לזמן, און מ'באקוקט דאך די חלפים, אזוי ווי דער חת"ס זאגט אזוי — — — די זענען ערליכע אידן און אמאל אמאל באקוקט מען, סוכ"ס א בעל מלאכה מעג זיין דער גרעסטער ערליכער איד, ער שטייט טאג בא טאג שעה'ן ווייז און ער ארבעט, איז עלול אמאל, א מענטש איז דאך נישט אלע מאל אייניג.

וואלט דער ..... רב געדארפט מזמן לזמן נעמען א צווייטן מנקר, אז דער איד נישט קיין חילוק צו ער הייסט ר' מענדל צו ער הייסט ר' יאנקל צו ער הייסט ר' משה ס'איז נישט קיין נפקא מינה, איך מיינ נישט דעם פערזאן, אז ער זאל וויסען אמאל אמאל אז מ'קוקט איהם נאך, דאס האלט איך וואלט געווען א גרויסער תיקון (מדברים)²³

לה

(א) לא מניחים את הרבנים לכנוס לבית המטבחים. (ב) על אחריות שלי א"א לאכול!

רב אחד שואל: ..... רב אנטשולדיגט, איך וויל איך פרעגן א

²³ אם לא מצאו כלום מה צורך בבקשה זו וד"ל

שאלה למעשה, מיר דאכט זיך אז די רבנים ואני בתוכם, אז מען וויל זיך אויסלערנען זאך, לכה"פ ביו מען דאך האבען דארף דויערן 3 חדשים, בין איך גערעכט.

איך מיין אפילו מיזאל זאך אפגעבען ..... ווי אזוי ..... איין מינוט אנטשולדיגט ..... איך מיין נישט די הלכות דוקא, ביו מ'קומט דאך נישט — מען קען דאך נישט יעדען טאג קומען און דאס ..... איז אזוי איך וויל אייך שטעלן די שאלה.

בעל מכשיר: איך זאג אייך אפען, אין שלאכט הויז לאז איך קיינעם נישט אריין דאס איז שטרענגסטן פארבאטן²⁴.

— נישט פאר מיר — — — די פלאטץ וואס די בהמות לויפן און גייען דאס איז נישט פארהאנען.

שואל: אבער אין פריזידער קען מען אריינגיין?

תשובה: עס איז נישט פארהאנען, עס עקזיסטירט נישט.

שואל: וואס דארף מען זעהן דעם חלק אחוריים? דעם חלק אחוריים איז נישט?

השואל: וואס איך וויל פרעגן איז דאס, איך זאג נישט, אנטשולדיגט, איך האב נישט געענדיגט מיין שאלה (מדברים), איך האב נישט געענדיגט מין שאלה, איז גוט, איז 10 וואכן, עכ"פ ס'געדויערט צייט, ווייל מען מוז דאך מאכן אזאך בשלימות, געדויערט דאך צייט, איז ביו וואס ווען, קען מען זאגן אז מ'קען עסין, יאכלו ענוים וישבעו אדער זאל מען זאגן, אז — — — [עוד אחד מדבר].

רב א' משיב: ר' ..... ר' ..... מ'פרעגט מיך, זאג איך אזוי, ס'קוין איסור איז נישט נתברר געווארן, און ווער עס, האט געגעסן ביו היינט אז מען קען די רבנים המכשירים, אויף זיין אחריות, יעדער קען עפען אויף יענעם אחריות, אויף מיין אחריות קען קיינער נישט עפען (וויכוחים גדולים).

²⁴ הסברים מיותרים ה' ירחם.

לו

החלטה בעל מכשיר והמזכיר — למשמש המוחות לע"ע בקו"ק של שקר

אחד שואל: מען גייט אוועק פון דא, ... מען וועט מאכען א תיקון
..... דריי חדשים דריי חדשים, א תיקון דער תיקון דארף זיין על אהר,
א תיקון על אהר דארף מען זעהן.

בעל מכשיר א': טארעמיש פראקטיש דארף זיין אזוי, איהר וועט זיך
פארבידען מיט דעם ..... רב און איהר מיט ..... רב און אנהויבען צו
גיין יעדער איינער היינט די וועלען גיין דע צוויי יעדען טאג קען מען
גיין צו .....
.....

בעל מכשיר ב': צו ..... קען מען גיין יעדען טאג, אבער נישט אלץ
דער זעלבער איך וועל שוין זעהן צו ארדען וועלכע טאג וועלכע...
שואל: מארגן, קען מען שוין זעהן? (וויכחים .....).

בעל מכשיר א': דאס איז נישט קיין שלעכטע פלאן, ער זאגט אזוי, אז
מיזאל ארויס געבן אז דערווייל, אז מ'האט פעסט געשטעלט אז די
האבן נישט קיין ממשות און יעדער איינער איז בחזקתו, אז איינער
האט געקויפט בא ..... זאל נישט קויפן, אונז געבען נישט קיין הכשר
פאר קיינעם נישט, ווער ס'האט געהאט א הכשר ביז איצט, איז כמו
שהיה.

המזכיר של ההתאחדות: הכל כבחזקתו, וואס ווער ס'האט געקויפט
זאל ווייטער קויפן.

המזכיר: זאגט איר די מסקנא, זאגט איר אזוי — דע וואס האבן
געקויפט, ביז דערווייל אין די בוטשעריס האט מען געטראפן אויף די
אידן יראים ושלמים ..... סתם נאר א בלבול.

רב א': איך זאג עפעס אנדערש, די זעלבע רבנים, וואס זענען דן, זאלן
אויסארבעטן א קול קורא, מ'איז ..... א קול קורא א נוסח זאג א נוסח
..... זעלבע פאר טעג.

מזכיר: זאגט א החלטה, אז עס זיצען א מיטינג, מען קען שרייבן אן

אנדערע זאך, אז עס זיצען א מיטלינג, מען האט געזעהן²⁵ עס איז דאך צוזאם געקומען אזויפיהל און אזויפיהל רבנים און מ'האט געזען, אז דעם ענין פון ערעור האט מען נישט געטראפן קיין ממשות במילא איז נישט איתרע חזקתן, אין דעם מ'זאל האבן א חשש געטראפן חלילה מכשיל זיין אידן מיט חלב²⁶.

ווייטער וועגען דעם אויף להבא²⁷ עס מען מאכן א סדר וועגן דעם אז מ'זאל זיין א משגיח (מדברים) געמאכט, דעם קען מען זיכער שרייבן, מ'האט נישט געטראפן .....

שרייבן א בריעף ..... וויכוח ארוך מאוד ובלתי אפשרי להבין הערכוביא.

תם ולא נשלם בעוזה"ר, ה' ירחם

²⁵ אחר כל הנ"ל יבין הקורא מעצמו מה שראו.

²⁶ אחר כל הנ"ל שנתגלה והודו על מכשולות נוראות והרבה קלקולים כו', נעשה החלטת האסיפה סך הכל "שלא מצאו כלום ולא איתרע חזקתן", וכן נתפרסם באותה שבוע בקול קורא (דער איד בראשית), א] שלא נתברר לנו שום יסוד לערעורים הללו, ולכן כל מקולין בחזקתן הראשונה עומדים", ב] וש"הסדר הניקור הנהוג פה במדינתנו הוא כפי שנהגו בקהלות קדושות משנים קדמוניות" כו'. (והכשירו בזה כל החניות של כל המדינה), ודו"ק.

²⁷ פ"י על להבא יעשו תיקון של השגחה ולע"ע, ישקיטו הרוחות. ה' ירחם!

פרק ה'

שאינן להניח בשתיקה חילול השם, וחילול התורה, ובזיון ת"ח, ביזוי המוכיחים, וביטול התוכחה

א

(א) היות שגדול בישראל יצא במכתב אזהרה לאפרושי מאיסורא, ועל זה התנפלו עליו מקטן ועד גדול, באופן גס ומבוזה ונשאר רוח בזיון עד היום הזה, וגם סילפו דברי תורה למען אינטערעס המפלגה והשתמשו עם התורה לכסות הפשע ולכבוד העצמי — יש בזה חילול השם גדול וחילול תורתו וחילול מצוותיו וחילול כבוד לוחמי מלחמת ה' בח' אופנים.

(ב) ראשית, כל מוכיח בדורו אע"פ שאינו נביא הנשלח להדיא מאת השי"ת, אבל השי"ת צוה לכל ישראל לקיים התורה וצוה ללכת להוכיח, והמוכיח כיון שעשה מה שעשה מפני שמצא עצמו מחוייב על פי תורה, א"כ הרי נצטוה בפירוש מפי הקב"ה להיות שליחו בזה (אע"פ שאינו הולך בשמו של הקב"ה בשם שליח אלא בשם מצוה שצוהו ללכת להוכיח את בני") הרי המבזה אותו בעבור תוכחתו כאילו מבזה כלפי מעלה ח"ו, בין שהמוכיח צודק בתוכחתו בין אינו צודק שטעה, מ"מ כיון שלא ניתנה תורה למלאכי השרת אלא למשקל דעת בני אדם, והוא לפי דעתו נתכוין לקיים מצות התורה, לכן התנהגות כזה כלפי מוכיח הוא חילול שם ה' להדיא, ר"ל.

(ג) שנית, חילול התורה מצד שמקילין ומזלזלין בדבריה (אף בלי סילוף).

(ד) שלישית, חילול המצוה שעליה הוכיח המוכיח (גם אילו לא צדקו המעוררים).

(ה) רביעית, ומכש"כ שסילפו ד"ת בזדון (וכמו שנתבאר) החילול ה' ותורתו נכפל ר"ל.

(ו) חמישית, גם מצד הלומדים שעשו זאת שיאמרו ראו פלוני שלמד תורה כמה מקולקלים מעשיו וכו'.

(ז) שישית, מכש"כ שהשתמשו בדברי תורה להאינטערעסן העצמיים

הוא בגדר המשתמש כתגא וכו' חילול ה' ותורתו יותר גדול.

(ח) שביעית, בזיון ת"ח הוא חילול ה' וחילול התורה.

וזה לשון הרמב"ם (מובא בטור יו"ד סי' רמ"ג) עון גדול לבזות את החכמים או לשנאתם ולא חרבה ירושלים עד שבזו בה ת"ח שנא' ויהיו מלעיבים במלאכי אלקים ובזוים דבריו כלומר בזוים מלמדי דבריו, וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעוה"ב והוא בכלל כי דבר ה' בזה, ואם באו עדים שביזהו אפילו בדברים חייב המבזה נידוי ובי"ד מנדין אותו ברבים וקונסין אותו וכו' אין מתירין אותו עד שירצה זה את החכם, עכ"ל.

(ט) שמינית, לפי שהגה"צ המעורר ובניו הם מן העומדים במערכות מלחמות ה' לכן בזיונם שלא בצדק של תורה (לאפוקי צדק הפאליטיי והבעל בתי) הוא חילול כבוד ה'.

(י) אמנם מה שנתכזה הצד שכנגד ע"י תוכחתו של הגה"צ המעורר שליט"א אינו בגדר חיה"ש דה"י מחוייב עפ"י תורה לעשות כך דייקא, וגם שהם בזו עצמם, דמצד הגה"צ המעורר שליט"א לא היו נתכזים אלא הם בעצמם גרמו, כדנתבאר בס"ד כל זה, ויתבאר לקמן.

(יא) ונוסף על כל הנ"ל, הרי הגה"צ המעורר שליט"א ה' כל ימיו דורש טוב לעמו, והי' משיב רבים מעון (נוסף על הרבצת תורה לתלמידים כל ימיו) אשר בזה הוא מן היחידים ובשנים האחרונות (אחר שנסתם החזון לשמוע ממרן רבינו ז"ל) אין דומה לו בין הרבנים בענין זה, ואלפים נשמעו לדבריו, אנשים ונשים, ועתה כבזיונו שברו ובטלו את כל זה, מה נורא הוא בזיון התורה והיהדות שיש בזה, ואין די מלים לבאר את גודל ההשחתה וההירוס של פרט זה לבד.

(יב) והרי הכתוב צווח ארור אשר לא יקום את כל דברי התורה הזאת, ואחז"ל אפילו למד ולימד וקיים ועשה והי' בידו להקים ולא הקים הרי הוא בכלל ארור עכ"ל, וכל זה אפילו על השב ואל תעשה ומכש"כ על המבטל ומהרס בקום ועשה את הקמת דברי התורה יש בו גם חומר המעכב את הרבים מלעשות מצוה (ואולי גם ענין מחטיא את הרבים) שהוא א' מכ"ד דברים המעכבים את התשובה.

(יג) וכל זה טרם שנדע אם צדק הגה"צ המעורר שליט"א או לא.

(יד) ביזו את כבוד לוחמי מלחמת ה' כי הצד שכנגד הם מפורסמים (וכך מפורסמים על עצמם) שהם הם הלוחמים, והם דורשים מכל המפלגות והחוגים שלא ללכת אחר האינטערעסן שמקבלים מן הציונים והשמאליים, ועוד צועקים שלא ילכו אחר הרבנים (שהם עצמן קוראים "גדולים") כשהוא נגד התורה אלא יכנעו לתורה לבדה.

ועתה הם בעצמם עושים זאת, שאין רוצים להיות נשמע לתורה מפני האינטערעסן, ומסלפים ד"ת כדוגמת האגודיסטן, ומשתמשים עם התורה להאינטערעסן כמו האגודיסטן והכל בכח רבנים ודעת תורה כמו האגודה המרשעת.

ולחנם מכחישים שאינו כך ואינו כך, כי אין העולם שוטים, אלא רואים ומבינים הכל, את כל הערמימיות של הפאליטיקאנטן את כל הנגיעות והאינטערעסן, את הסילופים של ה"פרי תמרים" וזה בזיון גדול וחילול כבוד לוחמי מלחמת ה'.

כמה גדול חילול ה' אשר אנשי התורה מזלזלים במכשולים חמורים, אחר שהם בעצמם מודים במקצת שיש הזנחה וחוסר השגחה מפורסמת ואינו סוד, וכולם יודעים שאין למוציאי המכתבים שנשלחו מארצה"ק שום ידיעה ושום אחריות כהנעשה באטלוזים בארה"ב ואעפ"כ מכשירים כל הנקראים אטלוזים החרדיים בלי הבחנה וצועקים על המעוררים, ואחרים כופלים שאין שום יסוד לערעור, ואחרים מרגיעים שיש זמן ואין למהר עם התיקון, וכל העומדים מחוץ למפלגה רואים ושומעים הכל ורואים הפרי תמרים ומבינים הסילופים, ויודעים בקרב לבם האמת שלמען חנופה ומציאות חן בעיני האדון נעשה כל זה, והאינטערעסן הם הם המניעים הרוח החי' בתוך הענינים, כמה חילול ה' וחילול התורה והשפלת עצמם יש בענין זה, ביזו את התורה וככה מאור הדת, להטותה לפי דרישת הפאליטיקע והפאליטיקאנטן, שמים וארץ זועקים שהחליפו את התורה ואת נותנה על החנופה לאנשי הזרוע, ואנשים מן החוץ אומרים ראו פלוני הקנאי שלמד תורה כמה מכוערים דרכיו, שרוקד לפי נגינת מי שמקווה למצוא חן בעיניו כמרקיד כי כובי, אוחז בשולי בגדי אדוניו וממציא לו הכירוים והדעת תורות כפי דרישותיהם כדוגמת האגודיסטן וגדוליהם ובמשך דברי הקונטרס יתבארו עוד צדדי חילול השם.

(טו) ואבן מקיר תזעק, האם באמת נכבה ניצוץ של אמת, האם באמת מלאה הארץ חנף, האם באמת כך הוא פני הדור.

ותוגדל ותוכפל הזעקה האם כך דנים ומכריעים נגד הכרעתו ואזהרתו של גדול וצדיק, האם בזיון ת"ח אינו כלום, איפה הם הרבנים, ראשי ישיבות ת"ח וישרי לב, וכי אין שום עון וחוצפא מזיו ומעורר הלבבות.

ואיה המה ה"מקנאים" לכבוד חכמים וצועקים כשנוגעים בא' מגדולי האגודה האם בזיון ת"ח הוא רק כשהוא ציוני לגמרי או עכ"פ למחצה לשליש ולרביע — האם באמת הכל רק פאליטיקע, ולמקום שרוח האינטערעסן נושב לשם מופנים הצעקות.

כלי ספק עוד נזכה לשמוע צעקתם "בזיון ת"ח" אמנם לא במקום שהתורה דורשת, אלא כשמדובר ברבנים המסיתים ומדיחים לציונות שהוא המינוח הגרוע ביותר, כשהמדובר ברבנים המאשרים לעיני כל אומות העולם שה"ישראל" הציוני הוא באמת האומה הישראלית, וכזה הם הם המחללים שם שמים מסוף העולם ועד סופו שאומרים האומות שגם גדולי התורה דעתם שעם ישראל הם כופרים ורוצחים רח"ל, רבנים אלה שמרן רבינו ז"ל כותב במכתביו שמי שהוא שותף בחילול השם הנורא הזה אין לשמוע הוראתו, — רק כשמגיע לכאלה שמכואר ביו"ד רמ"ג ס"ג תלמיד חכם המזלזל במצות ואין בו יראת שמים הרי הוא כקל שבצבור, וכדאמרו ביומא ע"ב ע"כ כל ת"ח שאין תוכו כבדו אינו ת"ח (כגון ששולח בחורים לקאלידזש, שזאת גם לדידהו הוי מומא, והם יודעים מזה) רק בכאלה הם צועקים שבזיונם הוא "חטא" ושחייבים נידוי.

ואיפה הם כשמבזים ת"ח אמיתי נקי מכל אלה, זקן ויושב בישיבה מתוך יראת שמים.

(טז) האם התרת דמן של בני הגה"צ המעורר שליט"א מותרת, גם הם ת"ח לא פחות משכנגדם, ויראתם קודמת לחכמתם, ויש בבזיונם דין ביזוי ת"ח, ומחמת — "איך בין דער שטארקער" עדיין לא הותר להרחיב הפה, להוציא שם רע ובזיונות חדשים ארוכים.

ומכש"כ שהכל אך ורק מפני שעוררו על מכשולים ומראים בעליל.

(יז) וראוי לציין שאין כל הדברים הנ"ל אמורים אילו היו צד הנאשם

מנסים לגולל מעל עצמם האשמה בלי לבזות המוכיחים, ובלי לסלף ד"ת, כגון לעמוד לד"ת בפני כ"ד או ג' ת"ח שאין להם שום נגיעה להענין בשום צד, ולהוכיח פנים כנגד פנים בדרכי נועם ובטוב טעם ודעת, ולקבל תוכחה על הענינים שיוכח שצריכים תיקון ולהודות על האמת (והי' מי שתיקן בשתיקה ובכבוד, יישר כוחם וחילם ראויים הם לשבח וכבוד בעד מעשה זה, שהודו על האמת ותיקנו).

ב

יח) והנה אסור לשתוק נגד חילול השם שהרי אמרו בסנהדרין פ"ב ונפסק ברמב"ם פ"ה מהלכות ת"ת ה"ג, ויו"ד רמ"ב סי"א (כמצויין בעין משפט) כל מקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב — דהיינו שמחוייבים לצעוק ולעשות כל מה שיכולים נגד חילול ה', וכן מבואר בסמ"ק קי"ב וז"ל ובעבירה גלו"י צריך להוכיחו מיד שלא יתחלל שם שמים, עכ"ל.

יט) וכן אסור לשתוק כשמבזין חכמים, ומבואר במועד קטן י"ז, ורמב"ם הת"ת פ"ו הי"ב וי"ג, ויו"ד של"ד סמ"ז, דב"ד מחוייבין לנדות.

ואע"ג דשם מבואר רק ב"ד, מ"מ זה נבין דגם יחיד אסור לו לשמוע ולשתוק, וכדאמרו במכות כ"ד ע"א אוטם אזנו משמוע דמים דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן ושתיק כגון ר"א בר"ש ופרש"י בהשוכר את הפועלים (כ"מ דף פ"ד): דנפיק ריחשא מאודניה ואיתחזי לאתתיה בחלמא ואמר לה האי דשמעית בזילותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדמבעי לי אלמא בחייו הוה רגיל לדקדק בכך, ולפיכך הקפיד הקב"ה על אותו הפעם שלא מיחה עכ"ל.

ומשמע שמיחה אך לא כמו שהי' ראוי לו דהיינו שהחסיר קצת וכיון שהי' צדיק הקפיד הקב"ה על אותו מעט, כדאמרו הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, אבל כל אדם מחוייב שלא לשתוק, וכדדריש מאותו קרא, וכן מבואר בשערי תשובה ח"ג קצ"ז דמחוייב לקנא לכבוד נקי וצדיק אשר ישיחו בו עיי"ש, ושם בסי' קצ"ח כותב שיענש בשמעו דבריהם הרעים וילאה לענותם.

כ) וכן אסור לשתוק אם יש מקום לאפרושי מאיסורא כמבואר בהרבה מקומות (ונדבר קצת לקמן בס"ד) וא' מן המקומות ביו"ד סי' רמ"ב סי"א דאפילו בפני רבו יאמר ואין בזה מורה הלכה בפני רבו דבמקום שיש

חילול השם אין חולקים כבוד לרב עיי"ש, וכמבואר בסמ"ק הנ"ל, הרי דלאפרושי מאיסורא נקרא מצב של חילול השם שמחוייבין לומר ולמנוע מחטא.

(כא) וכן כשנתפרסם על אדם חשוב שעשה ענין גרוע הוי חילול ה' כדאיתא ביומא פ"ו ואסור לשתוק כמבואר במועד קטן י"ז ע"א ההוא צורבא מרבנן דהוה סנו שומעני' א"ר יהודא היכי ליעבד לשמתי' צריכי לי' רבנן לא לשמתי' קא מיתחיל שמא דשמיא וכו' שמתי' רב יהודא עיי"ש.

(כב) וז"ל שערי תשובה שע"ג סי' נ"ט וחובה על כל ירא אף כי אוהב טהר לב להעיר קנאה כי יראה והנה יד שרים וסגנים במעל שנא' ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה עכ"ל.

(כג) ואמרו ביומא פ"ו ע"ב מפרסמים את החנפים מפני חילול ה' ופרש"י שהן רשעים ומראים עצמם כצדיקים אם יש מכיר במעשיו מצוה לפרסמו מפני חילול ה' שבני אדם למידין ממעשיו שסבורים עליו שהוא צדיק ועוד כשבא עליו פורעניות בני אדם אומרים מה הואיל לו זכותו עכ"ל.

(כד) ומכש"כ אם מתייצבים על דרך לא טוב שמחוייבים לעמוד במחלוקת אתם כמבואר בשערי תשובה שע"ג נ"ט, ואם אין עומדים במחלוקת נענשים על חטא ההוא ועוברים בלאו עיי"ש (ויש לדייק הלשון דאמר מתייצבים על דרך לא טוב ולא אמר אפיקורסים או רשעים וכוונתו שהסכימו הסכמה רעה).

(כה) עוד יש ענין קידוש השם בהכרזת האמת והכנעת השקר כמבואר בשערי תשובה שער א' אות מ"ז וז"ל כאשר האדם משתדל לתמוך ביד האמת ויעזור אחריו ויתעורר בדבריו והופיע אורו לעיני בני עמו ויחזק ידי אנשי האמת ונשא ראשם וכתות השקר ישפילם יגיעם עד עפר הנה אלה דרכי קידוש ה' עכ"ל, וידוע אשר עניני קידוש ה' נכללים במ"ע דונקדשתי בתוך בנ"י אשר חיובו מוטל על כל ישראל, דהיינו כשרוצים להעביר על הדת מוטל על אותו איש באופן פרטי, ודברים כלליים מחוייבים בו הכלל ישראל באופן כללי דהיינו שמוטלת המצוה ויכול כל א' לזכות בה, אמנם אין חיוב פרטי על איזה איש (לכר מחיוב מחאה מי שיש בידו ומצות תוכחה) אך אם לא נמצא שום א' זוכה בה יש ח"ו

חרפה לכלל ישראל ועונש גדול רח"ל, ואין להאריך כאן, ועכ"פ גם בענייניו ההתעוררות נגר מכשול החלב יש כאן מלחמה של שקר ואמת, ואין אנו קוראים ח"ו שמות על הכתות עצמן לומר כת של שקר הוא, אבל הענין בעצמו, ענין חיזוק האמת והשפלת השקר יש כאן, והוא חיוב מצד מצות ונקדשת.

ג

כו) והנה הגה"צ המעורר ובניו שליט"א נהגו מדת חכמים ובלמו פיהם בשעת מריבה, ובחרו להיות מן הנעלבים ואינם עולבים, אבל אין זה פוטר אותנו את הכלל כולו מלתכוע עלבון התורה ומקיימיה, ועון פילי תהא כשהכלל כולו יעבור בשתיקה מבלי למחות ולהוקיע לעיני השמש את הנעשה, שנשפל האמת ונדרסה התורה והתוכחה בעוה"ר כעפר.

כז) ועיין ספר חסידים סי' ס"ז, קפ"ב, קפ"ג, ומציין במקור חסד לעיין בשאלות משפטים, ריב"ש ר"ב יו"ד רמ"ב סל"ה ברמ"א, וח"מ ער"ב סמ"ע סק"ו טורי אבן מגילה כ"ח ע"א ד"ה א"ת משנאי, מנחת חינוך רל"ד. אמנם פשיטא שאחרים מחוייבים לתכוע עלבון התורה ומקיימיה.

פרק ו'

למנוע יהודים ממכשול

א

(א) היות שנתברר בעוה"ר מפי הנאשמים בעצמם שמה שמתאמצים לפרסם בכמה אופנים שאין שום יסוד להערעור והכל רק בלבול של חלב, זה שקר — גם רצו שיחתמו על זה הרבנים נגד דעת וידיעת עצמם וכמה רבנים נמנעו מזה בידעם שזה שקר אלא יש ויש מקום ויסוד להדברים והם מודים במקצת וכמו שהכחנו לעיל בס"ד דנכונים דברי הערעור והרי שלנו לפנינו, הבשר שנקנה עם החלב וגם העדיות שראו בתוך החניות בשר עם חלב נמכר ועומד למכור, ויודעים אנו בעצמינו שבעוה"ר כל זה אמת ושאין ממש בדברי המכחישים ומכסים על הפשע.

(ב) א"כ יש עלינו חיוב על פי תורה לצעוק בשווקים וברחובות שיש חלב ולאפרושי מאיסורא, למנוע ממכשול את מי שאפשר כמבואר בהרבה מקומות דמלבד מצות תוכחה (שנדבר לקמן בס"ד) גדול החיוב לאפרושי מאיסורא וחיובו חל נגד כל אדם אפילו לרבו (יו"ד רמ"ב סכ"ב) ואפילו באמצע ק"ש מותר לרמוז, ובכל מקום אפילו בביה"כ ובית המרחץ או יושב לפני רבו (יו"ד רמ"ב סי"א).

(ג) ולא יהיו דברי גאון וצדיק זקן ות"ח מפורסם, פחותים מלישנא בישא דגם על לישנא בישא אמרו בנדה ס"א אע"ג לקבולי לא מבעי' למיחש מיהא מבעי' וכך נפסק בפוסקים, חפץ חיים כלל ו' עיי"ש, ואמר שם בגמרא דמתוך שהי' לו לגדלי' בן אחיקם לחוש לעצת יוחנן בן קרח (שאמר לו שישמעאל בן נתני' בא להרגו) ולא חש (שלא הי' רוצה לקבל לשון הרע) מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן (לכל אותן אנשים שהרג ישמעאל).

ובעניינינו מחוייבים לחשוש ולהמנע מלאכול עד שיתברר שנתקן בבירור.

(ד) ומכש"כ אם יש דברים הניכרים ורגלים לדבר הערעור, בודאי מחוייבין לחשוש עליו אפילו אם עדיין לא הי' נתברר אמיתות הערעור בבירור גמור.

ה) ומה שמחלקים, בדבר הצריך הוראה מותר לכל א' לסמוך על הוראת המורה הוראה שלו, ורק מי שקבל על עצמו הוראת הרב המעורר שליט"א רק הוא צריך להיות כפוף להוראתו, אין זה ענין לכאן כלל, דזה שייך אם חלוקים בהבנת איזה ענין או בשיקול הדעת איך לשקול או איך להדמות ענין לענין, אבל כשחולקים במציאות שא' מספר מעשה והשני אומר שהוא משקר או טועה ומעשה שהי' לא כך הי', זה אין שייך להוראה כלל, אלא השאלה היא מי משניהם טועה, מי יודע את המציאות ומי לא, דהרי הגה"צ המעורר אומר שמצאו חלב והשכנגדו אין מתפלפלים בהלכה אלא מכחישים שאינו אמת, אם כן אין כאן סמיכה על הוראה, אלא את מי נאמין ואת מי לא, ולכן בודאי שאין דברי המעוררים פחותים עכ"פ מלישנא בישא שמחוייבים לחשוש עליו עפ"י הלכה ולפרוש מלאכול עד שיתברר (ובעווה"ר הטעראר וה"פארטיי" מטעה את האומרים זאת מן הלימוד הישר), ועשו את הגה"צ המעורר שליט"א עוד פחות מעכו"ם במסל"ת כמבואר בחז"ל ושו"ע (עי' יו"ד סי' צ"ח ועוד).

ו) ואף לפי מה שפרסמו שמתקנים והקימו השגחה — הנה מבלי שנחקור על טיב השגחה זו מה היא, היש בה כדי סמיכה או לא, — הלא לפי דברי הודאתם יש רוב חנויות או עכ"פ הרבה בלי השגחה כלל, א"כ עדיין אנו מחוייבים לצעוק שיש חלב ולהוכיח אשר מה שמתאמצים בכל הזדמנות לפרסם "שאין שום יסוד להערעור והכל בלכול", הוא שקר, דהרי הם מכשירים בזה את הכל גם את מה שלא סידרו בו השגחה, ומכשילים בזה את הרבים.

ז) ואנו עושים בזה את מה שהם בעצמם היו מחוייבים לעשות ואין עושים, דהיינו לצעוק שיש חנויות מסוימות בלי השגחה ויזהרו מלקנות שם.

ח) ואף לפי דבריהם שעל חנות בלי השגחה יש זמן ואין צריך למהר לתקנו (וקררו והשכיחו בזה את החרדה מן העבירה, ואת החרדה מאחריות מכשול הרבים וגם חללו בזה את השם, שיאמרו הבריות, הע"ה חרדים אבל הת"ח יודעים שאין להיות חרד).

מ"מ הרי רק הרווחת זמן יש, ולא שיתעלמו לגמרי, א"כ כיון שאותן חנויות לא נעו ולא זעו לקבל השגחה, וטוב להם כך ונשארים כך (באשמת מכחישי המעוררים) א"כ הי' להם עכ"פ לפרסם זאת ולהזהיר את העולם (עכ"פ באותה חרדה וזריזות שמהרו להוציא כתב על ספרו של אותו מנקר).

(ט) אבל גם על החנויות שפרסמו שיש עליהם השגחה, יש נפקא מינה גדולה בצעקתינו (גם בלי שנחקור אם טובה ההשגחה).

כי יש הפרש גדול אם מסדרים השגחה במקום שהי' מתנהג תמיד כשורה ודק צריך להמשיך את המצב הטוב או שמסדרים השגחה במקום שהי' הזנחה וקלות וצריך להיטיב המצב, דבאופן האחרון צריך שתהי' ההשגחה עידנית ופיקחית ביותר, וצריך שיהי' איש מסויים פיקח וודיו ונושא באחריות מלאה, וצריך לדעת מי הוא האיש ומה הוא, וגם מוכרח שיהי' תקיף ואימתו מוטלת על הסוחרים והמנקדים, ומעתה צא וכדוק אם הוא כך.

אבל הם הלא פרסמו בשעה שפרסמו השגחתם שכשכקרו בחנויות מצאו הכל טוב, ושוב כפלו את ההנחה העיקרית שלהם שאין שום יסוד להערעורים, וכן כפלו זאת בכתב עת שלהם וכדרשוניהם הרבה פעמים שהכל דק עלילה, א"כ בהנחה זו די בהשגחה על הדרך הראשון, א"כ בכל אופן אין מספיק ההשגחה שהקימו.

(י) ופלאי פלאות נעשו בהחנויות שלנו שהרי דק עתה מסדרים השגחה ואעפ"כ מצאו שהי' הכל על נכון בלי שהי' שם השגחה ראוי, ואכשד ררא מימי מהרש"ל לפני ר' מאות שנה שכימיו הי' קלקול גדול בענין הניקור כמבואר בספרו ים של שלמה חולין פ"א ס"ב, לא כן בזמנינו המלא קלקולים וזיופים וקלים, ואעפ"כ הי' הכל עצהיו"ט, ופרסמו אשר אין ממש" (כי באו אחרי הרעש וגם ירעו שיכואו).

(יא) אבל כל מי שנגע ידאת ה' בלבו כאמת צריך שיתכבד לו אם ההשגחה היא כאמת על אופן האחרון שהזכרנו.

(יב) ובאמת אפילו לסתם השגחה במקום שלא היו קלקולים צריך שמירה מעולה והשגחה קפדנות כי הקלקולים מצויים מאד כדנוכר במהרש"ל שאפילו בזמן ההוא שיכולים לומר שהי' עולם התיקון לגבי המצב שלנו ואעפ"כ היו שכיחים קלקולים וכן מבואר בהרבה ספרים, שהיו כימיהם קלקולים וכדנעתיק לקמן בס"ד.

☆ ☆ ☆

ב

קצת תוארו של השגחה ראוי

- (ג) א] שיהי' המשגיח יר"ש ויודע ספר עכ"פ.
- ב] שיהי' פיקח ומבין דבר מתוך דבר, ויודע לחקור בסתר ומאחורי הגב באופן שיוכל לשית עצות נגר רמאים.
- ג] שיהי' זריז ועיניו פקוחות על הכל, ומזהיר ומעורר.
- ד] שיהי' איש תקיף ובלתי מפחד משום אחר.
- ה] שלא יקבל משכורתו מבעל החנות אלא מן הקהלה דוקא ואפילו מתנות והוספות לא יקבל מבעל החנות.
- ו] שהמפתחות יהיו ביד המשגיח לבד הוא פותח והוא סוגר וכל הבשר עובר לפני עיניו בלי יוצא מן הכלל.
- ז] שגם הרב המכשיר שהמשגיח עומד תחת משמעתו ג"כ לא יקבל מבעל החנות ועיין לקמן (אות ל"ד).
- יד) והנה ד' ענינים הראשונים הם פשוטים, שאם חסר אחד הרי אינו משגיח ואין כאן השגחה, וכן ענין הו' שהמפתחות יהיו בידו ולא בידי בעל החנות הוא ג"כ פשוט דבלא זה אין כאן ודאות דמי יודע מה נעשה כשאינו שם וענין זה נזכר לטוב בשו"ת אבני צדק יו"ד סי' ג' (ולענין עצם ההשגחה מסיים שם בסוף התשובה בזה"ל מהראוי להרב וב"ד וקהל להחזיר התקנה הקדימה בענין נאמן בהמקולין ליושנו כי הוא דבר הגון וכן הוא בערי יהודא וישראל בכ"מ וכן הוא גם כאן עכ"ל ובשו"ת דברי יואל יו"ד סי' ל"ד מביא שהי"ט לב (הוא בעל שו"ת אבני צדק) הנהיג השגחה על הכל גם על ניקור עיין לקמן (ח"ב פ"ג אות מ"ו).
- טו) וז"ל הגה"צ המעורר במכתבו הארוך פרק סיבת המכשולות אות ו' — מלפנים בכל מקום לא הי' לקצב דריסת רגל בחנות אלא בשעה שהי' שם משגיח ממונה מהקהל שמשגיח על הכל, המשגיח לא קיבל משכורתו מאת הקצב, ולא הי' תלוי בו כלל והוא הי' לו מפתח החנות ורק הוא הי' יכול לפתוח החנות - עכ"ל.
- טז) וענין הה' כותב מהרש"ק בתקנותיו לקהלת בארדיטשוב סוף אות

א' (ויש שם מקור למש"כ באות ד') ומביאו בס' תורת זבח (לבעל הקש"ע) ובדרכי תשובה סי' א' סוף אות ע"ד וכזה מבואר בשו"ת דברי יואל (לענין מקוה) יו"ד סי' ס"ה ד"ה גם יעוי"ש, ועיין עוד במכתבי דברי יואל ע"ו.

וענין הז' לקמן אות ל"ד הבאתי עליו רא"י, והמציאות כי בעלי המכשירים המקבלים מן הסוחר מחפים על פשעיו (ואין להזכיר שמות).

טוב) אמנם כל זה ועוד, כלולים בדברי מרן רבינו ז"ל יו"ד סי' ל"ד (לא כתב לשון זה אך מתוך דבריו אפשר להבין זאת בפשטות) ז"ל (אות ז') ואסור ליקח בשר בלי השגחה מתחלה ועד סוף באופן שלא יהי' באפשרות להקציבם לעשות שום רמיה ח"ו להכשיל עכ"ל ולקמן העתקנו קצת יותר מלשונו, וכל זה כותב שם עפ"י שורת הדין.

ח') ואין לדחות דכל זה לענין שחיטה נאמר ולא לענין ניקור דלקמן הבאנו דעת כמה מרבותינו שהנהיגו גם על ניקור, ובדאי המחפשי קולות יוכלו להתווכח על זה, אבל המבקש אמת מבין שענין ההשגחה והחומר שבה עד כמה תגיע זה נמדד לפי המצב, אם הקלקלה והקלות גוברים אז מוכרחת תוספת השגחה שבזה יובטח הכשרות, דמאותו טעם גופא שבזמנים הקודמים הי' די השגחה פחותה בניקור בחלק הפנים והוצרכו תוספת השגחה בניקור אחוריים דבזה נשמר ודאות הכשרות, כמו כן אם העין רואה מצב הדור שבענין הנהוג מקדם יתהוו מכשולות, יתחייב עפ"י דין תוספת הזהירות וההשגחה להוציא מידי ספק איסור עד שיהי' הכשרות ודאי, ואין להביא רא"י כלל מדורות ראשונים וזה מבואר בשו"ת דברי יואל סי' ל"ד הנ"ל יעוי"ש.

יט) ומה שטוענים — אולי כבר תיקנו — התשובה על זה — כיון שנחבר צדקת המעוררים אין לאכול אלא אם ודאי תיקנו ולא אולי — ואפילו לא יהי' הערעור אלא ספק ג"כ אין לאכול אלא אם ודאי מתוקן ולא עוד אלא אפילו בלי שום ערעור אסור לאכול אלא אם ודאי מתוקן כמבואר בדברי מרן שו"ת דברי יואל יו"ד סי' ל"ד הנ"ל שאבר היום חזקת כשרות ומכש"כ בנגיעת ממון שאסור לאכול אלא אם יש השגחה חזקה באופן שלא יהי' באפשרות לעשות שום רמיה — אבל במצבינו שמתאמצים בתעצומות גדולות ונוראות לומר שאין שום יסוד לערעור, א"כ אין מה לתקן ולמה יתקנו, ואיך נסמוך שאולי תיקנו ומכש"כ לומר שודאי תיקנו איך יעלה על הדעת, ומכש"כ אחר שהפרי תמרים מברר על

הרבה פסלנות שהוא טוב ואין לשנות א"כ אחר כל זה מי יודע מה המצב האמתי בתוך המקולין, ומכש"כ שהרכנים המשגיחים לא היו עד עתה בקיאים בעניני ניקור כעדות עצמם על האסיפה דבראשית תשמ"ג ורק עתה נכנסו לה ומכש"כ שהלמעשה דהיינו ידיעת האומנות (הנקרא "פראקטיק") עוד יותר רחוק, ומי יודע, וכל זה מטיל ספק גדול ומובן מעצמו שאין שום מקום להטענה "אולי תיקנו".

(כ) העתק מס' קרן הצבי סי' כ"א.

עיין בספר יריעות שלמה אות ח' ובקונטרס בית יד שלו סוף הל' ה' שהעלה דכל שנשמע על השו"ב שום שמץ דופי אע"ג דכשר לשחיטה מחמת הקול ההוא מ"מ כיון דנשמע עליו דופי ושם רע נאבד לו חזקת כשרות לענין זה עכ"פ דהיכא דיש לו איזה צד נגיעה בעולם אינו נאמן כלל, ע"כ.

ומעטין בדור הזה שיכולין לומר שאין עליהם שום שמץ דופי כלל, והלא קלות כ"ש באיזה מצוה שיהי', כבר נחשב לשמץ דופי כמ"ש בפר"ת סי' ח"י, וכן הבטח בנושים כמבואר בבית אברהם ובשו"ת בית הלל עכ"ל. וענין זה בעצמו יש להבין על נותני ההכשר ג"כ שאם יש בהם שמץ דופי ויש להם נגיעה אין להם שום נאמנות (ובתשובה להגה"צ ר"י ראזנער מסעקעלהיד הובאה בקר' כתב יושר דברי אמת מחלק בין רב בעירו הנוטל שכר טרחה על ההכשר לבין הנותן הכשר למרחקים בשכר העתקנהו לקמן (אות ל"ד) עיי"ש).

(כא) והנה אם יש השגחה ואינה כהוגן גרוע יותר משאין השגחה כך כתב מרן רבינו ז"ל לענין מקוה ז"ל (שו"ת דברי יואל יו"ד סי' ס"ה) ואם יש להב"ד השגחה על עצם המקוה ואין להם השגחה כראוי על הטבילה אין זה אלא מכשול כי סוברים העולם שהוא תחת השגחה ובאמת אם אין השגחה על הטבילה אינו כלום כי נכשלים רבים עכ"ל ואע"פ שיש לחלק דאולי מיירי באין השגחה כלל על הטבילה משא"כ אם יש קצת השגחה (ואין משמע שם דמיירי דאין השגחה כלל אלא יש קצת יעוי"ש) מ"מ הסברא פשיטא לכל הענינים דכצד אחד ודאי גרוע דסוברים העולם שהוא טוב ואילו ידעו שאינו כך היו פורשים אמנם ע"י קצת ההשגחה נופלים לאיסורים באין יודעים.

(כב) עוד כתב לי בר אוריין בזה"ל, עיין ישועות יעקב ה' שחיטה סי'

א' בפ' הקצר סק"ד בענין התקנה שלא יעמוד בעל השור על שורו (בעת שחיטה ובדיקה כי מטיל מוראו באין אומר ודברים ופן יפחדו לומר האמת והפחד יוליד סברות להקל כך נראה הסכרא לענ"ד) ועיין בשו"ת שואל ומשיב קמ"א ח"ב סי' מ"ח לחזק מאד תקנה זו, ועיין בשו"ת טוב טעם ודעת תנינא סי' ק"ז ששום איש שיש לו נגיעה בהשור לא יעמוד ע"י הבדיקה, ועיין בשו"ת שואל ומשיב כרך ב' ח"א סי' מ"ח, דה"ה אם נמצאים שם שוחטים או אחרים שהולכים רכיל ומגלים פודות לבעה"ב, הוא בכלל זה ועיין עוד בדעת תורה סי' ל"ט ס"ק ע"א — ומכל זה מוכן שאין להמשיג לקבל ממון מהקצב רק מהקהלה, (ע"כ לשון מכתב זה שכתב לי).

ומזה מוכח עד כמה חששו לנגיעה והנני מוסיף דה"ה אם הרב המכשיר מקבל מן הסוחר דג"כ יש לו נגיעה, ואימת בעל הבית עליו שיחסר לחמו או מתנתו, (ובעוה"ר המציאות הוכיח דברים מרים וזרים מאד) וצריך לחלק באיזה אופן מותר ובאיזה אופן לא ויש בזה אריכות ורק להעיר באתי.

כג) ועובדא נודעת מפי זקני ירושלים אצל הגה"צ ר' יצחק פרענקל מבית דינו של הגה"צ ר' יוסף חיים זאננענפעלד זצ"ל שנתן מטעם הב"ד הכשר על בית עשיית שמן בחיפה ושלחו לשם נאמן שקיבל שכרו מן הקהלה ולא הי' רשאי לקבל כלום מן הסוחר, ופעם אחת אירע שהסוחר נתן להמשיג סכום כסף לפני יו"ט, וכשבא הסוחר להב"ד לחדש ההכשר (כי כך היתה התקנה שמוכרח בכל שנה לחדש ההכשר) אמר לו הגה"צ ר' יצחק בתקיפות, בפעם הזאת אין אתה מקבל הכשר כאשר נתת מתנה להמשיג.

כד) עוד כתב לי הנ"ל בזה"ל עיין בשו"ת שם ארי' יו"ד סי' ו' שהרב המורה המקבל הנאה ממה שמכשיר נכון שלא יצא הוראה מפיו עיי"ש.

כה) גדולי רבותינו זי"ע קבעו (עיין שו"ת גנוי יוסף סי' י"ח אות ב') שלא ליתן השגחה אפילו ע"י משגיח מוסמך רק אם בעה"ב בעצמו מוסמך עצמו כשהוא בשו"ת דברי מלכאל ח"ג סי' כ"ב, שו"ת דברי חיים ח"ב השמטות סי' מ', שו"ת שערי צדק יו"ד סו"ס קנ"ו, פת"ז הל' פסח סי' י"א, הגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל

בספרו הכנה דרבה אות כ"ב, ובשו"ת ערוגת הבושם סוף ס' שכ"ה, שלח"ט דף קצ"ח ע"ב, מקרי דרדקי מהגה"ק ר"ה קאלאמיינער זצ"ל, לבושי מרדכי מהדו"ת יו"ד סי' ז' שו"ת זכרון יהודא או"ח סי' קכ"ג ועוד, (העתקה מקו' ליקוטים).

(כו) מס' זבח לישראל סי' י"ח — ראיתי בעוה"ר שערורי' גדולה בין המורים שבעם הרוצים לחיות חיי נחת ולקבל שכר כפנחס ואינם טורחים ומתייגעין לחפש חפש מחופש ככסף ומטמונים אולי המצא תמצא איזה חשש קטן או גדול בעסק השחיטה, אלא מרגיעין רוחם באמרם אין לדיין אלא מה שענינו רואות וכ"א חייב לעשות רק עד מקום שידו מגעת לפי חכמת תורתו ולפי עומק הדעת, ובזה יוצא ידי חובתו, וע"כ אציע מ"ש הא"ז מובא בד"מ יו"ד נ"ו וז"ל אומר אני יצחק בר משה (הוא הא"ז) הגאונים שכ' דאין לדיין אלא מה שענינו רואות הוא רש"י ולדורו שהיתה בהם תורה וגדולה וחכמה יתירה והם ראויים להורות אבל עכשיו בימינו שנתמעטה התורה משבח אני את העצלנים שלא יסמכו על חכמתם, ע"ש, וכ' בשמש צדקה יו"ד סי' נ"ו וז"ל, ולפי שידעתי מה ששגור בפי פרחי כהונה האומרים אין לדיין אלא מה שענינו רואות וכו', אציע לפניך מ"ש הא"ז הובא בד"מ וכו' ע"ש.

(כז) עוד כתב שם, הרב שיש שו"ב תחת דגלו ומפקח עליו צריך שיהא בו לבד חכמת התורה ויראת הבורא, גם חכמה אנושית ובעלי דעה מרובה ודעה רחבה, כדי שלא יעשו בערמה (וציין מ"מ דכע"ז בב"ח חו"מ סי' ז', וגם להגר"א בספרו אדרת אליהו פ' ראה) ע"כ.

(כח) עוד שם, דברים המותרים בדיעבד א"א לוותר ולעבור עליהם בשתיקה שהלא מבואר באו"ח סי' נ"ח בב"א ובאה"ט, וכן בסי' תקי"ז דבבר הרגיל לעשות כן דיעבד דינו כלכתחלה ע"כ.

(כט) עוד שם, החוב על הרב לחוש חששות אפילו מה שא"א להתרחש רק בדרך רחוק (וציין לשו"ת הריב"ש סוף סי' מ"ז בכע"ז).

(ל) בס' מגן החכמה סי' כ', — רב גדול המתעצל לעיין אחר השו"ב ולחפש היטב אחר שאר חלקי תיקוני הבשר כמו ניקור, מליחה, הדחה, וכשרות השילוחין ממקום למקום אע"ג שמתעסק בזה מיהו אם הי' טורח יותר הי' מועיל יותר נקרא מומר לחיאכון (ובנה יסודו על דברי חז"ל חולין דף ד' מטרח לא טרח ע"ש).

(לא) בס' משיב דעת ה' שחיטה סי' א' כלל ד' — המעיין ומדקדק היטב בלשון החת"ס זצ"ל ביו"ד סי' י"ג וכו' ורגילין אנחנו ב"ד תלתא לבא פתאום לבית המטבחים וכו' (עכ"ל החת"ס) והוא דבר נפלא ונחוץ עד מאד שילכו תרי ותלתא גברי בב"א דאיכא דחזי כהאי ואיכא דחזי כהאי, וכן אנו רואים בבתי המטבחים הגדולים כאשר נכנס הרב פתאום נעשה כהלה גדולה וחיש מהר כבר הגיעה השמועה כי בא לאזני כל, ועד שיתאפשר להרב לפנות מצד ראשון להשני כבר נסדר הכל באופן נעלה עכ"ל.

(לב) ההשגחה מן הרב (מלכד המשגיח התמיד) ראוי שתהי' בפתע פתאום כאשר כן מבואר בדברי החת"ס יו"ד סי' י"ג, הנ"ל, בס' הזכרונות לבעהמח"ס שו"ת דבר שמואל בזכרון שליש כותב, ראיתי לרבותינו שהיו נוהגים ליטול בפתע פתאום הסכין מידי השוחטים בעת השחיטה לראות מה הוא, ע"כ.

(לג) העתקתי כל זה מקו' ליקוטים, והנה הרבה יותר ממה שכתבנו נמצאים בספרים בענין ההשגחה ואע"פ שמדברים משחיטה הלא מדברים גם על דברים קלים ועל שלא יעשו ערמה וכל זה ושאר ענינים כולם שייכים גם בניקור כאשר יראה המבקש אמת.

ומעתה צא ובדוק ההשגחות ועיין לעיל פרק א' אות רע"ט ר"פ רפ"א דברים נחוצים.

(לד) ונעתיק עוד דברי הגה"צ מוה"ר יהודא ראזנער מסעקעלהיד (ממכתבו בקו' כתב יושר דברי אמת) וז"ל ועינינו הרואות עד היכן הגיעו הדברים על ידי שכמה רבנים נותנין הכשירן ועדותן למרחוק על מיני בשר מעושן ויין שרף לפסח ויינות ועד כמה רבה המכשלה על ידי זה כאשר גלוי וידוע לכל העולם ואינני יודע היתר לעדות כזה הלא או ראה או ידע כתיב ואיך מעידים על פי ידיעה מפי איש ולרוב הוא ע"י השתלשלות הידיעה כי הרב מאמין לאיש מכירו פחות ממנו וכך הולך הנאמנות עד שהשלישי והרביעי הנאמן אצלו הוא עובר על כל התורה, ובעיני ראיתי עדות רב כזה שהי' נותן הכשר לאיש נאמן אולם הנאמן נתן נאמנות להשני והשני להשלישי עד שכן השלישי שהי' מחלל שבת כפרהסיא ועובר על כל התורה בא ג"כ בכלל הנאמנים, ולפי דעתי עדות הכשר כזה אשר הרב איננו עד הרואה הוא בטל ומבוטל על פי דין, ואם כי הרב מעיד על המשגיח גם כזה איננו רק

עדות על פי ידיעה קמייתא ומי ידע האם לא שבק הימנותא, כבר כתב הגאון בד"ח ח"ר ביו"ד ס"ס ו' בז"ל ועיני ראו כמה יראי ה' לומדי תורה שהיו אצל צדיקים ולאחר שנתחנכו באומנות זה של שו"ב נהפכו לאיש אחר אשר אם לא ראיתי בעיני לא האמנתי עכ"ל הטהור, וכן הוא בכל המשגיחים הבאים לרוב בין שיני רשעים אם אין הרב עומד על גביהם ורואה עין בעין איך יוכל להעיד, ומה גם שמקבלים שכר למאות ולאלפים בעד הכשרן ועדותן אצלי הוא בלי שום ספק בכלל המקבל שכר להעיד שעדותו במל, ודבר זה נאמר גם על רב, כי אם רב בעירו מעיד אפילו אם מקבל שכר בעד נתינת הכשר כאשר המנהג מקדמת דנא הוא מפאת שמקבל שכר לבא ולראות העדות אשר הוא ענין אחר כי הרב בעירו הולך ורואה "כל המעשים" מזמן לזמן בעתות "לא רחוקים" ויכול לבא בכל עת שירצה עד שיש לומר עליו שדין יוצא ונכנס עליו כי בעלי המעשים והמשגיח איננו יודע עת בואו, לא כן הנותן תעודתו מרחוק שבא פעמים ביכול וגם כבואו בקל יודעים טרם בואו, כי הנא הוא בא באופן אשר על גוף הדבר לא יוכל להעיד, ולהעיד על העד ג"כ לא יוכל כי איננו רואה אותו ומעשיו ואופן השגחתו, ועוד איך יוכל לקבל שכר בעד עדותו שיודע שע"ז הוא נאמן, וע"י דרך זה בעוה"ר רבה המכשילה עד אין מספר, עכ"ל.

והרבה ענינים נחוצים אפשר לשמוע מדבריו.

(ה) ונחזור בקצרה על המבואר בדברי רבותינו.

א] אסור ליקח כשר בלי השגחה מתחלה ועד סוף באופן שלא יהי' באפשרות להקצבים לעשות שום רמי' ח"ו להכשיל (דברי יואל שו"ת ל"ד) שמענו מדבריו, א] שהוא איסור ב] השגחה מתחלה ועד סוף, ג] שלא יהי' "באפשרות" לעשות שום רמי'.

ב] שהמפתחות יהיו רק בידי המשגיח (נוכח בשו"ת אבני צדק יו"ד ג').

ג] שהמשגיח לא יקבל מן הסוחר או בעל החנות (מהרש"ק, תורת זבח, דרכי תשובה, דברי יואל עיין לעיל).

ד] נשמע עליו דופי — כגון מסתכל בנשים או קלות באיזה מצוה — אם יש לו נגיעה אכזר חזקת כשרות — ואין לו נאמנות — (ענין זה נוגע לשו"ב, ומשגיח, ורב המכשיר).

ה] אם יש השגחה ואינה כהוגן גרוע משאין השגחה כלל (עיין לעיל).

ו] שלא יעמוד בעל השור על שורו וכן שום איש שיש לו נגיעה או הולך רכיל ומגלה סוד לבעה"ב לא יעמדו בעת הבדיקה (עיין לעיל כמה ספרים ומובן מזה עד כמה יש לחשוש שלא יקבל המשגיח ובעל המכשיר מן הסוחר).

ז] הרב המורה המקבל הנאה ממה שמכשיר נכון שלא יצא הוראה מפיו (שו"ת שם ארי').

ח] שלא ליתן השגחה אפילו ע"י משגיח מוסמך רק אם בעל הבית בעצמו נאמן בלאו הכי (עיין לעיל הרבה ספרים).

ט] שיטרח הרב המכשיר לחפש מאד כל חשש קטן יותר מכוחו והשגתו (זבח לישראל).

י] שיהי' לו מלבד חכמת התורה ויראת הבורא גם חכמה אנושית ודעה מרובה ורחבה (שם).

יא] לא לעבור בשתיקה על המותר בדיעבד (שם בשם פוסקים).

יב] שיחוש אפילו על מה שמתרחש בדרך רחוק (פי' באופן בלתי רגיל — שם).

יג] הרב המכשיר המתעצל נקרא מומר לתיאבון (מגן החכמה).

יד] השגחה פתאומית בלא הזמנה וידיעה (משיב דעת בשם חת"ס, ועוד).

טו] עיין בדברי הגה"צ מסעקלהיד ז"ל עוד כמה ענינים מוכרחים ונחוצים.

ג

לו] ושייך לענין לאפרושי מאיסורא, לדעת באיזה נתיבות ובכמה יראה וחרדה ניגשו אל הענין בהתודע ענין חמור כחלב, כי נתראה לפני עינינו מה שלא יכולנו לשער אפילו כחלום רע, ולא יכולנו להאמין, שהפאליטיקע והאינטערעסים והחנופה קבעו את הנתיבות שנקטו ואת הדיבורים שדברו, ואף גם נתנו לכל זה פנים של תורה, וגם השתמשו עם התורה למען זה, גם זייפו את דברי התורה למען אותם נתיבות ודיבורים

פאליטיים, אשר צעקת העון הזה מגיע עד שמי רום, כמו שנדבר מזה בס"ד.

וכל זה שייך לענין אפרושי מאיסורא, כי זה יתאר לנו את מצב הדור ואת מצב ההכשירים, שאף המצב הנתקן צריך בדיקה גדולה, ולא ללכת בסמיות עין, אלא שכל אחד ישגיח ויהי' ער ויעורר על כל קלקול, וכולי האי ואולי.

לז) גם נתבונן עם ההשגחה יחד מה יהי' כשהמלאכה מרובה כגון לפני יו"ט.

(וח"א הראה על גמרא חגיגה דף ה' ע"א כי את כל מעשה האלקים ביא במשפט על כל נעלם אם טוב אם רע רבא אמר זה המשגר לאשתו בשר שאינו מחותך בערבי שבתות פרש"י שאינו מנוקר מן החלב ומן הגידין האסורים בערבי שבתות שמתוך שממהרין לעשות צורכי שבת אינן נותנין לב אם מנוקר הוא עכ"ל ומכש"כ כשהוא "מאסן ביזנעס" כנוסח אמעריקא אפשר לתאר איך יהי' נראה).

לח) וסיפר ר' יוסף לייב ווייס שליט"א המנוקר הזקן בירושלים שהי' משגיח על הניקור בעיר סאטמער תחת נשיאות מרן רבינו זצוק"ל ושם לא הי' כ"כ הרבה בשר כמו היום, ולא הניח למכור חתיכת בשר שלא עבר תחת ידי וכן נשתהה מכירת הבשר עד אישון לילה ולפעמים לפני יו"ט היו נעורים עם המכירה עד שעה שתיים אחר חצות בגלל זה.

מעתה נבין האיך יכול להיות שכל הבשר עובר תחת ידי המשגיח כמו שמתפארים.

ועוד, כי שם לא היו מנקרים קלים והיום יש גם מנקרים פחותים מאד וכל ההיתר הוא שרואים אחריהם אם נקרו היטב, מעתה ישער בנפשו כל ישר הולך.

לט) ומה יהי' כשיראה המשגיח מכשול, האם יש בו כח לפרסם בנחיצה ותקיפות שיש מכשול (אשר אפילו לפי אותה דעה שאין להכריז איסור על הטבח או המקולין אבל עכ"פ מחוייב להכריז שיש עתה דבר איסור כיון שידוע לו בודאי וזה ברור ומבואר) האם לא יהי' אימת השליטים עליי, הן ידוע לנו מקדמת דנא ונתברר לנו עתה שאין כח כזה, שהרי היום הזה יש הרבה שמחזיקים בדעה עם הגה"צ המעורר שליט"א אבל מפחדים לפתוח פיהם.

ואפילו יתחזק וימסור נפשו בודאי ינמיך קולו, ומי יודע מה מתרחש, וידע כל אחד שזהו המצב (ועיין עוד לעיל בפרק א' אות רע"ט, ר"פ, רפ"א, בענין סידור ההשגחה מבוארים עוד ריעותות).

(מ) ובכלל לאפרושי מאיסורא הוא להסביר את כל המרמה של הפאליטיקאנטן כי ע"י שנוכיה בראיות אמיתיות על המתרחש כאן יתאמתו דברי המעוררים לכל מבקש אמת ויפרשו ממאכלות אסורות.

ד

(מא) והנה הם אומרים שמחוייבים לחוס על כבוד לגיון של מלך שארית הפליטה שנשארו ממגיפת המינות, והם הם העומדים במלחמה נגד הטומאה הציונית.

(מב) אכן אמת הדבר ולהלן נדבר ממנו בס"ד, (לקמן פרק ז' אות י"ז עד כ"ז, ועיין עוד בהקדמה מראה מקומות) אבל איך נחוס על כבוד הלגיון ולא נחוס על הלגיון בעצמו.

(מג) ונאמר משל על זה (ותדין אליו את הנמשל לכל פרטיו ממש) וכי אם השונא הצליח להגניב סם המות לתוך בית המטבחים של הלגיון ע"י פשע העוסקים בזה, האם נחוס על כבוד השרים הממונים, ועל כבוד הטבחים הממונים, ועל כבוד הלגיון שיהי' זה להם לבזיון אם יתפרסם שכזה נמצא במחניהם ובהנהגתם, ולכן נניחם לאכול סם המות כדי שלא יתבזו, הלא זה טפשות ורשעות ורציחה, אלא פשוט לכל תינוק, שמחוייבים לעצוק להלגיון.

ואף גם זאת פשוט שאין להתמהמה עד שינסו להשתדל בצנעה, כי העיקר הוא שינצלו הנפשות מן הסם ומה שהשרים הממונים מתבזים אין ברירה, והם גרמו לעצמם זאת בהתרשלותם, ולא מבעיא אם נתברר בודאי שאמת הדבר, אלא אפילו אם רק חשש יש ויש רגלים לדבר, גם כן פשוט שמחוייב להודיע להלגיון ולהזהירם, ואסור לחכות עד שיהי' עדות עפ"י חו"מ דוקא, ולפני בי"ד היודעים דיני קבלת עדות דוקא, ובפני בעל דין דוקא. ולא רק שאין לחוס על הכבוד, אלא אדרבה הם מחוייבים בעונש על פשעם והתרשלותם, אפילו יהיו נחרדים תיכף לתקן מ"מ מגיע זאת להם על העבר.

(מד) ומכש"כ וק"ו אם הממונים והעוסקים מתאמצים בכל עוז

להכחיש ולכסות ולחפות ונתגלו קצת ערמות ושקרים וזיופים, בודאי כל בן דעת לא יחיש על הכבוד, וכל מתמהמה לרוצח יחשב.

ומה גם אם כבר בררו ודרשו היטב והנה אמת נכון הדבר, מי הוא זה שפוי בדעתו שישתוק ויניחם לאכול סם המות.

מה) ומה גם שאם אעפ"כ ניסו להשתדל בשתיקה שלא יתבזו, ולא הועיל, אלא אדרבה נחלצו למלחמת חרמה לבזות ולהשתיק המעוררים, ולחפות על הפשע, מי הוא זה שפוי בדעתו אשר יאמר שבכל אופן העיקר הוא לחוס על הכבוד ולא לחוס על החיים, זה יאמר רק מי שכבודו יקר אצלו מן החיים של עצמו ומן החיים של הלגיון, ומוטב אצלו שהוא ישאר בכבודו והלגיון יפטמו עצמם עם סם המות אנשים נשים וטף וימיתו ר"ל.

מו) אכן שני דברים יש להשיב על זה, א) שאכילת איסור אינה אצלם כסם המות, אבל אצלינו כן הוא, ב) שכבודם הוא הוא חיי הציבור כי כבודם הוא היהדות והוא המלחמה נגד ציונות, וזה שקר כעבודה זרה.

אלא להחזיק בהשי"ת ותורתו בכל עוז באמת הוא הוא היהדות והוא הוא המלחמה נגד ציונות, ואין חילוק מאיזה צד עוקרים התורה אם מצד הציונות או מצד מאכלות אסורות, וזה פשוט, ולהלן נדבר מזה בס"ד.

מז) וכבר הביא מרן רבינו ז"ל בויאל משה ח"ב סי' ק"נ בזה"ל ובליקוטי מהר"ן מבראסלוב במשלים שלו סי' ד' האריך בזה מה שיהי' בעיקבתא דמשיחא, ותמצית דבריו בקיצור עפ"י משל כמלך שהלך בדרך ופתאום ירד מטר גדול ממש מבול מים וכל שרי המלוכה נתפזרו א' לא' והמלך ה' בסכנה גדולה וניצל רק ע"י איש כפרי, כמו כן יהי' בעיקבתא דמשיחא שיהי' מבול לא של מים אלא של אפיקורסות ויכנס בלב הכשרים שבישראל ולא יוכלו ליתן עצה, וכל שרי המלוכה נתפזרו, ולא יתחזק מלכות שמים אלא עם פשוטי עם שאומרים תהלים בפשיטות עכ"ל — ועתה הבן את אשר לפניך.

מח) וגם לדידהו צריך להיות כך, דנחזי אנן למה הם קוראים לשארית הזה לגיון של מלך, הלא הם, רק מיעוט קטן של כלל ישראל המחזיק היום (כל היוצאים מזרע ישראל ברחבי העולם) כארבעה עשר מליון, א"כ זה הציבור אינו אפילו אחוז אחד ממאה, אלא על כרחך אין נפ"מ מרוב ומיעוט, ואין מסתכלין אלא מי הוא המחזיק באמונה ותורה

בשלימות דייקא, אם כן נאמר, שאותן המעטים (ולו יהיו אפילו יחידים ממש) שהפאליטיקע והטעראר לא דחה אותם מן האמת ועמדו בכל הענינים עד הנה וגם כזה, ואין אוכלים הבשר, הם הם הלגיון של מלך אע"פ שפשוטים הם וכנ"ל, ולא אותם שנתפסו כזה — אמנם אותם המעטים אין קוראים לעצמם שמות, אך אותם שמתאמצים לתת פנים של אמת להשקר שלהם, הם מכריזים על עצמם השמות הנכבדים.

(מט) וידוע ליהוי שאותן היחידים המתקוממים ומסיתים את הציבור נגד הגה"צ המעורר שליט"א בענין החלב, רובן מעולם לא היו מן הלוחמים נגד הציונות, והרבה מהם היו מן המפריעים, ולכן אין לאותן רשות לקרא עצמם לגיון של מלך.

(נ) וז"ל מרן ז"ל בויואל משה ח"ב סי' ק"נ בסופו, וכתב עוד בשיחות הר"ן סי' ר"כ שיהי' אפיקורסות גדול בעולם בשביל נסיון והי' מתאנח מאד על זה ואמר, אוי איך יוכלו לעמוד אנשים מועטים נגד כל העולם עכ"ל.

(נא) גם אין נחוס על כבוד בשר ודם יהי' מי שיהי' ולא נחוס על כבוד שמים ועל כבוד התורה המתחללים בעוה"ר, וכי יש לוותר להדיא על כבוד שמים כדי לשמור על כבוד בשר ודם ואפילו בכוונה כדי שיבא מזה כבוד שמים (לכאורה) הלא פשוט שזה אינו אפילו בצרכי בני אדם שלא ישפוך אדם אפילו מים עכורים עד שיש לו מים צלולים ומכש"כ שאסור לוותר על כבוד שמים כדי שיבא כבוד שמים ומה שאמרו בתחלת פרק ט' דברכות שהתירו לברך רעהו בשם אע"פ שאין זה כבוד שמים להזכיר השם, דפעמים שביטולה של תורה זהו קיומה כדי שיבא מזה כבוד שמים להשכין שלום, הנה לא כל אדם רשאי למדוד הענינים ולפסוק שיש כאן לוותר על כבוד שמים אלא חז"ל היו רשאים, ומצינו להיפך שאמרו (ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ו דף י"ג — שמות רבה ו' א' — ובתנחומא וארא ה' — ובויקרא י"ט ב') אמר ליה הקב"ה (לתורה) שלמה ואלף כיוצא בו בטילין ודבר ממך אינו בטל עכ"ל (ויש קצת שינוי גירסאות והענין אחד), ובקונטרס דעת תורה ה' דף ט"ו מביא מספר תוכחת חיים פ' תזריע וז"ל, הוראת חכם שמת וכו' שטעה בדבר וכו' ואנכי אומר אפילו על איסור קל מה המצוה הזאת לכבדו בעושי עבירה על ידו ובסיבתו אין זה כבוד כי אם בזיון עכ"ל.

ה

(נב) ועוד כי על ידי מאכלות אסורות מתטמטמים המוחות והלכות הנפשות והגופות ויחדלו מלהרגיש שום ענין של יהדות ומכש"כ שלא ילחמו בעדו, ויבאו לדעות נפסדות ויעקמו דיעותיהם ויתהפכו ויחדלו מלהיות לגיון של מלך.

(נג) ובספה"ק שומר אמונים מאמר הגאולה פ"א וז"ל ומובא בספר צפנת פענח (מהה"ק בעל התולדות פ' יתרו ד"ה ונראה דשמעתי ממורי ומובא זאת גם בספר דגל מחנה אפרים פ' עקב ד"ה ומלתם את ערלת לבבכם) וז"ל ונראה דשמעתי ממורי (הבעשטה"ק) דיש בכתבי שאלות ותשובות של הרמב"ם ששלחו מדינה אחת להרמב"ם וחתמו על שאלה זו כמספר שבעים אלף ילמדנו רבינו מאחר שאין תחיית המתים מפורש בתורה רק בש"ס רמזו וכו' א"כ גם לנו יש להוכיח ולדרוש איפכא, וכו', ותוכן ענין תשובתם הוא זה וכו' ומדבריהם נראה שאתם כופרים בדברי חז"ל, אם כן לא נזהרתם מאכילת איסור ודברים טמאים, והשכל והדעת שלכם נעשה מהדמים של טריפות ואיסורים והשכל והדעת שלכם נמשך להכריע אל הטומאה כי ממנו נעשה וכו' עכ"ל ועיי"ש.

(נד) ועיין בספר חסידים סימן ת"פ וז"ל במקום אחד היו מקללות אשה חברתה ואיש בר מחלקותו המירו בניהם, פעמים הי' מתקיים על המקלל על שם שמח לאיד לא ינקה ופעמים על המקולל, והטובים היו מצווים לזרעם שלא ידורו באותה עיר כי רבים היו שהמירו דתם בעיר מפני הקללות, ועוד נכריות היו מניקות ושפחות היו אוכלות בבית דברים טמאים והיו הילדים קטנים אוכלים עמהם ואף גדולים לא היו יכולים להזהר מן הכלים לכן אסור להיות באותו עיר עכ"ל.

(נה) וז"ל דברי חיים ח"א סי' ז' (דרכי תשובה סי' א' ס"ק פ"ג) אין עבירה כמאכלות אסורות שמטמטם הלב הישראל ובעוזה"ר עי"ז יצאו מן הדת כמה קהלות בארץ לעז ע"י השו"ב הקלים שאכלו ונתפסמו בטריפות וגברו עליהם דעות זרות עד שפקרו ונאבדו מתוך קהל הקודש עכ"ל.

(נו) והגהצה"ק משאמלוי בספרו טיול בפרדס ח"א מערכת שחיטה כותב בזה"ל מה שנתרבה בעולם המינות והכפירה כת הציונים

ושאר השמות שבדו להם והם מינים וכופרים וכקוץ בעיניהם
התודה"ק (כמו שכתבתי באות לחם הפנים עיי"ש) הכל בא על ידי
שאכלו משוחטים קלי הדעת ולא השגיחו עליהם ויש לברר
דבר זה בראיות ואכ"מ להאריך עכ"ל.

(נז) ובאור החיים הק' סוף פ' שמיני בפ' אל תשקצו ואולי שבא הכתוב
להודיע כי ההפרש שבין השוגג למזיד במציאות זה כשוגג כמזיד כי
התיעוב יעשה מעשהו כנפש אדם אפילו בהיסח הדעת אלא שישתנה
הפגם כמעשה מזיד מעשה נפשו שקץ וכשוגג חטמא נפשו ותטמטם וכו'
וצריך האדם לזהר בתוספות זהירות וזריזות בכל דבר אשר יכנס בגדר
ספק שיקוץ זה ומה גם בזמנים אלו שנוהם האויר והארצות כולן יחד
וכו' עכלה"ק ובפ' אחרי בפ' כמעשה ארץ וגו' כותב בזה"ל משם הקדוש
מוהר"י לוריא זצוק"ל והוא כי לפעמים יתהפך האדם וישתנה מטוב לרע
בטבעו ומזגו ולא ידע מאיזה סיבה והוא עצמו יתמה איך נהפך בדעתו,
ואמר כי זה יסובב לצד שלפעמים יאכל אדם מאכל שיש בו חלק מחלקי
הרע עכ"ל ועיי"ש.

(נח) ובשו"ת חת"ס תשובה פ"ג חלק או"ח (חלק א') העידו קדמונינו
ז"ל שע"י מאכלות אסורות בנערות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע וכו'
עיי"ש.

(נט) בראשית חכמה פרק ט"ז כתב ז"ל ולפיכך הבדילנו יתברך שמו
בתורתו הקדושה מכמה מאכלות אסורות שאסר אותם עלינו, קצתם
מטמטמין את הלב כחלב ודם כו' כי כל אלו הדברים נחשבים ונמאסים
ועושין דם רע מוכן לכמה פורעניות עכ"ל.

ושם בפט"ו כתב ז"ל, ופי' בזהר (שמיני מ"א: מ"ב.) כ' המאכלים
הטמאים שהזהירה לנו התורה מהם שורה עליהם רוח חצוני וטמא ולכן
האוכל מאותם הדברים מטמא נפשו ומראה על עצמו שאין
לו בקדושה ולא באלקי ישראל כי הדבר טמא נעשה חלק אבר
בעצם האדם והנפש מתלבשת שם נמצא שהוא מטמא נפשו ומטמא
הנפש המתלבש בגוף כו' עיי"ש באריכות בד' זוה"ק הנ"ל.

(ס) ז"ל היסוד ושורש העבודה שער ד' פ"ד; אחיי ורעיי וכי אין ראוי
לאדם ליפול מלא קומתו ארצה וליתן בעפר בפיהו ופלגי מים תרד עיניו
יומם לא ישקוט ולילה לא ינוח אם קולע השערה לשער בעצמו שלא הי'

זהר היטב בעודו בחיים חיותו ממאכלות האסורות אשר אומין עונשם
 חמור מכל עבירות שבעולם לפי הזה"ק הנ"ל [מובא לעיל אות
 נ"ט] שעל כל עבירות שבתורה אף על אותם שחייב בהם מיתת ב"ד, מ"מ
 לאחר שסבל עונשו בגיהנם ובשאר עונשים כפי שנגזר עליו בעולם
 העליון עכ"פ י"ל חלק לעוה"ב ויש לו חלק בקוב"ה ית"ש, אבל זה
 שטימא עצמו וגופו ממאכלות אסורות מבואר במאמר הזה"ק הנ"ל
 שאין לו חלק כלל באלקי ישראל ולא בעוה"ב ונידון לדרי
 דרין עכ"ל.

(סא) ובאברנאל סו"פ שמיני כ' וז"ל, איסור המאכלים שאסרה התורה
 לא מפני שמזיקין לבריאות האדם, כי האומות אוכלים מכל הדברים
 ששקץ לנו והם בריאים וחזקים ואין עיף ולא כושל בהם, לא באה התורה
 האלקית לרפאות את גופות אדם ולבקש בריאות הנפש.

איסור המאכלים הם לפי שמתעבים ומשקצים את הנפש
 הטהורה המשכלת ומולידות במזג האנושי אטימות וקלקול התאוות
 בעשותך באדם רוע מזג אשר ממנו תתהווה רוח טומאה המטמא
 הדיעות והמעשים ומגרש רוח פהרה וקדושה, כי צריך
 לשלימות הנפש ובהירותו וזכותה שיתישר מזג הגוף והיו מזונותיו
 מולידים דם זך ומזוקק לא גס ועב ובלתי מיושב כמו שיתילד מאכלים
 האסורים עכ"ל.

(סב) ובמנורת המאור (נר ג' כלל ו' חלק ו' פ"ג) כתב וז"ל, הבדילנו
 בתורתו מכמה מאכלות אסורות שאסר עלינו מכמה טעמים, וברוך יודע
 נסתרות אשר לפניו גלוי טעמי כל דבר ודבר, שלא לחנם אסרם על עמו
 אשר בחר בו, ומן הנראה לעינים הוא שאסר חלב ודם אפילו
 מהטהורים בעבור שמאטמין את הלב כו' מוכן לכמה
 פורעניות, ומשקצין הגוף והנפש כו' עכ"ל.

(סג) וז"ל הפר"ח (יו"ד סי' פ"א אות כ"ו), אע"ג שקטן אוכל נכילות
 אין ב"ד מצווין להפרישו, היינו מעיקרא דדינא, אבל מ"מ יפרישוהו
 מפני שמזיק לו בזקנותו שגורם לו טבע רע, וסופו לצאת לתרבות
 רעה, ולפי שבזמנינו אין נזחרים מענינים אלו רוב הבנים
 יוצאין לתרבות רעה ורובם הם עזי פנים שבדור ואין יראת
 ד' נוגעת בלבם ואם הם יוכיחום על פניהם לאו בר קבולי
 מוסר נינהו וכו' ומי לנו גדול בתורה מאלישע (אחר) שלא בא לאותו

מעשה אלא מפני שכשאמו היתה מעוברת ממנו עברה על כתי עכו"ם והריחה מאותו המין והי' אותו הריח מפעפע בגופי' כארסה של עכנאי כמבואר בירושלמי חגיגה. ולפיכך צריך לזהר הרבה בדבר עכ"ל.

(סד) וז"ל הק' הרחיד"א בס' מחב"ר (יו"ד סי' פ"א אות י'), וצריך אביו ואמו להפרישו (מאיסור) דזה גורם שיצא לתרבות רעה. וזה דור דור שוא שאינם נוהרין בזה וכיוצא ומשו"ה מאכות יצאו תולדות. הבנים עזי פנים ואין יראת ד' על פניהם עכ"ל.

(סה) וביערות דבש ח"א דרוש א' באמצע כ' וז"ל, אם יש נדנוד איסור במזון מטמא כל גופו ואין בו מזון לנשמה אבל אם המזון כולו בהיתר יש בו מזון לנשמה. ולכן יתפלל מאד בכוונה שיהי' המזון מסטרא דרכיא בטהרה. ולא ח"ו מסטרא דמסאבא, כי אם אינו מתפלל וגם יש איסור ח"ו במאכל הן שהמזון בא מגזל או שעצם המאכל אינו מותר עפ"י דיני דאורייתא כו' אז רוח הקודש שיש בתוך המאכל מסתלק. ורוח מסאבא דאית בי' מתדבק בנפש וסורו רע בעווה"ר.

ועיי"כ לרוב אחר מאכל ומשתה בא אדם לידי חטא, כי אינו נוהר בקדושת אכילה ומידבק בנפשו סטרא מסאבא כו', ומתדבקים בו נשמות רשעים ונעשה רשע רח"ל.

וכמ"ש האריז"ל על יוחנן כה"ג שנעשה צדוקי לסוף פ' שנים, וכן קרה לפעמים באיש אשר הלך למישרים, ובזקנותו יוצא לתרבות רעה רח"ל, והוא שנדבק בו כאכלו נשמת אדם רשע שהי' במאכל ההוא.

ולכן תסמר ראש איש הירא וחרד לדבר ה' בהגישו לאכול לחם לבל ילכד בזו במצודה רעה ח"ו אשר יאכד עולמו בזה וכבא עכ"ל.

(סו) והגה"ק רשכבה"ג החתם סופר זי"ע כ' (תורת משה פ' קדושים ד"ה המתקדשים וזלה"ק רוב אפיקורסות רח"ל מתנוצץ באדם ע"י אכילת נבילות ומריפות, עכ"ל.

(סז) והגה"ק הלוחם הגדול גדול מרבו שמו מוהר"ר הלל קאלאמייער זי"ע כ' (עת לעשות ע' שמ"ג) וז"ל, די עבירה פון מאכלות אסורות איז גרויס. אויסערדעם וואס מען איז עובר אויף א לא תעשה אויף יעדן כזית, און מען איז מחויב מלקות, און ער ווערט אנגערופן רשע.

איז ער נאך אויך א גורם רעה גדולה א גרויס אומגליק, אז זיין גוף ווערט ערנערט באיסור. ווייל די אומריינע שפייון געבן איהם כח און ענערגיע און דורך דעם ווערט זיין נשמה פאר אומרייניגט. און עבירה גוררת עבירה, איין עבירה ברענגט נאך א צווייטע עבירה, אז עס איז אים דערנאך שווער צו האלטן אידישקייט, און עס האלט אים צוריק פון אמת'דיקן לעבענסוועג צו האבן מורא און אהבה פאר השם יתברך און אים אמת'דיג צו דינען. און דאך זענען זיי זיך מזלזל אין מאכלות אסורות. טייל זענען פארהאנען וואס זייער גאנץ הויז ווערט נישט געפירט בכשרות כו', אָך און וויי צו זייערע פארשטאנדע הערצער. ווען זיי וועלן קומען אין אַן עת צרה און זיי וועלן שרייען צו השם יתברך, וועט דען זיי השם יתברך צוהערן? דער נוסח פון דער תפלה בימים הקדושים, אין די הייליגע טעג איז, "אנו צאנך ואתה רועינו" — מיר זענען דיינע שאף און די ביזט אונזער היטער. "אנו בניך ואתה אבינו" — מיר זענען דיינע קינדער און די ביזט אונזער פאטער און די יעניגע וואס זענען זיך מטמא ומשקין, זיי פאר אומרייניגן זיך מיט נבילות ומריפות, אויף זיי זאגט השם יתברך "לא עמי אתה" — איר געהערט נישט צו מיר ווי די תורה זאגט "ואנשי קודש תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" — איר זאלט זיין הייליג פאר מיר און איר זאלט נישט עסן קיין טריפה, זאגט רש"י ווען איר זענט קדושים און פרושים, הייליג און אפגעשיידט און איר זענט אייך נישט מטמא מיט נבילות וטריפות "הרי אתם שלי" — דאן געהערט איר צו מיר, "ואם לאו, אינכם שלי" — אויב נישט זענט איר נישט מיין.

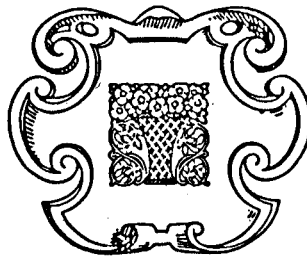
יעצט ווער עס האט אָפן די עיני השכל, די גייסטיגע אויגן, דער זעט און פארשטייט אז ווען אידן עקזיסטירן אָן דער אויפזיכט פון דעם שומר ישראל, דעמאלס זענען זיי ווי פארבלאָנדזשעטע שאף חלילה וחלילה, עכ"ל. (וע"ע מש"כ בשו"ת בית הלל סי' ט' מ"ז מ"ח).

סח) ועי' דברי מרן זי"ע במכתבי דברי יואל ח"ב סי' כ"ח שמאכלות אסורות מטמאמים הלב וגורמים בלבול הדעת באמונתנו הקדושה עיי"ש.

סט) ונסיים בדברי מרן זי"ע בדברי יואל פ' תולדות (ע' תרכ"ג) וזל"ק, ובכחי' זו קרה גם לנו באחרית הימים שהס"מ הוא השטן ידע

ומרגיש שקרב יומו להיות מנוצח, וע"כ מתגבר בכל כוחותיו להלחם בתחבולותיו ולהכשיל את ישראל ח"ו, וצריך זהירות ושמירה יתירה וסייעתא דשמיא לעמוד עוז בקשרי המלחמה, ומאד קשה להשמר ממאכלות אסורות, ורעה רבה ראיתי במה שמקילין ליתן נאמנות לכל מי שהוא בענין המאכלים ובשרות, עו"ש בדה"ק.

הרי לנו בפירוש דעת קדשו בדברים בדורים שכדי לעמוד בקשרי המלחמה צריכים מאד להשמר ממאכלות אסורות, ובלא"ה א"א להיות נקרא לגיון של מלך וללחום נגד הציונים, וכודאי שח"ו לעשות ההיפוך להשתיק הערעור ולהניח הקלקול, ולחשוש שעי"ז יהיו נבזים הלוחמים.

פרק ז'

ענין התוכחה

החיוב להוכיח, והחיוב לקבל תוכחה, ועון שנאת התוכחה והמוכיחים.

א

(א) ידוע מגמרא שבת נ"ד ונתבאר בארוכה בהרבה מקומות ואחרון להם בספה"ק ויואל משה בהקדמה שמחוייב להוכיח אפילו באופן שגלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יקבלו, אם רק לפני האדם לא נתברר בודאות שלא יקבלו, ובאיסור המפורש בתורה אפילו ברור שבודאי לא יקבל מחוייב להוכיח.

(ב) ומבואר שם שכשמוכיח לרבים יש ביניהם תמיד מי שמקבל, ומכש"כ אם מוכיח בכתב והכתב מונח לפני הרואים תמיד, שבודאי עלול יותר להתקבל דאם שמע תוכחה בפה אולי לא רצה לשמוע או לא יכול לשמוע במעמד ההוא מסיבות שונות, אבל כשיקח הכתב בינו לבין עצמו בזמן שנוח לו ובאופן שנוח לו, עלול שיתעורר ויקבל.

(ג) ולו יצוייר שעתה לא יהי אפילו א' שומע בלי ספק מ"מ בימים העתידים ימצאו שומעים ולכן מחוייבים להוכיח, ומי שבידו להוכיח בכתב מחוייב לעשות זאת.

(ד) אבל בעניינינו ברור שיש מקבלים, ויש הרבה שמפחדים להגיד דעתם או ספיקם מפני הפחד והאימה הגדולה שמטילים עליהם, והרבה מחכים בתמימות על כירורי עיניים, ואי אפשר להגיע עליהם ולהסביר הענין בטוב טעם ודעת דבר דבור על אופן, אלא על ידי שנשלח כתב בין הרבים וממילא ימצא אותם.

(ו) ובפרט שבין אותם שאצלם מגיע הכתב יש תמיד אנשים חדשים, ואם כן התוכחה מגיע אליו בפעם ראשון (ואינו נכנס בגדר התוכחה של מאה פעמים שבו יש חילוקים מתי ואיך) ולכן התוכחה בכתב מחוייבת בלי ספק.

ב

(ז) אם שומעים שכוזים תורה ומצוות או שמדברים סרה על נקי וצדיק

מחוייבים לגעור בהם, אע"פ שברור שלא יקבלו ואם לא יעשה כך ענוש יענש, כמבואר בשערי תשובה לרבינו יונה שער ג' קצ"ז וקצ"ח, וז"ל, איש אשר ישמע את דברי בני אדם מדברים לשון הרע, או כי ישמע כל פה דובר נבלה או יושב בסוד משחקים בחים תורה ומצוות ויודע שהם סרבנים וסלונים ואם יוכיחם לא יקשיבו אל דבריו על כן ישים יד על פה גם זה יענש כי לא יענה כסילים באולתם, פן יאמרו לו כי הוא כמו הם, וכי הודה על דבריהם, אף כי יתחייב לענות ולגעור בהם לתת גודל לתורה ולמצוות אשר בזה לעגו להם ויקנא לכבוד נקי וצדיק אשר ישיחו בו, וזה אחד מן הדברים אשר יתחייב האדם לעזוב בעבורם חבורת הרשע כי יענש בשמעו את דבריהם הרעים וילאה לענותם וכו', ר"ל כי תשא עון בחטאתם, כי תשמע דבריהם הרעים תמיד ותהי' כמחריש, עכ"ל.

(ח) ולכן אסור לשתוק על עוולות משוועות הנעשות לעיני השמש, ואסור לראות שפך דם צדיקים באופן נורא ובחנם ולשתוק, ואסור לראות חילול ה' ולשתוק, ואסור לראות כשהאמת נהרס עד היסוד ולשתוק ואסור לראות לאוין דאורייתא מוזנחים ולשתוק.

(ט) ואפילו אם זה נעשה ע"י יחיד כתב ר"י בשע"ת שער ג' ע"ב וז"ל ואם איש אחד יחטא בהגלות נגלות חטאו כל העדה יענשו עליו אם לא יוכיחוהו בשבט מוסרם וכן כתוב וכו'.

(שם ע"ג) ולהנצל מן העונש הזה נכון הדבר לבחור אנשי אמת ולחזות מכל העם אנשי חיל לתתם ראשי השגחה על כל שוק ומגרש משכנותם, להשגיח על שכיניהם ולהוכיחם על כל דבר פשע ולבער הרע עכ"ל רבינו יונה.

(י) ומכש"כ אם זה נעשה בהסכמת צבור שהעונש גדול לאין שיעור כדכתב העקידה פ' וירא שער כ' שחטא של הציבור אפילו בדבר קל שהסכימו עליו הרבים שלא למחות בו חמור מחטא היחיד בדבר חמור, עיי"ש.

(יא) והכתוב צווח באיכה ד' (אחר שחושב שם כל אותן פורעניות ר"ל, אומר הכתוב שכל זה בא) מחטאת נביאיה עוונות כהניה השופכים בקרבה דם צדיקים.

(יב) ואחר ראותינו כל הנ"ל נתבונן נא הלא בתוכינו נעשה כל הפשע הנזכר לעיל ומה שיזכר לקמן, ובהנהגת והשפעת הראשים והמנהיגים נעשה הכל, ובהסכמת הרבים על הפשע הנורא הזה.

(יג) ומצינו גבי סדום שאה"כ כל העם מקצה ופרש"י שאין אפילו אחד מוחה בהם עכ"ל, משמע דמה שאין פוצה פה נגד עון הנעשה בצבור זה גופא מגדיל העון לאין שיעור.

טו) אבל בהיות אחד צועק זה מסיר גודל העון ויחד עם זה מסיר החרון אף והגזירה ר"ל, אפילו אם לא פעלו כלום בהתוכחה להסיר המכשול מ"מ פעלו להסיר החרון אף, כמבואר בגמרא שבת נ"ד שאע"פ שהי' גלוי לפני הקב"ה שלא יקבלו א"כ בודאי לא היו מועילים בתוכחתם מ"מ היו מסירים הגזירה, שלא היתה מדת הדין יכולה לטעון עליהם והיו ניצולים הרבה אנשים.

טז) וכן גבי פנחס אע"פ שרצו להרגו ורק ע"י נס ניצל, וגם השבטים היו מבזים את המעשה שעשה וגם אותו בעצמו ביזו ואמרו הראיתם בן פוטי זה וכו' ובקשו מלאכי השרת לדחפו כמבואר בגמרא (סנהדרין פ"ד ע"ב) (ופירשו דמלאכי השרת היינו סנהדרין) עם כל זה כיון דהאחד הי' מוחה השיב את החמה ונעצרה המגיפה, וניצולו אותם בעצמן שלא הסכימו לו ואותן בעצמם שביזו אותו גם הם ניצולו בזכות מחאתו.

ג

יז) והנה בענין התוכחה מחוייבין לזהר שלא לבייש כמבואר בפוסקים סמ"ג ל"ת ו' סמ"ק קי"ב חינוך רל"ט ר"מ רמב"ם הלכות דעות פ"ו ה"ח, אמנם מבואר בכולם דאם בסתר לא חזר בו מחוייבין לבייש, וז"ל הרמב"ם המוכיח את חברו תחלה לא ידבר לו קשות עד שיכלימונו שנא' וכו' מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל וכל שכן ברכים וכו' אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברכים ומפרסמין חטאו ומחרפין אותו בפניו ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל עכ"ל, והעתיק הסמ"ג לשון זה וז"ל אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מלבינים אותו ברכים ומפרסמין חטאו בפניו ומחרפין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים לישראל עכ"ל בל"ת ו', וז"ל סמ"ק קי"ב ובעבירות שבסתר צריך להוכיחו בסתר ובנחת כדי שיקבל ממנו ובעבירה גלויה צריך להוכיחו מיד שלא יתחלל שם שמים עכ"ל (ויש לדייק לשונו ואכ"מ להאריך) וז"ל חינוך רל"ט ואמרו שם בספרא יכול מוכיחו ופניו משתנות ת"ל ולא תשא עליו חטא וזה מלמד שבתחלת התוכחה שראוי להוכיח בסתר ובלשון רכה ודברי נחת כדי שלא יתבייש ואין ספק שאם לא חזר בו בכך

שמכלימין החוטא ברבים ומפרסמין חטאו ומחרפין אותו עד שיחזור למוטב עכ"ל וכן כתב שם במצוה ר"מ עיי"ש.

(ח) וז"ל ספר חסידים סימן ה', הוכח תוכיח וכו' אם הוא נוח, יוכיחנו בנחת ואם הוא קשה יוכיח אותו כנגד מדותיו וכו' ולא ישא פני זקן וגדול אם ירצה שלא יקבל תוכחה עליו (אם רוצה בתקנתו שלא יקבל עונש ותוכחה עליו — העתקתי מפירוש) מיסרו על מעשיו רעים ולא ישא פנים כלל אפילו לרב, שכן אמר החכם במקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, ועוד אמרו הוכח אין לי אלא הרב לתלמיד תלמיד לרב מנין ת"ל הוכח תוכיח מכל מקום, ואנו חייבים להוכיח עובדי עבירות ולהלכין פניהם מן העבירות עד שיכו אותנו ויבזו אותנו ויקללו אותנו וכו', והמחזיק עצמו מלהוכיח חייב בעונש וכו' ואם הוכיח אותו ולא קבל יצא המוכיח נקי מעונש עונו וכו' ועיקר מצוה זאת לא תשא עליו חטא מצוה שלא יוכיח איש חברו בזעם והלבנת פנים אלא בנחת ובסתר תחלה כדי שלא יעזי פניו ויקשה ערפו ולבכו ויוסיף על חטאתו פשע, שכן אמרו יכול יהא מוכיחו ופניו משתנות ת"ל ולא תשא עליו חטא עכ"ל. ושם אות ו' כותב וז"ל אבל אם עבר עבירות והוכיחו בסתר ולא קיבל אז מותר להוכיחו ברבים במעשיו הרעים בין בפניו בין שלא בפניו עכ"ל.

(ט) ושם סימן קי"ב וז"ל ואם חטא חברך והתירית בו פלוני אל תעשה כן יותר דע כי חטאת ולא שמע אליך ועבר עבירה תכריז עליו ברבים התירית בו והוא לא שמע להתריתא עכ"ל.

(כ) וכמו כן אצלינו כיון שנעשו הרבה מעשים בצנעה כמו שנתבאר לעיל בס"ד, בא הענין לידי גילוי, וכמו כן עכשיו אין בידנו להטיב ולעורר את מי שאפשר אלא ע"י שנפרסם דברינו בין הציבור בכתב, לכן אנו מחוייבין לעשות כך, מ"מ הננו זהירים ושוקלים הדברים בזהירות והתבוננות רב בס"ד.

(כא) וממה שכתב הרמב"ם כמו שעשו כל הנביאים בישראל, עכ"ל, מוכח דלא רק ליחיד מחוייבים להכלים ולפרסם החטא אלא גם לרבים שהרי רוב דברי הנביאים לרבים הי'.

(כב) ומזה נבין גם שהסבירא שלגיון של מלך יש לו דין אחר הוא היפוך ההלכה המפורשת שמחוייבין לפרסם החטא ולהכלים, אם לא

הועיל בצנעה, ומה גם שאי אפשר להוכיח הציבור אלא ע"י שדורשים ברכים, משא"כ לפי אותה סברה בטלה התוכחה.

(ג) וכל גדולי ישראל תנאים ואמוראים ראשונים ואחרונים עד היום היו מפרסמים ברכים את חטא הרבים, ולא רק שדרשו ברכים אלא שהעלו בספרים ונשאר לדורות, ונזכיר דוגמאות מן הבא ליד (פסחים פ"ד מ"ח) ששה דברים עשו אנשי יריחו על ג' מיחו בידם וכו' — (ע"ז ל"ו ע"א) לודאי מזלזלי בדרכנן — (ב"ק ל"ח ע"א) עולא אמר על רבנן מה אית לי גבי נחמתא דבבלאי דגידופי הוא — וכהנה רבות לאין מספר, ולענין מכשול החלב גופא כתב הים של שלמה בחולין פ"א סימן ב' שיש מכשול וכן מהרי"ל בהלכות איסור והיתר כותב בזה"ל הטבחים שונגים מחמת מהירות עיי"ש, וכל ספרי שו"ת מלאים בסיפורי מכשולים שהיו ברכים.

(ד) ומה שאומרים דלוחמי מלחמת ה' יש להם דין אחר הוא סברה כרסית ועיי"ז עוקרים גופי תורה ומניחים מכשול הרבים ולא נמצא סברה זו לא בראשונים ולא באחרונים, אלא בהתורה החדשה של דעת בעלי בתים — ולרמז בעלמא נאמר, ויקצוף משה על פקודי החיל וגו' הנה אעפ"י שהיו לוחמי מלחמת ה' הוכיחם ברכים ונכתב בתורה לדורות ואע"פ שאמרו חז"ל מתוך שבא לכלל כעס בא לכלל טעות לא זה הי' החסרון שהוכיחם אלא שבא לכלל כעס דהיי' לו להוכיחם בלא כעס.

(ה) ומה שאומרים שעיי"ז שוכרים המלחמה, על זה נשיב לקמן בארוכה בס"ד, ובקיצור, לא זהו המלחמה שמכובדין אצל החיצונים, ולא זהו שבירת המלחמה שמכוזים אצלם, ולא אותם שמרגישים הכבוד והבזיון שלהם הם הלוחמים.

(ו) ומעשה נוראה הביאו חז"ל שממנו אפשר ללמוד עד כמה אין נושאים פנים אפילו להאנשים ה"עצמיים" (די אייגענע) אפילו בתקופה שהם לוחמים והמלחמה נגד הפורצים בוערת בתקפה, (סנהדרין י"ט ע"א) עבדיה דינאי מלכא קטל נפשא אמר להו שמעון בן שטח לחכמים תנו עיניכם בו ונדרוננו (פרש"י לדרונו כדן ולא תחניפו ולא תשאו פניו) שלחו ליה עבדך קטל נפשא שדריה להו שלחו ליה תא אנת נמי להכא והועד כבעליו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אתא ויחביב אמר לו שמעון בן שטח ינאי המלך עמוד על רגליך ויעידו כך ולא לפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד שנאמר

ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה' אמד לו לא כשתאמר אתה אלא כמה שיאמרו חביריך נפנה לימינו (פרש"י נפנה שמעון לימינו לידע אם יאמרו כמותו) כבשו פניהם בקרקע (פרש"י שהיו יראים ממנו) נפנה לשמאלו וכבשו פניהם בקרקע אמר להן שמעון בן שטח בעלי מחשבות אתם יבא בעל מחשבות ויפרע מכם מיד בא גבריא'ל וחבטן בקרקע ומתו, ע"כ הגמרא.

והנה ידוע דזה ה' ינאי שהרג החכמים, ובאמת ה' שם פחד של סכנה והי' אז מלחמה גדולה בין הצדוקים והפרושים (כדוגמא של היום בין המאמינים הטהורים להנתפסים לציונות) ואלו החכמים היו חביריו של שמעון בן שטח ולא צדוקים היו דהרי הגמרא קורא אותם חכמים ובודאי היו הם מעיקרי וגדולי הלוחמים נגד הצדוקים וזה ה' בפני ינאי המלך שהי' צדוקי ואעפ"כ איך נהג אתם שמעון בן שטח רק כשכיל חנופה מפני פחד מות, שלא חס עליהם ולא על המלחמה הנחלשת (לכאורה) במות גדולי הפרושים, ועשה זאת כדי להעמיד את האמת של התורה כמה שאינו מכשול לרבים שהדי כל העולם היו עומדים בשעת הגדת העדות — אך להעמיד את האמת עשה כך, ומעתה נלמד איך צריכים לנהוג במכשול הרבים ועקירת האמת, וכיוזי ת"ח, ואינו סכנת נפשות, ואין המלחמה נחלשת מפני הכזיון אלא אדרבה מתחזקת ביתר שאת אם מחזיקים ומעמידים את האמת לאמתו, וגם כי הטהרה ממאכלות אסורות הוא עיקר גדול לטהרת האמונה שעליו אנו נלחמים, וע"י הטהרה יתלהב לבב עם ה' ללחום, שבודאי על אחת כו"כ שאסור לחוס על כבוד ה"אייגענע" ומחוייבין לצעוק את האמת של תורה בכל אופן ואופן, (ועיין בענין זה לעיל פרק ו' מאות (מ"א עד אות נ"ג) ולהלן ועיין בסוף ההקדמה עוד מראה מקומות בזה).

ד

(כז) והנה החיוב לקבל תוכחה מבואר בתורה נביאים וכתובים שהרעישו על זה כל הנביאים בתוכחות גדולות בארוכה, ותן במתניתין (אבות) ובפרק ו' אוהב את התוכחות, וכן כל ספרי קודש הזהירו עליו.

וז"ל סמ"ק מצוה ט' למול ערלת הלב שנא' ומלתם את ערלת לבבכם, פי' לאהוב את התוכחות ולאהוב מי שיוכיחנו, וגם שלמה המלך ע"ה כתב בספרו (משלי ט') לחכם הוכח ויאהבך, ובמצוה זו יש לאו שנאמר וערפכם לא תקשו עור, עכ"ל.

וז"ל ספר חרדים מצות עשה מן התורה התלויות בלב פ"א ל"ב, ומלתם את ערלת לבבכם פי' שיהא לבו של אדם רך לקבל דברי המוכיח ולא ישנאהו אדרבה יוסיף לו אהבה על דרך הוכח לחכם ויאהבך ממנין תרי"ג לסמ"ק, עכ"ל, ובסוף הספר מצות התשובה פ"ז סגולה ו' כותב בזה"ל וחייבין אנחנו לשמוע קול מוכיח דהכי קבלנו בסיני וכו' אם תשמע למוכיח באוזן בשר תזכה לשמוע באוזן הלב כרוז מלכו של עולם עכ"ל ועיי"ש בארוכה.

כח) וכבר הבאנו לעיל דברי הרמב"ם וטור יו"ד סי' רמ"ג, וז"ל עון גדול לבזות את החכמים או לשנאתם ולא חרבה ירושלים עד שביזו בה ת"ח שנא' ויהיו מלעיבים במלאכי אלקים ובזים את דבריו כלומר מלמדי דבריו עכ"ל (שבת קי"ט) והנה שם מיירי שביזו את המוכיחים וזה הי' מעלה חרון אף ה' עד שהביא החורבן כמפורש בקרא שם דברי הימים ב' ל"ז הרבו למעל מעל ככל תועבות הגוים וגו' וישלח ה' אלקי אבותיהם עליהם ביד מלאכיו השכם ושלוח כי חמל על עמו ועל מעונו ויהיו מלעיבים במלאכי האלקים ובזים דבריו ומעתים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא ויעל עליהם את מלך כשדיים ויהרוג בחוריהם בחרב בבית מקדשם ולא חמל וגו' ע"כ הפסוק.

כט) ושנאת התוכחות הוא חמור מאוד והרמב"ם בפ"ד מהלכות תשובה כותב שהוא נועל דרכי התשובה ומעכב את התשובה וז"ל (שם ה"ב) והשונא את התוכחות, שהרי לא הניח לו דרך תשובה, שהתוכחה גורמת לתשובה, שבזמן שמודיעים לו לאדם חטאיו ומכלימין אותו חוזר בתשובה וכו' וזה ששונא את התוכחות אינו בא למוכיח ולא שומע דבריו לפיכך יעמוד בחטאתיו שהם בעיניו טובים עכ"ל, והעתיקו ספר חסידים סי' י"ט.

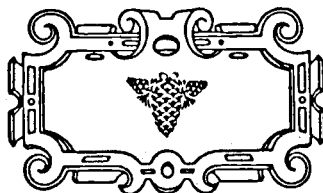
ל) ובעוה"ר העמידו היום אצלינו את הקהל על הדרך הרע הזה לשנא את המוכיח, וגדולי הציבור מלמדים ומדריכים את כולם ובפרט את הצעירים לומר על המוכיח שהוא שונא ולשנא אותו וקבעו שהם השונאים מעולם ומשסים ומגרים לשנא ולבזות את המוכיח בבזיונות עצומות עד שזה נעשה לדבר פשוט אפילו בין התינוקות, גם בהכתב עת "דער איד" (פ' ויצא ע' 3 בסוה"ע) לקחו את הטיטל "מוכיחים בשער" לתואר בזיון וקלון, ובליצנות ושנאה עמוקה ביזו בו את המוכיח, וגילו בזה את כל עומק רוע זדון לבם שהיו דוקרים ומחרפים בחרב לשונם

בדקירות נוראות את המוכיח הגה"צ המעורר שליט"א וכללוהו שם יחד עם האדמו"רים הציוניים הידועים לשמצה, וכך משסים ומגרים ומלמדים את הקהל מגדול ועד קטן והציבור עונה אחריהם ועושה כדבריהם בלי להתכונן כי כנפשם הוא, ר"ל.

לא) ויחידים פאליטיקאנטן מנהלים את כל העסק ועושים פראפאגאנדע לפי דרכם מבזים את מי שרוצים את כל מי שאינו לפי האינטערעסן שלהם יהי' מי שיהי' ומכבדים את מי שרוצים אפילו שמאליים אגודיסטן ומזרחיסטן.

לב) אמנם נכפל המכשול הנ"ל אצלינו כיתר שאת, מפני שמלבישים על שנאת התוכחה ועל ההליכה אחר הפאליטיקע מלבוש של קדושה, כי אומרים שזהו חיזוק התורה והיהדות ושזאת היא המלחמה לה' בעמלק, ויצרו ממנו שיטה שכך היא דרכה של תורה, והמציאו סברא דשאני לגיון של מלך שממנו צריך להעלים עין בכל אופן ואופן, והרבה חושבים כך לש"ש, וזה המלבוש של קדושה עלול להביא שלא יהי' ח"ו תקומה לשונאי ישראל, כי על עבירה בא עת שמתעוררים לשוב אבל לא על מצוה לש"ש.

לג) ואם מלבישים על עבירה מלבוש קדושה נכפל העונש ר"ל דהנביא צווח הנני נשפט אתך על אמרך לא חטאתי. (ירמ' כ"ה).

פרק ח'

והעולה על כולם — להעמיד את הדעה האמתית הוא התורה ולחפיר דעה ודרך חיצוני הוא ה"פארטיי" ההורם ועוקר את יסודי האמונה והתורה.

(א) כוונתנו על מה שהפאליטיקא ו"הפארטיי" והאינטערעסן מושלים וקופצים בראש, ולא רק על סתם ענינים אלא כענינים חמורים עניני תורה.

מכשולים גלויים לרבים נשפטים לפי דרישת ה"פארטיי", ונוטים בהם לפי הפאליטיקע והאינטערעסן ולא לפי התורה, אצל חלק מן הציבור לגמרי ואצל חלק למחצה לשליש ולרביע ועכ"פ מידי משפט ונטיה לצד ההוא לא נפיק.

(ב) ואף גם זאת שמפרשים ומכריזים דברי תורה לא לפי האמת, ולא עוד אלא שמזייפים דברי תורה, ומשתמשים עם התורה לפי הפאליטיקע והפארטיי, ולפי האינטערעסן, לפי שיזכה שהמושלים יחוו לו פנים צהובות וחיוך, ומקוה שימצא חן בעיניהם, לפי זה מעמיד את הבירורים, אשר עון זה זועק עד שמי רום, והורם היהדות עד היסוד ר"ל.

(ג) וזאת תורת ה"פארטיי" — שמדריכים ומחנכים את ההמון ובפרט את הצעירים בדעות ודרכים מהופכים ורעים, כגון היפך חרדה מעבירה, היפך בקשת האמת, היפך קבלת תוכחה והוראה על האמת, היפך להיות התורה השופט היחיד והאינטערעס היחיד, וכהנה עוד.

(ד) ובעוה"ר אפילו ת"ח הולכים עם שטף ההמון ומדברים דבריהם בלי התבוננות, וחלק מן הת"ח רק מפני פחד הטעראר הנורא מדברים כמותן או שותקים, ונתקיים בנו בעוה"ר מאמר המדרש רבה איכה א' ל"ד היו שריה כאילים ר' סימון בשם רשב"א ורשב"ל בשם ר"י מה אילים הללו בשעת שרב הופכין פניהם אלו תחת אלו כך היו גדולי ישראל רואין דבר עבירה והופכין פניהם ממנו, א"ל הקב"ה תבא השעה ואני עושה לכם כן עכ"ל (ומובא בשבת קי"ט ע"ב).

(ה) בקיצור — היהדות, האמונה, התורה, נעשה פאליטיק ר"ל, דאס יודישקייט איז ביי זיי פאליטיק ר"ל.

(ו) וכתב מהר"ם שיק שו"ת או"ח ע"א השעה צריכה לכך לפרסם התורה והמצוות בלתי מזוייפים כמו שקבלנו מאבותינו ולהנחיל לבננו אחרינו, ולזה צריך מסירות נפש והמאד כדכתיב ובכל נפשך ובכל מאדך וה' ירחם עכ"ל.

וכמו כן אצלינו אחר שלפני עינינו עמד המצב הזה אנו מחוייבים להעמיד האמת עכ"פ בין אם יש מי ששומע בין לא — כי לא רק מצות תוכחה עומד כאן, אלא העמדת יסודי התורה הנהרסים ע"י נגע ה"פארטיי" עומד כאן.

ובודאי יפתחו עיני הרבה יחידים שלא להניח דעה וענין זה בינינו אלא לתעבו ולבערו ואם לא מעל אחרים עכ"פ מעל עצמם — וזהו החיוב לכתוב דברינו אלה

להסיר העוורון מעיני מי שרוצה לפקוח עיניו, מעיני רבים או עכ"פ מעיני מעטים.

(ז) אחרי שהחליפו בעוה"ר את השיעבוד להשי"ת על השיעבוד לה"פארטיי" והאינטערעסן, ולא תורת ה' מורה הדרך, אלא הפאליטיקא של הפאליטיקאנטן מושלי הפארטיי היא היא ההוראת דרך — וגם למדנים משמשים בתורתם לתועלת עילוי המפלגה ונוטים ומתרגמין סוגיות ש"ס ופוסקים לפי הקו שהניחו הפאטליטיקאנטן — ואפילו הטובים המכונים החורבן אומרים מוכרח להניח המצב כך שלא יחרב הכל (לדעתם) ואחרי שזאת נתברר בעוה"ר, יש לצעוק ל"מי שירצה לשמוע, שהגיהנם פתוחה תחת רגלינו, ואוי ל"מי שימשיך בדרך זה.

(ח) אחינו פקחו עיניכם וראו לאן דרך זה מוליך, למדו משאר הפארטייען העומדים נגד עיניכם, באיזה תהום נשקעו, ראו איך מים הזדונים הולך וסוער על שארית הפליטה והאני' חשבה להשבר ר"ל.

אם רוצים אתם שישאר שם ושארית לאמונה טהורה ותורת אמת במחנינו עשו זאת, (א) עזבו את הפאליטיקע, (ב) בערו את נגע ה"פארטיי", (ג) בקשו האמת של תורה, בקשו צדק, חקרו על אמיתיות המצב, על אמיתיות הדברים המתרחשין ואל תלכו אחרי הפראפאגאנדע של הפאליטיקאנטן בעינים סגורות, (ד) מסרו נפשיכם על האמת (עכ"פ על האמת הידוע לכם) ואל תשתכרו מאימת הטעראר והסביב, אמרו את

אשר יש לכם לומר במסירות נפש, ורק אם תעשו כך, רק אז יש תקוה.

ט) אל תתנחמו בלבכם לאמר הן יש לנו ממלכה אדירה, עם ברענטשעס ברחבי עולם, יש לנו מוסדות לבנים ובנות, ישיבות, כוללים, מוסדות צדקה, וזה יהי' בטוחות שתשאר אמונה טהורה ותורת אמת — ראו שאר המפלגות וקחו מהם מוסר, גם להם יש כל זה, אם לא גדולים כשלנו אבל יש להם, ויחד עם הכל ירד אצלם האמונה ותורת אמת עד שאול, אכן המראה החצוני מבריק ויפה, אבל הדעות ודרכי היהדות האמתיים נחרבו אצלם עד היסוד, מלאים מינות וסילופים, ר"ל, הרי שאין בטוחות ממוסדות ובתי חינוך.

אל תתנחמו שהי' לנו מורה דרך מרן רבינו זי"ע כי גם להם היו מלפנים מורים גדולים, והיום עושים את ההיפך — הן כבר היום הספר ויואל משה מונח בארגז הספרים והפאליטיקאנטן עושים את שלהם, רק דבר אחד יכול להציל אותנו — בקשת האמת, ומסירות נפש עליו בגלוי.

פרק ט'

היסוד העיקרי לכל המתרחש

(א) ומן ההכרח לברר לפני הקוראים היסוד העיקרי לכל הענין, כדי להבינם את מצבינו הנכון.

(ב) יש לדעת שאין ענין ניקור החלב אצל הרודפים אלא רק כפרט אחד במטרתם הכללית, ולא בחלב התחילה ההתנגדות על הגה"צ המעורר שליט"א, אלא יש כאן המשך גדול של הרבה ענינים אשר קצתם נזכיר כאן (הרבה ענינים שאי אפשר להוכיחם ויהיו מוזרים בעיני הקורא ולא יאמינו, אחשוב שמיותר להאריך בהם ונזכיר קצת בדרך רמז, אמנם מן המפורסמות נדבר בס"ד).

(ג) הנה מודעת זאת שיש בינינו נוטים לשמאל ומעולם היו אבן נגף כמה שעבדו ככל פעם למשוך הענינים לשמאל כל מה שאפשר, ולקרר ולבלבל ולהשניא את הימניים בכמה אופנים, ובעוה"ד הרבה ראשי הציבור מהם הוא, והימניים נלחצו לצדדין והיו לאפס, ואלה הנוטים לשמאל הם הם הפאליטיקאנטן מושלי ה"פארטיי" ובידם הכל, גשמיות הציבור ורוחניותו כחומר ביד היוצר, וכיד חזקה יהדופו ויגרשו כל מה שהוא למורת רוחם, וכוחם גדול עד שכולם מפחדים, ולכל הפחות רוצים להיות אתם במצב של שקט.

(ד) הנה כולם יודעים שלא גזמתי כאן — גם כולם יודעים שיש לכתוב בענין זה מגילות ארוכות.

(ה) הרבה נאנחים ונאנקים בעניני יהדות וחינוך וכו' בענינים יסודיים הנוגעים עד לנפש, אמנם נבצר מהם היכולת (לפי הדעה וההילוך של מורך לב שנתרגלו בו) וטובה אצלם השתיקה, אף כי נגד עיניהם דברים מרעידים ומכאיבים, אין מחפשים לעצמם צרות ומעלימים עין מהכל, אף כי רואים ומבינים הסוף מ"מ מלאים חשבונות, מקוים שכודאי יהי' טוב אע"פ שהוא להיפוך, וככה הולך להלאה — הנה אין כל זה סוד.

(ו) ונזכיר רק ענין אחד ידוע (אע"פ שהוא ענין יסודי מ"מ לעומת כל המאורעות כולם נחשב לפרט אחד) והוא החיוב להכריז לאומות העולם דייקא אשר עם ישראל והמדינה הציונית לאו היינו הך אלא הם שני הפיכים מנוגדים כתכלית והשם "ישראל" גזול בידם ומנהיגיהם אינם באי כוח העם הישראלי ואין להם רשות לדבר בשמם, לא רק מחמת שהם

גזרים גזירות על הדת ומתאכזרים וכו' אלא מחמת עצם המינוח הציוני שמחללין שם שמים כמה שמכריזים המינוח שלהם בשם עם ישראל.

(ז) ונעתיק בדאשונה דעתו של מרן רבינו זי"ע בענין זה — ז"ל ויואל משה ח"א סוף סי' קי"ג ועכ"פ חיובא רמיא לזעוק זעקה גדולה ומרה בחוצות וברחובות על חילול השם ותורתו הקדושה באופן נוראה שלא היתה כזאת בישראל מעולם (שם קי"ד) ומלבד שיש לחשוב על תועלת כזה כמו שכתבתי ברור שגם עצם הענין של הפירסום כזה הוא קידוש השם גדול עכ"ל (דלעיל כתב כזה"ל ואין ספק שיש לחשוב אפשרות שיהי' אולי קצת תועלת במחאות כאלה שימנעו עכ"פ לפעמים מלהרבות כ"כ בגזירות של הפרת הדת שהחיוב למסור נפשו על זה עכ"ל ומלבד זה יש גם חיוב לצעוק על חילול ה') ולהלן שם כזה"ל וא"כ כש"כ כשמלכות ישראל שהם לפי דעת האומות באי כוחם של כל ישראל מתנהגים נגד התורה והאמונה, ואין קול ואין עונה לנגד זה, אלא כל ישראל ששים ושמים בפני האומות ממלכות של כפירה בכל התורה כולה, ורואין כל האומות שזה דעת כל ישראל כולם לחפץ בארץ ומלוכה אף בלי תורה ואמונה כלל, אין לך בזיון התורה והאמונה יותר מזה אשר כמוהו לא נהייתה שבעוה"ר החיה"ש כזה נורא מאד, וא"כ הוא חיוב עצום להודיע אף להאומות שעדיין יש תורה בישראל ויש שומרי תורה ומצוות בישראל שזועקים נגד הפרת הדת בכל לב ונפש, וכל אשר עינים לו וכו' רואה האמת ברור את הקידוש השם העצום שיש במחאות הנ"ל והעיקר שגם זה ברור שיש לחשוב כזה על תועלת עכ"ל.

ובדברי יואל פ' נשא כתב כזה"ל ובאמת אילו הי' באפשרי אף במסירות נפש ממש להודיע להאומות העולם כי **רשעים הללו אינם באי כוחו של כלל ישראל ויהודים שומרי תורה ומצוות אין להם שום שייכות עמהם**, היה זה מן המצוות הגדולות ביותר והי' צריך לעשות כן במסירות נפש ..... עכ"ל.

ובדרשת כינוס כללי תשכ"א וז"ל וצריך לעשות כל המאמצים להודיע לכל האומות **שהם אינם באי כוח עם ישראל יהודים שומרי תורה אין להם שום שייכות עמם** והי' צריך לעשות זה במסירות נפש בעוה"ר גדול פחד הדור מפניהם, ואם יש מי שמרהיב עוז בנפשו להשמיע זאת ברכים הרי המנהיגים החרדים לוחמים נגדו עכ"ל.

ובדרשה שנת תשי"ח וז"ל מצוה על כל יחיד ודבים להפגין ולהתריע

כאיזה אופן שיכול ולעשות כל מה שביכלתו למען כבוד השי"ת המחולל ע"י הציונים, ויש להגיב בכל עת ועידן ובכל מקום וכו' ומעכשיו אם הכופרים הציונים מכריזים בריש גלי לפני כל אומות העולם שעם ישראל הוא חילוני ואינו עם התורה הרי עאכ"כ שעלינו להכריז ולהתריע בפני אותן אומות עצמן, שפיהם ענה שקר ושעם ישראל הוא רק זה המקיים התורה"ק וחוב קדוש עלינו להקל מעט את חומר העון הגדול של חילול השם שהם מרבים ומביאים עלינו וכו' כבר ביררנו שההכרזה גופא על אמונתנו הוה חוב קדוש וכו' שע"פ ההלכה מחוייב כל אחד ואחד כריב"ז בשעתו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בס' המצוות הנ"ל, ולזעוק חמס על פשעים הגסים של הציונים, ואדרבה עלינו להשמיע לכל או"א לדעת שאין הציונים הכלל ישראל והם הם המשחיתים את כרם ה' ועם ישראל הנהו זה השומר וחי על תורת ה' ועם ישראל שומר משמרת הקודש אינו אחראי כלל למעשיהם הרעים של הציונים וכו' ובדאי חוב קדוש להכריז לפני אותם אוה"ע עצמם שאין הציונים דוברים של כלל ישראל וכו' עכ"ל.

(ח) ראינו דעת מרן רבינו ז"ל מה צריך שתהי' תוכן הצעקה לפני אומות העולם, שאין הציונים באי כוח עם ישראל ואין לישראל שום שייכות אתם ואין רשות להציונים לדבר בשם עם ישראל, ושידעו שאין הציונים הכלל ישראל ואין עם ישראל אחראי למעשה הציונים — והצעקה להאומות אינו ביודיש אלא בענגליש או בלשון שהם מבינים.

(ט) והנה על זאת הנקודה מתנהלת מלחמה מעולם בין הימניים להשמאליים בציבורינו (והמלחמה היא מלחמת חרמה ממש) שהשמאליים אין מניחים שיצא צעקה נגד עצם ענין הציונות רק שיצחקו על הגזירה, הן אמת שכיודיש נשמע יותר נגד הציונות גופא אבל זה מגיע רק ליהודים ואולי רק ליהודים שבציבורינו, אבל להאומות אין נשמע מן היודיש כלום שהרי אין מבינים ואינו מגיע לידם, אבל כמה שמגיע להגויים דהיינו בענגליש על זה עומדים על המשמר בכח רב שלא יצא, ועכ"פ שלא יצאו דברים ברורים, ואם לפעמים בזמן רחוק מוכרח להודיע בענגליש יוצא הענין "וואסעריג" מטושטש — (והמגיע להגויים, כוונתנו על הכתוב על הסיינס (הטאולען בעת הפגנה) והצעטלעך המושלכים ומחולקים בעת הפגנה ומכש"כ הדורש על הפגנה בענגליש, והמדבר לכותבי הצייטונגען ולבעלי הרעדיא והטעלעוויזשן) — ודואגים על זה שהדברנים באלו המקומות יהיו דייקא משלהם ולכן

יוצא הענין מטושטש וחלש מאד בלי שום משמעות יסודי, במקום שהיו מחוייבים להודיע בלשון חריף שישראל וציונים הם שני הפיכים ואין להם שום שייכות.

זאת ההכרזה הפשוטה לעולם לא יצא מהם אך אדרבה, נהפוך, הפילו מפייהם מלתא דמשתמע לתרי אפי, ושצועקים על הגזירה כגון ניתוחי מתים, אכזריות, חטוטי שכבי, ומתחננים או מתריעים "לממשלת ישראל" להפר הגזירה (דהיינו שכלאחר יד שומעים הכרה בעצם המדינה) והבוחן מבין שמה שהם מכריזים גם האגודיים והמזרחיים ואולי גם החפשיים יכולים לצעוק זה לעומת זה כי אם על עצם המדינה אין נשמע התנגדות רק על גזירה זו או אחרת, הלא ענינים כאלה גם החפשיים צועקים הרבה (רק האגודיים אינם צועקים כי הם יותר חנפים מכולם אבל המזרחיים יותר צועקים על גזירות ידועות) ומה בינינו לבינם.

הלא אנו מחוייבים לצעוק על עצם המדינה גם בלי הגזירות כי זהו החילול השם וכמבואר לעיל בדברי מרן ז"ל.

(י) אמנם הימניים התאמצו תמיד נגדם בסתר ובגלוי, וכשעשו פראטעסט הביאו צעטלען משלהם וטאוולען משלהם נגד עצם ענין הציונות והשתדלו בעקיפין כמה שהי' בידם להעמיד בעל דרשן בענגליש יותר טוב ולכן יצא לפעמים קצת יותר טוב, והשמאליים עשו את שלהם והכריזו בגזירת עירין שלא יביאו סיינס וצעטלעך אלא משלהם, גם הולכים לבדוק על הפראטעסט וביר חזקה מגרשים את מי שמביא הכרזה נגד עצם ענין הציונות (והימניים דייקו שלא יהיו ההכרזות דהיינו הסיינס והצעטליך שהם מביאים חריפים כגון קללות וכדומה כדי שאולי יוכלו השמאליים לסבול, רק הכרזה פשוטה שהציוניים והיהודים אינם אחד, אבל לא הועיל והשמאליים רודפים עד חרמה) והנה השמאליים ידם תקיפה בהנהגה וכל זמן שנמצאים אתם יחד אין תקומה, ר"ל, ולא רק כשהם עושים הפראטעסט אלא אפילו כשהימניים עושין לעצמן כגון ששורפים את הדגל הציוני בפורים ברחוב, הם מנסים להפריע, ופעם אחת הכריזו על הרעדיא שזה אינו מעשה ציבורינו (גם הכריזו כבר בשם ציבורינו שאר דברי ציונות על הרעדיא) ובזה כוללים את ציבורינו יחד עם הכפירה בקום ועשה ר"ל.

ואפילו כשכל העולם מרוגז על עם ישראל בשביל אכזריות הציונים

(שהרי הם חושבים שכולם עם הציונים בעוה"ר) והאנטיסעמיטיוזם נתגדל, שאז השכל הפשוט אומר שבשביל הצלה עכ"פ הדרך היחידה הוא לצעוק הכרזה הנ"ל שישראל וציונים אינם אחד, אבל הם לא חלי ולא מרגיש למרות שהסכנה פשוטה ר"ל וההצלה פשוטה, לא איכפת להם הצלת ישראל.

הנה זה רק פרט אחד מהרבה, וגם פרט זה נגעתי רק בקצה המטה, ואין אנו רוצים לגולל את ספר דברי הימים, ולמעלה בודאי חקוק הכל בספר זכרון ליראי ה' ולחושבי שמו.

(יא) ואף גם זאת כיון שדרכם לומר כל הפסלנות שלהם כאילו מרן ז"ל אמר זאת, גם כזה עושין כך, ומה מאד היו רוצים להסתיר את דברי מרן ז"ל, אך כיון שהדברים מפורשים, הנה מפני נטיית הרע ומשיכתם לצד השמאל מתחילים להתפלפל (אראפדינגען, ער האט אזוי געמיינט און אזוי געמיינט) ומה שלא מוצאים בלשון מרן ז"ל זה אצלם פשיטא שאסור באיסור נורא, והימניים שעושים נגד הציונים מה שמוצאים לעשות, זה נקרא אצלם שסרים מן השיטה והם פראים, ושאר בזיונות, ובשנאה כבושה ועמוקה מדברים עליהם, אבל מה שהם אין עושים גם את המוכרח וגם עושין ההיפוך, זה לא נחשב אצלם שסרו מן השיטה אע"פ שעושין מפורש שלא כדברי מרן ז"ל וגם להיפך, ואין צריכים אפילו תירוץ, ועתה נחזור לענייננו.

(יב) הנה הגה"צ המעורר שליט"א הי' במשך כל השנים מן השיריים העיקריים של כח תורה ויראה שאינו כפוף לאלמותם (ועיין לקמן בארוכה שהגה"צ המעורר שליט"א הי' מעולם מן המקורבים החביבים והחשובים ביותר אצל מרן רבינו זי"ע והי' מן הראשונים לעמוד לימינו בכל מלחמותיו).

(יג) והגה"צ המעורר שליט"א לא הסכים לבא בקשר עם כל מה שעלה על דעת הפאליטיקאנטן, ובמיוחד בשנים האחרונות אחר הסתלקות מרן ז"ל, משך הגה"צ המעורר שליט"א את הענינים לימין, וזה מנע מהם הרבה ממה שיזמו לעשות, והתנהלו מלחמות דהיינו התדיינות והתווכחות רבות בסתר וגם בגלוי (כגון שלחץ הגה"צ לצאת בענין תולדות אהרן, ולחץ לעשות פראטעסטן, ולחץ לעשות ברחוב דוקא [כדעת מרן ז"ל] ובכח ועמל שכר את הענין שהנהיגו מנהלינו כמה שנים לעשות הפראטעסטן רק באולם מטעם הירוע להם (וגם לאחרים) גם היו

טענות מי ידבר ושידברו גם נגד ציונות גופא לא רק נגד האכזריות וכדומה, ועוד ענינים, ודי בזה).

יד) ומן הענינים שבגלוי כגון מה שהגה"צ הנ"ל לא נתן חתימתו עם האחרים כשנתעורר רוח התקוממות לארגן הציבור "לשמירה והגנה עצמית", ובאותו זמן גופא הכריז בעגין הרשע שצריך לעשות כן בחו"ל, ואכן הקימו אז שמירות ברחבי העולם, בלאנדאן אנטווערפן פאריז לאס אנדזשעלעס ועוד שאיני זוכרם, והכתבי עת הציוניים בכל העולם הי' מלא מענין זה, וממילא הי' וויליאמסבורג נותן ההכשר והפאר החסידי על זה (ובזה כבר לא נזכרו מן היסוד של מרן רבינו ז"ל להיות היפך מן הכופרים ומכש"כ שלא לילך בדרכם) וזאת השמירה עלולה להשחית צעירינו ולזרוע בקרב הלבבות את הגרעין הראשון של הרעיון הציוני שהוא להתנער מלהכנע להגלות וצרותיה ע"י שנתקומם ונתארגן, שזאת היא באמת נשמת הציונות, כמו שנתבאר כבר בס"ד בקונטרס שוא שקד שומר, והמנהיגים שלנו דרשו ברכים אשר הכבוד הישראלי הוא להראות להגויים ראש מורם (הוא הרעיון הציוני) והגה"צ המעורר שליט"א לא הלך בדרך אתם, ולחצו עליו כמה פעמים ע"י שליחים ולא נכנע להם ולא שמע אליהם, ועוד פעל אצל אחרים שלא לחתום, ועי"ז הי' להם הפרעה גדולה.

טו) או מה שעשו מנהלינו יד אחת עם הסתדרות הציונות, הפועל המזרחי והאגודה הבוגרת והנגררים וכו' בענין הבחירות (הוואטס) באמעריקא להחליש כח הפרעזידענט של ארה"ב (שנקט אז ענין נגד הציונים) וארגנו אז את כל הציבורים שיבחרו בהפארטיי המנגדת את הפרעזידענט, ולחרפתינו השתתפה אז ציבורינו במפורש בשם הקהלה יחד עם בעלז וקלויזנבורג ושאר ציונים דתיים וחפשיים וחתמו יחד על כתב שהי' מפורש בו שזה "לטובת האינטערעסן של המדינה הציונית" ואכן צהלו ושמחו אז כל הכתבי עת הציוניים במפורש על הצלחת המדינה הציונית בכח הבוחרים היהודים.

טז) או מה שהי' אז לפני ר"ה תשמ"ג בשערורית בחירת הנבלים הציונים קאטש וסאלדזאר ועוד, שהם ידועים גם בין הגוים לגרועים ביותר כי העיזו לחוקק דברים מכוערים כתכלית שגם אצל המתקונים שבאומות הי' שפל מאד וצעקו עליו הגוים הנ"ל בצעקה גדלה (כמו שבאזני שמעתי בעת היותינו בבית העיר "סיטי האלל" אודות ענין זה).

אבל לצערינו ולבשתינו עשו מנהיגינו פראפאגאנדע לטובת הנבלים הציונים האלה, ועוד קראו להם שיבקרו את שכונותינו וחלקו להם כבוד במרכזי החרדים ולפני תינוקות של בית רבן והשתפו בסעודת מרעים אתם וכל זה מחמת אינטערעסן.

טוב) והי' בזה חילול השם גדול כי הגויים פרסמו בכתבי עת שלהם שהחסידים הם בעלי שני פנים, כאן מראים עצמם "פרום" ובצד השני תומכים בשפלים כאלה כאותו עת שהמתוקנים והגלחים צועקים שיורידו אותם ממשמרתם וכתבו שרק החסידים הם היחידים שהולכים אתם שלובי זרוע, והם צבועים ושקרנים.

חי) והנה בהשתדלות הגה"צ המעורר שליט"א כחצי שנה מלפני המעשה ההיא יצא כרוז מכל הרבנים במודעה "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" שאסור לבחור בנבלים ההם ולכבדם, אבל המשתלטים שלנו לא נמנעו מלהפר פסק כל הרבנים המפורסמים, ובזדון ובשאט נפש פעלו להיפך מדבריהם בפרהסיא, וביטלו הפסק בלא שום דרך ארץ, ולא התחשבו כלל עם הפסק, כדבר שאין לו ערך כל שהוא, ובלא כושה פירסמו הודעה בחתימת הארגאניזאציע "כתב ביטול" לאיסור הרבנים, ועוד העיזו לומר שמה שהם עושים הוא בהסכמת הרבנים.

יט) והנה זה הנבל קאטש אבותיו היו יהודים והוא ציוני מפורסם והוא ראש העיר ניו יארק לכן מה שהוא מכבד ומחזק המדינה הציונית יש לו ערך וכח גדול, ולפני זמן נתן בפרהסיא לבעגין הרשע "מעדאל זהב" ולציוני כזה תומכים ומכבדים מנהלינו וקראו לו לבקר שכונותינו ואכן בא ועשו לו כבוד גדול להציוני הנבל הזה, והגה"צ המעורר שליט"א התחנן להם בבקשות ותחנונים בככיות בע"פ ובכתב לחדול מזה, ולא שמעו בקולו.

כ) וכבר פסק מרן ז"ל בויואל משה ח"ב קנ"ג דכל חיזוק כל דהוא להציונים הוא ביהרג ואל יעבור ובשערי תשובה ח"ג מבואר בארוכה גודל מכשול נתינת כבוד לרשעים.

כא) ומלבד כל זה, הוא הסכנה של הנבלים האלה שנותנים יד לאנשי דור המבול להתפשט בינינו ולטמאות העולם ח"ו כידוע, ונתינת כבוד להם הוא חתירה תחת קיום היהדות.

כב) והגה"צ המעורר שליט"א (אשר כל הזמן הי' שותק ונוזהר

מדברים בפרהסיא מפחד שלא יהרוס) בראותו איך שעשו וגם פרסמו בכתב עת לכחור בנכלים ההם ודרסו על פסק רבנים שנתפרסם, יצא אז מגדרו בקול חוצב להכות אש בדרשתו הידועה כשבוע לפני ר"ה תשמ"ג בויליאמסבורג יצ"ו, שחובה עפ"י תורה על כל יהודי להשתדל בכל מאמציו לשבור את ההנהגה העכשוית, שפוסעים ברשעותם על ראשי עם קודש, ורומסים בבזיון את דעת הרבנים, והחובה לגרש את האלימים האלה מהנהגת הציבור ולמסור זאת לאכריכים יראי ה' ובני תורה, והוסיף להתריע שאם לא יעשו כן יצטרכו ח"ו לעקור מכאן, מפני שכל היהדות בסכנת כליון ח"ו (וענין החלב יוכיח) — הרדיפות והעלילות והעריצות שעשו בזה הוא מוכיח למה הם מסוגלים, ועד כמה הם מטילים מורא ופחד בדיקטאטאריע ובטעראר גדול בהרבה אופנים).

(ג) והנה בכמה התווכחיות ומלחמות התגברה הכח דסטרא דקדושה ועדיין לא באו לכלל לצאת בגלוי נגד הגה"צ המעורר שליט"א, ובפרט במלחמה האחרונה נגד בחירת המנוולים הציונים הנ"ל עשו דברי הגה"צ רושם גדול בחוגים הרחבים וגם בתוך ציבורינו נתקבלו דבריו, ולא יכלו הראשים שלנו לבטלם, ולא שמע הציבור לדברי הראשים ונחלו כשלון חרוץ עד שהוכרחו לכתוב מודעה שני שלכל הפחות יכחרו בשמות האחרים שהציעו.

(ד) וזה חרה להראשים עד מאד, שנחלש כוחם לעומת הגה"צ המעורר שליט"א, וגם שיראו מהדרשה שנתפרסם שאולי זה יערער את שליטתם.

(ה) לכן כשנזדמן ענין הניקור לידם — כשבוע ימים אחרי הדרשה הנ"ל, ראו את המציאה ונפלו עליה לשלם להגה"צ הנ"ל במיטב לא רק על מעשה האחרונה אלא להתחשב אתו ולפרוע לו גם על המערכות הקודמים וגם על מה שמערימים סוד לעשות להבא, ונתאמצו בכל כוחותיהם למלחמת חרמה לבזותו ולהשפילו ולבטלו.

(ו) והמטרה היא — להפטר אחת ולתמיד ממוכיחים בשער ומעומדים בפרץ, למען לא יהי' להם הפרעה מאותם שעומדים בדרךם ומונעים את שליטתם המוחלטת ופסיעתם על ראשי עם קודש, כפי שאמרו אז בגלוי שעכשיו הגיע הזמן להשתחרר מן ה"מוכיחים בשער".

(כז) מעתה לא יהי' מי שיעמוד בדרכם בעקיפין ובמישרין, ולא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות בכמה ענינים יסודיים, וגם בעניני ציונות (שפוסעין בזה פסיעה אחר פסיעה ומרגילים את הציבור לאט לאט למחשבות והרגישים ציוניים, ואין מקום לבארם כאן באריכות, קצת נתבארו בקונטרס זה ובקונטרסים אחרים).

(כח) וכל א' יודע האמת שאין מי שיעזז להרים ראש כי אין שום אחד מחפש צרות לנפשו ואנא אנו באים.

כזה הוא פני המצב האמיתי שאנו נמצאים בו.

(כט) וסוף הדרך הזה הוא לא פחות מסופם של כל המפלגות הנשחתות (הפרומע החסידיים והליטאיים) שנגר עינינו, ועוד יותר גרוע בכמה אופנים — אלא שההפרש הוא בעשרים או שלשים שנה, גם להם היו מלפנים רבנים גדולים וצדיקים אמיתיים, וקהל חם ולוחם, והתחילו את המהלך הזה גופא (שאנו הולכים בו) בזמן מוקדם מלפני כארבעים או חמשים שנה והגיעו למה שהגיעו היום ואנו התחלנו בזמן מאוחר, כבר **הננו באמצע הדרך**, וסוף הדרך הזה לשקוע בתהום עוד יותר עמוק מן הקודמים ר"ל.

(ל) אין מן "המוסדות" ושאר עניני היהדות שום ראי' על נצחיות ושום בטוחות (הנקרא "אינשורנס") גם לאותן מפלגות יש "מוסדות" ת"ת וישיבות ואברכי כולל וכו' ויחד עם כל זה הם כאשר הם רח"ל, גם הם עם כל הפסלנות שלהם מתרברבים יומם ולילה שהולכים בדרכי רבותיהם ואבותיהם כמו אצלינו והשי"ת ירחם.

(לא) התכוונו נא, הנה עת כתיבת שורותי האחרונים אלה הוא חורף תשמ"ה (שאר הקונטרס נכתב במוקדם) הרי כמה שנים שחופרים קברי קדמונינו בלי הרף ובמשך הזמן היו תקופות שבארה"ק נשפך דם אחינו כמים ע"י הציונים הארורים ימ"ש בהפגנות, וגם שפטו למאסרים וקנסות וגירושין את יקירי ירושלים באכזריות והכל עבור צעקתם על הריסת וחפירת הקברים, והרשעים ממשיכים ברשעתם זה עד היום, וזה השייך לקברים, ולאחרונה נשמע ששוב מביאים צעירים מחו"ל שומרי תורה, ומובילים אותם ישר לשמד, בכבשונות השמדה הציוניים במושבותיהם וקיבוציהם שבא"י, והנה כל הציבור בארה"ב נכאב מאד ועומד הכן לפעולה, ובלי ספק כל מבין על המצב רואה שאין חסר רק

קריאה קלה מראשי אלפי ישראל, ויאסף ציבור של חמשים אלף ויותר, והנה הנהלת חברת "אתרא קרישא" הומים ורועשים ותובעים לעשות הפגנות והי' מן החיוב שכבר יהיו נעשים במשך הזמן כעשר מחאות אדירות חה בודאי הי' עושה רושם.

(לב) ועם כל זה הביטו וראו שלא נעשה דבר, האזנים אטומות ואין אל מי לדבר, לא חלי ולא מרגיש, כותכים בתוך ה"דער איד" שהעולם יהי' מוכן לפעולה ולמעשה לא כלום, ממש ליצנות, ואפילו הפגנה אחת אדירה לא נעשה ומה שנעשה קצת הפגנה בתשעה כאב תשמ"ג ובחומה"ס תשמ"ה היו רק איזה מאות גם הי' אסיפה באולם אחד כאלפים או ג' אלף זה לא הי' השתדלות ראשי ציבורינו אלא איזה אברכים עסקנים עמלו קשות (הכותב מכיר אותם ופעולתם) וראשי ציבורינו לא הצליחו להפריעם אבל סייעתא לא הי' להם כלל.

(לג) ועתה עת הגהת הקונטרס (אחר שבועות תשמ"ה) נתוסף הוכחה מכאבת — שהכתב עת המכונה "דער איד" (בהר"ב חוקותי) הוציא כרוז לצאת במחאה אנשים נשים וטף לדרוש בתוקף מראשי העיר ניו יארק להפסיק ענין שריפת הזבל שמתכוננים לבנות בקרבת וויליאמסבורג — ועל קריאת הכתב עת בלי שום בקשה וכתב מרבנים יצאו אלפי נשים ותינוקות וגם המון אנשים לפי דרישת הפאליטיקאנטן בלבד.

וכושה תכסה פנינו עד כמה נאכדו ההרגישים היהודיים (אולי בסיבת מכשול הכשר) שהעמידו שם לדרוש אשה וגם נערה אחת לקהל הנאספים (גם גויה אחת) ועוד התפארו עם זה בפרהסיא בתוך הכתב עת — ירדנו פלאים רח"ל — (ומלבד שכל ענין התביעה ביד חזקה הוא הפרת דרך הגלות — ומלבד ענין עקירת כל כבודה בת מלך פנימה שיש בהוראת דרך לצאת הנשים למחאה ברחוב — ומלבד עקירת טהרת החינוך כמה שהורו לכל הבית חינוך לבנות לצאת, וכמה שהעמידו אשה ונערה לדרוש בדחוב, וכמה שמכבדים זאת ומתפארים אתו שבזה עקרו את ההרגישים ואת המחשבות האמתיים של צניעות והסתר מכל אלפי הילדות — הנה כל זה ראוי לצעקה גדולה ולאריכות, וזה מורה עד כמה הגיע שליטת הפאליטיקאנטן עם ההיפך תורה שלהם על דעת ורגשות הציבור שמוליכים אותם כעדר בבקעה לכל אשר יחפוצו (וכפי המפורסם כל הענין הוא קנוניא פרטית ואין להאריך, אבל לא על כל זה באנו כאן).

אבל הביטו וראו את הכאב — אשר לכל אותן חפירות הקברים של

תנאים ואמוראים ובתי הקברות קדמונים, ושאר צרות אחב"י תחת ממשלת הכופרים וגזירותיהם, נאטמו ההרגישים ואין יוצאים, וכאן במאמר הכתב עת בלא שום רבנים יצא ההמון למחאה אדירה — כאן ערים ופועלים.

(לד) לאחרונה מפורסם (בה"איד נשא תשמ"ה) שכנו הציונים בירושלים בריכת שחי' מעורבת זה עתה — והנה כולנו זוכרים איך לפני כמה שנים (לערך תשי"ח) בעת שכנו אז הציונים בירושלים בריכת שחי', היו שמים וארץ זועקים, בהתעוררות יקירי ירושלים ומרן רבינו זי"ע, והי' רעש גדול ומחאות אדירות ושפך דם רב הן בארה"ק והן כאן בארה"ב, ונעריך מול זה כהיום הזה מצב ההרגישים והתעוררות, הלא נורא הדבר, להיכן ירדנו, שמשכיחים את העבר ומחנכים את הדור להיפך.

(לה) וגם העוור יכול לגשש בידיו שהפכו עורף לדרך מרן רבינו זי"ל ולמלחמתו, ונקטו את דרך ההתכבדות מן העולם, והמנוחה, והשכחת המלחמה עם מפיצי הציונות הן החפשיים והן האגודיים, ולאט לאט להיות אתם לעם אחד ולצורך זה מתארים בתוך ה"איד" השכם והערב את גדולי האגודה ל"גדולי התורה" "גדולי ישראל" ואפילו את הרבנים של הרבנות הראשית הציונית הידועים לשמצה כבר מתארים הרבה פעמים כך.

(לו) ונזכיר עוד איזה ענינים כגון בניית הקריה החדשה בעיה"ק באותו אופן ובאותן נוסחאות שנאמרו שם כידוע (בשעה שצועקים שאין כסף להמוסדות) וכגון קביעת רבנות קרית יואל עם רעבעצן בעלת דיעות ציוניות ושאר קלקולים, וההתידדות עם גדולי האגודה הציוניים ונקבע דרך זה בכח רבני ואת הצועקים נגד זה רודפים ומכים ומזכים באופן נורא בטעראר חזק, והבחורים וגם הרבה אברכים מתלהבים ומוסרים עצמם על ההיפך ממה שהתלהבו לפני כמה שנים ומחשבותיהם וההבנה שלהם נשתנה ונתהפך מאד וכן הכרות החתונה על הרעדיא והטעלעוויזשאן.

(לז) והכל למקום אחד הולך — פניית עורף כללי להדרך הישן עויבת המלחמה והטרדה ותחת זה להיות מכובד ומפואר ומקובל בעיני כולם וכידידות עם כולם, עויבת המחשבות הישנות ולעבור מהם אל מסלה החדשה, ולאט לאט לקרר ולהשכיח את העבר מן הציבור ולהרגילם

ולהתאימם אל הפנים החדשות בכח הכתב עת והפראפאגאנדע ובכח הטעראר והזרוע ובכח השפעת רבנים.

לח) ובעוה"ר לפי הנראה יורד הענין הרבה יותר במהירות מאשר הי' המשוער וכל מבקש אמת בקל יכול לראות להיכן המסע הזה נוסע ולאן פניו מועדות, ומי שאינו מבקש אמת לא יועיל לו כלום והשם ירחם שנשאר יהודים.

★ ★ ★

פרק י'

צעקה גדולה ומרה על מאמרי פרי תמרים בענין ניקור

א

א) כמה כואב על עצם הענין שאנו רוצים לדון בו ואנו מתביישים באין רואים בעת כתיבתינו על שענין זה נמצא במחנינו לצערינו ולבשתינו.

ב) ועוד יותר הכאב לפרסם בענין זה ברבים, אבל מה נעשה שיש כאן חילול ה' וסילוף התורה ומכשול הרבים ואסור לשתוק.

ג) בעוה"ר נתגלה בקונטרס "פרי תמרים" דברים מרעידים.

אן סילפו ענינים מבוארים להדיא בספרים להיפך מן המבואר, וכן גרעו לשונות והשמיטו פוסקים ובלבלו (אותו דבר בעצמו שאמרו על אחרים, ונתקיים בזה כל הפוסל במומו פוסל, והמעייין יראה שאין זה שגגה, וכבר יצא קונטרס בענין זה המוכיח להדיא).

בן התירו מה שאסור דהיינו על חלב אומרים שומן.

גן משנים את סיפור המציאות ממה שהוא באמת, ודנים על אותו המציאות הכדוי.

דן מגבבים שקרים.

הן מגבבים קולות על קולות מכל מה שאפשר למצא כדרכם של הרבנים הציוניים והראב"ים.

ו] תקלות נוראות שאי אפשר לעשות עליו פשעטלעך דוחין את הדברים בדברי הבל וליצנות והכחשה, וגם סותרים עצמם ממקום למקום.

ז] עשו וקבעו חורבן גדול במעשה הניקור בכל העולם כי פשטו בעולם בלבולים וקולות בהלכות ניקור ופקפקו את המושגים המקובלים, (הפרי תמרים נשלח לאלפים ברחבי העולם ממש ועי' דער איד פ' יתרו עמוד 9).

ח] שפחה תירש גבירתה — הפאליטיקע וה"פארטיי" מושלים גם בפסקים של תורה, והתורה משמשת לצרכי הפארטיי, ובירורי התורה הולכים בנתיב שהפאליטיקע עשתה להם, ולפי תקות האינטערעסן ר"ל, ומשיאים ד"ת ש"ס ופוסקים שיתאימו לפי ההפקירות ר"ל.

ט] מצב מוזנח ומופקר ומקולקל אומרים שהוא דרכי אבות ודרכי אבותינו ושכך נהגו.

י] מסתייעים עם רבנים ציוניים, המפקירים את כלל ישראל, שאותן רבנים עומדים תמיד בפרהסיא לעזר המדינה הציונית ומשבח את ראש הכופרים (הוא המכונה "פוסק הדור" האמעריקאי הידוע).

ב

ד] והנה הבירור שבאמת נעשה כך לא בקונטרס זה הוא, אלא כבר נתברר ע"י כמה וכמה לומדים בקונטרסים אחרים שהופיעו, ואנו לא באנו אלא לסדר הטענות וקצת נתברר לקמן בחלק ב' בס"ד.

ה] והנה על חילול ה' אמרו חז"ל שאין חולקין כבוד לרב ומחוייבין לצעוק ברבים כמבואר לעיל, וכן במכשול הרבים פשיטא שיש לצעוק לרבים, ועל סילוף התורה אמרו חז"ל (ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ו, שמות רבה ו' א', ועוד), יבטל שלמה ואלף כיוצא בו ואל יבטל אות אחת מן התורה.

ו] כמה בזיון ושפלות הוא לקטוע קטעים מספרים ולעשות סילופים (אותו דבר בעצמו שהאשימו את שכנגדם אז) בחשבם שאין מי שיבדוק אחריהם, ובסמכם על הפראפאגאנדע של הכתב עת "דער איד" שההמון שותה דבריו בצמאון, שהרי יודעים שכל אותו המון בודאי אין מבינים כלום בבירורי ההלכה, ובפרט הלכה נעלמת כניקור, וסמכו שבודאי לא

יתפסו הסילופים והזיופים (ואם יהי' מי שירים קול הרי מוכנים לעומתו קול רעם ה"שונאים שונאים"). אבל כל אותו המון מבין היטב את השבחים והתוארים המופעים בהכתב עת, ורואים את הספר פרי תמרים מבחוץ מכורך יפה, ושמחים ומתפעלים, שאכן בירור ומסקנות הלכה יש כאן, אכן גדלות בתורה, בטוחות לדור העתיד.

(ז) וכן נעשה כמה שנקרא אצלם גביית עדות (שאינן דנין בו כאן) שהנאמר בעדות ההוא הוא נגדם נגד הוראותיהם וראיותיהם, כדיתבאר בס"ד בחלק ב', והם משתמשים בעדות זו באיזה דברים פעוטים, כמה שנוח להם, ומתעלמים מן השאר, הסותר להם, ואעפ"כ אין מפחדים להביא את כולו, כי עבור המוני עם שאינם מתפנים אפילו להסתכל בו, ובודאי אינם מדייקים בכל הערמימיות שבאופן פרסומו, זה טוב, לאמר עשינו "גביית עדות" והכל טוב אין שום יסוד לערעור, כי אין ברצון ההמון להבין אפילו פירוש המלות, אך שומעין הפראפאגאנדע הרועשת.

ג

(ח) הן יש כאן מכשול חמור של חלב, אבל אע"פ שהוא חמור והוא בכרת ר"ל, הוא רק פרט נגד שורש הענין — דהיינו זה מה שמעמידים את התורה לפי דרישת ה"פארטיי" לפי הפאליטיקע והאינטערעסן — כי זה כולל את כל התורה כולה.

כי הלא יהודים אנחנו וקבלנו עול מלכותו של הקב"ה עלינו וקבלנו תורה"ק מפי הקב"ה ונשבעים ועומדים מהר סיני לקיימה, אבל אם הופכים התורה איך שרוצים ועושים הפשטלעך איך שיוצא טוב לפי הענין, אפילו עשו רק בענין אחד, בזה פרקו עול מלכות שמים לגמרי ועקרו את כל התורה כולה ר"ל, שהרי לפי זה לא הקב"ה מושל עליהם ח"ו ולא תורתו קובעת אלא הם כפי רצונם עושים ומהפכים התורה לפי רצונם, הנה מלבד פרטיות החטא של גילוי פנים בתורה שלא כהלכה, ומלבד החטא להשתמש בתגא, הרי שכרו מרות התורה מעל צואריהם, אפילו לא יוסיפו להרע בחטאים אחרים, שהרי הם אדונים לעצמם לעשות הפשעטל לפי רצונם, ר"ל.

(ט) וז"ל שערי תשובה שער א' אות ו' אך כל אשר אינו נזהר מחטא ידוע ואינו מקבל על נפשו להשמר ממנו גם אם הוא מהעוונות הקלים

אע"פ שהוא נזהר מכל העבירות שבתורה קראוהו חכמי ישראל מומר לדבר אחד ואת פושעים נמנה וגדול עונו מנשוא, כי אם אמור יאמר העבד לרבו, כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר אחד, כבר שבר עול אדוניו מעליו והישר בעיניו יעשה עכ"ל.

(י) ומכש"כ שאין ענין זה רק בדבר אחד, כי כמו שעושים בחלב שהולכים אחר האינטערעסן והפראפאגאנדע וה"פארטיי" כמו כן יכולים לעשות בשאר ענינים אם כך יצאו האינטערעסן כגון בעיניו ואונאת הגר בפרהסיא של רבבות, ולביישו עם שקרים בפני רבבות, וגזילת ילדיו בלא דין, ולהכותו בלא צדק, וכן בענין שמירת שבת וחילול שבת בפרהסיא, וכן בענין לימוד מלאכת מילדות לאברכים והשתמשם למעשה במקום שיש נשים מלומדות למלאכה זו, וכן "שטודירן דאקטעריי" כל זה וכיוצא בזה יכולים לעשות אם האינטערעסן יצאו כך, גם יכולים למנות דיין ומורה שאינו בקי או שאינו הגון מפני שכך דרישת הפארטיי והוא יחריב העולם ויורה הוראות ויכשיר מקואות ובתי מטבחים ויעשה גיטין פסולין ויעוות הדין וכו', בקיצור זה השורש שהפארטיי והאינטערעסן מושלים על התורה ומעמידים את התורה לפי ה"פארטיי" הוא שורש פורה ראש ולענה לעקירת כל התורה כולה בפרהסיא ובכח הנהגה ר"ל.

(יא) ויש בידם הכתב עת ועושים פראפאגאנדע חזקה לכל אשר יחפצו, משפילין עד עפר ומגביהים עד שמי רום בתוארים גדולים ונכבדים, מגרים ומשסים לשנאה או לאהבה, מתארים ענינים בערמימיות גדולה, והקהל שותה בצמא את דבריו ואין מהרהרים אחריו ומחזיקים הכל לאמת ואין מבינים ואין רוצים להבין את הערמימיות שבו, אלא הכתב עת הוא הקנאי והצדיק והלמדן והפוסק ומה שעשה עשוי ואין אחריו כלום.

(יב) כללא דמלתא — חברי פאליטיקאנטן ונערים מנוערים קופצים בראש ומנהיגים הכל ממש — ולא רק את המעשים, אלא מוליכים את הילוך מחשבות הציבור ואת רגשות לב הציבור — וזאת עושים באופני תחבולות הפראפאגאנדע והכתב עת שכרשותם — ובאים אברכים ה"למדנים" לשמש להם ככלי שרת בתורתם, לברר להם את אותן הענינים שהם נצרכים להם עתה לצורך הפאליטיקע.

ד

ונבאר איזה ענינים בס"ד.

(יג) נומים אחר השקר הידוע להם — כי מי שרוצה לדעת האמת יש לו הוכחות ברורות שיש מכשולים (כמו שהודו במקצת על הטעיפ ראסיפת בראשית ובהודאה שנתפרסמה מטעם ההתאחדות בתחלת תמוז תשמ"ב ובעוד דרשות — יודע בקרב לבו שלא הוחזקו המעוררים מעולם לשונאים ולא לשקרנים — וגם הדעת הישר השופט על אנשים וזקנים שכולם מכירים אותם מקדמת דנא לישרים, שלא הושחתו בפתע פתאום עד כדי להוציא לעז על כל הישוב בחנם) אם כן יודעים בלבם את מקום האמת והשקר ונומים אחר השקר הידוע להם בגלל איטערעסן.

(יד) עוד ראי' על הנטי' אחר השקר כי כולם מתנבאים בסגנון אחד כל הבירורים בפרי תמרים הולכים להתיר ולהקל לגמרי ולא נמצא אף אחד שיצדד לחומרא עכ"פ למחצה לשליש ולרביע, ועובדא נודעת ממורה הוראה אחד שבקשוהו להשתתף בקובצם וכשראו שבדרך לימודו הגיע לנטות לא להתיר לא קבלו אמריו.

(טו) סילפו דברי תורה לתועלת לחפות על הפשע ולעילוי הפארטיי והאינטערעסן ויש בזה שני עוונות נוראים, (א) עקירת התורה, (ב) להשתמש עם התורה, הנה עקירת התורה הוא ענין נורא, ועליו אמרו יבטל שלמה ואלף כיוצא בו ואל יעקר אות אחת מן התורה, וכים של שלמה ב"ק פ' שור שנגח ד' וה' מבואר דמחוייבין למסור נפשו ולא לשנות דברי תורה.

(טז) וההשתמשות עם התורה אפילו בלי סילוף עליו אמרו (נדרים ס"ב כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם, ובמגילה כ"ח, תנן (במס' אבות) וראשתמש כתגא חלף אמר ר"ל זה המשתמש במי ששונה הלכות עיי"ש ומעתה ק"י אם משתמש בתורה עצמה לשם אינטערעסן דוראי הוא בכלל משתמש כתגא ומכש"כ אם עושה בירורים של שקר ומסלף לפי רצונו למען האינטערעסן דהוא גנאי גדול לתורה, ובדרכות"י כתב הרמב"ם הלכות ת"ת פ"ג ה"י חלל את השם וכזה את התורה וכזה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם עכ"ל, הנה הרמב"ם מיירי במי שמתפרנס מן הצדקה כדי ללמוד תורה (ויש בזה מחלוקת

גדולה עיין כסף משנה שם) ומכש"כ מי שמשמש עם בירורי תורה למען אינטערעסן ומסלף לפי הצורך.

וברבינו יונה על אבות פ"א מ"ג ודאשתמש בתגא חלף, וז"ל המתכבד בכתרה של תורה ונהנה בכבודה ועושה אותה ככלי לעשות בה צרכיו הרי זה נספה כדתנן לקמן אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחתוך בה עצים וכן ה"ל אומר ודישתמש בתגא חלף עכ"ל.

ועוד אמרו באבות פ"ד מ"ו ר"י אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות.

טוב) והנה אילו היו הבירורים צודקיים אין למהר בזה להשיב בזחות הלב פני זקן מפורסם ויושב בישיבה כדמצינו בגמרא מנחות ס"ח ע"ב בא' שהשיב על ר' טרפון וצהבו פניו אמר לו ר' עקיבא צהבו פניך שהשבת את הזקן (ל' בתמי') והי' לו עונש גדול עיי"ש. ומכש"כ שהדברים מסולפים ובקולות וקלקולים, ומראים כבקיאים בהוראה.

חי) אמרו באבות פ"ד מ"ז הגס לבו בהרואה שוטה רשע וגס רוח ומפרש ברבינו יונה בזה"ל שחושב בעצמו כי יודע להורות בדין ולא יטעה, הרי זה שוטה, נקרא שוטה מפני שהוא חכם בעיניו ואין לך שטות גדול מזה וכו', רשע שאם היתה בו יראת שמים לא הי' אץ בדבריו כל כך כי יודע הוא שהשגגה מצוי' היא בבני אדם וקרוב הדבר לכל אדם לטעות וגם החכם הגדול ומפולפל, וגס רוח וכו' כי מתוך גאוה וגסות הרוח, וכי רוצה להשתרר, לבו גס בהוראה כדי שיראו העולם שפוסק את הדין מהרה ולהראות להם כי הוא חכם וימנוהו שופט ואדון עליהם, וזאת היא מחשבתו הרעה, הנה כי שלש המדות האלה יש בגס לבו בהוראה ומורה מבלי אימה ופחד, המקום ברחמיו יצילנו מהם עכ"ל.

יט) ועוד חמור מכל זה חילול השם, שיאמרו העומדים מן החוץ ראו איזה פנים יש להת"ח והרבנים שלהם, וגם בוש לא יבושו להתרברב בהם, כך נראים הקנאים, — ומזהירים זה לזה להשגיח שלא יתקרבו הבנים להם אפילו בתורה — ועל זה אמרו ביומא פ"ו היכי דמי חילול השם וכו' אביי אמר כדתניא ואהבת את ה' אלקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך וכו' אבל מי קורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה וכו' מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה וכו' פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו וכו' עכ"ל.

(כ) וכאמת עוד לא הי' מי שיבזה את ציבורינו כמו הפרי תמרים בענין החלב — ועכ"פ כמה שצועקים עליהם סר החיה"ש וסר גם החרפה מציבורינו שהרי יאמרו הכריות ראו שאמיתיים הם שאין חסים ואין מחפים אפילו על אנשים של עצמם, וצועקים עליהם.

(כא) להשתמש עם התורה — או שאנשי התורה כמה שהם מקובלים ומכובדים בעיני כולם, בזה משמשין להפאליטיקע והפארטיי ולמנהיגי הפארטיי הפאליטיים, דהיינו שהתורה והתורניות ועליונות של אנשי התורה משמש להאינטערעסן העצמיים באיזה אופן שהוא — כבוד, או ממון, או השתלטות, או החזקת ביהמ"ד, או ישיבה, או קרעמל, או תקות תפיסת משרה, או מציאת חן בעיני השליטים, או חנופה מיראת המזיקים, ולכן משמשין עם התורה ועם אשיותם כרצון מושלי הפארטיי, מלבד שזה הוא ענין ראשתמש כתגא, נגיד שמא אכד שמי, והוא בזיון התורה, והוא הוא בעצם גלות השכינה, כנזכר כל זה לעיל.

(כב) מלבד כל זה — זה הדרך הוא הגורם לכלבול רעת המון ישראל קדושים, ומעולם זאת הי' בעוכרינו, וכמיוחד בנסיון האחרון של זמנינו — הדרך הזה הוא הפתח לרעות רכות כאין מעצור, ומכלי יכולת לחשוב מראש מה רעים ומרים יהיו התוצאות.

והדוגמא אפשר לראות אצל "הרכנות הרשעות" של הציונים, ובעיקר אצל האגודה, שגדלות וצדקות גדוליהם, וה"דעת תורה" שהם אומרים, הוא הוא שהחשיך עיני ישראל והפילם לכור שחת המינות עד בלי תרופה ותקוה, עד ירחם ה' על עמו.

(כג) הדרך שנקטו לשמש עם התורה ואשיותם להפארטיי זמנהיגיה זהו אותו דרך עצמו של האגודה ומוליך לאותו מקום עצמו (וכנזכר במכתב הגה"צ ר' חיים עוזר זצ"ל המובא כויואל משה קמ"ג חלק א' ושם קנ"ט וקע"ג ד"ה ולפי, קע"ד ד"ה ויותר, וכל הענין בארוכה עיי"ש) אלא שהללו עומדים כתחלת הכשלונות והאגודה בסופן וההפרש הוא רק איזה שנים — אבל יש לנו ללמוד מן הנולד כבר על מה שעתיד להולד ר"ל מהם השי"ת ירחם.

(כד) במאמריהם בפרי תמרים הם מחטיאים הרבים כמעשה, שמתירים איסורים, ומגבכים קולות.

(כה) כמה שמחפשים קולות מכל הדיעות והמקומות הם הולכים בדרך

הרבנים הציוניים והמאדערניים מעולם עד היום שגם הם גבכו כל הקולות.

(כו) תפיסת כל הקולות הוא מכשול פרטי לעצמו, דהיינו מכשול בענין החלב, ומשתרכב ממנו שיתפסו את כל הקולות בכל הענינים ונעשה מכשול כללי ר"ל שכן יעשו בכל פרצה ופרצה לתת פנים של תורה לדרך של זלזול וקולות ודיעבד, ויתאימו התורה לפי צורך האינטערעסן.

(כז) אמנם יש כזה עוד ענין עמוק, דלא עכשיו קבלנו את התורה שניגש לעניני התורה בדרך ובאופן שאנו רוצים ומבינים, אלא אופני הגישה לתורה וקיומה מקובל אצלנו מאבותינו, ואחד מן הענינים המקובלים הוא החרדה, והבריחה מן העבירה, ואלו מאמרי הפרי תמרים המחפשים כל הקולות ומזלזלין, וכן אותם שיש להם זמן, ולא נורא אם יש איזה מכשולים.

וכן המכתבים שהגיעו מירושלים מהסמכות דשם הם מוליכים את כלל ישראל בכוון הפוך שלא להיות חרד ושלא להזדעזע אלא להיות קר ובמצב של לא איכפת נגד איסורי התורה (שהרי אותו סמכות אין לו השגה מן ההפקירות השורר באופן כללי בארה"ב או עוד יותר שיש להם ידיעה לרע, ואעפ"כ כותבים בסתמא דלא נשאר כל ספק שהניקור באטליזים החרדיים בארה"ב הוא כפי שנהגו במקומותיהם תחת הנהלת גדולי ישראל וכו' עכ"ל — וזאת כדי להניח דעת המפלגה ומנהיגה צריך לכתוב על כל האטליזים שכולם טובים בלי ספק) וכזה נתקרה הקהל מן החרדה והצד השוה שבכולם להעמיד את הכלל על נתיב חדש נתיב מסוכן של קרירות, אשר קרך, וזה עקירת כל התורה והיהדות בכללה ר"ל, היפך יראה וחרדה והיפך אמונה בשכר ועונש.

(כח) ועוד יש בענין הנ"ל שכונים את הנתיב הנ"ל עפ"י הלכה שעפ"י הלכה ועפ"י תורה המסורה לכל ישראל אין להיות חרד ובורח מן העבירה אלא יש זמן וגם אפשר לחפש כל הקולות ואין צריך כל כך השגחה (כך הרגילו בפי ההמון) ואפשר לדחות דברי האוסרים בליצנות והבל יהי' מי שיהי' — ואת הכל מצאו בהתורה, והוא שתיית מים המרים שבתורה בבחי' לא זכה נעשה לו סם המות ר"ל, ואת זה הדרך קבעו לכלל ישראל לדרך עפ"י תורה רחמנא ליצול מהם.

(כט) לכן בשביל כל הענינים הנ"ל צריכים הנזכרים לעשות תשובה

גדולה מאד, וידעו כי לא לעולם חוסן, אין המפלגה עומדת לעולם, ואותם שמקוים לטובותיהם לא יעמדו להם בעת צרה לא בעוה"ז ולא בעולם הבא בעת שיתנו דין וחשבון במדה ומשקל ישר בלי משא פנים.

(ל) יזכרו המתעים והרוצים להיות מותעים לשון אגרת הגר"א ז"ל זכור הראשונים שהיו לפנינו, שכבר קנאתם ושנאתם אבדה ועכשיו מקבלים דינים מרובים עכ"ל.

תנו כבוד לה' אלקיכם ושובו בעוד מועד.

(לא) אך מה שיש לנו לצעוק בקול גדול הוא — שאם מהפכים דברי אלקים חיים, ומתרגמין התורה לפי הרצונות והאינטערעסן, ומעמידים השקר והפסלנות עפ"י תורה, יותר יתחייב להוציא מלבן משאם כופרים בתורה לגמרי.

★ ★ ★

פרק י"א

בענין הפענה "שונאים"

(א) אחר שיצא מכתב הגה"צ המעורר שליט"א בין כסא לעשור תשמ"ג שיש מכשולים גדולים בניקור באה הדרשה בחוה"מ סוכות נגד הערעור בלא שום הוכחות ובירורים לא של תורה ולא של מציאות, אלא הוצאת שם רע על המעוררים שהם שונאים מעולם, ושעושים רשעות ושלומדים תורה שלא לשמה ושמחברים לציונים ובגלל זה הוציאו לעז על הציבור, והשם רע לא הי' מיוסד על טעמים או ראיות, אלא ארוגת קורי עכביש.

(ב) ומעשה שטן הצליח, שהציבור נתפתה והרבה אפילו מאותם שנמנעו עד אז מאכילת בשר, לקחו את ענין ה"שונאים" כמטבע עובר לסוחר, ונהפכו, והרגילו זאת בפי גדולים וקטנים, (עד שהילדים בחדרים הורגלו להשמיץ ולעשות ליצנות זה רח"ל).

(ג) ופלא גדול איך הלכו אחר שיחה נאה של "השמצה" בענין חמור כחלב שהוא בכרת ר"ל, אחר שהמעורר הגה"צ מקאשוי שליט"א מפורסם לזקן ויושב בישיבה כל ימיו, ת"ח מופלג, בעל הכנעה ודרך ארץ עד להפליא, מיושב וזהיר מאד מאד, והעבר שלו נקי במיוחד

משנאה והוצאת לעז, ועתה משמיצים אותו שהוציא לעז כחנם — ולא נדבר עתה מעון בזיון ת"ח — אלא איך הניח הציבור את עצמו להתפתות בלא שום בירור הלכה או בירור מציאות ודברי שכל בראיות חותכות — הלא בענין חמור כאיסור כרת שיצא פי גדול מפורסם, אפילו היו שומעין נגד זה בירורי תורה ומציאות ג"כ לא הי' להם למחר, אלא לחכות אולי יש להשני להשיב, ואיך לא הוצרכו לכל זה, אלא די הי' להם נאום של השמצה לעשות להם הכל כמישור בלי שום מורא ותיכף ומיד נתפתו.

(ד) מעולם לא שמענו שהמעוררים הם שונאים רק זה עתה חידשו הענין.

(ה) ואם היו שואלים את כל אחד ואחד בסמוך לפני שעוררו על החלב איך דעתו על המעוררים הי' עונה רק בדברי שבת.

(ו) זכרו נא איך כשנה לפני זה יצא הגה"צ בקול חוצב להבות אש נגד בעלז לטובת סאטמער, ונכנס בעובי הקורה ולא חס על הפסד ממון והפרעת ישיבתו, ועורר גם רבנים אחרים, והביאו דרשתו בכתב עת המכונה "דער איד" באריכות, ואח"כ כשנתבזה על ידי הבעלזער שבחווהו בהכתב עת הנ"ל בתוארים גדולים.

(ז) וכן בעלה "התאחדותינו" שבט תשמ"ב משבחים אותו בענין הנ"ל, ובין השאר כותבים על הגה"צ המעורר בזה"ל לא התיירא לנפשו ולא חס על הפסד מרובה שנצמח מזה למוסדותיו הק' ..... יצא מגדרו ותבע עלבונה של תורה, עכ"ל, ואיך כשמונה חדשים אח"כ אומרים שהם שונאים מעולם.

(ח) וכן לפני זה עמד לימין ציבורינו לעזור ולהגן בכל אשר מצאה ידו.

(ט) ומעולם ושנים קדמוניות עמד לימין הדורש בהרבה ענינים כידיד נאמן, ואיך עתה נעשה הבגידה להתהפך כמוצא אכזב לשלם רעה תחת טובה ולשקר ולהוציא שם רע ולירד לחיים.

(י) אדרבה ואדרבה כבר נתבזה הגה"צ המעורר שליט"א במחנינו כחנם בעוה"ר בעת שיצא נגד עבודת נשים באפיסעס שאחדים מהנהלת הקהלה הנוגעים בדבר באופן פרטי, הפעילו נגדו רוח סערה של בזיונות, אמנם הגה"צ שליט"א הרכין ראשו ולא השיב ולא נטר שנאה ומחק

ושכח הכל ונשאר ידיד (ואז יצא כתב עדות חתומה מכמה אברכים ששמעו מפי מרן רבינו זצ"ל שגם הוא מתנגד מאד לזה).

(יא) וכן הגה"צ שליט"א הנ"ל מעולם חס על כבוד הציבור שלנו ודואג ופועל לטובתם במה ששייך להם בהתמסרות וכבוד כל הימים על אף שקיבל הרבה פעמים בזיונות וצער ורדיפות בשנים שמלפנים מן הפחותים שבהנהגתינו והנוהים אחריהם מ"מ לא השיב להם מעולם ח"ו אלא סבל תמיד בבחינת נעלבים ואינם עולבים.

(יב) וכן תמיד בכל הזדמנות היו הגה"צ המעורר שליט"א מן הראשונים בהמלחמות נגד ציונות (תולדות אהרן, חטוטי שכבי, בעלז, ועוד מלפנים).

(יג) גם מימי קדם הי' הגה"צ מקאשוי שליט"א מן הידידים הראשונים של להבחל"ח מרן רבינו זי"ע להצילו משיני אריות של הרבנים השמאליים והשתתף תמיד במלחמתו בעת שרובא דרובא עדיין פחדו מללכת עם מרן ז"ל בפרהסיא, כגון בעת שיצא בשנת תשט"ו בענין הבחירות לכנסת המינים אז חתם עם עוד ג' רבנים עם מרן ז"ל (הגה"צ משאפראן ומקראסנע ועוד אחד זי"ע) וכל הרבנים שנקראים היום קנאים פחדו עדיין לצאת בגלוי, ואצל הגה"צ המעורר שליט"א הי' זה נסיון גדול כי הי' מימי קדם מקורב מאד להידועים, וכידירות גדולה אתם, ואעפ"כ הפקיר הכל, אך מרן ז"ל זי"ע לא רצה לצאת בד' רבנים בלבד על כן יצא לבדו עד אחר כמה שנים שנתוסף לו הרבה חתימות אז הוציא הכרוז עם חתימות הרבנים.

(יד) ולדוגמא העובדא שסיפר הגה"צ שליט"א לפני קהל גדול במלוא מלכה (שנת תשמ"ג בויליאמסבורג) שבשנת תש"ט כשהי' כנסי' ואסיפה גדולה של רבני האגודה בהרי הקיץ והי' שם כמאתיים רבנים ואדמורים, ומרן רבינו זי"ע שלח אז את המשב"ק להגה"צ המעורר שליט"א להגיד צערו ושרוצה (מרן רבינו ז"ל) לילך למחות שם, והבין הגה"צ המעורר שליט"א שכיון ששלח אליו על כרחך שמסופק בדבר ורוצה טובה ממנו רק לא אמרו בפירוש, על כן שלח חזרה שלדעתו אינו כדאי שילך מרן ז"ל בעצמו רק הוא מוכן לילך בשליחותו ולדבר מה שצריכים, אח"כ בא עוד הפעם השליח המשב"ק שמרן ז"ל ממש צהלו פניו מרוב חרדה על זה כי בזה יצא מן המבוכה לצאת ידי מחאה בלא שיצטרך לילך לכנסיתם.

וכן הוה שנסע לשם ואמר שהוא שליח מרן ז"ל, וביקש רשות הדיבור ואמר מה שאמר בלהבת אש, עד שכולם יצאו מכליהם ודייניהם לחוצפא (ולולא שהי' שליח מרן ז"ל לא היו מניחים אותו לדבר אפילו החצי ממה שאמר) אח"כ עמד א' מן הרבנים דשם ומחה נגדו כדיבורי גנאי ובזיון מאד ואח"כ דיבר נגדו היו"ר ועוד, עד שהגיע לירי כך שכמעט זרקו אותו משם, וב' ימים אחר כן כתבו ב"מארגן דזשורנאל" שהי' אסיפת גדולים כמאתיים רבנים ואדמורים ומונה והולך כעשר רבנים גדולים מפורסמים ואח"כ כותב שכולם דרשו בשלום המדינה הציונית רק הקאשוער רב העיז לדבר נגד שיטת כולם ונגד המדינה כמו כל הקנאים שבירושלים ושכולם יצאו נגדו על שהחציף לדבר נגד כל הרבנים והאדמורים הגדולים, ונגד התיסדות ממשלת הציונים בארץ ישראל, ע"כ.

וצריך לזכור שזה הי' בהתחלת קום המדינה שאז בער היצרא דמינות בלהב גדול ונורא והפילו פחד ואימה גדולה על המדבר נגדם ואחת דתו, ומכש"כ להכנס ביניהם ולדבר נגדם, ולעומת זאת לא הי' למרן ז"ל שום כח ושום מוסדות רק ביהמ"ד ועולם קטן מאד, ואעפ"כ הלך הגה"צ המעורר שליט"א ומרן ז"ל ראה רק בו האיש המוכשר למסנ"פ זה (הגה"צ משאפראן וקראסנע לא היו עדיין באמעריקא) והי' קל להשתמט מן השליחות שהרי מרן ז"ל לא ביקש אותו במפורש.

(טו) וכן הי' רגיל הגה"צ המעורר שליט"א פעם אחת בחודש (בערך) ללכת אל שלחן מרן רבינו ז"ל עד תשכ"ח, וכן נסע לשערן ספרינג על שבת, והי' רגיל להכנס עם קוויטל ג' או ד' פעמים בשנה, ולא רק לבדו אלא עם כל בניו או רובם וגם תלמידים היו באים לפעמים אתו וכן הי' בשבת פ' עקב תשל"ט עם בניו ועם התלמידים ומרן רבינו ז"ל הי' רגיל לקבלו בחיבה וידידות והי' רגיל לדבר עמו באהבה יתירה, ודיבר עמו כמה פעמים בארוכות במצב הדור ופרצותיה כמדבר איש אל רעהו.

(טז) גם הגה"צ המעורר שליט"א הי' רגיל בכל דבר קשה להתייעץ עם מרן זי"ע כל השנים, ובשנה האחרונה או שנה לפני זה כשבא הגה"צ המעורר שליט"א עם קוויטל למרן זצ"ל, ברוב חולשתו שהי' קשה עליו לזוז אבר כמפורסם, קם מרן ז"ל מלא קומתו ובפנים שוחקות נתן ידו על גב (או כתף) הגה"צ המעורר שליט"א ברוב חביבות ממש שלא כמנהגו, עד שאפילו המשמשים תמהו מאד על זה, (מאיש שעמד שם).

טוב) ומרן רבינו זצ"ל ראה בהגה"צ המעורר שליט"א א' מן הרבנים המובהקים העומדים בפרץ, ונודע כמה עובדות שמרן זי"ע נהנה מאד מכל הענינים שהגה"צ המעורר שליט"א עושה לגדור גדר והי' עומד לצידו (והזכרנו א' מהם בענין עבודת הנשים באפיסעס).

חי) ואחר כל זאת איך אפשר כעת לומר שכבר 30 שנים הוא שונא.

יט) ולכן שקר גמור וגם שפלות ופחיתות גדול וגם שילום רעה תחת טובה הוא לומר עליהם שהם "שונאים" ואלה השופכים דמם והוציאו הדבה הזאת הוא עלילת דם, ויתנו את הדין, (וכן כל העונים אחריהם ורוקדים הקדושה כנגינת הפאליטיקאנטן).

ועתה נשאל כמה שאלות.

כ) הלא המעוררים לא הזכירו שום שם עד היום הזה אלא בסתמא אמרו, וממציאי הפתגם "שונאים" מעצמם יחדו עצמם שהתגר שיין להם, ומי ביקש זאת מידם להכנס לזה, ומכש"כ להחזיק בו, וכיון שכן איך אפשר שהמעוררים שונאים לחוג מסויים, אחר שכל הקהילות בלי יוצא מן הכלל נפגעו בשוה.

כא) אם הם שונאים לציבורינו וכי גם לשאר קהילות הם שונאים, הלא יצאו גם נגדם, ואפילו נגד שונאי ציבורינו.

כב) למה אין שומעים משאר קהילות את ההשמצה, הלא המעוררים על הכלל כולו יצאו בשוה, למה אין שום א' מן הקהילות רודפים ומבזים, רק ציבורינו (אדרבה מכמה קהילות עוד בקשו שיעזרו להם ורצו לתקן כל מה שיאמרו להם, ורק ע"י לחץ גדול מן הקהלה בצירוף טעראר ובצירוף בירורי שוא של הפרי תמרים והמכתבים מירושת"ו, ואיום ונורא הי' הלחץ והבזיונות והפחדים באופנים שונים על היראים שחשבו מתיקונים, על כן נסוגו אחור, מאימת ולחץ היושבים ראשונה).

כג) בשלמא אם היו שומעים בחוה"מ סוכות טענות של תורה או של שכל ונתפתו ניחא שאפשר לטעות, אבל הלא שמעו רק "שונאים" וכי מותר לסמוך על טעם קלוש כזה אפילו באיסור דרבנן ומכש"כ בדאורייתא ואיסור כרת.

כד) הנחשד הטוען דאויבים אפקי לקלא, פשיטא שאין הנחשד נאמן לומר שהאויבים הם אויבים, דאם כן נסתמו כל הטענות האמיתיות נגד

נחשדים כי תמיד יאמרו על המעוררים שהם אויבים, אלא פשיטא שרק אנשים צדדיים שלא נפגעו כלל הם רשאים לקבוע שהם אויבים.

(כה) לא יתכן להתיר ע"י טעם שנאה אלא אם מקדמת דנא נתפרסם שהם אויבים ולא שמחמת ערעור זה נתחדש עליהם שהם שונאים, (וכאן רק עתה נתחדש זה השם מחמת הערעור) וה"התאחדותינו" וכן ה"איד" חורף תשמ"ב העידו שהוא "אוהב" ואיך נאמנים עתה על ההיפך.

(כו) אפילו נאמר שהם שונאים מאן יימר ששנאתם גדולה, ואפילו היינו אומרים שנתאמת ששנאתם גדולה מאן יימר שמחמת השנאה יעשו מעשה, ומכש"כ מעשה גדולה כזו להוציא לעז על כל הציבור ולהפסידם, ואם כן איך סמכו על זה להתיר איסור — הלא לא נתאמת להם כלום אלא שמעו נאום ועל פי זה עשו מעשה, והלא אפילו הי' נתאמת להם אין כאן שום סמיכה ע"י פי ה"לכה.

(כז) להוציא לעז על כל הציבור בחנם וכשקר הוא דבר חמור מאד הכולל בעצמו כמה לאוין כגון לה"ר על רבים, מחלוקת, הלבנת פנים, הפסדי ממון, ועוד הרבה ענינים המשתרבים, והעושה זאת צריך להיות מושחת בתכלית, והם אומרים שהגה"צ המעורר נמשך אחר בניו בדבר חמור כזה — היאומן כי יסופר.

(כח) הרי המעוררים הראו בשר עם חלב דאורייתא כמו שנתאמת ע"י הרבה מנקרים (ומה שמאשימים שלא רצו להראות הבשר כבר הוכחנו שאינו אמת ועוד נדבר מזה בס"ד) וא"כ על כרחך לא נשאר אלא א' משני דרכים, (א) שיש כאן באמת חלב ועוברים על איסור כרת רח"ל, (ב) שלקחו בשר בלתי מנוקד ממקומות אחרים, ומשקרים בזדון לומר שהוא ממקולין שלנו אחר הניקור ומליחה והדחה גם גנבו בלאמבעס ושמו על הבשר (וכך אומרים וכותבים הנחשדים).

(כט) אמנם כל מכיר את העבר של בני וחתני הגה"צ המעורר שליט"א יודע שהם ת"ח בעלי מדות הגונות, ואי אפשר לומר עליהם כזאת מצד העבר שלהם, ומכש"כ שאין לחשוד את הגה"צ בעצמו להיותו בלתי זהיר בענין חמור כזה, והוא רחוק מכזה בתכלית, וכיון שכן איך מותר לסמוך על אמתלא זו עפ"י תורה ולאכול.

(ל) כל אדם ישר יכיר שאין לזה שום הצדקה ושום מקום עפ"י תורה.

(א) ואם יאמרו שעל כרחק צריך לחשוד אחד מן הצדדים, נשיב על זה שעל פי תורה אין מקום לטענה זו כי מחוייבין לחשוש אפילו ללישנא בישא ולהשמר מלהכשל ומכש"כ אם יש רגלים לדבר ומכש"כ אם מראים בעליל ומכש"כ לאזהרת גדול מחוייבין לחשוש (וכדכתבנו בפ' ו' (אות ג) בשאלות על המכתבים עיי"ש שכתבנו דברי תורה) ומחוייב כל אחד לברר לעצמו שלא על פי אומדנא וסמיכה על הנחשדים ועד אז מחוייב לפרוש מלאכול עכ"פ מספק עד שיבורר.

(ב) ואפילו אם הנחשד גדול בתורה ומעשים אין לסמוך על זה (ומכש"כ אם אינו כך) כי אם הוא טהור אולי אין משרתיו טהורים וכבר אירעו מכשולות תחת גדולי ישראל וגם הגדול בעצמו שגיאות מי יבין, והמכשולות יכולים להכנס מהרבה צדדים והרבה אופנים בלי שיחשב לחטא להגדול ההוא ובלי שיפגם כבודו או יראתו.

(ג) ומה גם שהנחשדים הם בעלי נגיעה שהרי חושדים אותם, אבל המעוררים מה הנאה יש להם ממה שעוררו, וענין הנגיעה הלא מבואר בספרי מרן ז"ל ויואל משה ח"א מסי' קמ"ה ואילך, ועוד שאפילו גדולים ונוראים נתפסים בזה ומכש"כ אחרים.

(ד) ומה שאומרים שהמעוררים רוצים להיות חשוב בעיני העולם, וגם היו חושבים שהעולם ינהרו אליהם (באמת לא היינו צריכים להשיב על דברי קנטור ריקנים אלה, אך שמעתיה בעווה"ר מתמימים וטובים) זה שטות, וכי בדרך כזה נוחלים כבוד, והלא אנו רואים כמה כבוד נחלו, וכבר הי' יודע הגה"צ המעורר שליט"א כמה כבוד ינחל, כי זכר כמה כבוד נתנו לו כשעורר על עבודת הנשים באפיסעס, שאז ביזוהו אחדים ממנהלינו בבזיונות עצומות והפעילו נגדו רוח סערה מפני נגיעותיהם הפרטיות.

(ה) וגם כיון שכמה שבועות לפני ר"ה תשמ"ג כבר התחילו הנחשדים להרעיש בהכתב עת שהכל טוב עצהיו"ט ויאכלו ענוים וישבעו, וכבר התחילו בשטנה ובדרך של בלבול וכיסוי על הפשע, וכל אחד הי' יכול להבין שרק בזיונות וצרות יצאו מן המכתב שהוציא הגה"צ המעורר שליט"א אחר ר"ה, ובפירוש אמר הגה"צ המעורר שליט"א שיודע שיבזו וירדפו אותו עבור תוכחתו והוא מוכן לזה.

לכן המעוררים אין להם נגיעה ואינטערעס, והנחשדים הם כן בעלי נגיעה ואינטערעס, עכ"פ מדבר זה בעצמו לנקות עצמם מן האשמה.

ומי אינו יודע שהעבר של המעורר הרבה יותר נקי מרדיפה אחר עוה"ז ומקלות וממרמה ופאליטיק.

לו) ומעולם לא שמענו שבגילויי אשמות יקרבו אנשים הלא אחז"ל (כתובות ק"ה ע"ב) האי צורבא מרבנן דמרחמי לי בני מתא לא משום דמעלי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא.

לוז) ואודות מה שנאמר בדרשה שמרן ז"ל צעק על מחבר אותו קונטרס שליט"א וזרק הקונטרס לארץ, האמת ידוע להיפך, מרן זי"ע שמח מאד בהקונטרס ואמר להאיש השליח שהראה לו את הקונטרס שמהקונטרס נראה שהמחבר הוא יהודי מדורות הקודמים שרוצה לתקן הדור ונתן מעות קדימה.

העד הוא חי לעינינו ומכירים אותו, (והמשרתים והגבאים זוכרים האמת בלבם) וגם אז רק היושבי קרנות הפיצו על המחבר שם רע ושקר וכבר עלה עליו עשבים.

וגם כמה רבנים הסכימו על הספר וכמו שהוא בדפוס ועוד יותר בכת"י.

ואיך עתה לקטו את השקר הזה ואמרוהו ברכים וגם בנו עליו בנין עד כדי לסמוך עליו באיסור כרת.

לח) ואף לו יתן שנאמין לדבריהם (שבאמת רוב הדברים המתפרסמים ע"י הידועים מוחזקים לבלתי נאמנים) וכי אם מרן ז"ל עורר בתוכחתו על איזה צד בהספר או על טעות בלשון (המצוי בכל אדם ואפילו בגדולים כמאה"כ שגיאות מי יבין) וכי זאת אומר שאתם רשאים לבזות ולעפר בעפר ברכים, ולכנות ספר תוכחה המוסכם מרבנים בשם "ביכל" או האם בשביל זה הוא נכנס בגדר "שונאים".

פרק י"ב

בענין הטענה שהתחברו לציונים ואדמוריהם

(א) הנה אמרו בדרשות וגם בהכתב עת המכונה "דער איד" נאמר כמה פעמים בדברים בוטים כמדקרות חרב איך שהמעוררים על החלב הולכים יחד עם החצוניים ה"פרומע ציונים" למיניהם, דגם הם מכזים לציבורינו וצועקים שאוכלים חלב, ומזה סימן שאין הדבר טוב, כמבואר בדברי מרן זצוק"ל, אשר כלל גדול יש, אשר מה שהם אומרים צריך להיות להיפוך, ואם הם מסכימים על איזה ענין, כודאי האמת להיפך, — ולא עוד אלא שכל ענין הערעור נצמח מאיש שהוא מנקר אצל השחיטה הציונית, וכודאי כוונתו להוציא לעז על ציבורינו.

(ב) הנה כל אלה הם דברי קנטור וטעראר, ואינם נכונים כלל כדיתבאר בס"ד, וגם משתמשים בדברי מרן ז"ל כשזה נוח להם לשם טעראר ופאליטיקע, ומתעלמים מאותן דברים עצמם כשעה שאין משתלם להם, גם מוציאים את הדברים ממשמעותן האמתי כדיתבאר בס"ד, ועל זה אמרו באו"ח סי' רל"א שגם לישב אצל החכמים צריך להיות כוונתו לשמים.

(ג) לכן ליהוי ידוע שהאמת הוא שאין להמעוררים שום שייכות לא להציונים ולא להציבורים שנעשו סנגורים להציונים ולא למנהיגיהם.

שהרי הגה"צ מקאשוי שליט"א הי' כל השנים מן המשתתפים במערכות המלחמה נגד הציונות והמתחברים להם, לא פחות משום א' משאר הרבנים הקיימים היום, והעמיד עצמו בגלוי והקריב מכבודו וממונו ומעמדו למען זה יותר מכל המטילים עליו אשמה זו, ובמיוחד בשנים האחרונות הי' מן העוסקים הגדולים ומן היחידים.

(ד) וכל המעשיות מקורם מנערים קלי דעת בלי שום נכונות וערך ובהפחה בעלמא ישאם הרוח, ואדרבה כבר הזכרנו לעיל שהגה"צ המעורר שליט"א הי' נשמע תמיד למרן ז"ל בכל עניני מלחמותיו ודבוק בו ונכנע לו יותר משאר הרבנים, וגם בספריו כותב נגד ציונות.

(ה) והנה אותן האדמורים השמאליים והעתונים השמאליים הצועקים על החלב, הם רוצים באמת לבזות אותנו והם שמחים בתקלותינו שיהי' להם כמה לבזות את המתנגדים לציונות, כי הם שטופים במינות

ומסלפים את האמת ואת דרכי אבותינו, ואם כואב להם איזה מכשול למה אין צועקים על המרידה במלכות שמים של הציונים, ועל כל דרכי ואופני המינוח של המתחברים לציונים ואדרכה קוראים לראשי הציונים ומכבדים להם, והם באמת שונאים.

משא"כ הגה"צ המעורר שליט"א להיפך מזה רצונו שלא יהי' במה לבזות אותנו והי' חושש מאד על כבוד ציבורינו ועשה רק המוכרח מתוך אהבה בכוונה טובה להסיר המכשול, ואין לשני צעקות אלה שום שייכות, ועון ופשע הוא לכולם יחד — לכלול את הלוחמים תמיד נגד ציונות עם המסיתים ומדיחים תמיד לציונות — את מקדשי ה' עם מחללי ה', הוא עון גדול ובזיון ועוולה וסילוף גדול.

(ו) והנה מה שאומרים שיש להתעוררות בענין החלב שייכות עם ציונות — שהאומר שיש חלב הוא עם הציונות, והאומר שאין חלב הוא נגד ציונות, אינו נכון כלל, אין לענין החלב שייכות לזה, לא בעד ולא נגד — אף גם זאת, שמכשול החלב בפרטיות אין לו שייכות מיוחד לציבורינו דוקא שיהי' נקרא שמינו עליו לומר שהציבור שלנו הם בעלי הדברים במיוחד יותר משאר קהילות, שיהי' שייך לומר שהצועק על החלב צועק על ציבורינו.

אך אותן יחידים בציבורינו שיש להם שייכות בפרטיות לענין הבשר, הם העמידו פנים כאילו זה שייך לציבורינו דייקא, ובזה סחבו את כולם לתוך המהומה בחנם, (וגם מחמת החשבונות לפרוע להגה"צ המעורר שליט"א עבור הפרעתו למזימות הפאליטיקאנטן וכנ"ל) לכן העמידו פנים כאילו כוונת הגה"צ המעורר הוא נגד ציבורינו דייקא בשנאה, וחיברו את החלב לענין הציונות על חנם, — ובאמת אין לשני הענינים שום שייכות.

(ז) וראו אותן יחידים שבדרך זה שיחברו את ענין החלב לענין הציונות יהי' להם מקום טוב לצעוק על המעוררים, הלכישו להענין צורה כזו — אבל לא היו דברים מעולם — וכשם שאין שום רב ושום יחיד בשאר הציבורים מרגיש עצמו שכוונת המעוררים הי' נגדו דייקא במיוחד כן צריך כל אחד מציבורינו להרגיש שאין הערעור נוגע אליו או אל כל הציבור במיוחד ובפרטיות, אלא הענין על כל הכלל יוצא בשוה בלי שם, ונוגע בפרטיות להאחראים על הבשר בעבר ובהווה, לא על מנת לפגוע בהם אלא על מנת להזהירם ולהוכיחם שיתקנו, וגם לאותן יחידים שזה

נוגע, לא מצד שהם שייכים לקהלה זו או אחרת זה נוגע להם (שיהי' שייך לומר שהכוונה לפגוע אותה קהלה שהוא שייך לה) אלא מצד אחריותם על הפשר באופן פרטי בלי נפ"מ לאיפה שייכים.

(ח) אך כיון שאותן יחידים (מפני האינטערעסים הפרטיים שלהם) קבעו והכריזו שהערעור דייקא נגד ציבורינו הוא, וכוונת המעוררים רק שנאה להלוחמים נגד ציונות, רק בשביל זה קיבל הענין צורה כזו שיש בענין החלב אינטערעס של בעד ציונות או נגד ציונות.

(ט) ושוב אח"כ כיון שנקבע הדבר שהענין דייקא נגד ציבורינו הוא אז נאחזו בזה השמאליים (והזוכר יזכור שכך הי' סדר ההשלתשלות) ואותן היחידים לבדם המיטו הבזיון על ציבורינו כחנם מפני האינטערעסים הפרטיים שלהם, בלי הכרח, אבל המעוררים שליט"א היו מוכרחים במעשיהם מפני ציווי התורה, ועשו בזהירות יתירה, וכן נוהגים עד היום שלא להזכיר שמות פרטיים.

ולכן הגה"צ המעורר שליט"א אינו אשם בזה שנאחזו בענין החלב המטים עקלקלותם לבזות אותנו כי מצידו לא הי' לציבורינו יותר בזיון מפאפע, צעהלעם, ווין, באבעוו, סקווער, וכו'.

(י) ומה שטוענים שהמעורר הראשון בענין החלב אין ראוי לקבל ממנו — אבל מה נעשה שנתגלה שהענין שעורר עליו הוא אמת, האם זה חכמה לעצום העינים ביום ולומר שהוא לילה, אכן הלכו ובדקו ומצאו שהדברים אמת, ועוד במדה גדולה ר"ל ומציאות הוא מציאות (ולא עברו בזה על דברי מרן ז"ל כדיתבאר בס"ד) האם אין מחוייבים להחליט לפי מה שהעינים רואות וכי אם ציוני יהי' ראשון לצעוק על שריפה האם שוב אין לכבות מפני שציוני הי' הצועק הראשון הלא באמת בוער.

(יא) אבל האמת הוא שכמה מנקרים העידו ואישרו שיש חלב אלא שכמעט כולם מפחדים מאימת הטעראר וכן הרבנים בעצמם נוכחו לדעת כמה פעמים שיש מכשולים גם בלי מכתבי הגה"צ המעורר ובלי המעורר הראשון ובעצמם הודו בדרשות כדכתבנו לעיל ויש כאן הודאת בעל דין גם בעצמם הודו שלא היו עד עתה בקיאים הרבנים בניקור א"כ פשוט שהכל הי' מונח בידי הטבחים והמנקרים בלי שום בדיקה אחריהם ואיזה פנים יכול להיות לשחיטה אם אין שום רב בקי בו וכמו כן בניקור, וממילא מיותר כל הפלפול בענין המעורר הראשון.

(יב) א' מן המאשימים בטענה הנ"ל בפרהסיא, הלך בבתי המקולין הציוניים ללמוד ניקור אצל מנקרי השחיטה הציונית.

(יג) והנה לדעתי יש להתרחק מלעבוד אצל הציונים בשום מוסד או ענין השייך להם ומכש"כ מוסד תורה או יהדות השייך להם איזה שהוא מכש"כ וק"ו שיש להתרחק ממנו מכמה טעמים שאין כאן המקום להאריך בהם ויש לסכול בעד זה עוני ורעב, וכו' ומכש"כ שיש לברוח מכל מי שדעתו פגומה.

(יד) אבל כמה באב הוא לשמוע טענה שאין ללכת לראות אם יש חלב עם מי שעובד בשחיטה הציונית, מאנשים שפוגעים במישרין בענין ההתבדלות והורסים אותו, דהיינו שמחכים בפרסום רבי רבנות את אותו ראש ישיבה שעל ישיבתו מונף הדגל הציוני כל שנה עד היום כיום אידם של הציונים בשעה שאפילו ברחוב החפשי כבר מעטים מניפים אותו, אבל אותו ראש ישיבה אדוק במינות וחוגג בפרהסיא את יום איד הציוני (בצנעה אולי לא אבל בפרהסיא כן) — וכן את שאר רבני האגודה שהם המסיתים ומדיחים לציונות את כל כלל ישראל, והם המחללים שם שמים בעיני כל אומות העולם בראותם על הטעלעוויזשאן וכתבי העת שהרבנים עם הציונים — את כל אלה מחכים ומתידדים אתם בפרסום רב ובוזה שוכרים את חומת ההתבדלות ממינות מכל הציבור ועושין פלסתר מכל הענין.

(טו) ולאחרונה קובעים שיטה שאע"פ שהדיעות מחולקים אפשר להיות בידידות ואהבה (ובספר יוסיף ישועה הארכנו נגר זה).

(טז) ובעוה"ר יש לנו רשימה מלאה, איך מנהיגי ציבורינו עושים צחוק מכל ענין ההתבדלות ונוזכיר כמה מהם.

א] המאיאר קאטש המנוול הציוני שכיבד לבעגין הרשע ב"מעראל" לעיני כל העולם בפרסום, כבדו את הרשע הזה וקראו אותו להקרי' שלנו וכבדו אותו לעיני כולם ולעיני התינוקות של בית רבן (ומבואר בשע"ת שעון נתינת כבוד לרשעים מכלה מנפש ועד בשר) וזה הי' מותר להם מפני האינטערעסן (רק להסיר מכשול נורא כחלב אסור).

ב] מנהלי ציבורינו חתמו עם שאר מנהיגי הקהילות ביחד עם כל מיני ציונים מפורסמים לבקש את הציבור לבחור בא' בטעם מפורש עבור שמבטיח לשרת את האינטערעסן הציוניים, ולכן ממליצים כולם כאחד לבחור בו. (ונתפרסם בשעתו בא' מכתבי עת היותר גדולים בניו יארק).

ג] מפרסמים תמיד בכתב עת "דער איד" על רכני האגודה (שבאמת הם הם המסיתים ומדיחים העיקריים להדיח את כל ישראל אחר הציונות) וכן על שאר רבנים המחזקים את הציונות מפרסמים עליהם השכם והערב שהם גדולי דורינו, ואפילו על רבני הרבנות הציונית אלישבע ואויערבאך ועוד, כותבים תוארים גדולים, שכל זה כודאי מבלבל דעת הקהל וכן מביאים בפרי תמרים וב"דער איד" כתואר נכבד "פוסק הדור" ועוד תוארים למי שכיבד לבעגין הרשע לדבר בשם כלל ישראל, ומסייע תמיד לציונים בפרסום רב ונתן כתב להתיישב בהישוב הציוני "עמנואל" שבוה סיכן את כל השומע לו וגירה חמת כל העולם על עם ישראל ועשה מעשה ציוני גרוע ביותר, ואעפ"כ המנהלים הפאליטיקאנטן שלנו מתארים אותו לגדול הדור ובוה מחריבים בידים את ההתבדלות, — ומה שעמל מרן רבינו ז"ל שבעים שנה לקבוע שמינות הוא באמת מינות, נעשה מן המינות שיטה של רבנים (אלא שלנו יש שיטה אחרת) ע"י שמכתירים את מי שיש בו המינות הזה לגדול הדור, ומחריבים בזה את האמונה ויחד עם זה מחריבים את עמלו של מרן רבינו ז"ל (כי אם אין רוצים לבזותו עכ"פ למה מביאים אותו כגדול ופוסק הדור).

ד] אמר הדורש על חיילי הציונים שנהרגו בעת שהתנפלו על האומות בחנם והעמידו בזה את כלל ישראל בסכנה והעלו האנטעסעמיטיוזם בעולם כולו, ולמי שנהרג במעשה זה אמר שהם "קדושים", אחר שנהרגו על חירוף וגידוף וניאוף ורדיפות הכלל — ויש הרבה ענינים למי שמשים לב) ובכל זה מחריבים ההתבדלות מכל הציבור בפרהסיא ופומביות גדול (ובשנות תשמ"ד תשמ"ה נתוספו עוד ענינים שמחריבים ההתבדלות).

טוב) גם כמה מאנ"ש העובדים אצל הציונים או עבדו לשעבר בדואר הציוני ובבאנק שלהם ובאפיסעס שלהם שטרם נכנסים לעבודה ההיא צריכים להבטיח שיהיו נאמנים למדינת "ישראל" וחוקיה, ובוה מודים כפה מלא שהציונות "ישראל" הוא דהיינו שעם ישראל הכללי הוא הציונות וגם מודים בחוקי המדינה הציונית (וכתב בויואל משה ח"ב קנ"ג בכל חשש של חיזוק למינות או מודי להו הוא בספק של יהרג ואל יעבור עכ"ל ועיי"ש עוד) ואעפ"כ הם אצלינו בין החשובים, (ואין נזכרים כלל בענין ההתבדלות שבו מייסרים את המעוררים שליט"א).

חי) וניחזי אנן מה אומר מרן רבינו זצוק"ל על ענינים כנ"ל (ויואל משה ח"א קפ"ח) ובימי הצדוקים גם בימי כת ש"ץ כל מי שראו בו איזה

נטי' להם, היו הכל מתרחקים ממנו בתכלית הריחוק, וכתות הציונים האלה עם כל המפלגות שלהם גרועים הרבה יותר מכל הכתות שהיו בדורות שלפנינו כאלפים ורכבות דרגות, ואעפ"כ הכל רצין אחריהם ומחזקין אותם בכל מיני חיזוק, לא הי' ירידה נוראה כזו עכ"ל.

(דברי יואל ויקרא דף פ') הרשעים הגמורים בעצמם אין בכוחם להזיק כל כך לכלל ישראל וכי' אבל דא עקא שמתחברים עמהם אנשים שומרי תורה ומצוות המכונים חרדים וידם היתה במעל הזה להמשיך את כלל ישראל אל המינים והאפיקורסים והם האשמים שנמשכו רוב ישראל למינות ואפיקורסות עכ"ל.

(על הגאולה צ"ג) וכל המשתתפים אליהם ומחזיקים ידם באיזה חיזוק שהוא עתידים להיות חלקם עמהם בעולם הגמול עכ"ל.

(על הגאולה ס"ט) וכל נטי' דקה מן הדקה פוגמת ומושכת למינות ויבואו גם אחרים ללמוד ממנו עכ"ל.

(בסוף על הגאולה הוצאה ד' תשמ"ב — הוספה מכי"ק) וכל אלו הדתיים שנתנו להם חיזוק וזייפו להם דעת תוה"ק הרי הם עתידים ליתן את הדין וצריך לברוח מהם ומהתחברותם "עד קצה האחרון" כי ההתחברות אליהם סכנה גדולה מאד לגוף ולנפש עכ"ל.

(ויואל משה ח"א סי' פ"ט) ואין ספק שאיום ונורא הוא להראות אפילו איזה תנועה קלה של הסכמה לאותה המלכודת הטמאה עכ"ל.

(ויואל משה ח"ב קנ"ג) וא"כ אין ספק שהנותן איזה חיזוק כל שהוא לשורש המינות הן בממון או כבוד או בדברים באיזה אופן שהוא גרוע מנותן כבוד או ממון או איזה חיזוק לע"ז והודאה במקצת לשורש המינות גרוע ממודה בע"ז עכ"ל.

ובמכתבים ס"ה מאריך בקושיא למה מסלקין הטועה בכרכת המינים אפילו הוא צדיק ולמה אין מעמידים הצדיק על חזקתו וחוששין לחשש רחוק עיי"ש ומתרץ בזה"ל ולכן חשו גם בחשש מינות שאם יניחו לו לגמור התפילה ימשכו אחריו ג"כ אח"כ ויקבלו ממנו דברי מינות ח"ו, עכ"פ אנו רואים החומרא שהחמירו חכז"ל בזה דמי ששותק מלקלל המינים אף שאפשר לדונו גם לכף זכות מ"מ לא יועילו לו צדקותיו

ומסלקים אותו ברכים למען לא ימשכו אחריו בית ישראל עכ"ל, וזה כותב מרן ז"ל על צדיק וממנו לומד בק"ו להנידון ההוא של הרשע הידוע עיי"ש ועכ"פ אם שליח ציבור אסור איש כזה להיות והטעם שמא ימשכו אחר דיעותיו א"כ מכש"כ וק"ו שאסור לקרות לו גדול הדור ולתארו בתוארים שמא ימשכו אחריו וזה פשוט לכל מבקש אמת, ואלה הרבנים שאנו דנים עליהם לא רק שותקים מלקלל המינים אלא מחזיקים בפה מלא תמיד בהמינות והמינים.

(ט) הבאנו מן הבא לידנו בלי חיפוש הרבה, ויש הרבה מאמרים כאלה, ואלה המבזים את המעוררים אין נזכרים ממרן ז"ל בשעה שאין משתלם להם כשעושים את הנזכר לעיל ואת הדומה, אך מתי נזכרים כשזה צריך להפאליטיק שלהם.

(כ) והנה מה שאמרו שצריך להיות היפך מן הרשעים היינו מן הדיעות ומן הדרכים שלהם, וכן שלא להתחבר להם בשום צד, ואפילו עושים דבר טוב אין לעשות הדבר ההוא, אבל אם מראים בעליל שיש אצלנו חסרון, האם אנו מחוייבין לומר היפך מן המציאות כדי לומר היפך מן הרשעים, כגון אם יאמרו שהנשים שלנו הולכות עם שייטלעך האם אנו מחוייבים לומר לא כי אלא הולכות בלי שייטלעך כדי לומר להיפך מהם, הן יש חסרונות בעוה"ר, ואם יבואו הציונים הגרועים ביותר ויאמרו שאותן החסרונות נמצאים, יהי' זה נכון, האם מפני שהציונים אמרו זאת כבר לא יהיו בנו אותן החסרונות, האם אם הציונים יאמרו על יום א' בשבת שהוא יום א' אנו מוכרחים לומר שהוא יום ב' כדי לומר להיפך מהם, הלא זה שטות, ולא זאת כוונת המאמר להיות להיפך מן הרשעים, מציאות הוא מציאות, וכמו כן אם הציונים אומרים שיש אצלנו חלב אין אנו מוכרחים מחמת זה לומר שאין אצלנו חלב, ומותר לנו לומר שיש ולא עברנו כזה על הענין להיות היפוך מן הרשעים, — והשאלה היא עתה — יש חלב או לא — יאמרו הציונים מה שירצו.

(כא) ולכן מה שמפחידים עם המאמר להיות היפוך מן הרשעים ונותנים סימן שאם הציונים אומרים כך בודאי הוא להיפוך, זה הבל ושטות, וסילוף כוונת מרן רבינו ז"ל.

(כב) אבל אלה המפחידים בעצמם, אין נזכרים שצריך להיות היפוך מן הציונים כשעושים חברת "שמירה" כמו כל הציונים בעולם הרועשים עם חברות שמירה ברחבי העולם — ומעוררים אותם ומסבירים להם

וצועקים להם שבזה הם מתדמים לציונים, גם מסבירים להם את הציונות שבזה אבל אזנם אטומה מלשמוע, ואין רוצים לדעת, ואין יכולים להבין.

(כג) וכן כשאלה האנשים בעצמם משמיעים דעות ציוניות בין ציבורינו (כגון באסיפת השומרים פ' תרומה תשמ"א או מ"ב) שהכבוד שלנו הוא להרים ראש נגד האומות ולעמוד נגד האנטיסעמיטיזם בכוח, ושהיום כבר אין אנו מפחדים, גם א' דרש ברכים ופרסמוה בה"דער איד" שמצא בספר יערות דבש שהיום כבר אין לעם ישראל להניח עצמו הפקר אלא צריך להתארגן ולהתקומם, גם פרסמו את המאמר הציוני הידוע "אם אין אני לי מי לי" (גילו פנים במשנה דאבות פ"א הנאמר על תורה ועבודת ה', לפרשו על כוח הזרוע ר"ל).

(כד) זה וכיוצא בזה דעות ציוניות נשמעות בין ציבורינו בפומביות, מאלה האנשים מבזי המעוררים על חלב, ובכל זה אין נזכרים שצריך להיות היפך מן הציונים, אך מתי הם נזכרים כשכך יוצא להפאליטיק שלהם להכות את התמימים בסנוורים עם הקנאות המדומה והמסולף שלהם שאסור לומר שיש חלב מפני שבזה הולכים יחד עם הציונים.

(כה) ועתה תחלת קיץ תשמ"ה אירעו ענינים שיש בהם למדוד את נוראת הירידה (אע"פ שהם רק בבחינת מכשול לעת עתה, ואולי נזכה שלא יהי' עוד כך).

שבפארטי ה"שומרים" לאסיפת אלפי נשים הביאו גויים גברים ועסקני השומרים (שהם בעוה"ר מראשי ועסקני הקהלה) וכלי מחיצה וכלי בושה דרשו לאלפי הנשים באופן מכוער (עי' דער איד נשא).

(כו) וכן מה שזה הפעם השני שהוציאו את אלפי תלמידות בית חינוך של ציבורינו לרחוב להפגין (אודות שריפת הזבל) והעמידו אשה ונערה מחניכת בית חינוך שלנו לדרוש לאלפי אנשים ונשים ברחוב, ועוד התפארו בו בהכתב עת שלהם המכונה "דער איד" (בהר בחוקותי) (וגם גויה דרשה להם), ועקרו בזה ענין כל כבודה הנשרש בדמה של כל בת ישראל פשוטה — וגדולים וקטנים סובלים ואין נשמע קול תרועה.

(כז) בעוה"ר אבדו ההרגישים המהורים, האם אין זה תוצאה מטמטום המאכלות.

(כח) הם טענו על המעוררים שמשתמשים עם איזה ספר הבא מן הרבנים הציוניים ואותו ספר גופא אינו זז מבין אברכי הכולל, כולם

משתמשים בו, ולא עוד, אלא שבאותו קונטרס גופא שכתבו טענה זו הביאו תמונת בהמה עם ביאור איברי הבהמה צילום מאותו ספר גופא, — וכן העתיקו באותו קונטרס דברים מספר העוכר הכופר קוק שר"י הנקרא דעת כהן — גם בפרי תמרים הביאו את הספר הנ"ל (הראשון שהזכרנו) גם באסיפת ההתאחדות דפ' בראשית הביאורו.

כט) כללא דמלתא אין להמעוררים שום התחברות עם השמאליים, ולא מאותו טעם שהשמאליים צועקים המעוררים צועקים, ושני הצעקות הם מן ההיפך אל ההיפך.

כי המעוררים שליט"א רוצים בהצלתינו מעוון חמור ושלא יהי' במה לחרפינו אלא יתקנו על צד היותר טוב — והשמאליים רוצים שהמצב ישאר כך כמו שהוא כדי שיוכלו להבאיש ריחינו בשיקוצי כתבי עת שלהם ודרשותיהם.

המעוררים עושים את שלהם בנפרד מטעם שלהם על מנת לתקן ומפני חיוב התורה — והשמאליים עושים מטעם שלהם לקלקל ולבזות — ומדוע ישלימו רצון הכופרים והפרומע שלהם להשאיר המצב כך.

★ ★ ★

פרק י"ג

ועתה נדבר מענין הטעראר

(א) הנה מפורסמים שני מכתבי הגה"צ המעורר שליט"א (נדפס לעיל בפתיחה אות א — ב) ורואים בהם באיזה אופן הוכיח ועורר, באיזה הכנעה ושפלות רוח ושברון וכאב לב, באיזה זהירות בכבוד הזולת, אף כי להאשים בא, מדרד במשקל הזהב את ההכרח, גם נזהר מבלי להזכיר שמות, ואף במכתב הארוך שכן נזכרו שמות, הלא נכתב להשאיר בצנעה (ודלא כהעלילה שנכתב במרמה כדי לפרסם) ועם כל זה נכתב בהתאפקות רב ובוזהירות רב שלא לפגוע יותר מן המוכרח.

(ב) וכן מכתב חתנו שליט"א (שגילהו צד שכנגד שלא ברשות) הלא מבואר שם שמשתדלים לתקן באופן לעגאלי דוקא, וזה הי' כחצי שנה לפני הפירסום, כי זמן המכתב הוא פ' ויקהל תשמ"ב ושום איש לא ידע עד לפני ר"ה, הרי שהשתדלו בצנעה, ועסקו עם הנוגעים בדבר בזהירות בכבוד הציבור ומנהיגיו כדי שלא יבא לידי בזיון ח"ו.

(ג) אמנם אותן יחידים הנוגעים בדבר (בצירוף אותן שהי' להם אינטערעס להשפיל את הגה"צ המעורר ולבטל השפעתו) הפעילו נגדו ונגד הסרים למשמעתו טעראר נורא, וכתחבולות מחוכמות מוליכים את דעת הציבור ואת ההרגישים, והקימו רוח סערה בשקר ומרמה, וכולם ראו (ועדיין רואים) באיזה בזיונות ורדיפות הגה"צ המעורר ובניו והסרים למשמעתו נרדפו, וירדו לחייו וחיי צאצאיו, הוציאו עליהם שם רע (כנ"ל) בשקרים הרבה, ודנו לחוב על מה שניתן לדון לזכות, גילו מכתבים שבסוד, (מכתב הארוך של הגה"צ המעורר ומכתב חתנו שליט"א) זייפו שני פעמים כתב יד הגה"צ המעורר שליט"א ובניו ושלחוהו על פני חוצות לאלפים, וכו' הכחישו ובלבלו את דבריו, גם זייפו מכתב חתנו שליט"א בשקר (בא' מן הקונטריסים ובפרי תמרים) ושטף נהרי בזיונות נשפכו בכל עבר ופנה על הגה"צ המעורר שליט"א ועל כל הנלויים אליו.

(ד) כל בן דעת המבקש אמת ויושר ונתן לב להמאורעות המפורסמים שעברו, הי' צריך שיספיק לו לדעת באיזה צד נמצא האמת והצדק בהשוותו את התנהגות שני הצדדים.

(ה) אנשי הפאליטיקע מנהלים פראפאגאנדע מחושבת בכתב ובעל פה ומטילים אימה גדולה ויוצרים רוח חזק, ומלהיבים את לב ההמון ובמיוחד הצעירים בתחבולות וערמות, עד שכל יראי חטא שותקים, כי שום א' אין מחפש לעצמו צרות וסוכר לקיים בעצמו והמשכיל ידום.

(ו) כל חלל האויר מלאה אימה ופחד, אין מי שיהי' לומר סברא נגדית ולהטיל ספק, ולו יהא ת"ח או רב או איש ציבורי, אין מי שיהי' להזכיר את א' משמות המעוררים ומכש"כ להפוך בזכותם אולי צודקים, אין מי שיהי' לומר שהוא חושש ונמנע מאכילת בשר, אפילו אם הוא עושה זאת (כמו שיש תלי"ת הרבה מאד) הוא מסתיר זאת וכלפי חוץ הוא אומר שאוכל (או שיש לו גדר שלא לאכול בשר בהמה אפילו מנוקר, או שמזיק לבריאותו, או קונה בשר לצאת ידי הרואים וזורקו לאשפה), זה הוא המצב בשנת תשמ"ג ובחלק רוב נשאר גם אח"כ ועד היום תשמ"ה.

(ז) אין הם יכולים להתפאר עם טענות צודקות שאין חלב, כי הלא אינם רשאים ואינם יכולים לומר אחרת, לא שאין רוצים לומר אחרת אלא שאין יכולים — ואדרבה נראה נא את הגבורה הזאת, שיעמוד אחד באמצע הביהמ"ד ויתחיל שיש חלב, אם ירצה זאת האם יוכל, בלי

שתפתח הארץ את פיה תחתיו לבלעו חיים, וכבר היו כמה מעשיות בזה שהשתמשו גם בידים וזרקו לת"ח אחד את התפילין מראשו.

(ח) כל אחד רוצה לחיות במנוחה בתוך סביבו ומקומו, וגם שבני ביתו תמצא מקומה בין סביבתה וכן בניו ובנותיו בתוך החברותא שלהם, ויהיו במנוחה בתוך הבית חינוך שלהם, ואנשי הזרוע הפאליטיקאנטן הלא מושלים על הכל, ולא יפה ילך עתה בגלות הוא וביתו וצאצאיו, הרי פה נולד פה נתגדל ופה רוצה להמשיך, ואין לו מקום אחר, ואוי לו לנפשו ולאשתו ולצאצאיו אם יתוודעו שהוא "אינו משלנו" ואינו רוקד כפי הנגינה של ה"טאנגעבערס", יהי' למשל ולשיחה בפי הכל, ואשתו תסבול, והוא יסבול עבור זה מאשתו, ויסבלו שניהם מן המשפחה שלה ושליו, ויסבלו צאצאיו רדיפות שונות בתוך הבית חינוך כי ישסו בהם את שאר הילדים (כל אלה אינם השערות, אלא עובדות מן המציאות) ומי יוכל לעמוד בכל זה.

ועד כדי כך מגיע, שאפילו מי שאינו שייך לציבורינו מפחד שיפריעו מנוחתו ויהי' לקלס ופרסום.

(ט) וכבר היו הילדים מושסים מאד והגה"צ המעורר שליט"א, עם כל גאונותו וצדקתו ופעליו הטובים, הי' בעוה"ר מבוזה בפי התינוקות, ואין פוצה פה, אוי למה שהגענו, כך מחנכים תינוקות, כשאנו צועקים על הרבנים הציוניים והאגודיים והדומה להם שטמאו את כל ישראל במינות ועשו חורבן נורא, אז אלה בעלי הפאליטיק מחזיקים אותנו לפראים ודוקרים ומחרפים אותנו בעל פה בדרשות ובכתב עת שלהם "דער איד" (כן הי' כמה פעמים) ועתה עשו כך לגדול הדור מפני האינטערעסן והפאליטיק שלהם.

והיאך יהיו הילדים באופן אחר אם ראו אבותיהם ורכותיהם מחרפין בכל מיני בזיונות בפומבי את גדול וזקן הדור.

(י) גם בכתב עת שלהם "דער איד" לא הרפו כמעט מידי שבוע בשבוע מלדקור (בערך עד פסח תשמ"ג) ולפעמים בגידופים וחירופים נוראים, וכל כתבן שלהם נצטוה (מן הסתם) לצאת ידי חובתו ועד כדי כך נעשה לפשטות אצלם עד שכשרצו (לפני פסח תשמ"ג) להרחיק את הציבור מא', כתבו עליו שבהפרשה של חלב לא הי' אתנו — כלומר זה א' מן הפסולים הגדולים שבעבורו אינו נאמן, וזה יהי' די להציבור להרחיקו.

(יא) וכך קבעו אצל כל א' אשר כל מי שחושש לחלב "אינו משלנו" כעין נידוי הבא מאיליו.

(יב) ובמצב כזה דורשים שיבואו עדים ויעידו, בשעה שאין רב ואין איש שיהיה להרים קול פן יכולע לו.

(יג) וכבר אמרו, שהיום אין הצדק עם מי שהצדק אתו אלא עם מי שהכוח אתו.

אין נצרכים להכחיש את ערעור החלב בטענות של ממש, (כי הלא גם אין יכולים זאת, כי אדרבה הם עצמם הודו במקצת), ומעולם לא תירצו בישוב ובאמתיות את כל מה שמקשין עליהם, אלא מבזין ומטילין אימה, מכחישים ומבלבלין, ובזה די, ואפילו הבידורים בפרי תמרים הולכים על נוסח זה, (ע"ל בחלק ב' באריכות), וכך מחנכים את הציבור לשפוט באלומות.

(יד) ודעת התורה היא בדין תורה, ששני הצדדים מוכרחים להיות שווים וחפשיים בדיבורם ובכל הענינים עד שאפילו תנועה של כיבוד אסור לתת לא' יתר מלשני, הרי שעפ"י תורה אין לקרא צדק ומשפט ויושר אם צד אחד גובר.

(טו) ונהפוך הוא בענינינו שאין שום מציאות ליהי' מי שיהי' לעמוד לצד המעוררים בגלוי ולומר שהם צודקים או שעכ"פ דעתם דעה, או שעכ"פ צריך עפ"י דין תורה להתחשב בהם ולחשוש, ואם ימצא איש אשר רוח בו ויאמר כך, סקול יסקל, ומפעילים לחץ על כל רב בכל מקום שהוא — ואע"ג שאין עומדים עתה לפני דין תורה, מ"מ האם לזה צדק ויושר ייקרא, ואח"כ מפרסמים שכל הרבנים עומדים בדעה אתם, והראי' שאין א' אומר כהמעוררים.

(טז) הלא אפילו אצל אוה"ע נהוג היום שאין נקרא צדק ויושר רק אם נשקלים בדין צד הקטיגור והסניגור שוה, עד כדי כך שאפילו מביאין א' לדין על פשע של רציחה וכדומה, הממשלה מעמדת על חשבונה סניגור, ובלא זה אין צדק — אבל אצלינו נשתנו סדרי בראשית.

(טז) מרבים לטעון, היתכן שכתב הגה"צ המעורר מכתב, והיתכן שכתב מכתב ב', והיתכן שישתדלו בני הגה"צ המעורר שליט"א לברר המכשולות ולקנות בשר, והיתכן שידברו ויקראו בטעלעפאן לרבנים,

כאילו אין מציאות אחר זולתם, ואין איש רשאי לחוות דעה ולומר דברים לציבור ולחקור חקירה רק אם הולך בתלם אחד אתם ומשתדל למצא חן בעיניהם, ואם לאו כאילו לא בא לעולם.

(חי) לכן ידעו שיש מציאות זולתם לדון עפ"י תורה ולברר ולהגיד דעה ברכים, ויש עוסקים בעניני יהדות משוחררים מהם, ויש יודעים וחוקרים ענינים מבלעדם, ויש מעמידי יהדות שאין זקוקים להסכמתם, ואינם תחתם.

(יט) ונבהלנו לראות עד היכן הדברים מגיעים להשפיל גדול וזקן הדור עד עפר ר"ל, שזייפו כתב ידו שתי או שלש פעמים ושלחוהו לרכבות על פני חוץ, אשר מלבד האכזריות והליצנות והשפלת וכיזוי ת"ח (שדברנו ממנו במקום אחר) גם הטעראר שבזה נורא — נוסף על כל מיני לשונות של השפלה השגורים בפי הכל ר"ל.

(כ) וגם מה שדרשו דרשה שלימה של טעראר על הגה"צ המעורר ובניו שליט"א וכיכדוהו כתוארים של "רשעות גדולה" ו"לימוד תורה שלא לשמה" ו"שונאים מעולם" וכדומה והסיתו את ההמון בהוצאת שם רע זה, ויש כמה וכמה מעשיות של טעראר והפסידה כסף ונגישות ובזיונות, ואין נאה להעלותן על הכתב.

(כא) עוד אחד מדרכי הטעראר, שעל כל דבר פשע מזכירים את מרן זצוק"ל, ושהולכים בדרכו, ומנסים להלכיש את דעת מרן ז"ל על הפסלנות ההוא (ובפרק הבא נאריך בס"ד) ובזה עושים מה שרוצים ואין מי שיהיה לפתוח פיו, ולא עוד אלא שדי לומר "איך ווייס זיכער אז דער רבי וואלט אזוי געטון" גם מזכירים תמיד את המוסדות ושאר עניני היהדות שבציבורינו ונופל פחד על השומע מלעורר על איזה פסלנות פן יחריב ה"מוסדות של רבינו ז"ל" ובכך הפאליטיקאנטן ממשיכים בשלהם, ועושים מה שרק רוצים כאדם העושה בתוך שלו.

(כב) ועתה נתחדש אצלינו (מה שכבר הי' אצל האגודיסטן והדומה להם) לשון של טעראר "כמהרהר אחר השכינה", מפני שמהרהרים על הבוטשערס ועל נותני ההכשר, כי המעוררים טוענים שיש הזנחה בדרך כלל ומשאירים חלב דאורייתא ועל זה בא התשובה בנוסח טענו בחיטין ואפילו בשעורין לא הודו לו ומשיבין "צלע י"ב" והמהרהר אחר זה כמהרהר אחר השכינה (הטוען אומר ענין זה והמשיב משיב לו ענין אחר

וזר לגמרי) ועושין עצמם כאילו לא שמעו הטענה, וכדי שיוכלו להשתמש עם הפתגם היפה "כמהרהר אחר וכו'".

כג) ודרך אגב צריך להסביר, אשר ענין המהרהר אחר גדולים הוא כמהרהר אחר השכינה אינו יכול להיות טענה על האומרים שיכול להיות נמצא מכשולות תחת הנהגת גדולים וקדושים, שהרי מפורש בתורה שיכול להיות מכשול וטעות בסנהדרין שהיו גדולים מאד שכבר אלפי שנים אין לנו כמותם כנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם מעיני הקהל וגו' דהיינו שיתירו חלב או ע"ז לכל ישראל, ומסכת הוריות מלא מזה, וכן מבואר בויואל משה בארוכה (עיין ח"א קרוב לסופו).

כד) וז"ל ים של שלמה (מהרש"ל) חולין פ"א סי' — ובדרכן הימנוהו לנשים מ"מ הכא לא ידעי מה הוא מדרכנן ומה הוא מדאורייתא ומה הוא משום חלב ומה הוא משום דם, או מה הוא גיד הנשה או קנקנות, כאשר ראיתי בהרבה "מנקרים" שאין יודעים, וא"כ מפני עצלתם לא יקנורו היטב, ולפעמים ימצא אחריהם כשעורה חלב, כאשר הוא נמצא בעוה"ר עתה ברוב המנקרים כשרכתה עליהם מלאכת הניקור כגון בעת החורף והבציר שימצא אחריהם חלב וקנקנות ודברים כאלה, ק"ו בנשים שאין לסמוך עליהם, ואם בסתם מנקר אין ראוי לסמוך עליהם לבעל נפש, אם לא שמכיר בו שהוא איש ירא אלקים ובקי במלאכת הניקור, ומשום שלא לחלק בין המנקרים ושלא לבייש בר ישראל נהג החסיד מהר"ם מינץ שלא לאכול שום בשר המנוקק עד ששלח אחר מנקר אחר שראה אם נשאר בו דבר שאינו מתוקן וסיפר דבר זה לכל המנקרים שלא יתביישו זה מזה ושלא יתקנאו איש באחיו, ותיקון גדול הוא ביראת השם דבודאי השני מעיין אחריו היטב כדי שימצא עליו עילה כי כל אומן שונא בני אומנתו ומתוך זה הראשון נזהר וכן כולם נזהרים מפחד זה כאשר אירע ע"י עכ"ל.

הרי שהיו מכשולים תחת גדולי עולם, וכן מפורש בהרבה מקומות, ולכן לא נקרא זה כמהרהר אחר השכינה.

כה) אבל טענתם יכול להיות אם אומרים על פסק מפורש של קדמונינו שהתירו ואנו אוסרים, כגון אם נאמר שהאוכלים צלע י"ב אוכלים חלב, אבל זאת לא אמר שום אחד, והמכשירים הוציאו זאת מדעתם וסילפו בכוונה לפני הקהל כדי שיהי' להם כמה להתנפל על המעוררים, ועשו עצמם כלא מבינים הערעור, — ומפורש להדיא

במכתב הארוך של הגה"צ המעורר שלא על צלע י"ב הערעור, וכמעט שלא דיברו ממנו, ואם דיברו הי' זה רק דרך אגב, שאמרו שראוי להחמיר כאותן שנהגו להחמיר, וגם שצריך לנקרו דבלי ניקור גם המתירים לא התירו.

(כו) וכל הפראפאגאנדע הזאת שמשתמשים עם הפתגם "כמהרהר אחר וכו' אין לו שום מקום בהלכה, ולא בשכל ולא במציאות.

והפאליטיקאנטן שמחים עם הפתגם היפה שהעמידו לרשותם, שהוא מצלצל יפה ומפחיד את כולם, כבר אנו רגילים לדרכים כאלה ולנוסחאות כאלה מן האגודיסטן אשר זה כשלשים וחמש שנה הומים ורועשים בקולי קולות "גדולים" "גדולים" "אסור להרהר" "לא תסור" "ככל אשר יורוך" והתמימים נפחדים (ויוצאים מבוהלים ודחופים להבחירות וכו') ואותן הפאליטיקאנטן האגודיסטן משתמשים עם התמימות של התמימים, ותופסים את בני' בלכותם על ידי פתגמים האלה, ומנצלים היטיב את התמימות הזו להאינטערעסן שלהם, והם רמאים ושקרנים מעולם התחתון, כאשר נתגלה עתה לעין כל בפרסום רב.

(כז) ואותה מעשה גופא עושים הפאליטיקאנטן שלנו מעולם, עם התמימות ורגשי הקנאות של ציבורינו, הם שגור בפיהם שם מרן רבינו זצוק"ל ו"רצון הרבי" על כל מה שעושים, וכן ה"מוסדות" ו"השארית שלא כרעו לבעל" ועושים כאלה הפתגמים ובהתמימות של התמימים את הביזנעס שלהם ומהפכים עם דעת הצבור כרצונם (וההוכחה ענין חפירת הקברים שהכריזו בלי הרף "היו נכונים" ולמעשה אין עושים שום דבר).

(כח) יודעים הם הפאליטיקאנטן לגשש את מקומות החלשים שבמשמיעי הפתגמים, ויודעים הם איך להוציא את המכתבים והפתגמים וה"דעת תורות", ואיך יהי' ומתי יהי' בדיוק, ומצלצלים בזה בקולי קולות — כללא דמלתא — אין כל חדש תחת השמש וכבך קדמוך "רבנן" (ה"רבנן" וה"שלוחא דרבנן" שבכנסת המינים) הפאליטיקאנטן דעו כי מכירים אנו אתכם ואת דרכי ערמוניותיכם היטב.

(כט) והשותים מים המרים שבתורה (למשמאלים בה וכו') מביאים רא'י מים של שלמה הנ"ל שאין צריך כל כך השגחה ואפשר להיות מצב מופקר ולא נורא ואין למהר ולהפוך העולם, והרא'י שגם בימי מהרש"ל

הי' כך (באמת לא היינו צדיכים להשיב אך מפני שהכלכול נורא יש צד זכות שרק מפני שמכלכלים אומרים כך).

והתשובה — דאין הענין מדבר שם מה צריך לעשות במצב כזה וזאת צריך לחפש בהלכות תוכחה ומחאה, וכל הרגיל יודע שאי אפשר כלל להביא רא"י מזה (ואין צריך להיות למדן לזה) כי הספר מביא רק מה שנוגע להענין שמדבר, ולא נאמר שם מה שעשו, ואולי כן הפכו העולם ואולי כן הזהירו הרבנים תיכף ומיד את כל א' וא', ואם לא אמרו "אסור" אבל אמרו את המצב כמו שהוא, שכל א' מקטן ועד גדול ידע, ומן הסתם תיכף שמצאו את המכשול הקטן הראשון דרשו בביהכ"נ להזהיר את העם באיזה לשון שהוא שיעיינו וישגיחו ולא יסמכו בסגירות עינים (וזה מוכרח במכש"כ אם על ספד העלו שישאר לזכרון לדורות מכש"כ שהזהירו על המקום תיכף) — גם נראה מלשון מהרש"ל שלא הי' אפשר להכיר בחיצוניות בין המנקדים היראים להקלים ולא כהיום שנמצאים קלים וריקים בגלוי וגם מומרים וסומכים על המשגיה — גם דשם לא היו הבוטשערס שולטים, משא"כ היום, אבל בכל אופן אין להסיק מענין כזה שלא נורא אם הוא כך, ולימוד כזה הוא לימוד של קלות והיפך יראה — ואמרו עוד כמה ענינים כאלה והבאנו א' לדוגמא.

(ל) ובעוה"ר גם ת"ח מדברים היום דברים כנ"ל בלי התבוננות, והולכים עם שטף ההמון, ואפילו מי שהי' רגיל לשעבר להתבונן ושלא לפטפט כל מה שההמון מפטפט בלי דעת ובלי תורה, היום גם כאלה מכלכלים ואין בושים לומד דברים חסירי שכל וחסירי מציאות וחסירי גישה תורנית, אלא הם יחד עם זרם ה"פארטיי", ולא עוד אלא שצועקים על מי שאינו כמותם, ומחזיקים אותו למעוקם ומשוגע ובעל מחלוקת וכו' וקוראים לו עדת קרח (כבר נקבע אצלם בודאות מי הוא הקרח ומי הוא המשה רבינו).

(לא) ומה תשתוחח כל נפש מרגיש למראה הבזיון של התייחסות העדה והעומדים בראשה עם הכתב עת שלהם לנגד אחד מיוחד מגדולי הדור שאין לנו שני דוגמתו, ועדיין לא רחוק הזמן שהתייצב הגה"צ המעורר לצדם במסירות נפש והצילם בעת צר להם והרבה פעמים עמד לצידם, ועתה שילמו רעה תחת טובה — והיכן מדת הכרת טובה ומדת דרך ארץ — והיכן הוא הישוב הדעת של מנהיגי ציבור או עכ"פ ישוב של אנשים באים בימים, הלא אפילו לפי שיטתם היו צריכים לקרא

לשלום לשני הצדדים ולפשר בכל היכולת בשתיקה וכבוד והיו צריכים להתאמץ בזה מאד, וזהו הטוב והישר והמקובל בעיני אלקים ואדם בן דעת זקן ומיושב — האם יש כאן מלחמה נגד פורצי גדר מובהקים וידועים — הלא הגה"צ המעורר שליט"א הי' עד היום כל ימיו מגודרי גדר ועומדים בפרץ ולוחם מלחמות ה', ואיך לא חייבו עצמם עכ"פ לשאול דעת הגה"צ המעורר, אלא עשו וכתבו ואמרו באופן כזו, אתמול הי' אצלם דברי הגה"צ המעורר "דברי אלקים חיים" בעת שעמד לצדם, ובזמן קצר נהפך להם ל"תאלמנה שפתי שקר", ואיך לא חשדו עצמם לנוגעים בדבר.

לב) האם הצעקה של בזיון ת"ח הוא רק נגד הצועקים על רבנים השמאליים, הפתגם של "גיהנם כלה והם אינם כלים" הוא רק נגד אלה הצועקים על אותו ראש ישיבה המניף את הדגל הציוני ע"ג ישיבתו וחוגג בפרהסיא את יום אידם, המראה בפרהסיא סימן של שמחה ביום שנתפרסם בעולם שעם ישראל מרד בהקב"ה.

לג) האם המצב מורה שהאמת אתם, — האם מה שמשמשין בשפיכת בזיונות ובחזקת היר וברדיפות ומקימים רוח סערה גדולה עד שכולם מפחדים בלי יוצא מן הכלל, האם לזה ייקרא שהאמת אתם, הלא אדרבה זה ראי' על שהוא שקר, שהרי אי אפשר להאמת להתגלות במצב כזה, — להאמת אין נצרך טעראר, כי האמת מדבר בעד עצמו, אבל להשקר שאין יכול להוכיח אמיתו משלימין זאת עם הטעראר שמוכרח להיות כך, וברוסלאנד נוהג מנהג זה שכולם מחוייבין להבין כמותם ומי שאין מבין מסבירים לו עם האגרוף עד שצווח שכבר מבין שזהו הצדק והאמת, והם מתפארים עם האמת והחרות.

לד) ובאמת כל נוסח הטעראר הזה, וכן מה שצועקים על הגה"צ המעורר וסביביו שליט"א "שונאים" ועוד שמות כאלה, אין כל זה זר לנו, דרך זה נלקח משונאי הדת שהם עשו כך מעולם, וגם את מרן זצוק"ל קראו כל ימיו שונא ישראל וכו' ולא שת לבו לכל זה אלא עשה את מה שמצא לנחוץ ודיבר את מה שמצא לנחוץ.

ואדרבה בזמנינו הוא סימן טוב, כי היום השקר אינו מבוזה, אך להיפך האמת והחכמה והיראה מבוזים כדאמרו חז"ל על זמנינו ותהי האמת נעדרת, וחכמת סופרים חסרח ויראי חטא ימאסו וסר מרע משתולל, הבריות אומרים עליו שוטה הוא זה, (רש"י סנהדרין פ' חלק)

ושקר החן והבל היופי (השקר יש לו החן והיופי) ואשה יראת ה' היא תתהלל (מל' הוללות וליצנות — הוא מאמר קדמונינו).

(לה) אך מה שכואב הוא, שמגיע לנו זאת מאחינו בשרינו — וכהמשל, ששאלו את הברזל מדוע קולו צועק ונשמע מאד כשמכין עליו עם ברזל ולא כן כשמכין עליו עם עץ ואבן, והשיב מפני שהעץ והאבן המכים הם זרים, אבל כשאחי הברזל מכה אותי זה כואב מאד לכן צועק.

(לו) עון גדול הוא להטיל מורא על הציבור שלא לשם שמים, והוא נחשב בין החוטאים לדורי דורות גיהנם כלה והם אינם כלים (ר"ה י"ז ע"א רמב"ם ה' תשובה פ"ג ה"ו וי"ג ובשע"ת לר"י וחו"מ סי' ח') וכן עון בזיון ת"ח בדומה לו וכנ"ל.

(לז) וז"ל ספר חסידים קמ"ה אל יטיל אימה על הציבור שלא לשם שמים וירדה וינגוש ויכוף אותם בחזקה לכבוד עצמו כדי שיהיו יראים ופוחדים ממנו וכמה עונשו גדול כי הם נמנים עם אויבי ה' וכו' ושנתנו חתיתם בארץ החיים אלו שמטילין אימה על הציבור שלא לשם שמים יורדים לבאר שחת ואינם יוצאים משם לעולם גיהנם כלה והם אינם כלים שנאמר וצורם לבלות שאול אלא אש יוצא מעצמותיהם ונשרפים עכ"ל. עוד שם סי' קס"ט וז"ל ומי שמשעבד בכני אדם או נותן על בני אדם חתיתו משעבדים אותו באותו עולם ככהמה עכ"ל.

(לח) עוד שם סי' תי"ד שמתגאה על הציבור או אדם אחר מפני עשרו ויש לאל ידו ורוכ ראשי הקהל טובים וברצונם לתקן רצון הקב"ה ואין יכולים מפני הבעל גאווה או לא יאריך ימים וכו' אלא מפיל הבעל גאווה ואז אין הרמת ראש למסייעים בו ולבוטחים בו עכ"ל.

(לט) אוי ואבוי לאלה המטילין את הטעראר והבזיון.

(מ) הכתוב אומר לא יחרוך רמי' צידו (משלי י"ב כ"ז).

המערים ברשעתו לא תצליח המרמה לבסוף אלא תתגלה המרמה ויתגלה המערים — ומכש"כ המערים להפיל חבירו.

(מא) חשבו לתקן את הענין הבלתי מוצלח (גם לדידהו) שנעשה בחוה"מ סוכות תשמ"ג, לא ע"י תיקון העיוות אלא ע"י שיוסיפו לבזות ולהשפיל את הגה"צ המעורר ובניו וסביבתו שליט"א והוא שותק ומדביק שפתותיו כשני ריחים וכולם פיו כשעת מריבה, והם הוסיפו פשע לבזות

ולדרוס עד עפר עוד פעם ועוד פעם כדרכי הפאליטיקע והטעראר והפראפאגאנדע, ועי"ז חושבים הם להשאר למעלה ומכובדים, והמעוררים יתכזו כלא היו, וישארו על להבא כבוגדים ורשעים, ומעמידים שם כאילו המעוררים התחברו עם השמאל, גם חושבים לדחוף את המעוררים עד שלבסוף ילכו לשמאל (כן מדברים בפירוש).

דהיינו שעם המרמה והרשעות חושבים להיות ימין מחלקו של הקב"ה, דהיינו שהם יהיו מאותו המעט השארית שעליהם העולם עומד, אבל זה אי אפשר ולא יהי'.

(מב) אין נכרא בעולם יכול לקבוע עצמו עיקר, ושאין להקב"ה עצה בלעדו, ועל חשבון זה לדרוס את השני בעוולה ומרמה ורשעות ויחד עם זה להשאר אותו הטוב שהוא מכריז על עצמו.

(מג) אתם אנשי הפאליטיקע (לא הצבור ח"ו) תדעו שאין אתם אותו מעט השארית.

(מד) עוד תדעו שאפילו אם תצליחו להעביר את הצועקים דבר אמת מן הגילוי אל ההעלם הגמור, ירדוף אחריכם האמת האמיתי, ויצעוק אחר האמת המרומה והשקרני שלכם, שאין אתם יותר משקר ופאליטיק ומרמה ואינטערעסן.

(מה) אין לכם חלק בשארית הנאמנים מפני שאתם מחללים שם שמים ומחללים כבוד לוחמי מלחמת ה' בדרכיכם הרעים, כי העולם אומר ראו איזה פנים יש להקנאים הם מלאים שקר ופאליטיק וכל התורה משחק אצלם למען זה, ראו הטעראר והרשעות וכיזוי ת"ח שהם עושים ר"ל.

(מו) אמנם אין להתפעל מכל העוכר, וגם לא יהי' נגרע בעתיד כבוד הגה"צ המעורר שליט"א, כי אע"פ שלפי שעה נראים המונים נוהרים אחרי ההומי' והרוח סערה שלקח ומוליך אותם אבל זה רק לפי שעה, שעת נסיון למחזיקים עצמם בהאמת, והשעה משחקת לאותם שעל ידיהם הנסיון וכמאחז"ל מגלגלין וכו' אבל שעה זו תעבור, ובנצחיות יכלל הגה"צ המעורר שליט"א בשורת צדיקי עולם וגדוליו שנרדפו בשעתם, אשר זכרם לא ימיש מזרעינו.

(מז) אנשי הפאליטיקע חושבים כי להם הארץ, ככח פיהם וכתב עת שלהם, ככח הפראפאגאנדע וערמותיהם.

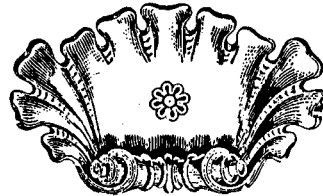

מח) אמנם אף כי אין הקב"ה מעניש על אחר, אל יחשבו לעבור במנוחה על שפך דם צדיקים שנשפך, ולחשוב, שלום עלי נפשי, רצחנו וגם ירשנו, שלום יהי' לי כי בשרידות לבי אלך, כבר היו מעשים כאלה ודמו של זכרי' יוכיח, שמלכד העונש שבא על אחר (בשנה הבאה כמבואר בדברי הימים ב' כ"ד פסוק כ"ג) עוד מבואר בגמרא גיטין נ"ז מה שהי' בגלל זה בחרבן בית המקדש.

מט) והכתוב צווח (איכה ד' י"ב) לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי חבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים מחטאת נביאיה עוונות כהניה השופכים בקרבה דם צדיקים.

נ) לכן נשוב בעוד מועד ואל נצטרך להתחרט בשעה שלא תועיל החרטה.

שובו שובו מדרכיכם וגו' נתקיים בנו מאה"כ יגורו על נפש צדיק ודם נקי ירשיעו, ויהי ה' לי למשגב ואלקי לצור מחסי — אמנם אנו מבקשים ומתחננים אל הנוגעים בדבר, רחמו על נפשיכם שלא יתקיים ח"ו סיפא דקרא, רחמו על נפשיכם ועל הנפשות השייכים לכם.

פרק י"ד

ששתמשינ עם שמו של מרן זצוק"ל

וצעקה על האמונה הכוזבת

(א) ועתה נדבר בענין שמביאים ראי' ממרן ז"ל על ענינים פסולים, וכבר היטב מרן ז"ל לראות זאת והמליץ על בכיית רבן יוחנן בן זכאי לפני פטירתו שאמר שהוא בוכה על שיש לפניו שני דרכים לג"ע ולגיהנם ואינו יודע באיזה דרך מוליכין אותו, ואמר מרן ז"ל שכל זמן שאדם חי הוא שומע אם משקרים בשמו ויכול להכחיש אבל לאחר פטירתו כבר מוליכין אותו דהיינו התלמידים מוליכין את דבריו, ואינו יודע אם יקחו דבריו לטוב או יהפכו אותם לרע, ע"כ.

(ב) וכן קרה לנו כבר הרבה פעמים, וכבר בעת י"ב שנות חליו של מרן ז"ל העבירו בשמו הפאליטיקאנטן מה שרצו.

(ג) הנה בשנת תשמ"ב העבירו כת ה"שומרים" קול במחנה כשקר וזיוף כאילו יש עליהם הסכמה או חתימה ממרן ז"ל ובאמת הי' להיפך ממש, ולא הי' פוצה פה נגדם, כי כך הי' ניחא להפאליטיקאנטן, ולא עוד אלא שנשאר ה"שומרים" המכובדים בהחלונות הגבוהים (ואוי ואבוי אילו אנחנו היינו עושים דבר כזה כמה היו צועקים וכמה היו כולם מתנפלים עלינו אך על צד השמאל הכל כשר).

(ד) ובשנת תשמ"ג (לפני הפארטי שלהם) הוסיפו בחוצפא ששוב הביאו ב"דער איד" בחוקותי את חתימת מרן ז"ל כאילו ניתן זאת על מה שהם עושים, אבל לא יכלו להתעלם מן הצעקה שזה זיוף לכן הוסיפו באותיות קטנות מאד שקשה להכיר, שהחתימה ניתנה עבור לשכור שומרים נכרים.

(ה) והחוצפא הזאת עוברת כל גבול מצד ה"שומרים" ובעיקר ממערכת הכתב עת "דער איד" שהם ערכו זאת בצורה זו — דהרי זה מוכח להדיא שהבינו שאין הדבר נכון אבל לא יכלו להתגבר על רצונם, ועשו שיתדמה עכ"פ להבלתי מעיינים שמרן ז"ל חתם — הרי שעושים להדיא צחוק ממרן רבינו ז"ל ומחתימתו, וזה נעשה לעיני השמש, לעיני רבבות הקוראים.

(ו) אבל כשם שהחוצפא מפליאה, כך מפליאה שתיקת וסבלנות

הציבור — עוד זאת, שזה מדידה נכונה על שליטת חברת הפאליטיקאנטן בשליטה גמורה על הכל — שהרי על כרחך מדדו בעשותם זאת שאפשר להם לעשות כך ולא יהי' פוצה פה, — דאם הי' להם חשש שיסקלו אותם או עכ"פ יצעקו לא היו עושים כך — אלא על כרחך שהי' ברור להם שני ענינים חמורים, (א) שכל הציבור נמצא תחת שליטתם המוחלטת כחומר ביד היוצר לכל אשר יחפוץ יטנו, ולא יהי' שום א' לפתוח פיו אפילו על הפשע היותר חמור וגלוי כזה, (ב) הוא עוד יותר חמור שמרן ז"ל ודבריו הוא בידם וברשותם לגמרי לומר בשמו מה שרק עולה על זדון לבם (וצוחקים גם ממרן ז"ל ומחתימתו כמו שצחקו להבחל"ח מחתימת וכתב יד הגה"צ המעורר שליט"א) והציבור סולח ומוחל ושוכח אינו רואה ואינו מבין — אבל אי וואבי אילו אנחנו היינו עושים מחצה מזה, אז הי' הענין באופן אחר לגמרי.

(ז) וכן עתה באים בעלי התקלה בענין החלב, ואלו שאחריות הקלקולים תחת ידם, ותולין קלקלתם בגדול הדור מרן הקדוש זי"ע לכפורי ידיהו בו, למען להמשיך בקלקולם ולכסותו, בלא פחד מאימת שמים על עלבון הקדושים אשר בארץ המה שקוב"ה תבע ביקריהו, והוא רחום יכפר עון.

(ח) ראשית, הם הולכים כזה בדרכם של האגודיסטן להפריז בענין אמונת צדיקים שהרבי גדול מן הראשונים וגדול מן הנביאים וממשה רבינו ומן התורה.

(ט) אם נמצא פסל מיכה תחת הנהגתו של משה רבינו ודור דעה מ' שנה ואעפ"כ נעלם זאת וכן תחת הנהגתם של שופטים היו עובדים ע"ז הרבה כמבואר בשופטים, וכן תחת הנהגתו של יאשיהו המלך שהפך עולם ומלאה בביאור ע"ז בכח של מלכות ויאשיהו הי' צדיק גדול כדמעיד עליו הפסוק (מלכים ודברי הימים) ואעפ"כ היו ליצני הדור עושים מה שלבם חפץ שלא בידיעתו כדאחז"ל.

(י) וכפ' דברים בפסוק הבו לכם אנשים חכמים ונבונים לשבטיכם פרש"י שהם ניכרים לכם שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה השבט הוא ואם הגון הוא אבל אתם מכירין בו שאתם גדלתם אותו לכך נאמר וידועים לשבטיכם, עכ"ל.

(יא) וז"ל אכן עזרא פ' וישלח בפ' והי' המחנה הנשאר לפליטה וכו' כי

אין הנביא יודע הנסתרות אם לא יגלה לו ה' ואלישע אמר וה' העלים ממני (מלכים ב' ד' כ"ז) עכ"ל.

הרי שמשו רבינו ואלישע הנביא לא ידעו וכן שאר הנביאים לא ידעו רק מה שהגיד להם השי"ת אבל שאר הדברים יתכן שנעלם גם מהם ויתכן שידעו אבל אינו מוכרח ואפשר שיתעלם מהם.

יב) וכן ביעקב אבינו נאמר ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם, אבל החסידים אומרים כי רק אצל יעקב הי' יכול להיות דבר כזה שלא ידע מה נעשה תחת רשותו אבל לא אצל מרן ז"ל, וכן רק את יצחק אבינו הי' אפשר לרמות, אבל החסידים אומרים כי הרבי גדול מכולם ואותו אי אפשר לרמות ומוכרח שידע הכל ויכול הכל, וממילא ראוי ברורה שהכל הי' טוב.

יג) וכן מבואר בספר מלכים ודברי הימים שנמצאו מכשולים של כרת תחת גדולים מימים קדמונים — כגון אסא מלך יהודה שהי' צדיק והי' לו כח של מלכות ואעפ"כ נאמר (מלכים א' ט"ו י"ד) והבמות לא סרו פרש"י במות היחיד שהורגלו ליקרב עליהן לשמים משחרבה שילה עד שנבנה הבית שהיו הבמות מותרות לא סרו עתה ואעפ"כ שנאסרו משנבנה הבית והיו עושים עליה כרת עכ"ל.

יד) וכן גבי יהושפט שהי' צדיק, נאמר (מלכים א' כ"ב מ"ד) אך הבמות לא סרו עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות — וכן גבי יהואש (מלכים ב' י"ב ג') ויעש יהואש הישר בעיני ה' וגו' רק הבמות לא סרו וגו' — וכן גבי עזרי' (מלכים ב' ט"ו ג') ויעש הישר בעיני ה' רק הבמות לא סרו וגו' וכן גבי יותם שהי' צדיק מופלג (כמבואר ברש"י דברי הימים ב, כ"ז ב' ויעש הישר בעיני ה' ככל אשר עשה עזיהו אביו הטובות שעשה אביו וזהו שאמר ר' שמעון בן יוחאי במסכת סוטה אלמלא יהי' אברהם אבינו מקבל עליו כל עוונות הדור עד לו אני הייתי מקבל חטאי הדורות מאברהם עד לי ואם הי' יותם בן עזיהו עמי היינו מקבלים עלינו מאברהם ועד סוף הדורות וכו' עכ"ל עיי"ש) ואעפ"כ נאמר (מלכים ב' ט"ו ל"ד) רק הבמות לא סרו וגו' — עד חזקיהו המלך שאצלו נאמר (מלכים ב' י"ח ג') הוא הסיר את הבמות — (ויש להביא תלין של ענינים כאלה).

טו) וכן נמצאו מכשולים של חלב בימי מהרש"ל תחת הנהגתו והנהגת

שאר גדולים שבימיו כמבואר בים של שלמה שהעתקנוהו לעיל בפרק הקודם, וכתב עוד בים של שלמה חולין פ' גיד הנשה סי' י"ט וז"ל אני הגבר ראיתי שרוב המנקרים שלנו אע"פ שמחמירים בענין ניקור לחתוך אפילו מההיתר ובכל זאת נמצא הרכה פעמים שמקילים בחלב לכן נהגתי בעצמי שלא לאכול בשר מנוקר עד שיכדוק הכשר ע"י עוד מנוקר עכ"ל ויעוי"ש.

טז) הכרתי (מהר"ר יונתן אייכשיץ ז"ל) סו"ס ס"ה וז"ל בזה"ז יש להחמיר יותר שלא לסמוך על חזקת כשרות המנוקר כיון דעכשיו רבו החומרות וכבד עליו הטורח ועל הרוכ אינם בני תורה ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ה' מרכים עכ"ל.

וכתב עוד בזה"ל מיום עמדי על דעתי שלמדתי הלכות ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנוקר כ"א מה שהייתי מנוקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי עכ"ל.

טוב) בספר צנה לדוד (להגאון מוהר"ר דוד דייטש זצ"ל, מגדולי ספרי הניקור בשנת תק"ח) כותב בזה"ל ראיתי מנקרים חותכין בשר ואומרים זה חלב ועל חלב גמור אומרים שזה בשר וכמה פעמים עמדו המנקרים ואומרים בחוצפה כך קבלנו וכך מנהגינו מקדם והייתי בעיניהם כמתעתע באומרם אם אמת אתך למה אין מזהירין לנו הרכנים אשר בארץ המה חכמי הדור על זה, ואני בעיני אמרתי להם כודאי חכמי הוראות לא ידעו מזה המכשול, ועל מנהגך אני אומר דור תהפוכות המה ומנהגם לגיהנם, עכ"ל.

חי) כתב הפמ"ג באו"ח (הנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' או' א') וז"ל בעווה"ר לע"ע אין לומדין דיני ניקור ומסור לכל וראוי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשרי וטוב לו עכ"ל.

יט) בס' בית יצחק (יור"ד סי' ס"ד) תוכחת מוסר על הרכנים שמשכו ידיהם מן המנקרים בשר מליתן השגחה עליהם וסומכין על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבי לא שנה וא"כ תלמידו מנין לידע, וגם בחלק הפנימי הכל ממשמשין בו נשים ועבדים וקטנים, ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות וכדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום ועכ"ז לאחר שנתמנו לשו"ב עושים א"ע למנקרים והעולם סומכין עליהם ואין מי שישגיח עליהם,

והכל מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאים בטוב ענין זה, ע"כ צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטוב סדר הניקור בחלק הפנים עכ"ל (מובא בהקדמה לס' גבעת פנחס).

(כ) גבעת פנחס ה' ניקור, וז"ל הרבה שנים שאני עוסק בעניני ניקור הייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים ועוררתי עליהם וכולם נתנו לי טובת עין עכ"ל. (והשוותים מים הרעים יביאו מכל הנ"ל ראי' שהי' בכל הזמנים מכשולים ולא אסרו את המנקרים ולא נורא הענין, וכבר השבנו לעיל דמלבד שאין לדמות אנשים דאז להיום ומצב דאז להיום, אף גם זאת דמן הסתם הפכו אותן רבנים עולם ומלאה תיכף ומיד שנודע להם הקלקול בתיקונים והכרזות ואזהרות כנראה לעיניהם, וגם הקהל היו יראים וחרדים לתקן ולא היו מחפים על הפשע וכן משמע בגבעת פנחס הנ"ל שהחזיקו לו טובה) (הענינים מן הספרים נעתקו מקונטרס הנפוץ).

(כא) ועיין בקונ' דרכי חיים מר' רפאל משב"ק של הגה"ק הדברי חיים והקונ' מפורסם לאמיתי ובסופו מספר על מכשול בענין החלב (חלב מנוקד בקמ"ץ) תחת הנהגת הדברי חיים ובית דינו, אבל נחרדו תיכף לתקן.

(כב) ואם נמצאו מכשולים תחת מלכות בית דוד בזמן שצדיקים היו שולטים ולא הי' עולם של הפקר, ואם נמצאו מכשולים של חלב תחת הנהגת מהרש"ל ושאר גדולים שבימיו וכן בדורות שאח"כ תחת הנהגת גדולי עולם כמבואר לעיל, וכל ההמון חרד בלי הפקרות, למה לא יוכל להמצא מכשול גם בימי מרן זצ"ל בלי ידיעתו בעולם של הפקר שבאמעריקא בעולם של זייפנים ורמאים וקלים ואין שום שליטה עליהם, ויכול להיות שלא ידע מרן ז"ל עם מי יש לו עסקים, וכמו שהי' זה מציאות אצל משרע"ה.

(כג) ובודאי הם ירצו להרוג בשביל אלה הדברים, אבל אנו עונים לעומתם, אמונה כזו שלכם אינה אמונה אלא פאליטיק ועקירת התורה ועקירת האמת וסילוף האמונה האמיתית.

(כד) שנית — הלא מרן ז"ל הי' חולה י"ב שנים כמעט שלא יכול לזוז ובודאי לא להשגית, ופשוט שהי' מטיל האחריות על שאר הרבנים ולא על עצמו, א"כ אין הדבר תלוי במרן ז"ל.

(כה) שלישית — הם רוצים לתלות את כל האטלוזים ואת כל הכשר שתחת השגחתם ושאינו תחת השגחתם במרן ז"ל, כי אומרים מכח זה שכל הערעור הוא בלכול וקוראים לו "עלילת חלב" ושאין שום יסוד לערעור זה, ובאמת מרן ז"ל לא דיבר מעולם אלא מהאטלוז שלו דוקא המיוחד שבויליאמסבורג ושם הי' איש אחד משגיח על הניקור עד הסתלקות מרן ז"ל וזמן קצר אחר הסתלקות מרן ז"ל עבר ממשמרתו ואותו האיש הי' נכנס מטעם מרן ז"ל להביט על המתרחש, ואז לא לקחו "טענדער ליין" ו"פלעיט", וי"א שמרן ז"ל צוה כך שלא יקחו אלו החלקים מפני זהירות, אבל מאז נפרץ הענין הן בלקיחת אלו החלקים וגם שמכניסים סאלאמי שאינו מהכשר זה כלל, וא"כ למה לא יהי' מציאות על הזנחת שאר ענינים אפילו באטלוז זה ומכש"כ בשאר אטלוזים, והלא המעוררים לא הזכירו שום שם, א"כ על איזה סמך תולים במרן ז"ל שאין שום יסוד לערעור, ושהוא רק "עלילת חלב", הלא בכל אופן אין ממרן ז"ל שום ראיה שהוא "עלילה" ולמה תולין זאת בו.

(כו) רביעית — הלא כבר ג' או ד' שנים שמרן ז"ל נסתלק ומאז הי' יכול הרבה להתקלקל וכנ"ל ואיך תולין במרן ז"ל את השנים האחרונות.

(כז) חמישית — הלא מוכרים כחנות של ציבורינו סאלאמי שנעשה הניקור במקומות אחרים שעליו לא דיבר מרן ז"ל (ואכילת הסאלאמי הוא להם מצוה וחובה מיוחדת כידוע ונותנים אותו גם למי שאינו רוצה כגון בחתונה שלא הזמינו סאלאמי נותנין זאת בדוקא כמו שאירעו כמה מעשיות) ואיך תולין זאת במרן ז"ל (ונותנים הסאלאמי באולמות שתחת השגחת בי"ד המיוחד לכשרות ובאמת אין הסאלאמי תחת השגחתם).

(כח) שישית — הלא בעצמם הודו בפ' בראשית וכן בהכרוז שיצא לבעלי המקולין בקיץ תשמ"ב מטעם התאחדות הרכנים שיש מכשולים והזנחה רבה, ועתה השאלה, מה עם האמונה במרן ז"ל שעליו הסתמכו בחוה"מ סוכות תשמ"ג.

(כט) שביעית — בעל המכשיר הי' עומד וצווה באסיפת בראשית תשמ"ג בתורת עדות אם לא יגיד שרבינו זי"ע הורה לו שלא לשנות מהנהוג במדינת אונגארן (ועל כן צווח — בנוסח טענו בחטין ולא הודה לו בשעורין — שאסור לשנות בענין צלע י"ב — המעוררים טוענים שיש הזנחה והוא מסיע המדובר לצלע י"ב ושאסור לשנות כי כן נהגו באונגארן).

גם הסכימו על האסיפה ההיא לקבוע מנהג אחד לכל המקולין וכן פרסמו בה"דער איד" ואם כדבריהם שהכל נהוג כדעת מרן ז"ל והכל על כתיפו א"כ איך מרהיבים לשנות ולעשות סדר חדש, גם איך יתכן שמרן ז"ל הסכים על הרבה מנהגים בסתמא, גם עצם הענין שהי' באונגארן הרבה מנהגים אין הדעת סובלתו, ולא היו דברים מעולם, (והענין מוכח שאכן צוה מרן ז"ל אבל הם לא קיימו ועשו מה שרצו).

(ל) אלא על כרחך לא אמונה ברבינו ז"ל יש כאן אלא פאליטיקע, שמשתמשים עם מרן ז"ל להפחיד השומע, הם תובעים את כבודו של מרן ז"ל ובוזה גופא הם מבזים אותו שעושים אותו לכלי שרת להאינטערעסן, ויתנו הפאליטיקאנטן את הדין, ומי יודע אם לא מרן ז"ל יהי' התובע בב"ד של מעלה, שיאמר להם איך כסיתם על הפשע באמונה מזויפת על חשבוננו במקום שאדרבה הי' לכם לתקן בבחינת מקום הניחו לו להתגדר, והיתה בזה טובה כפולה ותיקון הדור.

(א) ומה שאמרו שאי אפשר שיש מכשול דא"כ איך חינוך מרן ז"ל דור יפה כזה, גם זו אינה טענה — ראשית — וכי אין בינינו מגושמים וגסים ואדרבה נאמר להיפך שהמקולקלים הם פרי המאכלות אסורות, ואילו היינו נקיים בענין המאכלות הי' מצבינו הרבה יותר טוב.

(ב) — וכי באמת שמעו לקול מרן ז"ל ומה עם הפזמקאות — דורכזיכטיג — והבגדים הקצרים, והשייטלעך כמה דיבר והתחנן שישמעו לו ולמה הולך כל כך בקושי ואי אפשר לפעול, האין זה מורה על טמטום הבא ממאכלות אסורות.

(ג) וכן הקפיד שלא יסעו לפלארידע אלא החולים הנצרכים לזה באמת — וכן הקפיד שלא יסעו לתוך המדינה הציונית לבקר אלא בדוחק גדול ולצורך גדול באמת, וגם זה רק לזמן קצר ביותר לימים ספורים, או שבוע שבועיים, — וכן מעת המלחמה בתשכ"ז וביותר אחר מלחמתם בתשל"ד זירזו ותבעו לציבורו באר"י שיעקרו משם וכן עשו רבים ונתרוקנו המוסדות, (אלא שהמנהלים שבפה השפיעו להיפך כידוע כ"ז) — וכן בעניני החיתון — ואילו היינו נקיים בענין המאכלות הי' לנו יותר לב טהור והיו מצייתים לו כדבעי — וכן יש קלקולים בחינוך ובבתי החינוך ואין מתקנים.

(ד) אבל עיקר התשובה על זאת, דלראות ענינים כאלה אין שייך לאנשים כמונו, ואין אנו משגיחים בדברים נסתרים — אלא השאלה היא

— יש חלב או לא, — אם יש אפילו היו כולם קדושים צריך לשוב ולתקן, ואם אין חלב אז אין, וזאת צריך לברר בדרכים אמתיים ביראת חטא ובקשת הצדק.

(לה) ובאמת זה עתה שמענו טענה זו מן המקבלים כסף מן הציונים שאע"פ שמקבלים לא הזיק להם ומזה ראי' שמותר לקבל שאלמלא שאסור הי' מזיק להם וכמאמר אותו האדמו"ר האגודאי (הידיד) "אין האב מיך נישט וואס צו שעמען מיט מיינע ציוניסטלעך".

(לו) והנה להטות דברי סתם אנשים מן האמתיות הוא עוולה, אשר עליו נאמר שארית ישראל לא יעשו עוולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית.

ומכש"כ להטות דברי ת"ח דברי תורה ולהעמיס עליהם או על דבריהם מה שלא רצו זה הוא עקירת התורה, אבל עדיין נשארים שאר ת"ח בלתי מסולפים.

(לז) אבל מרן ז"ל כיון שהוא הי' עמוד הדור שנשאר לפליטה להורות לעם ה' את האמת של תורה, ובלעדו הי' ח"ו רוב השארית מקולקל ומסולף (מכח שאר הרבנים המסולפים) אם מסלפים את עניניו ומשתמשים בהם להיפך תורה ולחזק קלקולים, ובמיוחד קלקולים חמורים כמאכלות אסורות או נטיות לדעות והרגישים ציוניים (כגון "שמירה" — ופראפאגאנדע לביקור המוני במדינת הציונים או ידידות והתחברות עם הרבנים המפיצים הציונות בעם ה') בזה מחריבים העולם ממש, ואפילו משתמשין במרן ז"ל רק להאינטערעסן העצמיים או לה"פארטיי", מועלין בקדשים, ולבסוף מחריבים העולם, וכמו שיתבאר כל"ע ובס"ד במקום אחר גודל חרבן היהדות שבענין ה"פארטיי" (והוא מובן לכל משכיל).

ובמה משתמשין עם מרן ז"ל להפארטיי בזה צדים את ההמון לתוך הרשת ומחריבים את הדעות הישרות ומסלפין ומחריבין את האמונה והיהדות אלא מחוייבים לבקש את האמת שבדברי רבינו ז"ל כמש"כ בסוף ח"א של ויואל משה שאפשר להכניס הפסלנות גם בדברי רבותינו וצריך לבקש את האמת שבעקבי הצאן.

(לח) ולסיום הפרק נביא דברי קודש מהגה"ק מוה"ר אברהם שלום מסטראפקוב (בן הגה"ק משיניעווע זי"ע) בספרו דברי שלום פ' דברים

וז"ל הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם פירש"י ז"ל שהם ניכרים לכם שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא אבל אתם מכירים בו כו' — הנה יש להוכיח מזה גודל צדקת הצדיקים אפילו כשיש איזה מחלוקת בין איזה צדיקים ושומעין מהם שא' אומר על חבירו דיבורים כנגדו ידוע שזה מחמת בעלי לשון אשר היצה"ר רוצה להפריע הצדיקים ותלמידיהם מעסק מצותם ותורתם ע"כ הוא מעמיד הולכי רכיל בשקרים שונים וק"ל הדעת אומרים כיון שהרבי הוא בעל רוח הקודש איך אפשר להטעותו ומזה באים ח"ו לפקור באמתיות צדקת הצדיקים הקדושים האמתיים, ובאמת מי שאומר כה, שאי אפשר להטעות את הצדיק הוא אפיקורסות כיון שמצינו שאפילו משה דבינו ע"ה אדון הנביאים אמר וידועים לשבטיכם שאם בא לפני מעוטף בטליתו אינו יודע כו' ואם הגון הוא כו' אלא ע"כ שאם בא איש צבוע לפני הצדיק ורוצה להטעותו שהוא איש כשר אפשר שהצדיק אינו יודע פנימיותו כמו שאמר משדע"ה איני יודע מי הוא עכ"ל.

★ ★ ★

פרק ט"ו

מענות פרטיות

(חלק מהן הוזכרו לעיל בארוכה ונכפלו כאן בקיצור בתוספות חידוש).

א

(א) לא רק ענין החלב נפרץ כאן, אלא גם עוד ענינים חמורים, (א) נתחלל שם שמים וגם הודד כבוד ציבורינו במה שנהגו כך בסילוף דברי תורה, ובמה שזלזלו במוכיח, ובמה שזלזלו באיסור תורה, (ב) נהרס החינוך להיות התינוקות מזלזלין ומביישינ לגדול וזקן הדור, (ג) נהרסו המדות וההנהגה הישרה (ד) הנחילו לדור הבא לנקוט בדרכי שקר ומרמה ופאליטיק אפילו באיסורי תורה ומכש"כ בשאר ענינים, (ה) נקבע שכל מוכיח ומזהיר ועומד בפרץ יישפל ויתבזה, שהרי בלשון זה דקרו בהכתב עת שלהם "די מוכיחים בשער" וכן בהפאשקעווילן שהוציאו ביזו את המעורר שליט"א בכל הענינים שרגיל להוכיח, (ואע"פ שזה נעשה ע"י קלים מ"מ לא מיחו בהם ולא דיברו להם) מעתה, בדורינו השפל שהתוכחה כל כך נחוצה לעצור לכה"פ במדה קטנה את קלקולי וירידת

הדרור, ועתה גם זה המעט נתכזה, ובמיוחד ובפרטיות תוכחותיו המרובים של הגה"צ המעורר שליט"א שנפוצו בין ציבורינו על כמה ענינים מוכרחים ואלפים אנשים ונשים החשיכו דבריו ושמעו בקולו, עתה כל זה נחרב, ומה גם שנתבטל השפעתו לעתיד.

ולכן אפילו יתקנו את ענין החלב, עדיין צריך לבכות על כל הקלקולים הנ"ל ולשית עצות איך לתקנם, איך לתקן החיה"ש, החינוך, המדות, התוכחה, ואיך לאחוז שוב בהאמת ולעזוב המרמות.

ב

(ב) היתכן לקבוע דרך של מניעת קבלת תוכחה, במה שמטילים על המוכיח חשדות נסתרות התלוים בלב, שהוא והנלוים אליו הם "שונאים" וכוונתם "רשעות" ומפני כן קבעו הלכה ודרך שפטורים משמוע תוכחתם — היכן מצינו זאת בתורה — וכל הספרים החל מן הנביאים תנאים אמוראים ראשונים ואחרונים מלאים בחיוב קבלת תוכחה ולהיות אוהב תוכחות ויש מוני מצוות מונים זאת למצוה דאורייתא (חרדים, בענינים התלויים בלב) ומי פטרם מזה, — ראשית, דבר התלוי בלב אין גלוי רק להקב"ה ומאן יימר שהם שונאים, שנית, לא פטרה התורה מלקבל תוכחת השונא, שלישי, כל הרשעות שמצאו עליהם אינו אלא מה שהרהיבו לומר האמת בגלוי בדברי תוכחתם (אחר שניסו זמן זמנים טובא כסתר, כדת של תורה) בענין זה של חלב לבד ותו לא מדי.

ואם יאמרו שמחמת השנאה אין אומרים אמת, מאן יימר שכך הוא המציאות בודאי שמחמת זה רשאים לפטור עצמם, גם רק עתה חידשו החשד, ומעולם מפורסם ההיפך, גם אין הנוגעים בדבר נאמנים לומר כך, גם שהנחשדים מוכרים לכולם ומפורסמים ליראים ובעלי מדות טובות ואין הדעת סובל לומר עליהם כך וכזכר כ"ז לעיל בארוכה.

ואדרבה הוצאת לעז ה"שנאה" מורה על הנגיעה והשנאה של מוציאי הלעז הזה (ובמלכים א' כ"ב ח', אמר אחאב טענה כעין זו ולא רצה יהושפט לקבלה).

(ג) אחר שביזו את הגה"צ המעורר ובניו וסביביו שליט"א ורדפו אותם עד חרמה, הרודפים מחוייבים לשוב על זה ולבקש מהם מחילה בפרהסיא וגם לשוב בינם לבין המקום.

(ד) אחד מנגעי ענין ה"פארטיי" שאנו מנוגעים בו בעוה"ר הוא, שגדלות הפארטיי קובע גדלות הרבנים, אם הפארטיי גדול גם הרב שלו מתגדל ומתחזק (ואם בכמה מקומות לא לגמרי עכ"פ במדה גדולה) ולעומת זאת מי שהוא באמת גדול אך הפארטיי שלו קטן או שאין לו פארטיי גם חשיבותו נתקטן והרבה פעמים לאפס נחשב וכמאה"כ חכמת המסכן בזוי' ודבריו אינם נשמעים.

אבל אין לזה מקום בתורה בשום אופן, והוא רק מנת חלקינו בעיקבתא דמשיחא אשר השקר והחוצפא מושלים.

אכל במשנה דאבות מצינו שצריך להכיר את מקומו לפי מדרגת עצמו באמתיות דהיינו כפי שאחרים מעריכים את גדלו בתורה ויר"ש.

וכזאת היתה מעולם ההכרה הכללית שכל א' הכיר את מקומו, והבעל מעלה נתעלה בדור מחמת מעלתו ולפי גודל מעלתו גדלה עלייתו ולפניו ולפני הוראתו נכנעו.

ובשום אופן לא הכריעה רבנות בעיר גדולה בכמות, את ההלכה, נגד רב יותר גדול שמשכנו היתה בקהלה קטנה, וכיוצא, רק מדרגת תורתו חכמתו ומעשיו ויראתו הקודמת לחכמתו ואחריותו וכו' רק היא שקבעה את הגדלות והכרעת ההלכה.

וגדולי עולם המפורסמים ביותר שתורתם מאירה עיני ישראל בכל העולם לא שרתו כלל בקהלות בתור רבנים, וכ"ש שאין שייך בזה ירושה מאב לבן.

ומי שחושב היפך זה אין בו ריח תורה ולא כך קבלנו עד הר סיני.

וההלכה היא שגם ת"ח צריך להדר ולשאת פנים למי שגדול ממנו בחכמה ושנים, וכן ראינו מעולם אצל דייני ורבני ישראל שנהגו כבוד זה בזה, ובפרט למי שגדול ממנו בתורה ויראה, ומה גדול הכאב שכל זה נשתנו אצלינו והקטן מחשיב עצמו מורשה להתרברב על הגדול ממנו מפני שכסאו מוטל למעלה ממנו מפני גודל וחשיבות הפארטיי, והוא מרשה לעצמו גם לבלבל דברי הגדול ממנו וגם לבזותו וגם לפעול עליו לחץ — יש לשומר משמרת הקודש ובעל דעות ישרות מעלות על אותן שאין להם דעה זו ושמירה זו ומעלתו מצד הדעות והשמירה, אבל אם

זאת אין בו ומכש"כ אם שובר שומרי משמרת הקודש ובעלי דעות ישרות נגרע ערכו בכפל כפלים לפני אותן שיש להם עכ"פ מעלות עצמיות.

ד

(ה) קצת פירושו של יהודי — שהוא ירא חטא ונרתע כששומע פרצה, וזה מטעם יהדותו ושהוא מאמין בשכר ועונש ומטרת חייו בעומק הנפש אינם האינטערעסן והכבוד אלא להיות יהודי.

קצת פירושו של צורבא מרבנן ות"ח הוא שעכ"פ יהי' יראתו קודמת לחכמתו והאמת יהי' נר לרגליו לא מבעיא בכל מאורעות החיים אלא גם בלימוד התורה גופא יבקש רק את ההבנה האמתית ומדת יראתו גדולה משאר יהודים מחמת יגיעת תורתו, גם נקיותו מענינים הגופניים והעולמיים יותר גדולה.

קצת פירושו של מורה הוראה ורב הוא שנוסף על יראת חטא של יהודי פשוט ונוסף על יראת ונקיות של סתם ת"ח יראתו נכפלת בלי שיעור כי הוא מרגיש על עצמו אחריות של הרבה מישראל, ודרשו חז"ל (דברים א' י"ג ברש"י) ואשמם בראשיכם שאשמת הציבור נתלה על הראשים ולכן כשנשמע פרצה הוא נחרד וילפת שעל אחריותו עוברים ישראל עבירות, ולא עוד אלא שחרד ומזדעזע אפילו להיות בשב ואל תעשה, ואפילו להיות ברפיון כי הכתוב צווח (משלי י"ח ט') גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית ומכח זה מזדעזע וממהר ורץ תיכף ומיד לתקן וגם ירא ולבו נוקפו אולי לא נודרו כהוגן והי' בידו למנוע מכשול אילו הי' מזדרז ומתחזק יותר, ולא יצא ידי חובתו.

(ו) כהיום נשתנו עלינו סדרי בראשית, יהודים הנקראים פשוטים — שאין מבינים לשון רבני — נרתעים ונחרדים ומתרעשים בשמעם על פרצה, ומחכים ודורשים תיקון ונמנעים מלאכול.

ובאים הנקראים תלמידי חכמים והנקראים רבנים ומרגיעים אותם ואומרים אם אמנם מודים אנחנו שיש איזה מכשולים אבל יש זמן אין צריך למהר, ולא עוד אלא במקום לצעוק על המכשילים צועקים על המעוררים, ומתאימים את היהדות לפי דרישת האינטערעסן ובמקום להוסיף יראה מקררים גם אחרים.

ובאים האברייכים המתפרסמים לת"ח ומסלפים הענינים ומתירין איסורים מפורשים ומחפשיין בספרים לגבב קולות על קולות, ואומרים

שזה המצב המופקר ומוזנח ואלו הקולות הוא הדרך הישר מעולם דרך אכותינו.

(ז) ועתה יאמר היהודי הפשוט, אני עם הארץ ולא למדתי את כל זה, אך אני יודע שאסור לחטוא, ואסור לאכול חלב, ואני מפחד קצת לכן הנני צועק, ודימיתי שאותו ת"ח ורב שעליו אני סומך ומוסר לו עניני נפשי הוא ג"כ חרד כמוני, ועוד יותר חרד ממני שהרי הוא הת"ח, וכשם שאני צועק כשנדמה לי שיש קלקולים, גם הוא יהי' נרעש וצועק, עכ"פ כמו אני, ובא המתפרסם כת"ח הזה ומקרר אותי ואומר לי מה אתה צועק, אין אתה יכול להוכיח בעדים שעדותן חזקה עפ"י חושן משפט שיש קלקולים, ועל פי עיקר הדין אפשר לנהוג בקלות הרבה ממה שאתה מדמה, ומי שהוא בעל נפש יחמיר, אבל עפ"י עיקר התורה המסורה לכל ישראל אפשר לנהוג בקלות והפקירות כמו שהוא עתה, שהרי גדולי עולם נהגו כך, וכך למדתי בכל הש"ס והספרים שלי, לכן אין מקום לחרדתך וצעקתך ואסור לך לצעוק ואין להיות חרד כמוך להחמיר על אחרים אלא אעפ"י שיש קלקולים אין חרדה וצעקה אלא יש זמן לתקן זמן זמנים טובא, גם התיקון הוא רק ליתר שאת — והטעם הוא, כי תמיד היו קלקולים ותמיד יהיו קלקולים — לכן אל תחרד ויש זמן, כל זה אומר לי המתפרסם כת"ח.

מעתה אני מכיר בגודל חסרון העם הארצות שלי כי הנני ירא וחרד יתר על המדה ודמיתי שכאמת צריך להיות כך, גם דמיתי שמנקה צריך להיות ירא וחרד, ושיהי' לו קבלה מרב מובהק בקי בניקור, וממנקה מומחה, וצריך שיהי' אומן טוב, גם דמיתי שעדיין כל זה אין מספיק ואין לסמוך עליו אלא צריך השגחה קפדנית ממשגיח חריף שאי אפשר לרמות, גם דמיתי שאם יש קלקולים צריך לצעוק.

מעתה אני מכיר שכל זה הוא עם הארצות, והכל בא לי מפני שלא ידעתי ללמוד כאותן המתפרסמים כת"ח ולמצוא בהתורה שכל זה הוא רק פרומקייט למדקדקים ובעלי נפש.

אבל עתה באים המתפרסמים כת"ח ומפקחין את עיני להוציאני מעורון העם הארצות, ומראין לי כתורה שעל פי עיקר הדין לא נורא אם המנקה הוא קל או נכרי ויש היתר להיות אחד עומד על גביו, תהי' המלאכה מרובה מאד, אין חילוק, הלכה נשאת הלכה, ושגם מומר לתיאבון נאמן, ואין לצעוק ולהזהיר אחרים, ושם אחד צועק צריך

למהר ולהכחישו אפילו הוא ת"ח מופלג וזקן הדור מפורסם, ויש לחפש מכל צדדין וצדידי צדדין להראות שאין נכון כדבריו, ועוד, ועוד.

מה אעשה שלא זכיתי להיות כאותן המתפרסמים לת"ח ולמצוא בתורה שאפשר להיות קל, ועדיין אני חרד, אקוה שאזכה עוד לתורה לשמה דייקא כמו אלו המתפרסמים כת"ח, ואז גם אני אמצא הקלות, ואדע שאין צריך להיות בוער כל כך אלא יש זמן ולא נורא, שהרי אז כבר אבין לשון הרכנים.

גם מכאן ולהבא אדע עם מי להתייעץ שהרי צריך להתייעץ עם דעת תורה דייקא, דהיינו אלה היודעין את האמת שמצד עיקר הדין אין להשגיח כל כך, ואין לבעור ולא לצעוק.

מה טוב הי' אילו הי' כל הנ"ל ליצנות, ומה מר הוא שכל הנ"ל הוא מציאות, ושם שמים מתחלל בעוה"ר, (הקורא סבור שהארכתי אבל באמת רמזתי בקיצור, ויש בזה אריכות, וכאב גדול).

ח) הנשמע כזאת בישראל לאסוף אלפים מישראל, כדי להטיל שמצה על אחד המקובל בגדלותו ובצדקתו בדורו, והכל רק מחמת "שהעיו" להורות בדעתו לתלמידיו לאפרושי מאיסור חמור — הזכור לנו כדוגמא זו.

ט) היתכן להוציא לעז על מכתב גדול בישראל שהוציא בחתימת ידו, ולומר שלא הוא כתבו, ושאינו יודע אפילו תוכנו (ואעפ"כ שופך בזיונות על חותם המכתב).

י) וכבר הי' זאת לעולמים, שהשתמשו נגד גדולים עומדים בפרץ בפראפאגאנדע זו, שאינם אחראים למעשיהם אלא שאחרים פועלים בשמם, כדי להחליש כוחם והשפעתם (ולדוגמא נזכיר, שהשתמשו נגד פעולות הגה"ק מבריסק הגרי"ל דיסקין זי"ע, בפראפאגאנדע זולה זו, שהכל מעשי ידי הרבנית ז"ל) ואין זה דבר חדש במלחמות הי' של היהדות.

*

יא) בעת שהתפרסם מכתב הגה"צ המעורר שליט"א הפסיקו רבבות יהודים מלאכול הבשר, ואפילו אחר ההכרזות עדיין היו כ-50 אחוזים שלא אכלו ורק אח"כ כל שבוע הי' הודעה חדשה ומכתבים חדשים ולאט

לאט התחילו לאכול, אמנם עדיין נשאר קהל רב הנמנעים בסתר מאכילת בשר והרבה גם בגלוי.

אבל כל אותן רבבות יהודים כשרים היו שמחים להתאפק מאכילת בשר אם רק ידעו שיש חשש כל דהו, (ובפרט בימים הנוראים לפניהם ולאחריהם), אך הבטיחו אותם בודאות והטעו אותם, וידוע לכולם שלולי מי שהטה את כל הענין ע"י נרגנות ושיחת ערמה והשריש שנאה בלבנות הציבור, ה' רוב הצבור סומכים על נאמנותו וצדקתו והוראתו של הגה"צ המעורר שליט"א ורק מחמת שהשחיתו את הלבבות וזרעו טינא בלבם לדבר על צדיק עתק בגאווה ובז, זאת גרם שלא סמכו עליו, ולא עוד אלא שהפחיתו נאמנותו לפחות מנאמנות עכו"ם מסיח לפי תומו — אוי לאותה בושה, ואוי לדור שכך עלתה בימיו.

ו

יב) תביעה ודרישה

א] למה אין מוכרים חתיכות בשר גדולות, למה אין מוכרים דופן שלם ומענדער לייץ שלם וכו' בגלוי ובחירות.

ב] למה אין מניחים את המשגיח שהקימו על ג' חנויות לתוך שאר חנויות.

ג] מה הסודיות עם השחיטה למה אין הכניסה מופקרת לכל, ועכ"פ לת"ח בכל עת שירצו בלא הזמנה, אלא מוכח שמפחדים ומסתירים וזה ראוי על אמתיות הערעורים.

יג) אמרו רבותינו ז"ל (תוס' כתובות ק"ד ע"א בשם מדרש [תנא דבי אלי]) עד שאתה מתפלל שיכנסו כך דברי תורה הוי מתפלל שלא יכנסו כך אכילה ושתי' יתירה ומכש"כ ספיקות של איסור שיש לדאוג עליהם, ובימינו נתהפך אצל הרבה על דאגה אחרת, שדואגים מי יאכילנו בשר, וסומכים בלי בירור, והשי"ת ירחם.

*

יד) באסיפת בראשית דברו לקבוע מנהג אחד לכל המקולין וכן פרסמו אז בהכתב עת ומאז נשכח ונשתק הכל, והענין אומר דרשוני, והפשט

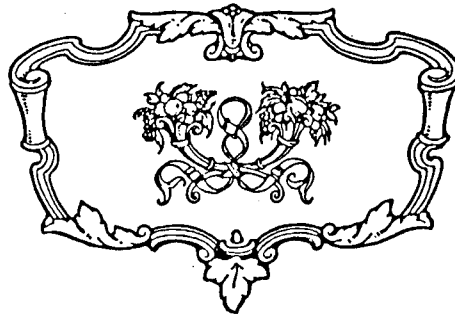

הוא שהעיקר הי' לפעול שהעולם יתחיל לאכול ומכיון שהשיגו זאת ברוב, שוב אין נפ"מ בתיקוני מנהגים.

*

טו) לפני המלוה מלכה דקאשוי תשמ"ג נתנו מנהלי קאשוי את הודעת המלוה מלכה לתוך ה"איד" (נח תשמ"ג), ולפי השמועה הי' קצף גדול ונצטוו לפטור את האברך העורך הכתב עת ממשמרתו והי' מוכרח להתחנן על נפשו ובקושי נתקבל הפיוס.

אמנם כשנתנו סלאנים וסערעד — ויזניץ ב"ב (הידועים בציונותם) את מודעותיהם לתוך ה"איד" ונתתארו באופן יפה, לא הרגישו אותן בעלי הקצף בזה שום פגימה והכל כסדרן, וכהנה יש הדבה ענינים.

פרק ט"ז תשובות על שאלות העולם

ענף א

א

יש שואלים —

- (א) למה מפזרים דברי ריב בין העולם, ומחלוקת הוא איסור וחורבן.
- (ב) לא יצא מזה שום תיקון כי בין כך לא יתקנו מכח כתב זה כלום, והתוצאה תהי' רק לקלקל ולהחריב את מעט הקיים, ולו יהא שאינו טוב מ"מ ע"י דרך זה יהי' עוד יותר רע כי גם זה המעט יחרב.
- ואפילו לענין החלב רק חורבן יש כי הרבה ילכו לקנות בשר או-יו שהוא נכילה וטריפה כאמרם אם גם כאן אינו טוב מאי נפ"מ.
- ואם לתקן רוצים צריך לפנות לאותם שהענינים מסורים בידם בשתיקה ובכבוד ואז יתקנו משא"כ כך רק מקלקלים.
- (ג) למי מדברים הלא המון הצבור אטומה אונם ואין הדברים נשמעים אליהם והדברים מגיעים רק לאיזה יחידים.
- (ד) יש טענה גדולה לשתוק על הצבור שלנו ועל אנשי הצבור שלו ומנהיגיו כי זה כלליות עורף יהדות העולם.
- (ה) וטענה בדומה לזה, שצריך לשתוק בענין החלב מפני שזה הקול מבזה ומשפיל את שארית הפליטה העומדים נגד הציונות, כי הבריונים החפשיים וה"פרומע" מבזים אותנו בכתבי עת שלהם, לכן צריך להכחיש את כל הענין שיש חלב ובזה נשאר מכובדים, אבל אם צועקים שיש חלב משתתפים עם אותם בריונים ויחד אתם מבזים ושוברים את הצבור שלנו.
- (ו) אומרים, מה שאתם אומרים שאתם פועלים בשביל יהדות ושיש לכם טענות עפ"י תורה, הנה אתם בזה מחריכים את שארית הפליטה ואת הנהגתו, לכן אתם כעדת קרח, שגם הם היו אנשים גדולים וזקני הדור, וגם הם אמרו לפעול בשביל יהדות, וגם הם הי' להם פשעטלעך עפ"י יהדות, ואעפ"כ ראו מה עלתה להם מפני שעמדו נגד ההנהגה.

(ז) אומרים, אפילו לו יהא שכוונתכם רצוי' אין מעשיכם רצויים מכח טענות הנזכרים לעיל — ואפילו לו יהא שיש חלב באמת, מ"מ לא זו הדרך כי יצא השכר שאתם אומרים לתקן בההפסד שאתם מקלקלים כפל כפלים מצדדים אחרים.

(ח) למה אין רוצים המעוררים להראות הבשר — כמו שנתפרסם בשני דרשות — (על שאלה אחרונה כבר הובא תשובה לעיל ונכפיל לקמן בקיצור בס"ד).

ב

תשובות

(ט) טרם ניגש להשיב, יש להקדים ענין יסודי, שאם נבין אותו, מתוכו יאירו התשובות על השאלות הנ"ל, וגם על כמה שאלות כיוצא בהם, והוא גם יסוד להפתגם "שונאים" ויסוד להילוך מחשבת השואלים (המתבונן כמה שכתבנו עד כאן יכול למצא לעצמו תירוצים על כל הנ"ל) וזה החלי בס"ד.

(י) אנו עבדים לא-ל אחד ותורה אחת נתן לנו השי"ת, ה' הוא מלכינו ולו אנו עבדים, אין לנו מרות אחרת וכמאה"כ עבדי הם ולא עבדים לעבדים, ואין לנו שום אינטערעס אחר — וענין זה נוקב ויורד עד התהום ועולה עד רום רקיע.

(יא) כהיום הנוסח שכולם נמצאים במפלגות, כמעט שאין נמצאים משוחררים בלי מפלגה ומסגרת, ולכל מפלגה יש מנהיג, וענין זה נוהג מן הקצה עד הקצה, מקצה הרע עד קצה הטוב, ולמקום שרוח המפלגה נושבת לשם פני הכל מועדות, כולם מבינים כך, כולם מדברים כך, כולם מתעוררים כך.

(יב) הרבה מגרעות וחרבונות ביסודי האמונה והתורה ודרכי היהדות יש בענין המפלגה (וזאת אנו אומרים אחר שכבר לקחנו בחשבון שיש צד טוב בענין המפלגה) ואין כאן המקום לבאר בארוכה (ואי"ה בל"נ עוד חזון למועד) וא' מן החרבונות הגדולים הוא, שהפאליטיקאנטן ועכ"פ בעלי בתים (או יושבי ראש עם דעת בעלי בתים) מנהיגים — וגם שהענינים נמדדים לא במשקל תורה אלא לפי האינטערעסן והפאליטיקע.

יג) ליהודים אין מפלגה, ואין רוח נושכ, ואין דעת הקהל, ולא שום מרות אבל יש השי"ת ויש תורה, ותו לא מירי — עבדי הם ולא עבדים לעבדים יהי' מי שיהי'.

יד) זאת מה שאנו מחוייבים להיות נשמע לגדולים, וכזה תלוי כל התורה כולה, הוא רק מפני שהשי"ת מצוה כך בתורתו, והנפקא מינה בין שני המחשבות אם בטלים לגדולים מחמת ציווי השי"ת או שבטלים לגדולים מפני טעם אחר המרחק ביניהם בלי שיעור, ובעומק הענין הם שני הפיכים, זה עבודת השי"ת, וזה מרות אחרת בחי' ע"ז.

מעולם לא הי' צורך לכאר ענין זה כי הגדולים היו אמתיים והדביקות כם הי' מביא רק טוב ומתוך שלא לשמה בא לשמה וכמבואר בשו"ע או"ח רל"א מג"א סק"ב, (אמנם מדויק שם הלשון לישב בסוד ישרים דהיינו שאינם מסלפים האמת ויסודות היהדות).

אבל היום שענין זה הוא מעיקר תקלת הדור שמסלפין את ענין הדביקות והאמונה בחכמים ועי"ז עוקרין האמונה, מוכרח לכאר שזה השלא לשמה יש בה מגרעת משני טעמים.

א[כיון שעשו מן השלא לשמה שיטה ודרך, שכך הוא הראוי, א"כ הוא תורה חדשה ורשות חדש מבלעדי השי"ת שבטלים לענין זולת השי"ת, כן שלעולם לא יבואו להלשמה כי השלא לשמה הוא הטוב לכתחלה אצלם, ונמצא שהחסיד עובר במחשבתו את הרבי והרבי הוא נעבד כמו אשירה ר"ל — זה הוא במחשבה — ובהתגלות המעשים הוא, דהבטל לגדולים מחמת ציווי השי"ת הוא בטל רק במקום שהשי"ת מצוה, וכאופן שהוא מצוה, אבל אם הוא נגד ציווי השי"ת, אז מרות השי"ת עליו ולא יסיר מן התורה ימין ושמאל, אבל הבטל לגדולים מטעם אחר ויש במחשבתו מרות אחרת מבלעדי השי"ת יוצא מזה גם למעשה שהולך אחריו גם נגד השי"ת — והיום נתגלה ענין זה בכל מוראו.

טו) ויש שמתפארים בענין זה שכך חינוך ולימד מרן רבינו זי"ע, להרחיק דרך פסול זה אמנם אומרים זאת רק לצעוק על כתות אחרות, ובאמת הם עצמם מחשבתם על דרך הפסול (וב"העדה" בערך אב תשמ"א הביאו מעשה שמרן זצ"ל מסאטמער שאל לבחור אחד שאם הוא יצוה לו לילך לבחירות מה יעשה ולא ענה כלום אמר מרן זי"ע אז אתה צריך לומר הרבי סר מן הדרך ותורה נשאר תורה ע"כ המעשה, ושיטה זו

הנהיג רבינו ז"ל כל הימים וידוע שמסתובבת מעשה בענין סכין וחזיר שהלה יאמרו שהחזיר הוא קרבן והסכין מאכלת של יצחק, והלה שהוא בעל עבירה).

טז) והנה אצל המפלגות הדעים, העיקרים והיסודות הם היפך השי"ת ותורתו, אבל אפילו אצל הטובים שהיסודות והעיקרים באופן כללי וברובם טובים, הנה עצם ענין מפלגה הוא הירוס כללי לשונאי ישראל (וקשה לפרש הפדטים כאן) וא' מן התגלות המכשולים הגדולים הוא, שהיסוד הנ"ל הרוס, שבמקרה שהמפלגה מתנגדת לאמת, מתנגדת לתורה, מרות המפלגה עליהם ולא מרות השי"ת, כיון שאם הולכים עם המפלגה יש להם מנוחה וכבוד ונקראים אפילו קנאים, וכשהולכים עם השי"ת, עם האמת, עם התורה, נעשים מבוזים ונרדפים וסובלים כמה מיני פורעניות והפסידים.

יז) ולכן יש קנאים העוסקים בעניני קנאות שאינם בוערים לפי שעה, ענינים שכולם מסכימים ואין המפלגה מתנגדת על זה כדי להחזיק בזה בקנאותם, אם שלא לשמה, שעדיין יאמרו עליהם שהם קנאים, אם לשמה, כי עדיין נקודת האמת פועם בקרבם, ומכיון שאין דוצים או שאין יכולים להוציאו באופן המתנגד להפארטיי הם מוציאים זאת באופן שיהיו תואמים עדיין לתוך מסגרת הפארטיי, ובוה מדגישים בעצמם כי עדיין קנאים הם, (ועל זה הזהירה תורה לא תונו איש את עמיתו, ע' מתחלף בא' כאילו נכתב אמיתו שלא יונה את האמת שלו — מאמר הצדיקים).

ג

יח) והנה יש יודעים שענין ה"פארטיי" הוא אסון וסטי' מן האמת, ומבזים זאת בקרב לבם, אך כיון שזאת נעשה "אצלינו" וזהו ה"אנחנו", אומרים שצריך בכל אופן, יהי' איך שיהי' אפילו עם המכשולים ואפילו אם בהכרח באים להיפך תורה ובהכרח צריך להחניף ולומר לרשע צדיק אתה, ולהסכים או לשתוק עכ"פ, והטעם כי המפלגה הוא היהדות כי בה תלויים העיקרים כגון החינוך והדעות נגד ציונות, וגם המלחמה נגד ציונות וכמו כן שאר ענינים יסודיים, ואם לא המפלגה יהי' עולם של הפקר, והרכה חלשים יש שרק המפלגה מחזיקם ולכן זאת היא היהדות.

יט) ואחרים היודעים ג"כ כנ"ל, בוחרים לכתחלה בענין המפלגה (לא

רק בדיעבד כהראשונים) כי לדעתם זה מחזק היהדות בזמנינו ולא כדורות הראשונים דורות האחרונים, והיום זה צריך.

(כ) ויש אחרים שלכתחלה אין אצלם שום חסרון במפלגה אלא אדרבה "הם חיינו" אומרים לה, והם עבדי המפלגה בלא שום נפ"מ מה יש במפלגה, רק שהוא שייך למפלגה זו מטעם שנולד בה או מאיזה טעם שהוא, וכל מה שהמפלגה אומר וחושב, גם הוא כך.

(כא) ויש בעלי אינטערעסן המשועבדים מחמת כמה טעמים, פרנסה, כבוד, חינוך, תפיסת מקום, וכ"ו וזה הוא היוצר את מחשבותם ואופני קשריהם אל המפלגה (יש מודים בו ויש שאינם מודים, ויצרו לעצמם שיטה והילוך דהיינו שיש להם שיטה כזו, כי לא נאה להם להיות נגרר בלא איזה הילוך מחשבה, אמנם השיטה שלהם מקבל פנים חדשות לפי השתנות המפלגה).

(כב) ויש תמימים שאין מבינים ואין חושכים כלום מטעם טרדתם וחוסר כשרונם להבחין, ויש מחמת רגילות שכך הורגלו כי זה הטוב לכן ממשיכים להלאה בתמימותם ולא איכפת להם ואין רוצים לדעת טוב או רע.

(כג) הצד השווה שבכולם שהם חיים בתוך ה"פארטיי" וזהו היהדות, וחרבנה הוא חרבן היהדות, (לא כן אצל אותם שאין יודעים משום ענין ושום מרות אלא השי"ת ותורתו בלבד), והנה לשעבר כשהיו מתאוננים מי יודע אם לא יהי' אצלינו מפלגה גרידה כשאר המפלגות היו הרכה מתנחמים שזה אי אפשר כי שאר המפלגות לכתחילה בנויים על דרך זה אבל מרן זי"ע ידוע שהי' לוחם נגד ע"ז של מפלגה כל השנים ומונח עדיין בכל רמ"ח איברים, אבל כעת הגענו בעוה"ר כבר לזה בזמן קצר שאפילו ה"שיינע יודען" החשובים והקנאים דאתמול, מבינים היום ש"הפארטיי" הוא היהדות, ובפירוש כלי בושה מתרצים לעצמם ולאחרים כך על כל מיני פסלנות והיפך תורה ונטיות רעות, במקום שזה בקרוב הי' כ"ז פסול אצלם ומקטרגים נגד שאר מפלגות בעוניים אלה.

(כד) והנה קצר כאן המקום לבאר הטעות והסילוף שבדעת כל הכתות הנ"ל בארוכה (אך קצת מה שנוגע יובא להלן בס"ד) וכוונתנו כאן לבאר רק שעומק הרגש ה"אנחנו" המושרש בלב האנשים, הוא הפרשת דרכים בין השאלות להתשובות.

דשורש השאלות הוא מכח שנקבע בלכם וכידיעתם שה"פארטיי"
ה"אנחנו" הוא היהדות ובלעדה יפול היהדות ח"ו.

ושורש התשובות בנוי על היסוד שאין בעולם רק השי"ת ותורתו ותו
לא מידי והפארטיי היא המחרבת היהדות ויצא שכרה שמצלת כמה
אישים פרטיים בהפסדה שמחרבת את הכלל בכלליות ופרטיות ועוקרת
היסודות.

ד

כה) וצריך להעיר, שענין ה"פארטיי" הוא לא רק כשהצבור נושא על
עצמו שם "פארטיי" להדיא, (כגון מפלגת אגודת ישראל) אלא אותו ענין
גופא נעשה תחת שמות אחרים, דהיינו כתות אנשים הנקראים באיזה שם
שהוא, והם רוצים ברוממות ועילוי הכת ההיא, חי בלכם ענין
ה"פארטיי", וכל הענינים העולים בחיים נשפטים לפי הרוח הזה —
תועלת הכת הזאת, רוממותה ורוממות מנהיגה — דהיינו ה"אנחנו".

כו) והנה כשהאינטערעסן והכבוד של ה"פארטיי" (או של ה"אנחנו")
שופטים לעשות ולדבר שלא כעצת התורה, או גם כנגד התורה, ולפי
התורה והמציאות האמתי יהי' הפסד וכשלון ובזיון לה"פארטיי"
(לה"אנחנו") או למנהיגה, אז בעלי הפארטיי שופטים ומטים הענינים
לטובת הפארטיי נגד התורה.

כז) ואפילו הטובים שבכתות שזכרנו לעיל נמשכים כך, כי חורבן
הפארטיי או מנהיגה הוא חורבן היהדות לדירהו.

אין כוונתם לסור להדיא מן התורה, אך הבלכול הגדול הרגיל להיות
בעת תוקף הנסיון מכה אותם בסנוורים ונעשה העקוב למישור ואין נראה
לו עון, כי כך דרכו של נסיון — ומכש"כ אם מוצא איזה סמך כל דהוא
בודאי מותר.

כח) לא כן אותם שאין להם, או שאין רוצים להכיר את ה"אנחנו",
שופטים לפי התורה בישרות ואין להם החשכונוות הרבים של הכתות
הנ"ל (גם אין להם אותה ה"שיטה" של בעלי האינטערעסן שהמציאו
לעצמם "שיטה" שיש להם דרך ושיטה כזו בהליכתם עם הפארטיי כי
אין נאה להם להיות נמשך "סתם בלי שיטה" — ואלה השופטים רק לפי
התורה, אין להם "שיטה" זו).

כט) אמנם הטובים שבבעלי ה"פארטיי" יטענו, אין אנו נוטים מן התורה — אבל אין אומרים את האמת (הידוע להם) או שאין רואים אותו, (וכמו כן יכולים להכחיש שאין קהלינו "פארטיי" והאמת הוא שיש כאן "פארטיי").

וכבר הוכחנו זאת לעיל, ונוכיח בקצרה, א] יודעים הם משליטת פאליטיקאנטן נגד הדרך הישר, ב] יודעים הם שיש במציאות ענינים שלא על פי תורה ושעוקרים היסודות, ג] המעוררים טוענים להם טענות עפ"י תורה ועפ"י מציאות, ואין נזקקים להשיב עפ"י תורה באמתיות וישרות, ד] מתעלמים מן המציאות הידוע להם, ומסלפים את האמת, ועל זה בונים טענותיהם, ה] בענינים חמורים ביותר, יסודי הדת הנוגעים לאמונה, שופטים בהם בסברות כרסיות של בעלי בתים, וכן במכשול הרבים כענין החלב, די' הי' להם להכריע כזה דברי הסתה, בלא דברי תורה, ואפילו בלא גישה תורנית אמיתית, ו] ולא עוד אלא אפילו פחד ועכ"פ חשש אינם מפחדים ואינם חוששים שמא הטענות של המעוררים יש בהם אמת ושמא הדברי הסתה שנדרשו אינם נכונים, אלא לכם בריא להם כאולם, ז] ואפילו מדברי גדול וזקן הדור אין מפחדים אפילו לחשש בעלמא, והפחיתו נאמנותו מנאמנות עכו"ם מסיח לפי תומו, ח] לא נודעו גם אחר שהוכיחו להם שהנאשמים סותרים עצמם וגם מורים במקצת, ט] גם ראו גילוי מכשולים, והתנהגות של כיסוי פשע, וכל זה לא הזיז אותם, ולא נפחדו, י] ומה גם ה"פרי תמרים" שסילפו דברי תורה בזדון (ואפשר לראות זאת במעט עיון) ולא הי' להם להשיב דברי תורה אמתיים ומיושבים כדרכה של תורה וכדרך ישראל מעולם, יא] התשובה על הכל הוא הבזיונות "שונאים" וכו', הכלבולים, האגרוף והטלת פחד, — אלה הם התשובות שמשיבים, וחוזרים על דברי קנטור והסתה של ההמון דברים חסירי תורה וחסירי טעם ושכל, (גם כמה מכתבים שפרסמו, הבריח התיכון בתוך המכתבים, חשדנות על המעוררים שחותרים תחת הציבור, דהיינו דברי ההסתה שנאמרו ושההמון חוזר עליהם, מתובל בפתגמים ומאמרים יפים, ותו לא מידי — עיין מכתב הבא מענגללאנד בפרי תמרים).

ל) הן כל אלה הם ראיות שיש כאן "פארטיי" ושכבר נטו מן התורה למענה, (הראיות הם רק למי שרוצה להתבונן).

ה

(לא) ומעתה יוכן למה קוראים להמעוררים עדת קרח, כי כיון שכל היהדות הוא ה"אנחנו" וצריך להטות הענינים — עניני התורה — לפי ה"אנחנו", כי זה כל האדם, א"כ זהו המשה רבינו והחולק עליו הוא הקרח.

(לב) וזה ה"אנחנו" כיון שבזמן מן הזמנים הי' עומד ברום המעלה בענין היהדות האמתי והדעות הישרות, כבר מוכרח אצלם שכך נשאר לעולם ואי אפשר להתחלף (ומתעלמים משליטת הפאליטיקאנטן הידוע להם — שהי' נקרא בתקופה קצרה "אינשי דלא מעלי" ולא זכה השם לאריכות ימים).

(לג) והנה אותם האוחזים בתוקף בתורה ובמציאות האמתי (שהתורה דורשת שלא לסור מן האמת) אצלם כל הנוטה מזה נידון כמחריב וחולק על משה רבינו — ואפשר שיהי' במציאות דבר כזה, ציבור או מנהיג נוטים מן התורה — וכיון שיותר מתורה אין לנו, א"כ הנוטה מן התורה אינו כלום, והוא החורבן והכזיון היחידי (וזה ה"אנחנו" כיון שנטה מן התורה כבר אינו "אנחנו" כי אין מבלעדי תורה כלום).

(לד) אבל אם יש ענין מבלעדי התורה והוא ה"אנחנו" (ה"פארטיי") שמוכרח לשמור עליו למען קיום היהדות, ואע"פ שהוא נגד התורה ה"אנחנו" עומד בתקפו כי הוא היהדות, זה כודאי אי אפשר שישתנה, כי מתי ישתנה, אם כשינטו מן התורה הרי כבר נוטים, ואם כשינטו מאד, זה ה"מאד" לעולם לא יהי', כי לעולם אין פוסעים אלא פסיעה קטנה, ומתרגלים להמצב ונעשה טוב ולכתחלה, וכשפוסעים עוד פסיעה אינו מצטרף עם הפסיעה שלפניו כי את הישן כבר אין מרגישים ונשאר פסיעה זאת לעצמה דבר קטן וכן להלאה עוד פסיעה דבר קטן, ובשביל דבר קטן אסור להפוך העולם כי מחריבים היהדות, ועוד וכי כשלון כל הציבור באיסור חלב שהוא בכרת מלתא זוטרתא היא וכי הנסיעה למדינה הציונית באלפי מלווים נגד דעת מרן רבינו ז"ל, ועוד, ועוד, מלתא זוטרתא היא, אלא על כרחך אם הענין גדול מבית הכליעה מרחיבין את בית הכליעה וכולעים אותו ושותקין, וה"אנחנו" הולך להלן כסדרן, הרי שזה ה"מאד" לעולם לא יהי' א"כ ה"אנחנו" (ה"פארטיי") לדעתם הוא היהדות שאין מקבל שינוי או (כלשונם) ה"לגיון של מלך" הבלתי משתנה, שהרי אי אפשר שיחדל מלהיות הלגיון של מלך והיהדות בכל

אופן ואופן, לפי זה בודאי הוא המשה רבינו ושכנגדו הוא הקרח, ומה שכנגדו גדול, גם קרח ועדתו היו גדולים, ומה שטוענים טענות של יהדות, גם קרח היו לו טענות של יהדות כידוע — וחדלו כל המחשבות נגד ה"אנחנו" הלגיון של מלך הבלתי משתנה.

לה) השאלה היא — מה נקרא שבירה וחורבן ובזיון, ומה נקרא שלימות וכבוד — וכל אחד לדרכו — אצלינו נקרא שלימות וכבוד, כשהאמונה והתורה בשלימות, אע"פ שמפסידים וגם מתבזים בתכלית גם בעיני שותומ"צ או בעיני הנקראים "גדולים" או "צדיקים" — ושבירה וחורבן ובזיון נקרא ירידת האמונה והפרת התורה — ואצלם נקרא שלימות וכבוד, כשהתפארת והכבוד העצמי על מכונו והאינטערעסן על מכונם (אפילו אם זה בא ע"י הפרת הדרך הישר הידוע להם או שהודיעו להם) ושבירה וחורבן נקרא אצלם אם הציבור או מנהיגה מתבזה (ולא כשמכבדין ציונים ורשעים או מתחברין להם, גם לא כשמכניסים בינינו את ה"גדולים" המפיצים את הציונות בישראל) דהיינו שהתפארת והכבוד העצמי נלקה זהו החורבן.

לו) גם נקרא אצלם חורבן ובזיון מה שנמצאים ביניהם אותן שהם קוראים "שחורים", כי הם עושים דברים שכבוד ה"פארטיי" נתבזה, ולכן הם רודפים אותם (תלי"ת לא תפסו אותם בשום עבירה או דבר מגונה, העבירה היחידה שלהם, שלא השתעבדו לגמרי לה"פארטיי" ומנהיגיה, ועושים מה שחושכים שהם מחוייבים בה עפ"י תורה, ומה שטוענים עליהם שלא כן הי' דעת מרן ז"ל, הנה גם להם יד והכנה בדעת מרן ז"ל, וטוענים להיפך, והמימרות שאומרים בשם מרן ז"ל אין לסמוך עליהם כי אנשי ה"פארטיי" סילפו לפי רצונם — אבל בכל אופן, אם מפני שעוברים עבירות האלה רודפים, הרי יש לדאכונינו בעלי עבירות יותר גדולות, בלתי נרדפים) ושונאים לה"שחורים" שנאה עמוקה, מהאי טעמא גופא, עד שאפילו בתוך ה"דער איד" מחרפין ודוקרין אותם מזמן לזמן.

ו

לז) ונבאר קצת טעות הכתות הנ"ל.

יסוד גדול — כלליות עורף היהדות אינו יכול להיות מוגדר בשום אופן תחת איזה כת אנשים או איזה שם או ארגון יהי' מי שיהי', וייסדה

מי שייסדה, ואם יעשו כך עקרו האמונה והתורה.

(לח) והדוגמא אפשר לראות בהארטאדאקסי שבמשך הזמן נתקלקלה, ותיכף עוד באותו דור אמרו גדולי הדור שבמשך כמה שנים יצטרכו לעשות "טיילונג" מחדש, (עיין חידושי תורה תשי"ז בסופו וכן אמר הגה"ק מוה"ר ר' שאול בראך ז"ל עיין ס' משכנות הרועים ח"ב דף תקצ"ו), ובזמנינו נמצאים תחת שם "ארטאדאקס" כמעט גויים גמורים אך שומרים על מקצת חוקים של הארטאדאקסי דהיינו שהכימה באמצע ביהמ"ד וכדומה, וציונים מובהקים כמזרחיים ודומים להם רודפים את הרעפארם כידוע.

(לט) וכן האגודה ומועצת גדולי תורה שלה שבזמן התייסדותה היו הרכנים והציבור שלה יותר חשובים מאתנו היום, ובמשך הזמן ירדו והורידו את הכלל עד שאול, ומהם עיקר הצרה.

(מ) וכן בעלו וליובאוויטש היו הרכנים והמקושרים להם גדולים ולוחמים, לוחמים חריפים, והיום להיפך ממש.

(מא) ומי לנו גדול מבית חשמונאי שהצילו האמונה והתורה ואחר הרבה שנים היו מלכי בית חשמונאי מכשול גדול (עיין יוסיפון) וינאי המלך הרג כל חכמי ישראל (קידושין ס"ו) והגבירו הצדוקים על כל ישראל שבארץ ישראל.

(מב) לכן הסמכות היחידה היא התוה"ק בעצמה ולא יותר.

(מג) וכל זה עוד טרם ניראו ניצני קלקולים מן ה"פארטיי".

אבל אחר שכבר ניראים ניצני קלקולים פשיטא שאין להשאיר סמכות בלתי מוגבלת ביד מי שהוא, ובמיוחד בדורינו שהשקר והחנופה והאינטערעסים מושלים בקופה, והאמת קבור בארץ עד ישקיף וירא ה', אין "גאראנטי" לשום שם בעולם ולא לשום כת.

יש רק דבר אחד, השי"ת ותורתו, וצריך לבקש האמת כזה באורם של רבותינו ואבותינו זי"ע.

ז

(מד) והנה זה הדרך שהפאליטיקע והאינטערעסן ימשלו, והדברים יהיו נערכים לפיהם ואנשי התורה יחוו דעתם בהתחשבות שלא יכזו ולא

ישברו את ה"אנחנו" לכן יעלימו האמת ויבלעו ויחפרו למחצה לשליש ולרביע בטענה שאם לא כך יהי' עוד יותר גרוע, וה"אנחנו" הוא היהדות.

כל זה וכיוצא בזה הוא דרך כשלונה של האגודה וגדוליהם, אלא שיש הפרש בזמן, שאצלינו מתחילים עתה, בדרך שהם התחילו לפני ארבעים או שישים שנה, אמנם היום הולך יותר מהר, ויגיעו שונאי ישראל ח"ו אחר עשרים שנה למה שהגיעו הם.

מה) ואף כי יאמרו שאין מנהיגינו שמאליים וציוניים כמוהם — היודע את העבר יודע שהם בתחלה היו פחות ציוניים מאשר מנהיגינו היום, גם היו יותר בעלי תורה ובעלי יראה ובעלי דעת, ואעפ"כ לא הועיל להם ומכש"כ אצלינו.

מו) ואם יאמרו אשר לנו הי' מורה דרך הוא מרן רבינו ז"ל, ולא נוכל לרדת — גם להם היו מורים כאלה אבותיהם ורבותיהם גדולי וצדיקי אמת שמרן ז"ל קיבל מהם והזכירם תמיד, ואעפ"כ ירדו.

מז) ואם יאמרו אשר לנו השאיר מרן ז"ל ספרים בכתב את הדרך אשר נלך בה — זה בודאי אינו הבטחה שהרי כבר היום עושים היפך ממה שכתוב בספרי מרן ז"ל והבאנו לעיל קצת דוגמא, גם יכולים לעשות פשעטלעך בכל ענין כמו שבאמת עושין וכמו שהאגודיסטן עושין בדברי רבותיהם, וכדכתב מרן ז"ל בויאל משה סוף חלק א' בארוכה.

מח) ועוד וכי ציונות לבדה הוא מה שיש להתרחק ממנו, כל ענין שהוא נגד אמונה ותורה מוכרחים להתרחק ממנו מאותו טעם גופא שמתרחקים מציונות, כי ציונות הוא נגד אמונה ותורה, וגם בזה יפול הנפקא מינה בין שני שיטות הנ"ל דאם רק התורה לבדה יש לנו אם כן כל מה שהוא נגד התורה הוא העסק שלנו לעמוד נגדו ולהרחיקו דאין חילוק מאיזה צד חותכין מן התורה, משא"כ אם מתנגדים לציונות מפני שזהו המאניפאל והעסק של המפלגה שלנו, שאנו שייכים לרבי כזה או לכת אנשים כזה שזה הענין הוא המיוחד אותם משאר רביים או כתות, ולוחמים בעד "אידעע" ידוע שלקחו לעצמם, (ויש לאנשים תענוג ופאר שלוחמים וסובלים בעד ענין ידוע, וזה נחשב לכבוד ומתפארים בו כמו שיש להכדיל הרבה כאלה בעולם) אז באמת אין טעם להתעורר בענין אחר, ושאר ענינים (כגון חלב ושבת וכו') אינו העסק שלנו ואין אנו צריכים להתערב בו, כמו שבאמת יש אפילו מן הקנאים אומרים כך.

(מט) ואם יאמרו שהאגודה ורבניהם נתכלכלו מפני שאצלם נתחדשו הנסיונות, ולא הי' לפני עיניהם צורת הנסיונות בעבר שיוכלו ללמוד מן העבר על ההוה והעתיד לכן לא ידעו את הדרך ונפלו משא"כ אנו שכבר ראינו כמה נכשלו שלפנינו ונוכל יותר לזהר — גם זאת אינו — ראשית, הבעל דבר עילוי לחדש גם לנו צורות ואופנים מחודשים נסיונות שלא ראינו מלפנים ואין לנו קבלה מפורשת בו, אלא נצטרך לשיקול דעת עצמינו ולנסות לדמות מלתא למלתא, ולא יועיל לנו העבר, ונגשש ח"ו כעוורים, (כגון מה מועיל אם יאחזו אנשי אמעריקא באיסור שאנשי א"י לא ילכו לבחירות או להכותל וכאן באמעריקא הם עצמם יהיו נתפסים ח"ו בדעות ציוניות בכמה וכמה אופנים כמו שהוא המציאות שיש הסתות מתהלכות בינינו בכמה אופנים שכבר העירו עליהם מזמן לזמן — ובאמת בעלי ה"פארטיי" אינם רוצים להורות שהם ציונות, מהאי טעמא גופא, כי אין להם אלא החוקים היבשים, וכל נסיון המתחדש לוקח את לבם, ולא רק שאין מבינים ואין מתבוננים, אלא אדרבה הם מכשילים את כולם, ואומרים שאין זה כלום, — והכל ענין אחד והולך לשיטתו כיון שהם אנשי "פארטיי" אין עסקם אלא האינטערעסן וההתכבדות והתפארת לפי מושג בעל בתי — מלבד יחידים שהם מזידים בענין הדעות המקולקלות — ואין עסקם להתעמק אולי הוא דעה כוזבת היפך אמונה ותורה ואין מפחדים מזה, כי לא זה דוחק אותם, משא"כ מי שהתורה הוא הדבר היחידי אצלם, הם מסוגלים להבין ולהרגיש).

(נ) שנית, לכאב לבנו גם כמה שכבר הי' נסיון בעבר ג"כ אין לומדים — שהרי הא דקמן — בעינינו ראינו איך פאליטיקאנטן האגודאים ושאר פאליטיקאנטן מוליכים את ציבוריהם לתוך התהום ועדיין לא למדנו לקח — ראינו מה שכתבנים עושים עם כתבי עת להחריב העולם ויודעים אנו מי הם הכתבנים של הכתב עת "דער איד" ואעפ"כ הכל הולך במהלך שלו במנוחה, צועקים מזמן לזמן על ענין פלוני ועל ענין פלוני ושוכ הכל כרגיל, קוראים אותו אנשים נשים וטף ואין פוצה פה.

(נא) סומכים בכל ענין בסגירות עינים, והפאליטיק והפאליטיקאנטן מוליכים, והולכים בתמימות, ממש כמו טעות המון התמימים מכל מפלגי החסידים והליטאים אשר חלק מהם כתמימות וחלק בערמימיות סוגרים עיניהם, והולכים בשרירות הלב, ומריעים תרועת ה' ה"לא תסור" וה"דעת תורה" ושזהו היהדות, ואין להביט על החסדונות, אלא הכל טוב.

ח

(נב) ומעתה יובן יסוד הענין בקצרה.

יסוד השאלות הוא ששוכרין ומכזין הציבור והנהגתו — וזה מוכן לפי דרכם, שהעיקר הוא הכבוד והתפארת העצמי של הפארטיי ומנהיגה, וזהו היהדות (ואיסור חלב הוא ג"כ נחוץ אם יוכלו לתקן בלי שיופגם זה העיקר) א"כ פשוט שהמעורר שאוכלים חלב ועוברים איסור כרת רח"ל ועי"ז נתבזים, בזה מעדיפים את הטפל על העיקר ושוכרים את העיקר למען הטפל, א"כ הם באמת מחרחרי ריב, ומחריבים, ועדת קרח, ואין פועלים כלום, ולא זו הדרך.

אבל אם העיקר הוא השי"ת ותורתו ומבלעדו אין כלום, א"כ הכל להיפך (שכבוד הציבור ומנהיגה הוא ג"כ נחוץ אם יוכלו לשמור עליו בלי שיופגם העיקר הוא שמירת האמונה והתורה) א"כ מחוייבים לצעוק שיש חלב כי זהו העיקר, כי אם ח"ו יאכלו חלב, אין ציבור ואין מנהיג, ואין מלחמה נגד ציונות, ואין חינוך, ואין מוסדות, ואין כלום, ובצעקה זו אין מחריבין כלום, כי אם יש חלב ואין רוצים לתקן כבר שבור והרוס הכל עד היסוד, והכבוד שיש לנו עם החלב אינו כבוד, והיהדות שאנו פועלים עם החלב איננו יהדות, וכן הבזיון שמתבזים כדי לתקן אין נחשב לכולם, ואדרבה זה הצעקה שיש חלב הוא כבר התיקון והרפואה והתחלת הכבוד (שיבא אחר התיקון), וכי מה יכול להיות יותר רע מזה שעוברים על איסור כרת רח"ל, גם מלחמה נגד ציונות באוכלי חלב ג"כ אינו כלום, כי תודה שלימה נתן לנו השי"ת, ואין נפ"מ איפה חותכין ממנו, וזהו החורבן והבזיון היותר גדול.

ומה שהם אומרים שאין חלב, בזה אין יכולים לטעון עלינו — מחריבים ומחרחרי ריב — כי אנחנו אומרים ומוכיחים שיש חלב א"כ אין מקום לכל השאלות הנ"ל לפי דרכינו, אלא או יוכיחו באמתיות או יתקנו.

פרק ט"ז

ענף ב'

ועתה נבא להשיב בס"ד בפרטיות (וכמה ענינים כבר הובאו לעיל).

(א) איסור המחלוקת נאמר בתורה ומביאו בשע"ת לר"י ח"ג אות נ"ח, אמנם שם אות נ"ט מי שאינו מחזיק במחלוקת על המתייצבים בדרך לא טוב נענש מפשעיהם לכל חטאתם ועובר בלאו וכו' עיי"ש, וכלן כיון שנתברר לנו שיש כאן חלב א"כ המחלוקת כאן הוא חיוב, אחר שהתעקשו לומר שאין לערער שום יסוד ממילא גם התיקון לא יהי' כהוגן שהרי אין מה לתקן לדידהו, א"כ עמדו על דרך לא טוב — וכבר הקדמנו שאנו מחוייבים לכתוב כל זה.

(ב) כבר כתבנו שהם ביזו עצמם, כי הגה"צ המעורר לא הזכיר שמות אלא על הכלל כולו בסתמא, וכשם ששום א' מן הקהלות לא מרגישים עצמם מבוזים כי לא יחדו שמם כן לא הי' צריך צבורינו להרגיש עצמו מבוז, אך מעצמם העמידו עצמם שהתגר שיך להם וצעקו זאת בקול רם עד שנשמע לחוץ, והצבור סובל מפני האינטערס של א' בזה לקשר את ענין החלב דוקא לציבורינו וגם לקשרו עם ענין הציונות, וכדכתבנו לעיל.

(ג) וכי במה אנחנו בעלי מחלוקת, הלא לא אמרו רק את מה שמחוייבים עפ"י תורה, מוגבל מאד בלי בזיונות, תוכחה בדרך ארץ, הלא מכתבו של הגה"צ המעורר אינו רק הוראה ואזהרה לתלמידיו לאפרושי מאיסורא בענוה ודרך ארץ וכן במכתבו הארוך מחשיב את השני ומלמד זכות, אמנם שכנגדו שפכו מכול קנטורים ובזיונות ורדיפות והפסידים בלי שום חשבון כלפי שמים וכלפי אדם וכלפי עצמם, ולבסוף אומרים שהמעוררים הם עדת קרח ובעלי מחלוקת, (אע"פ שהחרישו המעוררים להרודפים) גם זה א' מן הזלזולים שהם מזלזלים.

(ד) כבר הקדמנו שהשתדלו זמן זמנים טובא בצנעה בפעולות גדולות וניסו לתקן עם כל מי שהי' שיך, אבל כיון שלא הועיל הי' מוכרח להודיע עכ"פ להציבור למנעם ממכשול, וכיון שהחוב להודיע לכל המון ישראל לקרובים ולרחוקים שוב אין שיך דרך "צנעה".

ומן ההודעה הזו יצא התועלת לא רק שנמנעו רבים מלאכול אלא שהוכרחו מכח זה להכנע באופן חלקי ולהתחיל בתיקונים — ומבלעדי מכתב המעורר שליט"א לא היו עושים כלום כמו שלא עשו כל הקיץ (ובעצם תוארו של קצת התיקון אין אנו רוצים לדבר, אך לעיל (פרק ו') אות י"ג) כתבנו איך קצת תוארו של השגחה ראוי' במצב מתוקן, ותואר השגחה הבאה אחר מצב מקולקל) אבל בהרבה מקולין גם זה המקצת לא נעשה, ומי יודע מה תיקנו בציבורינו אחר שצעקו שהכל טוב, והלא מוכרים סאלאמי וכנ"ל, גם הי' מוכרח שהציבור ידעו המכשול אע"פ שהציבור שוגגים כי גם שוגג צריך לעזוב החטא וגם צריך תשובה וכפרה, ועל הספיקות צריך יותר לשוב כמבואר בהלכות יוה"כ.

(ה) אנו מוכרחים להעמיד בני' בחזקת כשרות, שכל הקושיות הנ"ל נולדים רק מפני שלא נתאמת להם שבאמת יש כאן חלב.

אבל יסביר כל אחד לעצמו אילו ידע בבירור שמכשילים אותו במאכלות אסורות או מפוקפקות וכ"ש איסור חמור כחלב, אם זאת יתאמת לו שנותנים לו איסור, האם הי' רוצה שישאר המצב כך מן הטעמים של השאלות הנ"ל, וכי גם אז הי' צועק על המעוררים שהם מחריבים ובעלי מחלוקת — א"כ אותם שנתברר להם באמת סרו מהם כל הקושיות.

(ו) גם אילו הי' נתברר לאחד באמת שבאמת נכשלו בעוון חמור, ושהגה"צ המעורר מסר נפשו להצילם מזה, ועלה בידו להציל רק חלק, והשאר ביזו אותו נוראות ורדפוהו עד חרמה עבור טובתו שרצה להצילם.

אם זה הי' נתברר לו באמת שהעולם ירד כל כך בחשבונות שוא ושקר ועוות דין, נגד זקן וגדול, האם אז הי' מרשה לעצמו לשחוק או הי' צועק בקולי קולות.

א"כ יבין עכ"פ להצדיק את הצעקה של אותם שנתברר להם.

(ז) ומתוך כל זה יובן שהמעוררים אינם מחריבים אלא כוונים ומצילים, ונופלת רק השאלה האם באמת יש כאן חלב או לא, דאם יש באמת חלב, וכל הרוח סערה שמסביב הוא רק כיסוי על הפשע, אם כן נורא מאד (והמצב חרוב ונחרב מכמה צדדים שאי אפשר לפרש על הכתב) א"כ אין ראוי להתבלבל בפטפוטי דברים בעלמא אלא ראוי להתכונן היטב בכל טענות המעוררים ולדחות מעל עצמו את שוחד הטעראר וה"אנחנו"

ולהעמיד טענות מול טענות ולשפוט באמתיות, טענות מי צודקים, טענות מי מכריעים.

(ח) ולכן אנו צועקים לכם דעו שבאמת הי' חלב נפרץ מאד, ותיקון כראוי בודאי לא הי' אלא הרבה חנויות שאין להם השגחה, ובאותן שפרסמו שמתקנים לא נעשו תיקונים הבאים אחר פרצה שצריך תיקונים חזקים, אלא תיקונים הבאים אחר מצב טוב כי כן פרסמו בשעתו, גם עצם התיקונים וההשגחה צריך להיות באופן אחר חזק יותר, אפילו אילו הי' מתחלה מצב טוב.

(ט) ומה שטוענים שהדברים מגיעים רק ליחידים.

פשוט שמחוייבים לדבר לאותן יחידים ומחוייבים לדבר אל כל הציבור למצא את אותן היחידים כי היחידים אינם ידועים.

(י) אבל חל חיוב התוכחה והאזהרה גם על ההמון שאין רוצה לשמוע, מצד הדין, דאפילו גלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יקבלו כיון שלפנינו אינו גלוי מחוייבים לדבר ולצעוק, ועיין בהקדמת ויואל משה בארוכה, ואפילו אותם שאין רוצים לשמוע יבוא יום שיתחרטו ויחזרו בהם מחמת סיבות שונות — ויש כלל גדול מען דארף טיען, נישט אויפטייען, — שהרי לא נתברר מי מן הקהל רוצה ומי לא, ועוד כי בדבר מפורש בתורה לאיסור מחוייבים להוכיח אפילו בודאי לא יקבל (ש"ע הרב היוה"כ).

(יא) ולאותן המעדיפים כבוד הציבור על חשש איסור, אנו אומרים אוי לאותה כושה, על כבודכם או כבוד בשר ודם, אתם חוששים ועל כבוד הקב"ה אין אתם חוששים.

(יב) ומה שהם אומרים שכבודם הוא כבוד הקב"ה מפני שהם הלוחמים נגד המינות לכן צריך לשחוק ולהשאיר הציבור עם המכשול, זה דעה מסולפת, היפך תורה והיפך קבלת אבות, — בתורה — יש שאסור לבייש בשעת התוכחה אבל אם לא הועיל בצנעה מחוייב לבייש אפילו לרבים, ולא נמצא חילוק כזה בפוסקים, שלוחמי מלחמה ה' יהי' להם דין אחר (עיין רמב"ם ה' דעות פ"ו ה"ח ובשו"ע או"ח תר"ח ובשו"ע הרב קנ"ז ובקצשו"ע סי' כ"ט סי"ז ושם ט"ו ט"ז ובמסגרת שם, ומה שרצה א' לומר דמשמע ברמב"ם דוקא אם יועיל וכוונתו עמ"ש עד שיחזור למוטב, אין מזה רא' לפטור דאין המשמעות שהוא תנאי אלא כוונת הרמב"ם להוכיחו הרבה פעמים עד שיחזור למוטב והרי מסיים

הרמב"ם כמו שעשו הנביאים וביחזקאל ב' פסוק ד' מבואר להיפך כמ"ש אם ישמעו ואם יחדלו עיי"ש ברש"י).

והכתוב צווח, כשופר הרם קולך והגר לעמי פשעם וגו', ואפילו בלוחמי מלחמת ה' נאמר ויקצוף משה על פקודי החיל, (דוגמא מליצה).

יג) ואם נתבונן בעקבות אבותינו נמצא, שמעולם שמענו מוכיחים על פרצות, ומעולם לא שמענו שימנעו מלהגיד ברבים מה שיש להגיד, גם מרן רבינו זצוק"ל הגיד מה שרצה להגיד, ולא חששו לחשבון הנ"ל, דהרי אי אפשר למכשול הרבים להעלימו ולדבר בצנעה שהרי צריך כל הקהל לשמוע, וא"כ ישמעו החיצוניים, וזה פשוט.

יד) ולפי סברא הנ"ל אין לעורר על שום פרצה כגון שייטלעך או "דורכזיכטיגע זאקן" או למשל כשנמצאו פירווי חטים בתוך המצות וכדומה, כי כשיתוודע יהי' בזיון, ופשוט שאין האמת כן — והעיקר — שלא נמצא זאת בתורה וכנ"ל.

טו) ולפי הנ"ל כל שיוסיפו לעשות פשעים יותר גדולים יצטרך יותר לשתוק כי הפשעים הגדולים הם עוד יותר בזיון, וכשהפאליטיקאנטן פוגעים בעינים חמורים ביותר ומהפכים הדעות (כמו שהוא לעינינו) צריך עוד יותר לשתוק כי יוגדל הבזיון.

טז) האומרים לשתוק כי כבוד הצבור יותר נחוץ — התשובה להם — אין התורה נכסים שלנו שנהי' רשאים לוותר לפי רצונינו, ואין עושים מסחר, אלא אם יש חיוב עפ"י תורה לצעוק צועקים ואין עושים חשבונות בעלי בתיים.

טז) דרך זה נובע מרבני האגודה וכדכתבנו, ולא קבלנו דרך כזה משום גדול, ומרן ז"ל למד ההיפך והכפיל בכתב ובע"פ נגר בעלי החשבונות כאלה.

ח) אם מוותרים בזדון על היפך תורה הידוע לו ומתרגלים לשתוק בשביל חשבונות, בזה פוגמים ומנתקים ההרגישים הערים, והחיים, והאמתיים, ושוב גם לענין ציונות לא ירגיש כי אבד את ההרגש הזה או פגם וערער אותו במדה מרובה.

יט) מי שמוותר בזדון על היפך תורה מחמת חשבונות של מלחמה בציונות, מחר יותר גם על ציונות, כי מה לי איזה היפך תורה (כאשר ראינו זאת בעינינו).

(כ) הפאליטיקאנטן מתרברבים עם חיצוניות הצורה של ציבורינו ואין חוששין על הפסד הפנימיות והדעות שעלולים להתקלקל ע"י מאכלות אסורות ושאר פרצות, אך דואגים לכבוד החיצוני וזה קובע הכל, האינטערעסן והיופי של ה"אנחנו" קובע מה כשר ומה פסול, מה לרחק ומה לקרב, מה אמת ומה שקר, מי שונא ומי אוהב, הם דומים בזה ממש להאגודה ומנהיגיהם, שאם צריכים לכסף אז מותר ליקח מן הציונים כי כך תועלת ה"קרעמל" וכן כל עניניהם נפסק לפי הנחה זו ואין חוששין על קלוקל הדעות דהעיקר אצלם המראה החיצוני ובו מתרברבים כמו הבעלזער המתרברב עם האכריכים והמורי הוראה שלו עם הצניעות והמוסדות שלו וכן אותו אדמו"ר שהתפאר שאע"פ שלוקח כסף יש לו אכריכים טובים "איך האב מיך נישט וואס צו שעמען מיט מיינע ציוניסטלעך", ועל דרך זה הולך גם אצלינו ומכריע את ההלכה גם בענינים חמורים כחלב, ועוד, והשואלים הנ"ל לא התכוונו כמה סכנה ושיבוש דעת עומד לפנייהם.

(כא) ומה שאומרים שלא יצא מן הכתיבה שום תיקון, אנו אומרים אדרבה לא יצא מן השתיקה שום תיקון, כי זה המעט שתיקנו ג"כ הי' רק מחמת הרעש ומכתב הגה"צ שעורר את הציבור ונמנעו מלאכול, לכן צריך להסביר לכל א' וא' ועל ידי זה יבא תיקון עכ"פ ליחידים וכל א' מישראל הוא עולם מלא.

(כב) ועוד דאיתא בספר חסידים סי' ק"ד וז"ל, חשב לזכות את הרבים ולא יכול שאין שומעין לו מעלה עליו הכתוב כאילו מזכה אותם עכ"ל.

(כג) לענין שטוענים שיש לשמור שהשמאליים לא יבזו ציבורינו — אנו משיבים, מעולם לא התחשבו אתם כלל, הם לא פסקו מלבזות את כל הגדולים האמתיים ואת הציבור האמיתי כל השנים שעברו ושום אחד לא השגיח בזה להשמר, ואדרבה הגה"ק מציעשענוב זי"ע אמר שאם יום א' אין מבזים אותו סימן שצריך לעשות תשובה — לא זהו הכבוד מה שהם מכבדים, ולא זהו הבזיון מה שהם מבזים, ואין הם באים בחשבון יותר מן הכלבים הנוכחים.

(כד) ואדרבה זאת המחשבה שנכנסה בינינו לחשוב ולדבר אם הם מבזים או לא אם הם מדברים או לא, בזה עזבנו ארחות יושר ונתרחקנו מן האמת, ונעשו החיצונים לאיזה חשיבות — וזה דבר חדש במחנינו — ובושה, שגם החשובים שלא היו ראויים למחשבות כאלה תפסו מחשבה זו, ירדנו פלאים, והשם ירחם.

(כה) וכי אם אנו מכזים ע"י השמאליים יצמח איזה הפרת התורה או האמונה מזה אצלינו או אצל אחרים, אין זה אלא הבל הבלים, כבוד ריקני.

(כו) אילו היינו רוצים בדברי ריב היינו מדברים דברים וענינים אחרים ובנוסח אחר, אך אנו מוגבלים בגבולי התורה.

(כז) ולענין הטענה, אם לתקן באים צריך לפנות בשתיקה לאותם שהענינים מסורים בידם, דאם עושים בדרך רעש אדרבה לא רק שאין מתקנים אלא מקלקלים כפל כפלים.

התשובה להם — ידעו שכך עשו חרשים ארוכים לא רק אנשים חשובים, אלא הגה"צ המעורר הזקן וגדול הדור, פנה למקומות שמצא לנחוץ לפנות תיכף בראשית הענין ושום א' לא ידע כדהתפרסם במכתב שפרסמו הנאשמים וכו' מבואר זאת וכדהזכרנו בראשית דברינו, גם בניו שליט"א פנו באופן אישי למקומות מסויימים גם אנשים חשובים אחרים השתדלו מאד והכל בשתיקה (ואין אנו רוצים להזכיר שמות), ועשו השתדלות מרובה בכמה אופנים במישרין ועקיפין, ושום איש לא שמע לחוץ, עד שנוכחו לדעת בבירור שלא יהי' שום תיקון רק אדרבה נוכחו לדעת שהולכים בדרך עיקש לכסות על הפשע בזלזול ופאליטיק ולא נשאר אלא דרך זה לצאת לחוץ במכתב אל הקהל, ולעיל בהשתלשלות הענינים נתבאר.

(כח) האומרים שבצעקתינו שיש חלב וצריך לתקן אנו מכזים את ציבורינו שהאויבים יתוודעו, והם סוברים שבלא צעקתינו לא יתוודעו, והלא אותו מנקר שהם צועקים שהוא ציוני הי' כאן ובעיניו ראה שיש חלב וכן הרבה מנקרים זקנים וצעירים ראו זאת ואמרו ואומרים שיש חלב עד היום הזה ממש, א"כ גם בלא צעקתינו הם יודעים ומפרסמים שיש חלב, וכי כמה שיכחישו אותם שאין חלב, כבר לא יפרסמו הם מה שראו בעיניהם, וכי כמה שיאמרו שהם ציונים יסיר המציאות מן העולם, והם נדמים בזה לבת היענה התוחבת ראשה בחול וסוברת שכשם שהיא אינה רואה כך אחרים אין רואים אותה, — הם מזייפים דברי תורה וסומכים שלא יתוודעו, והחסים על הכבוד סוברים שאם אנו נתעלם ונשתוק ונכחיש גם אחרים ישתקו ולא יאמרו כלום, ולא יראו ולא ידעו, וזה שטות כסברת בת היענה, וכתינוק קטן המכחיש את רעתו לפי שעה ואין עושה חשבון אולי השני כבר תפס או יתפוס שהוא משקר.

ולא היא, חלב נשאר חלב, וסילוף ד"ת נשאר סילוף, והוא מודפס בכתב, ובעיון מעט תופסים אותו, ולכן אדרבה עם צעקתינו אנו מסירים החרפה והבזיון ממחנינו בחלק גדול, שלא הסכמנו להשקר והמכשול ויהי' בכוחינו להוכיח גם אחרים, דהן על שלנו לא חסנו על של אחרים לא כש"כ, אבל בשתיקתנו החילול השם והבזיון על כולנו, שאנו נכשלים באיסורים חמורים וכשמעוררים אותנו במקום שתאחזינו חרדה ונמהר לתקן ולקבל תשובה, אנו מכחישים ועוברים בזדון, ועוד מבזים המוכיח, ומסלפים ד"ת רח"ל, וכולנו נאחזים בזה ומחפים עליו ואומרים טוב הוא וזהו החרפה הגדולה לציבורינו, ושוב לא יהי' פתחון פה להם להוכיח בשום ענין, כי יאמרו להם טול קורה, קשוט עצמך וכו'.

(כט) אילו עשו אבותינו מעולם חשבונות כאלה ולשתוק על פרצות וסילופים כבר מזמן רב לא הי' לנו אמונה ולא תורה רח"ל.

(ל) ועתה עוד איזה מילים בענין הטענה של עדת קרח, ושגם קרח הי' לו פשעטלעך טובים וחזקים של יהדות, וגם הם היו גדולים.

הנה זאת אומרים כל הבעלי בתים בשטחיות שאסור לעשות מריבה (כל זמן שלא נגעו באינטערעסן שלהם) וגם כל השמאליים אומרים זאת עלינו כל השנים שעברו, וכבר הרגלנו לו וכבר יודעים אותו בעל פה, וכבר השכנו עליו.

אמנם עכשיו חוזרים על ענין זה גופא אותן בני תורה למדנים שעליהם ועל רבותם היו צועקים זאת לשעבר ומדוע לא שמעו אז אל הטענה הזו.

הלא גם על מרן רבינו זצוק"ל שפכו הבזיון הזה ובמיוחד לפני כשלשים שנה בענין הידוע בעסק הבחירות, וכן אח"כ עד שהוציא ספרו ויואל משה ואח"כ אמרו שגם קרח הי' גדול וכו' וכו' ואפילו מרן ז"ל מצא לנחוץ לבאר ענין יחיד ורבים בויואל משה ח"א מטעם זה.

(לא) ואם נלך אחר דברים אלה שכל הטענות ידחו כמה שגם קרח היו לו טענות צודקות וחזקות, אם כן נסתמו כל הטענות האמתיות, וכל דאליים גבר מי שיצליח לרכוש את השם משה רבינו יהי' השכנגדו קרח, ושוב לא יועיל שום דבר, וחדלו כל המחשבות.

אלא על כרחך אמת נשאר אמת, תורה נשאר תורה, נגד יהי' מי שיהי',

ויהי' המצב איך שיהי', ואין עושין חשבונות על התורה, אלא הכירורים והראיות והטענות עפ"י תורת אמת יתנו עדיהן ויצדקו.

(ב) הם אמרו שהמעוררים לא פעלו, ואנו אומרים שפעל הרבה, דאין ענין זה נמדד לפי ריבוי אנשים, מי ומי ההולכים, דהעיקר היותר נחוץ לעם ה' הוא, השמעת דעת תורה מפי הת"ח, להשמיע את האמת כמו שהוא, ובשעה שעולה ענין מסובך וקיום התורה מתערער ח"ו (או הדעות מבלבלים) ובא ת"ח אחד ומשמיע את הדרך האמת והישר, בזה כבר הציל את התורה והאמת, ושוב אין נפ"מ כמה אנשים הולכים עם האמת (לענין שתורת אמת נשארה בקיומה) כי תורת אמת כבר קבוע בעולם, והשי"ת יתן בלב הטועים לשוב.

(ג) וכן הי' דרך מרן רבינו ז"ל ושאר גדולי הדור שבארה"ק לצעוק יחידי אפילו כקול קורא במדבר וכן הי' דרך כל העומדים בפרץ עד משה רבינו ועד אאע"ה ועד נח שהיו עומדים יחידים והשמיעו דבר ה' אפילו אם לא רצה שום א' לשמוע כי בזה לבד כבר ניצל האמת ועבר לדורות הבאים והחוטאים והבלבולים עברו מן העולם אבל אילו היו שותקים הי' אכזר האמת לגמרי ח"ו.

וכן כתוב בהקדמת ויואל משה ועיין במכתב הגה"צ ר' מאיר סעמניצער, הובא בסו"ס מכתב התעוררות, יסודות של בית יהודי, וקונטרס הסברה (בענין הכותל).

וזהו הצלת הדור — והצלה זו עולה במעלתה על ההצלות האחרות — כי נשאר שארית לאמת, (עיין בהקדמת ספר מכתב התעוררות קצת בארוכה).

(ד) ועוד, דבאמת רוב העולם הפסיקו מתחלה לאכול, והסוחרים הרגישו זאת עד שהיו מוכנים כבר להכנע ולהכנס למשא ומתן על מנת לתקן, ורק הדרשות והמכתבים בלבלו עד שחזר הקלקול, ולולא השחתה זאת הי' יכול הענין לבא לתיקון בשלימות ועם כל הבלבול נשאר צבור גדול נמנעים מלאכול.

(ה) ולענין הטענה שהרבה הלכו לקנות בשר או-יו מחמת ששמעו הערעור של חלב באמרם אם גם זה לא טוב א"כ אין נפ"מ.

ראשית, מן הסתם זה שקר, והבקיאים אומרים שיש כמה ראיות שזה

שקר, והנאשמים הוציאו קול זה, בראותם שנחסרו להם קונים אמרו שהלכו לאו-יו, וכך מסתבר דמי שאינו מדקדק והולך לאו-יו לא נפחד גם מעדעור של חלב ובפרט שהרבה רבנים צעקו שאין חלב, למה יפחד הרי הוא אינו מן המדקדקים שהרי לבסוף הלך לאו-יו, ועוד, כי מי שטורח לבא לקנות דוקא במקולין שלנו אין לו כ"כ קלות ללכת תיכף לאו-יו אלא אם שומע שאינו טוב וחושש פוסק מלאכול, כך נותנת הסברה שכל השמועות אין בהם ממש (ונמליץ בזה מאמר הדברי חיים זי"ע, אם חסיד אומר שראה אז אפשר שמע, ואם אומר ששמע אז לא היו דברים מעולם — הובא בדרכי חיים מר' רפאל המשב"ק).

(לו) אבל לא על זה סמיכתינו דנניח שכן הי', עפ"י תורה אין לטענה זו מקום, ואין לחשוש לה, דאמרינן בבבא בתרא פ"ט ע"ב על כולן אמר רבי יוחנן בן זכאי אי לי אם אומר אי לי אם לא אומר אם אומר שמא ילמדו הרמאין ואם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמים בקיאים במעשי ידינו איבעיא להו אמרה או לא אמרה אמר רב שמואל בר רב יצחק אמרה ומהאי קרא אמרה כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם עכ"ל, והרי"ף והרא"ש, מביאים זאת, הרי שאם נצרך לומר דבר תורה ויש חשש שהמקולקלים יקלקלו אומרים הד"ת ואין חוששים להם ומכש"כ לאפרושי מאיסורא שבודאי מחוייבין לומר ואסור לחשוש להם, והרוצה לקלקל יקלקל.

ויותר מזה אמרינן במסכתא מעשר שני פ"ה מ"א ובדמאי פ"ג מ"ה דאין אנו אחראים לרמאים ועיי"ש ברמאי בתוס' יו"ט דפוסק כך בשם הרמב"ם אליבא דכו"ע, עיי"ש כל הענין, ושם הלא יש תקנה בקל שלא יבואו הרמאים לידי איסור לתקן את הדמאי ולציין את האילן בסימן לידע שהוא ערלה או נטע רבעי ואעפ"כ לא חששו להם, ועוד מכש"כ בענין האו-יו שאינו שלנו ואין אנו עושים בידינו שבודאי אין חוששין למקולקלים ואין לחלק דבב"ב ובדמאי ומע"ש מיירי רק בגנבים ורמאים ורק להם לא תיקנו אבל בשאר אנשים תיקנו, דהרמב"ם כתב במורה נבוכים (הביאו מרן ז"ל בעל הגאולה) דהרבה יטעו ומעטים יבואו להאמת, ולא חשש לטעות הרבים מפני תועלת המעטים, מכש"כ בענינינו שאין אנו נותנים שום מקום להכשל בדברינו אלא מחמת קלותו הולך ולא מחמת דברינו שאפילו לא הי' לאפרושי מאיסורא אין חוששין להם ומכש"כ שהוא לאפרושי מאיסורא שאסור לחשוש להם, וזה ברור ופשוט, ופלא על הת"ח שהזכירו זה הפתגם, עד כמה חזק כח הפראפאגאנדע.

ועתה מצאתי בספר עיקרי דינים (עיקרי הד"ט) נדפס בסוף היו"ד דפוס ווילנא אחר הלכות נדה סי' י"ט סעיף ח' ד"ה ועתה ראה ראיתי, שכתב על הדרך הנ"ל וברוך שכוונתי. וכאן מכש"כ מאותה השאלה, דשם מוכיחים לה בעצמה וכאן אומרים לאחרים והפוקרים מעצמם פוקרים דכ"ע יודו לזה ועיי"ש.

לז) ועיין עוד בתשובות מרן רבינו ז"ל כענין זה הובא במכתבי דברי יואל דף י"ז מכתב ט' שאותן שיכשלו באיסור כרת ע"י שאנחנו נדקדק כהלכה אין אחריותן עלינו והביא כך בשם החת"ס יעווי"ש.

לח) ודוגמא לזה בספר חסידים סי' שי"ז וז"ל, אדם צדיק בא וצריך לצדקה שתתן לו ואם רשע זולל וסוכא עומד גם הוא לקבל ואינו יכול לתת אלא לאחר מהם והנה הרשע אם לא תתן לו ימיר או יעשה עבירה ולא רציחה תן לצדיק ורשע ילך לגיהנם עכ"ל.

לט) ובמקור חסד ציין לט"ז יו"ד סי' של"ד סק"א על הרמ"א שם ועיי"ש בנקודת הכסף וכ"ז דלא כספר חסידים הנ"ל דמיירי אפילו ביחיד עיי"ש, אמנם לענינינו שפיר דומה לכ"ע דכאן אין עסקינו שמא ימיר דתו עיין כל זה והבן.

★ ★ ★

פרק טו"ב

ענף א'

סיום

(א) אנו כופלים מעין הפתיחה, שכל טענותינו אין הכוונה על כלל הציבור ח"ו, אלא לאותן יחידים שהדברים נוגעים אליהם, וגם לאותן אין הכוונה אלא על מנת לתקן.

(ב) אבל הציבור, חלק מהם מתכוונים על הקלקול ורואים שצריך לתקן אך חושבים שהם נטולי כח מחמת לחץ גשמי וגם לחץ מוסרי וכדהסברנו לעיל בפרק י"ג שחושבים שאם יתקוממו וידברו לדרוש תיקון ישבר היהדות, — וחלק מן הציבור בלתי מתכוונים וקראים והולכים לתומם.

(ג) אבל ידעו אלו ואלו — כי מה שמוסרים עניני היהדות ליד

פאליטיקאנטן ועוזבים מלהשגיח ולהתקומם ולעמוד בפרץ, ומכש"כ אם אין מתכוונים כלל, זה בעצמו היא הסכנה הגדולה והחורבן הגדול ביותר להיהדות, ויגיעו שונאי ישראל בסופו של דבר למה שהגיעו כל הכתות השמאליים ה"פרומע ציונים" שהם למראה עינינו, ועוד גרוע מזה הרבה רח"ל (כי הם אווזים לכל הפחות באיזה עניני יהדות שכנו עניניהם עליו, אבל אצלינו שלא הלכנו על הדרכים ההם אם נאכר את האמת ישתכח וירד הכל ח"ו וזה מובן לבן דעת).

(ד) טעות גדול הוא לחשוב שפאליטיקאנטן ו"פארטיי" יש בהם הצלת היהדות — אם הם מועילים לחזק מספר אנשים החלשים ביהדותם ועל ידי היותם בתוך מסגרת נשאים ביהדות, יצא השכר בהפסד כפל כפליים לערער ולהחריב את כלל היהדות בכל הציבור ובכל העולם הן במעשים והן בדעות.

(ה) ותלי"ת אנה ה' לידי כתב קדשו של מרן ר' חיים מבריסק זצ"ל (העתק מספר משכנות הרועים ח"א דף ער"ה) שכתב י"ח תנאים להתייסדות האגודה (ולא קיבלום ונפרד מהם) וא' מהם, וז"ל, אין הרשות להאגודה להוציא לאור עתון יומי או שבועי מפני שהדבר עושה את האגודה למפלגה ובכן אין לה כל שייכות עם עבודת חיוזק הדת המהורה, עכ"ל, (ועיי"ש עוד שני תנאים נוגעים קצת לענינינו).

(ו) הדברים מפורשים וזועקים — ונוסיף קצת הסבר בס"ד.

זמנינו הוא זמן של ותהי האמת נעדרת, חכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו, וסר מרע משתולל, הבריות אומרים עליו שוטה הוא זה, והצלת היהדות במעשים וביותר בדעות, דורש היום מלחמה, מסירות נפש, הפסידים, בזיונות, טרדות, ושיהי' מטרת החיים אך ורק השי"ת ותורתו ולא זולת.

אבל ה"פארטיי" מטרתה היא התכבדות והתגדלות והתפשטות וכן הפאליטיקאנטן רחוקים ומתרחקים כמטחוי קשת מחיי מלחמה וטרדות ובזיונות, ומטרת חייהם עזה לחיות חיי מנוחה וכבוד ותפארת (כי לסבול בעד השי"ת ותורה"ק בא רק מפני לב טהור וקבלת עומ"ש, ונשמת הפאליטיק והפארטיי נובע מהיפך זה).

לכן הם שני הפכים מנוגדים לא ישכנו יחדיו ולא יתאחדו באדם אחד, כי רצונות הלב ומטרת החיים הם הפוכים זה מזה ומנוגדים זה לזה, ולכן הפאליטיקאנטן והפארטיי הם הסכנה הגדולה להצלת היהדות.

(ז) ונאמר משל — השה פחד מן החיות הטורפות וחפש עצות ודרכים להנצל, ראה אותו הזאב מרחוק והראה לו פנים שוחקות ואמר לו בא אלי, ואני אשמור היטב שלא יקחו אותך שאר החיות, אמר השה בלבו, זה הזאב חזק הוא ויצילני משאר החיות, והלך לחסות בצלו, אמרו להשה, זה הזאב שאתה סוכר שיצילך, הוא הוא אותו שממנו אתה צריך להנצל, והוא הוא זה שבשכילו אתה צריך לחפש עצות איך להנצל, כי לא שה חי הוא צריך אלא בשר, לא על חיותך ישמור אלא על בשרך, כדי שיוכל להתפאר על שאר החיות שיש לו הרבה בשר, אכן יצילך משאר החיות והוא בעצמו יטרוף אותך ויהרוג את חיותך כדי שיהי' לו בשרך.

והנמשל — אכן ה"פארטיי" צריכה לכם ושוחקת לכם, אבל לא יהדות ואמת צריכה, אלא כבוד ופאר ואינטערעסן, וענין ה"פארטיי" היא היא שהחריבה את היהדות בכל החוגים, ומחרבת אצלינו, והיא היא אותה שממנה אנו צריכים להנצל, ונגדה צריך לחפש העצות, אכן צריכה ה"פארטיי" לצבור, אבל לא ליהדות הצבור והאמת שלו אלא להכבוד והפאר הכא על ידי צבור גדול (גם את היהדות והאמת היא צריכה למטרתה להשיג על ידיהם את הכבוד והפאר אם תוכל באיזה אופן לפעמים להתפאר אתם) לא על היהדות והאמת תשמור אלא על הכבוד, והיא הורסת ומזנחת את היהדות והאמת כדי להשיג או לשמור על הכבוד והאינטערעסן.

(ח) פקחו נא עיניכם וראו הירידה.

הירידה אינה מוכרחה להיות כמעשה דוקא (כמו שרוצים להתנחם ולומר שהמעשים בכללם ולפי ערך הדור טובים — ובאמת זה גופא תנחומי שוא, כי אין מרגישים ורואים או אין רוצים לראות ולהרגיש ירידת המעשים) אלא עיקר הירידה תלוי בהקרירות, ובהתקרבות לצד הרע, ובלא איכפת, ובאכדון ההרגישים האמתיים הראויים להיות בפשטות, ומכח זה מתרצים כל מין קלקלה, ופסיעה אחר פסיעה מתרגלים להיפך תורה להיפך אמונה להיפך יהדות, זהו עיקר הירידה.

(ט) אמנם גם בענין המעשה, ראו שהגיעו מים עד נפש, ואפילו ענין חמור כחלב, איסור כרת שגדול וזקן הדור מעורר עליו, גם זה נוסע על גלגלי הפאליטיק בלי פחד שמא נכשלים, ומכריעים בו לפי צורך הפאליטיק והאינטערעסן רח"ל.

(י) ראו גודל הכאב והחורבן, — כי במקום שהאחרים על הדבר יתלשו שער ראשם ויעלו עפר על קדקדם ויפלו כחלשות על מכשול הרבים, — עבירות בלי מספר — שנתגלה לפניהם וראו כמו עיניהם, שהמכשול הזה נמצא תחת ידם ועל אחריהם, ויעשו אסיפות ויצעקו, — כנ"י עשו תשובה, — וימהרו לתקן תיכף ומיד — תחת זה התחילו במסע של חיפוי על הפשע לכסותו מעיני האנשים ולהכחיש בפניהם את האמת הידוע להם, ואמרו יש זמן ולא נורא, ויאמרו, את הכל בין כך לא נפעול, ננסה לפעול מקצת ר"ל, כאילו הדיבור הי' בציבור מקולקלים ח"ו ומאתם המניעה, והכל כדי שלא לשבור האינטערעסן ולא להתכזות.

(יא) אבל מה יענו להידוע תעלומות שממנו אי אפשר לכסות, ולו אי אפשר להכחיש, שיצטרכו לעמוד לפניו ולתת דין וחשבון על כל מה שנעשה תחת אחריהם ועל ידי שתיקתם וחשכוניהם — שם יקבלו חשבון כל העבירות ההם לפרטיהם שבעוה"ז, איך יצילו שם את המעמד והמציאות שלהם מסביב.

(יב) אנו עומדים היום כמצב לוותר על האמונה (קמעא קמעא "ביסלעכווייז") ועל קיום התורה בפשטות שהפאליטיקאנטן עושים בזה כבשלהם למען האינטערעסן ומצעידים את הציבור צעד אחר צעד לתוך התהום רח"ל, ואנו תלויים לחסדי הפאליטיקאנטן כמה ישאירו לנו מן האמונה ומן התורה, אבל בודאי מה שהוא נגד האינטערעסן לא ישאירו, ומה שלא עשו עדיין היום יעשו למחר (מי פלל שבעניני כשרות ומאכלות אסורות החמורים תמשול הפאליטיקע ולא התורה, וכי אם תמשול הפאליטיקע כטהרת המשפחה — כגון להעמיד מורה הוראה שאינו ראוי — שתוכל ה"פארטיי" לעשות זאת למחר מחמת האינטערעסן, וכי זה חמור ממה שכבר עושין היום).

(יג) גם מהלכת בינינו דעה כוזבת — שאחר שכבר נוכחים לדעת שבאמת יש מכשולות ניגשים להענין בוותרנות על חלקי תורה כאמדם "לכל הפחות פוילן אזויפיל בעסער ווי גארנישט" וחושבים עצמם בזה למעמידי היהדות, עד כדי שחושבין על אותן שאין רוצים בדרך זה למהרסי היהדות, שמפני שלא רצו לוותר לא פעלו כלום.

(יד) ובאמת דרך זה הוא שהרס את היהדות והוא ראש פרעות אויב וכדמעיד מרן רבינו זצ"ל בתשובתו יו"ד סי' ל"ה וז"ל (סוף אות ד') ואנחנו ראינו בעוה"ר במדינה זו שכרובא דרובא מהמקומות ממש באו

לידי שכחת התוה"ק לגמרי ר"ל, והמשכיל על דבר ימצא כי עיקר סיבת הדברים היה מה שהתחילו להקל בכמה דברים בטענה זו להציל את השאר שלא יפרוצו יותר, וכן המה כל הפרצות שבדורינו מתחילים בטענה זו שמקילים באיזה דברים לש"ש כדי להציל את השאר, אבל לגמרי נהפוך הוא שע"י שהתחילו בפשרות וויתורים להקל לאט לאט עבירה גוררת עבירה עד שנפרץ במילואו לגמרי ר"ל, אבל אילו היו עומדים על המשמר שלא לעשות פשרות בקיום התוה"ק, בלי ספק היו חלק גדול מישראל חזקים בתורה ובמצוות בכל מקומות מושבותיהם, וזה ברור לכל הרוצה לידע האמת לאמיתו, עכ"ל.

טו) ובתשובה אחרת כותב (מכתבי דברי יואל מכתב ט') וז"ל ומה שאומרים איזה אנשים שאם ידקדקו כל כך לעשות הכל כהלכה ימנעו איזה נשים מלבוא, הנה זהו דרך כל מהרסי הדת שמתחילין כן לעשות פשרות לש"ש כדי להמשיך גם קלי הדעת לקיום התורה, אבל האמת הוא שע"י פשרות וקולות כאילו יורדין מטה מטה לגמרי עד שלבסוף תפוג תורה ח"ו, וכך דרכו של היצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שיאמר לו לך עבוד ע"ז, ואין זה דרכיכם ודרך כל יראי ה', כי אך זה האחריות מוטל עלינו לעמוד על המשמר לעשות הכל כתורה וכהלכה על צד היותר טוב, ואותן הנמנעות מלבא בטענות כאלה בלאו הכי אין להם נאמנות על מה שעושים בביתם ואין אחריותן עלינו עכ"ל.

טז) גם יש כאב גדול וחילול ה' וחילול כבוד לוחמי מלחמת ה' במה שמנהגים הענינים בפאליטיקע ופראפאגאנדע שלא כתורה, כי השמאליים המטים עקלקלותם מרחיבים פיהם ללעוג ומורים באצבע לאמר ראו שהכל פראפאגאנדע ופארטיי ופאליטיק ובלאף כי הם מבינים על זה כי אין העולם טפשים — ואע"פ שבין כך הם נוטין לשמאל ובין כך מחרפים ורק מחפשים במה לחרף וגם אין נפ"מ בחירופם כלום כי נחשבים רק ככלבים נובחים, אבל ענין הקנאות וההתנגדות לציונות בעצם עצמו נעשה מבזה וריקני, וכל ישר הולך נפשו בחלה מלהזדקק לו ומלהצדיק אותו, כי מלבד שמאליים להדיא יש גם תמימים עומדים מן הצד וכשרואים ענין ישר לשם שמים מצדיקים אותו עכ"פ בלבם, משא"כ אם רואים פאליטיק ריק הם מבינים על זה וגעלה נפשם בו ואומרים מה בין אלו לשאר פארטייען לחנם אומרים קנאות, גם הם רק הפאליטיק הפארטיי והפראפאגאנדע מוליכם והוא מגמתם, ועי"ז מתרחקים מן האמת וש"ש מתחלל, וכדוגמת שאמר ביומא פ"ו ראו

פלוני שלמד תורה כמה מכוערים דרכיו יעוי"ש שהוא חילול ה'.

ובזה מחריבים את מערכות המלחמה נגד ה"פרומע ציונים" וכן בראותם הנטיות לציונות מעורב בקנאות הם ממלאים פיהם שחוק, והפאליטיקאנטן שלנו נותנים להם סחורה ללעוג, ואנחנו סובלים בשבילם, (ואין זה דומה למה שכתבנו לעיל שאין להתחשב כלל עם השמאלים דשם המדובר שאנחנו נעשה את הטוב כגון להודות על המכשול ולתקנו או להזהיר על המכשול כמו שמחוייבים מן התורה או להחזיק בדעות ישרות, ככהאי גוונא אין נפ"מ ליצנותם ועל זה נאמר ולא יתבייש מן המלעיגים, אלא נעשה את מה שמחוייבין, [ובפ' פנחס הטיל הקב"ה שמו על משפחות ישראל י' מכאן וה' מכאן להעיד עליהם מפני לעג הגויים, והקשו אם הקב"ה כתב בתורה רמז שרק רבותינו דרשו והבינו אותו אבל מפורש אינו, ואפילו אם הי' מפורש וכי בזה יחדלו הגויים מללעוג, אלא התי' שללעג הגויים אין חוששין כלל ולנו לעצמינו צריך העדות] אבל אם ח"ו אנחנו עושים שלא כהוגן כגון לעסוק במרמה ופאליטיק וכו' בזה בודאי צריך לחוש ללעג, וכדאיתא ביומא פ"ו על הלומד תורה ואין מעשיו מתוקנים מה הבריות אומרות עליו וכו').

טוב) ויש לדעת עוד (הן לענין פרט החלב הן לשאר ענינים) שעון הנעשה בהסכמת הנהגה שהסכימו עליה, אפילו עבירה קטנה היא יותר חמורה לאין שיעור משאם אותם אנשים עצמם כולם עוברים עבירה חמורה ממנה כל אחד לעצמו, (כלי הסכמתם עליה) כי ההסכמה על עבירה מהנהגת העם מחמיר את הענין לאין שיעור, כך מבואר בעקידה פ' וירא (שער כ') בענין סדום יעוי"ש.

ח') עוד יש לדעת שעד היום הי' ענין החלב להציבור שגגה או אונס, מעתה נשתנה הענין כי גדול דוקן הדור עורר עליו.

יט) וראוי לכפול את המבואר בשער הקונטרס, אשר בזמן שמלאה הארץ חנף, והחליפו את האמת של תורה על אינטערעסן ו"פארטיי", והחליפו את עול מלכות שמים על עול מלכות בשר ודם, ותמורת יראת העונש המסור לכל איש פשוט מישראל מתייראים מאנשי זרוע ובעלי לשון, ומעמידים את התורה לפי הקו שנטו הפאליטיקאנטן וכיון שזה נכנס כבר מן המפלגות שמחוץ (הלקויים בזה מקדמת דנא) אין תקוה שישאר אמונה ותורת אמת אלא שהנשארים המבינים זאת יאזרו כגבר חלציהם להתריע ולצעוק על כל ענין מקולקל, ומוכרח שישארו כוחות

במחנינו שישמרו ויזהירו על מכשולות, כוחות משוחררים מן העול והפחד הזה, וכן הכלתי מתכוונים מחוייבים להתכונן וליקח את הענינים ללבם שלא ישארו כחפץ מוזנח ומופקר שהפאליטיקאנטן ישתמשו בהם כרצונם.

(כ) והשחרור הזה פירושו שימסרו נפשם בפשטות לקבל כל מיני נגישות ורדיפות ובזיונות וצער (שיבא להם מחמת צעקתם) מבית ומחוץ, מבתי החינוך ומביהמ"ד, מן הראשים ומן הפשוטים, בעניני שידוכין, וחינוך, ומשפחה, וכו' וכו'.

(כא) ואע"פ שאנשים פשוטים אנחנו, מחוייבים אנו במסירות נפש זה, כי מצב כזה שעת השמר הוא, שגזרו הפאליטיקאנטן, התכונן ותבין שכהיום כמעט לא נשאר פנה משוחררת בעולם אצל שארית עם הקודש הפורשים מציונות (כי הנתפסים לציונות קם להו בדרכה מיני' וכבר נשקעו בתהום עד ירחם ה' ואין לחשוב שעל ידם נשאר יהדות אמתי בעולם, ואין לחשוב אלא את הפורשים מציונות באופן כללי, ואצלם לא נשאר כמעט פנה בעולם שלא יהי' יד הפאליטיקאנטן חזקה עליהם להשפיע עליהם ולהטותם ככל אשר יחפצו) אם כן כל האמונה והתורה מתמוטטת ח"ו אם לא יתחזקו היחידים השרידים לעמוד בפרץ ולהכריז האמת.

(כב) וא' מן העיקרים בזה הוא לומר את מה שיש לומר בגילוי ופרסום שם האומר, בלי שום הסתרה, ויהי' מה שיהי', ואפילו קולו של אדם פשוט בגילוי פניו ושמו חשוב ונחוץ מאד ואין כאן מקום לעניות — ופרסום שם האומר, והגילוי הגמור, הוא שקול כחוצותו נגד כל ההסבירים כולם, כי כאן הוא נעוץ א' משרשים העיקריים של הצרה, והוא כולל הרכה, ונותן את השליטה הגמורה להפאליטיקאנטן, והוא שבחורים בחיים של מנוחה ותפיסת מקום בין חבורה, ומפחדים אימת מות מחיי צער וטרדה, וחושבים מה לי ולצרה הזאת (וואס טויג מיר זיך איינצורייסן מיט זיי, בעסער צו שווייגן) וכזה הוא מוסר עצמו בידם כחומר ביד היוצר, וגם את יהדות צאצאיו ועתידו ויהדות כל הציבור ועתידם הוא מוסר בידם בבקשת המנוחה שלו, לכן בזה מונח עיקר הרפואה למסור נפשו בגילוי גמור.

(כג) אבל אם זאת לא יעשו אלא יחיו כעין האנוסים שבשפאניע, בפנים כפולים, מחוץ יראו פנים כמו השלטון והרוח השורר, אע"פ

שיודעים שהוא היפך תורה, והיפך האמת, ורק בחדרים או בין איש לרעהו יתרעמו, ובסתר יקיימו התורה, או אבדה התקוה לשונאי ישראל ח"ו.

כד) ולהאנוסים בעלי החשבונות אנו אומרים (מלבד שהחשבון הזה גופא אסור לנו, כי אין התורה נכסי עצמינו, (נכסים שלנו) שנהי' רשאים לוותר, כמבואר קצת לעיל, ובפרק י"ג) הנה חשבון נקרא שמוותר על הדבר הקל כדי להרוויח את החמור, או מוותר על החמור כדי להרוויח את החמור שבחמורות אכל לוותר על החמור שבחמורות ולהשאר אח"כ בלא כלום אין זה נקרא חשבון אלא התאבדות, הן הפאליטיקאנטן עושים כבשלהם בענין חמור כחלב ובענינים הנוגעים לשרשי האמונה כציונות שמשרישים בין הציבור את המונחים והדעות שהם רוצים ע"י הכתב עת (ועוד אופנים) ומקררים וצועדים עם הציבור צעד אחר צעד כרצונם (בין השיטין וגם במפורש).

כה) לכן אנו צועקים, אחינו בני' התעוררו נא, אל תמתינו עד שלא תועיל החרטה ח"ו, — הכלתי מתבוננים יקוצו ויתבוננו ויחקרו על כל הנעשה והנשמע הן בעולם שלנו והן בבתי חינוך שלנו והן בביהמ"ד, ויתבוננו על האמת שבעקבי הצאן, והמתבוננים ימסרו נפשם ע"י האמת הידוע להם עכ"פ (אי אפשר לדרוש מן האדם מה שאינו מבין אבל אפשר לדרוש שיתבונן).

כו) דעו שמנסים את כל א' וא' ומשימים לפניו שני דרכים.

דרך אחד אם ילך אחר השקר הידוע לו, השקר שהוא יכול לדעת, ושכתוכיות לכו הוא מרגיש שאלה הדעות ואלה המעשים אינם האמת, ושעכ"פ מרגיש שהי' ראוי לחשוש, ואעפ"כ הולך אחריו בשביל שאינו רוצה להפריע מנוחתו ולהיות נרדף ונזרק הוא וב"כ ושלא למצא מנוח בשום מקום, ויפסיד פרנסתו, ולא ימצא שידוכין לבניו וכו' וכו' ובשביל זה הולך מתחלה אחר השקר ומסכים עליו, ואח"כ מדבר זאת, ואח"כ מתנפל על אחרים בדברי דופי מפני שאינם עם השקר הזה שכבר נעשה לו לישר ואמת.

כז) והדרך השני — אם יחזיק מתחלה בהאמת ויבחר לסבול את כל מה שיפול לחלקו לסבול בעד זה, — אלה השני דרכים מעמידים היום מן השמים לפני כל א' וא' — ובחרת בחיים האמתיים.

כח) והנסיונות אין מסתיימים עדיין, ומתי יסתיים זה המצב, זאת יודע רק השי"ת, אבל לעת עתה עדיין הנסיונות באים גל אחר גל, ובוחנים את כל א' וא' עד כמה הוא מרגיש כבוד שמים, ועד כמה הוא ירא חטא, ועד כמה הוא בוחר בהאמת, האם האלוה-ה שלו הוא השי"ת לבדו, ורק תורתו הק' לבד מחייבת אותו, או יש לו גם אלהות אחרים, פארטייען ואנשים שהוא עובד להם, והבחינה נראית כשהפארטיי וראש הפארטיי הומים ורועשים בטעראר ורוח סערה על ענין שהוא מבין שזה היפך תורה, — ואם אז מקבל עליו עול מלכות שמים להיות האלוה-ה שלו רק השי"ת לבדו ודוחה את מה שהפארטיי אומרת או שנמשך אחר הפארטיי כנגד השי"ת — ובוה נבחן כל א' וא'.

כט) ולסיום נביא דברי החרדים (פרק א' מצ"ע מן התורה התלויות בלב אות כ') וז"ל וכן כתב רבינו יונה מעלות רבות נמסרו לנו במצות עשה, מעלת הבחירה אחת, שנא' ובחרת בחיים, ובכל עת שמזדמן לפני האדם איסור או ספק איסור והוא פורש מקיים מצות עשה זו ובסוף פרק קמא דקידושין כתב רבינו נסים דמאי דאמרינן בכוליה גמרא ספיקא דאורייתא לחומרא דבר תורה הוא ולא מדברי סופרים וכתב שכן דעת רש"י ובתשובה כתב אפילו בעסקי העולם כל המשכיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק ועל אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדברי התורה והמצוות עכ"ל, ממנין תרי"ג לרבינו יונה, עכ"ל החרידים.

והשי"ת ינחינו במעגלי צדק למען שמו, הורינו ה' דרכך אהלך באמתך יחד לבכי ליראה שמך.

★ ★ ★

ענף ב'

ונציע עוד איזה כללים שמתוכן נלמוד דעת איך להתנהג

(א) ז"ל ספה"ק עת לעשות ח"א שאלה צ"ז אות ג' (בענין מלחמות ה') כאמצע.

ווייל אין א מלחמה, ווען איין מיליטער קעמפט קעגן דעם צווייטן אז די זון ווערט פארטונקלט פון די גרויסע קאנאנען דונערן, און פון דעם מעכטיגן רעגן פון די פייער קוילן און בליי, אזוי אז די שלאכט איז

זייער בלוטיג און געפערלעך — ווען עס קומט איינער פון די שרי עשרות (וואס ווערט אנגערופן קארפאראל) וועלכער האט שוין בייגעוואינט און מיטגעמאכט פיל שלאכטן, און דורך דעם איז ער גוט באקאנט און פראקטיצירט אין די תכסיסי מלחמה, אין די מילטערישע סטראטעגיע, ווען ער זעט אז איינער פון די גרויסע שרים און קריגס פירער קאמאנדירט מיט פאלשקייט און אום טרייהייט, און ער פארשטייט ברור כשמש, קלאר ווי די זין, אז יענער אפיציר איז נישט געטריי פארן קעניג, און ער וויל אוילפערן די ארמעע פאר דעם שונא אין די הענט, וואס דורך דעם קען פארגאסן ווערן פיל אומשולדיג בלוט, דעמאלט איז דען דער יושר אדער דער דרך ארץ אדער מענטשליך אז ער זאל שווייגן וועגן דעם בלויז דערפאר ווייל ער וויל נישט באליידיגן יענעם קאמענדאט וועלכער א גרויסער שר וחשוב ונכבד, א אנגעזעענער אפיציר — נאר פארקערט — ווייל ער פארשטייט די זאך גוט, מוז ער מיט געוואלד און כח אויפהייבן זיין קול און שרייען — א פארשווערונג — א פארשווערונג — און ער מוז באלד לאזן וויסן דעם גאנצן רעגירמענט און זיי ווארענען מיט די ווערטער — ווילט איהר בלייבן געטריי די שבועה פון אייער מלך, זאלט איהר דעם באפעל פון דעם מערדער נישט אויספאלגן.

(און ווען ער טוט דאס נישט, ווערט דאס גאנצע פארגאסענע בלוט צו איהם צוגעשריבן, און ער אליין וועט דערפאר זיין פאראנטווארטלעך).

יעצט, אויב דאס איז א פליכט צו טאן ווען מען פירט א מלחמה ווי עס האנדלט זיך נאר בלויז אין פארלירן חיי שעה, דאס צייטווייליגע לעבן, ווי פיעל איז מען מחוייב צו טאן ווען עס האנדלט זיך ביי א מלחמה ווי מען קען פארלירן דאס חיי עולם חיי נצחי, דאס אייביגע לעבן, דעמאלט טאר מען א וודאי נישט נושא פנים זיין און חנפענען פארקיינעם נישט, אפילו ווען יענער איז א תלמיד חכם א גדול אדער גאר א זקן ושבע ימים, א אלטער מאן, ווייל וואס איז דען דעם מענטשנס כבוד גערעכנט קעגן דעם כבוד פון השי"ת, און דער כבוד פון די תורה הקדושה, "כי במקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב" דארט ווי עס האנדלט זיך אין חילול השם און ווי עס שטייט אין געפאר די תורה און יודישקייט איז נישט די צייט מען זאל צוטיילן כבוד דעם רב — אפילו ער איז גרויס — עכלה"ק.

(ב) זה לשון בעל מחנה חיים בהקדמת ספרו שו"ת מחנה חיים מהדורא תליתאה דף י"ז ע"א (שהי' תלמיד מרן החת"ס זי"ע).

שיחת חולין של ת"ח צריך לימוד, ק"ו אם יספרו ויקבעו לדורות בעט ברזל, שיש מוסר לדורות, ואספרה מוסר גדול ששמעתי מפי הקדוש אדמ"ו בעל חת"ס ז"ל, שדרכו הי' להיות בסוף הקיץ על איזה שבועות בכפר אחד לשאוף רוח בריאות, כי כן צוו עליו הרופאים, ומשרתו שלח לפניו יום או יומיים לקבוע לו בית מלונו בשכר, ואירע ששכר השליח הדירה איש מעמי דאדעא חדריו כלפי השוק והוא הבעה"ב הלך בחדר אחד מאחוריו כלפי החצר, ויהי היום כאשר עבר אדמ"ו ז"ל בשוק שמעו אזניו מאחוריו שבעלי בתים דוברים זה לזה כזה וכזה לא האמינו על הרב מפ"ב ונרתע מאד וכל איבריו נודעו ושב לביתו ואמר להבחור העומד לפניו לשרתו לך וסובב בשוק לדרוש ולחקור מה נשמע עלי, ובא בחזרה בפנים זועפות, וגזר עליו אדמ"ו ז"ל להגיד אשר נודע לו מפי השמועה, ואמר אהה אדוני נודע לי שבעה"ב אשר אדוני מורי שוכן בביתו הוציא לישנא בישא בפומבי שראה קלות גדול מאת מורי רבן של יהודים, מיד שלח אדמ"ו ז"ל אחרי הרב דשם שיבא אצלו, וכאשר בא השביע אדמ"ו ז"ל להבעה"ב להגיד לפני רבו מה ראה, ואמר הבעה"ב לא אכחד מאדוני כי דברתי פתשגן הדברים הנ"ל לאמר כי עמדותי אחורי דלת והשגחתי לא עשה אדוני קידוש על יין בצהרים בשבת כאשר כל יהודים עושים, מיד פתח אדמ"ו ז"ל ואמר "צדיק ה' בכל דרכיו" חכו"ל הזהירו לת"ח שלא לדור בשכונת עם הארץ ואני עברתי על דבריהם וקראני כזה שאיש בער מגודל סכלותו האמין שלא עשיתי כדן במה שקידשתי רק בשחרית, אבל לא נחה דעתו עליו ואמר מה פשעי ומה חטאתי למה לא זכרתי באזהרת חכו"ל ונכשלתי, ואחרי חקור הדבר ימים רבים נפל ברעיוני שה' העלים ממנו באותו שעה דברי רבותינו כדי ללמדו דעת, שעיקר קיום אמונת בית יעקב וקדושת בית ישראל הוא אם הבנים למדו יראת אלקים מאבותם, כאשר העיר הרמב"ן כי ראש אמונת אומן הוא מפי אבות לבנים, גילה לו ה' לראות קדושת ישראל שיאמינו יותר לאבות מרבנים כדברי הרמב"ן שאב צריך לספר באזני בניו כי לא יאמינו מה ששומעים מפי מנהיגים המה רבנים אם יש פתירה לקבלת אבותיהם ואלקים עשה כזה חומה במתן תורה פן יקימו להשחית בית ישראל ויהפכו דברי אלקים חיים שלא יאמינו לו, ולקחתי מוסר מעם הארץ הזה שראה איש כמוני רב מפ"ב זקן ויושב

בישיבה שלא עושה כאשר עשה אביו לא חם על כבודי בעבור כבוד שמים לפי דעתו כאשר קיבל מאביו עכ"ד הקדושים (של החת"ס) עכ"ל מחנה חיים (חוץ משתי תיבות אחרונים המסוגרים).

(ג) ובספרו שערי חיים סוף שער ג' כותב הגה"צ הנ"ל בזה"ל אשר נשיא יחטא, אמרו חז"ל אשרי הדור אם הנשיא מתודה על חטאיו, כי אנשים שזכו להיות גדולים ליהודים שקולם נשמע בכל המדינה או בכל המדינות, הנה עומדים לנס לרבנים אשר אין גובה להם ומכירים ערכם שהם רק שופטים ומורים לעירם, ואם הגיע העת שיראו הריסת הדת וחורבן תורה או שנסוגו גבולי האמונה ונעקרו מסורת המנהגים אשר בהם העמידו דלתים ובריחים בעד בית ישראל, ישימו יד לפה ולא ידברו מאומה כי כל איש ואיש יאמר בלבו מי אני ומה אנכי לפתוח בשער פי, אם ארזי הלבנון ואדירי התורה ישבו להם ולא יניעו שפתם ולא ידרכו קשתם בקול ה' בכוח אין זה אלא אחת משתים, שגדולי חקרי לב יבינו שאין זה הריסת הדת וחורבן התורה, או בחכמתם כי רב ידעו כי ארץ ניתנה ביד רשעים ואין מידם מציל, כי לא ישמעו לקול הקורא עם ה' גם אם כגובה ארזים גבהו, ועל כן תפוג התורה, כי יש גבוה מעל גבוה וגבוה עליהם, ואם הנשיאים יחטאו אז ירדו שאר מנהיגים עשר מעלות אחרונות זה אחר זה כמאחז"ל מדרש רבה ואתחנן סי' רפ"ט, וז"ל כרובם כן חטאו לי כבודם בקלון אמיר (הושע ד) אמר ר"ש בר נחמני שכל מה שהגדולים עושים הדור עושה כיצד הנשיא מתיר ואב"ד אומר הנשיא מתיר ואני אוסר והדיינים אומרים אב"ד מתיר ואנו אוסרים ושאר הדור אומרים הדיינים מתירים ואנו אוסרים מי גרם לכל לחטוא, הנשיא שחטא תחלה עכ"ל, ולכן אשרי הדור שהנשיא מביא קרבן על חטאתו, ואם גברו הצרות ועתקו עוונות שהנשיאים דעתם נוחה בזה שאין טובה אלא שתיקה ולא לצאת חלוץ למלחמה להשיב לכל שואל מיד בזריזות ובשמחה על כל מנהג אשר רוצים הפושעים לשנות או יורדים יתר הרבנים אחרונים, עד שאבן מקיר תזעק על עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו ברשת הפושעים והכופרים אשר אומרים ערו ערו עד היסוד בה מגלים טפח אפיקורסות ומכסים טפחיים המינות.

ועל כן לא נתקררה דעת ישעי' בח"י קללות נמרצות עד שאמר ירהבו נער בזקן ונקלה בנכבד שזה יהי' ישועת ישראל, **שם הזקן ישתוק לא ישתוק הנער מלהגיד לעמו פשעו ואם הנכבד יכף עליו פיהו יפתח הנקלה פיו בשער, אז יש לעמק עכור תקוה.**

ועל כן כטחו בית ישראל בה' ותתפללו שהגדולים יצאו למלחמה
חלוץ לפני ה' ואם חלילה לא יעשה כן נחזק בעצמינו נער כזקן
נקלה כנכבד ועלה כל איש מעירו כי עת לעשות לה' שלא יאכזר תורה
מישראל ואמונה מבית יעקב ומי שעשה נסים לאבותינו הוא יהי
בעזרתנו מהיום ועד עולם אמן, עכ"ל.

בענין היוזפים שבקו' "פרי תמרים", והמכשולות העצומות שיצא לכל העולם ע"י בירורם, וע"י פס"ד של הקלים בהוראה להקל באיסורים חמורים
הגיע לידי כעת אחר גמר הדפסת קונטרס זו (תשרי תשמ"ד לפ"ק) ספר החדש "ברכות שמים" עמ"ס שבת ח"ב, שנדפס זה עתה מהגה"צ המפ' מקאשוי שליט"א. וראיתי לנחץ להעתיק כאן מש"כ שם על זה בקונטרס "קצה השמים" פרק ה'.

הנה כתיב כי לא מאסתם ולא געלתם, וגם אחר ימי האופל ומצוקה, בע"ה יסרו גאונינו ישיבות ובתי חינוך לטובה, וב"ה גדלו והצליחו וכפורחת עלתה נצם, וישנם כ"ה ח"ח אברכים מופלגים בתורה בעלי כשרון, רק בא הס"מ ומרקד, למשמש ולבלבל המוחות, ידוע שכל מורה הוראה אפי' המומחים חקנים בתורה ובשנים, כמה טרחו להעמיד ההוראה ברתת ובזיעה ופחד, ובכל שאלה חמורה נטלו עצה מחבריהם הרבנים, אפי' שימשו הרבה שנים בהוראה, אמנם על ידי הנדורים שהכל כמדבר, כל אברך שיש לו קצת ידיעה בשו"ע באיזה הלכה, כבר חושב שיכול להיות משיב, וכותב ומדפיס תשובות בכתב עת, ומחברים ספרים להלכה, וכ"א מגמתו תמיד לחדש חידושים בעל פה ולעקור המקובל והנהוג, כי אינו לפי כבודו להעתיק מהישן, וגורמים מכשולות, וכבר כי בהתעוררות חשובה להגה"ק דערלוי הי"ד, זי"ע, בשם אביו רבן של ישראל הכתב סופר, שלא יכתבו תשובות מי שאינו בקי ברוב הש"ס, ורבינו גאון ישראל הבעל אור חדש ז"ל בספרו דרשות חות יאיר, כי שראה אברך שכתב תשובה בענין עגונה וכעס עליו, איך יחייב בנפשו מי שאינו בקי ביסודות הש"ס לכתוב תשובה באיסור חמור ע"ש, ועתה כ"א פוסק בענינים חמורים, ולא לבד לשואלים יחידים, רק בדברים שנוגעים להכלל, כאילו להם ניתנה הארץ, והלא כל דבר שנוגע לכלל שייך לגדולי הדור, כי החיוב לשמש הרבה, ולשאל בכל ענין ובפרט כשאלה חמורה גם את אחרים, ולא להשיב תיכף ומיד, רק לעיין הרבה ואח"כ לשאול גם דעת אחרים, ומבעלי תשובות אלו שקופצים להורות בדבר שנוגע להכלל, באים מכשולות עצומות, מכשילים הרבים לדורות, ונושאים כל העונות על עצמם, ומה מאד לבי דוי, הלא כמעט נועלים בפני עצמם ח"ו דרכי התשובה, כידוע עון מכשילי הרבים ומי בקש זאת מידם לקפוץ ולהיות מורה, כבן פורר ומורה, ישבו ללמוד ש"ס ופוסקים, ואח"כ להורות, ואם השעה צריכה לכך, אז יעיין בכל פעם ולשאל עצת אחרים ג"כ, ולא בדרך חדש להקל בכמה איסורים שכבר מקובלים בין קהלות ערות הישרים, ולחפש קולות על כל דבר, ויש גם שעל ידי שגגה או שאר סיבות, מסלפים דברי אלקים חיים, ומעתיקים להיפוך בהעתקתם מספרים, גם בגובה לב חולקים על רבותינו מדורות שעברו, וגורמים רח"ל מכשול לרבים, וכל זה על ידי טל ילדות, שהרבה ילרות עושה (סוטה ז'). ה' הטוב יכפר וירחם, ויערה עלינו רוח טהרה, א"ס.

ובאמת בכל עניני הוראה יהי' פחד ה' ויראתו לנגד עיניו, לעיין ולחפש עד שירו מגעת ואחר כל היגיעות לשאול גם דעת אחרים, ולא יכוש ולא יכלם, כי כך נהגו רבותינו, וכ"ש בענינים החמורים וכן הי' אצל כל רבותינו המורא ופחד אלקי' בהוראה, והלא בספרי שו"ת של רבותינו בכל ענין חמור רואים שביקשו לצרף עוד שני גדולים, ומה נענה אנו יתושים, בבקאתנו ויריעתנו הרל. וכו'.

ואם רוצה לחבר ספר בהלכה לא יכריע רק יבא וילקט שיטות הפוסקים, ותבא עליו ברכה, ואם מדפיס תשובות, אז על כל הלכה חמורה ישאל לכה"פ ג' גדולים שיסמכו על תשובה שלו, וענין הנוגע להכלל לא יכנס לזה כלל, לא יחלוק על רבותינו, רק אדרבה יראה לתרץ דבריהם, כי כל דבריהם כגחלי אש שהיו בקיאים בכל, וגדלו בקדושה וטהרה, והיה להם סיעתא דשמיא, רק אם יש עוד שאר גדולים מאז שהורו באופן אחר, אז אפשר לסמוך עליהם במקום הצורך.

ובאמת יש עוד מכשול הנוגע גם לרבנים הגדולים, שיש שואלים ממדינה למדינה, וכידוע בכל מדינה ישנם ענינים שאינם דומים זה לזה, הן בכשרות הן בסידור של הפאבריקע"ן, על כן בכל הנוגע הן במאכלים הן בחשמישי קדושה, צריך ליזהר שלא להשיב להשואל, כי מזה נולדים תקלות שונות וגדולות וטרם שתבא שאלה כזו מהרבנים הגדולים, זה לזה, אין להשיב, כי אח"כ קשה לתקן והגדולים בתמימותם משיבים לכל א', אולם צריך להבחין אם הדבר נוגע לרבים, וגם אם יש לחשוב שיש חילוקים בין מדינה למדינה.

קצת תיקונים לקו' זה ב"ח נמצא בסוף חלק ב' (ע' תע"ג).

בעזהש"ת

קונטרס

עמק הבנא

חלק ב'

תשובות על הקדמת הפרי תמרים בענין החלב (קובץ י"א)
(על עצם המאמרים כבר יצא קונטרס אחר)

*

משיב על תואנותיו, ומגלה מה שאינו אמת בדבריו בכל דף
ובכל ענין, ואת הזיופים הן בעניני הלכה והן בשאר ענינים

★ ★

וביאור קצת רחב בס"ד על י"ב מיני החלבים שמצאו, שהוזכרו
במכתב הגה"צ מקאשוי שליט"א והכחישום בהקדמה זו בזלזול וקלות
ושקרים, ולהראות שהמכתב מיוסד באמת וצדק

★

ובתוך הדברים נתבארו קצת, עוד כמה ענינים שהקדמה זו דברה
מהם בזלזול כגון ענין החשגחה וכתב קבלה על ניקור הפנים, ומהו
אחוריים, וכן בניקור הכבד, ובענין מנהג המקום תבאנו קצת דברי
מרן רבינו זצ"ל, גם דברנו קצת בענין אחר הטבור

★ ★ ★

שנת תשמ"ו לפ"ק

ראוי להקדים

הנה אנו מביאים ומעתיקים ממה שפרסמו בהקדמת פרי תמרים הנ"ל שני גביית עדות, ואנו משתמשים בהם להראות סתירת דבריהם עצמם מתוך עדותם, אמנם אין כוונתנו לאשר שהוא באמת גביית עדות כדין, שיהיה ראוי לסמוך עליו עפ"י תורה כדין גביית עדות, א) שיש ענינים שהן נגד הלכות מפורשות ומוסכמות מפי ספרים ומנקרים (כגון סחוס צלע י"ג, וחלב שעל הכבד, ועוד, עיין בפנים), ובכגון דא אין לסמוך, ב) יש סתירות בהעתקות גב"ע זו בפנים המאמרים ומבואר במקו"א, ג) הגב"ע נתפרסם ע"י כאלו שהוחזקו בזיופים, ומכש"כ שעל הנעשה בארה"כ לא הי' אפילו עד אחד שהרי הנוגעים בדבר (שעליהם צריך להעיד) הם העידו על עצמם שכמו שעושים שם כך עשו לשעבר, ולא יכלו הכוחנים לראות אלא אם יש לאותן מנקרים ידיעה ואומנות בניקור, אבל בשום אופן לא יכלו לדעת אם אותן מנקרים באמת עשו כדבעי לשעבר, ואף גם על ידיעה ואומנות לא הי' להם הוכחה אלא משני מנקרים או גי' (העובדים כל אחד בחנות מיוחד) ובאמת יש בכל חנות הרבה מנקרים א"כ אפילו על חנות אי לא יכלו לבחון אם עכ"פ רוב המנקרים יודעים האומנות, וזה מפורסם ופשוט, וא"כ לא רק עדות אין כאן אלא אפילו חקירה על המצב כדבעי לא הי' שם, ואין השם גביית עדות הולמתו כלל.

אבל הם סומכים על אותו מאורע כעל תורה מסיני ומעמידים אותו נגד פוסקים אשר מפיחם אנו חיים ונגד כל מנקרים אחרים, ואין בזה שום ריח תורה, וכבר נתבאר זה בפרטיות בקונטרס אחר וגם לעיל דברנו ממנו בס"ד.

*

**כל הברורי הלכות שבאמצע פרק ב' נדפס באותיות קטנות
שלא לבלבל הקורא**

**כל דבריי בעיני הלכה ומנהגים הם להערה ולא
לפסוק הלכה כי לא הגעתי לזה, ולא יסמכו עלי אלא
יעיינו בעצמם.**

★ ★ ★

פרק א'

הנה כבר יצאו לאור קונטרסים המבארים את גודל החורבן שבמאמרי הפרי תמרים בענין החלב מה שנוגע להלכה, ואנחנו נבאר רק את ההקדמה שלפני המאמרים ההם אמנם לא יובנו הדברים היטב רק למי שיקח את הפרי תמרים ויעיין בו ואח"כ יעיין בדברינו ענין על ענין.

ולא נעשה כמעשה כותב ההקדמה שהרבה בזלזולים ובזיונות כגון הלשונות "הרשעים כים נגרש" (דף נ"ב) "עם הארצות" (שם ודף ל"ב) "מחרחרי ריב" (בהרבה מקומות) ועוד כהנה, וזה החלי בס"ד.

— ● —

א

(א) בדף כ"ט ד"ה הנה — מתחיל לבאר ששורש הערעור הוא מחמת מנהגים — וזה אינו, וז"ל מכתב הארוך של הגה"צ המעורר שליט"א חלק המכשולות ס"ז, טעות גדולה נפוץ בין העולם ואף אצל רבנים שכל המדובר הוא בענין צלע י"ב וי"ג (אף כי זה עצמו היו נוהגים לאיסור ברוב המקומות) שדבר זה הוא רק א' מן הדברים, אבל יש עוד הרבה דברים שאינם שייכים למחלוקת הצלעות כלל, וטענות כאלו הנפוצים בהמון, כמו מנהג וצלע י"ב וכו' מטשטש המוחות ומבלבל הדעות, עכ"ל.

הרי מבואר שאין המדובר בעיקר אלא ממכשולות והזנחה כמבואר באותו מכתב הן הי"ב ענינים והן עוד מכשולות עצומות ועיי"ש, וזה הי' הן בשנת תשל"ט והן אח"כ בשנת תשמ"א תשמ"ב שעוררו בסתר כמבואר לעיל (תחלת פרק א') אך הנאשמים הפיעו תמיד את המדובר על מנהגים לבלב הענין.

וכותב הקדמת הפרי תמרים בעצמו בדף ל"ב בד"ה ויהי, וכדף נ"ב ד"ה הרשעים, מודה שהי' הערעור על מכשולי דאורייתא, ולכן מיותר כל המדובר סביב מנהגים ואינו אלא לבלבל ולהסיע המדובר לצדדין — בקיצור לא טעות יש כאן שסברו על מנהגים שהם דינים אלא מכשולים אליבא דכ"ע, ר"ל.

ב

(ב) ומה שכתב שם כזה"ל והאמת הברור שרובא דרובא מהדברים שמרעישים המלעזים כאילו מצאו בהמקולין חלב הם דברים שנהגו בהם (יש כאן בדפוס מקום פנוי) בכל תפוצות ישראל, ורובם מבוארים בדברי רבינו הרמ"א ז"ל שנוהגים בהם כמו שיתבאר בדברי הרבנים הכותבים שליט"א עכ"ל.

והנה כווננו על הי"ב ענינים שיבאר לקמן, וראשית, מה ההשמטה המקום פנוי בדפוס אחר תיבת שנהגו בהם, וגם אינו מסיים איך נהגו בהם אם לאיסור או להיתר, (וכן אחר תיבת "שנוהגין בהם" הוא משמעות קטוע) ונראה שהי' כתוב שנהגו בהם "היתר" אך המגיה הרגיש שזה שקר גלוי ומחק תיבת "היתר" (ואינך יכול לתפסם שהרי לא כתב איך נוהגים והקורא לתומו יוצא לו משמעות שנהגו היתר) ובכל אופן כוונתו דרך "מנהג" יש בהם ולא דין.

שנית, מש"כ ורובם מבוארים ברמ"א עכ"ל, הנה חוץ משני ענינים, א' החלב שתחת בשר לכן התלוי במחלוקת ורבו האוסרין, (הוא אות ח' כהי"ב ענינים) וב' המבואר באות ד' כהי"ב ענינים שהרמ"א כותב ויש מחמירין וכו' — ולפי עדותם הסירוהו — יגידו נא מה מבואר עוד ברמ"א להיתר מאותן י"ב ענינים, או מה מבואר ברמ"א שאינו רק מנהג.

(ג) ומש"כ כזה"ל וכבר נתברר זה ע"י הביד"צ ..... שליט"א שגבו עדות ממנקרים ישישים שהיו מנקרים בחו"ל תחת פיקוחם של גדולי ישראל נ"ע והעידו על כמה דברים שנהגו להקל בהם, והקילו עוד בכמה דברים יותר ממה שנוהגים כיום באר"ב, ואנחנו מנהג אבותינו בידינו עכ"ל, על עצם כל הענין של הגביית עדות והמכתבים עיין ח"א פ"ב מאות י"א ולהלן.

(ד) ומש"כ והעידו על כמה דברים שנהגו להקל בהם עכ"ל ולעיל אמר רובא דרובא וכו' וכן לקמן פרי תמרים דף ל"ג ד"ה וניחזי אנן ונראה אשר רובא דרובא הן מותרין עפ"י הדין וכו' וחלבים אלו שמצאו מניחים אותם הקצבים לכתחלה עכ"ל וכן לקמן דף ל"ד ד"ה עכ"פ וכו' שרובם ככולם הם דברים המותרים לכתחלה ומותר לכתחלה לאכול החלבים ההם, עכ"ל, לקמן יתבאר בס"ד שהתיר כאן איסורים.

ומה שמביא רא"י מהגביית עדות הנה אותו הגביית עדות הוא נגדם ולא לסייעתם כמו שיכתבאר.

(ה) וכיון שנחברר לעיל בחלק א' ולקמן בחלק ב' שהערעור הוא מחמת הזנחה בחלבים דאורייתא ודרכנן לכ"ע לכן כל הכתוב בפ"ת דף כ"ט ודף ל' עד ד"ה ועתה, אינו לענין.

ג

(ו) אמנם מש"כ ואנחנו מנהג אבותינו בידינו עכ"ל משמע שחוששין מאד לקיים המנהגים, וגם משמע שהמנקרים של אדה"ב של כל הבוטשערס יש להם מנהגים מקובלים וחזקים שיש לסמוך עליהם ויש לנו בזה כמה קושיות, ראשית, הלא בכרוז של ההתאחדות אחר אסיפת בראשית (שהובא בפרי תמרים דף מ"א רק שני סעיפים הראשונים עם החתימה, וכאילו לא הי' יותר, ולעיל אות רכ"ג העתקנו כולה כמה שהתפרסמה בה"איד" ועיי"ש מה שהקשינו עליו) וז"ל הכרוז סעיף ג' מכיון שישנם שינויים בין מקולין א' לחבירו על סדר הניקור וכו' נבחר עתה וועד של רבנים וכו' לקבוע סדר כללי על הניקור ותורה אחת יהי' להם עכ"ל עוד כותב שם בסעיף ו' אלו המקולין אשר יצייתו לדברינו ויהיו סרים למשמעתינו יפורסם שמותם שיכולין לסמוך עליהם עכ"ל משמע שמי שלא יקבל הסדר החדש אין לסמוך עליו, ובאמת למעשה לא הנהיגו שום סדר אלא נשארו המנהגים כמקדם, א"כ בעצמם מודים שהמנהגים של הבוטשערס והמנקרים אינם מוסמכים.

(ז) ועוד כי בשו"ת דברי יואל או"ח סי' י' כותב רבינו ז"ל, וז"ל, וזה ודאי שבאמעריקא אין שום מנהג, כי אין נקרא מנהג אלא מה שנתייחד במקום גדולי תורה ויראה לא מנהגי בורות כנודע בכל הפוסקים, והר"ת והמהרי"ל כתבו שבמנהג שנעשה באיסור הוי מנהג אותיות "גהנם", ובאמעריקא לא הי' התיישבות המדינה מתחלה מגדולי תורה ויראה כנודע, והיה הכל מנהג בורות גם בתחלה, ושוב אח"כ נפרץ במלואו בכל פעם יותר ויותר, כי הפרצות מתרבים בעוה"ר בדורותינו אלה עיקבתא דמשיחא בכ"מ, ומכש"כ במדינה שלא הי' לה מעולם יסוד לתורה"ק, וזה לא כבר שנחלקטו לאמעריקא מסיבת כל הסיבות קצת אנשים יראים ות"ח, הדבר ברור שחיובא רמ"א עליהם מנהגי הארץ אשר באו משם, וחלילה לשנות, ומבואר בגמרא ב"ב דף פ"ג ע"ב וליחזי היכי נהיגי, בעיר חדשה ונחזי מהיכי קאתי, בנקוטאי, פרש"י ז"ל

שנתלקטו ממקומות שונים, וכתב שם הנמו"י בשם הרשב"א והרנב"ר דמדאמרינן הכא וניחוי מהיכא קא אתי שמעינן דכל עיר חדשה הכל כמנהג אותו המקום שכאו משם, וכן הוא בש"ע חו"מ סימן של"א ס"א ברמ"א שם דכלא ה"י מנהג בעיר אזלינן בתר מנהג העיר שכאו משם, ומכש"כ במלתא דאיסורא שלעולם נותנים עליו חומרי המקום שיצא משם, עכ"ל.

(ח) ועתה ניחוי אנן, הציבורים נאספו היום ממקומות שונים ומעורבים (כגון צבור סאטמער הוא מהרבה מקומות ככל אונגארן וגם מפולין וגאליציע וכן צבור פאפע, צעהלים ווין וכו' אין שום א' מהם יוצאי מקום ידוע), ועתה אפילו נאמר שהבוטשער והמנקרים כל א' מהם מנהגם חזק ממקום ידוע, מה הועילו בזה, הלא הציבור האוכלים אינם מיוחדים מאותו מקום א"כ על כרחך מחוייבים להחמיר כהחמור שבכולם שהרי היהודים שכאו ממקום החמור מחוייבים להחזיק במנהגם שכאו ואין שום שייכות בין המנקר להצבור בענין זה (כגון בקראלע לא אכלו כלל צלע י"ב — כפי שהם אומרים — וכסאטמער אכלוהו עם ניקור, — כפי שאמר לפניהם עד אחד — וכי כל הציבור הם יוצאי עיר סאטמער שיהיו רשאים להקל בזה, וכן בשאר עינים).

(ט) ומכש"כ שמנהגי הבוטשער'ס שונים זה מזה כמו שבעצמם מעידים, ואין שום ענין ידוע על איזה מקום סומכים, א"כ על כרחך אפילו לדבריהם מחוייבים להחמיר כחמור שבכולם, ואיך תופסים המנהג הקל.

(י) ועוד, כי החנויות לוקחים זה מזה, א"כ אפילו נאמר שמנהגם מוסמך היאך מכשילים את ציבורם עם מנהג שני (ולא נדבר עתה, איך מכשילים את הלוקחים שאין רוצים אלא דוקא מהמושגח בחנות זה, גם לא נדבר מקלות ההשגחה שכזה, ולפעמים החנות השני אין לו כלל השגחה רק שבעל חנות הא' סומך על בעל חנות הב' לפי שמחזיק אותו לנאמן, ואינו מוכרח שהוא נאמן באמת).

(יא) ועוד, כי סאלאמי שהוא נעשה במקום אחד בלבד (ומתחלק אח"כ לג' פירמעס, שההבדל ביניהם הוא רק הנוסח הנדפס על המכסה, אבל הבשר עצמו הוא אותה שחיטה ואותו מנקר ואותה השגחה דהיינו "מילמארט") והוא נמכר בכל החנויות וכולם אוכלים אותו וכן בחתונות וקעמפ'ס וכו' אוכלים כל הנאספים מכל המנהגים השונים בלי לדעת

כלל שום בירור לחלק במנהג, ואיך מתררכים לומר ואנחנו מנהג אבותינו בידינו.

(יב) ועוד, יש במנהגים קולות תרתי דסתרי, כגון במונקאטש הקילו והניחו קצת אחר הטבור לחלק הפנים עם ניקור מיוחד, ולעומת זאת החמירו מאוד בניקור החלק ההוא הנקרא שפאנדער לנקרו היטב מכל החלב אשר עליו, דלא כהיש מתירים הנזכר ברמ"א סי' ס"ד סוף ס"ז, אלא כהדעה שהזכיר הרמ"א לעיל מזה, ואם נתפוס המנהג שלא לנקר אותו חלב כמנהג יש מתירין שהזכיר הרמ"א, הנה הנוהגים כך החמירו לקחת רק עד הטבור ולא יותר וכן ה' המנהג בפרעשבורג שלא לקחת רק עד הטבור דוקא, וכדמפורש בספר שלחן הטהור (בהסכמת הביד"צ דשם סי' א' אות א' ביודיש) (ולקמן נצייר קצת, כדי שיבין הקורא). ואם יתפסו הקולא של אלה והקולא של אלה יחד, אין זה בשום אופן מנהג אבותינו בידינו אלא קלות וזלזול במנהגים, ובקל להיות נכשל בחלב דאורייתא.

(יג) ומנהג הוא חמור ואין לשחוק עמו כרצון כל אחד, ומכש"כ שאסור לעבור על מנהג ולהקל מפני שהוא רק מנהג, ואם כדבריהם שאנחנו מנהג אבותינו בידינו איך פרסמו שרצונם להנהיג מנהג אחד וכי מי התיר להם לשנות המנהגים (אם לא שנאמר שרצו להנהיג החמור שבכולם, ולמעשה לא נעשה שום דבר).

ד

(יד) ומש"כ בדף כ"ט קרום הכבד אין צריך לנקר, קרום הכבד לחוד וחלב הכבד לחוד, (ועיין בקונ' לקט שושנה שנה ו' גליון ב' סימן י"ט — הופיע בעיר סאטמער מידי חודש בחדשו בעת ששימש שם מרן רבינו זצ"ל ברכנות, ויצא הירחון ע"י הרה"ג ר' שמואל שווארץ ז"ל, ולא עשה שום דבר כלתי הסכמת רבינו ז"ל ובמכתבי דברי יואל קצ"ה מחזקו להוצאת הירחון, ובהגליון הנ"ל במקום הנ"ל מרבה להזהיר על ניקור חלב הכבד, והוא נזכר בספרי הניקור, ואכ"מ).

*

(טו) בדף ל' ד"ה ועתה יש ג' שקרים, (א) מש"כ זה עתה נתברר בגב"ע לפני הביד"צ וכו' עכ"ל, לא נתברר בב"ד — (ב) מש"כ הרעיש נגד הבשר שבין צלע י"ב לי"ג וכו' עכ"ל, לא דיבר מזה, (ג) מש"כ ובספרו

אשר הו"ל, עכשיו בשעת הכתיבה עדיין לא הוציא הספר לאור (אמנם בסוף קונטרס מצב הניקור נדפס שבקרב יופיע) ולכן מש"כ ובספרו **אשר הוציא לאור** מרעיש נגד המנהג וכו' עכ"ל, הוא מעשה שלא הי'.

טז) ומש"כ בדף ל' אז נתאספו וכו' והזמינו אותו לבא לפני הרבנים להציע דבריהם לפניו, והסכים לבא, וברגע האחרון באותו היום של האסיפה עזב את ארה"ב (עפ"י התייעצות רעיו המחרת ריב) וכו' עכ"ל.

המעשה הי' להיפוך ממש (כעין מעשה דפוטיפר) שהוא רצה להציע דבריו וחיתה הרבה ודחה חזרתו לא"י והם השתמשו ממנו וכשכבר הי' מוחלט נסיעתו שלחו לו הזמנה על זמן שהי' בלתי אפשר לו להופיע אלא בקושי רב — ואע"פ שאינני יכול להראות להקוראים בראי' מכרחת מי משני המספרים צודק — כך הי' האמת.

יז) ובענין המשך ההשתלשלות כבר הארכנו לעיל תחלת פרק א', וכל מה שמדבה לרקור ולכזות בדף ל"ב אין כדאי להשיב, וממה שכתבתי לעיל נתברר האמת.

ה

חי) ומש"כ שם וראו שבדרך הנ"ל לערער על מנהגים לא עלתה בידם כי מנהג אבותינו בידינו, ע"כ התחילו להוציא לעז אשר לא רק שאין סדר הניקור בארה"ב כדת וכדין, עוד גם זאת שהקצבים מכשילים בחלב דאורייתא אשר לכו"ע אסור, עכ"ל. אין זה אמת אלא מתחלה דברו ממכשולי דאורייתא לכ"ע וכנ"ל.

יט) ומש"כ התחילו להוציא לעז וכו' שכל המנקרים אין להם שום ידיעה בסדרי הניקור, ושדק מנקרי א"י המקובלים מהגרש"ס ומהרי"ל דיסקין ז"ל בקיאים בהלכות חלב, ושצריכין לקבל מנהגיהם, שהן באמת רק מנהגי הספרדים ורובם אין להם שום מקור וכנ"ל (אמר המעתיק — התיבות רובם אין להם שום מקור הוא עזות יתירה) והכל הי' כדאי להם שאולי בדרך זה יוכלו להוציא מזימתן להנהיג כאן סדר ניקוד הירושלמי עכ"ל.

כ) ועתה אעתיק לך חלק מהקדמת קונ' **מצב הניקור בארה"ב** מהדורא שני' ותמצא כמה סילוף יש בשורות הנ"ל.

וז"ל שורש הראשון מפירצת הניקור בארה"ב — מוכרחים
 אנו יושבי ביהמ"ד להיות הולך רכיל ומגלה סוד מהיכן יצא ההזנחה
 באופן כה חמור להניח על הכשר גם חלב דאורייתא גמור בלי ניקור,
 ידוע לכל בר כי רב דחד יומא שבענין השתמשות בכשר בהמה היו
 מנהגים שונים מדינה ומדינה ומנהגיה, יש שהיו משתמשים גם בחלק
 אחוריים של הבהמה והעמידו מנקרים מומחים ובקיאים ע"ז, מנקרים
 כאלו אשר התמחו בבקיאותם הגדולה אחרי שלמדו ושמשו כל צרכם
 זמן זמנים טובא, ואחרי שעמדו על הבחינה וקבלו כתב קבלה על
 אומנותם במלאכת הניקור, ובצירוף השגחה קפדנית גדולה מאד, ולאורך
 היו מקומות שביניהם נמנה בראש וראשון מדינת אונגארן שאפילו
 אחרי כל הנ"ל לרוב גדול האחריות בניקור חלב אחוריים שיש בה תרתי
 לריעותא חלב גמור לרוב, וגם יגיעה גדולה בצירוף אומנות מופלגה
 הנצרך לה, וע"כ לא חשו על ההפסד (אף שעלה לפעמים להפסד מרובה)
 הנגרמת ע"י אי אכילת אחוריים ביודעם שכנפשמם הוא, וחסו יותר ויותר
 על נפשות ישראל ברוחניות (כי מאכלות אסורות מטמסם הלב והמח
 ויוצאין לתרבות רעה רח"ל — אחרונים סי' פ"א) וגם בגשמיות (כי
 עונש חלב בכרת) וויתרו על חלק אחוריים כולו.

והנה בזמנינו סתם המון העם וגם בני תורה היותר מופלגים, וגם רוב
 גאוני וגדולי הדור אינם בקיאים כלל באומנות ומלאכת הניקור (והוא
 מלתא דעבידי לגלויי ולית דין צריך בשש) (אמר המעתיק — כך העידו
 על עצמם באסיפת בראשית חשמ"ג ובעוד הזדמניות) והסיבה פשוטה,
 לפי שיוצאי מדינת אונגארן ושאר המקומות לא השתמשו בחלק
 אחוריים כלל ולקחו רק חלק הפנים ממש, מקום שלא שייך שם כמעט
 כלל חלב, וע"כ לא נגע להם הלכה למעשה, ובהיות כן, זאת שגור בפי
 כל, כי אין אנו אוכלין גם כאן בארה"ב רק חלק הקדמי וכמו שנהגנו
 מימות עולם במדינת אונגערן ושאר מדינות וממילא שאין שייך לנו ענין
 הניקור רק קצת כפי המבואר ברמ"א יו"ד סי' ס"ד.

ברם לאמתו של דבר הוא טעות גדול ונורא עד מאד ומשם יצא הקרח
 הגדול במקצוע הניקור (מצד אחד) כי מקום החתך בארצה"ב וגם פה
 בארץ ישראל שמחלקין חלק הקדמי מחלק אחוריים בבית המטבחיים
 אינה מתאמת כלל וכלל למה שהיו עושין באונגארן ושאר ארצות, וכפי
 הסדר שחותכין עכשיו, יש בהחלק הנשאר לחלק הפנים הנכנס לחנות
 ונמכר לכלל ישראל כולו חלק חשוב מאד שלדעת כל הפוסקים כולן בלי

הבדל נקרא חלק אחוריים, ונהג בו כל החומרות שיש בחלק אחוריים, דהיינו שצריך ע"ז מנקר אחוריים מומחה, וכתב קבלה על אחוריים, ומשגיח שני לפקח עליו, והמחמירים לא אוכלין אותו כלל, כמו שאר חלקי אחוריים, והחלק ההוא מעולם לא נהגו להכניסו בתוך חלק הפנים ובמקומות שעשו כן הקצבים מדעת עצמם כבר צווחו עליהם הפוסקים ככרוכיא שמכשילים את הרבים באכילת חלב, כי שייך לחלק אחוריים והקצבים אינם בקיאים בניקורו, כי לא למדו על חלק אחוריים חכמת הניקור ולדוגמא נעתיק קצת ממה שצווחו הפוסקים כולם באזהרה חמורה שלא לחתוך כדרך שאנו חותכים היום (בס' טהרת אהרן, אוהל יצחק, זבח שמואל, צנה דוד, גבעת פנחס, דרכ"ת וכל שאר ספרי ניקור כולן העמידו ליסוד העיקרי שכשנכנסים למלאכת הניקור שידעו בדיוק מה נקרא חלק הפנים ומה נקרא אחוריים) ועיין בס' גבעת פנחס סי' ס"ה עס"י י"ט שכ' בזה"ל, עוד צריך להזהיר כשחותך חלק הפנים וכשמגיע בסוף הצלע וחותר כשיפוע צריך ליזהר מאד שיחתוך כשיפוע למעלה עד להטבור והטבור יניח לחלק האחור וכו' עכ"ל.

דעו נא אחיי ורעיי כי אין חותכין החיתוך שכעת בשיפוע כלל, ומניחים הטבור והוא הנקרא שפונדערים ומה שלמטה מן הטבור לחלק הפנים, היפך מה שכתב כאן בגבעת פנחס, ושאר ספרי ניקור הנ"ל וז"ל הבית יצחק בהקדמתו לניקור, כי רוב מן הקצבים שתיים רעות עושים, שמניחים הבשר שבין צלע י"ב לי"ג לחלק הפנים, וגם חותכין בשוה הכסלים שתחת הטבור השייכים לחלק האחור ומניחים ג"כ לחלק הפנים ומכשילים הרבים באיסור גמור ואין מי שישגיח על זה וכו' עכ"ל, מה נאמר ומה נדבר בכל מדינות אמעריקא סדר החיתוך ממש כמו שכתב כאן הגבעת פנחס ושאר ספרי המנקרים שלא לעשות, ואשר בחיתוך הזה שתיים רעות עושים, וכעוה"ר הרעות הללו עושין כעת בכל מדינות אמעריקא והבשר הזה מביאים בחניות בויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, (זאת מה שראינו בעינינו) וגם בכל שאר עיירות.

ועל אלה אנו כוכים ותרדנה עינינו דמעה כי המנקרים יודעים לכל היותר ניקור חלק הקדמי והיינו מה שנקרא עפ"י הלכה חלק הקדמי, אבל כעת שיש גם מחלק אחוריים אין יודעים בין ימינם לשמאלם כלום, והרעות היוצאין מזה הם כדלהלן — (1) מוכרים חלק אחוריים בלי ידיעת ניקור אחוריים — (2) עי"ז מאכילין

חלב גמור מן התורה לכל העם בשגגה — 3) אלו שכבר כן מנקרים, אבל הרי עכ"פ מנקרים אחוריים בלי קבלה ואסור לכל הפוסקים ומעבירים אותו על זה (ומביא מס' דעת תורה להגאון מבערזאן וצ"ל ביו"ד סי' ס"ד סעיף כ"א) — 4) גולי אייראפע (וגם ילידי ארה"ב) ודאי לא היו אוכלין מחלק אחוריים כמנהגם מקדמת דנא באונגארן גם אם הי' מנוקד כדבעי.

ועכשיו יתגלה לך הפליאה למה נתגלה זה בעיקר למנקרי ארץ ישראל כי אצלינו לומדים גם ניקור חלק אחוריים הדק היטב ובקיאים בזה היטב וע"כ מיד בהבטה ראשונה הכרנו בזה כאשר אך דרכנו על מפתן החנויות (בוטשער'ס שבוויליאמסבורג, בארא פארק, ומאנסי), ומנקרי ארה"ב לא ידעו בין ימין לשמאל כלום וכלום ממש.

ומה שהמנקרים צועקים (מחמת חוסר ידיעה) שעושין מנהג אונגארן כבר מבואר לעיני הקורא השיבוש בזה, כי איך אפשר לטעון כן. בו בפרק שבאונגארן לא השתמשו בחלק זה כלל, וגם בחלק הפנים שמכרו ואכלו גם באונגארן, שורת הפקירות והזנחה מופלגת בין המנקרים, וכל אחד עושה מה שלבו חפץ, ותולה בוקי סריקי לומר שכן נהגו באונגארן, **כי כל מנקר מלאכתו משונה מחבירו.**

ומה שמתנצלים שנוהגין שלא לנקר על שם מנהג אשכנזי, גם בזה טעו טעות גדולה למאד ואין יודעין כי מנהג אשכנזי לא קאי על כל השפאנדער כי אם במקום אחד, ולכו"ע יש שם בהשפאנדער חלב דאורייתא, והמדובר כאן הוא גם על החלב שאסור לכו"ע, ולא רק בחלב שאסור מצד מנהג, ענין החיתוך שעושין כעת בארה"ב הוא מחמת שכן מנהג המדינה בכללות לעכו"ם ולהבדיל ישראל שוה, ותחת לחתוך ולהשליך לאשפתא כל מה שמניחים מחלק אחוריים לחלק הפנים מחמת מנהג המדינה, מוכרים הכל בשוה.

ולא זו אף זו, כי מלבד חלק הפנים וחלק האחוריים, יש ג"כ חלק הקרבים ובכללם הקיבה, הכרס, המסס וביה"כ, טחול, כבד, ודקין, וטרפס הכבד, שבכל אלו יש חלב האסור מן התורה, וגם בהם שורת הזנחה גדולה עד מאד בדבר שמפורש בקרא ולא שייך בו מנהגים. **שומו שמים על השגגה הגדולה הזאת, עשירות שנים לרבבות אלפי ישראל.**

אנו תפלה להשי"ת שיחזק את ידינו ויאמץ את רוחינו ויתוקן הדבר

במהרה בתיקונו הראוי בשלימות ותחזינה עינינו במהרה בשוכך לציון
ברחמים בביגצבכ"א — עכ"ל הקונטרס אות באות.

כא) ושם באותו קונטרס דף ט"ו כשמביא פסק מנקרי א"י של העדה
החרדית כותב בזה"ל — (בהגה) המנקרים הללו מלבד גודל מומחיותם
במקצוע הניקור עד להפליא וגם בחלק אחוריים, ואין מנקר בארה"ב
שיגיע לקרסוליהם, עוד להם זאת שיש בידיהם כתב קבלה בהשתלשלות
דור אחר דור מאת הגאון הנורא הקדוש המפורסם מוהר"ר יהושע לייב
דיסקין זצוק"ל וזיעוכ"י, ואחו רעו בדומה לו הגאון הצדיק המפורסם
מוה"ר שמואל סאלאנט זצ"ל עם בית דינם, (וכידוע שמהרי"ל דיסקין
עסק עוד במלאכת הניקור גם בחו"ל עוד טרם בואו לאר"י) ומה גם שהן
הן הראויין להעיד כיון שאין להם נגיעה צדדית, ולעומת זאת מנקרי
ארה"ב המצווחין "מנהג אונגארן" לרובם אין להם קבלה תחת ידם, ורק
אחד בעיר וגם זה לא בהשתלשלות דור אחר דור עד גדול פלוני, וגם רק
על חלק הפנים הוראתם, וגם כולם נוגעין בעדותן, להצדיק מעשיהם
המקולקלים ופסולים להעיד (על ענין זה) כדקיי"ל דאפילו דייני העיר
פסולין להעיד בס"ת של אותה העיר, כ"ש בזה.

שמעו עמי כינה זאת את מי אתם מחליפים במי — עכ"ל הקונטרס.

ואחר כל זה יבין הקורא כמה מסולפים דברי הפרי תמרים הנ"ל.

ו

כב) ומש"כ בדף ל"ב, המחרחרי ריב הנ"ל אשר כל מגמתם הי' רק
למצא חלב בכל מחיר ולהרעיש העולם, ולא רצו בתיקון העולם רק
בחרבן העולם, לא שקטו ולא נחו ומנעו בכל מה שיכלו את פעולות
הרבנים שיהי' הכל מתוקן עצהיו"ט, וכאשר נסע הג"ר ..... שליט"א
בשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לא"י לחקור שם המנהגים שבא"י, עמדו
לו בדרכו והודיעו להמנקרים בירושלים שהרב הנ"ל רוצה רק להרוס
הכשרות, ושלא יזרקו לו כלל (כאשר נמצא תח"י מכתב מראש
המנקרים בירושלים) עכ"ל.

כג) הנה לא נשיב על דברי כח ודקירות, אך יודיעו נא מה רצו הרבנים
לפעול הלא בכמה דרשות הכריזו הם עצמם שדחו הפעולות על אחר
הימים טובים (וגם זה רק אחד מהם אמר) שנית מה מנעו ואיך מנעו,
שלישית, הלא הם הכריזו בלי הרף שהכל על צד היותר טוב וגם זה

הכותב בעצמו לעיל דף ל"א מביא מכתב חתום מכל הרבנים שהכל טוב, וכופל זאת להלן כמה פעמים וכאן כותב שהרבנים רצו לתקן רק המערערים לא הניחו אותם, (וכמה טעראר עשו הכת של הכותב הזה לאותה חנות בויליאמסבורג שחלו פתקא עם פרטי התיקונים שמתקנים כמוכא לעיל ח"א פ"א מרנ"א עד רנ"ו) ומש"כ שהודיעו להמנקרים לירושלים וכו', כל זה שקר וכבר כתבנו לעיל שאין ממכתב הנ"ל ראי' (לעיל בח"א פ"א אות צ"ב ולהלן ועיי"ש אות פ"ה).

אמנם יוצא לנו מכאן הודעה שהרב הנ"ל נסע בשליחות משלחו, משמע שמשלחו ידע מכל הנשמע בענין החלב, וממילא גם שמע שיש בקאשוי בשר עם חלב והי' לו זמן כל הקיץ לדרוש שידאו לו זאת ולא הוצרך לדרוש זאת בתקיפות כליל ערב יוה"כ כאמצע לילה, גם לא כדמשמע על הטעיפ (מדרשת חוה"מ) שמפחד אולי יש חלב ורוצה ללכת לראות, דהי' לו זמן ללכת כל הקיץ.

*

כד) ומש"כ ברף ל"ב ד"ה ויהי בימי עשי"ת דהאי שתא מצאו מחרחרי ריב אלה הזמן הנכון מחמת איזה סיבה (ידוע ור"ל) לנקום נקם בהיהרות החרדית ולהכאיש ריחם וכו' כל הענין — לא נשוב על דברי גאון וכו' וזילוחא דרבנן שבכל הענין, אך ליהוי ידוע שגם כאן כתבו כדוגמת ענין פוטיפר — והאמת הוא להיפוך ממש, שהם מצאו מקום לנקום כהגה"צ המעורר ויעויין בארוכה לעיל חלק א' פרק ט' — ומש"כ לתומו האמין למשמע דבריהם, עכ"ל, אבל הגה"צ המעורר כותב שראיתי בעצמי.

כה) ומש"כ שם והביאו מנקרים ממנקרי א"י מתלמידיו ..... ובראשם עמר המנקר ..... עכ"ל, כל זה אינו אמת, אלא היו מנקרים מארה"ב ג"כ, גם מא"י היו, אבל אין ידוע אם מתלמידיו, והם כותבים כך לקנטר ולעורר זעם כמה שאין ידוע לא להם ולא לנו.

ז

כו) ומש"כ ברף ל"ב ד"ה המתבונן וכו', כל הענין סילוף ושקר שורה בשורה, ונביאם א' לא', מש"כ הכל כאשר לכל נעשה שלא עפ"י דין תוה"ק החל מקבלת ערות לפסול אנשים העומדים בחזקת כשרות שלא בפני בעל דין עכ"ל, ראשית, לא כתב הגה"צ המעורר ולא שאר הכותבים לא לפסול ולא לאסור אלא דורשים תיקון ותו לא מירי, וכיון שהתעקשו

הרבה לחפות על הפשע, הביא והכריח הענין יותר ויותר להביא ראיות על הקלקול, ובכל זאת אין הדרישה אלא לתקן.

כז) שנית, הרי ההתאחדות עצמו הוציא כרוז בא' תמוז (נעתק לעיל בח"א בפתיחה לפ"א) לכמה רבנים וחניות שיש הזנחה רבה וחסרון ידיעה וכרוז זה נתאשר בכמה דרשות ושום א' לא הכחישו, א"כ לא גרע עכ"פ מקלא דלא פסיק, והם עצמם ראו באסיפת א' בהעלותך תשמ"ב מכשולים, ובאסיפת בראשית תשמ"ג הודו במקצת שנכנס בשר אחוריים להמקולין, וא"כ שייכים לכאן דברי מרן ז"ל בשו"ת דברי יואל ל"ד סוף אות ג' וז"ל, ועוד דאף דלדעת הראב"ד שפסק המחבר שאין איסור ליקח אלא ממי שהוא חשוד, מ"מ כתב המהרשד"ם בתשובה יו"ד סימן צ' דמי שנפק עליו קלא דחשדא אפילו דלא איתחזק כודאי ויש אמתלאות ורגלים לדבר שנחשד יודה הראב"ד ז"ל שאסור ליקח ממנו, וכערוך השלחן סימן קי"ט אות כ' כתב, כלל גדול צריך לדעת דכל דיני חשוד שבסימן זה ובשאר מקומות בש"ס ופוסקים, אין הכוונה דוקא שיתקבל עדות בכי"ד שזה האיש עבר עבירה זו דבכה"ג גם לעדות פסול, אלא אפילו חשדא בעלמא שיצא עליו קול קלא דפסיק או קלא דלא פסיק מקרי חשוד, והביא ראיות לדבר יעיי"ש וכו' אבל בפרט זה הביא ראיות ברורות, וגם מדברי הרשד"ם הנ"ל נראה רא"י לדבריו, ועוד ראיות מכמה פוסקים ראשונים ואחרונים ואין להאריך עכ"ל הרי מוכח שיש מקום אפילו לאסור, אפילו לפי מה שמכחישים את הבשר עם חלב הנמצא אצל המעוררים, אבל לפי האמת נתברר ע"י עדים ומנקרים לפני הגה"צ המעורר.

והגה"צ כותב במכתבו הארוך (חלק המכשולות) בזה"ל. החתיכות בשר שהביאו לפני נקנו ע"פ עדים נאמנים (כידועי ומכירי שנאמנים כמאה עדים) עכ"ל, ובמכתב הקצר כותב בזה"ל כפי שראיתי בעצמי בשבוע זו במעמד מנקרים מומחים נתברר כי בעו"ה שהבשר שקנו בשכועות אלו מחנויות המוחזקים ליותר טובים ומהודרים אינם מנקרים כראוי שנשאר עליהם חלב דאורייתא וגם מחלק האחוריים הי' שם עם החלב שלהם בדברים שאינו תלוי במנהג או מחלוקת כלל ואסור מן התורה לכו"ע.

עכ"ל

הרי פשוט שלפי המבואר בתשובת מרן ז"ל לעיל, יש להוציא איסור

על מצב כזה ובפרט אחר שנתברר שמתעקשים ואין מודים על האמת ומחפשים על הפשע (ולו יהא בשוגג ומכש"כ שהוא זדון) פשוט שאיסור יש כאן ועם כל זה נזהר הגה"צ המעורר וכתב רק בקשה שלא לאכול עד שיתוקן בשלימות.

כח) שלישית, מש"כ לפסול אנשים העומדים בחזקת כשרות עכ"ל, הנה מתשובת מרן ז"ל יו"ד ל"ד מתבאר דאין כאן חזקת כשרות דהרי רק בחורף סידרו השגחה ורק על ג' חנויות א"כ מעידים על עצמם שעד עתה לא הי' השגחה על אותן חנויות ואפילו אותן חנויות שנמצאים תחת השגחת קהלות, או אותן ג' חנויות שסידרו בהם השגחה ג"כ אינו נותן עליהם חזקת כשרות כי אין ההשגחה ניתנת באופן שלא יוכל בעל החנות לרמאות אלא המשגיח נכנס לפעמים, ואם אין השגחה באופן שלא יוכל לרמאות אין כאן חזקת כשרות כמו שיבואר מדברי מרן ז"ל בתשובתו, ח"ל יו"ד ל"ד אות ד', ובמה שכתב (הייטב לב) שאין ראוי מדורות שלפנינו, זה מבואר גם בטו"ז שלפי קלקול הדורות צריך להחמיר יותר שלא להאמין לסתם אדם והמהר"ם שיק בתשובה חיו"ד סי' א' כתב שעכשיו שהתורה והיראה מתמעטים והקלות כציץ השדה כן יציץ בעוה"ר, כמעט פסקה חזקת כשרות מסתם ישראל — ולפענ"ד הוא מוכרח מש"ס ופוסקים וכו' ובזמנינו שרבתה המכשלה והקלות רח"ל, והתורה והיראה נתמוטטה בדיוטא התחתונה, לא עדיפי מסוריא, ובעוה"ר אין הנחשדים מיעוט המצוי אלא רוב המצוי, ואין לנו לסמוך על חזקת כשרות אף לדעת הראב"ד ז"ל עכ"ל.

ושם באמצע אות ה' (אחר משא ומתן בדעת הפני יהושע שכתב דמה שהעמידו סתם ישראל בחזקת כשרות הוא מחמת דרוב ישראל כשרים) וז"ל, ומוכרחים דברי הפני יהושע שאין זה חזקה אלא מחמת דרוב בני כשרים, וא"כ הא תינח בזמנם שהי' באמת כן, עד שעכשיו בימינו אלו בעוה"ר אף במקומות מועטים מאוד שיש שם עדיין הרבה עוסקי תורה ויראה, מ"מ גם שם עפ"י רוב אותן שנתפסו בקלות ומכשולות והרבה אבות נזיקין, הן ודומיהן המה המרובים רח"ל ואינהו נפיש טובא, והיאך אפשר לומר עכשיו חזקה מחמת רובא בכשרות, אדרבה אם נלך אחר הרוב לומר כל דפריש מרובא פריש איכא חזקה להיפך ובטלה חזקת כשרות לכו"ע, (ומביא שם עוד דחזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה ג"כ בטלה) וכו' וק"ו בדבר הנוגע למשא ומתן שאין להאמין, ואנו רואים בחוש במדינתינו שת"ל מתוקן הדבר ויש משגיחים על הבשר

מתחילת הזכיחה עד לאחר המכירה, ואעפ"כ עושין הקצבים כל טעדי ותרבה פעמים נתברר מה שרוצים הקצבים לעשות בכתר באיזה אופן שלא ירגישו המשגיחים להכשיל הבריות עבור איזה הנאה מועטת, וכמה פעמים רואים אף בקצבים שמתנהגים בדרכי התורה והיראה בכל ענינים עצה"מ, ובענין מכירת הבשר שהוא נוגע למשא ומתן שלו הוא נחשד, וק"ו בהקלים והריקים גם כשאר עניני דתוה"ק, ואך יען שיש משגיחים מרגישים כמעשיהם, ובמקומות שאין השגחה כראוי אינם יודעין זה, יען שהקצבים עושים מה שלבם חפץ ומאכילים נו"מ רח"ל, ולא חלי ולא מרגיש שום אדם מחמת חסרון ההשגחה וכו'.

וק"ו בנידון דידן שכבר ביארתי שכן הוא העיקר בפוסקים שאין לסמוך כלל בכה"ג על חזקת כשרות, ומכש"כ בהקצב הזה שאיתרע חזקת כשרות מהטעמים הנזכרים למעלה, ואסור ליקח בשר בלי השגחה מתחלה ועד סוף באופן שלא יהי אפשרות להקצבים לעשות שום רמי' ח"ו להכשיל, עכ"ל.

ועתה יתבונן הקורא אחר שבעצמם הודו שבהרבה חנויות עד היום אין שום השגחה וגם באותן שיש השגחה הלא מפורסם שאינה השגחה תמידית באופן שלא יהי אפשר לעשות רמי', וא"כ זאת בודאי שחזקת כשרות בסתמא אין כאן, אבל יש להוציא משפט יותר חמור עליהם, ובמיוחד אחר שנתבררו המכשולות בכל אותן חנויות, ומכש"כ אחר שנתגלה הרצון לחפות על הפשע (ולו יהא מחמת דכסיפא להו מילתא מ"מ רצון לחפות על הפשע יש כאן) כמה רחוק המצב מחזקת כשרות.

כט) ומש"כ לפסול אנשים וכו' שלא בפני בעל דין עכ"ל כבר נתבאר לעיל שאין בטענה זו ממש עיין חלק א' פרק ב' מאות ק"ב עד קט"ו ועיין עוד פרק ר' אות ה'.

ל) ומש"כ לפסול אנשים וכו' בדבר כזה שיש חילוקי מנהגים ואפשר שכן קיבלו המנקרים מאבותיהם, עכ"ל, נתבאר לעיל שאין המדובר ממנהגים גרידא, אלא מאיסורים ומכשולים, והמנהגים באו דרך אגב.

*

לא) ומש"כ ושלא בפני בית דין של שלשה הבקיאים בהלכות גביית

עדות עכ"ל הנה לעיל חלק א' פרק ב' מאות ק"ב ולהלן נתבאר שלחוש לפרוש מאיסור ולהפריש אחרים מאיסור אין צריך ב"ד ולא עדות גמורה ולא דין קבלת עדות, ועוד מנין להם שלא הי' בעת קבלת העדות ג' הבקיאים בהלכות אלו, ועוד דאין כאן דיני ממונות שיצטרך ג' ואפילו בדיני ממונות אין צריך שכל הג' יהיו בקיאים אלא די אם א' מהם בקי כמבואר בחו"מ ס"ג ס"א — והיתכן שאברך יתחצף נגד גדול וזקן המפורסם לת"ח מופלג כאילו צריך ללכת ללמוד דיני גביית עדות אצל אותו אברך, נתקיים מאה"כ ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד.

*

(לב) ומש"כ קבלת עדות מעדים מפוקפקים שאינם נאמנים, עכ"ל, ראשית, הלא אינו מכיר העדים ומנין לו שאינם נאמנים, שנית, הגה"צ המעורר במכתבו הארוך כותב בזה"ל החתיכות בשר שהביאו לפני נקנו ע"פ עדים נאמנים (ביודעי ומכירי שנאמנים כמאה עדים) עכ"ל.

(לג) ומש"כ ועל כולם קבלת עדות ממנקרים עמי הארץ שאין יודעים בהלכות חלב בין ימינם לשמאלם עכ"ל, זה סתם שקר ודברי בזיון.

(לד) ומש"כ וראש העדים הי' מ..... מחבר ספר ..... על הלכות ניקור, עכ"ל, גם זה לא הי'.

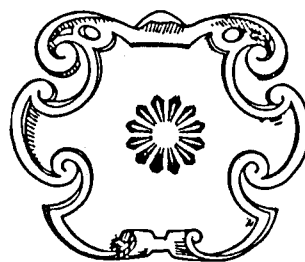
(לה) ומש"כ אשר כעת נתברר בגב"ע לפני ה..... את עשרות השקרים והסילופים הנוראים שיש בספרו הנ"ל בצירוף דברי בורות ועם הארצות גמורה עכ"ל, גם זה אינו אמת, אלא שהכל נבע מהכא להתם, מאותם שעמלו לחפות על הפשע, ונדמה להם שע"י שיעליכו ויכזו את מחבר הספר הזה בפני העולם כזייפן ושקרן עי"ז יתכסה הפשע, כי אותו מחבר הי' הולך מרב לרב לעורר על המכשול והי' מוכיח בלי מצוא מענה, לכן השתדלו המחפים על הפשע שיחופש מומין בכתיבתו, ואם מצאו איזה שגיאות, כמאה"כ שגיאות מי יבין וכל אדם עלול לטעות (כפי שאפשר למצוא בהרבה ספרים כיוצא בזה ממחברי זמנינו), עשו הם מזה פאמפע גדולה, והכותב הזה מבזה ודוקר בחנם כדרכו, ולא עוד אלא שהדברים נדפסו בפרי תמרים פרם שנגמר המשא ומתן בענין ההתדיינות אודות הספר הזה (ויש בזה בירור) — ועד היום לא בא עדיין הבירור לידי גמר — כידוע — וכבר הערנו שהם

בעצמם בקובצם ובנאומיהם משתמשים ומעתיקים ממחברים ומספרים ציוניים, שהביאו בשם "דעת כהן" מהרב הרשע הציוני הידוע ובקובץ פ"ת הזה מובא מ"הר צבי" של פראנק זכרם לדיראון.

*

לו) ומש"כ, ואותן המנקרים אין יודעין כלל מהו חלב דאורייתא ומהו דרבנן ומהו מנהג א"י ומהו מנהג חו"ל, עכ"ל, כופל את השקר והדברי בזיון הנ"ל בלי שיכיר את אותן מנקרים ובלי שידע מי הם.

לז) ומש"כ, גם הביאו עדות מקצבים שונים הרוצים להרוויח ולהגדיל מסחרם, במה שיפסלו הקצבים האחרים, ואין נאמנים מדינא, עכ"ל, ראשית, אינו אמת לא הביאו שום ראיה ועדות מקצבים הלא המכתבים וקונטרס מצב הניקור לפניכם, ראו והוכחו, שנית, לקמן נותנים נאמנות לקצבים בענין זה אע"פ שתלוי בהפסד ממון לזרוק לאשפה חתיכות גדולות אחוריים, וכאן אומר שבהרווחת ממון אין נאמנים.

פרק ב'

ועתה נבא לענין הי"ב חלבים (פרי תמרים דף ל"ג) שנמצאו
על הבשר שהובאו לפני הגה"צ המעורר וחשבתם במכתבו,
וז"ל,

- (א) טריפה קאלנער מחלק אחוריים עם החלב שעליו.
- (ב) קצה הצלע הי"ג.
- (ג) קרום היותרת מעט.
- (ד) חלב שתחת קרום היותרת.
- (ה) קצה הקרום העב של הכסלים.
- (ו) קרום הדק שהוא הקרמי דכפלי.
- (ז) קצת חלב הכליות על הבשר עב של הטרפש.
- (ח) חלב שעל השפונדער.
- (ט) קרום הדק על הראפעלע וחלב שתחתיו.
- (י) סחוסים של צלע י"ב וי"א.
- (יא) בשר שבין צלע י"ב לי"ג עם הצלע.
- (יב) חוטי דכפלי מקצת מן החוט.

ומסיים המעורר בזה"ל, החלבים שברשימה זו אף כי
מועטין יש לתלות במנהגים, (וגם בזה יש חילוקי דיעות אם
תלוי במנהג, ואם מנהג אונגארן הי' להתירא) אבל רובם אינם
תלויים במנהג כלל ואסורים לכו"ע ובכל מקום בעולם, ויש
מהם דאורייתא, וכמבואר בכל ספרי ניקור, כל מנקר בקי ידע
מתוך הרשימה שהדבר כן, ושאין לפלפל בזה.
עכ"ל

הקדמה להי"ב חלבים

כיון שהענין רחוק מן היריעה ננסה לצייר קצת, אין זה הציור המדויק כי זאת
תופסים רק בלימוד ובראיית חלקי הבהמה, מ"מ קצת הכנה יתוסף בס"ד.

א

(א) חלק הפנים — פירוש, חצי הבהמה לצד הראש — אחוריים — פירוש, חצי
הבהמה לצד הזנב.

(ב) הנה חלק הפנים מסובב בצלעות היוצאים מן השררה בגב הבהמה, וסובבים ער

למטה (חלק הרואה את הקרקע) — ויש להבהמה י"ג צלעות גדולות ככל צד (ובזה נחלקו עד היכן נחשב לחלק הפנים, יש אומרים שהבשר שבין צלע י"ב ל"ג שייך לאחריים, ויש אומרים שגם זה יכול להיות שייך לחלק הפנים עם ניקורו הצריך ורק הצלע י"ג עצמו שייך לאחריים).

ג) והנה שמונה צלעות הראשונות (החל מן הראש) גומרים סיבוכם מזה ומזה למטה עד שנאחזים זה בזה וסוגרים החלל, והסיבוב הוא קצת כאלכסון לצד הראש, אבל יתר החמש צלעות לצד הזנב אין גומרים סיבוכם, אלא מסתיימים בקצת ריחוק זה מזה, וכל שהוא יותר לצד אחור יותר מתרחקים הצדדים זה מזה והצלעות מסתיימים קצת יותר בגובה, וגם מתעקמים הצלעות האחרונות כחצים התחתון להמשך לצד הראש (כמו שיראה כל אדם כשישמש צלעותיו — כן הוא להבריל בהבהמה).

ד) כשמסתיימים הצלעות י"ג י"ב י"א י' יוצא מהם (מכל א' וא') סחוס לכן (יותר דך מעצם) ומתעקמים ונמשכים לצד הראש למטה על חודה של הרופן המתהווה מן הצלעות, ולהלן נדבר מהם בס"ד).

ה) בסיום שבעה צלעות הראשונות המתחברים (וסוגרים על החלל שביניהם), למטה בצלע השביעי (בערך) כשמתחברים שני הצלעות משני הצדדים יוצא משם סחוס (כלפי הזנב) ונקרא סחוס החזה (וכשימשש האדם אצל עצמו בסוף סגירות צלעות מלפניו על גבי הקיבה ימצא זה הסחוס) ולהלן נדבר ממנו בס"ד.

ו) כיון שחמש צלעות האחרונות כחציים התחתון מתעקמים לצד הראש נמצא שאפילו בחלק הפנים לא הכל מכוסה בצלעות, כי מלבד העקמימות לצד הראש גם מתרחקים שני כותלי הצלעות זה מזה נמצא שאותו חלק בטן פנוי מצלעות, וכל הפנוי מצלעות מן סחוס החזה עד הירכיים נקרא "כסלים", וז"ל ספר שלחן גבוה יו"ד סי' ס"ד סקט"ו שבצירי הבהמה מזה ומזה יש מקום פנוי מצלעות שאין שם אלא עור ובשר והוא מסוף החזה עד עיקרי הירכיים והוא הנקרא בלע"ז פאלדה די טאבאן אי פאלדה די לה באביאה והוא הנקרא בלשון המקרא כסלים עכ"ל.

ז) "חזה" נקרא חלק התחתון של הבהמה דהיינו הרואה את הקרקע, מן הצואר (בין שני הרגלים הסמוכים לדאש) עד הכרס (חולין מ"ה ע"א) ובהתחלת הכרס הוא סוף החזה, והכרס מגיע עד לשם, מפני שמיעוט הכרס נחבא בתוך צלעות החזה והסחוס (רש"י חולין מ"ב ע"ב ד"ה ובשר החופה) ורוב הכרס הוא בהמשך הבטן.

ח) וכיון שנתבאר דמסוף החזה עד עיקרי הירכיים נקרא "כסלים" וסוף החזה הוא לנרך בסיום צלע השביעי א"כ יש המשך לכסלים (מלמטה) גם בחלק הפנים, ונפ"מ שיש גם בחלק הפנים קצת מקורם חלב הכסלים, וכמבואר ברמ"א יו"ד ס"ד ס"ז ח"ל, אבל בחצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה עכ"ל.

(ט) הנה נתבאר לעיל הגבול בין חלק הפנים לאחוריים שעד צלע י"ב, ויש אומרים דעד צלע י"ג ולא עד ככלל נקרא פנים, זהו הגבול כגב הבהמה ומשני הצדדים, אמנם למטה צד הרואה את הקרקע, גבול חלק הפנים הוא עד הטבור כדמזהירים כמעט בכל ספרי ניקור שצריך להזהר מאד שאחר הטבור והטבור עצמו יניח לחלק אחוריים ועיין בדר"ת יו"ד סי' ס"ד סקמ"ז.

(י) וביותר יש להזהר בזמנינו שהגויים מחלקים הבהמות בכתי המטבחיים הגדולים והם מחלקים לפי דרכם, ושכיה מאד שנתוסף לחלק הפנים יותר מן השיעור עפ"י תורה, ונמצא שפוגעים בהקבלה שקבלנו שלא לאכול אחוריים, וגם נכשלים כחלבי האחוריים, לכן צריך לדעת כמדויק מקום החיתוך בין פנים לאחור עפ"י הלכה.

(יא) ושיעור זה עד הטבור כך קבלו עליהם כרובא ררובא ממקומותינו, ואין לנו רשות לשנות אפילו ינקרוהו היטב. ובמקומות אחרים שלקחו גם אחר הטבור היו בקאים כחומרות הניקור השייך לזה ובהשגחה מיוחדת.

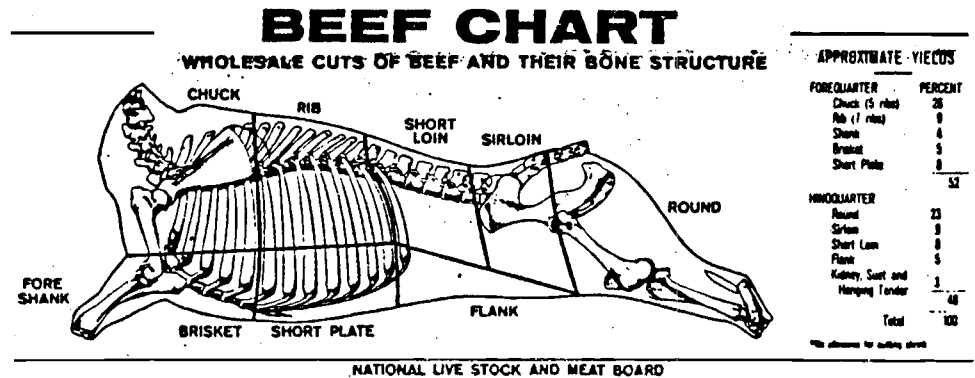
ב

(יב) השמות שבהן נקרא שטח התחתון של הבהמה הרואה את הקרקע הם כך, מכין הרגלים הראשונים עד סחוס החזה נקרא בספ"ק חז"ה וביוריש בריס"ט (ובארה"ב בריסקע"ט בלע"ז) ומשם ולהלן עד הטבור נקרא בספ"ק כסלי"ם (בחלק הפנים) או חז"ה הר"ק או ווייכברוס"ט או פלאנקע"ן (ובארה"ב פלעיט בלע"ז וזה כגסה, אבל ברקה הולך בארה"ב שני החלקים הנ"ל יחד ונקראים בריסקע"ט).

(יג) ואחר הטבור יש לו רין אחוריים כנ"ל אמנם לפי החיתוך הנהוג בין הגויים גם הטבור וקצת אחר הטבור נכלל עדיין בהחתיכה הנקרא פלעי"ט, כי הטבור נמצא לערך נגד צלע ט' וי' והם חותכים לערך צלע י"ב כשוה למטה (ואינם מרדקים ולפעמים נכנס גם צלע י"ג, אמנם בשד שבין צלע י"ב ל"ג נכנס עפ"י רוב לחלק הפנים) נמצא שהבשר שאחר הטבור הוא עפ"י מנהג הגויים בחלק הפנים ונקרא פלעי"ט.

(יד) והחתיכה שלאחר גבול זה לצד אחוריים נקרא בארה"ב פלאנק"ק, ובארה"ק נקרא שטח זה ואולי גם הטבור וחלק לפני הטבור (ואין ידוע לנו הגבול) כשם שפאנדע"ר.

(טו) והא לך התמונה מסמכות הגויים דשנים האחרונים (ומזה תבין ג"כ שדברי המכחישים את הנ"ל אינו נכון).

ובניקור חלק הפלעיט הנ"ל יש כמה עיקולי ופשורי וכדלהלן בס"ד.

ג

טז) גם בתוך חלל הבהמה יש גבול המחלק בין חלק הפנים להאחוריים, וכמין כותל יש שם מפסיק בין שני החלקים והוא הנקרא יותרת הכבד או טרפש הכבד, או חצר הכבד, זה הכותל פרוס מדופן לדופן (דהיינו בין הצלעות הימניים והשמאליים) ומתחיל בגב הבהמה לאחר עצם צלע י"ב (לערך), (בחלל הבהמה), והולך כשיפוע למטה לצד הראש ומסתיים (לערך) בסוף החזה דהיינו (לערך) בסוף צלע ז' — והנה כותל זה באמצע גובהו דהיינו קרוב להגב הוא כשר עב (כארה"כ נקרא, גראב"ע טענדערליין) ומגיע לשדרת הבהמה ובסופו אצל השדרה מתחלק משני צדדיו מזה ומזה (כמין מזלג) ושם (אצל השדרה למעלה) יש המשך חלב הכליות (שנדבר ממנו לקמן בס"ד) ונדבק שם על הגראב"ע טענדערליין — עד כאן תיארנו הכשר עב באמצע הכותל למעלה, וסביב זה הכשר עב משלש צדדיו דהיינו משני צדדיו ומלמטה יש שטח שהוא רק כקרום, (ואת שטח זה פותח השוחט להכניס ידו לכדוק הריאה) ויתר שטח הכותל דהיינו משני צדדי הבהמה סמוך לדפנות הצלעות ומלמטה (הוא מגיע במקום שנסגרים עדיין הצלעות צד זה עם צד השני) הוא כשר רק (ונקרא חלק הכותל הזה דינ"ע טענדערליין).

טז) ויש קרום על כותל זה בכל צד, אחד הרואה האחוריים ואחד הרואה הפנים.

טז) על הכשר העב והרק מתחת לקרום משני צדדי הכותל יש גם שומן.

טז) על הקרומים האלה ועל השומן שתחתיו על הכשר, מכאן כיו"ד סי' ס"ד סי"ב יעוי"ש וזה מלכר קצת חלב הכליות הנמצא בראש הכשר העב הנ"ל שהוא אסור מדאורייתא לכו"ע שהוא חלב הכליות.

(כ) לפנים מן הכותל הזה לצד הראש מונחים הריאה והלב והוושט, ומצר השני נמצאים הכבד והטחול והכרס ומן הכרס נמשך בית הכוסות וממנה נמשך ההמסס וממנה הקיבה וממנה המעינים עד הכרכשתא ועליהם וכיניהם וסביבם כמה חלבים ראורייא ודרבנן (וכריתכאר קצת כס"ד) וכל זה בכטן הבהמה.

(כא) ותחת גב הבהמה כאחוריים אצל הצלעות הקטנות שלאחר צלע י"ג עומדים שני הכליות מימין ומשמאל (והם איברים גדולים אפילו בעגל קטן הוא כמעט ככף איש) והם מחוברים להגב וסביבם חלב רב מאד ונמשך תחת גב הבהמה מן הזנב עד היותר (הכותל הנ"ל).

עד כאן נתפרש מצד ראש הבהמה לעבר אחוריים.

ד

(כב) ועתה נתחיל מצד העור ונכנס לעבר חלל הבהמה — א] העור סובב הבהמה — ב] לפנים מן העור סביב יש (בבהמה שמינה) שומן והוא כשר — ג] ממנו ולפנים סובב כשר (ונקרא רע"ק) זה הכשר סובב על כל הבהמה הן בחלק הפנים והן באחוריים מלמעלה ומלמטה סביב — ד] לפנים מכשר זה בחלק הפנים נמצאים הצלעות (ריפפצ"ן) וכשר כיניהם (בין צלע לצלע), ובחלק אחוריים שם שורש ועיקר חלב הכסלים והוא חלב מגולה המכונס במקום אחר, ומלכד זה סובב החלב בין כמה שכבות כשר (וכ"ז מבואר ברש"י חולין צ"ג). וחלב זה מתפשט על הרע"ק (לפנים מן הרע"ק) בצדרי הבטן עד תחתיתו.

בחלק אחוריים מגיע חלב זה עד למעלה עד השררה מימין ומשמאל, ולכל אורך השררה מהאלי עד עצם צלע י"ב.

ולמטה מתפשט גם בחלק הפנים עד סחוס היוצא מן החזה (הנוכח לעיל בהקרמה זו אות ה') והסחוס הזה נמצא לפני הטבור (לצד הראש) נמצא שחלב הכסלים מתפשט גם לפני הטבור עד אותו סחוס (וזה לאורך הבטן) וכן כרוחב הבטן הוא מתפשט (גם בחלק הפנים לפני הטבור) עד סחוס הצלעות מזה ומזה, וכל זה מלפנים מכשר הרע"ק.

ה] לפנים מחלב זה מתפשט כשר ארום רק, התפשטות זה הכשר ארום רק הוא הן באחוריים (ושם נקרא טריפענער קאלנער, ונרכב ממנו לקמן כס"ד) והן בחלק הפנים (ושם נקרא דאפעל"ע), בחלק הפנים הוא מתחיל מסחוס החזה (לעיל בהקרמה זו אות ה') ונמשך בארכו כלפי אחוריים, ולרחבו מתחיל כשר זה כשני צדרי הבהמה כמעט כסוף הצלעות (מכפנים לצלעות), זה הכשר כרחבו אינו מגיע לתחתית הבטן אלא נעשה ממנו קרום עב ולכן (ויש שקודאין לו כשר לכן) וזה הקרום הוא גוף אחר והמשך עם הכשר ארום הנ"ל ויורד משני הצדדים ומתחברים יחד בתחתית הבטן, ולאורך הכשר ארום הנ"ל (המתחיל בסחוס החזה), כל שהוא יותר מתקרב לאחוריים הוא מתרחב והולך (שהרי התחלת כשר ארום זה כרחבו הוא בתחתית הצלעות, ורופן

הצלעות כל שמתקרב לאחוריים מתקצר ועולה, והבשר ארום זה היוצא ונמשך בתחתיתו מתרחב והולך) — הבשר ארום דק הזה והקרום הנמשך ממנו על הכטן הם מכסים את חלב הכסלים הנ"ל, דהיינו שהחלב הזה כחלק הפנים, כחלקו הוא תחת בשר ארום דק הזה (הנקרא ראפעל"ע) וכחלקו הוא תחת הקרום עב ולכן הנ"ל, ומזה המדובר בהגהת הרמ"א סי' ס"ד ס"ז, וז"ל אבל כחצי הכהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הרפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם (ד"ע) ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה (פי' היינו בשר הרע"ק הוא אחד, והשני הוא הקרום עב ולכן) ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז ובעירנו עכ"ל והוא עפ"י המבואר בדש"י חולין צ"ג ע"א ד"ה חלב שהבשר חופה אותו וכו' יעוי"ש, וכמו שצויין ברמ"א, ובטור מביא דברי רש"י אלה, וכ"ה בכיבוד הגר"א שם ס"ק י"ב שצ"ח המקור מד' דש"י הנ"ל.

ו] הבשר ארום דק הנ"ל נמשך גם באחוריים ושם נקרא טריפענער קאלנע"ד, והחלב המגולה הנדאה בגובה הכסלים, כשנמשך ויורד למטה, הוא נכנס תחת בשר ארום דק זה ומתפשט תחתיו, — הטריפענער קאלנע"ד עצמו מובלע עם חלב אסור, וזה לשון רש"י חולין צ"ג ע"א ד"ה חלב שהבשר חופה אותו, חלב שעל הכסלים שתחת הכליות (פי' החלב מונח על הכסלים מבפנים, ועל החלב מונחים הכליות נמצא החלב בין הכסלים והכליות, ולזה קורוהו מתחת הכליות מפני שהחלב באותו מקום נחבא בין הכסלים לכליות[א]) ונראה (החלב) בגובה הכסלים ואח"כ נבלע תחת הבשר ארום דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים ומשהבשר חופהו מותר וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולכן לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן (כי הוא הקרמי דכפלי שאוסר לקמן בגמרא) ותחת אותו קרום עב יש חלב ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חיפוי בשר שרק הוא (פי' דקיי"ל חלב שהבשר חופה אותו מותר וזה הקרום אינו חשוב בשר ולא הוא חיפוי) אבל בארץ אשכנז נוהגים בו היתר וגם בעיני נראה דחיפוי גמור הוא, עכ"ל (כל הבא בסוגר הוא הוספת הכותב ולא לשון רש"י).

ה

ועתה נמשיך לתאר הבהמה מן הבשר ארום זה לצד פנים החלל.

ז] על הבשר ארום זה כחלק הפנים (ראפאל"ע) לצד חלל הבהמה לפעמים יש שם קצת שמנונית נדבק (בענין השמנונית הזה עי' לקמן בס"ד).

ח] מן השמנונית הזה ולפנים (לצד החלל) נמתח קרום דק על שטח הבשר ארום, וכחלק הפנים אינו נראה רק על הבשר ארום דהיינו עד התחלת דופן הצלעות, אבל באחוריים מתפשט על כל הכסלים מלמטה עד למעלה.

[א] הג"ה ולדרכינו אתי שפיר לשון רש"י בויקרא ג' פסוק ד' עם לשון רש"י זה ודו"ק ואכ"מ.

ט] מן הקרום דק ולפנים מתפשט על הקרום הזה חלב דק.

[י] ממנו ולפנים קרום עב וחזק מתפשט בכל הכסלים, (ומכסה תחתיו את כל הנוצר למעלה, אלו השני קרומים מתפשטים על הבטן מלמטה וגם על הצדדים, והם אסורים (קרמי רכפלי המפורש בגמרא חולין צ"ג).

ידוע ששני הקרומים האלה יורדים ביחד, ובמילא מוסר גם החלב שביניהם (ובגביית ערות שהביאו בפרי תמרים דף מ"ד הודו שכן היו עושים אצלם) וזה מה שכתב הרמ"א הנוצר לעיל וצריך להסיר אותו קרום משם, עכ"ל.

כג) הנוצר בסמוך הוא בכלל חלב הכסלים (שעליו כתבה תורה ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן **אשר על הכסלים**) ויש עוד חלבים דאורייתא באיסור כרת, ונוגעים ומחוכרים להכבד והטחול והטרפש הכבד, ויתבאר עוד בס"ד, (וגם הנוהרים מאחוריים מחוייבים להשיגח ע"ז).

ו

כד) יש עוד שומן והוא מונח למעלה ממקום הבשר אדום (ראפעל"ע) כי הבשר אדום מסתיים בהתחלת הצלעות, ועל הצלעות מכפנים למעלה מסיום הבשר אדום יש שומן ונקרא שומן הצלעות והוא תחת שיפוע הכותל המפסיק בין צד פנים לאחוריים (טענדערליין הנ"ל) והשומן הזה הוא על הצלעות השייכים לצד פנים, אמנם הוא מצד הכותל (טענדערליין) הרואה את האחוריים, ובשומן הזה ה" פלפול גדול מלפנים בין גדולי עולם, והאוסרים סוברים שהוא דאורייתא, אמנם במכתב המעורר לא נזכר זה, ובפרי תמרים דף קכ"ז ועוד מדברים ממנו ומש"כ שם "שלא נמצא בשום פוסק שאסור" **אינו נכון**, כי הלא הגדולים שאסרוהו ומדאורייתא אסרוהו, יסדו דבריהם על יסודות ומקורות, כמבואר בלחם שערים, וכמה גדולים חששו לדבריהם, וכן מה שמביא מהרמ"א וכפי אהרן, אינו כלום כי הם מדברים מענין אחר, אבל אין עסקינו אלא בהקדמה של הפר"ת, לכן לא נאריך. ומה שמעמידים שם פנים כאילו הנוהרים מזה טועים ואין לזה מקום מטעם ראיותיהם, אפילו היו ראיות טובים זה עזות יתירה לדבר כך על ענין שנחלקו בו גדולי עולם וכודאי הראו האוסרים ראיות לדבריהם וכנו שיטתם על יסודות.

ע"כ ההקדמה להי"ב ענינים

ועתה נבא לפרש בס"ד הי"ב חלבים שהזכיר הגה"צ המעורר. והפרי תמרים מביא אותם בדף ל"ג ול"ד וכותב בזה"ל.
וניחזי אנן ונראה אשר רובא דרובא הן מותרין עפ"י הדין, ואינם לא חלב דאורייתא ולא חלב דרבנן, וגם יש שאינם אפילו תלויים במנהג וחלבים אלו שמצאו מניחים אותם הקצבים לכתחילה ורק מחמת חסרון ידיעה

בהלכות חלב ובמנהגי ניקור יכולים לכתוב ההיפך, וברור שהטעוהו המנקרים הבורים כנ"ל וגם במיעוטא דמיעוטא ראה להלן פרטי הדברים, עכ"ל.

וכן מסיימים לבסוף דף ל"ד ד"ה עכ"פ כזה"ל שרוכם ככולם הם דברים המותרים לכתחלה ומותר לכתחלה לאכול החלבים ההם שהם אומרים שהכשילו כזה את הרכים, ואף בדברים המועטים שיש בהם חשש חלב לא הוגבה העדות כפי ד"ת כנ"ל.

עכ"ל הפר"ת

והנה בפרי תמרים לא תפסו את סדר הגה"צ כה"כ חלבים אלא העמידו כתחלה את התלוי כמנהג, ובאחרים מתירים איסורים בפשטות, והחמורות העמידו לאחרונה ומכחישים, וכזה נותנים צורה ורושם שאין כאן כלום. אבל נבדוק נא את הענינים א' לא' ונראה בס"ד מה האמת כזה, ונתפוס את סדר הגה"צ המעורר.

* *

ענין א'

(א) טריפה קאלנער נמצא מחלק אחוריים עם חלב שעליו עכ"ל המכתב, (עיין לעיל אות כ"ב אות קטן ו' מהו).

ובפרי תמרים הוא אות י"ב וכותבים כזה"ל.

כזה טוענים הקצבים והמנקרים שחלק זה אינו בא בכלל להמקולין ואי אפשר לפי המציאות שימצא בשר זה בכלל (שחותכים הבשר בבית השחיטה עם מאשין גדול לרחבו וחלק זה כהחלט לחלק האחוריים) והמנקרים אומרים שבשר הראפעלע של חלק פנים יכולים למושכו ונראה כאילו הוא מחלק אחוריים עם חלב שעליו, וטעו כזה לחשוב שהוא חלק מהטריפה קאלנער, וכודאי א"א לפסול שום קצב בדבר כזה שלא בפניו, שאפשר שהי' לו מה להשיב על דברי המלעזים. עכ"ל

(ב) ענין זה חמור מאוד, כי הטריפענער קאלנער הוא חתיכה אסורה שאין מועיל בו ניקור כדאיתא בכל ספרי מקבלי הניקור, כי מובלע הבשר והחלב זה כזה ועוד טעמים.

(ג) והם משיבים בהכחשה ובליצנות פשוט והעמידוהו לאחרונה.

(ד) כי מש"כ שאינו בא כלל להמקולין וכו' כל הענין — אין דבריהם אמת — כי מקום החיתוך במדינת אמעריקא נעשה לפי חוק הנוהג ואינו אותו מקום שעפ"י הלכה צריך לחלק בין פנים לאחור, לכן הוא מלתא דשכיחא שהגוי המחלק משאיר לחלק הפנים מה שהוא עפ"י הלכה אחוריים, כי אע"פ שמאשין גדול מחלק ומנסר, מ"מ אדם תופס, ומכוין אותו אל המקום הנכון והבהמות משתנים בגודל וקוטן ולא תמיד מכוין הגוי במדויק לאותו מקום ולפעמים מוסיף או גורע, כי בין כך וכך הכל רק לפי המשקל הולך, ואם שום נפק"מ להגויים לדקדק לכוין למקום ידוע בריוק גדול כל פעם בשוה, ואין להם שום עול ואחריות ושום טעם לדקדק — כי לא הנהיגו את הגויים שיחלקו ליהודים כפי ההלכה אלא מחלקים כמו שרגילים לחלק להגויים וכן הוא עד היום הזה, והכל עולה על המשקל בשעה שהסוחר הגדול הגוי מעבירו לסוחר הכללי היהודי, ומשלם בערו מעות, ואין שום א' רוצה להפסיד לכן הסוחר הגדול משלחו הלאה להחניות, ובעל החנות מקבל הכל במשקל ומשלם בעד הכל, ועתה תלויים בחסדיו ונאמנותו של בעל החנות אם ירצה להפסיד ולהשליכו לאשפה, וזה ההפסד הוא מלתא דשכיחא עד היום הזה.

(ה) והנה הרבנים בעצמם באסיפת בראשית תשמ"ג, הודו במקצת שלפעמים בא זאת להמקולין, גם אמר שם אחד שיפעול אצל הסוחר שער ששה שבועות לא יבא אחוריים לתוך החניות, ואחר עבור הששה שבועות (שהיה תחלת תשמ"ג) הרי חזר הדבר לקדמותו, — והנך רואה שבעצמם הודו על זה ולא כמו שכתב הפ"ת שזה אי אפשר במציאות (ובאמת הי' לנו ידיעות על כמה חניות שמגיע לשם אחוריים).

(ו) והליצנות שעושה הפ"ת הוא, מש"כ שבשר הראפעלע יכולים למשכו וכו' כל הענין — וכי מנין הם יודעים שכך הוא, באמת הי' שם המריפענער קאלנער בשלימותו כמו שהוא (ובעיני ראיתי זאת, ושום שפוי בדעתו לא יאמר שהוא בשר נמשך או שהוא רק חלק, אם יראה את הבשר, ואף אין צריך להיות מנקר לזה), ונמשך שייך אם נתוסף קצת ולא אם כולו נמצא בשלימות, והם עושים שחוק בענין חמור כזה על סמך של "מן הסתם", במקום שיפחדו ממכשול הרכים בקצת יראת שמים, ובקצת חשבון שיבא עת שיצטרכו לתת דין וחשבון.

(ז) ואפילו לא הי' המדובר בטריפענע קאלנער אלא סתם אחוריים ג"כ אין להם רשות לנקר ולמכור, כי אין להם קבלה לנקר אחוריים, ואין להם שום ידיעה בזה, כי לא למדו בכל גלילות אונגערן לנקר אחוריים, ועוד שהקונים נוהגים שלא לאכול אחוריים אפילו בניקור ממומחה, ועוד שזאת רמי' במשא ומתן, וזה גם חסרון בכשרות בכללו (גם בשאר איסורים ומכשולים) דכשם שמרמה בממון כך מרמה בכשרות.

(ח) ולמעשה מכרו בחנויות ידועות לא רק אחוריים אלא טריפענער קאלנער עם החלב שעליו ושמחתיו, כל המריפענער קאלנער בשלימות, ה' ירחם!.

* *

ענין ב'

(א) קצה הצלע הי"ג עכ"ל המכתב, (עיין לעיל בהקדמה ל"ב ענינים אות ד').

ובפרי תמרים הוא אות ו' וכותבים בזה"ל.
הכוונה לסחוס הי"ג שבהרבה מקומות לא נטלוהו
לכתחילה, כמו שהועד לפני הכד"צ ..... ועי' בהבירורים
להלן ואף נטילת הצלע הי"ג גופי' הוא רק לחומרא בעלמא כמו
שכתב הש"ך בשם המ"כ וכפרט גוף הצלע בלי החלב שעליו.
עכ"ל

(ב) הם כותבים שבהרבה מקומות לא נטלוהו, הנה אדרבה ישאלו כל המנקרים ויעיינו בכל הספרים וימצאו מבואר שצריך להסירו בלי חולק.

(ג) אמנם בהגביית עדות (פרי תמרים מ"ד אות ג') כותב בשם רי"ל ווייס שליט"א, שלא הסירו זאת בסאטמער, וז"ל, הסחוס (עצם הרך הלבן) הנשאר מצלע י"ג לא היו מוציאים בסאטמער אבל הסחוסים שעומדים בשני צידי החזה לימין ולשמאל בסופן חתכום — (עד כאן עדות רי"ל ווייס) — — ר"ג פינקלשטיין — (המנקר מפעסט) — בפעסט אמנם היו מוציאים הווייס ביינדל הזה של צלע י"ג (עצם הרך הלבן) וגם הסחוסים שעומדים בסוף ראשי עצמות החזה (פי' לימין ולשמאל) חתכו (כבסאטמער) (עד כאן עדות ר"ג פינקלשטיין) — — ר"י גאלדברגער — גם בדעברעצין היו מוציאים זאת, עכ"ל.

ד) הרי שיש להם (לפי מה שהם מפרסמים ע"ש רי"ל ווייס) רק מקום אחד, ודברים אלו מעמידים נגד כל הספרי ניקור המפורשים להדיא בלי ספק ונגד כל המנקרים, ובפרי תמרים דף קל"ז מביאים בעצמם כמה ספרים שצריך להסיר זאת, וכמוכן שיש עוד הרבה ספרים שלא הביא הפ"ת (ושם בפ"ת הופך המשמעות ואין אנו עוסקים בזה וכבר נתפרש בקונטרסים אחרים).

ה) וז"ל הזבח שמואל, גם צריכים ליזהר לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים ההולכים בעקמימות לצד החזה והמה רכים ולבנים כי המה מבשר אחוריים עכ"ל.

ו) וז"ל שם בלשון אשכנז (שכתב נכדו) אויך גיאהט אן עק פאן פלאנקען אין יעדע ריפע אין דיא קרים איין ווייך ביינרל (כזה) ומצייר ג' פסים בעוקם זה אצל זה) עס קאמט ארויס פאן הינטער פירטל, אלזא ווען מאן קאן עס פרישער-הייט ארויס ציהן איזט עס גוט, ווען אבער ניכט זא מוז מאן מיט איין מעסער נאך גראבען ביז מאן די ביינרל ארויס נעמט עכ"ל (מדבריו משמע דגם הסחוסים ראשי צלעות י"א וי"ב מוציאים וכן מכואר בהציוור שמצייר ולהלן נדבר בס"ד).

ז) וז"ל האוהל יצחק סעיף ה', וצריך ג"כ לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והמה רכים ולבנים, וטעם האיסור משום שיונק מחלב של הכסלים עכ"ל ומפרש השערי זבח (חיבור על ספר אוהל יצחק) אות י"ב וז"ל והם מהצלעות והולכים בעקמימות לצד החזה והמה שייכים לבשר אחוריים, עכ"ל.

ח) וז"ל ס' מזבח העולה ס' מ"ו ס"ג וצריך ג"כ לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והמה רכים ולבנים, עכ"ל.

ט) וכן הוא לשון שלחן הטהור וצריך גם כן לחתוך ראשי העצמות מקצות הכסלים והמה רכים ולבנים עכ"ל.

י) וז"ל ספר זבח משפחה, ויש שמוציאין רק השני הצלעות הקטנים הלבנים והמה הסחוס קנארביל (פי' קורא לסחוס קנארביל — המעתיק) וטעות הוא בידם כי אין זה כמנין הצלעות, רק שצריך להוציא השני העצמות הלבנים הנ"ל מפני שיונקים מחלב הכסלים, ולא מטעם ששייך לחלק אחוריים, עכ"ל, (גם כאן משמע שמחייב להסיר גם הסחוס מצלע י"ב ושייך להלן).

(יא) וז"ל טהרת אהרן הובאו דבריו בדרכי תשובה סק"נ וגם קבלתי מרבוחי המנקרים וכן נהגתי עפ"י קבלה מהם לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והם רכים ולבנים וכו' והטעם הוא משום חלב שעל הכסלים עכ"ל.

(יב) וז"ל הגבעת פנחס סי' ס"ה סעיף ח' ביוריש, ווי אויך דאס עקביינדל פאן דער 13-טען ריפפע אכגעשניטן, עכ"ל, ויש עוד ספרי ניקור שלא הבאתי.

(יג) וז"ל קונטרס ניקור השלם סדר פולין (ויש לו הרבה הסכמות) ויסיר קצה צלע י"ג הנשאר כאן מהצלע הי"ג שהיא טריפה, עכ"ל.

(יד) ועתה ראה את מי מעמידים מול מי ואיך שוקלים את העינים נגד כל ספרי ניקור ונגד כל המנקרים, ולא כן עושים עם המנקרים הזקנים המובהקים שבירושת"י העוסקים כל השנים בזה, שדוחין דבריהם בזלזול וליצנות.

(טו) גם מבואר בלשון הספרים שענין זה הוא איסור ולא מנהג דהא כתבו בזה"ל, וטעם האיסור משום שיונק מחלב הכסלים עכ"ל, (טהרת אהרן ס"ו, בית יצחק ס"ה ס"ו, והעתיקו בדרכי תשובה). (ובאמת פשטות לשון הספרים הוא שצריך להסיר גם ראשי צלעות י"ב וכו', מדכתבו בלשון רבים וסתמו ולא פירשו אבל מי מרהיב להכחיש שעכ"פ כוונת הספרים לראשי העצמות מצלע י"ג משני הצדדים, כי אין שם דבר אחר לומר שעליו כוונת הספרים באמרם ראשי העצמות, גם אי אפשר לומר שכוונתם לסחוס החזה שהרי הרבה מהם מזכירים בפירוש לשון צלעות וכו"ל, וגם הציור שבספר זבח שמואל שמצייר ג' קוים בעקמומיות זה ע"ג זה אי אפשר להתפרש על סחוס החזה, ועוד, ואכ"מ).

(טז) ומש"כ בפרי תמרים ואף נטילת הצלע הי"ג גופי' הוא רק חומרא בעלמא כמו שכתב הש"ך עכ"ל הנה הצלע גופא אינו ענין כלל לסחוס הצלע, דהצלע גופי' איסורה רק מטעם שהוא שייך לאחוריים משום שצריך ניקור אחוריים, אבל סחוס הצלע הלא פירשו כולם דהטעם משום שיונק מחלב הכסלים כמבואר לעיל בלשון הספרים, ולא קרב זה אל זה.

ענין ג'

(א) קרום היותרת מעט, עכ"ל המכתב (עיין לעיל בהקדמה ל"ב ענינים אות ט"ז, י"ז, י"ח מהו).

(ב) הוא הכותל המפסיק כחלל הבהמה פרוס מצלעות הימניים לצלעות השמאליים ויש עליו שני קרומים א' מצד הרואה חלק הפנים (דיאה ולב) וא' מצד הרואה האחוריים (הכבר וטחול וכרס וכו') וחלב הקרב נוגע וסמוך על הקרום שמצד האחוריים (ותחת הקרומים יש שומן ונרבר ממנו בס"ד בענין הבא).

(ג) ועתה נראה מה כותב הפרי תמרים על זה, בדף ל"ד אות ח', וז"ל.
קרום היותרת מעט, הקרום הזה מחלק הפנימי נוהגין שאין מסירין אותו כלל אם הצד השני נשאר מחובר בצד הכבר דליכא למטעי כלל, כמו"ש בדר"ת סקע"ו בשם בית אברהם, ובכל אופן אפילו לא נשאר צד השני מחובר אינו רק חומרא לכתחילה דלמא אתי למטעי כמבואר בפוסקים.

עכ"ל

(ד) הנה הקרום שמצאו הוא הקרום של צד האחוריים האסור לכו"ל ע"מא (ואסור בס' ואם דבוק לבשר אמרינן חתיכה נעשה נכילה וצריך ס' נגד כל החתיכה כמבואר בפוסקים) — והפרי תמרים מתעלם מזה ומוליך המדובר לענין אחר, לדבר מהקרום של צד פנים.

(ה) שנית, מש"כ על הקרום של צד פנים, נוהגין שאין מסירים אותו כלל, עכ"ל ראה נא בהגביית עדות עצמם ב' הצדדים, והעדות הוא נגדם, שהיו מנקרים. שהרי ז"ל הגביית עדות (פרי תמרים דף מ"ד אות ה').
הנה מבשר העבה של היותרת הכבר (בארה"ב נקרא גראבע טענדערליין) הסירו לגמרי שלא ישאר זכר של קרום משני הצדדים.

עכ"ל

(ו) וז"ל עדותם השני (דף נ"א אות ד') הדופן שמחלק בין חלק הקדמי לחלק האחורי מורכב משני חתיכות בשר אחד עב ואחד דק העב נקרא יותרת הכבר והדק נקרא טרפש הכבר (אמר המעתיק — גם קביעת השמות הוא לאו דוקא כלשון הפוסקים) את היותרת ניקרו הקרום והחלב משני הצדדים.

עכ"ל

הרי לך שיותרת נקרא אצלם הכשר העב (דיקע טענדערליין) ומבואר בהגביית עדות שלהם שגם את הצד של חלק הפנים היו מנקרים.

ז) אמנם מש"כ הפ"ח וז"ל ובכל אופן אפילו לא נשאר צד השני מחובר אינו רק חומרא לכתחלה עכ"ל זה זלזול, וכי מנהג שכתבו הראשונים והרמ"א בש"ע אפשר לזלזל בו, האם העולם הפקר, וז"ל הרמ"א יו"ד ס"ד סי"ב אבל המנהג לנקר ולהסיר שני קרומים דלמא אתי למטעי (ס"ה וא"ו) עכ"ל.

* *

ענין ד

א) חלב שתחת קרום היותרת, עכ"ל המכתב (עיין לעיל בהקדמה ל"ב ענינים אות ט"ז י"ז י"ח מהו).

ב) המדובר הוא מן הכותל הנ"ל המפסיק בין חלק הפנים לאחוריים ועליו קרום משני הצדדים כנ"ל ותחת הקרום על הכשר יש שומן, וזוהו מדברים (ואין המדובר במקום שנוגע זה הכותל להשרה ששם יש המשך חלב הכליות ואסור מדאורייתא לכ"ע ואפילו הפרי תמרים לבסוף מורה בו עיין סוף דף קט"ו (אחר שבדף ל"ד אות ט' וכן בעוד מקומות מכחישים זאת), וגם זאת מצאו, ונדבר ממנו להלן בס"ד, אך כאן המדובר משאר השומן, דע שחצר הכבד, וטרפש, ויותרת, וטענדערליין הכל אחד.

ג) ובפרי תמרים הוא אות א' וכתב וז"ל.

חלב שתחת קרום היותרת, זה שומן היותרת המבואר ברמ"א סי"ב שהמנהג להקל בו כמו"ש הכנה"ג בפ"י דברי הרמ"א, וכן מבואר כמעט בכל ספרי ניקור, וכן הועד לפני הבד"צ . . . . . כמו"ש בהבירורים בפנים בהקובץ מעור הרבה פוסקים. עכ"ל

ד) יש בדברים אלו כמה סילופים ובלבולים, (וזאת לדעת שהרבה יותר ממה שאנו כותבים יש קלקולים חמורים בדבריהם בפנים מאמריהם ושדי תיכלא בכלא, ואין אנו עוסקים ומשיבים רק על ההקדמה).

ה) והנה טרם אנו ניגשים להבירור מוכרחים להודיע שכל המשא ומתן דלהלן, הוא רק לימוד להלכה ואופן שיקול הצדדים אלו מול אלו עד שמגיעים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בס"ד.

ואין כל זה נוגע לקביעת המעשה איך יתנהגו, ולא לכוונת המעורר ודברי תוכחתו שהוא מוכיח ומעורר על המצב.

כי ההנהגה למעשה מוכרחת להיות לפי הקבלה שנתקבלה למעשה, שקיבלו מנקרים מוסמכים ות"ח ממנקרים מוסמכים ות"ח דור אחר דור, ואי אפשר לנו להקל בשום ענין המקובל להחמיר, בטענה שאנו לומדים ומבררים להקל, והיסוד הזה מפורסם בחומר רב בכל ענפי התורה וכדצווח החת"ס בשו"ת חיו"ד סי' נ' וז"ל היתכן להוליד ספק בקבלתינו אשר ראינו עין בעין עד רבינא ורב אשי והם עד מרע"ה וזה לא יתכן ואם נבא להורות על שיקול דעתינו ולא נאמין למשמשי חכמים שראו מנהגי רבותם אלא כל אחד ידין עפ"י שכלו ישתנה צורת מנעל החליצה בכל דור ודור וסידורי הגיטין וכדומה ח"ו וכן לא יעשה, וכו' עיי"ש עוד בדה"ק שהאריך. ולכן כיון שמפורסם מהמנקרים המוסמכים שהנהגה למעשה הוא להסיר השומן הזה (מן הדיקע טענדער ליינ נתברר להכותב) וגם בעצמם כותבים כן בהגב"ע שלהם (כדנעתיק להלן), זה די לנו.

אבל המשנה מן המקובל לא רק את הענין הזה מערער ומחריב אלא מחריב את יסודות היהדות וכדצווח החת"ס הנ"ל, והמסייע ביד כזה ומביא לו בירורים מסייע ומחזק את חורבן התורה, ומחריב הרבה יותר מאותו המקל.

ולכן יפה צווח המעורר והוכיח על שמזלזלים בענין המקובל ואין צורך בשום בירורים לאיסור ומכש"כ שאין משגיחים על שום בירורים להיתר.

ויסוד זה שייך גם לשאר כל הבירורים

*

(ו) ומלבד מהמפורסם ומה שידוע לנו ממנקרים מוסמכים, נעתיק מהודאת עצמם בהגב"ע שלהם ז"ל העדות הא' (פרי תמרים דף מ"ד אות ה').

אופן ניקור טרפס הכבד כך הוא הנה מבשר העבה של יותרת הכבד (בארה"ב גראכע טענדערליין) הסירו לגמרי שלא ישאר זכר של קרום משני הצדדים — וגם השומן שמתחתיו ניקרו עד שנשאר נקי מכל שמנונית שע"ג הבשר האדום, אבל למטה את הבשר האדום שמכוסה בקרום דהיינו

החלק התחתון של יתרת הכבד שהוא סמוך ומחובר לגב
הבהמה (בארה"ב דינע טענדערליין) הורידו רק את הקרום
והנמשך עמו אבל השאירו את החתיכות הקטנות של השומן
שעל הכשר — ואמר — שלא היו מקפידים להסיר זה עכ"ל
— וכדף מ"ה באותו גב"ע כותבים בשם רי"ג כזה"ל בדיקע
טענדער ליין היינו הכשר העב של חצר הכבד מורידין הקרום
מב' הצדדין וכל השומן שתחתיו (בארה"ב).

עכ"ל

וז"ל עדות ב' (פרי תמרים דף נ"א אות ד') הדופן שמחלק
בין חלק הקדמי לחלק האחורי מורכב משני חתיכות כשר, אחד
עב וא' דק, העב נקרא יתרת הכבד והדק נקרא טרפש הכבד
(אמר המעתיק — קביעות שמות אלו לא נזכר בהפוסקים) את
היתרת נקרו הקרום והחלב משני הצדדים כי זה קרוב
מאד לחלב הכליות, ואת הטרפש נקרו רק את הקרום של צד
המעיים אבל השומן מתחתיו לא.

עכ"ל

הרי שבשני המקומות ניקו מהדיקע טענדערליין עד שנשאר נקי מכל
שמנונית, ובמקום א' הסירו גם מהדינע ולא השאירו רק החתיכות
הקטנות של השומן.

ז) ומונח אצלינו כתב יד שכתב מנקר מומחה מפולין שיש לו קבלות
מרבנים חשובים דשם ומהרבה מנקרים, וכו' מבואר שנהגו להסיר ב'
העורות מב' הצדדים עם כל השומן שתחתיו הן מהדיקע טענדערליין והן
מהדינע.

ח) גם מונח אצלינו עוד כת"י חתום בכת"י של עוד שני מנקרים זקנים
(מחור"ל) וגם שם כתוב כן להסיר ב' העורות מב' הצדדים עם כל השומן
שתחתיו בין מהדיקע ובין מהדינע, ולהלן נביא בס"ד מעור ספרים.
ועתה נבא להצעת הענין בס"ד.

ט) בחולין צ"ב ע"ב תוס' ד"ה אמר, וברא"ש שם פ' גיד הנשה סי' ג', ובמרדכי
ריש פ' גיד הנשה מביאים דברי רבינו אליעזר ממין, וכן סבר ר"ת דשומן שתחת
היתרת אסור מן התורה (אפילו לאחר שהסירו הקרום מעליו), אבל התוס' והרא"ש
חולקים ומתירים, וגם ספר התרומה הל' או"ה מ"ג מתיר.

(י) הבי" ס"ד (לפני ד"ה אין מולחין) העתיק דברי המרדכי שהביא ב' השיטות בקצרה ומסיים הבי" לבסוף אבל התוספות והרא"ש חולקין על רא"מ וכן דעת סמ"ג להתיר וכתב רבינו ירוחם דכן עמא דבר ומ"מ עכשיו נוהגות נשים שלנו כרא"ם ויש מהן שכרי שלא להטריח עצמן בניקודו אין אוכלות הטרפש כלל, עכ"ל.

(יא) האגוד באות קע"ה כ' וז"ל, אמר המחבר מפני ששמתי מגמת מחשבתי לחלוקי דיני חלב אשר נחלקו בהן חכמינו ז"ל, מצאתי דבשבעה מקומות בכהמה נפל בהן המחלוקת. האחר, בחלב הכסלים לפי פירוש הרמב"ם הוא חלב שבקרי הירכים, ורש"י פירש הוא עצם קטן על עצם אחר המחובר תחת האליה ועליו יש חלב תחת ראש המותן שקורין לונכ"ל. השני, הקרום עב ולכן המתפשט בכל הכסלים ותחת אותו הקרום יש לובן חלב ורכו האוסרין ובאשכנז מתדיין כמו שכתב בעל הטורים. השלישי, לדעת רב אלפס חלב שתחת הכסלים הוא כראש הכסלים וקרום מפסיק בין החלב שהוא כראש הכסלים וקרום מפסיק בין החלב ההוא ובין השומן שתחתיו, העליון אסור והתחתון מותר. הרביעי, החלב המדובק בכשר היותרת שתחת הקרום יש מתדיין, וה"ד אליעזר ממיץ כתב ששכוש בידם. החמישי, לדברי בעל ספ' התרומה צריך לקלוף כל היותרת מבחוץ לפי שהחלב הגדול המכסה את הקרב שוכב ונוגע שם. השישי, בקיבה יש חלב שעל היתר שרב אלפס מתידו, ורש"י והרא"ש אסרוהו. השביעי, החלב השני אשר על הקרב והוא תחת הקרום אשר הקרום ההוא תחת חלב הפדישה, ונחלקו בו רבי' יקר ורבינו יואל, רבינו יקר אוסר ועונשין עליו כרת, ורבינו יואל מתידו. וכל אלו הדעות מפורשין למעלה באורך, ואני המחוקק מצאתי בשם המחבר שרלג עור חלוק אחר שהוא ריש מעיא באמתא שיש אומרים שהוא המעי' שיוצא בו הריע, ער כאן. ואתה בני חכם לכך וישמח לבי גם אני אל תלך בדרך המקילים כי לא תדע איזה יבשר ואל תכניס עצמך בספק איסור כרת כי ספק אבוד נפשות הוא, ומצאנו שרבותינו זכרונם לברכה החמירו אפילו בספק איסור דרבנן ואפילו בספק ספיקא לפעמים, כמו בספק אחות חלוצה וכו', וכן ביתר מקומות אשר נלאתי להאריך, וקל וחומר בן בנו של ק"ו בספק אסור חלב שענשו כרת שאל תכנס בספיקות, שטה מעליו דרכיך פרעהו אל תעבור בו, ועוד אומר כי בזה אין נקרא ספק חלב מאחר שדברים אלו תלויים בחכמה ובקבלה, כמו שפסקו המחברים במקום שלא תוכל לשער האסור מחמת חסרון דעת אין נקרא ספק, תמצא זה במרדכי בפרק גיר הנשה אצל החמשה דינין, וכן תמצא בסמ"ג, וכן הוא החלוקים בחלב הנזכרים נפלו מצד חסרון הקבלה מן הקדמונים כי נעשתה תורה כשתי תורות בעונות. ואתה בני אשר נתן לך השם יתברך לב לדעת ועיני השכל לראות מנע רגליך מנתיבות ספק אסור חלב, ותאסור עליך בכל מקום שנחלקו בו רז"ל וטוב לך. וכן אני הצעיר נוהג שלא לאכול מנקורי הידכים אלא ממנקר תלמיד חכם ההולך לחומרא בכל המקומות הנזכרים, ואתה אחי ראה גם ראה בין בדבר והבן כמראה, עכ"ל האגוד.

(יב) והדרכי משה שם סעיף י' כותב וז"ל ובאשרי ריש גיר הנשה דרבני ר"י עיקר ובאגוד משמע ריש להחמיר דרבני רא"מ עכ"ל.

ובסעיף י"א כותב הדרכי משה וז"ל וכן כתב באיסור והיתר הארוך כלל ב' (צ"ל כ') להתיר השומן שתחת הקרום עכ"ל.

(יג) וביו"ד סי' ס"ה בסופו כתב הב"י בד"ה ומ"ש ושרד וכו' כבר השמיט קצת דברים שיש להם שורש (מונה והולך כמה ענינים) וכו' וגם חלב שכחצור הכבד שכתבתי שם שיש אוסרים אותו וכו' שכל אלו המקומות יש להם (פ"י להאוסרים) על מה שיסמכו כמו שנתבאר שם ואע"פ שיש חולקים בהם אין להקל וצריך להחמיר בכל מקום שיש בו ספק חלב דספק דאורייתא הוא ועוד שהוא איסור חמור שהרי חייבין עליו כרת עכ"ל, הרי מסיק ב"י שצריך להחמיר בכל אותן מקומות, ובתוכם חלב שתחת קרום היותרת.

(יד) והרמ"א ביו"ד סי' ס"ד סי"ב כתב, וז"ל, יותרת הכבד יש מצריכין לנקר הקרום העליון שלצד הכבד משום חלב הקרב שמונח עליו, ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא (רא"מ ור"ת), אבל צד פנים של צד הריאה אין צריך ניקור כלל (ת"ה וא"ו) אבל המנהג לנקר ולהסיר שני קרומים דלמא אתי למטעי (ס"ה וא"ו) עכ"ל, מבואר פשוט ההבנה בהרמ"א שמביא את היש מחמירין להסיר שומן היותרת, וכוז תואמים דבריו שבש"ע עם דבריו שבדרכי משה שבשניהם מביא היש מחמירים, ומדכתב כלשון מחמירים משמע דעיקר ההלכה כהמתירין אבל יש להחמיר כהאוסרים, ולא עוד אלא כיון שלא הביא הרמ"א כלל את המתירין אלא את המחמירין משמע דרעתו לקבוע למעשה כהמחמירין, אך לא מעיקר הדין, ונפ"מ אם נתערב וכה"ג, אבל צריך להסירו.

(טו) וז"ל הדעת תורה יו"ד סי' ס"ד סי"ב ויש מחמירין עוד לנקר השומן וכו' הנה ברין השומן שהוא תחת הקרום מבואר בב"י דמרינא יש להקל כרעת רוב הפוסקים ורק מצד חומרא נהגו לאסור, וכ"צ דעת רמ"א, מרכתב ויש מחמירין עוד וכו' וכה"ג כתב בתשו' שער אפרים סי' ק"ד בהא דא"ע סי' י"ז סי"ד בהגה, וכ"ה בשו"ת הלק"ט ח"א סי' רצ"ג שקבלה בידו מרבותיו דהיכי דנקט יש מחמירין דעתו דהעיקר כהמקילין ורק לחומרא בעלמא מחמירין ע"ש וה"נ כזה, ולכן יש להקל כזה במליחה בכ"ק עכ"ל. הרי דעתו ברור כדכתבו דההנהגה למעשה הוא שצריך להסירו, והסמיכה על המתירין הוא רק לענין דיעבד, כגון אם נתערב וכה"ג. ולכן גם מש"כ בפר"ת דף קכ"ט להביא רא"י מד' הטו"ז סי' ק"ה סק"ח ועוד שלא הצריך ס' נגד שומן היותרת, וכתבו כזה"ל וא"כ מוכח דהמנהג הי' שלא הסירו השומן כלל עכ"ל, ואין בדבריהם כלום, כי בוודאי לענין שיאסור תערוכתו או בליעתו העיקר כהמקילין, אבל פשיטא שלמעשה צריכין להסירו וכרכתב הרמ"א כאן.

(טז) והכנה"ג הגי' על הב"י שכ' שעכשיו נוהגות נשים שלנו כהרא"ם עכ"ל, ומוסיף הכנה"ג את דברי האגור להחמיר ושגם הרמ"א הביא דעה זו, ומהוספה זו משמע דכוונת כנה"ג לומר שראוי לנהוג כך, והפר"ת הופך הענין ולקמן יתבאר שהאמת כרכתבנו.

(טז) אבל הלכוש הלכות חלב סעיף ט"ו השמיט היש מחמירין, וכתב רק דין

הקרומים וז"ל היותרת והוא הכשר המחלק וחוצץ בין הריאה לכבר צריך לנקר ממנו הקרום לצד הכבר וכו' ולצד הריאה מותר שבאותו צד אין שום חלב וכדי שלא יבואו לטעות יש ליטול שניהם, וקצת הנשים משליכין אותו כולו, ויש מהן שסוכרין מפני שהוא כולו אסור משליכין אותו, אבל אינו כן אלא כדי שלא להטריח את עצמן בניקורו נהגו להשליכו עכ"ל. (הנה גם הב"י והר"ח הביאו מנהג זה ולענ"ד לא כתבו בדרך הוראה אלא להזכיר לשבח את היראים וחרדים פן יכשלו, ובלשון הלבוש יש גם צד לומר שהוא להפריך את המנהג שאינו אלא מניעת טירחא, אבל בכל אופן אין כוונתם לומר שראוי להנהיג להשליך כל הטרפס, גם אין לומר שכוונת הלבוש בזה לקבוע למעשה ענין הסרת השומן דזה היפך המשמעות, וגם הר"ח שנביא לקמן הבין שהלבוש משמיט את ענין השומן, ולא שמזכירו).

חי) ומהרש"ל בים של שלמה פ' שביעי (חולין) דין ד' כתב בזה"ל דין שומן שעל יותרת הכבר לאחר שהוסר הקרום ממנו אותו שומן מותר עכ"ל, עד כאן בהקיצור שלו ואח"כ בהארוך מביא כל דברי הרא"ש האוסרים והמתירים ומסיים בזה"ל וכן דעת כל האחרונים (פ"י להתיר — המעתיק) וכ"ש לפי מ"ש הערוך וכו' (פ"י להערוך וראי מותר — המעתיק — ועיין בפנים) עכ"ל.

יט) ואח"כ מתחיל לדבר מן הקרומים של חצר הכבר ומביא את ספר התרומה שלצד פנים מותר ואח"כ מביא את האור זרוע דאע"פ שהוא מותר נהגו ליטלו כדי שלא יטעו, ועל זה מסיים מהרש"ל וכן המנהג, (יעיין בפנים ויארך להעתיק).

כ) והדברי חמודות פ' גיר הנשה אות י"כ כותב על דברי הרא"ש הנ"ל שמסיק להתיר שומן היותרת, וז"ל, וכן כתבו התוס' והמרדכי בשם ר"י, וכן דעת סמ"ג להתיר, וכתב רבינו ירוחם שכן עמא דבר, והמרדכי כתב בשם ר"ת דס"ל ג"כ כהרא"ם, וכתב רמ"א כדרכי משה דכאגור משמע שיש להחמיר כהרא"ם, והב"י כתב וז"ל ועכשיו נוהגות הנשים שלנו כהרא"ם ויש מהן שכדי שלא להטריח עצמן בניקורו אין אוכלות הטרפס הכבר והן הן דברי הרא"ם ור"ת, ותלמידו רמ"י ז"ל השמיט לדבריהם הללו עכ"ל הר"ח (פ"י רמ"י הוא הלבוש והוא ה' תלמיד הרמ"א והנה הרמ"א הביא היש מחמירים ותלמידו הלבוש לא הביאם).

כא) ובשולחן גכזה סקל"ט, אחרי שהעתיק את דברי הב"י כ' בזה"ל ויש לתמוה למה השמיט רבינו (הב"י בשו"ע) דין זה (של שומן היותרת) דכיון שהוא פלוגתא דרבוותא הי"ל לכאר דעתו, ואולי י"ל דכיון דרבינו ירוחם כתב דכן עמא דבר להתיר כהרא"ש ודעימי, ועיני רבינו ז"ל רואות דנשים שלנו נוהגות לאסור כהרא"ם הניח הדבר כמנהג כל אחד ואחד שיחזיק במנהגו עכ"ל ואחר משא ומתן בדעת הרמב"ם בזה, מסיק בזה"ל וכך מנהג שאלוניקי לנקר את השומן הזה דוקא מה שנראה ע"ג הכשר ואין מחטטין אחריו כשאר (אולי צ"ל כשאר — המעתיק) חלבים וכן עיקר כיון שאפילו מה שע"ג הכשר יש מתירים הרבה כנז"ל עכ"ל.

כב) והסדר הניקור שבסוף ספר זכח שמואל (והוא מנכדו בעל הגהות דרישת הזאב) הוא כהמתירין שכ' וז"ל חצר הכבר (רויט פלייש) מוז מען ארָאב ציהן די

אויסערווענדיגסטע הויט ווי די לעבער ליגט דארויף, ווען מען אבער ניכט ווייס אויף וועלכע זייט די לעבער איזט געלעגען זא מוז מען אלע ביידע זייטען טרייבערען וכו' אונד דאס פעטץ וואס איזט אן רויט פלייש אונטער די הויט איזט כשר, ברויך מען ניכט אראב נעמען, מען מוז אבער נוהר זיין לפעמים בלייבט אן עק פאן דען רויט פלייש בראטען חלב זאלכעס מוז מען אראב נעמען דען דאס איזט אסור (משום חלב הכליות) עכ"ל.

(כג) תמצית הדברים הדרכי משה הביא את האגור האומר להחמיר כרא"ם ור"ת, והב"י בסוף סי' ס"ה כתב בפירוש על ענין זה (ועל עוד ענינים) וצריך להחמיר בכל מקום שיש בו ספק חלב דספק דאורייתא הוא ועוד שהוא איסור חמור שהרי חייבים עליו כרת עכ"ל וגם מלשון דמ"א מוכרח שהביא היש מחמירין כדי להחמיר.

(כד) ועל זה סמכו ספרי ניקור כגון מזבח העולה לבעל הקיצור שו"ע שכתב בסי' מ"ו ט' וז"ל יתרת הכבד צריכין לנקר הקרום העליון שלצר הכבד וגם השומן שתחת זה הקרום והמנהג לנקר גם צד הפנים שלצר הריאה עכ"ל וכן מדברי הגאון מבערזשאן בספרו דעת תורה משמע שכן נוהגים למעשה.

וכ"ה בספר רב טבחיא ז"ל וכמו כן השומן אשר מתחת להקרום אסור (וכ"ה בלשון איריש שם) עכ"ל.

(כה) וז"ל קו' שלחן הטהור (פרעשבורג) אות ח' יתרת הכבד וכו' עיין ברמ"א ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא, ובלשון אשכנז דאס ראטה פלייש דיעוצען הייטכען מיסטען זאממט דער דעראן העפטענדען פעטטען אפגעצואגען ווערדען עכ"ל.

וז"ל ספר אימוץ הניקור אויף אטייל ערטער נעמט מען אראפ דאס שמאלץ וואס איז אונטער דער הויט עכ"ל.

וז"ל גבעת פנחס אזא אויך דאס ראטה פלייש וועלכע די גאנצע ווייכע ברוסט אומפאסט פאן ביידע זייטען איינע הויט זאמט פעטטע אפגעצאגען עכ"ל.

וכן בס' ויוסף אברהם בחלק הנקרא ויעש אברהם דף מ"ד סי' כ"ב אות א' כותב וז"ל (הוספה על מש"כ בספרו זכור לאברהם אות י' חצר הכבד צריך לקלפו מבחוץ) וגם השומן שתחת הקרום הזה עכ"ל (דלא כמש"כ בפר"ת דף קט"ו בשם זכור לאברהם).

(כו) ואינו מנהג ספרדים לכד כי המחבר הזה סידר שם בספרו מנהג ספרדים לחור ויש לספר זה הסכמה מן השואל ומשיב ועוד, וז"ל השואל ומשיב בהסכמתו שם, בעל ס' בית אברהם אשר כבר נתפשט כפולין וגאליציע וארה"ק ושאר ארצות וכו' והס' הנ"ל הוא בידי וראיתי כי הפליא לעשות והשוחטים כאשר ראו אותו בידי גם הם אמרו אשר היטב הדק וליקט סולת נקי' כל הדינים בתכלית הסידור וכעת הוסיף שנית

ידו והעתיק ספר ימין משה מהגאון מ' משה ווינטירו ועוד כמה הוספות שנתוספו אח"כ מהרבה ספרי ספרדים וגו' גם דיני ניקוד להספרדים עכ"ל וכתב להאשכנזים לחור ולספרדים לחור.

(כז) והנה ה' מנהג כהמחמירין כדכתב רבינו ירוחם וכן עמא דבר וכרמשמע לשון הרמ"א יש מחמירין משמע שיש גם מי שאינו מחמיר וכרמשמע כלשון כנה"ג שכ' על הלבוש בענין שיטת המחמירין בזה"ל דכיון שהמנהג שלא כדבריהם עכ"ל.

(כח) וה' גם מנהג להחמיר כדכתב ב"י ועכשיו נוהגות נשים שלנו כדרא"מ עכ"ל, וכדכתב רמ"א יש מחמירין, וראו רבותינו צורך להזהיר שינהגו כהמחמירין וכדזהיר ע"ז האגור והעתיקו הר"מ ע"מ להזהיר העם, וכן הזהיר הב"י בסוף סי' ס"ה, וכן ברמ"א הביא רק ה"ש מחמירין ולא הביא כלל המחמירין (ודק הוא ממילא נשמע רעיקר ההלכה כהמחמירין מרכז כלשון מחמירין, ומרכז' יש), להורות לישראל שראוי לנהוג לכתחילה כהמחמירין, וזה גם כוונת כנה"ג שכתב בדעת הלבוש שהמנהג שלא כהמחמירין, מ"מ ראה הכנה"ג להביא דברי המחמירין ודברי הרמ"א להורות להחמיר, אבל מנהג המקילין לא הביא בדרך הוראה אלא בדרך אגב לתרץ קושיא.

ועפ"י אזהרת רבותינו בעלי השו"ע ובני ישראל יוצאין ביד רמ"א ואזהרת שאר רבותינו נתפשט להחמיר כדאיתא בספרים הנ"ל וכדמקובל ומפורסם בפי המנקרים.

(כט) אמנם חומרא זו להנהגים בו איסור אינו מנהג גרידא אלא יש בו לתא דאורייתא שהרי הרא"ם ור"ת סוברים שהוא דאורייתא וכן כתב ב"י בסוף סי' ס"ה שמשמע זה יש להחמיר כי הוא ספק איסור כרת.

(ל) ואחר שידענו כל הנזכר נבא להתבונן בדברי הפרי תמרים דף ל"ג בהי"ב חלבים אות א' וז"ל, חלב שתחת קרום היותרת, זה שומן היותרת המבואר ברמ"א סי"ב שהמנהג להקל בו כמו"ש בכנה"ג בפ' דברי הרמ"א עכ"ל.

הנך רואה שלא ה' ולא נברא אלא להיפך הרמ"א מביא ה"ש מחמירין על מנת להחמיר, והפ' שהם אומרים בכנה"ג וברמ"א ברו מלבם כדיתבאר לקמן בס"ד.

(לא) ומש"כ עוד הפרי תמרים שם וכן מבואר כמעט בכל ספרי ניקוד עכ"ל גם זה אינו אלא כדנכתבאר לעיל, ומי לנו גדול מן האגור ומן הב"י והרמ"א, ובני ישראל יוצאין ביד רמ"א (ומש"כ בפרי תמרים דף קט"ו וכ"צ בביאור הגר"א שהכריע להקל כדעת החוס' ע"ש עכ"ל גם זה אינו כי הגר"א לא כתב את המנהג אלא את ההלכה ובוזה לית מאן דפליג כי המחמירים רק בחזרת חומרא נחתו לה לחוש להם ולא שהלכה כמותם, ובדרך אגב — הגם שאינו בהקדמה — מש"כ עוד הפרי תמרים להביא רא"י מיו"ד ס"ד סעיף ז' דכתב הרמ"א דכל אלו החלבים אין

מהם בחלק הפנים רק הקרום שעל הכסלים ואי הי' ס"ל דשומן זה אסור א"כ יש חלב דאורייתא בחלק הפנים והיינו שומן היותרת ומוכח דהרמ"א הכריע להקל בזה וזה ראי' שאין לה תשובה עכ"ל, אמר הכותב אין כאן שום ראי' ואין צריכה תשובה להאומר את דברי הרמ"א עברי עם טייטש דהרי כתב וכל אלו החלבים וכו' אין בהם מחלבים אלו וכו' וקאי אדלעיל חלב הכסלים וקרום שעליהם וחלב שתחת המתנים ולא על מה שאינו מוזכר לעיל, והרי לנו קרום היותרת שאסור לכו"ע וג"כ לא מוזכר כאן, וחוצ' מזה שומן היותרת שבצד האחוריים אינו בכלל חלק הפנים. וכשתשים לפני עיניך זה הכלל שרק חוששין מדעת רא"ם ור"ת ולא שהלכה כמותם תמצא שרוב דברי הפרי תמרים בדף קט"ו אינו כלום גם יש סתירות ודברים שאינם, אך אין עסקינו אלא להשיב על ההקדמה ולא על גוף הספר שכבר נתברר בקונטרסים אחרים).

*

(לב) ומש"כ עוד הפרי תמרים בדף ל"ג אות א' וכן הועד לפני הבד"צ ..... (שהמנהג להקל בחלב שתחת קרום היותרת) גם זה להיפך דעיין בלשון הגב"ע המועתק לעיל באות ו') ותראה שהעדות הי' להיפך, והמנהג להיפך.

(לג) והרי הם קוראים ליותרת דיקע טענדערליין. והמעוררים הזכירו יותרת — ולא עשו שום נפ"מ ומאן יימר דהמעוררים מדברים מדינע טענדערליין — ועוד הרי בפירוש ידעו שמדברים מן הדיקע טענדערליין שהרי הם פרסמו מכתב מן המעורר (ובעצמם החזיקוהו בדרשה ובקונטרסים לאמיתי וכו' מבואר שהמעורר מדבר מן הדיקע טענדערליין, ועל הדיקע העידו שנהגו להסיר השמנונית וכן אומרים כל המנקרים שכך נהגו למעשה, ומזה נתברר שעוקרים את הקבלה.

(לד) ומש"כ בפרי תמרים דף קט"ו שזה רק מנהג ספרדים מכל הנ"ל תראה שאינו אמת.

*

(לה) והנה כל המדובר בהמנהג לחוש לדעת האוסרים הוא בשומן היותרת עצמו, אמנם כבר כתבנו שבהדיקע טענדערליין מגיע חלב הכליות, ומה ששייך לזה אסור באיסור כרת ואין בזה חולק, והנה מה שבפר"ת מחלקין בין דיקע טענדערליין לדינע טענדערליין צריך לדעת שברמ"א ובכל ספרי הניקור שיצאו בכל הדורות עד הדור הקודם לא נזכר הבדל בין דיקע לדינע אלא המתירין התירו הכל (פרט להשייך לחלב הכליות) והמחמירים החמירו בהכל (פרט להשייך לחלב הכליות שאסור מדאורייתא ולא מטעם חומרא).

והמעייין במקור הענין יראה שאין מקום לחלק, דהא טעם האוסרים הוא מפני שהשומן ההוא קרב למזבח וגם הדינע הי' קרב, ואסור מדאורייתא לדידהו.

והראשון לחלק בזה הוא כאן בפרי תמרים עפ"י מה שהם כותבים בהגב"ע שלהם על שם אותן מנקרים. אמנם אחרי ראותינו בהפר"ת זיופים וערמות אין בקונטרס הזה שום סמיכה, ואפי' לפי דבריהם שיש להם ראי' מב' וג' מקומות אין לקבוע מזה על כל המקומות, הלא היו במדינת פולין גאליציע רוסלאנד ליטע סלאוואקיי אונגארין ועוד ועוד מאות או אלפי קהלות קודש עם המון יראים ות"ח.

וכבר הבאנו לעיל מכמה מנקרים שאין חילוק בין דיקע לדינע.

(לו) וכבר הבאנו לעיל מדברי מרן רבינו מסאטמער זצוק"ל (באו"ח סי' י') דכיון שאין מנהג מימי קדם באמעריקא צריך להחמיר כהמקום שיצאו משם, וא"כ פשוט דהצבור מעורב מכל המקומות וא"א לנהוג כהמיקל (ואין מועיל מה שהמנקר או בעל החנות או הקהלה נושא על עצמו שם מקום מסויים, דבאמת רוב הצבור אינו משם).

*

(לז) ומעתה נבא לדברי כנה"ג שעליו נתלו בעלי הפרי תמרים ונעתיק לשון הכנה"ג בשלימות ולא כמו הפרי תמרים, (שהביאוהו באמצע הענין ועי"ז הפכו המשמעות ומשמעות הרמ"א).

(לח) הכנה"ג הלכות דם סי' ס"ה אות צ"ט, (קאי על הב"י הנזכר לעיל), ח"ל, ומ"מ עכשיו נוהגות נשים שלנו כדרא"מ, נ"ב, וכן הסכים האגור בסי' אלף קע"ה וכן בס' המפה (הוא הגהות רמ"א על ש"ע — המעתיק) כתב יש מחמירין לנקר השומן שתחת הקרום שהוא אבל המנהג לנקר ולהסיר ב' קרומין דלמא אחי למטעי ע"כ וכ"כ רש"ל פג"ה אות ד' שכן המנהג, גם הלבוש כתב זה המנהג ותמה עליו לחם חמורות למה לא כתב סברת יש מחמירין שכתב המפה שהוא סברת רא"מ ור"ת ולדעתי אינה תמיה דכיון שהמנהג שלא כדבריהם לא חש להביא סברתם עכ"ל הנוגע לענינינו.

(לט) הנה בדור כוונתו כמה שכתב וכן בס' המפה כתב יש מחמירין לנקר השומן וכו' דזה קאי על דברי האגור והב"י דלעיל מיני' שכתבו להחמיר כרא"ם, ועל זה מוסיף דגם הרמ"א מביא הרא"ם בשם יש מחמירין, והאות על זה הפשט הוא חיבת וכן (והפרי תמרים כשמביא הכנה"ג משמיט חיבת וכן ומתחיל להעתיק, בס' המפה כתב, כאילו הוא ענין בפני עצמו שמכאן מתחיל הכה"ג להביא דעה נגד האגור ואילו

ה' מעתיק כלשונו מתחלה ה' מוכח האמת שאין כוונת הכה"ג להביא דעה נגדית אלא אדרבה דעה מסייעת כדמוכח תיבת וכן עיין להלן ותבין בס"ד).

(מ) ואח"כ מרלג הכה"ג דין אחר בדברי הרמ"א ומתחיל בדין של אחריו, דו"ל הרמ"א ס"ד ס"ב יש מצריכין לנקר הקרום העליון שלצד הכבר משום חלב הקרב שמונח עליו ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא (רא"ם ור"ת) אבל צד פנים של צד הריאה אין צריך ניקור כלל (ת"ה וא"ו) אבל המנהג לנקר ולהסיר שני קרומים דלמא אתי למיטעי (א"ו) עכ"ל.

והנך רואה שמש"כ רמ"א אבל המנהג לנקר ולהסיר ב' קרומים קאי אשלפניו שכתב שצד פנים אין צריך ניקור כלל ועל זה מוסיף דהיינו מן הדין אבל אעפ"כ יש מנהג לנקרו, והנה הכנה"ג קיצר בדרכו לקצר כנראה למעיין בדבריו ולא הביא רק המוכרח להלכה לכן דילג דהקרום לצד פנים מותר רק הביא הלמעשה דנוהגים להסירו דלמא אתי למיטעי, ומתוך הלשון ממילא משתמע דמן הדין מותר דהרי כתבו כלשון חמנה"ג וגם כתב הטעם דלמא אתי למיטעי דגם מזה משמע דאינו מן הדין, לכך קיצר בהעתקה.

(מא) ויותר נראה דמש"כ הכנה"ג אבל המנהג לנקר וכו' הוא ענין חדש וכעין ד"ה, דכיון שכבר הזכיר לעיל ד' הרמ"א רצה דרך אגב להוסיף מה שה' לו עוד להוסיף על המשך ד' הרמ"א, ואין לו שייכות עם הנכתב קודם, אך בהמשך הדברים נתגלגלו עוד הפעם ד' הרמ"א הקודמים, ועל מה שהביא הכנה"ג בשם הרמ"א דהמנהג לנקר ב' קרומים מסיים ע"ז וכ"כ רש"ל הג"ה אות ד' שכן המנהג, הנה המעיין בפנים במהרש"ל יראה בהדיא דתיבות וכן המנהג כתב על המנהג להסיר גם הקרום שלצד פנים ולא על ענין שומן היותר (שכבר סיימו לעיל מזה יעוי"ש).

(מב) ואעפ"י שלפי זה פתח הכנה"ג בשומן היותר וממשיך בדין הקרום אין זה קושיא דהא לשון הרמ"א מעתיק שכתב שני הענינים זה אצל זה והביא רישא דדברי הרמ"א להוסיף על דברי ב"י ואגור לחשוש להיש מחמירין וכיון שהביאם מביא גם סיפא דדבריו בענין הקרום שלצד פנים ומוסיף עליו דברי מהרש"ל שכתב ג"כ כהרמ"א ואח"כ מוסיף הכנה"ג שגם הלבוש הביא המנהג להסיר הקרום שלצד פנים, וכיון שהזכיר את דברי הלבוש מביא מה שמקשה עליו הלחם חמורות ומתדצו, ואע"פ שהקושיא והתירוץ הם שוב בענין שומן היותר שפיר שייך הענין זה אחר זה, דהא הקושיא אחוזה בענין הקרום, דמקשה למה מביא הלבוש רק דין הקרום ולא החומרא של הסרת השומן, ושפיר שייך ההמשך אע"פ שחזר לענין השומן שפתח בו מתחלה.

(מג) וזהו הפשט האמתי בדברי הכנה"ג ומכאור שאין כוונת הכה"ג לפרש בדברי הרמ"א שכוונתו להכריע נגד ה"ש מחמירין ולומר שאין נוהגים כמותם, אלא להיפך, שגם הרמ"א מביאם וכוונתו שדאוי להחמיר.

(מד) ועתה נעתיק דברי הפרי תמרים ונראה כמה סתירה יש בהם, וז"ל בדף קי"ד, סעי' ב' אכן בהכרעת רבינו הרמ"א בזה יש להסתפק אי הא דכתב אבל המנהג לנקר

ולהסיר שני הקדומים וכו' הוא הכרעה להקל גם נגד היש מחמירין להסיר גם השומן וע"ז אמר רנוהגים רק להסיר הקדומין, או י"ל דלא הכריע דק לענין להסיר הקדומין מב' הצדדים דע"ז קאי התם, אבל לענין השומן לא הכריע כלל, וממילא יש מקום להחמיר בזה, אמנם בכנסת הגדולה כהגהות הב"י סקצ"ט כ' להדיא וז"ל, בס' המפה כתב יש מחמירין לנקד השומן שתחת הקדום שהוא אבל המנהג לנקד ולהסיר שני הקדומין דלמא אתי למטעי ע"כ וכ"כ רש"ל פג"ה אות ד' שכן המנהג, גם הלבוש כ' זה המנהג, ותמה עליו ל"ח למה לא כתב סברת היש מחמירין שכתב המפה שהוא סברת רא"מ ור"ת ולדעתי אינה תמי' דכיון שהמנהג שלא כדבריהם לא חש להביא סברתם וכו' עכ"ל, הרי להדיא דס"ל דהרמ"א הכריע להקל בזה, ונ' שהי"ל גידסא דמ"ש הרמ"א אבל המנהג קאי תיכף על היש מחמירין וכ' דהמנהג שלא כדבריהם (אמר המעתיק — כוונתו דמ"ש הרמ"א אבל המנהג לנקד ולהסיר שני קדומין וכו' לא קאי על מש"כ לפניו שהקדום שלצר פנים מן הרין אין צריך ניקור, דכיון שהכנה"ג רילג זאת ולא העתיקו לא היו דברים אלה בהספר שלפני הכנה"ג ולא גרס להם נמצא דמ"ש הרמ"א אבל המנהג לנקד שני קדומים קאי על היש מחמירין שהביא הרמ"א לעיל מזה וכוונת הרמ"א באמרו אבל המנהג לנקד ב' קדומים כאילו אמר רק ב' קדומים ולא השומן והיינו דמסיק הרמ"א שנוהגין דלא כהיש מחמירין) והרי הלבוש תלמיד הרמ"א ז"ל ולא הביא כלל סברת היש מחמירין וע"כ דה"י ברידא ל"י שהרמ"א כ' דהמנהג דלא כדבריהם, וגם הל"ח לא כתב בדרך תמי' על הלבוש דק בדרך הערה, דהלבוש לא העתיק אותה שיטה ולא בדרך תמי' יעוי"ש עכ"ל הפרי תמרים.

(מה) ועתה נשיב על דבריו, ראשית, כבר נתבאר לעיל דמרכתב הכנה"ג וכן בס' המפה כתב יש מחמירין לנקד השומן וכו' תיבת וכן מורה לנו דקאי אלפניו לחזק דברי הב"י ואגוד לחשוש להיש מחמירין ולא להביא דעה נגדית אבל הפרי תמרים לא הביא תיבת וכן אלא פתח כאמצע כזה"ל בס' המפה כתב, וזה נחן לו המקום לומר שמעתה מתחיל הכנה"ג להביא דעה נגדית.

(מו) שנית, הרי הכנה"ג מסיים על דברי הרמ"א וכ"כ רש"ל פג"ה אות ד' דכן המנהג עכ"ל (הבאנו לשון הרש"ל לעיל אות ח"י) ולפי הפרי תמרים קאי על שומן היותר, והמע"ן בפנים יראה דתיבות וכן המנהג כתב מהרש"ל על הסרת הקדום של צד פנים ולא על השומן, דעל השומן פסק כבר לעיל להיתר ואח"כ מתחיל בענין הקדומים, אך האמת דגם הרמ"א שכ' אבל המנהג לנקד וכו' מיידי בקדומים ולא בשומן, וע"ז מסיים הכנה"ג וכן כתב רש"ל.

(מז) שלישית, לפי דברי הפר"ח לא אתי שפיר לשון הרמ"א שכתב אבל המנהג להסיר שני קדומין דאם כוונתו להכריע נגד היש מחמירין ה"י לו לומר בפירוש והמנהג שלא כדבריהם כדכותב בכל מקום, או יאמר אבל המנהג להסיר רק שני קדומין (ולא השומן) ולמה כתב לשון מקוטע, ועוד דשני קדומין מאן דכר שמ"י הלא לעיל עדיין לא הזכיר הקדום של צד הפנים כלל רק הקדום שלצר אחוריים (לג"י) הפר"ח שמוחקים את הכבא של "אבל צד הפנים וכו'" ואין מוכן איזה קדום מוסיף,

ובפרט לפי מה שכתוב לפנינו בכנה"ג העתקת לשון הרמ"א שני קדומין (כלא ה"א) ולא הקדומין (כרהוסיף הפרי תמרים) כדאי אין מוכן לאיזה קדום התכוון. (עיין בפנים). ומוכת שלא יחכן לומר שחסד כבא זו בר' הרמ"א, אלא האמת שכבר מוזכר לעיל הקדום של צד פנים, וע"ז קאי אבל המנהג להסיד שני קדומין, וקאי כאן רק על הקדום, ואינו מדבר מהשומן.

מח) רביעית, המעיין בדרכי הדברי חמודות (שהבאנו לעיל אות כ') יראה שהדברי חמודות הבין בדרכי הרמ"א שהביא את היש מחמירין בכוונה להחמיר כמותם, ולא לדחותם, שהרי הדברי חמודות הביא את הדרכי משה ואח"כ את הב"י לחשוש להיש מחמירין ועליהם מצרף דברי הרמ"א כלי שום משמעות שזה שלא כרעת ב"י אך בדרכי הלבוש מקשה שלא הביא כלל היש מחמירין רמינה משמע דעת הלבוש דאין לחשוש להם כלל וזה דלא כדברים שהביא קודם לזה שהם הביאו היש מחמירין על מנת לחשוש להם.

ופשט זה ברור בהדברי חמודות (ומה שכתב הפרי תמרים בדף קי"ד ס"ב הנ"ל בזה"ל וגם הל"ח לא כ' בדרך תמי' על הלבוש רק בדרך הערה, דהלבוש לא העתיק אותו שיטה ולא בדרך תמי' יעו"ש עכ"ל וכוונתו בזה דלרעת הלחם חמודות אין סתירה בין הלבוש והרמ"א ושניהם סוכרים שאין לחוש כלל להיש מחמירין, הרי הכנה"ג מכחיש את הפרי תמרים להדיא שהרי כתב בזה"ל ותמזה עליו (על הלבוש) לחם חמודות למה לא כתב סברת היש מחמירין שכתב המפה שהיא סברת רא"ם ור"ת ולרעתי אינה תמי' וכר' עכ"ל הרי מפורש שהכנה"ג למד בכוונת הדברי חמודות (לחם חמודות ודברי חמודות היינו הך כידוע) שהוא בדרך תמי' ולא בדרך הערה, ולא נחלה הפרי תמרים בעיקר אלא על הכנה"ג ובו בענין כותב להיפך מדבריו).

והרי ברור (וגם משמע בדרכי הכנה"ג) דהדברי חמודות למד בכוונת הרמ"א שדאוי לחוש כהיש מחמירין (ולכן מתמי' על הלבוש למה לא הביאם דאילו כוונת רמ"א לדחותם שפיר עכיר דלא הביאם ואין כאן התחלת תמי').

ואם כן אפילו נימא כשיטתם דהכנה"ג לעצמו למד ברעת הרמ"א שאין לחוש להיש מחמירין, הרי יש לנו כנגדו הדברי חמודות (שהש"ך והמג"א מביאים אותם בתמירות להלכה). ולפי הפרי תמרים יש מחלוקת לדינא בין הדברי חמודות להכנה"ג, אבל לפי האמת אין מחלוקת ביניהם.

מט) חמשיית, לרעת הפרי תמרים לא ישווה הדרכי משה עם הגהת השו"ע בדרכי משה הביא את האגור האומר לחוש להיש מחמירין ואין מוסיף שום דבר משמע שדעתו שדאוי להחמיר, ולדרכי הפרי תמרים לא כך דעתו בהגהת הש"ע, אבל לפי האמת גם בהגהת הש"ע כך דעתו.

נ) שישית, לפי הגידסא שלפנינו בדרכי הרמ"א אין מקום לדרכי הפרי תמרים, שהרי ז"ל, יותרת הכבר יש מצדיכין לנקד הקדום העליון שלצר הכבר משום חלב

הקרב שמונה עליו ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא (רא"ם ור"ת) אבל צד פנים של צד הריאה אין צריך ניקור כלל (ת"ה וא"ז) אבל המנהג לנקר ולהסיר שני קרומים, דלמא אתי למטעי (א"ז) עכ"ל. ולפי הפרי תמרים דמש"כ אבל המנהג לנקר ב' קרומים כוונתו להוציא השומן דרך קרומים ולא שומן אם כן הי' צריך להסמך הענינים, ומאן יימא לן דהאי אבל קאי אלפני פניו אשומן אולי קאי רק אלפניו (כמו שהוא האמת) על מש"כ שהקרום דלצד פנים אין צריך ניקור מן הדין ועל זה מוסיף אבל המנהג לנקר גם לצד פנים, ומנין לנו להוליד היתר על סמך זה.

ומפני שהפרי תמרים הרגיש בקושיא זו על דבריו, כתב שם וז"ל, ונראה שהי' לו (להכנה"ג) גירסא דמ"ש הרמ"א אבל המנהג קאי תיכף על היש מחמירין וכ' דהמנהג שלא כדבריהם עכ"ל, והיינו מדלא העתיק הכנה"ג בכא זו אבל צד פנים של ריאה וכו' מזה המציא הפרי תמרים שהי' לו גירסא אחרת שלא הי' גורס בכא זו וממילא מוסב מש"כ הרמ"א אבל המנהג וכו' על היש מחמירין, ואין אלו אלא דברי נביאות (וכבר תירצנו לעיל דברי הכנה"ג לאמתן בס"ד יעויין לעיל מאות ל"ז ולהלן) דגירסא אחרת מאן דכר שמי'.

(נא) ויש בדרך זה של הפרי תמרים תלתא לריעותא, (א) דעל דרכם יש סתירות וככל הנזכר לעיל, ומכש"כ לפי המבואר לעיל שתיבת וכן שכתב הכנה"ג מוכיח ומפורש שלא כדבריהם והם השמיטוהו כדי שיוכלו להוליד את דרכם, אשר לפי האמת דרכם מן הנמנע כהיות שכתוב תיבת וכן והם פותחים כאמצע ענין וכנ"ל, ב' (לו יהא שיש מקום לדבריהם, וגם אינם דוחק, מ"מ דרכם אין מוכרח כלל, והם כונים על זה היתר והוא להם יסוד, (ובאמת דברי הכנה"ג עולים יפה בלי דבריהם וכנ"ל), ג) דרכם כנוי על הגירסא החדשה שלהם וצריך לשבש כל הדפוסים לפני הכנה"ג ולאחריו, והנה כל רכותינו מכיאים הרמ"א כגירסא שלנו כגון הלחם הפנים ועוד, ולו יהא שהכנה"ג יש לו גירסא אחרת הרי שאר רכותינו כולם גורסים כמו שהוא לפנינו ואיך כונים היתר נגד גירסא מפורסמת כפי רוב רכותינו בכל הדורות על סמך גירסא נעלמת של יחיד (לפי דבריהם) דאם הכנה"ג למד בדברי הרמ"א להתיר הרי שאר רכותינו למדו את הרמ"א כגירסתו לאסור — וגם הרי ראה הכנה"ג את הגירסא המפורסמת, ואיך מתעלם ומביא גירסא אחרת בלי לציין שיש כאן שינוי גירסא.

(נב) ועוד דמן הנמנע שהי' ברמ"א גירסא אחרת שהרי לשון הרמ"א הוא העתקה מן האור זרוע (כדמצויין), וז"ל (הלכות גיד הנשה תמ"ח) ויטול הקרומים וכו' והקרום שעל חצר הכבד של צד הכבד מפני שחלב המכסה שוכן עליו אע"פ שאינו מוזכר בתלמוד בכלל חמשה קרמי ואותו הקרום שעל חצר הכבד כלפי ריאה אין בו איסור ונהגו ליטול כולו דלא ליתי למטעי עכ"ל אור זרוע, הרי שלא דיבר משומן כלל, א"כ הרמ"א שהעתיק דבריו אי אפשר לומר דמש"כ אבל כמנהג לנקר ב' קרומים קאי אשומן אלא על כרחך דקאי על מש"כ דהקרום הפנימי מן הדין אין צריך לנקר ועל זה כתב אבל המנהג לנקר גם אותו וכדעתיק מן האו"ז.

ענין ה'

(א) קצה הקרום העב שעל הכסלים עכ"ל המכתב (עיין לעיל בהקדמה ל"ב ענינים אות כ"ב אות קטן ה' ו"א מהו).

(ב) ובפרי תמרים הוא אות י"א (דף ל"ד) וכותבים כזה"ל. קרום העב שעל הכסלים, אם כוונתו לקרום העב התחתון שע"ג חלב השפונדר זה מותר מדינא וכן נהגו לכתחילה להניחו כמבואר בספרי הניקור ועי' בהבירורים להלן ואם הכוונה לקרום העליון זה צריכין לידע אם אמת הדבר שלא נתברר בגב"ע כדינו כנ"ל, ואף אם אמת הדבר הזה אולי רק מצאוהו במקולין שאין להם הכשר או של קלים וריקים, ובכל אופן איסור קרום זה הוא רק מדרבנן, כמבואר בפוסקים, ובדרכנן מלמדין ומזהירין אותו כמבואר בשו"ע, ואין אוסרין לאכול הבשר.

עכ"ל

(ג) הנה בכאן התיירו איסור וכדיתבאר בס"ד, דמה שכתבו קרום העב התחתון שע"ג חלב השפאנדער זה מותר מדינא וכן נהגו לכתחילה להניחו כמבואר בספרי הניקור עכ"ל, הכל הוא להיפך, שהוא אסור וכן נהגו בו איסור, ובספרי הניקור לא היתר מבואר אלא איסור, אך שהם סילפו הענין בהבירורים נגד ספרי הניקור (כדרכם בשאר הענינים, וכן במה שנקרא אצלם גביית עדות פר"ת דף מ"ד אות ב' בדברם מחלק זה העלימו מה המנהג בהחלב שתחת קרום העב אבל בגביית עדות השני דף נ"א אות ג' כתבו מנהג להיתר, וכן הקרום עב הזה נקרא אצלם בכמה שמות בדף מ"ד אות ב' בשר לבן, קרום הלבן, ובדף נ"א ס"ג קרום עב, וכנראה שאם ימצא הקורא סתירה דבספרי ניקור מבואר שהקרום עב ולבן אסור יאמרו אני בשר לבן התרת).

(ד) המדובר כזה הוא מן הקרום עב ולבן היוצא מן הראפעלע ונמשך למטה משני צידי הבהמה על הכטן מכפנים ומכסה תחתיו את המשך חלב הכסלים (המתחיל למעלה בשני צידי השדרה וסובב על דופני הכטן עד למטה — בכל מקום שאין שם צלעות — וכתחתית הכטן נמשך כלפי החזה תחת הראפעלע עד התחלת החזה, והראפעלע והקרום עב ולבן שהוא המשך הראפעלע על הכטן מכסים חלב זה מכפנים).

(ה) והנה החלב המכוסה הזה הנמצא תחת הקרום עב ולבן הוא שנחלקו בו כני

אשכנו וספרד המוכא ברש"י חולין צ"ג ע"א וברמ"א יו"ד ס"ד ס"ז, ולא על החלב מדובר כאן אלא על הקרום עב ולבן עצמו המכסהו, דאפילו המתירים החלב אבל הקרום עצמו לא התירו.

(ו) וזאת לדעת שהקרמי דכפלי (קרום אסור) הסוכב סביב הכטן עד למעלה מונח בשטח הכטן גם על קרום עב ולבן זה שנתבאר למעלה, (וזה הקרמי רכפלי יש בו שני קרומים הפנימי (לצד המעיים) יותר עב מן החיצון הרק וכיניהם חלב והכל אסור ולקמן יתבאר בס"ד).

(ז) ועתה נציע הענין בס"ד, ז"ל ב"י סי' ס"ד ד"ה חלב שתחת המתנים (קרוב לסופו) והאגור כתב על חלב שתחת אותו קרום עב ולבן (הוא המוזכר לעיל מחלוקת בני ספרד ואשכנז) שרבו האוסרין, ובני ספרד נוהגין בו איסור בכבש אבל בשור ראיתי רוב המנקרים שמשפירים הקרום הלבן לבד ואין מנקרים שום חלב מתחתיו כלל זולת קצת נשים כשרות שמנקרות גם החלב שמתחת הקרום ההוא וישר כוחן כי אותן שאין מנקרים חלב שתחתיו לא מצאו ידיהם ורגליהם, וכבר נשאל הרשב"א ח"ג סי' רכ"א על חלב זה אם מחלקין בו בין כבש לשור, והשיב מעולם לא שמענו באיסור חלב הפרש בין שור וכבש ועז ומקרא מלא וכו' עכ"ל (הרשב"א) ואילו מאחר שמנקרים אותו בכבש נראה שמנהג אבותיהם בידיהם דלא חשיב להו קרום חיפוי בשור ולכן מנקרים חלב שתחתיו ואם כן מי התירו להם בשור עכ"ל ב"י, הנה הב"י מדבר מן החלב שתחת קרום עב ולבן שבו נחלקו בני אשכנז וספרד וקורא תגר על שראה שבשור לא הסירו את החלב מתחת הקרום עב ולבן, וכותב שאף אלו הסירו את הקרום עב ולבן כשאר כל המנקרים, וזה משמע מלשונו דקאמר שמסירים קרום הלבן לבד משמע דצריך להסיר שניהם הקרום לבן והחלב שתחתיו דאי לאו הכי מה לו לדבר מהסרת קרום הלבן שאין בו נפ"מ, והי' להב"י לומר שראה שאין מסירים החלב, גם אותם מנקרים למה טרחו להסיר הקרום כיון שהשאירו את החלב אלא ע"כ הסרת הקרום הוא מלתא דפשיטא לכולם וכן מבואר בד' הכנה"ג דלקמן.

(ח) ובכנסת הגדולה סי' ס"ד אות מ"ד בהגה על הב"י האריך בחקירה זו אי זה הקרום עב ולבן אסור או לא שהרי אין נזכר בגמרא (אמר המעתיק — הנה האור זרוע בהלכות גיד הנשה תמ"ח כותב שקרום החיצון של היותרת אסור אע"פ שלא הוזכר בתלמוד יעוי"ש הרי סובר האור זרוע דמה שלא נזכר בתלמוד אינו קושיא) וז"ל הכנה"ג, ואם באנו לדקדק לשון רבינו בעל הטורים נראה שנוהגין היתר בב' (בהקרום עב

ולכן ובחלב שתחתיו — המעתיק) מדכתב נוהגין בהם היתר בלשון רבים, וכן יש להוכיח מדברי התלמוד וכו' אבל מדברי רבינו המחבר ז"ל (הב"י) שכתב אבל בשור ראיתי רוב המנקרים שמסירים הקרום לכן לבד ואין מנקרים שום חלב מתחתיו כו' מוכח דאפילו דנוהגין היתר בחלב שתחתיו בקרום נוהגין בו איסור וכו' ולפי"ז צ"ל שלא אמר ר' יודא ד' חוטי אסירי משום תרבא (במקום חוטי צ"ל קרמי — ופי' דבגמרא אמר ג' קרמי אסירי — המעתיק) משום דלא חשיב אלא חוטים (קרומים — המעתיק) שאסורים משום חלב מדינא אבל הקרום הזה עב ולכן לאו מדינא אסור אלא חומרא בעלמא שהחמירו משום חלב אטו שאר קרומין, ודברי רבינו יעקב בעל הטורים שכתב נוהגין בהם היתר (פי' בשניהם בקרום עב ולכן ובחלב — המעתיק) לא באו בדקדוק שדבריו לקוחים מדברי רש"י ודברי רש"י כתוב נוהגין בו היתר (פי' בלשון יחיד דהיינו בחלב ולא בקרום עב ולכן), ומצאתי בתשובת כתב יד למהר"ר אביגדור ציידאל ז"ל ומהר"ר ברוך ן' ברוך שהיו קוראים תגר על מנהג קנדיא דנוהגין היתר בקרום ג"כ עכ"ל הכנה"ג, עוד כותב שם הכנה"ג באות מ"ח נהגו לאכל אף הקרום אין מנהגם מנהג הר"ר ברוך ן' ברוך בתשובה כתב יד עכ"ל הכנה"ג.

(ט) הרי מפורש בכנה"ג בשם כמה גדולים וגם בשם ב"י לאסור הקרום עב ולכן (היוצא מן הראפעלע ומכסה חלב הכסלים) ובפרי תמרים בלבלו דברי הכנה"ג וכבר נתבררו הסילופים בכמה קונטרסים וקצר כאן המקום לבררו, עיין בהב"י בפנים וכן בכנה"ג ותמצא הדברים ברורים כמו שכתבנו.

(י) ובהלכות ניקור למהר"צ (בדורו של הרמ"א) דף כ"ז, וז"ל, חתיכת בשור העליון וכו' ובאותה חתיכה בצד השני דהיינו כלפי הכסלים כנגד החזה דבוק בו אותו קרום העב ולכן אסור אותו קרום העב משום חלב עכ"ל.

(יא) וכן נראה מלשון המהרשד"ם, בשו"ת חיו"ד סי' נ"ב (השני — כי שני סימנים כפולים שם) וז"ל ואותו חלב שתחת הקרום הנקרא ה' אצבעות, בספרד נהגו בו איסור כחלב גמור שחייבים עליו כרת, ואשכנז נהגו בו היתר וקרום לכו"ע חלב הוא עכ"ל ובתשו' מהר"י סארזאנא שבסוף שו"ת הרא"ש שהיו סמוך ואולי בן דורו של המהרשד"ם, כותב שהיו מחכמי דורו דסברו שמחלוקת אשכנז וספרד המוזכר ברש"י צ"ג.

הוא בהמקום שנקרא ה' אצבעות, ומהרי"ס מוכיח להם שאינו כך, ועכ"פ מוכח שכוונת המהרשד"ם קאי על מחלוקת אשכנז וספרד המוזכר ברש"י, וכותב המהרשד"ם שבהקדמות לא נחלקו ולכו"ע חלב הוא.

יב) ובספר תורת הניקור השלם דף ל"ב ע"ב בד"ה רמ"א, מדבר מזה הקדום עב ולבן ומן החלב שתחתיו (מחלוקת בני ספרד ואשכנז) ובאות ב' שם מביא בשם סדר הניקור שבסוף ספר זבחי רצון בזה"ל וכן צריך לחתוך ולאסור הבשר הלבן הסמוך לשפת הכסלים של הפנים ונוהגים לגרור גם החלב שתחתיו ע"כ (ואח"כ מפרש את דברי הזבחי רצון וז"ל באות ג') ופשוט שבשר לבן (שכתב הזבחי רצון לעיל) היינו קרום לבן, שהרי זולת הקרום לא נמצא שם בשר עם מראה לבן, וחזק מזה אי אפשר להיות שהמחבר (הזבחי רצון) הביא איסור שלא נזכר בספר אחד ושהשמיט לאסור אותו הקרום שאיסורו נמצא בכל ספרי ניקור (פי' אם נאמר שהזבחי רצון באמרו בשר לבן לא נחזיק להקרום לבן אלא לבשר אחר א"כ אוסר מה שלא נמצא בשום ספר דלא מצינו שיאסרו איזה בשר לבן, ואת הקרום לבן שאיסורו נמצא בכל ספרי ניקור לא יזכיר כלל אלא על כרחך מש"כ בשר לבן כוונתו על הקרום לבן) ועל כרחך צריך לומר שהלך בשיטת הרמ"א שקרא ג"כ להקרום בשר (פי' הרמ"א בסי' ס"ד ס"ז כותב וז"ל ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז עכ"ל הנה מזכיר הרמ"א את מחלוקת בני אשכנז וספרד בחלב שתחת הקרום עב ולבן (שכתב רש"י) וקורא להקרום בשר וכמו כן הזבחי רצון קורא לו ג"כ בשר לבן) ומשום הכי כתב (הזבחי רצון) שנוהגים לגרור החלב וקאי על שארי ארצות זולת ארץ אשכנז ששם נהגו בזה (בהחלב שתחת הקרום) היתר כמ"ש הרמ"א עכ"ל ספר תורת הניקור השלם (והכתוב בסוגר הוא ההוספה שלי לפרש דבריו) והרי לנו דעתו ודעת ספר זבחי רצון שהקרום עב ולבן עצמו אסור, ומעיד שאיסורו נמצא בכל ספרי ניקור.

יג) ובספר שערי זבח (הוא פירוש על ספר אהל יצחק) — ונחלק לשני מערכות הא' נקרא גלילי זהב ושם דף רל"ג גלילי זהב אות י"א כותב וז"ל וכן צריך לחתוך הבשר הלבן הסמוך לשפת הכסלים ג"כ החלב שתחתיו עכ"ל (ובבית יצחק שם סי' ס"ה סק"י) (באמצע דיבור) וכן נוהגין שאין מנקרים אלא אותו הקרום שלמעלה וכו' עכ"ל קאי על

זה הקרום עב ולבן ואז ההמשך נכון ולא כהפר"ת דקאי על סקט"ז והענין מעורבב עי"ז ומוליד קולא, ועיין).

יד) בספר מורה לזובחים (בהסכמת הגאון בעל ערוך לנר) כתב וכן צריך לחתוך הבשר הלבן הסמוך לשפת הכסלים עיי"ש.

טו) בספר רב טבחיא סדר הכדלה אות ט"ו מבואר להסיר הקרום העב ולבן הזה, וכן בספר פני ארי' החי סי' כ"ג כתב בזה"ל וכן אמרו לי הקצבים דפה שהם מנקרים העור העב וגם החלב שתחתיו, ומסתמא כן הוא המנהג בכל גלילותינו עכ"ל, וכן בספר סדר הניקוד לר' יוסף יפה זצ"ל (ווילנא) כתב שהקרום עצמו (המכסה את החלב שבו נחלקו בני אשכנז וספרד) ג"כ אסור עיי"ש.

טז) בספר הניקוד להרש"א (ווארשא) חלק ב' סוגיא חלב אות י' כתב בזה"ל קרום הלבן שעל הכסל למעלה מן הטבור וכו' (חושב שם כמה קרומים) כל אלה אסורים מדרבנן עכ"ל, וקרום לבן זה כוונתו על הקרום עב ולבן הנ"ל המכסה את החלב שנחלקו בו, כי כן קורא שם את הקרום הזה (בסוגיא חלב מגולה - ומכוסה) וז"ל חלב מכוסה עם קרום והוא החלב שתחת הקרום הלבן שעל הכסל למעלה מן הטבור נוהגים בארץ אשכנז להתירו שקרום חשוב אצלם חיפוי בשר עכ"ל הרי שהקרום המכסה את החלב שבו נחלקו בני אשכנז להתירו מטעם שקרום נחשב לחיפוי (כדכתב רש"י בחולין צ"ג ע"א) זה הקרום נקרא אצלו קרום לבן שעל הכסל, והרי אסור לעיל את הקרום הזה.

יז) וכן בספר מנחת שי כתב וכן צריך לחתוך הבשר לבן הסמוך לשפת הכסלים, עיי"ש ומשמע שזהו הקרום עב ולבן הנ"ל ושהוא מצד הדין לכו"ע ואינו מנהג עיי"ש, וכן בקונטרס הניקוד השלם (ווארשא תרצ"ט, ואין זה תורת הניקוד השלם) בסדר ניקוד הפנים אות א' מצריך להסיר זה הקרום.

יח) ובארה"ק מסירים ג"כ זה הקרום עב ולבן היוצא מן הראפעלע (אפילו מי שלוקח את הראפעלע אבל את הקרום הזה מסירים ממנו לגמרי באופן שלא נשאר ממנו כלל).

יט) אחרי ראותינו רבותינו קדמאי ובתראי פה אחד אוסרים זה הקרום, ולא מצינו בספרים מי שיתיר, זה מוכיח דמה שבי' בכנה"ג על איסור קרום זה לשון חומרא בעלמא, אין כוונתו להקל בחומרת האיסור שהרי

הוא עצמו כל דבריו להחמיר בא ולא להקל, ומביא מכמה וכמה גדולים לאסור, אלא כוונתו לעומת שאר הקרומים החמורים יותר הוא כחומרא בעלמא, דלכן לא נזכר בגמרא קרום זה במנין הקרומים, דלעומת שאר הקרומים דחמורים ביותר (ויש מהן אסורים מה"ת לכמה שיטות), נקרא קרום זה חומרא בעלמא, ודוגמא לזה מצינו באו"ה לענין קרום היותרת (חצר הכבד) וז"ל (שער י"ט אות ח') אבל הקרומין והגידים שהן משום חלב אפי' נחתכו לחתיכות דקות אוסרים הבשר עד ס' וכו' וכ' ראבי"ה ואפי' קרומים הכנתא והטבחייא וחצר הכבד והכרס שלא נמנו אצל הז' קרומין (לשון ז' קרומין צ"ע — המעתיק) ואינו אלא משום שנוגעין לחלב שעליה משום דכתיב אל תטוש תורת אמך פי' אומתיך עכ"ל. הרי שכותב על קרום היותרת שג"כ אינו מוזכר בגמרא וטעמו רק משום אל תטוש, אעפי"כ להלכה דינו כשאר קרומים שאוסר עד ס', וכ"ה פשוט בשו"ע ופוסקים עיין סי' ס"ד, סעי' י"ב וסי' ק"ה ס"ח, וכמו"כ בלשון הכנה"ג כשכותב חומרא בעלמא היינו בהיותו רוצה לפרש מדרגת איסור קרום זה לעומת שאר הקרומים מזכירו בלשון חומרא, ואין ללמוד מלשון זה קולא, (דוגמא לזה בחולין דף צ' ע"א רש"י ד"ה בטמאה, עיי"ש שקורא ללאו דאורייתא לשון לאו בעלמא לעומת לאו החמור ממנו, וכן בהרכה מקומות תמצא לשון בעלמא על ענין חמור לעומת ענין החמור ממנו ואין הכוונה בלשון זה להקל בחומר הענין).

(כ) ועתה נראה עוד מה הי' המנהג לפי דברי הפר"ת באונגערן, בפרי תמרים דף נ"א סדר הניקור שהי' נהוג בעיר פעסט אות ג' הי' קולפים את הקרום שמונח על הראפעלע והדפנות, וגם את הקרום עב המונח רק על השפאנרע אבל מתחת הקרום הזה לא ניקרו כי החזיקו אותו לשומן עכ"ל הרי הוא כמבואר לעיל שאפילו הנוהגים בהשומן כמנהג אשכנזי אבל את הקרום שעליו אוסרים.

(כא) ולעיל מזה פרי תמרים דף מ"ד אות ב' כותב בשם מנקר זקן אחד שליט"א שבמקומו לא הורידו הבשר הלכן הזה, ומזה עושים תורה שלימה נגד כל ספרי ניקור ונגד המנקרים המקובלים, וכל כן תורה פשוט לו שאין להתיר את הידוע שנהגו לאיסור ומבואר בספרים לאיסור ע"י עד אחד המעיד להיפך אפילו יהי' נאמן כודאי בשאר ענינים, ומי שאומר לסמוך עליו אין בו ריח תורה, ומכש"כ שענין זה נתפרסם ע"י בלתי מוסמכים, שכבר הראו נאמנותם בקובץ פרי תמרים הזה והם נוגעים בדבר, בוודאי שאין בזה שום סמיכה.

(כב) ואחר כל המבואר נחבונן כמה שכתב הפרי תמרים דף ל"ד אות י"א שקרום העב התחתון שע"ג חלב השפאנדער (הוא החלב שנחלקו בו בני אשכנז וספרד) זה מותר מדינא וכן נהגו לכתחילה להניחו כמבואר בספרי הניקור ועיין בהבירורים להלן עכ"ל הקורא הישר אחר ראותו הבירור הנ"ל יתאמת לו שבספרי ניקור ובפוסקים מבואר האיסור וכך נהגו ואין להם יותר מאותה עדות מפוקפקת שהם עצמם הוציאו על שם איש אחד בלבד, ומה שכתב הפר"ת שיעיינו בהבירורים אכן הבירורים סלפו את הכנה"ג ואת הב"י וכל מעיין בישרות יראה שאין ממש בדבריהם וכבר נתבאר בקונטרסים אחרים שהתירו כאן בזיוף את האסור, עיין קונטרס עלבונה של תורה דף ל"ו ל"ז ל"ח ל"ט.

★ ★

עוד בענין הנ"ל

(כג) עוד כותבים שם בפרי תמרים דף ל"ד אות י"א (על דברי המעורר שמצאו קרום העב שעל הכסלים) וז"ל.

ואם הכוונה לקרום העליון זה צריכין לידע אם אמת הדבר שלא נתברר בגב"ע כדינו כנ"ל ואף אם אמת הדבר הזה אולי רק מצאוהו במקולין שאין להם הכשר או של קלים וריקים, ובכל אופן איסור קרום זה רק מדרבנן כמבואר בפוסקים ובדרבנן מלמדין ומזהירין אותו כמבואר בשו"ע ואין אוסדין לאכול הבשר.

עכ"ל

ענין הקרום הזה עיין לעיל אות כ"ב אות קטן י"א שבהכנס מן העור לתוך חלל הבהמה הנה הקרום היותר פנימי הסובב על דופני הבהמה הרואה את הבני מעיים הוא הקרום עב הנזכר לעיל והוא נקרא קרום העליון כלומר עליון כלפי המעיים ומכסה כל מה שתחתיו לצד העור והקרום הזה ועור קרום אחד רק אשר תחתיו הם נקראים בגמרא חולין צ"ג ע"א קרמי דכפלי ואסורים והמדובר כאן הוא מן הקרום העב העליון.

(כד) הנה מכחיש סתם ואין לו מה לומר בזה — ומש"כ אולי מצאוהו רק במקולין שאין להם הכשר או של קלים וריקים עכ"ל הרי שמודה שיש מקומות שבהם המכשול מצוי והם בשכונותינו ויליאמסבורג בארא-פארק שהרי גם שם יש (או הי') מקולין בלא הכשר, א"כ למה

צועק בכל המאמר שאין שום יסוד לערעור ומבזה בכל מיני בזיונות, הרי המעוררים לא הזכירו שום שם, ויש יסוד לערעור אפילו לפי דבריהם. עכ"פ באותן מקולין שאין להם הכשר.

כה) ועוד, הם אומרים שאת זה יכלו למצא רק במקומות שאין להם הכשר משמע שאת שאר הענינים שהם מתירים (ובאמת אסורים) נמצאים גם במקומות שיש להם הכשר, א"כ שייכים כל החששות בכל המקולין שיש להם הכשר — כפי עדות עצמם.

כו) ומש"כ שלא נתברר בגב"ע כדינו עכ"ל כבר בררנו לעיל (חלק א' פרק ב' מאות ק"ב עד קכ"ה) שאין צריך בזה דין גב"ע.

כז) ומש"כ ובדרכנו מלמדין ומזהידין ולא אוסדין, הלא גם המעורר הזהיר שיתקנו והם מתעקשין ומכחישים, ועוד פ"י ולא אוסדין לא על הבשר קאי אלא על הקצב (ויש בזה אריכות).

★ ★ ★

ענין ו'

א) קרום הדק שהוא הקרמי דכפלי עכ"ל המכתב.

עיין לעיל אות כ"ב אות קטן ט' וי"א, ועיין גם בסוף הענין הקודם (ענין ה' אות כ"ג) נתבאר מהות הקרום הזה, ולעיל תיארנו אותו באופן שנכנסו מן החוץ, דהיינו שהתחלנו מן העור ונכנסנו לחלל הבהמה, וכאן אנו מתחילים מכפנים ויוצאים כלפי חוץ — א) מבפנים סוכך קרום שעל הכסלים (נקרא כרוך הספרים קרום העב) — ב) ממנו ולחוץ סוכך חלב (הוא הנקרא בספרים חלב הנגרר עמו [עם הקרום]) — ג) ממנו ולחוץ קרום דק, (אלה השני קרומים אסורים והם קרמי דכפלי הנזכר בחולין צ"ג ע"א והחלב שביניהם אסור משום חלב הכסלים) — ד) ממנו ולחוץ מתפשט כשר ארום דק, התפשטות זה הכשר הוא כאחוריים (ושם נקרא טריפענער קאלנער) וגם בחלק הפנים (ושם נקרא ראפאלע וכשר אחד הוא עם הטריפענער קאלנער) רק השמות מתחלפין לפי המקומות) הכשר הזה מתחיל בחלק הפנים למטה אצל סחוס החזה ונמשך כאדרכו תחת הצלעות (האחוריות דהיינו ט' י' י"א י"ב י"ג) ובסיום הצלעות מתעקם ועולה ונמשך על דופן הבהמה, וכרחו בחלק הפנים מתחיל בסיום הצלעות ויורד, אבל לא עד תחתית הכטן אלא נעשה ממנו קרום עב ולכן (כן הוא בכל אחד משני צדדי הבהמה) וזה הקרום עב ולכן יורד מצד זה ומצד זה ומתאחד בתחתית הכטן (והקרומים והחלב שביניהם הנזכרים לעיל אות א' ב' ג' סוככים מכפנים ומונחים גם על הקרום עב ולכן בחלק הפנים והקרום דק שהוא הסמוך להכשר דק הזה כשהוא מגיע להקרום עב ולכן הוא מתאחד ממש עמו).

ה) ממנו ולחוץ מתפשט חלב (והוא חלב הכסלים) מגב הבהמה עד תחתית הבהמה כחלק אחוריים וגם כחלק הפנים בשני דופני הבהמה, (ויש תחת הטריפענע קאלנער לצד חוץ עוד תחתית בשר מתפשט ונקרא כשר'ע קאלנער והוא מסובב עם חלב זה דהיינו שחלב זה נכנס ומתפשט גם תחת בשר זה לצד חוץ, וכשמגיע הכשר'ע קאלנער למטה לצד הבטן הוא מסתיים ויוצא ממנו קרום דק והוא ממשיך להיות בין החלב (כמו הכשר'ע קאלנער שממנו נמשך הקרום) וזה הקרום דק מתפשט בין החלב גם כחלק הפנים על הבטן למטה).

התפשטות חלב הזה יש מקומות שהוא נקרא חלב מגולה ויש מקומות ששם דין פרוקי מפרקי וכאותן מקומות אסור והוא חלב הכסלים האמור בתורה ויש מקומות שהוא מכוסה בבשר וכודאי אינו פרוקי מפרקי ושם מותר (כגון תחת הראפאלע וגם כזה יש מנהג להחמיר עיין בב"י תשובת הרשב"א) אמנם חלק החלב המתפשט תחת הקרום עב ולכן כזה נחלקו בני אשכנז וספרד (המוזכר ברש"י חולין צ"ג ע"א).

ו) ממנו ולחוץ בשר הנקרא דע"ק הוא הסובב את הבהמה מכל הצדדים. ז) ממנו ולחוץ שומן שתחת העור והוא מותר ויוצא מן הכלל הזה למעלה אצל צלע הי"ב ואין עסקינו כאן בזה. ח) ממנו ולחוץ העור.

(דלגנו כמה פרטים שהובאו לעיל, גם יש כאן קצת תוספת ענין וביאור).

ונחוץ לציין שכל הקרומים והחלכים שנזכרו לעיל נכנסים גם כחלק הפנים למטה, כמבואר ברמ"א יו"ד ס"ד ס"ז ושאר ספרים קדמונים ואחרונים.

ב) והנה באמת כוונת מכתב המעורר בענין זה הוא על קרום העב הנזכר לעיל אות קטן א' (היותר פנימי וסמוך להמעיים ולכן נקרא גם קרום עליון) וקוראו המכתב דק לפי שכמה ספרים קורין לו דק (כי הוא דק לעומת הקרום עב ולכן היוצא מן הראפאלע) ומכתב המעורר הזכיר קרום דק בשני ענינים (ענין ו' וענין ט') אמנם שינה בלשונו, כי בענין ו' כתב דקרום הדק שהוא הקרמי דכפלי פי' שכל הספרים הזכירוהו בשם קרמי דכפלי, והיינו קרום העב, ובענין ט' כתב קרום הדק שעל הראפאלע והוא הדק הנזכר לעיל אות קטן ג'.

והפרי תמרים חשב דגם כאן בענין ו' מיירי בהדק ועל זה מיוסד דבריהם וגם תשובתינו תהי' לפי תפיסתם בענין קרום הדק (הנזכר לעיל אות קטן ג').

ג) כפרי תמרים עונים על זה (דף ל"ג אות ד') וז"ל.
קרום הדק שהוא הקרמי דכפלי, כמה מנקרים מניחים זה לכתחילה ואין מסירים רק הקרום העב העליון כמבואר בטהרת אהרן וכבית יצחק ובשאר ספרי ניקור ועיין בהכירורים להלן.
עכ"ל

ד) עוד כתבו בפר"ת דף ס"ה וז"ל והיוצא מכ"ז שמה שנהגו להתיר

הקרום העב והחלב שתחתיו וקרום הדק שעל הרפאלע הוא בנוי על אדני פ"ז ואין שום צורך לשנות מהמנהג עכ"ל.

גם כאן התיירו איסור מפורש וכדיתבאר בס"ד.

(ה) ומש"כ כמה מנקרים מניחים זה לכתחלה עכ"ל לא ידענו מי הם אותם מנקרים, (ואם יש מנקרים כאלה הם קלים ובלתי מוסמכים).

(ו) ובגביית עדות שכפרי תמרים דף מ"ד אות ב' מודים שצריכים להסיר הקרום הדק, וז"ל, השומן שתחת הרויטפלייש (ראפאלע) והשומן שעל הרויטפלייש (ראפאלע) לא היו מסירים רק ב' הקרומין העב והדק שתחתיו, וכך אמרו בפנינו רא"ג ורי"ג וכן הפעסטער מנקר רג"פ עכ"ל.

(ז) ומש"כ כמבואר בטהרת אהרן ובבית יצחק ובשאר ספרי ניקור ועיין בהכירורים עכ"ל, דע שלא טהרת אהרן והבית יצחק ולא שום א' מספרי הניקור כתב כך ואין שום מקור לזה אלא אדרבה מפורש לאיסור אך הם בכירוריהם מסלפין ומתירים איסורים מפורשים, וכדי שלא יהי זאת זר בעיני הקורא יתבאר הענין בס"ד.

(ח) ונקרים, ידוע שהקרום העב העליון (כלפי המעיים הנזכר לעיל אות קטן א') והחלב שתחתיו (אות קטן ב') והקרום הדק שתחתיו (אות קטן ג') שלשתן מחוברים זה לזה, והמנקר הבקי כשמתחיל לקלוף הקרום העב העליון מצד סחוס החזה ממשיך עמו החלב והקרום דק שתחתיו, וזה מציאות פשוטה וגלוי לכל הבא למלא ידו בניקור, לכן הספרי ניקור שבאו לבאר איך עושים למעשה, כתבו שמקלף את הקרום עב ואת כל הנמשך עמו כפי המציאות שהחלב והקרום דק ממשיכים אותו עם העב, ויש שקראו לאותו חלב חלב נקלף כידוע שסיבת הקליפה הוא מפני שיש דבוק עליו קרום דק לכן נגבה החלב כשמגביהים אותו, ובזה כללו בלשונם גם את הקרום הדק כדיתבאר בס"ד.

(ט) ויש הרבה ספרי ניקור שפירשו להדיא שיש תחת חלב זה קרום דק והוא אסור, והכל למקום אחד הולך, גם הבלתי מפרשים לזה נתכוונו בכתבם וכל הנמשך עמו והסתפקו בלשון זה כיון שהוא מציאות שגם הקרום דק ממשיכים אותו ביחד עם העב והחלב שביניהם והוא טפל להם לא ראו צורך לפרטו להדיא.

(י) ובלשון הראשונים המדברים מן ההלכה, מפורש הקרום דק כאשר יתבאר בס"ד.

יא) אמנם הפרי תמרים נאחו בלשון אותן ספרים שאין מפרשים להדיא לומר שהם חולקים ובכח עוד בלבולים מולידיהם את ההיתר, וכל ישרן בלימוד, וכל מעיין בתוך הספרים בקל יתגלה לו האמת.

ולא עוד, אלא אפילו הי' המשמעות כדבריהם ג"כ יש לדחוק ולהשוות דעת רבותינו ומכש"כ כשהמפרשים להדיא הם מחמירים כמו בענינינו, ולא ליזיל בתר איפכא לדחוק ולעשות מחלוקת ולהוליד קולא, והעושה כך פוסק למעשה אינו אלא מגלה פנים בתורה שלא כהלכה.

ולא עוד אלא אפילו היו חולקים להדיא, מאן יימר דההלכה כהמקילין.

ועתה נפרש בס"ד

יב) הנה בחולין צ"ג ע"א רש"י ד"ה חלב שהכשר וכו' וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולכן לבד קרום דק וקלוש המתפשט בכל הכסלים שאסור משום חלב כדלקמן עכ"ל. מבואר בלשונו שיש קרום דק וקלוש אסור, וכתב רש"י כדלקמן וכוונתו דלקמן בגמרא אמר דקרמי דכפלי אסור הרי ברור דכוונת רש"י באמרו קרום דק וקלוש על הקרמי דכפלי והוא אותו קרום דק שאנו עסוקים בו שהוא תחת החלב שתחת הקרום עב (ושני הקרומים העב והדק הם הקרמי דכפלי ועיין עוד מזה בסוף הקונטרס בס"ד) ועוד שהרי אין קרום דק ומכש"כ קלוש וזולת זה הקרום, והנה הסמ"ג ל"ח קל"ח העתיק לשון רש"י ובמקום תיבת וקלוש כתב דק מאד, ומוכן שאת הקרום העליון העב אי אפשר בשום אופן לקרא לא קלוש ולא דק מאד (ובדוחק אפשר לקרא לו, דק, לעומת הקרום עב ולכן [התחתון]) א"כ על כרחך כוונתם על הקרום הדק שתחת החלב שתחת הקרום העב העליון וכדכתבנו.

ודברי רש"י אלה העתיקו עוד ראשונים וגדולי האחרונים כגון הרא"ש פ' גיד הנשה סי' ד', וטור סי' ס"ד, איסור והיתר שער כ' אות י"א, ב"י ודרכי משה סי' ס"ד, וים של שלמה פ' גיד הנשה סי' ה', ודברי חמודות פ' גיד הנשה ס"ק י"ד, ועוד, ולא מצינו חולק בענין זה.

יג) ומה שכתב הטור בלשון רש"י קרום דק ולא הזכיר קלוש, מה שמר אביו הרא"ש כן העתיקו (ואין מסתבר כלל שחולק) יש לומר שכיון שכתב כאן ההנהגה למעשה בקיצור רצה לכתוב לשון שיסכול ויכלול גם את הקרום העב העליון (הוא דק נגד הקרום עב ולכן היוצא מן הראפאלע) ומפני שבלשונו כאן בא להורות דין קרמי דכפלי לא רצה לכתוב לשון שיהי' משמע ממנו היתר להקרום עב לכן השמיט תיבת מאד או קלוש וכתב רק דק שיסכול גם את הקרום העליון שאפשר לקרותו דק נגד הקרום עב היוצא מן הראפאלע ויש עוד תירוצים).

יד) ועתה נביא את הספרים שנתפרש בהם להדיא איסור קרום הדק.

בספר הניקור ממהר"ץ (בדורו של הרמ"א והרמ"א מביא סדר הניקור שלו) וז"ל (בדף כ"ז) כתב בעל העיטור ואח"כ מתחיל וכו' ומקלף בידו אותו קרום שעל הכסל ע"כ והוא הקרום העב ולכן האסור משום חלב שעל הכסלים וכל הנגרר עמו דהיינו כל החלב אשר תחתיו ותמשוך עמו הכל אסור ותחת הקרום יש עוד קרום דק ואסור גם כן משום חלב ותחת אלו שני הקרומים יש חלב ובזה החלב איכא פלוגתא וכו' (מביא דברי רש"י בחולין צ"ג ע"א מחלוקת בני אשכנז וספרד) ונ"ל הטעם דמתירין לפי ששני קרומים הן זה למעלה מזה ואחד עב ואחד דק והחלב נבלע בין אלו הקרומים כמו שפרש"י לעיל חלב שעל הכסלים וכו' ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים וכו' אבל הקרום הדק מפסיק בין הבשר ובין חלב שתחת הקרום העב לכן מה שלמטה מאותו קרום הדק הוא חיפוי בשר וכשר אבל הקרום הדק עצמו אסור משום שהוא נוגע בחלב שתחת קרום העב.

(טו) ולהלן שם בדף ל"ב וז"ל והמנקר את הכסלים יסיר הקרום העב הלבן וגם הקרום הדק שתחת הקרום העב כמו שפירשתי למעלה אלא שלמעלה דיבר בחציו של פנים וכאן מיירי בחציו של אחורנית עכ"ל.

(טז) ובזבח שמואל מביא בקיצור את לשון מהר"ץ (בהעלם שמו) וז"ל ומקלף בידו אותו קרום שעל הכסל והוא הקרום העב ולכן האסור משום חלב שעל הכסלים וכל שנגרר עמו דהיינו כל החלב אשר תחתיו ותמשוך עמו הכל אסור, ותחת הקרום יש עוד קרום דק ואסור ג"כ משום חלב, ותחת אלו ב' קרומין יש חלב ובזה החלב איכא פלוגתא וכו' אבל הקרום הדק עצמו אסור משום שנוגע בחלב שתחת הקרום העב עכ"ל ובסדר ניקור האחוריים מביא גם שם את לשון המהר"ץ הנ"ל שם דף ל"ב בענין אחוריים.

(טז) מהר"י סוראזינה ז"ל תלמיד של מהר"ץ הנ"ל מובא דבריו בסוף שו"ת הרא"ש תשובה ב' בא"ד וז"ל לפי שיש בכסלים ב' עורות עור עב ולכן ותחתיו יש חלב דכו"ע בכל תפוצות ישראל נוהגים בו איסור דחלב גמור הוא, ותחת אותו חלב יש עוד עור דק שכן כתבו המפרשים קרום דק וקלוש, ותחת הקרום הדק יש עוד חלב ובחלב זה איכא פלוגתא וכו' עכ"ל הרי שהזכיר את הקרום הדק ומציין שהוא אותו קרום דק וקלוש שכתב רש"י ושאר ראשונים והרי הם אסרו אותו קרום דק וקלוש.

(ח) ועתה נבא להספרים קרוב לזמנינו.

הדעת תורה מהגאון מבערזשאן ז"ל יו"ד סי' ס"ד ס"ו מביא הזבח שמואל הנ"ל.

(ט) וזה לשון סדר הניקור (להשו"ב ומנקר הר"ר יוסף יפה — בהסכמת הגמור"ר בצלאל הכהן מווילנא ז"ל) אות ז' וז"ל ואח"כ מקלף הקרום שעל הכסל שקורין כל"א (פלאנקע"ן) וכל הנגרר עמו דהיינו כל החלב שתחתיו ותחת זה הקרום יש עוד קרום דק וצריך להסירו ותחת אלו שני קרומים יש בשר דק ובסוף הבשר יש קרום עב ולכן, ותחת הבשר והקרומים יש חלב, מה שתחת הבשר מותר ומה שתחת הקרומים אסור והקרום העב עצמו ג"כ אסור, וחלב שתחת הקרום העב תלוי במנהג עכ"ל.

(כ) בספר אימוץ הניקור (מוה"ר אהרן סג"ל לאנדא — ביודיש) באות ד' כתב בפירוש שהקרום הדק והחלב שבין ב' הקרומים אסור יעוי"ש.

(כא) בספר זכרון (להר"ר משה יהודא ב"ר שמשון אלעזר לערנער ז"ל ווארשא תרמ"ח) וז"ל הכסלים שקורין פלאנקען מונח עליהם עור לבן עב וצריך להפשיטו וכל הנמשך עמו אסור משום חלב ומתחלה צריך לחתוך ראשי הצלעות משני קצות הכסלים והם רכים ולכנים ומשם מתחיל לקלוף הקרום העב, ותחת אותו הקרום העב יש קרום דק ואסור משום חלב ותחת הקרום דק יש חלב וע"ז הוי פלוגתא, עכ"ל.

הנה בכל מקומות אלה מבואר להדיא איסור קרום הדק שתחת החלב שתחת קרום העב העליון (שהם קרמי דכפלי הנ"ל).

(כב) ומה שהפר"ת תלה עצמו בספר טהרת אהרן ובית יצחק, הנה ז"ל טהרת אהרן סק"ו הקרום שעל הכסלים הוא עב ולכן וטעם האיסור משום שיונק מחלב של הכסלים וכל הנגרר עמו דהיינו כל חלב אשר תחתיו וממשיך עם הקרום הכל אסור עכ"ל (הביאו הדרכי תשובה סי' ס"ד סקל"ז).

(כג) ובית יצחק סי' ס"ה סקט"ז כתב וז"ל ומקליף בידו אותו הקרום שעל הכסלים והוא עב ולכן וצריך לקלוף אותו הקרום עם כל החלב אשר תחתיו הנגרר עמו וכל הממשיך עם הקרום הכל אסור משום שיונק מחלב של הכסלים עכ"ל וכן נמצא לשון זה בס' מזבח העולה ביסוד המזבח מ"ו סק"ד יעוי"ש.

(ד) הנה אחר שכתב כל החלב אשר תחתיו הנגרר עמו עוד הוסיף וכל הממשיך עם הקרום, שאין להוספה זו פירוש זולת על הקרום הדק שהמנקר הבקי ממשיכם ביחד עם העליון וע"ז הכוונה וכל הממשיך (ולא כתב לשון הנמשך) פי' שהמנקר ממשיך.

(ה) וזאת הוא גם כוונת הטהרת אהרן שכפל לשונו, וכל הנגרר עמו שהיינו כל חלב אשר תחתיו וממשיך עם הקרום עכ"ל וכן שאר הספרים שהזכירו רק לשון נמשך או נגרר עמו (כגון שלחן הטהור אות ה-ו, וכן בס' מורה לזוכחים — בהסכמת הערוך לנר — מביא רק לשון נגרר עמו ומציין שם בציוני תוספת הלכה לעיין בזבח שמואל הרי ברור דכוונתו גם לקרום הדק אע"פ שאין מזכירו שהרי בזבח שמואל הוא מפורש, וכן הבין בגבעת פנחס סי' ס"ד סקכ"ה שמביא את הטהרת אהרן והזבח שמואל בחדא מחתא ואין מרגיש שיש איזה חילוק ביניהם לדינא משמע שהבין שגם הטהרת אהרן שאינו מפרש קרום הדק וכתב רק לשון נגרר ונמשך כוונתו כהזבח שמואל המפרש קרום הדק).

(ו) והשלחן גבוה סי' ס"ד סקט"ו כתב בזה"ל ויש לה לצד פנים קרום דק לבן המתפשט על כל פני הכסלים והוא אסור משום חלב לכו"ע ומבואר הוא בגמרא כאשר יבא לפנינו בס"ד, ותחת אותו קרום דק יש חלב נקלף וגם זה אסור לכו"ע ותחת אותו חלב יש עוד קרום עב לבן ואינו מתפשט בכל הכסלים אלא בקצת מקומות ותחת אותו קרום עב הנקרא בליגו בלע"ז יש שם חלב והוא החלב שנחלקו בו בני אשכנז עם שאר הארצות עכ"ל והעתיק לשונו ספר רב טבחיא (השמטה לשמות האיברים ציון ז').

(ז) וכוונתו פשוטה שאת הקרום עב העליון המתפשט בכל הכסלים קורא דק לעומת הקרום עב ולבן היוצא מן הראפאלע (שמוזכר אח"כ) וכותב שתחת אותו קרום עליון יש חלב נקלף, וענין הקליפה י"ל שסיבתו הוא מפני שיש קרום דק חופה תחת החלב ואותו קרום מבדיל בין החלב ובין הבשר לכן נגבה ונקלף בקל, וכלל השלחן גבוה את הקרום דק בלשון נקלף, כי הוא רק טפל ואינו חשוב בפני עצמו.

(ח) וכולם לדבר אחד נתכוונו כי המציאות הוא שהקרום דק הוא כעין טפל להעב וממשיכים אותו עם העב והחלב שביניהם, לכן מצאו כמה מחברים לכללו עם העב בכתבם וכל הנמשך עמו או נגרר עמו או נקלף, והרבה מחברים הזכירוהו להדיא.

(ט) אולם בכלל צריך לדעת דאם קצת ספרים מפרשים להדיא וקצתם סותמים דבריהם אין לומר מדסתמו ש"מ שחולקים אלא אומרים ילמד סתום מן המפורש ואם לחלוק היו באים היו צריכים לפרש מחלוקתם וגם טעמים ונימוקים, וזה כלל, ומכש"כ שאין להוציא קולא מזה.

(ל) והעיקר בכל הענין שאין אנו רשאים לזוז מן הקבלה הנהוג למעשה וכל דברינו אינם יכולים להיות אלא סיוע להמקובל וכדהארכנו לעיל (כתחילת ענין ד'). וגם הבאנו שם דברים חזקים מהחת"ס זי"ע עי"ש.

(לא) אמנם לא כל הרוצה ליטול את השם יטול לומר כך קבלתי דכבר כתבו כמה ספרים שנתרבה הפרוץ גם בדורות ראשונים ומכש"כ באחרונים וא"כ לא כל מנקר יכול לומר כך קבלתי דצריך לדעת מי הוא וממי קיבל ואם שימש כל צרכו דכבר כתב הדרכי תשובה בשם שו"ת בית שלמה (ס"ד סקמ"ז) וז"ל שמכשילים את הרבים בעתים הללו שכל קצב אומר שיש לו קבלה מאביו וערכך ערכא צריך עכ"ל.

(לב) ומכש"כ אחרי שכאו הנאצים וכלכלו העולם ועברנו את הגיהנם של שנות ת"ש — תש"ה וכיניהם המנקרים, ואפי' המנקרים הזקנים דהיום היו עדיין צעירים בוודאי שיש לשאול על כל א' מאין באת ומי הי' רבך, והאם שמשת כל צרכך ומי מעיד עליך, ואין כוונתנו ח"ו לפגוע בשום אחד.

★ ★ ★

ענין ז'

(א) קצת חלב הכליות ע"ל הבשר עב של המרפש עכ"ל המכתב (עיין לעיל בהקדמה לי"ב ענינים אות ט"ז ממה המדובר) ותמצא שזה חלב הכליות שהוא חלב דאורייתא וענוש כרת לכ"ע, כי אע"פ שהשומן שעל כל היותרת תחת הקרום תלוי במחלוקת, אבל בקצה היותרת למעלה במקום שנוגע להשדרה שם נמשך עליו חלב הכליות שהוא מדאורייתא בכרת לכ"ע, וזה א' מן הטעמים שהחמירו ביותר לנקות מאוד את הבשר הזה.

(ב) וז"ל ספר זבח שמואל (סדר ניקור בלשון אשכנז) חצר הכבד (רויט פלייש) וכו' מאן מוז אבער נזהר זיין, לפעמים בלייבט אן עק פאן דען רויט פלייש בראטן חלב זאלכעס מוז מאן אראב נעמען דען דאס איזט

אסור (משום חלב הכליות) עכ"ל, והסוגר הוא מן המחבר, וכותב שיש לפעמים חלב הכליות על חצר הכבד.

ג) וכן ברב טבכיא, וז"ל (ערקלערונגען צו תבנית א' זייטע 83) אות ד' "פאדנירעק" דאס איזט אויך א רעשט פון חצר הכבד, די פעטס וואס אונטער דעם פאדנירעק אין וואס אויף די חוליות השדרה, פון די חוליא י"ג און ארויף צו די אליה — איז דאס חלב נמוך עכ"ל ויש שם ציור והאות ד' הזה הוא הפי' על הטענדער לייך.

ד) וכן העידו על זה בגביית עדות הנזכר בפרי תמרים, וז"ל גביית עדות א' דף מ"ד אות ה', אופן ניקור טרפש הכבד כך הוא (כבר הזכרנו שטרפש ויותרת וחצר הכבד הכל אחד — המעתיק) הנה מבשר העבה של היותרת הכבד (כארה"ב גראבע טענדערלייך) הסירו לגמרי שלא ישאר זכר של קרום משני הצדדים — וגם השומן שמתחתיו ניקרו עד שנשאר נקי מכל שמנונית שע"ג בשר האדום, עכ"ל, (הבשר אדום הוא היותרת — המעתיק).

ושם בגביית עדות ב' דף נ"א וז"ל אות ד' את היותרת (דיקע טענדערלייך) ניקרו הקרום והחלב משני הצדדים כי זה קרוב מאוד לחלב הכליות, עכ"ל.

ה) וכן בפרי תמרים דף קט"ז הם מודים בזה וז"ל (כשורה האחרונה) ורק במקום שנוגע ממש בחלב הכליות בודאי שצריכין לנקר כמוכן, עכ"ל.

וזהו שמצאו המעוררים בהרבה חתיכות והרבה חנויות, בעוזה"ר.

ו) ועתה נראה מה משיב על זה בפרי תמרים דף ל"ד אות ט' בזה"ל. קצת חלב הכליות על הבשר עב של הטרפש, הם קוראין להשמנונית שעל החלק העב של חצר הכבד שהוא חלב הכליות, כמבואר במכתב המערער לרבו המגיד, ... וזה עם הארצות גמורה שלא נמצא בשום ספר מספרי הניקור דין ניקור בזה, וי"ל דין שומן היותרת שמותר כנ"ל אות א', וחלב הכליות הוא רק לאחר הקרום, והמערער הנ"ל במכתבו שואל שאלת תם לדכו ..... שאינו יודע בדיוק כמה השיעור שמחמירים האם

אפילו על כ"ש?, ואם כי היו הרבה מקומות שהסירו השומן הזה, הי' רק לחומרא בעלמא לא מדינא כלל.

עכ"ל

(ז) הנך רואה שהתירו כאן איפור ברת רח"ל שהרי כתבו וחלב הכליות הוא רק לאחר הקרום עכ"ל ובאמת נמצא חלב הכליות על קצה היותרת וכנ"ל ואין בזה חולק, והוא גם נראה לעינים להרואה את פנים הבהמה כמו שהיא.

(ח) גם כתבו בזה שקרים וסילופים ונחזור על דבריהם, מש"כ הם קוראין להשמנונית שעל החלק העב של חצר הכבד שהוא חלב הכליות עכ"ל זה אינו שהרי משומן היותרת כבר דיברו באות מיוחד (במכתב אות ד' ובפר"ת אות א').

אלא שומן היותרת לחוד וחלב הכליות לחוד, ובאות זה (מכתב אות ז' ופר"ת אות ט') מדברים מחלב הכליות.

(ט) ומש"כ כמבואר במכתב המערער לרבו המנקר עכ"ל, גם זה אינו אמת אלא שם מבואר להיפך שמדברים מחלב הכליות, ונעתיק לשון המכתב, (שנתפרסם ונמצא בשלימות מצילום הכת"י).

בשר אדום עבה של היותרת הכבד:

מצאתי על חתיכות שקניתי שלא מסירים כהוגן השמנונית מתחת לקרום בצד הבני מעיים, והשיכו שהרמ"א שכתב יש מחמירים דעתו כהמקילין (אמר המעתיק, כבר הוכחנו לעיל ענין ד' שאין תשובתם נכונה כלל) כמו שכתב גם בדעת תורה (ברעזשאן) עיי"ש [הגם שגם הוא כתב שלכתחלה פשיטא שאין להקל בזה] וטענתי שבקצתו במקום שמחובר לכליות הרי הוא חלב דאורייתא, והי' א' ששאל אותי שגם זה לא מוזכר בספרי אונגערן, — כמוכן שצחקתי על שאלה שהוא מציאות, ואעפ"כ איני יודע כמה השיעור שמחמירים אפילו על כ"ש ועל זה הודו לי, ולכן אמר הרב הנ"ל להג"ר ..... שליט"א שמודים וכוונתם על יותרת הכבד הזה. עכ"ל המכתב.

הרי לך ברור שהמכתב מדבר מחלב הכליות.

(י) ובמסורת אבותינו עמוד ס"ב עשו צילום ממכתב זה והעתיקו רק מד"ה בשר אדום עד ברושאן עיי"ש והשאר השמיטו, וכאן בפרי תמרים מזכירים סוף הענין ששואל על כל שהוא, אבל האמצע ששם מבואר שמדברים מקצה היותרת במקום שמחובר לכליות והחלב של שם הוא דאורייתא, זאת השמיטו בשני המקומות (כנראה במזיד מדהביאו ההתחלה והסוף) וזה מסלף כל הענין, כי נראה כאילו המדובר רק משומן היותרת וכאילו גם המעורר סוכר שגם זה מותר לכתחילה, וכאמת המעיין בהמכתב יראה שמדבר מחלב הכליות, וגם בשומן היותרת מחמיר הדעת תורה ועיין.

ובאסיפת בראשית קראו ברבים המכתב הזה והרי ראו שהמדובר הוא מחלב הכליות שהוא מדאורייתא ובכרת.

(יא) ומש"כ וזהו עם הארצות גמורה, שלא נמצא בשום ספר מספרי ניקור דין ניקור בזה עכ"ל הנה כל הפוסל כמומו פוסל, הן הבאנו לעיל ספרים ומבואר בהם, וכן מבואר בשני הגביית עדות שלהם, וכן כתבו בעצמם וכנ"ל.

(יב) ומש"כ ויש לו דין שומן היותרת שמותר כנ"ל אות א', וחלב הכליות הוא רק לאחר הקרום עכ"ל כבר כתבנו שבזה התיירו איסור כרת, דבאמת יש חלב הכליות בקצה היותרת למעלה במקום דיבוקו לשדרה, אמנם גם שומן היותרת שכותבים שמותר אינו נכון כדבררנו לעיל ענין ד' בס"ד.

(יג) ומש"כ ואם כי היו הרבה מקומות שהסירו השומן הזה, ה"י רק לחומרא בעלמא לא מדינא כלל עכ"ל הפר"ת, הנה חלב הכליות אסור מדאורייתא לכו"ע ואפילו שומן היותרת לא חומרא בעלמא הוא כלומר ענין קל (כלשון הפרי תמרים) אלא חומרא חמורה שהרי האגור מזהיר עליו והבית יוסף קורא אותו ספק כרת והרמ"א מביאו הן בד"מ והן בשו"ע וכן עוד ספרים.

☆☆☆

ענין ח'

(א) חלב שעל השפאנדער, עכ"ל המכתב (עיין לעיל אות ממה המדובר) הוא החלב על שטח הבטן המשך חלב הכסלים המתחיל

בגובה סמוך לשדרה ושם הוא נגלה ובהמשכו למטה נכנס תחת הטריפה קאלנער, ואח"כ נכנס תחת בשר הנקרא ראפעלע (המשכו של הטריפה קאלנער בחלק הפנים) ובסיום הטריפה קאלנער והראפאלע יוצא מהם קרום עב ולבן ומכסה הבטן וחלב זה נמשך הלאה תחת הקרום עב ולבן, ובמקומות שהחלב נגלה (אפילו רק לפעמים — פרוקי מפרקי) אסור בעונש כרת ובמקומות שהוא מכוסה בוראי מותר, (וגם בזה יש נהגים להחמיר כמוזכר ברשב"א המובא בב"י ובז"ש) וכשמגיע תחת הקרום עב ולבן היוצא מן הטריפה קאלנער והראפאלע נחלקו בני אשכנז ושאר ארצות אי הקרום עב ולבן הוי חיפוי בשר ומותר או לא הוי חיפוי בשר ואסור, ונחלקו הראשונים והובא המחלוקת ברמ"א ס"ד ס"ז ואינו מכריע, ונשאר הדבר תלוי במחלוקת ובמנהג, ומזה המדובר, וצריך להעיר דלהאוסרין דלא הוי חיפוי בשר הוי חלב מגולה וענוש כרת כדן חלב הכסלים.

(ב) ועל זה משיבים בפרי תמרים דף ל"ג אות ב' בזה"ל.
חלב שעל השפאנדער, הוא המבואר ברמ"א ס"ז שמנהג בני אשכנז הי' להקל בו, וכן הי' המנהג ברוב תפוצות ישראל וכן הועד לפני הכר"צ ..... ועי' בהכירורים בהקובץ.
עכ"ל

(ג) הנה ידוע מה שמסיק הב"י ומביא את דברי האגור שרבו בזה האוסרים, גם בדרכי משה הארוך מביא זה האגור, והב"י בסוף סי' ס"ה כותב ריש להחמיר בזה ככל ספק איסור כרת, ובשו"ת מהריב"ל וכן בשלחן גבוה כתבו שרוב פוסקים אוסרים ולקמן נביאם בס"ד, גם נביא לקמן בס"ד מכמה ספרים מבני אשכנז שגם בני אשכנז בהרבה מקומות וגלילות ומדינות נהגו להחמיר, (והוכחה ברורה מעדות עצמם בהגביית עדות שבפר"ת דף מ"ד ס"ב וכן בשאר מקומות השתמשו מלהודיע מה היתה ההנהגה בזה באותה עיר [שעל ידה באו לקבוע מנהג כל ארץ אונגארן] ואין שום ספק שאילו הי' בידם מרי"ל ווייס להתיר היו מכריזים על זה בקולי קולות).

(ד) ולכן מש"כ הפר"ת וכן הי' המנהג ברוב תפוצות ישראל, אינו נכון ולא ידוע להם מנהג הרוב, וכן אין שום רא' ממנהג עיר אחת לכל המדינה.

*

ונביא מכמה ספרים שמבואר שבעירם או גם בגלילם נהגו לאסור.

(ה) הצינה לדוד דף ה' אות ד' כותב שבכל מדינות פולין פיהם מעהרן וגלילותיהם אוסרין זה החלב — ובפר"ת השמיטו וזייפו בזה וכבד מבואר בקונטרסים.

(ו) בספר מנחת שי (בהסכמת הכיד"צ דווארשא) מבואר מנהג ווארשא וכותב בזה"ל וכן צריך לחתוך הבשר הלבן הסמוך לשפת הכסלים (הוא הקרום עב ולבן היוצא מן הראפעלע — המעתיק) ונוהגין לגרור גם החלב שתחתיו עכ"ל (ווארשא, ידוע שהי' קהל גדול כשש מאות אלף יהודים בזמן האחרון).

(ז) בספר סדר הניקור להשו"ב ומנקר הר"ר יוסף יפה ז"ל, מנהג ווילנא בלשון יודיש מחמיר בחלב שתחת הקרום עב ולבן דלא כמנהג אשכנז (ווילנא היתה ג"כ מטרופולין של היהדות ליטא כידוע).

(ח) בספר רב טבחיא (לאמזע, וקאוונע) פוסק בפנים החיבור לחומרא דלא כבני אשכנז וכן מבואר בספר דברי מלכיאל סי' ל"ו (והוא הי' אב"ד לאמזע), שכ' שם שאופן לפני הטבור ואחר הטבור אחד הוא, רק צריך להשגיח אם יודעים הטבחים לנקר הבשר שם, ומביאו הדרכ"ת בס"ק מ"ז.

(ט) בספר פני ארי' החי סי' כ"ג (סטאוויק) וז"ל וכן אמרו לי הקצבים דפה שהם מנקרים העור העב וגם החלב שתחתיו ומסתמא כן הוא המנהג בכל גלילותינו עכ"ל.

(י) בספר שערי זבח על האהל יצחק דף רל"ג סקי"א וכן צריך לחתוך הבשר הלבן הסמוך לשפת הכסלים ג"כ החלב שתחתיו עכ"ל.

(יא) דרכי תשובה סי' ס"ד סקמ"ז וז"ל וכן הוא המנהג בפה"ק מונקאטש שאין חותכין עד הטבור רק שמנקרים היטב כל הלובן שיש שם בהבשר (וכוונתו גם על לובן שלפני הטבור) עיין לעיל שם.

(יב) בספר קונטרס הניקור השלם (להמנקר דק"ק אטוואצק ר' דוד אלבערשטיין, (בהסכמות י"ז רבנים מגדולי פולין המפורסמים, ובהסכמת שלשה משגיחים על הכשרות והניקור בוויילנא ובאישור מו"צ דוילנא). וכותב בהשער ובפנים הקונטרס שבו מבורר היטב בסדר נכון ויפה וזהירות יתירה כל פרטי דיני ניקור ונתאחד לפי הנהוג בפולין, בליטא ובגאליציען, והמנקרים דוילנא כותכים בהסכמתם בזה"ל והנה אחרי שבקרנו את הקונטרס הנ"ל מצאנו לנחוץ להודיע בשער בת רבים שהקו' של המחבר הנ"ל מכיל כל פרטי הניקור מחלק הפנים והאחוריים וסדר נכון למעשה בפועל כדין וכשורה, והיטב אשר עשה בחיבורו הנ"ל, כי סדר הניקור שנרשם בהקונטרס מתאים לכל הפרטים כמו שמנקרים

בפה, עכ"ל. ומבואר מזה שגם בוילנא הי' סדר המבואר בקונטרס זה.

(יג) וז"ל אח"כ יקלוף הפלאנקין, מתחיל אצל סוף עצם החזה וכו' וקולף משם ואילך כל הפלאנקין עד סופם עכ"ל, ומציין שם המקור בס"ק ז' בזה"ל יו"ד ס"ד הג"ה, רש"י חולין צ"ג ד"ה חלב, אבל במקומותינו נוהגים לאסור, לא כבני אשכנז.

(יד) וכ"ה בסדר ניקור כת"י ממנקר דפולין, שיש לו סמיכה מרכנים וממנקרים דפולין, שהסירו את החלב הזה.

(טו) וכן מונח אצלנו עוד כת"י של ב' מנקרי חו"ל אחרים, וגם הם מסירים אותו.

וכן בא"י מנקרים זה החלב, ועיין לקמן ממהריב"ל בזה"ל וכל' הקהילות ששמענו שמעם נהגו להחמיר וז"לתי האשכנזים עכ"ל.

(טז) ובודאי היו הרבה גלילות שנהגו להתיר וכן הבית יצחק סי' ס"ה סק"ז הביא שנוהגין להתיר אמנם הביא גם שבמקום שנהגו לנקר החלב מתחת אותו הקרום אין להקל יעו"י"ש, (ואידי דאתי לידן זה הבית יצחק נימא ב"י מלתא דמש"כ וכן נוהגין שאין מנקרים אלא אותו הקרום שלמעלה עם כל הנגרר עמו ותו לא ומ"מ במקום שנהגו לנקר החלב מתחת אותו הקרום אין להקל עכ"ל לא קאי על קרום הכסלים, כמו שמולידים מזה קולא שהחלב שתחת קרום הכסלים הוא רק מנהג במקום שנהגו אלא קאי על הקרום עב ולכן היוצא מן הראפאלע והחלב שתחתיו התלוי במנהג אמנם הקרום עב ולכן אוסרים אפילו המתירין החלב שתחתיו ולא עוד אלא אפילו המתירין החלב ההוא מ"מ מה שנגרר מן החלב עם הקרום גם המתירים זורקים אותו, כן הוא הפשט האמתי בהבית יצחק כנראה לכל מדייק בהלשון ובדיבור המתחיל יעו"י"ש — ושמעתיהו בשם אחרים).

*

(יז) עד כאן מה ששייך למנהג, ומה ששייך לפוסקים הלא חבל נביאים דבריהם שוים שרוב פוסקים לאיסור הלא הם האגור הביאו הבית יוסף בסי' ס"ד (ד"ה חלב שתחת המתנים) וז"ל והאגור כתב על חלב שתחת אותו קרום עב ולכן שרבו האוסרים עכ"ל ובסוף סי' ס"ה כתב ב"י להחמיר בכמה מחלוקת וזה א' מהם וז"ל (בד"ה ומ"ש ושדר ר"ע) חלב

הכסלים שתחת הקרום הלכן העב שנתבאר בסי' ס"ד שיש נוהגין בו איסור וכו' שכל אלו המקומות יש להם על מה שיסמוכו כמו שנתבאר שם ואע"פ שיש חולקים בהם אין להקל וצריך להחמיר בכל מקום שיש בו ספק חלב דספק דאורייתא הוא ועוד שהוא איסור חמור שהרי חייבים עליו כרת עכ"ל.

(יח) ובפרי תמרים בעצמם בדף ס"ה מעתיקים מן מוהריב"ל סי' י"ג בזה"ל סברת רוב הפוסקים לאוסרו וכל הקהלות ששמענו שמעם נהגו להחמיר זולתי האשכנזים (והפרי תמרים מסיק בחוצפה ואין זה עסקינו) ובכנה"ג (אות ל"ח) כ' בשם מהרש"ך בח"ב סי' ל"ה שהלכה כמאן דאסרי. וכן השלחן גבוה י"ד סי' ס"ד סקט"ו מאריך בזה ומסיים ולפי שדעת רוב הפוסקים לאסור גם חלב הזה לכך סתם רבינו (כוונתו על המחבר) לאסור ולא חילק בין חלב לחלב וכך מנהג שאלוניקי יע"א לנקר גם שניהם עכ"ל (אמנם גורס בלשון הרמ"א ויש מתירים וכו' וכן המנהג באשכנז ובעירינו, ע"כ, דהיינו שבקראקא הי' המנהג להתיר).

(יט) והנה מדברי מהרש"ל (שהוא גליל לובלין) והבית יצחק נראה שגם המתירים לא לגמרי התירו אלא מנקרים קצת, ואפילו נאמר שאין זה מנהג כל המתירים ויש מתירין לגמרי, עכ"פ אין מנהג המתירין גופא שוה להתירא.

ובים של שלמה פרק ז' סי' ה' כתב בזה"ל (בהקיצור) ותחת אותו קרום עב יש לובן חלב ויש לנקרו בין בכבש בין בשור, עכ"ל, הרי נטה להחמיר כמבואר למעיין בפנים.

ובהמשך האריכות שם סי' ה' מביא את האגור שכתב שרכו האוסרים, אבל אח"כ מסיים ובגליל שלנו נהגו הטבחים להסיר אותו חלב שתחת קרום העב אף בחלק שלפנים אלא שאין מנקרים אותו לגמרי אלא דרך העברה עכ"ל ואולי זה דומה קצת למש"כ הבית יצחק שמסירים הקרום עב עם כל הנגרר עמו כנזכר לעיל, הספק הוא שמד' רש"ל משמע שהיו מסירין יותר מהנגרר אלא שלא לגמרי.

(כ) ומתוך כל הנזכר ברור עד כמה לא צדקו דברי הפרי תמרים הנ"ל המעמידים פנים כאילו יש כאן היתר פשוט הנהוג ברוב תפוצות ישראל ואין לעורר עליו.

(כא) ומה גם אחר שכבר נתבאר לעיל שכאן באמעריקא מחוייבים

עפ"י דין לנהוג כחומרי כל המקומות שבאו משם ואין רשות לשנות, והלא כל הציבורים מעורבים מכל המקומות א"כ מחוייבים לתפוס החומרא דבמה שהקהלה או החנות או המנקר קורא על עצמו איזה שם בזה לא נעשו האנשים יוצאי אותה קהלה, ואם באותה קהלה (שתפסו שמה) נהגו איזה קולא לא הותר ליוצאי קהילות אחרות שלא נהגו שם אותה קולא לנהוג הקולא, וגם בהרכה מדינות אשכנזים אסרו חלב הנ"ל, כמבואר לעיל.

(כ) ויש מכריחין מלשון המהר"ץ שגם בחלב שתחת הקרום היוצא מן הרפאלע יש ג"כ חלק מן החלב האסור לכו"ע — ואין אנו יורדים כאן לעיון זה.

★ ★ ★

ענין ט'

(א) קרום הדק שעל הראפאלע וחלב שתחתיו עכ"ל המכתב (עיין לעיל בהקדמה ל"ב ענינים אות כ"ב אות קטן ט' וענין ו' אות א' ממה המדובר) קרום הדק הוא מה שנתבאר בס"ד ענין ו', ותחת הקרום הזה על הראפאלע נדבקים לפעמים חתיכות קטנות של שמנונית.

(ב) ובפרי תמרים הוא דף ל"ג אות ה' וכותב בזה"ל.
קרום הדק שעל הראפאלע וחלב שתחתיו, חלב זה הניחו כרוב תפוצות ישראל כמו שהביא גם המערער במכתבו (הנמצא תחת ידינו) לרבו המנקר (מלאכי) מס' מזון מן החי עמוד 139, ומעור שר שפרים, והקרום הדק כבר נזכר לעיל, ועי' בהבירורים.

עכ"ל

(ג) הנה עיקר כוונת המעורר הוא על קרום הדק (ואינו כפול כמו שסברו בעלי הפרי תמרים בדף ל"ג אות ה' כי כאן הכוונה על הקרום הדק ולעיל ענין ו' היתה הכוונה על קרום העב שכמה פוסקים קראוהו דק [כי נגר קרום היוצא מן הראפאלע הוא דק] גם לשון המעורר שונה דלעיל כתב קרום הדק שהוא הקרמי דכפ"י וכאן כתב קרום הדק שעל הראפאלע, ואגב שעוררו על הקרום עוררו גם על השומן שתחתיו, וביאור ענין הקרום כבר נתבאר לעיל בס"ד שהוא אסור לכו"ע בלי חולק ועתה נבאר השומן שתחת הקרום הדבוק על הראפאלע (לא השומן שעל

הקרום הדק שדיברנו כבר לעיל מזה בענין ו', שהוא אסור מה"ת לכו"ע).

ד) הנה בירושלים עיה"ק הרכנים הגאונים הצדיקים הקדושים מוה"ר יושע לייב דיסקין ומוה"ר שמואל סאלאנט זצ"ל החזיקו בהמנהג לזרוק את חתיכת הראפאלע לטריפה כמו שהי' נהוג ולא רצו לשנות ממה שהי' נהוג אז, וכן הביא בב"י סי' ס"ד בשם רבינו פרץ בשם מורו רבינו יחיאל שהי' נהוג שלא הי' אוכל כלל מאותה חתיכה, ובזמן האחרון כשגבר הדוחק והעניות שינו מהנהוג להכשיר אותה חתיכה, רק שמפרידין אותה מן הבשר החיצוני (הדע"ק) וקולפין משני צדדי הראפאלע, ובזה מוסר לגמרי כל השומן משני צדדי, הן מה שבינו לבין הדעק והן מה שעל הראפאלע. ובענין לגרור החלב שתחת בשר הראפאלע נזכר דעה כזו ברשב"א ח"ג סי' רכ"א הובא בב"י [ד"ה חלב שתחת המתנים] וז"ל חלב שבתוך הכסלים יש אוסרים אותו וכו' ואנו נהגנו בו היתר וכו' ויש מקומות שנהגו בו איסור ובאותם מקומות אפשר שאסור להתיר להם דשמא לא טעו בו אלא נהגו בו איסור אטו חלב שעל הכסלים עכ"ל הרשב"א.

ה) והנה את השומן שעל הראפאלע גם שמתחת לקרום הדק, יש יסודות חזקים לאסרו, כי הוא לצד החלל ואין עליו כיסוי אלא הקרום העב והקרום הדק של הקרמא דכפלי וזה לא מיקרי חיפוי בשר אליבא דכ"ע דרק בהקדום היוצא מן הראפאלע שהוא עב, בו נחלקו אי הוי חיפוי או לא, אבל בקרמא דכפלי שאינו עב כמותו לא אמרו, ואע"פ שהם שנים העב והדק עדיין נקרא שהחלב מגולה שהרי כל חלב הכסלים אפילו בגובה סמוך לשדרה מכוסה בהקרמא דכפלי ואעפ"כ נקרא מגולה וכן מבואר בחשובת הרשב"א סימן ש"ח הובא בב"י [ד"ה חלב שתחת המתנים] וז"ל חלב שתחת אותו קרום שנוטלים מנקרי הבשר בכסלים אותו חלב שתחת קרום דק הסמוך למתנים ודאי אסור ואין זה נקרא שבתוך הכסלים אלא אותו שהבשר ממש חופה אותו והוא אותו העומד בין כפלי בשר הכסלים אבל אותו שהקרום לבד חופה אותו נראה הוא על הבשר ולא בתוך הבשר ואין לך מי שמתירו עכ"ל הרשב"א.

וא"כ השומן שעל הראפאלע ג"כ רק אותו קרום שהזכיר הרשב"א חופה אותו (העב והדק) וצריך להיות אסור, (ובפרט שבין ב' הקרומים אלו יש חלב אסור וזה ג"כ מגרע את ענין החיפוי).

ו) והנה כל השטח שעל הראפאלע נקרא כסלים והפרי תמרים החציף

להכחיש קבלתן של כל ישראל והמפורש בפוסקים ובספרי הניקור וכבר כתבו מזה בקונטרסים אחרים, ורק נביא בכאן ספר שלחן גבוה וז"ל סי' ס"ד סקט"ו שבצידי הבהמה מזה ומזה יש שם מקום פנוי מצלעות שאין שם אלא עור ובשר והוא מסוף החזה עד עיקרי הירכים והוא הנקרא בלע"ז פ'אלדה די טאב'אן אי פ'אלדה די לה באב'יאה וזהו הנקרא בלשון המקרא כסלים עכ"ל הרי הדברים ברורים שמסוף החזה מתחיל הכסלים והוא התחלת הראפאלע כי כבר תיארנו לעיל (אות נ"ט אות קטן ו') שהראפאלע מתחיל בסוף החזה ומתרחב והולך בהמשכו כלפי אחוריים במקום הפנוי מצלעות ושמענו כאן שכל זה נקרא בשם כסלים וא"כ החלב הנמצא שם ואינו מכוסה בבשר הוי חלב הכסלים.

(ז) וכן בספר רב טבחיא (השמטה לשמות האברים ציון ז') מביא לשון השלחן גבוה (אע"פ שאין מזכיר שמו) בקצת הוספה, וז"ל מקום הפנוי מצלעות שאין שמה אלא עור ובשר והוא מסוף החזה עד עיקרי הירכיים הן למטה לצד הארץ והן למעלה לצד השררה נקרא בלשון המקרא "כסלים" עכ"ל (ומה שנתלו בפרי תמרים מתורת ניקור השלם שאין כסלים בחלק הפנים כבר הוכיחו בקונטרסים הזיוף ואדרבה מפורש שם שיש כסלים בחלק הפנים, וכן מפורש ברמ"א שיש כסלים בחלק הפנים (ס"ד ס"ז) ומה שהביא בדרכי תשובה ס"ד סקמ"ז בשם בית יצחק בזה"ל דכיון שיש להסתפק בהצדדים עד היכן מגיע הכסלים הנ"ל עכ"ל אין הכוונה שיש ספק אם בצד פנים נקרא כסלים אלא כוונתו מבואר למעיין שהספק הוא עד היכן מגיע האחוריים, והפירוש בדבריו עד היכן הכסלים של צד אחוריים שמדבר מזה לעיל שם ועיי"ש).

והנה בפרי תמרים דף פ"ו כותב שהראפאלע מונח על הצלעות, ולכן הוא בכלל היתר חלב הדפנות, וזה ליצינות מן התורה, שהוא היפך המציאות, שהרי הראפאלע נמשך למטה מהצלעות ורק כב' אצבעות מונח על הסחוסים והכותב שם הרגיש בזה, ולכן ממציא קבלה דור אחר דור, קבלה זו לא הי' ולא נברא. ובמיוחד לפי היסוד המונח שהיום באמצעיקא שהוא ישוב חדש והציבור מעורב מחוייבין על פי דין לתפוס החומרא.

(ח) הנה נתברר בס"ד צדקת הקולפים השומן הדבוק על הראפאלע (כלומר תחת קרום הדק, אמנם מה שעל הקרום כבר כתבנו לעיל) וכבר כתבנו לעיל שבא"י מסירים שומן זה וכן מבואר בכת"י שבידינו ממנקר

אחד מפולין וכן כותבים (בכת"י המונח אצלינו) עוד מנקרים מחו"ל. ואם נאמר שהאמת הוא שהי' מי שהקיל בזה צריך לתת טעם עליו, אבל בוודאי שייך לעורר עליו.

(ט) ומש"כ הפר"ת חלב זה הניחו ברוב תפוצות ישראל כמו שהביא גם המערער במכתבו וכו', עכ"ל. הבל"ש קר כי אין המדובר שם במכתב (הנמצא תח"י) לענין שומן שעל הראפאלע אלא לענין שומן שעל הצלעות שהוא למעלה מן הראפאלע על הצלעות מבפנים תחת היותרת.

★ ★ ★

ענין י'

(א) סחוסים של צלע י"ב וי"א וכו' עכ"ל המכתב (עיין לעיל פ"ב בהקדמה לי"ב ענינים אות ד' ממה המדובר), הנה בסיום הצלעות האחרונות יש עצם רך הנקרא סחוס והוא לבן והוא מתעקם כלפי הראש ונמשך על חוד הדופן בסיום הצלעות, הסחוס של צלע י"ג ארוך מכולם ומצלע י"ב קצר ממנו וכן מתקצרים והולכים, וסחוסים אלה שוכבים זה על זה על חוד הדופן.

(ב) ויש עוד סחוס אחר יוצא מסיום החזה מן העצם למטה במקום שמחוברים הצלעות הראשונות מימין הבהמה ומשמאלה, מאותו עצם המחבר יוצא סחוס כלפי האחוריים ונקרא סחוס החזה אבל הסחוסים שבאות הקודם הוא ענין אחר.

(ג) והנה הסחוס היוצא מצלע י"ג כולי עלמא מודים שצריך להסיר, רק בפרי תמרים מכחישים נגד כל ספרי ניקור ונגד עדות כל המנקרים ודוחקים ומבלבלים הספרים ע"י מה שפרסמו דבר שאין לו שחר, ולא על זה אנו דנים כאן.

(ד) המדובר הוא על הסחוסים היוצאים מצלע י"ב וי"א ומתעקמים ונמשכים כלפי הראש על חוד סוף הצלעות.

(ה) ועל זה כותבים בפרי תמרים דף ל"ג אות ג' וז"ל. סחוסים של צלע י"ב וי"א וכו' דבר שלא הי' המנהג ליטלו בשום מקום בחו"ל ואין לחומרא זו שום מקור ושום טעם, ע"י בהכירורים.

עכ"ל

(ו) מש"כ שלא הי' המנהג ליטלו בשום מקום אינו אמת, ראשית המנהג המקובל בירושלים, שאת הסחוס מצלע י"ג משליכים לגמרי ואת הסחוס של צלע י"ב קולפים (באופן ידוע אצלם) ומשאירים את חלק הפנימי שלו, ואת הסחוס של צלע י"א רק מנקים וגוררים, ודברתי עם מנקר זקן מפולין ואמר שבמקומם נטלו וזרקו כולם, וכן ראיתי כתב חתום משני מנקרים שאצלם הסירו מצלע י"ג וי"ב והוא נוסח מקובל ממקומות ברוסיה, וכן ראיתי כתב חתום מנקר זקן (אחר) מפולין שיש לו הרבה קבלות מהרבה גדולי פולין על ניקור וכותב בזה"ל ראשי העצמות הרכים הורידו מג' הראשונים ב11 צלעות, עכ"ל.

(ז) ומש"כ הפר"ת ואין לחומר זה שום מקור ושום טעם עכ"ל, יש מקור ויש טעם וכדיתבאר בס"ד.

(ח) ז"ל הזבח שמואל גם צדיכים לזוהר לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים ההולכים בעקמימות לצד החזה והמה רכים ולבנים, כי המה מבשר אחוריים, ואם הבשר חם משתלפים העצמות, ואי לא צריך לחטט ולחתוך אותם בסכין עכ"ל (ובפרי תמרים קל"ח כותב יש להסתפק אם כוונתו לראשי צלעות הי"ג או לראשי עצמות החזה, עכ"ל, פי' עצמות החזה הוא הנזכר לעיל (בהקדמה ל"ב ענינים אות ה' וכאן אות ב') ואם כוונת הז"ש לסחוס החזה, ולא לראשי הצלעות נמצא שלא הזכיר הזבח שמואל איסור אפילו על סחוס צלע י"ג, אבל כבר השיבו עליו בקונטרסים שאין מקום להסתפק כי מפורש שמדובר מן הסחוסים ההולכים בעקמימות לצד החזה והם ראשי הצלעות אבל סחוסי החזה הולכים להיפך כלפי האחוריים, גם אין הולכים בעקמימות).

(ט) ומש"כ הפרי תמרים שכוונת הזבח שמואל רק לסוף צלעות י"ג ולא י"ב וי"א לא ניתן להאמר מתרי טעמי, חדא דמבואר שם בזבח שמואל בסדר הניקור אשר בסוף הספר כלשון אשכנז בזה"ל, אויך גיהאט (גייט) אן עק פאן פלאנקען אין יעדע ריפּע אין די קרים איין ווייך ביינדל, כזה (ומצייר ג' פסין עקומים זה אצל זה) עס קאמט ארויס פון הינטער פידטעל, אלזא ווען מאן קאן עס פרישערהייט ארויס ציהן איזט עס גוט, ווען אבער ניכט, זא מוז מאן מיט איין מעססער נאך גראבן ביז מאן די ביינדל ארויס נעמט עכ"ל.

הרי לנו מפורש כוונתו על ג' צלעות זה אצל זה (לא רק שני קצות של הצלע י"ג מצד זה ומצד השני) שהרי הציור מורה על זה וגם אומרו אין

יעדע ריפפע ועיין בלשונו ואם כי סדר הניקור שבסוף ספר ז"ש הוא מנכדו בעל דרישת הזאב, אבל הוא קיבל מאביו שקיבל מאביו הז"ש, והדרישת זאב תירגם לפי סדר הניקור של זקיננו, וידע מה ה' כוונתו, וגם שימש תחת זקיננו במעשה הניקור בעיר ליסא.

(י' רסב) וכן מפורש בספר זבח משפחה דיני ניקור, מדבר באות ג' מסחוס החזה ואח"כ באות ה' מסחוס הצלעות, וז"ל באות ג' וגם יש שם למטה במקום שהתחיל החזה להיות דק שקורין נאבילברוסט עצם לבן ורחב כמו הסחוס קנארבל (פי' קנארבל הוא ביודיש סחוס בלה"ק — המעתיק) גם זה אסור משום שיונק מחלב הכסלים וצריך לחתוך עצם זה וכו' עכ"ל, ושם באות ה', וז"ל, ויש שמוציאין רק השני הצלעות הקטנים הלבנים והמה הסחוס קנארבל, וטעות הוא בידם כי אין זה במנין הצלעות, רק שצריך להוציא השני העצמות הלבנים הנ"ל מפני שיונקים מחלב הכסלים, ולא מטעם ששייך לחלק אחוריים, וכן ינקר גם צד הב' עכ"ל, מדסיים וכן ינקר גם צד הב' מוכח שעד כאן דיבר מצד אחד כל מה שאמר באות זה עד כאן, ואומר להוציא שני עצמות לבנים סחוסיים (ואע"פ שלשונו צריך ישוב או תיקון אבל הכוונה מבוארת והראי' מוכרחת).

(יא) והנה כלשון הזבח שמואל כתבו כל הספרים אך הזבח שמואל מוסיף איזה תיבות שבהן הענין מפורש יותר.

(יב) וז"ל טהרת אהרן סק"ו (דרכי תשובה סק"נ) וגם קבלתי מרבותי המנקרים וכן נהגתי ע"פ קבלה מהם לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והמה רכים ולבנים ומשם מתחילים לקלוף קרום העב שעל הכסלים וכו' והטעם הוא משום חלב שעל הכסלים עכ"ד.

(יג) וז"ל אוהל יצחק סי' ס"ה סעיף ו' וצריך ג"כ לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והמה רכים ולבנים וטעם האיסור משום שיונק מחלב של הכסלים עכ"ל.

(יד) ובספר גלילי זהב (פי' על האוהל יצחק) דף רל"ג אות י"ב מוסיף על דברי האוהל יצחק ומפרשם וז"ל העצמות והם מהצלעות והולכים בעקמימיות לצד החזה והמה שייכים לבשר אחוריים עכ"ל.

(טו) מבואר כוונת דבריהם לא על סחוס החזה ההולך ביושר כלפי אחוריים אלא על סחוס סוף הצלעות ההולכים בעקמימיות כלפי החזה

ודלא כהפרי תמרים קל"ח שרוצה לפרש דבריהם על סחוס החזה שזה לא הי' כוונתם, וכן מבואר בספר זכרון דף י"א (הובא בפרי תמרים דף צ"ב) וז"ל ומתחלה צריך לחתוך ראשי הצלעות משני קצות הכסלים והם רכים ולבנים ומשם מתחיל לקלוף הקרום וכו' גם צריך לחתוך במקום הזה עצם לבן ורך ואסור משום חלב עכ"ל, גם כן מפורש דלא מיירי בסחוס החזה לחוד שהרי מתחלה מפרש ראשי הצלעות (במקום שהספרים האחרים כותבים לשון העצמות הסוכל פירוש אחר כותב הוא במפורש הצלעות) ועוד שאח"כ מדבר מסחוס החזה לחוד.

טז) וכן בס' מזבח העולה (מבעל קצש"ע) סי' מ"ו ס"ג העתיק בזה"ל וצריך ג"כ לחתוך ראשי העצמות משני קצות הכסלים והמה רכים ולבנים עכ"ל.

טוב) וכן בס' שלחן הטהור ס"ה וז"ל וצריך ג"כ לחתוך ראשי העצמות מקצות הכסלים והמה רכים ולבנים עכ"ל.

חי) הנה כולם הולכים על דרך אחד וזה מורה שכוונת כולם אחד ועוד כיון שנתפרש בזבח שמואל שהכוונה על ג' צלעות מכל צד צ"ל שזה כוונת כולם, דלמה נעשה מחלוקת על חנם, ועוד דצלע י"ג מאן דכר שמי', כל הספרים לא הזכירו צלע י"ג (עד הגבעת פנחס שהי' כמעט בזמנינו, ובפרט שאפשר להשוות גם הגבעת פנחס ולומר דאת צלע י"ג צריך לחתוך הסחוס לגמרי, וי"ב וי"א צריך רק לקלוף ולנקות כמו שיש מנהג כזה).

יט) אבל מש"כ בפרי תמרים סוף דף קל"ז בזה"ל ומדברי כולם נלמד שזה אינו רק מעצם אחד ולא מכמה צלעות עכ"ל, כל רואה לשון הספרים הנ"ל ברור לפניו שאין כאן שום משמעות דוקא לעצם אחד ולא ניתנו דבריהם להאמר, ולכל היותר אין מבואר להדיא על יותר מאחד, אבל ללמוד מדבריהם דרך באחד ולא בכמה, זה פשוט שאינו, אלא אדרבה יותר משמע ליותר מאחד וכנ"ל (וכל דברי הפר"ת שם אין לו מקום ואין זה מעניינינו).

כ) אמנם בגבעת פנחס מוזכר בפירוש צלע י"ג, ובעוד ספר ניקור אחרון קונטרס בשם "ניקור השלם" סדר פולין, והנה הגבעת פנחס הי' לפני מלחמת העולם השני' ומאי אולמי' מהמנקרים הזקנים בא"י שקיבלו איש מפי איש, גברי אגברי קרמית, וכזבח שמואל וכזבח

משפחה מפורש כהמנקרים מירושלים וגם משמעות כל הספרים כמותם כנ"ל ולמה נעשה ביניהם מחלוקת.

(כא) ורב אחד כתב בסדר ניקור שלו בזה"ל מלשון הספרי ניקור נראה שאין צריך לחתוך רק ראש צלע י"ג וכן מבואר בגבעת פנחס שצריך לחתוך הצלע י"ג עוד כתב להלן על ענין זה לפי המבואר בכל ספרי ניקור שלא נהגו בו בשום מקום בין אחינו האשכנזים וכן לא ראינו שום מנקר משום מדינה שיחמיר בזה וכו' דלא מצינו למנהגים אלו שום מקור בדברי הפוסקים עכ"ל.

(כב) הרואה לשון הספרי ניקור הנ"ל יראה שאין לכל דברים אלה מקום, אלא מבואר הוא בספרים ונהגו כן, ומש"כ שמלשון הספרים נראה שאין צריך לחתוך רק ראש צלע י"ג עכ"ל הרי הגבעת פנחס (ואותו קונטרס שהזכרנו) ולא כתבו תיבת רק אלא מדהזכירו צלע י"ג אנו מבינים שיותר לא צריך אבל שאר הספרים שכתבו בסתם איך הבין מהם אשר רק לצלע י"ג כוונתם, והמעין הישר יראה שהשמעות הוא להיפך דצלע י"ג מאן דכר שמי' וכנוזכר לעיל, ונפלאתי על דבריו עוד, שכתב שמצא מנקר ספרדי נוהג חומרא זו מזה מוכיח שהוא מנהג ספרדים, הלא זה ראי' שהוא גם מנהג ספרדים ולא שהוא רק מנהג ספרדים, ועוד שלשון הסובל חומרא כמו קולא בלא דוחק, אין לנו להוליד קולא דמנין אתה יודע שכוונת אל האמת במה שהקלת.

(כג) ואנו חוזרים על ההנחה דלעיל דאנו מחוייבים להחמיר עפ"י דין כמנהג החמור וכוודאי שצריכים לעורר על הסחוסים מסוף צלע י"ב וי"א.

★ ★ ★

ענין י"א

(א) בשר שבין צלע י"ב ל"ג עם הצלע עכ"ל המכתב (עין לעיל פ"ב בהקדמה ל"ב ענינים אות ב')

(ב) הענין מבואר דהבהמה מתחלקת לשנים, חלק הפנים והאחוריים והגבול כנגד הבהמה ובשני הצדדים הוא בצלע י"ב, והבשר שבין צלע י"ב ל"ג כבר שיך לאחוריים מפני שצריך ניקור חמור (ויש שנהגו להניח גם עצם צלע י"ב עצמו לאחוריים), וי"א שגם בשר שבין י"ב ל"ג יכול להיות שיך לחלק הפנים אחרי הניקור הראוי לו) אבל צלע י"ג עצמו לכ"ע שיך לאחוריים.

(ג) ועל זה משיבים בפרי תמרים בזה"ל.

בשר שבין צלע י"ב לי"ג עם הצלע, הנה בזה רבחה המבוכה וכמעט כל הפוסקים מתירים הבשר הזה, והעיד בס' בית יצחק (מהשו"ב מפעסט) שבכרוב מקומות המנהג להקל בבשר זה בלי ניקור וכן נהגו ברוב מקומות בפולין ובאונגארן עפ"י חת"ס חיו"ד סי' ס"ח וכמו"ש בלבושי מרדכי חיו"ד סי' ל' שכן מנהגינו, וכן מבואר בהרבה ספרי שו"ת, ושקר כפי האומרים שבכרוב המקומות אפילו באונגערן נהגו להחמיר בזה ועי' בהבירורים בפנים הקובץ להלן מ"ש בזה.

עכ"ל

(ד) גם בזה לא כתבו האמת וגם התירו איסור, גם כונים על מה שאין ראוי לבנות, אך לא נאריך בזה כי הוא ענין ארוך ונתבאר ע"י אחרים, ואין הזמן מספיק לי להכנס לזה, אך נעתיק מקודם מה שהם בעצמם כותבים בפרי תמרים דף מ"ד איך הי' המנהג למעשה גם במקומות המקילין.

וז"ל העדות רי"ל ווייס.

בשנות תרפ"ג-תש"י, הייתי מנקר בק"ק סטמאר אשר ברומניא גם בתקופת כהונתו של הקרן לדוד זצ"ל כמרא דאתרא, ובשנת תרצ"ד הגיע כ"ק אדמו"ר מסטמאר זי"ע מקראלע לכהן כמרא דאתרא שם בסטמאר, והי' אז הרבי ער אתנו כמה לילות לברר הניקור שם, הצעתי לרבה"ק שישתמשו מעתה רק ב-11 צלעות, — כמובן אחרי ניקור הדרוש — ושלא ישתמשו בכלל בצלע י"ב ובבשר שבין י"ב וי"ג, פי' שמצלע י"ב יהא נחשב ששייך לחלק הנקרא אחוריים, שלא נהגו במדינותינו להשתמש בחלק זה [פי' בחלק אחוריים] בכלל, — והשיב לי שיתיישב בזה, כלילה שאח"ז אמר מרן את החלטתו אחרי ישוב הדעת, שמכיון שהגאון רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל (בעל זכרון יהודה) רבה של סטמאר לשעבר נהג כמנהג שנוהגים כעת בסטמאר בסדרי הניקור, הוא הי' נכד כ"ק מרן החת"ס זיע"א ותלמיד הכת"ס זצ"ל, והחת"ס קבע כי כן ישתמשו עד צלע י"ג עם ניקור, ע"כ אינו רוצה לשנות כאן מכך, וצלע י"ב יחשב חלק הפנים וינקרהו, וניקרו צלע הי"ב וגם הבשר שבין י"ב וי"ג ישאר וינקרום, והשתמשו בבשר זה אחרי הניקור המבואר בסמוך.

והנה בחת"ס מוזכר שאופן ניקורו הוא שמסירין השליים.
בנוגע למה שנקרא שליים — יסירו העור והשומן, פי'
השליים מסירין עם החלב שתחתיו עד שנשאר רק הרויטפלייש.

עכ"ל

הרי שאפי' המתירין רק עם ניקור התירו דהיינו להסיר העור והשומן
עד שלא ישאר רק הבשר האדום, ולא בלא ניקור.

(ה) ונבקש לעיין בדרכי תשובה סי' ס"ד סקמ"ז שמקבץ שם חלק
מרבותינו האוסרים וכמעט שאינו מביא את המתירים עיי"ש, וגם יראה
המעיין באיזה חומר וחרדה מדברים ויעריך לעומת זה באיזה קלות מדבר
הפרי תמרים.

(ו) ורב אחד כתב רעדה אחזתני לקבוע מנהג אפילו לחומרא נגד דברי
החת"ס (כי החת"ס מן המתירים עם הניקור המיוחד לו) (והרב מסיק
לחומרא לחוש להמתירים) ואנו אומרים לענין החרדה כודאי יש לרעוד
לעבוד על דברי החת"ס אבל על אחת כו"כ שצריך לרעוד פן יעברו על
דברי השי"ת, וכמה יש לדאוג על עולם הפקר של זמנינו שאינו דומה
כלל להמצב של החת"ס ולשאר זמנים שבהן הי' ההשגחה והזהירות
והיראה ויד הרבנים תקיפה הרבה יותר אפילו מן המתוקנים שבארה"ב,
[וע"ע לק' עמוד תנ"ה בשולי הגליון מספר מחשבות ישראל שבעצמו
ראה שבמקום שאין השגחה אין יודעים לנקר הצלע י"ב]. ואם הם התירו
בזמנם וכמצבם אין אנו יכולים להדמות עצמינו להם היום כלל וכלל לא,
וצריכים אנו לתפוס את החומר שבענינים, כולי האי ואולי ננצל
מאיסורים חמורים גלויים אליבא דכ"ע כי מקולא אחת משתלשלין
הרבה קולות הסמוכים לה מחמת חוסר הידאה, דהיינו שאם מונהג
"סיסטעם" לעמוד על הגבול ממש, נמצא מחמת קלות הדור וחוסר יראת
המנקרים (שאם אחד או אחדים יראים הרי רובם חלשים ביראה ויש
חלשים מאד ויש קלים ודיקים) וחלישות ההשגחה, ובפרט בזמן שרבתה
המלאכה והטרדה והבהלה שהמכשולים מצויין אז כמפורסם וכמבואר
בספרים אפילו בשנים כתיקונם, הרבה פעמים יבואו כודאי לידי איסורים
חמורים.

ומהאי טעמא אסרו קדמונינו צלע י"ג כדהביא בדרכי תשובה (ס"ד
סקמ"ז) בשם מהר"י סוראזינא ז"ל וז"ל מנהג פרישות זה מיוסד על אדני
פז ומנהג ותיקין הוא דבקעה מצאו וגדרו גדר, והטעם הוא שהקצבים

אינם זהירים הא"ך יקחו הצלע ההוא פעם יקחו הצלע רחב דהוא דבוק בכשר מהכסלים הרבה ויבואו לידי מכשול לאכול תרבא דתותי מתני ותרבא דקליבוסתא ושאר חלבים וחוטין האסורין דלאו כ"ע גמירי דיני הניקור ניהו לכן מדאגה מדבר עשו קדמונינו פרישות זו וכו' עכ"ל ויעויין בפנים בארוכה.

הנה זה כתב לענין הצלע הי"ג דהיינו העצם, ואם בדורו ודורות הקדמונים ה' צריך לדאוג על מנקרים דלאו דינא גמירי שיעברו הגבול, יותר ויותר יש לדאוג בזמנינו שאם יעמדו על הגבול יעברוהו כודאי, והן מונח אצל המעוררים בשר מאחרי צלע י"ג (אע"פ שלא נזכר בה"ב חלבים) גם יש עדים שעד היום נכנס לתוך החנויות חלקי אחוריים וצריך לסמוך על נאמנות שיזרקו ויפסיד כסף בתמידות (אחד מן החנויות אמר שעולה לו כמה אלפים דאללאר לשנה הפסד זה).

ז) ומכשיר אחד כתב בשם מרן רבינו ז"ל שאמר שיתנהגו בזה כמו שנהגו מלפנים, ע"כ, ועדיין אין יודעים אם לנהוג כמו בארשיווע וקראלע שלא לקחו הכשר שבין צלע י"ב ל"ג או כמו בסאטמער שלקחוהו.

ח) וגם קשה לסמוך על מימרא שלא שמעוהו רבים וכל הסמיכה שבאמת אמר מרן רבינו ז"ל איזה מימרא בא ממי שנחלץ חושים לחפות על הפשע, ואם אמר מי יודע מה אמר, וא"כ אמר, ועל מה אמר, ועל איזה זמן אמר, ועל איזה מקום אמר, ועל איזה מצב אמר, והן לפנינו עומדים (עכ"פ) אפשרויות למכשולות עצומים הא"ך אפשר לסמוך על סמיכה כזו, ועוד כיון שאחר מעשה בא שמצאו במקולין שלו בשר שאחר צלע י"ב חו אינו נאמן בזה עיין בקידושין ע' ע"ב, יו"ד רמ"ב סל"ו בהג"ה, ויואל משה ח"א קע"ג.

*

ט) ונחזור לדברי הפרי תמרים, מש"כ כמעט כל הפוסקים מתירים אינו אמת וכנ"ל, ובפרט לפי מה שכותבים בעצמם בפר"ת ע' מ"ד שהטעם שלא רצה מרן ז"ל לשנות המנהג בסאטמער ולהחמיר בצלע י"ב ה' רק מכיון שהגאון ר' יודא גרינוואלד זצ"ל (בעל זכרון יהודא) היה רבה של סאטמער לשעבר ושהוא ה' נכד החת"ס לא רצה לשנות ממנהגו, והשתמשו בכשר זה רק אחרי הניקור המבואר שם.

(י) ומש"כ והעיד בס' בית יצחק (מהשו"ב מפעסט) שברוב מקומות המנהג להקל עכ"ל אינו אמת, כי לא כתב הבית יצחק שהוא מעיד על זה, אלא אגב שיטפ"י נקט לשון וברוב מקומות לוקחין אותו (יעויין בתיקון הבית על ספר בית יצחק עמוד כ"ד) וכל לומר בישרות יבין שאי אפשר כלל לבנות הלכה על לשון דרך אגב שא' מן אחרוני אחרונים כותב, דבשלמא אילו הי' אחד עכ"פ מדבר מענין זה אי רוב מקומות אוסרים או רוב מתירין ועל זה אומר שרוב מתירין, אז הי' אפשר להביא ראיה ולצרפו להכרעת הענין (בתנאי אם יודעים שאומר המימרא ראוי למה שאמר) אבל בענינינו הבית יצחק לא דן על זה אלא מסביר טעם המתירין ובתוך הדברים אומר לשון זה, ואולי לא היתה כוונתו כלל לדייק זאת לומר שרוב דוקא אלא כאומר בהרבה מקומות (ובאמת הדרכי תשובה ס"ד סקמ"ז מעתיק הבית יצחק בלשון בהרבה מקומות ולא בלשון ברוב מקומות יעוי"ש, הרי או שמצא כתוב כך או שפירש כוונתו כך) או אולי אין כוונתו שאותן רוב המקומות בני תורה המכריעים בהלכה הם, אלא כאומר שנתפשט ההיתר בין העם (דזאת פשוט שאם רוצים להכריע הלכה בטענה של רוב מקומות אין בא כחשבון אלא מקומות גדולי עולם חוקרי ויודעי הניקור ונושאים באחריות, דידוע שהדין אחרי רבים להטות אינו אלא בשוים בחכמה אבל אם א' מופלג ואלף פשוטים הלכה כהמופלג ולא על זה כתבה תורה אחרי רבים להטות [יעויין בחינוך ובעודן ולכן מה שנתפשט בין סתם מנקרים אפילו ברוב מקומות אין בזה כלום נגד גדול אחד].

ובעלי הפרי תמרים מזלזלים בענין חמור שעסקו בו גדולי הדורות בכמה דורות, על ידי בנין קל כזה, על סמך לשון דרך אגב של אחד מאחרונים ומכריעים על ידי זה להקל, וברור ובמצב פרוץ כבזמנינו, אין זה אלא קלות נורא.

(יא) ולא עוד אלא שהבית יצחק עצמו הוא מן המחמירין ובהקדמת ספרו צועק מרה על שמקילין בבשר שבין צלע י"ב ל"ג, הרי שהוא עצמו לא הביא כחשבון את רוב המקומות להכריע עי"ז להקל אלא אדרבה מחמיר וצועק, א"כ בעלי הפרי תמרים מוציאים מדעתו מה שהוא היפך דעתו (ומזה ראיה שכוונתו באמרו רוב מקומות כדכתב בשמו הדר"ת הרבה מקומות וכו"ל).

(יב) והנה העיד הרה"ג מוה"ר שלום קרויז שליט"א (אודוואר) בשם

הרב קליינמאן שרוב מקומות באונגערן לא לקחו בשר שבין צלע י"ב ל"ג (נתפרסם בכתב).

יג) ומכש"כ שעל מדינת פולין אין לנו ידיעה איך הי' הרוב, ואדרבה הרי הבית שלמה שהוא מגאליציע כותב בזה"ל דהמנהג בכל תפוצות ישראל בגלילותינו לדון הבשר הזה כמו בשר אחוריים וחותרין חלק הפנים סמוך ממש לצלע י"ב, עכ"ל, (דרכ"ת סי' ס"ד סקמ"ו) וכן בתשובת בית שערים קי"ט מחמיר (אונגערן).

יד) ונתפרסם סדר ניקור ושם מביא עדות כמה רבנים שבמקומות דלהלן נהגו איסור, וואידיסלאוו, (פולין) הרבה מקומות בזיכנברגן, אויוואר, דעש, גלילות פאפע, פעסט, גראסווארדיין, (כל אלה באונגארן) וכן נהגים היום בלאנדאן, אנטווערפן, מאנטרעאל (כל זה באותו סדר ניקור).

טו) והגדולים שמביא בדרכי תשובה ידועים, הזבח שמואל כתב שהרבנים צריכים להשגיח על הקצבים והמנקרים בענין זה שמניחים הבשר שמן צלע י"ב ל"ג, ולהזהירם שלא יזיזו את ידם לחתוך אפילו כל דהו מבשר שבין צלע י"ב ל"ג ששייך לקושלי"ץ (בלשון אשכנז לענודן (בראטי"ן) שצריך לנקר אותו היטב עכ"ל דרכ"ת בשם זב"ש, ומדקאמר שהרבנים צריכים להשגיח, משמע שהי' פשוט לכולם דשייך לאחוריים, (דקושלי"ץ הוא אחוריים וכותב ששייך לקושלי"ץ) דאי אינו ברור לחומרא איך מעורר הרבנים אולי לא סכרי כך אלא דהי' פשוט שיש עכ"פ הרבה סוכרים להחמיר ולכן מעוררם להשגיח בזה, והרי זה ראי' על הרבה גלילות פולין (דהזבח שמואל מפולין).

טז) וכן הנודע כיהודה ותשובת שתי לחם ועוד, והלבושי מרדכי שמביא בעל פר"ת אינו מעיד רק על מנהג גליל שלו, ולא על כל מדינות אונגארין וכש"כ שלא על פולין וז"ל שם ועתה מנהגינו עפ"י מרן חת"ס, ובל"ס כי סומכים עליו ואליו ינהרו מכל תפוצות ישראל על פיו יצאו ויבואו עכ"ל ומש"כ ואליו ינהרו וכו' אין כוונתו על מנהגי המקומות בענין זה אלא על גדולתו של מרן החת"ס זי"ע בכלל.

טז) (טוב) אמנם יש מתירין, אבל מש"כ הפרי תמרים והעיד בס' בית יצחק (מהשו"ב מפעסט) שכרוב מקומות המנהג להקל בבשר זה בלי ניקור עכ"ל הוא שקר (מלבד מה שלא העיד וכו"ל) שלא כתב הבית יצחק בלי ניקור אלא כתב שצריך גם ניקור אחוריים וכדיעבד שלא ניקרו אותו

ניקור החמור השייך לאחוריים מצדד שם להתיר, ולא מדבר שם כלל מניקור שהזכיר החת"ס, ומנהג המקילין אינו בלא ניקור אלא עם ניקור, וניקור צריך אליבא דכ"ע, וכמו שהעידו בעצמם בפר"ת ע' מ"ד המובא לעיל, והתירו כזה את האיסור.

ח' מש"כ במכתב המעורר בשר שבין צלע י"ב ל"ג עם הצלע עכ"ל האי עם הצלע אין הכוונה על צלע י"ג, ועם הצלע שכתב היינו עם צלע י"ב שיש אומרים ששייך לאחוריים כמוכא בדרכ"ת ס"ד סקמ"ז בשם שתי לחם ואע"פ שמסיים הדרכ"ת ולא ראיתי נוהגין כן, למעשה הי' מנהג כזה וכן מובא בפר"ת דף מ"ד שריל"ז כשרצה להנהיג החומרא כך רצה להנהיג וכן יש מנקרים עושים היום כך, ואגב שבא התעוררות על הכשר עורר גם על הצלע.

★ ★ ★

ענין י"ב

(א) חוטי דכפלי מקצת מן החוט עכ"ל המכתב, (האיסור מבואר בגמ' חולין צ"ג ע"א וצ"ב ע"ב).

ענין המדובר מבואר בלשון המחבר יו"ד סי' ס"ד סי"ג וז"ל, חוטין שבעוקץ (פי' הוא הנקרא בלשון המקרא עצה והוא קצה השררה, ערוך, ורש"י פי' שקורין הנקא) אסורים והם חמשה ג' מימין ובי' משמאל הג' שמימין כל אחד מתפצל לשנים שנים והשנים שבשמאל כל אחד מהם מתפצל לשלשה שלשה וראשו האחד מחובר לשררה, וראשי הפיצולין נדבקים תחת החזה כראשי הצלעות ואותם ראשי הפיצולין מצויין בחצי הכהמה של פנים ואי שלפי' להו חמימי משתלפי ואי לא בעי לחטוטי בתרייהו הגה ואם הם שרויין במים הוי להו כחמימי ומשתלפי (כ"י בשם סמ"ק וכלכו וא"ו הארוך) ויש מקילין כאלו החוטין במקום שהם כלועים בכשר (כ"י בשם הר"ן וטוב להחמיר) עכ"ל.

(ב) ופי' חוטי דכפלי הוא חוטין שבעוקץ ושניהם לשון הגמרא חולין צ"ג, ודעה ראשונה בש"ע הוא דעת תוס' ורא"ש ור"ן בשם רשב"א וסמ"ק וכל בו ואיסור והיתר הארוך ורבינו יחיאל אכל בר"ן מביא בשם אחרים את הדעה השני' ברמ"א וכן מביא בר"מ בשם הגהת סמ"ק שמביא בשם ר"ת כדעה זו עיין כל זה בכ"י, ודעת רש"י כתוס' שהרי על דבריו כתבו התוס' דין זה בחולין צ"ג ע"א ד"ה חמשה וכן דעת הטור מפורש כתוס'.

(ג) והפרי תמרים עונה בדברי ליצנות וחוצפא וז"ל (דף ל"ד אות י').
חוטי דכפלי מקצת מן החוט מסתמא הי' חלק הבלוע בכשר
המבואר ברמ"א סי' ס"ד סי"ג שיש מקילין בזה ושטוב להחמיר,
והיו מקומות שנהגו להקל בזה לכתחלה.

עכ"ל

(ד) אין להם שום ידיעה ושום ראי' לומר שהי' חלק הבלוע אלא דוחים
כשחוק ואני הכותב הייתי שם וראיתי שלא הי' חלק הבלוע
בבשר אלא הנגלה שאסור לב"ע ואין בזה מחלוקת, ואוי ואבוי
שאיסור מפורש בגמ' ופוסקים והרמב"ם מסופק אולי הוא דאורייתא
(פ"ז מהמ"א הט"ז) נפרץ בעו"ה, ובמקום לגדור הפירצה באים הללו
ודוחין דברי המעורר בליצנות.

(ה) ובענין חלק החוטין הבלועים בכשר הלא כתב הרמ"א וטוב
להחמיר וכן הב"י מסיים ואנו נוהגים לחטט אחריהם וכ"כ רבינו ירוחם
עכ"ל וכן סתם בשו"ע, וכי זה שחוק ילדים.

(ו) ומש"כ והיו מקומות שנהגו להקל בזה לכתחלה, אותן מקומות אין
ידוע מי הם ואם בר סמכא הם, ואפילו נימא שהיו מקומות כאלה מפי
איזה גדולים, א"כ בעלי הפרי תמרים הם הראשונים לקפוץ על המציאה,
מכיון שיש קולא הרי הם הקונים הראשונים, ומוחזקים הם להיות יוצרים
מנהג מקומות כרצונם וכמו בכל הענינים.

(ז) הנה הים של שלמה חולין פ"ז דין ח' מביא ג"כ הענין ומביא
לבסוף הדעה השני' של הר"ן לקולא ומסיים עליו וז"ל ולא נהגין כך
אלא צריך להזהיר המנקרים על ככה, ומ"מ להזהיר ולמנוע מלאכול לא
מצינו עכ"ל פי' למנוע מלאכול הבשר שבסופי הצלעות (הראפאלע)
כשיטת רבינו יחיאל מטעם שמא לא ניקרו ממנו סיום החוטין זאת לא
מצינו אבל צריך להזהיר המנקרים להוציאם.

הנה לפנינו רש"י ותוס' ורא"ש (וכן הסמ"ג ל"ח קל"ח מביא מקום
סוף החוטין ונראה דסבר כרש"י) וסמ"ק וכל בו ואו"ה ואגודה (נזכר
ביש"ש) ורבינו ירוחם ורשב"א ואולי גם הר"ן כולם להחמיר וכן הכרעת
המחבר, וגם הרמ"א מסיים שטוב להחמיר, וכן היש"ש מסיק להחמיר,
ובכנה"ג על מש"כ הב"י ואנו נוהגין לחטט אחריהם, נ"ב וכ"פ המפה
והלבוש ורש"ל הג"ה אות ח' וריא"ז הובאו דבריו בש"ג ריש פג"ה ול"ח

אות ל"א עכ"ל. ומנין לנו להיות מן המקילין וכן בספרי הניקור מביאים את לשון המחבר.

(ח) ולפי זה מיוסד המנהג להשליך הראפאלע לגמרי, כי הראפאלע הוא הבשר שבסוף הצלעות ששם נכנסים סופי החוטין, ומידי הוא טעמא שלא רצה הים של שלמה להסכים לקבוע המנהג כרבינו יחיאל הוא מטעם שאינו אלא ספק פן השאירוהו המנקרים כמבואר בדבריו אבל בדרווח אחרונים שנתמעט היראה מאד הוא כבר קרוב לודאי אצל הרבה מנקרים, וא"כ לא נשאר אלא לסמוך על שיטת המקילין שאין צריך לחטט אלא הנגלה ועל זאת לא רצו לסמוך לכן הנהיגו להשליך הראפאלע, וכל זה בדרך אפשר (ות"ח אחד כתב לי דבספרי ניקור מבוארים עוד טעמים על מה שנהגו לזרוק הראפאלע).

★ ★ ★

סך הכל

נתבארו בס"ד ענין הי"ב חלבים שזכרו במכתב המעורר, ועתה נחזור עליהם בקצרה ונעשה החשבון.

(א) הראשון — מריפה קאלנער — אסור לכ"ע ויש בו חלב דאורייתא, והפר"ת אות י"ב מכחיש בליצנות.

(ב) השני — קצה הצלע הי"ג — אסור לכ"ע, והפר"ת אות ו' מבבל ומזלזל בו.

(ג) השלישי — קרום היותרת מעם — אסור לכ"ע, כי מדברים מן הקרום שלצר אחוריים, והפר"ת אות ח' מוליך המדובר על הצד שכלפי הפנים, וגם מזלזל בהלכה.

(ד) הרביעי — חלב שתחת קרום היותרת — תלוי במנהג, וכמבואר בספרי הניקור נתפשט ההנהגה להחמיר עפ"י המבואר באגור, בב"י, ברמ"א ועוד, להחמיר. וכ"ה גם לפי עדות עצמם וכמבואר לעיל ולהאוסרים הוא דאורייתא, והפר"ת אות א' מזייף ומבלבל ומזלזל.

(ה) החמישי — קצה הקרום העב שעל הכסלים — אם הוא קרום שעל הכסלים, אסור לכ"ע ואיסורו מפורש בגמרא, והפר"ת אות י"א מכחיש סתם, ואם הוא הקרום היוצא מן הראפאלע ג"כ אסור לכ"ע,

ואיסורו נמצא בפוסקים ובספרי ניקור ולא מצינו חולק וכמבואר לעיל, והפר"ת אות י"א מסתמך לפי דעתו על מנקר א' נגד ספרי הניקור ונגד הנהוג בהרבה קהלות בברירות ונגד הרבה מנקרים, (ובאמת היתה הכוונה על קרום היוצא מן הראפאלע אך אנו כותבים התשובה על סגנון הפר"ת).

(ו) השישי — קרום הדק שהוא הקרמי דכפלי — אסור לכ"ע — והפר"ת מתיר בזה איסור (ובאמת כוונת המעורר על קרום העב העליון שכמה פוסקים קורין לו דק, אך הפר"ת תפס שהכוונה על הדק ומתירים וגם בזה התירו איסור).

(ז) השביעי — קצת חלב הכליות על הבשר עב של המרפש — אסור מדאורייתא לכ"ע, והפר"ת מתיר בזה איסור כרת רח"ל ומשקר ומבלבל.

(ח) השמיני — חלב שעל השפאנדער — תלוי במחלוקת הראשונים ובחילוקי ההנהגה (ובפוסקים כתבו שרבו האוסרים) ונתפשט ההנהגה להחמיר ולהאוסרים הוא בכרת, וגם בזה הפ"ת מעלים מקיל ומזלזל.

(ט) התשיעי — קרום הדק שעל הראפאלע וחלב שתחתיו — הקרום אסור לכ"ע, וזה עיקר המדובר כאן, וגם החלב שתחתיו צריך תלמוד וקבלה, והפר"ת כותב כאוות נפשו.

(י) העשירי — פחופים של צלע י"ב וי"א וכו' — מבואר טעמו בספרי ניקור, והם כותבים שאין לו שום מקור.

(יא) האחד עשר — בשר שבין צלע י"ב ל"ג עם הצלע — המחלוקת וחלוקת המנהגים בזה ידוע, ולא כפר"ת שכותבים שכמעט כולם מתירים ושרוב מקומות להקל ושכך העידו, כל זה אינו, לא העידו ואינו לא רוב מקומות ולא רוב פוסקים, אלא המחלוקת במקומה, והפר"ת מתיר בלא ניקור, ובזה התירו איסור לכ"ע, דלכ"ע צריך ניקור, ותלוי איזה ניקור.

(יב) השנים עשר — חומי דכפלי מקצת מן החומ — אסור לכ"ע, דהמדובר מן החוט המגולה, והפר"ת עונה בליצנות וגם מקלו יגיד לו.

(ג) הסך הכל הוא.

ענינים א' ז' הם דאורייתא לכ"ע (חלב הכליות, וטריפה קאלנער, וכן חלב הכסלים אף שבחלק הפנים).

ענינים ו' ט' י"ב אסורים מדרבנן ואסור לכו"ע ומפורש בגמרא והרמב"ם מסופק אי הוי דאורייתא (קרמא דכפלי העב והדק וחוטי דכפלי).

ענין ג' מוזכר בשו"ע ובפוסקים לאיסור לכו"ע (קרום דיותרת כלפי אחוריים).

ענין ה' מוזכר בפוסקים ומוסכם בספרי ניקור לאיסור (קרום העב היוצא מן הראפאלע).

ענין ב' מוסכם בספרי ניקור לאיסור (קצה הצלע הי"ג).

ענין ד' המנהג להחמיר ולהאוסרים דאורייתא (שומן היותרת).

ענין ח' תלוי במחלוקת הראשונים וחלוקת ההנהגה, רוב הפוסקים לאסור ורוב המקומות להחמיר, ולהאוסרים בכרת.

ענין י"א תלוי במנהג, ולכו"ע רק עם ניקור (בשר שבין צלע י"ב לי"ג).

ענין י' מוזכר בספרי ניקור שיונק מחלב (סחוסים של קצה צלע י"א וי"ב).

* * *

(יד) ומעתה נבין מה נוראים הם דברי הפרי תמרים (דף ל"ד) שכותבים בסיום הי"ב חלבים בזה"ל.

עכ"פ הראינו לדעת שכל מנקר בקי יודע מתוך הרשימה שהדבר כן ואין לפלפל בזה (עושים בזה ליצנות מן הגה"צ המעורר שכתב נוסח זה לאיסור והפכוהו להיתר) יודע שרובם ככולם הם דברים המותרים לכתחלה, ומותר לכתחלה לאכול החלבים ההם שהם אומרים שהכשילו בזה את הרבים, ואף בדברים המועטים שיש בהם חשש חלב לא הוגבה העדות כפי ד"ת כנ"ל.

עכ"ל

טו) צריך לקרוע על דברים אלה, תורה תורה חגרי שק, כי עקרו איסורים חמורים ומנהגי ישראל בזלזול וליצנות, ונוהגים עם התורה כהדכנים הרעפארמיים והציוניים כרצותו מרחיב וכרצותו מקצר כדרישת הענין, המצב, והאינטערעסן.

טז) ודע שמנקר זקן מארה"ק מובהק ובעל קבלה ראה את הבשר של המעוררים בחוה"מ פסח תשמ"ג ואישר את כל הי"ב מיני מכשולות והוסיף שמצא עוד כמה ענינים חמורים על הבשר, ומהן חלב הפרסה יתר מכזית שאסור מן התורה וענוש כרת ר"ל, והוא העלה דבריו בכתב וחתם.

טז) ודע עוד דמלבד אלה המכשולות, היו עוד מכשולות בעת אסיפת א' בהעלותך תשמ"ב, כבוד וטחול בלתי מנוקרים כדכעי והחלב שלהן דאורייתא, וגם בזה מסלפין בעלי הפרי תמרים ואין זה מעניינו כי הוא בפנים המאמרים ואחרים בירוהו ואנו עוסקים רק בההקדמה (וכבר נתפרסם לפני המלחמה קונטרס לקט ששונה ביעוץ וחיזוק מרן רבינו מסאטמער זצ"ל ושם שנה ר' גליון ב' סי' י"ט מזהיר על הכבוד שנצמדים לה חלב הקיבה וחלב הפרוסה שענוש כרת וצריך להשגיח).

ח"י) וכן נכנס לתוך החנויות בשר שאחר הטבור כמו שנתברר באסיפת בהעלותך הנ"ל, ואלה הענינים הלא שלחו ההתאחדות כתב אזהרות לתקנם וכותבים שם שיש הזנחה רבה, וכבר הארכנו לעיל מזה.

יט) וז"ל הגה"צ המעורר במכתבו פרק המכשולות אות י"ב. כל הבשר הנמכר לחנויות (האלסעיל) בכל קצוי עולם נשלח בלא ניקור כלל ונמסר לבעלי חנויות שרובם (מחוץ לשכונות החרדים וכו') קלים שאינם נאמנים כלל שינקרו הבשר, והמון הקונים סומכים על זה שהבשר הנמכר הוא משחיטת גלאט שבברוקלין ולא עולה על הדעת לסתם אדם שיש חששות של חלב ושצריך ניקור ובקיאות ונאמנות בזה.

עכ"ל

פרק ג'

ומעתה נחזור להשיב על הקדמת פרי תמרים לפי סדר דבריו אחר הי"ב חלבים.

(א) דף ל"ד ד"ה עכ"פ וכו' לא הוגבה העדות כפי ד"ת עכ"ל היינו שבאים כתואנה שנתקבל העדות שלא בפני בעל דין, כבר הארכנו לעיל ח"א פ"ב מאות קי"ב ולהלן שעל פי דין לא הי' צריך כאן קבלת עדות לפני הבע"ד דוקא אלא מחוייבים להזהיר ולפרסם (ומה גם שלא דנו אודות קצבים מיוחדים פלוני ופלוני וכל קצב ומנקר יכול להטיל האשמה על השני אך דנו אודות הבשר הנקנה והבשר הרי הי' שם).

(ב) ומש"כ עוד שם ולהכאיש ריח הרבנים בעיני ההמון וחיללו ש"ש באופן נורא עכ"ל נתבאר לעיל בארוכה, ובקיצור, ראשית, נזהרו יותר מן היכולת ויותר על המדה, — שנית, הבאנו לעיל דבמקום אפרושי מאיסורא אין חולקין כבוד לרב ומחוייבין להפריש אפילו אם עי"ז יתבזה דאין חכמה ואין עצה ואין תבונה נגד ה' וכן מבואר בשו"ע יו"ד סי' רמ"ב סי"א דמחוייב להפריש מאיסור אפילו בעומד לפני רבו ומורה הלכה בפניו ודומה לעניינינו, וכך עשו מעולם, (ולשון רש"י חולין נ"ג ע"ב ד"ה אתריה וכו' דכל מקום שיש צד צד חטא אין חולקין כבוד לרב עכ"ל).

*

(ג) ומש"כ שם בא וראה כמה העבירו עלינו את הדין כי אף אם לו יהיבנא להו שמצאו איזה חששות באיזה חנויות (מה שכבר נתבאר שאינם כלום) הלא אף לפי דבריהם לא מצאו בכל הט"ו חנויות חלבים האסורים מדינא, כי בעצמם כתבו שכמה מאותן י"ב מיני חלבים הם חלויים במנהג, וא"כ באיזה כח יצאו להוציא לעז על כל המקולין עכ"ל, כל זה דברי חינוך, כי נדמה כאילו כל מין מכשול מצאו בחנות אחר וכיון שקבצו הבשר מט"ו חנויות א"כ אין מגיע מכשול רק לי"ב חנויות וכמה מהם רק מנהגים א"כ רק איזה חנויות חטאו, אבל האמת שמצאו ממין א' ברוב חנויות וכן ממין שני בהרבה חנויות ויש שכפלו ממין אחד כמה פעמים מאותה חנות וממילא אין מקום לכל המשך הדיבורים שם בפר"ת.

(ד) ומש"כ שם וא"כ באיזה כח יצאו להוציא לעז על כל המקולין,

ולהוציא מחזקת כשרות את כל המנקרים שברובם הם יראים ושלימים חסידים ואנשי מעשה עכ"ל הנה את התואר חסידים ואנשי מעשה מוטב לדלג, אמנם התואר יראים ושלמים היינו לפי ערך הדור יש אחדים ממש בין המנקרים שתואר זה הולמתם, ויש חנויות שהמנקרים רובם או כולם יראים ממוצעים כהמון שומרי תורה, אמנם יש חנויות הסומכים על משגיח אחד שותומ"צ אבל המנקרים ק"ים וריקים בתכלית, ואין רוב המנקרים יראים ושלמים, ויש שבעל החנות הוא המנקר, וידוע שכל סוחר צריך משגיח על גביו כי הוא נוגע בהפסד ובטרחה יתירה, שנית, לא דיבר הגה"צ כלל להוציא מחזקת כשרות אלא דרש לתקן ותו לא.

*

(ה) ומש"כ שם דף ל"ה ובפרט לפי"מ שנחבר שרובם ככולם של החלבים מותרים לכתחלה מדינא עכ"ל שוב חוזר על עקירת התורה שלו.

ומש"כ שם עוד מ"מ לאסור דרך כלל הבשר של בני המדינה וכו' עכ"ל, כל דבריו אינם ענין לכאן, שהרי ז"ל מכתב הגה"צ המעורר, על כן אבקש שלא לאכול בשר בהמה כלל וכלל לא עד שיתוקן בשלימות עכ"ל, הרי שלא רצה להכנס לפלפול זה אם יש להוציא איסור או לא אלא דרש שיתקנו.

*

(ו) ומש"כ שם ד"ה ועוד עולה יתירה עשו, כי כללו גם חנויות שלא מצאו כלום, רק מחמת שהקצבים נזהרו שלא ליתן להם רק חתיכות בשר מחותכות, כדי שלא יוכלו להכיר החתיכות להוציא לעז ע"י חסרון ידיעתם, מזה באו מוציאי דבה להוכיח מדאין רוצין ליתן להם חתיכות גדולות מסתמא יודעין שאין הדבר כשורה, ועל סמך השערה בדוי' הלזו מוציאין לעז עכ"ל.

כל זה אינו אמת, לא על זה היתה הסמיכה אלא על עדויות חזקים כדכתב הגה"צ במכתבו ריש פרק המכשולות וז"ל החתיכות בשר שהביאו לפני נקנו ע"פ עדים נאמנים ביודעי ומכירי שנאמנים כמאה עדים עכ"ל, אבל טענה הנ"ל הוא הוכחה נוספת, והוא באמת טענה והוכחה חזקה ומוכרחת, כי אילו הכל על מכונו מה מפחדים למכור דופן שלם כמו שנמלח והורח אדרבה יראה כל העולם שהכל טוב ולא יוכלו להוציא לעז, שהרי אז אם א' יאמר מצאתי חלב, ישיבו לו בא והראה מה מצאת,

ואז יראה כל העולם שאין חלב, ומדמפחדים שמע מינה שאין בטוחים בעצמם כודאות ויכול להיות שכאמת ימצאו ואין עצה רק להסתיר ולהכחיש.

(ז) ומש"כ עוד וכל בר שכל מבין ששום אדם שיש לו מח בקדקדו לא ירצה ליתן בשר כזה לידי המערערים המחפשים עילה להוציא לעז עכ"ל כל זה טפשות, ואדרבה כל האומנים בעולם מתפארים במעשיהם ומראים לכל, ואין מפחדים, וכי מה שייך לחפש עילה על הבשר, אם הוא נקי אז נקי ואין מה לומר.

*

(ח) ומש"כ שם, ובלא"ה הכי כך הוא המדה לצעוק בשוקים וברחובות, להשמיץ ולהבאיש ריח יראי ה' בכל העולם, למה לא באו להרבנים המכשירים ולהקצבים להראות להם המכשול שיתקנו אותו מעולם לא דיברו עם הרה"ג ... שליט"א שהרבה חנויות הם תחת השגחתו או עם הרה"ג ... דומ"ץ דק' ... או להרה"ג ... ולהרה"ג דומ"ץ דק' ... עכ"ל.

כל תיבה ותיבה הוא שקר גם בזדון אלא האמת שכמעט לכל אותן שהזכיר שמותן נשאו ונתנו אתם וגם התחננו להם בסתר שנים רצופים וכולם ידעו הדק היטב אבל כסף הכל לא תיקנו כלום והארכנו לעיל ולא נכפיל (עיין השתלשלות הענינים).

*

(ט) ומש"כ עוד ושוב אחרי שכבר יצא הרעש שמצאו חלב, כאשר ביקש מהם כ"ק אדמו"ר שליט"א כליל עריוה"כ בבקשות נמרצות שיראו גם לו בצירוף עם מנקרים את החלב, ואם יראה שהאמת בדבריהם יפרסם ברכים שימנעו כעת מלאכול בשר בהמה, ולא נח ולא שקט כל משך הימים הבאים שחשש אולי ואולי יש קצת ממש בדבריהם וח"ו יכשל אחד באיסור חלב, והם לא רצו בשום אופן להראות אז את החלבים, ודחו בקש עם אמתלאות שונות ומשונות ותירוצים משונים שאין רצונם להראות הבשר עכ"ל.

כל הדברים מהופכים ומלאים מרמה כעין מעשה ראשת פוטיפר ולעיל בהשתלשלות הענינים נתבאר האמת בכל זה בארוכה.

(י) ומש"כ ולהג"ר ..... שליט"א הציעו שיראו לו הבשר כתנאי

שיחתום עמהם לאסור המקולין עכ"ל גם זה שקר, לא הי' תנאי כזה, וכשאותו רב ביקש מהגה"צ להראות לו הבשר השיב לו לבא בלי שום תנאי וכבר נתבאר לעיל.

(יא) ומש"כ אבל הם באחת להוציא איסורים על המקולין ולהרעים העולם שיראי ה' אוכלים חלב ר"ל עכ"ל, גם זה שקר, כבר כתבנו לעיל שהגה"צ בהתעוררותו למנוע מאכילת בשר שנמצא בהם מכשולות אלו נזהר מלהכנס למשא ומתן זה של איסור או לא איסור גם לא רצה להרעיש העולם כי השתדלו כמה שנים בצנעה, ואפילו כשפרסמו לא פרסמו שמות רק בסתם על כל הכלל וכת הטוענים האלה הם בעצמם הרעישו העולם על עצמם ופרסמו שהתגר שיין להם וקבעו את שמם על הענין כמבואר לעיל.

(יב) ומש"כ עוד ומהאי טעמא אין רוצים להראות הבשר שלא יבואו לבטל דבריהם עכ"ל גם זה שקר שהרי הראו הבשר כמה פעמים והזמינו אנשים גם מכת בע"י הפרי תמרים, ועוד כבר ראו בשר ומכשולים בא' בהעלותך תשמ"ב לעיני כולם וגם שלחו כתבי אזהרות, וגם באסיפת בראשית בא ת"ח א' והראה להם חתיכת בשר עם חלב דאורייתא עליו (ועיין לעיל ח"א פ"ד), ומה רוצים עוד לראות, וכבר נתבאר לעיל.

(יג) ומש"כ בדף ל"ו בד בבד הציאו מוציאי הרבה קונטרסים וכתבי פלסתר בשם "מצב הניקור בארה"ב" וכו' ובדרך כלל הקונטרס מלא חירופים וגידופים על כל הרכנים ושקרים וכזבים סילופים וזיופים כאשר העידו הבד"צ ... על מכתבים שהדפיסו שהם מזוייפים עכ"ל, כל הנכתב כאן הכל כאשר לכל חתיכה אחת של שקר ושפלות, קח נא אותו קונטרס ותראה שאין שום חירוף ושום בזיון על שום אדם אלא כולו ליקוטים מספ"ק וטענות בנעימות ונימוס בלי הזכרת שמות פרטיים ואין בו שום זיוף אלא אדרבה עיין לעיל ביאור כל המכתבים שמביא כאן הפרי תמרים, שהוכחנו הרבה סתירות וזיופים גלויים בהם ואין להכפיל, ועוד יבא עת שיתגלה כל האמת.

*

(יד) ובדף ל"ח מתחיל להראות בקיאות והקורא נבהל אכן אחרי העיון קצת בפנים הספרים תופסים את הסילופים אחת הנה ואחת הנה הנותנים פנים חרשות לכל הענין.

טו) וז"ל הפרי תמרים, מתחלה העמידו בקונטרס ההוא ליסוד מוסד שבאן בארה"ב חותכים בזרז את הבהמה בבית המטבחים עד לאחר הטבור, ועל זה מרעישים שכל הפוסקים כותבים שזה בכלל חלק אחוריים, והמנקרים אין להם קבלה על חלק אחוריים ואינם בקיאים בזה ומכשילים בחלב גמור, גם נהגו במדינתנו באיראפא שאין אוכלים חלק אחוריים כלל. והנה כל הענין בשקר יסודו, ראשית שבדרך כלל חותכים את הבהמה בבית המטבחים לפני הטבור רק שיוכל להזדמן לפרקים שהגוי החותך הבהמה ע"י שהבשר חם נמשך קצת מאחרי הטבור לפנים, ואף אם נחתך אחר הטבור בדרך כלל הקצבים חותכים אותו החלק ומשליכים אותו, ואף אם יזדמן קצב שלא נזהר בזה אין בכך כלום, כי מעיקר הדין בשד זה שייך לחלק הפנים ואין שם שום שינוי מניקור חלק הפנים וכל הדבר נובע מתקנת הסמ"ע לחתוך קודם הטיבור והוא לגדר וסייג, ובשו"ת דברי מלכאל סי' ל"ו כתב שלא נתקבלה תקנה זו במדינותינו, וכן מבואר גם משו"ת חת"ס חיו"ד סי' ס"ח שחתכו עד אחרי הטיבור, וכ"כ בדרכי תשובה סי' ס"ד סקמ"ז שכן נוהגים בק"ק מונקאטש ע"ש וכתב בשו"ת פני ארי' החי כ"ג דלכו"ע בדיעבד אינו כלום לפי שאין שם ניקור מיוחד ע"ש.

ומעתה בא וראה כמה הוצאת ש"ר יש בדבר הזה לפרסם שבארה"ב אוכלים חלק אחוריים בלי ניקור דבר שהוא שקר גמור, והמסלפים הללו כותבים שכל הפוסקים מחמירים בזה, ובזרז לבם מונים בין הפוסקים את האהל יצחק והבית יצחק והגבעת פנחס והדרכי תשובה, ועתה בא וראה הדרכי תשובה כתב ממש להיפך והביא דברי הדברי מלכאל וכתב שכן נוהגים בק"ק מונקאטש, והגבעת פנחס סי' ס"ה סקל"ה ג"כ העתיק דברי הדרכי תשובה הללו, והאוהל יצחק והבית יצחק והפנים שבגבעת פנחס כולם ספר אחד הם, שספר העקרי נקרא אוהל יצחק ועל הלכות ניקור נקרא בית יצחק ועל הפנים הזה סובבים דברי הגבעת פנחס והמסלפים הללו מצאו ג' פוסקים הבית יצחק והאוהל יצחק וגבעת פנחס לאפושי בפוסקים המחמירים זה דוגמא א' מגי אלף מרבו השקרים הסובבים את הוצאת ש"ר הלז, עכ"ל הפרי תמרים.

טז) נחקיים בהם כל הפוסל במומו פוסל לכן משתמשים בשם מסלפים תמיד, ועתה דע שכל מראה מקום שהם מביאים צריך בדיקה ובקל תמצא שזיפו והענין מקבל צורה חדשה, וכן עשו גם כאן וכיתבאר בס"ד ונילך על הסדר.

טוב) מש"כ שבארה"כ חותכים בזדון את הבהמה עד לאחר הטבור וכו' כל הענין בשקר יסודו ראשית שכדרך כלל חותכין את הבהמה בבית המטבחים לפני הטבור עכ"ל.

ותשובתינו, דע שלא יצא כתב אלא קונטרס מצב הניקור ב' מהדורות וב' מכתבי הגה"צ המעורר וקריאה אחת ביחד עם הקונטרס הנ"ל וכל דבריו כאן סובב עליהם, וענין אחר הטבור מוזכר רק בהקדמת קונ' מצב הניקור ולא כתב שהוא "בזדון" אבל הוא מנהג המדינה של הגויים שאין להם גבולי התורה והמקום שהם מחלקים בין פנים לאחור אינה כפי ההלכה כמובן וכבר נתפרסם דאקומענט שהטבור ואחר הטבור נופל בקביעות לחלק הפנים, אך תירוץ אחד יש שהקצבים משליכים אותו, אבל זה הפסד גדול בקביעות וכבר כתב בשו"ת דברי יואל יו"ד ל"ד וס"ה שכדבר הנוגע למשא ומתן אין להאמין ומכש"כ בהפסד קבוע וגדול, גם באסיפת א' בהעלותך תשמ"ב הביאו על השלחן לפני הכל כשר שאחר הטבור (והשיבו שזה הולך לסאלאמי והקשו וכי הסאלאמי אין צריך כשרות) ויש על זה עדות.

ולא רק חלק אחוריים זה נכנס, אלא גם בשר הרע"ק אחר צלע י"ג, וטריפה קאלנער, והוא מלתא דשכיחא, ובעצמם הודו עליו באסיפת בראשית תשמ"ג (עיין לעיל ח"א פ"ד).

חי) ומש"כ ואף אם נחתך אחר הטבור בדרך כלל הקצבים חותכין אותו החלק ומשליכין אותו עכ"ל נתבאר שאין נאמנים על זה, וצריך השגחה תמידית ומתוקנת כראוי (לא לחצאין וארעי) והוא הפסד הרבה אלפים לשנה בקביעות, ובאמת לפני הרעש הי' הענין פרוץ מאוד בעו"ה והיום קשה להכיר כי משגיחין שלא להוציא חתיכה גדולה ויש מקומות שאין השגחה לגמרי ובמקומות שיש צריך לראות איך תואר ההשגחה ודברנו מזה במקום אחר.

יט) ומש"כ ואם יזדמן וכו' כל הענין, יש בו כמה סילופים ושקרים כדיתבאר בס"ד.

כ) דע שכמעט כל ספרי ניקור מזהירין מאד שלא לקחת רק עד הטבור והדברי מלכיאל הוא כמעט יחיד בזה ובגלילו לקחו גם אחר הטבור, וכן עשו בעיר מונקאטש, ולעומת זה היו זהירים באותן מקומות לנקר היטב כדמזהירים על זה בספריהם ועיין בדרכי תשובה ס"ד סקמ"ז שמביא מלחם הפנים סק"י ושו"ת מלכושי יו"ט ח"ב יו"ד סי' ד' והזבח שמואל

כולם צועקים על הקצבים שמזלזלים לקחת אחר הטבור לחלק פנים, והמלכוש יו"ט והזבח שמואל מעוררים הרבנים שישגיחו על זה, ופשוט דלעורר רבנים שייך רק בדבר פשוט לאיסור אבל בדבר שרבו המתירים מה שייך לעורר הלא הוא סבר דמותר ושייך לברר ולא לעורר.

(כא) עוד מביא הדרכ"ת מן הבית יצחק ס"ח ומשו"ת בית שלמה ח"א יו"ד סי' צ"ו שמחמיר וצועק על זה, ויש הרבה ספרים שלא הביא הדרכי תשובה המזהירים על זה והלא זאת תקנת הסמ"ע להנצל ממכשול (ולא כהפרי תמרים שכותב בזלזול בזה"ל וכל הדבר נובע מתקנת הסמ"ע לחתוך קודם הטבור והוא לגדר וסייג עכ"ל כלומר ואינו חמור כ"כ, ואינם חרדים לא מן הסמ"ע ולא מן הטעם שעבורו הנהיג הסמ"ע, והלא כל הדבר נובע רק מן הסמ"ע ורק גדר וסייג ולא נורא, הם כבר בעולם התיקון ואינם חרדים ממכשול, רק הסמ"ע בימיו הי' צריך לדאוג, משא"כ אנחנו באמעריקא שכל הקצבים יראים ושלמים לא נורא הדבר) ואם בימיהם הי' צריך גדר מכש"כ וק"ו אנחנו מצווים ועומדים לקבל עצת רבותינו באהבה ויראה, הלא אנחנו צריכים דרכים ועצות להנצל ממכשול ולא דרכים ועצות איך להקל ולהתקרב להמכשול.

אמנם הביא הדרכ"ת את הדברי מלכיאל שבמדינתו לא נתפשט זה התקנה ולא ראה צורך להחמיר בה לפי מצבו אבל שאר כל רבותינו כן ראו בזה צורך והזהירו עליו מאד, אפילו בימיהם ובמצבם, ומכש"כ אנחנו לפי מצבינו המקולקל והירוד.

(כב) והפרי תמרים מסלף את דברי הדברי מלכיאל, כי הוא כתב שלא קבלו תקנתו (תקנת הסמ"ע) במדינתו בל' יחיד כלומר במדינתו וכן העתיק בדרכי תשובה בל' יחיד, והפרי תמרים כותב במדינותינו בל' רבים כלומר בהרבה מדינות כאילו בכל מדינותינו לא נתקבל תקנת הסמ"ע, וזה שקר וזיוף ועקירת התורה בהוספת ו' אחת בלשון הדברי מלכיאל.

(כג) ומש"כ הפרי תמרים וכן מבואר גם משו"ת חת"ס חיו"ד סי' ס"ח שחתכו עד אחרי הטיבור עכ"ל אעתיק לך לשון החת"ס, ותראה שלא כתב זאת, וז"ל, ע"ד בשר שבין צלע י"ב לי"ג שהזהיר עליו בעל זבח שמואל וכו' (החת"ס מתיר הבשר הזה) אך האמת כי הבשר הזה צריך קצת ניקור ומפשיטים השלי"ם העור דק מעליו שהוא קרוב לחלב הכסלים ומכ"ש בשר שסמוך לבטן בטבור שקרוב מאד לחלב הפריסה

וצריך השגחה להפשיט משם השלי"ם ההוא והקצבים הישראלים בקיאים ואומנים בזה עכ"ל ויותר מזה לא הזכיר ענין טבור כלל, ועתה ראה היכן כתוב שלקחו עד אחרי הטבור, ועל זה בונה הפר"ת היתר וקולא בדבר הפשוט לאיסור, וללא ידיעת והשגחת הניקור, ועיין בפתחי תשובה סי' ס"ד ס"ק ג' שהעתיק את ד' החת"ס והשמיט תיבת "כטבור". ועיין עוד בשו"ת החת"ס שהעתיק את ד' החת"ס בזה"ל רק צריך להפשיט השליים משום חלב הכסלים עד הבטן וטבור שקרוב לחלב הפריסה, עכ"ל, ותראה מזה שענין הטבור בא רק לסימן בעלמא, לציין מקום המדובר ואין המדובר כלל, אם בשר הטבור מותר או אסור.

והנה ספר שלחן הטהור שיצא לאור בהסכמת ביד"צ דפרעשבורג, ובסעיף א' שם בלשון יודיש כותב דרך עד הטבור וז"ל, די ווייכע ברוסט ווירד ביז צום טיבור (נאבעל) גענומען עכ"ל, ובפנים שם מציין להחת"ס הנ"ל.

כד) והדרכי תשובה כתב שבמונקאטש לקחו גם אחר הטבור, אבל מפרש שנקרוהו היטב וכן מפרש הדברי מלכיאל וז"ל, (ח"ב סי' ל"ו) ע"ד שרצה כת"ר להחמיר שיחתכו צד הפנים מן האחוריים עד הטבור, הפריז על המדה כיון שאופן הניקור אחד הוא גם מהטבור והלאה עד מקום שנקרא הויך שטעלן יש לנו להניח מנהג מקומותינו שחותכים עד מקום ההוא וכי' (מאריך בענין ואח"כ מסיים) ולזה לענ"ד אין להחמיר בזה רק צריך להשגיח אם יודעים המבחים לנקר הבשר שם עכ"ל.

וזו לשון הדרכ"ת סי' ס"ד סקמ"ז אחר שמביא הדברי מלכיאל מסיים, וכן הוא המנהג בפה"ק מונקאטש שאין חותכין עד הטבור רק שמנקרים היטב כל הלוכך שיש שם בהבשר והבשר האדום מניחים לחלק הפנים ונהרא נהרא ופשטי עכ"ל.

כה) הרי ששניהם הזהירו לנקר (וממוצא דבר נלמד שסובר שהחלב שתחת הקרום עב ולבן אסור) ולא כהפר"ת שתופסים שתי קולות להתיר אחר הטבור וגם שלא לנקר כדכתבו לעיל דף ל"ג אות ב'.

כו) והנה גם הם לא כתבו אלא להניח מנהג מקומם שנהגו כך מקדמת דנא, אבל כל אלה בארה"ב הציבורים שנתקבצו מכל המקומות שנוהרו בזה ודאי אין אותו מנהג שייך להם והדברי מלכיאל והדרכי תשובה עצמם היו צועקים על זה שאין רשאים לנהוג כך.

כז) לכן מש"כ הפר"ת ואף אם יזדמן קצב שלא נזהר בזה אין בכך כלום עכ"ל הוא קלות גדול.

*

כח) ומש"כ בא וראה כמה הוצאת ש"ר יש בדבר הזה לפרסם שבארה"ב אוכלין חלק אחוריים בלי ניקור דבר שהוא שקר גמור עכ"ל בעוה"ר לא הי' שקר כי מלבד שמפורסם במקומותינו שלא לקחו אחר הטבור ואצלינו הלא נתגלה באסיפת א' בהעלותך ובאסיפת בראשית דמוכרים זאת, מלבד זה קנו המעוררים כמה דופני כהמה עם הטריפה קאלנער והחלב בשלימות וגם בשר הדעק שאחר צלע י"ג שעל זה אין שום היתר.

כט) ומש"כ הפר"ת שחושבין את האוהל יצחק ובית יצחק לשני ספרים אינו אמת והדברים מתאימים לתינוק קנתרן.

ל) ומש"כ שהדר"ת כתב להיפך אינו אמת כי הביא הרכה שיטות האוסרין אך הביא הדברי מלכיאל לבאר הנהגת המתירין אבל לעשות על זה השגחה ולנקר היטב, וגם המעוררים ידעו מזה והביאוהו בקר' מצב הניקור דף כ"ה שהדר"ת מביא מנהג מונקאטש.

לא) ומש"כ זה אחד מני אלף מרכיבי השקרים עכ"ל מחרף ומזלזל בחנם ומשקר בשקרים גסים והקורא סובר שאומר דבר והמעייין רואה שהכל הבל, אבל האמת יתגלה.

לב) אח"כ בא לידי שו"ת חת"ס יו"ד י"ג והבנתי מתוך דבריו דאפילו היו רוב המקומות נוהגים כהמתירין מ"מ אותן מקומות ששם הנהיגו תקנה אסור לזלזל ומחוייבים לקיימה ומכש"כ אם אותה תקנה נעשה לגדר וסייג אפילו ב"ד הגדול בחכמה ומניין אין יכולים לבטלה, וא"כ מה לנו באותן מקומות שנהגו בזה היתר הלא מפורסם שהמקומות בפולין ואונגערן שאנו באים מהם נהגו בזה איסור, ואך כי מעורבין בינינו מאותן מקומות שנהגו היתר, אסור להאוסרים לנהוג כמנהגם כדהבאנו משו"ת דברי יואל או"ח סי' י' וז"ל וזה ודאי שבאמעריקא אין שום מנהג וכו' וזה לא כבר שנתלקטו לאמעריקא מסיבת כל הסיבות קצת אנשים יראים ות"ח, הדבר ברור שחיובא רמיא עליהם מנהגי הארץ אשר באו משם וחלילה לשנות עכ"ל.

וז"ל תשובת חת"ס הנ"ל, ד"ה וממילא וכו' ואחר שתיקן כן מתחלה

לכני עירו וקבלוה ופשט מנהגו כן כמה שנים שוב אפילו ב"ד אחר אינו יכול לבטלו דה"ל כדבר שפשט איסורו בכל ישראל כיון שמתחלה לא התקין אלא לעירו ושם פשטה תקנה זו, וסברא זו כתבו תוס' בגיטין דף ל"ו ע"ב סד"ה אלא וכו' ומיהו כדבר שלא תיקנו שיתפשט וכו' עיין שם אמנם ב"ד גדול כחכמה ובמנין יכול לבטלו אם אינו נעשות לגדר וסייג אך אם נעשות לגדר וסייג ועדיין צריך לאותו סייג אפילו ב"ד גדול אינו יכול לבטלו עכ"ל ויעו"ש כל הענין.

*

(לג) וכתב עוד הפרי תמרים דף ל"ח, וז"ל, כן מרעישים העולם שרוב המנקרים אין להם קבלה, ומביאים חבל פוסקים שצריכין קבלה על ניקור ומביאים ג"כ בשם הדרכי תשובה, וגם בזה עיין דרכי תשובה סי' ס"ה סקע"ה שכתב להדיא שכל מה שכתבו הפוסקים שצריך קבלה לניקור הוא רק בניקור חלב אחוריים ולא בניקור חלק הפנים שניקורו קל עי"ש, וכן מבואר בחת"ס חיו"ד סי' ס"ח שהקצבים נאמנים ובקיאים במה שצריכים לנקר בחלק הפנים, וכ"כ בספר עצי העולה בהלכות חלב, שאין צריך קבלה ואין צריך השגחה שניקורו קל, וכן מבואר בשאר ספרים ומוציאי הדבה הללו מרעישים עולם ומלואה על מה שאין להרבה מנקרים קבלה ושאינ עליהם השגחה, וידוע שע"פ רוב בארצות אייראפע לא הי' השגחה על הניקור, ורוב הרבנים מעולם סמכו עצמם על המנקרים עכ"ל.

(לד) גם כאן סילפו הענין ונתנו לו פנים חדשות, ונעתיק לשון קונטרס מצב הניקור בהקדמה מרף ז' והלאה ששם מזכיר התלונה בענין הכתב קבלה, וז"ל.

מקום החתך בארה"ב וגם פה בארץ ישראל שמחלקין חלק הקדמי מחלק אחוריים וכו' יש בהחלק הנשאר לחלק הפנים הנכנס לחנות ונמכר לכלל ישראל כולו, חלק חשוב מאד שלדעת כל הפוסקים כולן בלי הבדל נקרא חלק אחוריים ונוהג בו כל החומרות שיש בחלק אחוריים דהיינו שצריך על זה מנקר אחוריים מומחה, וכתב קבלה על אחוריים, ומשגיח שני לפקח עליו, והמחמירים לא אוכלים אותו כלל כמו שאר חלקי אחוריים, והחלק ההוא מעולם לא נהגו להכניסו בתוך חלק הפנים ובמקומות שעשו כן הקצבים מדעת עצמם כבר צווחו

עליהם הפוסקים ככרוכיא שמכשילים הרבים באכילת חלב, כי שייך לחלק אחוריים והקצבים אינם בקיאים בניקורו לא למדו על חלק האחוריים חכמת הניקור (ומאריך בענין הבשר למעלה מן הטבור שדברנו ממנו לעיל) מה נאמר ומה נדבר בכל מדינת אמעריקא סדר החיתוך ממש כמו שכתב כאן הגבעת פנחס ושאר ספרי המנקרים שלא לעשות ואשר בחיתוך כזה שתים רעות (כן כתבו הס') ובעוה"ר הרעות הללו עושין כעת בכל מדינת אמעריקא והבשר הזה מביאים בחנויות בויליאמסבורג בארא פארק מאנסי (זאת מה שראינו בעינינו) וגם בכל שאר עיירות.

ועל אלה אנו בוכים ותרדנה עינינו דמעה כי המנקרים יודעים לכל היותר ניקור חלק הקדמי והיינו מה שנקרא עפ"י הלכה חלק הקדמי אבל כעת שיש גם מחלק אחוריים אין יודעין בין ימינם לשמאלם כלום והרעות היוצאין מזה הן כדלהלן (1) מוכרים חלק אחוריים בלי ידיעת ניקור אחוריים. (2) ע"ז מאכילין חלב גמור מן התורה לכל העם בשגגה. (3) אלו שכבר כן מנקרים אבל הרי עכ"פ מנקרים אחוריים בלי קבלה ואסור לכל הפוסקים, ומעבירים אותו על זה. (4) גולי אייראפע (וגם ילידי ארה"ב) ודאי לא היו אוכלים מחלק אחוריים כמנהגם מקדמת דנא באונגארן גם אם הי' מנוקד כדבעי עכ"ל.

עוד כתב שם בהג"ה משו"ת בית שלמה חיו"ד סי' צ"ו (ובית יצחק) שלאחר הטבור צריך מנקר מומחה וגם כתב קבלה ומסיים היוצא לנו מדבריו שאין לנקר הכסלים שלמטה מן הטבור וכו' רק ע"י מנקר מומחה שיש לו כתב קבלה ממנוקד מומחה ולא די במה שיש לו קבלה מאביו ע"ז כי גם ערכך ערכא צריך.

עכ"ל

לה) ומביא עוד מספר דעת תורה יו"ד סי' ס"ד סכ"א בענין ניקור אחוריים בלי כתב ומחמיר מאד שרגלים לדבר שחשוד להאכיל טריפות ושלא לרחם עליו אע"ג דטפלי תלויים ב' יעוי"ש ומסיים הקונטרס על זה וז"ל ומכל זה תעמוד מרעיד שהלא בזמנינו בארה"ב אין כמעט אף אחד שיהי' לו קבלה אפילו על חלק הפנים ומנקר חתיכות השייך לחלק אחוריים ומה עוד עם אלו שלא מנקרים את החתיכות

אלו כלל, בטענת כזב שכן ה' מנהג אונגארן, איום ונורא, ועיין עוד בדרכי תשובה סי' ס"ד ס"ק קל"א (צ"ל קל"ה) בשם בל"י שאין אדם מנקר אלא א"כ נטל קבלה עיי"ש, עכ"ל הקונטרס.

(לו) הרי שלנו לפנינו דהצעקה שאין כתב קבלה ה' מחמת אחוריים, והפר"ת מחרף בחנם, אמנם במכתב הגה"צ המעורר שליט"א נזכר התלונה בסתמא ואין מבואר על מה כוונתו ופשוט שאין לתפסו בזה, שהרי בין תלונותיו (שם ס"ה) נזכר גם שמשתמשים באחוריים וא"כ מה שכתב לעיל בסתמא בין השאר שבניקור צריך קבלה היינו באחוריים.

(לז) אבל כוונת הפר"ת לא על המכתב ה' כי במכתב אין מזכיר פוסקים, והפר"ת כתב ומביאים חבל פוסקים שצריכין קבלה על ניקור ומביאים ג"כ בשם דרכי תשובה עכ"ל, על כרחך כוונתם על הקונ' והרי לפניך שמשקרים בין כך ובין כך.

(לח) אמנם זאת בודאי אומרים המעוררים שאחד מסיבות ההזנחה הוא מפני שאין מצריכים כתב קבלה על ניקור פנים ואפילו קלים וריקים מנקרים לכך באנו לידי מצב מופקר זה וכדאמרו חז"ל לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דבריהם על דין תורה, וכבר נאמר על זה הרבה, וכן לענינינו נאמר שאע"פ שעפ"י דין אין צריך, היינו בשנים כתיקונם, ושאני הכא שצריך לגדור ההפקרות ואם לא נעשה יותר מן הדין יחרב היהדות.

(לט) ובאמת הלומד לאמיתה של תורה יאמר שבזמנינו צריך כתב עפ"י דין דמידי הוא טעמא לחלק בין פנים לאחור, הלא רק מפני המדידה שמדרו רבותינו שהאחוריים עלולים למכשול והפנים לא, וזה לפי מצבם, אבל לפי מצבינו שגם הפנים עלול למכשול מה לי פנים ומה לי אחור.

(מ) ולכן מה שמביא הפר"ת בשם החת"ס יו"ד סי' ס"ח שהקצבים נאמנים ובקיאים כמה שצריכים לנקר בחלק הפנים שניקורו קל (מלבד שגם בזה סילפו, עיין בלשון החת"ס — העתקנוהו לעיל אות של"ט דלא כתב על כל חלק הפנים אלא על אותו ענין, ואף שאולי דעתו כך על כל חלק הפנים אבל לא כתב זאת שנוכל להביא ממנו ראי') מ"מ ממה שהקצבים בזמנו היו בקיאים אין להביא ראי' שגם בזמנינו המצב כך ראוי אין בקיאים או אולי בקיאים ואין בהם יראת שמים, והלא מצבינו

פרוץ וירוד לכ"ע, ועוד דעב"פ יצא הקול מן ההתאחדות עצמו שהרי שלחו כתבי אזהרה שיש הזנחה רבה וחפרון ידיעה ואין שום א' מכחיש זאת ואין דומה למצב החת"ס שלא יצא עליהם שום קול, ועוד דהלא החת"ס ובית דינו הי' להם השגחה חזקה וידם היתה תקיפה כמבואר בשו"ת חת"ס יו"ד סי' י"ג וז"ל ומ"מ אימת חכמי העיר (פרעשבורג) על השוחטים וכודקים ורגילים אנחנו ב"ד תלתא לבוא פתאום לבית המטבחים בין במקום שחיטת הבהמות בין במקום שחיטת העופות ולבדוק סכיניהם ולחטט אחרי כל מעשיהם באופן שבכל עת יהיו בגדיהם לבנים ובכל זאת בכל ער"ח מחוייבים להראות סכיניהם עכ"ל.

זה בשחיטה, וההשערה פשוטה שגם בניקור היו עיניהם פקוחות לחקור ולדעת הכל והטילו אימתם על המנקרים, ואיך אפשר להדמות מצבינו לזמן החת"ס אפילו בעיר אחרת, דמה שכתב החת"ס שהקצבים בקיאים היינו ביראים ומושגחים כבעירו ולא במקומות הפרוצים, וזה פשוט לכל ישר הולך.

מא) וכן הסמכות דארה"ק כתבו בשנת תשמ"א מנחם אב בזה"ל רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערבך ערבא צריך, ועי"ז רבה המכשלה להאכיל ח"ו כחלב ודם איסורי כרת ר"ל, וכו' דבחצי הבהמה של פנים וכו' ד"ז גופא צריך לימוד ובקיאות וכו' ואשר ע"כ באנו להזהיר שכל הבא למלאות ידו במלאכת הניקור יהי זה דוקא אצל מנקר מומחה ויר"ש מפורסם ואחרי שהלז יתן לו הודעה ואישור שלימודו עולה יפה ובקי וזרזו במלאכתו יופיע בפני בי"ד או חכם המקובל להורות הוראה להבחינו ואז יקבל ממנו כתב קבלה לסומכו למשרת מנקר עכ"ל וחתומים השש חתימות.

והפרי תמרים שהביא לעיל מכתב מהם התעלם ממכתב זה.

מב) וכן כתב רב מפורסם אחד במכתבו שנתפרסם כתחלת חורף תשמ"ג (הבאנוהו לעיל ח"א פרק השתלשלות העינים אות רמ"ט) וז"ל, ואם איננו יכול לברר או נודע לו שלהמנקר שבחנות ששם קונה אין לו קבלה רשות והורמנא בכתב מרב מובהק וממנקר מומחה שיוודע לנקר כהוגן לא יקנה מחנות זו כשר גסה ודקה עד שיתוקן הכל עצהיו"ט כי בלא"ה בנפשו הוא עכ"ל.

(מג) וכן המודעה של ההתאחדות שנתפרסם בה "איד" פ' בראשית תשמ"ג סעיף ה' כותבים בזה"ל המנקרים שישתלמו בסדר הניקור אשר יונהג על ידינו ויעמדו לבחינה ונסיון יקבלו תעודה על זה עכ"ל.

אמנם הפרי תמרים הביא כדף מ"א רק שני סעיפים הראשונים שמועילים להפאליטיקא והשקר אבל שאר הסעיפים שהם סתירה לו לא הביא, ולעיל ח"א פרק א' השתלשלות הענינים הארכנו עיי"ש אות רל"ז ולפניו ולאחריו.

מד) ולקמן (אות נ"ח) נביא בס"ד לשון הדרכ"ת ותראה שלא כתב שבהחלט אין צריך קבלה לחלק הפנים אלא שאין מדקדקים כל כך כמו בכשר אחוריים, גם כותב שאעפ"כ אין מניחים במונקאטש לנקר עד שיעמוד לנסיון לפני הבקיאם בניקור ויעיד עליו שהוא אומן ובקי היטב וקולע אל השערה ולא יחטא עיי"ש.

*

מה) ועתה נבא לענין ההשגחה

מש"כ הפרי תמרים דף ל"ח ד"ה כן (העתקנוהו לעיל) וכ"כ בספר עצי העולה בהלכות חלב שאין צריך קבלה ואין צריך השגחה שניקורו קל עכ"ל, העצי העולה לא כתב אין צריך השגחה (הוכא פר"ת קנ"ח).

(מו) ועתה נראה מה דעת רבותינו בזה. *

בשור"ת דברי יואל יו"ד ל"ד מביא הייטב פנים וז"ל וקדושת זקניי בייט"פ בדרשות לשכה"ג אות י"ב כתב כאמצע הדרשה וזלה"ק צריך לעשות משמרת וסייג לתקן מקולין מיוחד בכשרות ואיש נאמן עומד על גביהן להשגיח ע"ז בעינא פקיא שיהי' הכל כדת גם בעניני

* בעת גמר ההדפסה (שלהי חודש מנחם אב) הגיע לידי ספר "מחשבות ישראל" מהה"ג דק"ק זאקראטשין יע"א (ומלפנים אבד"ק מינצק יע"א) עם הסכמות גדולות מגאוני פולין וביניהם מהגאון מקאליש בעהמח"ס נפש חיה זצ"ל, והגאון ר' אלי' חיים מייזל מלודז', זצ"ל, ומכ"ק אדמו"ר מאלכסנדר בעל ישמח ישראל זצ"ל, ועוד. ובראש הספר נדפס שם כרוז בשם "תיקון הניקור" שתיקן בעירו זאקראטשין, וצועק על המקומות שאין להם השגחה,

ניקור ודומה לזה בענין הדחה תוך ג', ולא תאמר הלא לא כדורות הראשונים דורות האחרונים בימים הראשונים היו טובים ויראים יותר ומה נשתנה היום לתקן ולחוש על מה שלא חשו הראשונים וסמכו על חזקת כשרות, דזה אינו דתשובתו בצידו בשביל שהדורות הראשונים היו הכל יריאים ושלמים וחרדים לדבר ה' עד שלא היה ראוי לחוש על שום אדם אפילו מכשול שוגג לא כן עתה כי המצא תמצא מבני עמינו אשר לא כן ועניני מלאכת הבשר לכל מסור ע"כ אפילו מה שאכלו אבותינו הראשונים ראוי לנו שלא לאכול כי אם בעשות משמרת וסייג וגדר שיהיה כשר בודאי בלי שום ספק עכ"ל.

מז) הרי לנו דעתו שצריך להעמיד משגיח בענין ניקור אע"פ שאינו מן הדין, מחמת קלקול הדור, וזה בימיו ומכש"כ בימינו.

מח) עוד מביא שם מרן ז"ל בשם מהר"ם שיק בזה"ל והמהר"ם שיק בתשובה חיו"ד סי' א' כתב שעכשיו שהתורה והיראה מתמעטים והקלות כציץ השדה כן יציץ בעוה"ר כמעט פסקה חזקת כשרות מסתם ישראל עכ"ל.

מט) ומרן רבינו מסאטמער זצ"ל מסיק שם שבזמנינו הוא עפ"י הלכה שבטלה חזקת כשרות ואין להאמין אלא ע"י משגיח וק"ו כמה שנוגע

שבדאי נכשלים בכ"ז, ודוק ועיין בלשונו, כי הכל נוגע ממש לנו, ע"כ ראיתי להעתיקו פה.

וזה לשון המחבר בהקדמת ספרו.

והואיל דזיכני הי' להוציא לאור תיקוני עירובין הלכה למעשה, אבאר עוד איזה דינים להלכה השייכים לחלק או"ח. וגם חידושים ליו"ד. ואבאר ג"כ בחלק יו"ד תיקוני ניקור שתיקנתי בעזה"י בעיר זאקראמשיין. אשר רבים המכשולות באותן המקומות אשר לא יש משגיח ונאמן על זאת, והוא דבר ההוה ושכיח תמיד ועיי"ש בתוס' ד"ה יציאות דדבר ההוה ושכיח תמיד רגיל הש"ס לשנות תחלה, ואבאר ג"כ איזה חידושים שחנני הי' לחלק חו"מ וחלק אה"ע.

ועתה קורא הנעים לא יעלה על דעתך, הלא כמה רבנים היו בעיר הזאת, ובשנים קדמוניות נעשתה תיקוני עירובין ע"י גי' גאוני

לממון שבדאי אין להאמין ומכש"כ מי שאיתרע חזקת כשרות שלו, ואסור ליקח כשד בלי השגחה מתחלה ועד סוף באופן שלא יהי' באפשרות להקצבים לעשות שום רמי' ח"ו להכשיל וכל זה מעיקר הדין יעוי"ש.

(נ) וצריך לשים לב על התנאי שהטיל בההשגחה (א) צריך להיות מתחלה ועד סוף (ב) ובאופן שלא יהי' אפשרות להקצבים לעשות רמי'.

(נא) ונעתיק קצת לשונו, (סוף אות ד') ובזמנינו שרבתה המכשילה והקלות רח"ל והתורה והיראה נתמוטטה בדיוטא התחתונה לא עדיפי מסוריא ובעוה"ר אין הנחשדים מיעוט המצוי אלא רוב המצוי, ואין לנו לסמוך על חזקת כשרות אף לדעת הראב"ד ז"ל עכ"ל.

(נב) (ושם אות ו') שעכשיו בימינו אלו בעוה"ר אף במקומות מועטים מאוד שיש שם עדיין הרבה עוסקי תורה ויראה, מ"מ גם שם עפ"י רוב אותן שנתפסו בקלות ומכשולות והרבה אבות נזיקין, הן ודומיהן המה המרובים רח"ל ואינהו נפיש טובא, והיאך אפשר לומר עכשיו מחמת

עולם, ולא ניתר העיר במשאות ביום השבת. רק בשטח מעט, ולפי ההיתר תיקוני עירובין שחידשתי בעוה"י ניתר שטח רב, כמבואר בהשו"ת פנימה, וגם לא נשמע שיש קלקול בניקור הקצבים. עיין החולצין (ז'). במקום הניחו לי משמים להתגדר בו. עכ"ל בהקדמה.

וזה נוסח הכרוז:

תיקון הניקור

למען להסיר מעם ישראל המכשולות. ובפרט שעמוס על הרב ת"ח שבעירו, כמבואר בעירובין (ס"ח.), א"ל רב"ח לאב"י, מבואה דאית ביה תרי גברי רכרכי וכו' עיי"ש, ולזאת מצוה לכל רב שבעירו להושיב איש בקי בניקור, בהמקולים. להשגיח על ניקור הקצבים כאשר עשיתי התיקון בעיר זאקראטשין.

הנה חקרתי ודרשתי היטב, והנה אמת הדבר שבכל

¹ ודלא כמש"כ בפ"ת (ע' ק"ס) שאין צריך השגחה בניקור חלק הפנים.

רובא בכשרות, אדרבה אם נלך אחר הרוב לומר כל דפריש מרובא פריש איכא חזקה להיפך ובטלה חזקת כשרות לכ"ע, עכ"ל.

(נג) (עוד שם) וק"ו בימינו אלה שרבתה המכשלה בכל עניני הדת תוה"ק, בודאי שאין ללמוד מדורות הראשונים עכ"ל.

(נד) (עוד שם) ומה נאמר ומה נדבר עכשיו שפסקה האמנה גם בר"ת ובעוה"ר מתהללים על שקר אף שכביתם אין לחם ושמלה לא תורה ולא יראה, וק"ו בדבר הנוגע למו"מ שאין להאמין, ואנו רואים בחוש במדינתנו שת"ל מתוקן הדבר ויש משגיחים על הבשר מתחלת הוביחה עד לאחר המכירה, ואעפ"כ עושין הקצבים כל טצדקי והרבה פעמים נתברר מה שרוצים הקצבים לעשות בסתר באיזה אופן

המקומות שאין איש משגיח ממונה על הניקור בבית המקולין, הקצבים חותכין למעלה מהטבור², ומניחים לחלק הפנים החתיכות בשר אדום שתחת הכחל או תחת החויך פלע"ק וקורין אותו בלשון לעז דאס ברעטיל, וזאת לא יכול לנקר רק מי שבקי במלאכת ניקור אחוריים, שצריך לפותחו לשנים. והוא אומנות גדולה, כאשר ראיתי מנקר אחוריים שניקר את זאת. וזולת מנקר אחוריים, גם אשר מלאכת ניקור הפנים בידם, אין יכולים לנקר את זאת, וכ"ש הקצבים.

ואבאר לך הלשון המבואר בספר זבח שמואל וז"ל הטחור, ובאותה החתיכה האדום שקורין ברעטיל יש שם גידין, והם אסורין משום חלב ג"ה, והם ג' גידים ונחשבות כאחת מפני שבאין מגיד אחד ומתחלקין לג', והן נראין. וצריך לחטט אחריהן, ואעפ"י שבעהמ"ה ספר טהרת אהרן כתב שא"צ לחתוך הברעטיל לשנים כי אם כמו רוחב יד, לא מצא ידו ורגלו והוא בודה מלבו ומאכיל טריפות, ובפרט שהוא עצמו סותר דבריו, וכתב בספרו שאלו גידין אסורין משום ג"ה, וזה הכלל ידוע שכל הגידין שאסורין משום ג"ה צריכין חיטוטי

² עיין בחלק א' פ"ד. שהודו באסיפת בראשית שגם פה באמעריקא מכיון שהגוי חותך נשאר לפעמים בשר שאחרי הטבור, ונכנס כן להחניות, והרבה חניות אין להם שום השגחה.

שלא ירגישו המשגיחים להכשיל הכריות עבור הנאה מועטת, וכמה פעמים רואים אף בקצבים שמתנחלים בדרכי התורה והיראה בכל ענינים עצהיו"מ, ובענין מכירת הבשר שהוא נוגע למו"מ שלו הוא נחשד, וק"ו בהקלים והריקים גם בשאר עניני דתוה"ק ואך יען שיש משגיחים מרגישים במעשיהם, ובמקומות שאין השגחה כראוי אינם יודעין זה יען שהקצבים עושים מה שלבם חפץ ומאכילים נו"מ רח"ל ולא חלי ולא מרגיש שום אדם מחמת חסרון ההשגחה עכ"ל.

(נה) (עוד שם) וק"ו כנ"ד שכבר ביארתי שכן הוא העיקר בפוסקים שאין לסמוך כלל בכה"ג על חזקת כשרות, ומכש"כ בהקצב הזה שאיתרע חזקת כשרות מהטעמים הנזכרים למעלה ואסור ליקח בשר בלי השגחה מתחלה ועד סוף באופן שלא יהי' "כאפשרות" להקצבים לעשות שום רמי' ח"ו להכשיל.

בתריה, ולא זו אף זו שהלך אחריו ה"ה ר' דוד אלבשוויילר. אשר חיבר ספר צנה דוד ומקום דוד על הלכות ניקור שלמד אצלי בכאן ק"ק ליסא ולבש בטלית שאינו שלו לעשות חובר חבר, ואוב לא ידעוני, והוא ג"כ כתב שא"צ לחתוך רק עד תחצי, וכתב ג"כ הטעם שאותו הגיד מן החלב ג"ה, והוא ראה וידע שכאן ק"ק ליסא מחטט אחריו עד סופו, ואשם הורה הלכה בפני רבו והתיר את האסור, וגם הוא עצמו מונה אותו תוך שאר הגידין שאסורין משום ג"ה, וגם הגאון מהרי"ו ז"ל כתב שהוא היה נוהג לחטט אחריו, וכתב עוד וז"ל, ונ"ל שיש למחות בהם אותן שאין מחפשין אחרי אלו הגידין ע"כ ראוי כל המנקר שהוא ירא חטא וחרד על דבר ה' ונהג עצמו כדברי בעל מהרת אהרן או כצנה דוד שיפשפש במעשיו ויעשה תשובה, עכ"ד הטוהרים.

עתה קורא נעים, הבט נא וראה שבעהמ"ח ספר מהרת אהרן כתב לחתוך הברעטיל כרוחב יד ובעהמ"ח ספר צנה דוד כתב לחתוך עד חציו, ומ"מ כתב עליהם בעהמ"ח זכח שמואל שהאכילו מריפות לישראל. והנהג כדבריהם יפשפש במעשיו ויעשה תשובה, מכ"ש בעו"ה בכל המקומות שאין איש ממונה משגיח על הניקור, שהקצבים בעצמם מנקרים בקבלה מאבותיהם ומעולם גם אבי אבותיהם לא ידעו מלאכת ניקור האחוריים, שלא נודע רק ליחידי סגולה, והם מנקרים את הברעטיל מבחוץ, ולא ידעו לפתחו כלל, אוי לאותה בושה וכלימה שמאכילים מריפות לישראל.

וחוץ ממה שנאסר מעיקר הדין כבר העיד עלינו התכו"ש שהבאתי שיש ע"ז חרם הקדמונים שלא ליקח שום דבר מאכל משום אדם זולת אם יש לו הכשר מהמורה הוראה שחקר ודרש על המאכל ההוא אם נעשה בכשרות, עכ"ל.

(נו) וז"ל שו"ת דברי מלכיאל (הוא סוכר דגם הבשר שלאחר הטבוח עד ההויך שטעלן נחשב לחלק הפנים) ח"ב סי' ל"ו, ע"ד שרצה כת"ר להחמיר שיחתכו צד הפנים מן האחוריים עד הטבוח הפריז על המדה

ועוד יותר שהקצבים לוקחים לחלק הפנים למעלה מהטבוח הבשר הנקרא ג' חתיכות בשר זו שעל גב זי³, אשר שמעתי בעצמי ממנקה אחוריים. ששום מנקה אחוריים לא רוצה לנקרו כלל, משום שכבד וקשה האומנות ומעט בשר נשאר, אזי לאותה בושא אשר קצבים מנקרים את זאת, והרבה בשר נשאר ומאכילים מריפות ר"ל.

וגם במקומות שאין משגיח על הניקור, מנקרים הקצבים הבשר שבין צלע י"ב ל"ג ועיין בשו"ת נוב"י מהדו"ת יו"ד סי' ל"א ובשו"ת חת"ס יו"ד סי' ס"ח שכתבו דנוכל לסמוך על ניקור הקצבים שבין צלע י"ב ל"ג במקום שאין מנקרים אחוריים עיי"ש, אבל בעצמי ראיתי שאין יכולים לנקר את זאת⁴, וכמה פעמים שמזדמן י"ד צלעות מניח לצד הפנים י"ג צלעות וזה איסור גמור, וכל החששות הללו בעצמי ראיתי שאמת הדברים, לזאת עמוס על הרב שבכל עיר ועיר, להסיר המכשולות ולהקים משגיח על הניקור, ובזה יהי שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול אמן נצח סלה ועד.

★ ★ ★

³ בבשר הזה מונח החתיכה הנקראת "דאס טריפה קאלנער" שמצאוהו גם פה בחניות ונמכר בחורת כשר וחלק הפנים, (עיין חלק ב' פ"ב ענין א')

⁴ הרי לך בפירוש, שאפי' לשיטת החת"ס זי"ע, שמחיר להניחו לחלק הפנים, אבל עכ"פ צריך ניקור.

ובמקומו של החת"ס זצ"ל היו בקיאים ואומנים בזה, ובמקומות שאין השגחה על הניקור, אין יכולים לנקר את זאת. ועיין ח"ב פ"ב ענין י"א.

כיון שאופן הניקור אחד הוא גם מהטבור והלאה עד המקום שנקרא הויך שטעלן, יש לנו להניח מנהג מקומותינו שחותכים עד המקום ההוא וכו' רק צריך להשגיח אם יודעים המבחים לנקר הבשר שם עכ"ל.

לכאורה השגחה זו שאומר סובב גם על חלק הפנים שהרי כתב שהניקור שוה.

נז) הצנה לדוד קיבל הורמנא להשגיח על הניקור פנים מן הכר"צ נ"ש שנת תק"ח, וציוו שלא ימרו פיו, ואיימו בעונש.

נח) וז"ל הדרכי תשובה סי' ס"ה סקע"ה (אחר שהביא מכמה ספרים שאין מנקרים אחוריים אלא מי שנטל קבלה מרב וממנקר מומחה בכתב) אמנם הנה כ"ז הוא רק במקומות שנהגו לאכול בשר אחוריים ע"י ניקור אבל במקומותינו שאין אוכלים בשר אחוריים כלל אין מדרקקין כ"כ שיטול הקצב או המנקר קבלה כעין הקבלה שנטל השו"ב, ובכל זאת בפה"ק מונקאטש הנה השו"ב המומחים דקהלתינו הם בקיאים היטב בניקור חלק הפנים וכשבא איזה קצב או מנקר לכנוס בעסק זה לנקר בשד אין מניחים אותו עד שיעמוד לנסיון לפני א' מהשו"ב המובהקים דפה"ק ואם יעיד עליו השו"ב שהוא אומן ובקי היטב וקולע אל השערה ולא יחטיא אז יוכל להקריב למלאכה זו לנקר ולמכור בשר כשר לישראל, ועכ"ז יש לנו אנשים נאמנים הממונים מהקהל להשגיח ע"ז והם בודקים כל בהמה לאחר שינקרו המבח אם לא הניח איזה גיד או קרום שצריכין להפירו ועי' בדברינו להלן סקע"ה עכ"ל.

נט) ובסי' ס"ה סקע"ו כתב הדרכ"ת בזה"ל עיין בדעת קדושים לעיל סי' ס"ד סקט"ו שכתב דאף שניקור של צד פנים קיל מחלק אחוריים מ"מ לענין דלצטרך חזקת כשרות נכון לחשוש גם לגבי חלק של צד פנים עיי"ש עכ"ל ובסי' ס"ד סק"ב כתב שאין לסמוך בניקור חלק הפנים על נשים יעוי"ש.

ס) והפרי תמרים עצמו מביא העדות של ריל"ו בדף מ"ה וז"ל, ריל"ו מספר כי מרן מסאטמער זי"ע הי' מקפיד שהמשגיח על הניקור לא יעבוד בעצמו רק יסתכל ויראה וישגיח אם ניקרו היטב, ואם נמצא שנשאר משהו אז המשגיח בעצמו הי' מתקנו עכ"ל ושם דף מ"ד מעיד וז"ל הקרן לדוד ז"ל הי' בעצמו מבקר בפלייש באנק (איטליז) כי הי' לו ידיעה בניקור ובראותו דבר שלא ניקור כדרוש הי' מעיד, עכ"ל.

סא) הא לך תמונה מדברי ומהתנהגות רבותינו בענין השגחה על ניקור הפנים, ולעומת זאת קח את הפרי תמרים וראה באיזה קלות מדברים וז"ל, (דף ל"ח, ונ"ל) וכן מבואר בח"ס חיו"ד סי' ס"ח שהקצבים נאמנים ובקיאים כמה שצריכים לנקר בחלק הפנים וכ"כ בספר עצי העולה בהלכות חלב שא"צ קבלה וא"צ השגחה שניקורו קל וכן מבואר בשאר ספרים, ומוציאי דבה הללו מרעישים עולם ומלואה על מה שאין להרבה מנקרים קבלה ושואין עליהם השגחה, וידוע שעל פי רוב בארצות אייראפע לא הי' השגחה על הניקור, ורוב הרבנים מעולם סמכו א"ע על המנקרים עכ"ל.

סב) ומש"כ שידוע שע"פ רוב לא הי' השגחה על הניקור, ראשית, אין זה ידוע, שנית הלא צווחו רבותינו על זה ככרוכיא כדיתבאר להלן בס"ד ובאמת כל רב ירא שמים ובעל אחריות באמת הי' משגיח כרבעי כרחזינן מן הייטב לב והדרכ"ת ומרן זצ"ל שהובאו דבריהם לעיל וכן העידו על הקרן לדוד ז"ל (פר"ת דף מ"ד) ומן הסתם כן עשו שאר גדולים אמתיים.

*

סג) וכותב עוד הפרי תמרים (דף ל"ח ד"ה כן) ובעלי לשה"ר הללו לא די להם בחוצפתם עד שהגיעו לדבר גם על דורות הקודמים, וכתבו שאפילו אם יש אולי מנקר שיש לו קבלה ככתב מבי"ד באונגארין עדיין ערכך ערבא צריך אם הב"ד ידעו לנקר, דגם באונגארין שררה הזנחה גדולה עכ"ל מחרחרי ריב הללו, לא די להם שמוציאים לעז עלינו, אלא שבאים להוציא לעז גם על דורות הקודמים שאכלו חלב ר"ל עכ"ל הפרי תמרים.

סד) הנה מה שכתבו באמצע דבריהם "עכ"ל" זה שקר שאין שם לשון זה לא במכתבים ולא בקונטרסים.

ומה שכתב בקוני' מצב הניקור על הקודמים לא כתב מעצמו אלא העתקת ספרים כלשונם והפרי תמרים מחרף וצועק בחנם, ותרעומתו נופלת על רבותינו שצעקו, וכן שני המכתבים המבואים שם בקוני' מצב הניקור, כתבו העתקת ספרים בענין זה ולא של עצמם, עיין בפנים, ונעתיק איזה מאמרים.

סה) וז"ל צינה לדוד (שנת תק"ח, מגדולי ספרי ניקור) ראיתי מנקרים חותכים בשר ואומרים זה חלב ועל חלב גמור אומרים שזה בשר וכמה

פעמים עמדו המנקרים ואומרים כך קבלנו וכך מנהגינו מקדם והייתי בעיניהם כמתעתע באומרם אם אמת אתך למה אין מזהירים לנו הרבנים אשר בארץ המה חכמי הדור על זה, ואני בעניי אמרתי להם כודאי חכמי הוראות לא ידעו מזה המכשול ועל מנהגך אני אומר דור תהפוכות המה ומנהגם לגיהנם, עכ"ל.

סו) בים של שלמה חולין פ' גיד הנשה סי' י"ט וז"ל, אני הגבר ראיתי שרוב מנקרים שלנו אע"פ שמחמירים בענין ניקור לחתוך אפילו מההיתר ובכל זאת נמצא הרבה פעמים שמקילים בחלב עכ"ל.

סז) ולעיל חלק א' פרק י"ד (מאות ט"ו ואילך) העתקנו הרבה מספרים, ואותם הביא הקונ' מצב הניקור.

*

סח) ומש"כ הפר"ח בדף ל"ט אודות צלע י"ב, ענין זה כבר נתבאר לעיל (ענין י"א אות א' ולהלן) וכאן התירו את האיסור עוד הפעם בכתבם שהוא מותר בלי ניקור וזה אינו אלא אפילו המתירים מצריכים ניקור אלא שהאוסרים מצריכים ניקור חמור וכנ"ל, וכן מש"כ כאן שרוב מקומות נהגו בזה היתר גם זה אינו אמת ונתבאר לעיל בס"ד (ענין י"א אות י').

סט) וכן מש"כ בדף ל"ט ד"ה בא וראה, כל האריכות קנטורי שקר כי לא העתיקו את לשון המכתב כאמתו אלא כהוספות וגרעון כרצונם ואין כדאי להעתיק ולהשיב והרוצה לחקור יעיין לעצמו.

*

ע) ומה שהתאונן הפרי תמרים (דף ל"ט ד"ה בכל) על מה שאומרים שהסוחרים וכ"כ מושלים, הן זה אמת בעוה"ר אע"פ שבדרשה הכחישו זאת, הרי באסיפת בראשית הודו במקצת שא' מן החשובים אמר שהוא יפעול אצל הסוחר הגדול שעל משך ששה שבועות לא יכנס אחוריים (עיין לעיל ח"א פ"ד) וחזינן בזה תרתי א) שצריך לפעול כמו אצל שר, ב) שיותר מששה שבועות אין ביכלתו ולא יציית, ועוד הרי מוכרים סאלאמי בחנות שאין הסאלאמי מהכשר אותו חנות, והרב המכשיר מתנגד למכירת הסאלאמי, ואין רצוני לפרש שמות והרוצה בקל ימצא, וכתבתי זאת לדוגמא בעלמא שאין להכחישו.

עא) ועתה נציין סעריע של שקרים שכתבו בדיבור ההוא, א) מש"כ שאומרים כאילו כל המנקרים עז חפצם ורצונם להשאיר חלבים במזיד עכ"ל, זה שקר לא אומרים כן. ב) ובפרט בהסאלאמי מערבין רק בשר שאינו מנוקר עכ"ל, תיבת רק הוא שקר אלא מערבין חלב ובשר שאינו מנוקר הרבה. ג) רובא דרובא מהמנקרים הם יראי ה' חסידים ואנשי מעשה המדקדקים בקלה כבחמורה עכ"ל, זה שקר מפורסם, צא וכדוק את החנויות גדולות וקטנות. ד) ועדיפי "טובא" מהקצבים שבאייראפע שהיו ע"פ רוב קלי הדעת עכ"ל, יש כאן שקר כפול שאינם עדיפי טובא אפילו הטובים שבהם, והקצבים שבאייראפע מאיפה יודע טיבם, הוא מעמיד פנים כאילו היו כל מנקרי מאות או אלפי קהלות ניכרים לו והוא מוציא לעז על קהלות הקודש ועל רבניהם שלקחו מנקרים קלים ולעיל צעק זאת בשקר על המעוררים, אכן כל הפוסל כמומו פוסל.

עב) ומש"כ וגם אין בהם שום נגיעה להשאיר חלבים האסורים, דממילא כאן בארה"ב כמעט שאין משתמשים אפילו בשומן ואין בזה שום הפסד גם רוב המנקרים כאן אינם בעלי הקצבים שמוכרים הבשר ואין להם ריוח והפסד מזה, עכ"ל.

טענה זו נשמעה גם בדרשה והוא הבל, כי השארת החלב עפ"י רוב אינו חתיכה גדולה של שומן שיצדק לומר עליו ריוח והפסד ולא זו הטענה כלל בחלבים וקרומים וחוטין, אלא טענה זו נאמרה על חלקי אחריים שנשארו והם חתיכות גדולות בשר עם החלב וזה נכנס עד היום לחנויות והוא באמת הפסד גדול, אבל החלבים האסורים והקרומים והחוטין האסורים הוא הזנחה בשוגג או במזיד או חוסר ידיעה ולא משום ריוח ממון השאירו אותו, ומש"כ שאין להם שום נגיעה של ריוח ממון, הנה יש נגיעה של מיעוט טירחה ושל מהירת העבודה כדרך אמעריקא, ומש"כ דממילא אין משתמשים בהשומן, גם זה הבל, דכשם שאין מדקדקים להשאיר שומן כך אין מדקדקים לנקות את הבשר לגמרי מן השומן, וא"כ אם נשאר קצת חלב איסור ואפילו בכשעורה הדין הוא דמעבירין אותו, ומש"כ שרוב המנקרים אינם הקצבים גם זה אינו אמת, ואפילו נאמר שהוא אמת די אם חלק גדול הם הקצבים ויש להם נגיעה הפסד בשר האחוריים העולה לסכום גדול, והפסד הטרחא ועיכוב העבודה שבזה המנקרים ובעלי החנויות שוין.

עג) וטרחא הוא ענין חשוב הנוגע להלכה שהרי בעבור טרחא אין

נאמנות לנשים בכמה ענינים (עיין תוס' פסחים ד' ע"ב ד"ה הימנוהו, ושם מבואר דעל ניקור נאמנים מ"מ רצונינו לומר דטרחא הוא ענין) וכן מבואר בים של שלמה חולין פ"א סי' ב' וז"ל וכדרכן הימנוהו לנשים מ"מ הכא לא ידעו מה הוא מדרכן ומה הוא מדאורייתא ומה הוא משום חלב ומה הוא משום דם או מהו גיד הנשה או קנוקנות כאשר ראיתי בהרבה מנקרים שאין יודעים וא"כ מפני עצלותם לא ינקרו היטב ולפעמים ימצא אחריהם כשיעור חלב כאשר הוא נמצא בעו"ה כרוב המנקרים כשרבתה עליהם מלאכת הניקור כגון בעת החורף והבציר שימצא אחריהם חלב וקנוקנות ודברים כאלה ק"ו בנשים שאין לסמוך עליהם ואף כסתם מנקר אין ראוי לסמוך עליהם לבעל נפש א"ל שמכיר בו שהוא איש ירא אלקים ובקי במלאכת הניקור עכ"ל ים של שלמה.

והרי שגם כימיו היו שני סיבות אלו הטרחא ומהירות העבודה סיבת המכשולות ומכש"כ וק"ו כימינו שנתמעטה היראה וירדנו עד עפר, וכימינו מהירות העבודה הוא גם הפסד ממון, דאם רוצים לעבוד לאט ובזהירות צריך להוסיף פועלים ומפסיד בעל החנות שכר הפועלים.

*

עד) ומש"כ בדף מ' מד"ה נחזור, ולהלאה, שע"י הערעור התקוממו הפושעים והאדמורים הנוטים לשמאל והנגררים אחריהם לבזות את הלוחמים נגד המדינה הציונית.

כבר נתבאר לעיל ח"א פרק א' השתלשלות הענינים (מאות רנ"ח עד רס"ו ועיין עוד מאות כ"ו עד ל"ד — ע"ד ע"ה פ"ח קי"ד ק"כ קכ"ו) שמן המעוררים לא הגיע כלל בזיון לציבור זה כי לא הזכירו כלל שמות אך הם בעצמם התחילו לצעוק בקול גדול שהערעור שייך דייקא להם ורק אז התחילו הבזיונות כזכור לכל הרוצה לדעת מן האמת, וענין זה נתבאר היטב בכל הקונטרס בס"ד.

*

עה) ומש"כ שם ד"ה גם כזה"ל ולא נתקררה דעתם עד שהתחילו כפה ובכתב לספר אחרי מיטתם של ת"ח ולהשמיץ את הקדושים אשר בארץ המה, מרן הקדוש זי"ע והגה"צ מצעהלים זצ"ל ועוד שאר גאונים וצדיקים אשר בארץ המה, אשר ייסדו את השחיטה המהודרת הלו

ופירסמו שהכשילו משלשים שנה באיסור כרת את רבנות אלפי ישראל עכ"ל.

כל זה שקר ודבה, ואנו עונים לעומתם אדרבה אתם הם המבזים את כל אותן קדושים בהיותכם תולים בהם את כל הקלקלה על חנם על מנת להכשיר כל פסול, ואתם אומרים שכל זה ההזנחה וההפקרות והשקר והטעראר זה הוא דרכם והולכים בדרך רבינו זי"ע, וכדי בזיון וקצף, ראו איזה השגחה חזקה הנהיג רבינו זי"ע בעירו, וראו את ההפקרות של היום, איך אתם צועקים בלי הרף אין שום יסוד לערעור הלא הערעור על הכלל כולו יצא ולא פרטו את שמכם, ואיך אתם מוכרים סאלאמי בנותכם שאינו מהכשר שלכם (אשר להניקור של אותו מקום לא הי' לרבינו ז"ל שום שייכות אפילו בימיו ומכש"כ אחר שמונה עשר שנה (תשמ"ה) מעת שנחלה בתשכ"ח) והסאלאמי הזה נותנים בכל המוסדות ועל כל השמחות בלי הבדל ולעיל כבר ענינו על טענות הנ"ל בהרחבה. (עו) ואעתיק לך מקונטרס מצב הניקור ותראה שכתבו ממש להיפוך, וז"ל בפ"ט מהדו"ת דף נ"א.

גילוי דעת

לשאלת רבים הלא בשנת תשל"ט יצא כרוז מכמה רבנים שהורו דאין חשש בניקור והכל בדרך המסורה ויאכלו ענוים וישבעו, וא"כ מה יום מיומים, ברם התשובה מרומז בהשאלה, כי שטר זה מוקדם הוא וכבר נעשה ישן נושן מידי עברו ג' שנים (בתשמ"ב), כי אז היתה הדיון על פרט אחד בלבד, וגם כזה עצמו לא הורצה השאלה לפני גדולי הרבנים כדבעי (ככה שמענו בפירוש מרבנים לוקחי חבל בהאסיפה), ומאז ועד עתה נשתנה הדיון פי אלף באשר נתגלה בשנים הללו כמה ענינים שלא היו ידועין להרבנים שמאז, ויכול להיות שבאמת נשתנה המצב לגריעותא מאז עד עתה (וכפי הנראה בחוש בהגב"ע הנ"ל) ונפרוט כמה מהדברים החדשים שנתגלו עכשיו ולא דנו ע"ז אז.

- (א) מוכרים גם מחלק אחוריים של הבהמה.
- (ב) הזנחת הניקור ברוב ככל החלכים שבחלק הקדמי (בפרטים שלא דנו אז).

ג) אין השגחה כלל על המנקרים (שלא דברו מזה כלל בשנת תשל"ט).

ד) אין הרבנים בקיאים בענין הניקור כלל (וזה נתגלה עכשיו ביותר) וכו'.

ואם כן הסומך על שטר המוקדם שלפני ג' שנים, אחריות אכילת חלב שענשו בכרת שלו ושל ב"ב על כתפו רוכצים כי עפ"י התורה ועפ"י שכל הישר אין לשטר של אז תוקף כלל וכלל.

אגב יש להעיר שזה איזה חרשים כבר נתאספו הרבנים עוד הפעם לדון בענין החלב ונתגלה שם לעיני כל רואה ושומע כי כל הנ"ל (באות א, ב, ג, ד), שריר וקיים. עכ"ל קונ' מצב הניקור.

עז) הרי שלך לפניך שכתבו ממש להיפוך ממה שכתב הפרי תמרים.

עח) אמנם על אסיפת בראשית תשמ"ג אמר שם א' מן הרבנים בזה"ל לאמער זיך נישט נארן שוין דרייסיג יאהר איז נישט דא קיין גיהעריגע השגחה עכ"ל (עיין לעיל ח"א פ"ד).

*

עט) ומש"כ בדף מ"א שע"י הערעור הלכו הרבה תמימים לקנות בשר משארי שחיטות הקלים וריקים, והקולר תלוי בצואר המערערים, כבר ענינו על זה לעיל (חלק א' סוף פרק ט"ז) ראשית, לא היו דברים מעולם, שנית, לו נדע מראש שכך יהי' בודאי, אסור עפ"י הלכה לחוש לזה אלא מחוייבים לעורר ולצעוק, ונתבאר לעיל.

*

פ) ומש"כ הפר"ת (דף מ"א) בזה"ל אחרי חג הסוכות נתכנסו הרבנים הגה"צ חברי התאחדות הרבנים לפי בקשת כ"ק אדמו"ר שליט"א ואחרי משא ומתן ודיונים ארוכים, החליטו לפרסם שאין בעצם הלעז כלום ושלא נתברר שום יסוד להוציא המקולין מחזקתן הראשונה עכ"ל.

פא) אכן נתכנסו וגם נתגלו שם ענינים נוראים הודאות על מכשולים מפי הרבה רבנים א' המרבה וא' הממעיט כנשמע על הטעיף, (ומה

שאומרים שזייפו את הטעיף זה שקר רק קיצרו ולא נשתנה שום ענין. אמנם יש טעיפס הרבה בשלימות והקולות ניכרין היטב קולו של א' וא' בלי שום שינוי ותוספות וגרעון).

פב) וכן מה שכותבים שהחליטו לפרסם שאין בעצם הלעז כלום גם זה אמת שהחליטו כן אלא שלא נחקר הענין ולא נתברר אדרבה דברו שיש מכשולות, והרבנים לא החליטו לפרסם כזאת אך המזכיר עשה החלטות והכריזן מדעתו כנשמע הכל על הטעיף וכתבו על ההחלטה לא נתברר לנו שום יסוד לערעורים, בשעה שלא ביררו כלום, ואח"כ הכניסו מודעה זו לה"דער איד" נגד דעת כמה רבנים והלכו אותן רבנים עצמן לבית הדפוס לעכב הכרוז ולא נשמעו דבריהם והוציאו אותן רבנים כרוז בלי חתימת שם שאותו הודעה אין לו תוקף וכבר נתבאר כל זה לעיל.

פג) ומש"כ וביקרו בהרבה חנויות וראו שכל המנקרים הם מומחים ובקיאים במלאכתם וכו' עכ"ל אנו משיבים לא זו הדרך לחקור כי ידעו כל האטלונים והיו מוכנים לזה ואין לחקירה זו שום ערך לא עפ"י תורה ולא עפ"י שכל, ואילו את האמת היו מבקשים ה' להם לחקור בשתיקה ובלא יודעין כדרך שעשו המעוררים, ומה גם אשר מקודם מכריזים בלי הרף בקולי קולות שהכל טוב ומבזים ורודפים את המעוררים בכזיונות עצומות ונוראות ואח"כ אחר שכבר פסקו והחליטו הולכים לברר ולדרוש, דרישה זו למה, ממנ"פ אם ידעתם שהכל טוב למה הצרכתם לחקור, ואם ה' לכם ספק שהצרכתם עדיין לחקור איך הכרוזתם בלי הרף שאין שום יסוד לערעור — והכל נתבאר לעיל.

פד) ומש"כ גם סידרו שיהי' השגחה על כל הקצבים עכ"ל.

גם זה שקר, שלא קיבלו עליהם את ההשגחה המעוטה הזאת (שנכנסים פ"א בשבוע להחנות) אלא ג' חנויות והשאר עומדים כמקדם והפרי תמרים מכשיל בזה את הרבים עם שקר מפורסם.

פה) אבל הרי לנו עדות פיהם שעכ"פ עד אז לא ה' שום השגחה על הרבה חנויות, וכל בר דעת אפשר לו לשער איזה פנים יש לכשרות בלי השגחה, וזה לבדו די להכריע את השאלה האם יש יסוד לערעור או אין.

(פו) ולעיל מזה טוענים (נשמט מן הסדר) וז"ל, שהפיעו את הקר' מצב הניקור בארה"ב ברחבי העולם אף במקומות הנידחות כדי להשמיץ בזה את ריח יראי ה' עכ"ל.

אנו משיבים, לא כי אלא להציל את העם ממכשול, שהרי הגה"צ המעורר שליט"א במכתבו בפרק המכשולות אות י"ב כותב בזה"ל. כל הבשר הנמכר לחנויות (האלסעיל) בכל קצווי עולם נשלח בלי ניקור כלל ונמסר לבעלי חנויות שרובם (מחוץ לשכונות החרדים וכו') קלים שאינם נאמנים כלל שינקרו הבשר, והמון הקונים סומכים על זה שהבשר הנמכר הוא משחיטת גלאט שבברוקלין, ולא עולה על הדעת לסתם אדם שיש חששות של חלב ושצריך ניקור ובקאות ונאמנות בזה. עכ"ל

הרי שהוצרך להודיעם שיש ענין של ניקור ושיש מכשולים שיזהרו, אמנם בעלי הפרי תמרים כן הכשילו את הרבים בזה ששלחו את הפרי תמרים לכל קצווי העולם אף למקומות הנידחים להכחיש את כל הערעור שהכל שקר, אע"פ שידועים את האמת המר הזה שנשלח בשר בלתי מנוקד למקומות הרחוקים וככל הנזכר בהמכתב.

*

(פו) בדף מ"א מביאים קטע מכרוז התאחדות הרבנים והשמיטו את מה שאינו טוב להפאליטיקע וכנ"ל ח"א פרק א' השתלשלות הענינים אות רל"ז עד רמ"ז.

(פח) בדף מ"ב מביאים כרוז כי"ד המיוחד ובתוך הדברים כותבים שעומדים באמצע קביעות משגיחים (והוא עדות חתומה שעד אז לא היו משגיחים) אמנם למעשה לא נתמנה אלא אחד ורק ג' חנויות קיבלו אותה השגחה שנכנס אותו משגיח פעם אחת בשבוע (לערך) וזה כל ההשגחה, והשאר נשאר כמקדם, (והפירמע הגדולה הידועה אינו תחת השגחה זו).

(פט) בדף מ"ג מסופר מנסיעת השני מנקרים לארה"ק ועמידתם לפני הסמכות דשם וענין הגב"ע ודברנו ממנו לעיל ח"א פרק א' השתלשלות הענינים אות רע"א ולהלן.

(צ) ומש"כ ונתברר בכירור גמור שמנהג אבותינו בידינו בלי שום שינוי עכ"ל כבר הארכנו לעיל (שם) לשאול איך נתברר משני מנקרים על

כולם דלמא השאר לא כך עושים, גם איך נתברר על אותן שני מנקרים גופא, כי אע"פ שיודעין המלאכה אולי התרשלו בעבר ויתרשלו להבא, ואיפה הוא הבירור הגמור.

*

(צא) עוד כותב הפר"ת ונתברר בבירור גמור ששקר כפי האומרים שמצאו י"ב מיני חלבים אסורים, עכ"ל, כל ישר יצחק, מה נתברר מאותן שני מנקרים על המצב באמעריקא וכי אם אותן שני מנקרים יודעים לנקר כבר אין מציאות למכשולים, ואכן הפרט יעיד על כלל דבריהם, עד כמה אין בהם יושר ואמת.

(צב) וכותב הפר"ת ונתברר בבירור גמור ששקר כפי האומרים שמצאו י"ב מיני חלבים אסורים, דרוכם ככולם הם תלויים במנהג וברובם הי' המנהג בכמה ק"ק באירופא כן להקל בהם, וז"ל הראטאקאל של הגב"ע וכו' (מביא כל הגב"ע) עכ"ל.

הנה המעיין בבירור הי"ב חלבים לעיל יראה שרוכם ככולם אסורים ויש איסורי דאורייתא ורק אחרים תלויים במנהג ואין אנו רשאים לתפוס המנהג הקל כדנחבאר לעיל בס"ד, אמנם שם לפני הב"ד ועמידת המנקרים לפנייהם לא נתברר אפילו לפי דבריהם שהוא מנהג כי הגביית עדות הוא נגדם כמו שנחבאר לעיל על המקום בכל אחד מן הי"ב חלבים, והם כותבין כאן בלשון כאילו הגב"ע מסייעם (כי ההמון אין מבינים כלום ואפילו הת"ח רק אחר עיון גדול תופסים, כי אין הענין ידוע) ואינו, אלא הוא נגדם.

*

(צג) בדף מ"ד אות ג' כותבים על שם ריל"ו שבסאטמער לא היו מוציאים את הסחוס הי"ג וזה אינו, כי הוא נגד כל הספרים וכל המנקרים בלי חולק, וכן העיד שם רי"ג ורג"פ שמקומם הסירוהו וכבר נחבאר לעיל ענין ב' אות א' ולהלן היטב בס"ד, והפר"ת תולה ומייחס דברים לזקן אחד שאינו מגדולי הדור ועושה ממנו תורה שלימה נגד דין מפורש, והפר"ת עצמו בדף פ"א מדבר רק מסחוס י"א וי"ב ואין מזכיר י"ג והלא זה עיקר בהגב"ע שנחלקו ריל"ו ורג"פ ורי"ג, ומשמע שבכוונה השמיט הכותב י"ג כי הרגיש שזה יתר על המדה.

*

(צד) בדף מ"ה כותב שם ריל"ו בזה"ל בנוגע לכבד, בצד הכבד שהמרה תלוי' בה הורידו כל השומן וכו', בצד הב', היינו בגב הכבד לא היו מוציאים שום דבר ושום הייטל, גם בצד אצבע הכבד (הנקרא דומע"ן) בשיפולו לא היו מוציאים שום דבר, — עכ"ל עדות ריל"ו — ורי"ג אומר — בארה"ב כן מורידים הקרום שבשיפולי צד העבה של הכבד הנשאר שם לפעמים מחלב הכליות עכ"ל הגב"ע.

(צה) הנה מה שאמר רי"ג הוא מן הדין ומפורש בזבח שמואל (חלק הפנים אות ח') בא"ד וז"ל אבל מ"מ אותה החתיכה הדבוקה בחלב הכליות כגון חתיכה היותרת שיש בהכבד היינו אצבע הכבד שקורין כל"א דומי"ן וגם מעט בכבד הדבוקה שם לפי שחלב הכליות מונח באמצע בין הכבד ובין החתיכה יותרת צריך לנקר מן החלב הדבוק בו כי רוב פעמים נמצא שם חלב מן הכליות עכ"ל.

ולעיל מזה כותב בזה"ל ונוטל הכבד וכו' וצריך לחתוך אותן הגידין והקנוקנות באותו צד שהמרה תלוי' בו, וכשחותכין המרה צריך לחתוך החלב הדבוקה בה עכ"ל.

(צו) (ומש"כ בפר"ת דף קל"ט שזה רק משום גזירה ולא קיי"ל כן, ובדף קט"ז ג"כ מבלבל הענין, כבר נתבאר בקונטרסים אחרים שזי"פו ושהזיוף גלוי, וכן מש"כ בדף קל"ט וכן נהגו בתפוצות ישראל ג"כ אינו אמת והתירו את האיסור).

(צז) ונתפרסם בקונטרסים צילום מקונטרס בשם לקט שושנה שיצא לאור בסאטמער תחת נשיאות מרן רבינו זי"ע בשנת תרצ"ד וגם כתב לו מכתב חיזוק למען פרנסת המו"ל (מכתבים דברי יואל קצ"ה) ומתארו בזה"ל ידידי הרכ הגאון חו"ב חכם וסופר אשכול הכופר בר אוריין ובר אבהן קדישין ממשפחת כהנים וגדולים וגאוני ארץ כש"ת מוה"ר שמואל הכהן שווארץ נ"י מפה עירנו, עכ"ל רבינו ז"ל.

ובשנה ו' גליון ב' סי' י"ט כותב בזה"ל.

לאפרושי מאיסורא

להתורדע ולהגלות להעומדים על הפקודים להשגיח בעניני ניקור כי השמנונית שעל הכבד הוא אסור מדין חלב גמור דמלבד מה שמבואר בספרי ניקור, דבאותו צד שהמרה תלוי' בו חלב הדבוק שם הוא חלב של היתר (היו"ד בסגו"ל וכן

הת' בסגנו"ל והוא חלב דאייתרא הנזכר בחולין דף נ' ע"א ונפסק בש"ע יו"ד ס"ד סי"ד שאסור ועיין בב"י שבקיבה שאסור, עוד נשרש ונצמד שם מחלב שעל בית הכוסות שהוא השמלה שקורין פרוסה שענוש כרת ר"ל, ויען כי הכותב דיבר עם איזה משגיחים ולא חלו ולא הרגישו שיש שום איסור בשמנונית הכבד אפילו מטעם הא', ומלתא דשכיחא שהנשים לוקחין מהדקות הדיאה והכבד מחובר כמות שהוא ולא כו"ע דיני גמירי ע"כ צריך לעורר ולהזהיר על זה להסיר המכשלה הזאת מקרב ישראל.

עכ"ל

צח) הנה בגב"ע הנ"ל כותבים בעצמם שאף בארה"ב יודעים מהחלב הכליות המונח על צד העב של הכבד (המבואר בזבח שמואל הנ"ל) ואיך כתבו ע"ש ריל"ו כאילו הוא מעיד שבעיר סאטמער לא הסירו את חלב הכליות הזה וניתן לאכילה רח"ל, ובקונטרס הנ"ל מבואר שיש חלבים על הכבד חוץ ממקום שהמרה תלוי בו ומחוייבים להסירו וכך נהגו בסאטמער.

*

צט) אחר הגב"ע מסיימים הסמכות דשם וחותרים ולהלן נביא לשונם ומה שיש להעיר עליו, וכן ברף מ"ו מביאים מכתב מאותו סמכות ותוכנו אחד עם הסיום הנ"ל ולעיל ח"א פרק ב' (אות י"א ולהלן) הארכנו להקשות.

ק) אמנם הפרי תמרים דף מ"ו בראש העמוד פותח בזה"ל אח"כ הוציאו הב"ד כרוז גדול שאסור להרהר אחר סדר הניקוד של שחיטת היראים בארה"ב שהב"ד כדת וכדין והמוציא לעז על זה עתיד ליתן את הדין עכ"ל — הנה בזה מסייעים את הענין לצדדין לדבר על "סדר ניקוד" ולהתעלם מן הצעקה האמתית שיש "מכשולים" וזה המשך למה שהתחילו בקיץ תשמ"ב להסיע המדובר ממכשולים על סדר ניקוד וצלע י"ב ומנהגים, כמו שפרסם אחד בארה"ק עיין לעיל, וזה שקר, אין מערערים על הראשונים אלא על שאין עושים היום כראשונים, זהו הצעקה.

קא) ברף מ"ה בסיום הגב"ע כותב הסמכות בזה"ל והכל הי' למראה עיני הבד"ץ בפועל ובאופן מוחשי בחלקי הבהמה מחלק הפנים עד שלא

נשאר כל ספק שהניקור באטליוזים החרידים בארה"ב הוא כפי שנהגו במקומותיהם תחת הנהגת גדולי ישראל הגאון"צ שרפי קודש נכב"מ וזי"ע במקומותיהם, וחלילה להוציא לעז ח"ו על ניקור זה, וכבר כתבנו באזהרתיו (באזהרתינו) שחתמנו עליו בכ"ד מרחשון תשמ"ג חומר העון והאחריות של המערערים על זה רח"ל, והשומעים לדברינו יתברכו ויוושעו, ונזכה לראות במהרה בבנין בית מקדשינו ותפארתינו ונאכל שם מן הזבחים בביאת גוא"צ בכ"א, המצפים לישועת כלל ישראל ה..... דפעה"ק ת"ו חתומים השש חתימות.

קב) מש"כ עד שלא נשאר כל ספק שהניקור באטליוזים החרידים בארה"ב הוא כפי שנהגו במקומותיהם תחת הנהגת גדולי ישראל וכו' עכ"ל זה איום ונורא שהרי מכשירים בסתמא אטליוזים כלתי ידועים בשמות את כל מי שבשם חרדים ייקרא בלי שידעו טיב ההשגחה והניקור — הא חרא — ועוד, שלא נתברר להם מאותן שני מנקרים על שאר מנקרים ועל שאר אטליוזים כלום ואפילו על אותן שני מנקרים עצמם לא נתברר להם אלא לכל היותר שיודעים הניקור ותו לא מידי ואולי נתרשלו ולא עשו מה שיודעים, והם מתירים הכל וגם מאיימים על המעוררים שעוררו בסתמא, ואע"פ שמאיימים רק על מי שמערער על סדר הניקור המכואר לעיל בהגב"ע, אבל הפרי תמרים וכן העולם הנמשך אחריהם מפרשים זאת לקפח את כלליות ההתעוררות והמעוררים ולשם זה ניתן המכתב לכתחלה שהרי נתנוהו למכחישי הערעור המכחישים הכל והם הוציאוהו, וכך ידע כל העולם וצעקו בקולי קולות.

קג) וכך כותב הפרי תמרים דף מ"ג בפירוש וז"ל ונתברר וכו' ששקר וכו' עכ"ל וכן הרעיש ה"דער איד", ורבבות עשו מעשה על פי זה ואכלו, ונתני המכתב ידעו מזה הדק היטב כי הודיעו להם שעל חשבון מכתבם אוכל ההמון וגם טענו אתם על זה היתכן, ואעפ"כ לא ראינו שום הכחשה או פירוש על מכתבם, וכבר הרבינו להקשות לעיל ח"א פרק ב' אות י"א ולהלן.

קד) והנה אם האברכים בעלי הפר"ת כתבו זאת הוא ג"כ מכשול נורא להחטיא הרבים ויתנו את הדין, אבל אם סמכות מפורסמת כותב ומפרסם כך על זה שמים וארץ זועקים על זה ידעו כל הדוים להיבן הגענו.

קה) כדף מ"ז מביאים את הידוע, שנסע ד' שעות להכתיר את צורר היהודים כעגין שידבר בשם כלל ישראל לפני האומות, (ומרן זצ"ל בשמעו זאת בחולשתו קפץ מן הכסא) ושנתן מכתב להתיישב בעמנואל, ושקיבל הרבנים הציוניים (שאפילו כמה אגודיסטן התנגדו) ושעומד תמיד בפרהסיא לעיני העולם לעזור המדינה הציונית בכל הזדמנות ומאשר תמיד שאכן מדינה זאת "ישראל" היא (לכד מפסקיו הנוראים הידועים) וכל זה לא מנע את בעלי הפרי תמרים מלהביאו לסייעתא, אך על המעוררים צועקים שהתחברו לציונים.

קו) כדף מ"ח מביאים המכתב הידוע מא' מן הסמכות דארה"ק עיין ח"א פ"ב אות י"ב ומה שהשבנו עליו.

קז) כדף מ"ט מביאים שני מכתבים מבעל המכשיר עיין אודות זה ח"א פרק א' השתלשלות הענינים אות פ"ה פ"ו קפ"ט ולפני קפ"ט.

קח) כדף נ' מביאים המכתב מלאנדאן עיין פ"ב אות ס"ח המכתב ותשובתינו.

קט) כדף נ"א מביאים מכתב גלוי מא' המכשירים עיין ח"א פרק ב' (אות א') ותשובתינו.

*

קי) גם כדף נ"ב דוקרים כלשונם ומכזים כדרכם בזה"ל הרשעים כים נגרש וכו', ואח"כ כותבים בזה"ל והפיצו כתבי פלסתר לערער על פס"ד ה.... באומרם שאין כאן מדובר ממנהגים אלא מחלב דאורייתא מה דלכ"ע הוי חלב, עכ"ל, — וגם זה שקר כי מתחלה ה' זאת הטענה ולא רק אחר פס"ד ההוא השמיעו דבריהם, אמנם אותו פס"ד אינו לענין כלל, ואין לו שום מובן, כאשר הארכנו לעיל.

קי"א) ומש"כ וטענה זו אינה אלא עם הארצות וטפשות כי כל הרואה רשימות הי"ב חלכים רואה שרוכם ככולם נפרטו בהגב"ע הנ"ל והיו מקומות שנהגו בהן להיתר ואף בענינים שבק"ק לא נהגו בהן להיתר היו קהילות אחרות שנהגו בהן להיתר וכולם יש להם מקור בדברי הפוסקים כאשר יבואר בחלק הכירורים עכ"ל.

קי"ב) כוללים שקרים ומרמה, כי אכן נפרטו הי"ב חלכים בהגב"ע אבל לא להיתר אלא לאיסור, ושנים או שלשה דברים שזכר בהגב"ע להיתר

או לתלוי במנהג הלא גם הגה"צ המעורר כך עורר שחלוי במנהג, (וגם בזה יש חילוקי דיעות אם תלוי במנהג ואם מנהג אונגארן הי' להחירא, עכ"ל) עוד מרמה יש כאן שאם תתפוס אותם הלא בהגביית עדות מוזכר לאיסור, התירוץ עומד מוכן שבקהילות אחרות נהגו היתר, שהרי אינך יכול לפרוח לאותן מקומות למפרע ולהתוודע אם זה אמת, שהרי אין צריכים אפילו לציין איזה מקומות היו ומה שמם, ומה גדולה החוצפה אחר שנתלו לגמרי בהגב"ע, וכשהגביית עדות להיפך, אינם זקוקים להגב"ע אלא יש להם מקומות אחרים.

ואותו ענין עצמו עם הפוסקים הם זייפו וכלכלו עד שנתהווה להם פוסקים (כמו שנתכרר בקונטרסים שיצאו לאור) ומעתה יש להם מקומות ופוסקים, ויכולים לכתוב בזה"ל היו קהילות אחרות שנהגו כהן להיתר וכולן יש להם מקור בדברי הפוסקים עכ"ל.

*

קיג) ומש"כ הרשעים הללו הפיצו הקלטות מטעיפ רעקארדער מזויפות ומקוטעות מאסיפת התאחה"ר כאילו גם הרבנים מודים שמצאו חלב עכ"ל כל הפוסל במומו פוסל.

אין הטעיפס מזויפות ולא מקוטעות אלא מופץ טעיפ שלם וניכר שהוא אמת לכל שומע, ועוד מופץ טעיפס מקוצרים ולא נשתנה בו שום ענין כאשר השומע יוכל להוודע בשמעו את שניהם, ובהם מתגלה הרכה מן האמת.

★ ★ ★

קיד) הארכנו אולי יתר על המדה ובוזה נסתיימה ההקדמה והתשובות עליה, ונסיים בתפלה נפשי ישובב ינחינו במעגלי צדק למען שמו (צדק נקרא שורת הדין בלי לנטות ימין ושמאל דהנה במקום שאפשר להחמיר ולצאת מן הספק, הוא בא יתר בניקל לצאת מן המבוכה, אבל אם הוא גדר מזה וגדר מזה ואי אפשר לעבור לא' מן הצדדים כגון בענינינו שקשה לדבר וצריך לדעת הגבול, וגם אי אפשר לשתוק, בזה צריך רחמים לכון האמת וצריך זכות, וכיון שאין זכות, מבקשים למען שמו, ינחינו במעגלי צדק למען שמו), הורינו ה' דרכך אהלך באמתך, ובזכות העמדת תורת אמת נזכה בקרוב להתגלות האמת ויתגדל ויתקדש שמי' רבא.

ישוב לשון רש"י בדרה ח' ובדרה צ"ג בענין קרמי דכפלי

(א) בענין קרמי דכפלי נמצא לכאורה סתירה בלשון רש"י, דבחולין דף ח' ע"ב ד"ה מפסיק כתב רש"י דקרום הכסלים עב וחזק הוא, ובדרה צ"ג ע"א ד"ה בשר כתב דדק וקלוש הוא.

(ב) ונלענ"ד לחרץ, דבאמת שני קרומים יש על חלב הכסלים, א' עב וחזק וא' דק וקלוש, וכמו שנתבאר לעיל, ובדרה ח' מדבר מן העב ולא הזכיר שם את הדק דלפי הענין הצורך שם להזכיר את העב דייקא ובזה די ואין צורך להזכיר גם הדק ובדרה צ"ג שייך להזכיר הדק ואין צורך להזכיר העב.

ונבאר בס"ד, ז"ל הגמרא דף ח', אמר אמימר משמ' דרב פפא לא ליסחוף אינש כפלי עילוי כישרא דדאיב תרבא ובלע כישרא אי הכי כי תריצי נמי דאיב תרבא ובלע בשרא, (ומתרג' קרמא מפסיק מתחאי אי הכי מעילאי נמי קרמא איכא אידי דממשמשא ידא דטבחא מפתח, ע"כ, ופרש"י לא ליסחוף אינש כפלי, כל הכסלים שחלב הכליות דבוק שם לא יהא כופה אותם על גבי בשר אחר שהחלב מוטל על הבשר ומתחמם חב על הבשר: כי תריצי נמי, כשהן מונחים על הדף כדרך החלב למעלה הא בלעי כפלי גופייהו מחלב הדבוק בהן: קרמא, קרום טיל"א: מפסיק בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלין מן הכסלים שקורין פלאנק"ש ועב וחזק הוא לכך אסור שחלב נבלע בו אבל אין נבלע כל כך שיהא זב לבשר שתחתיו: מעילאי נמי, כי סחיף להו על גבי בשר איכא קרמא מפסיק שאין חלב שאין לו קרום דק מלמעלה: ממשמשא, מניי"ר: מפתח, לשון פתוח אותה פתים, עכ"ל.

(ג) והביאור, דנתבאר לעיל שחלב הכליות הוא היותר פנימי בחלל וממנו ולחוץ הקרום העב שעל הכסלים ואח"כ חלב ואח"כ הקרום הדק ואח"כ חלב הכסלים ואח"כ בשר, ואמר דלא יניח הכסלים דהיינו דופן הבשר (וכל הנזכר) עם חלב הכליות הדבוק בו על בשר אחר באופן שחלב הכליות יהי מונח על אותו בשר אחר, כדי שלא יבלע הבשר מן החלב, ומקשה, א"כ נחשוש גם על הדופן עצמו שיבלע מחלב הכליות שעליו, (ואין הקושיא שיבלע מחלב הכסלים אלא מחלב הכליות) ומשני, שהקרום העב שעל הכסלים מפסיק בין חלב הכליות להבשר, ולזה פדש"י שעב וחזק הוא ולכן מפסיק (ובזה די להפסיק ואין צורך בעוד קרומים לכן אין מזכיר רש"י הדק) ומקשה א"כ גם כשמניח חלב הכליות על בשר אחר לא יבלע אותו בשר דיש קרום דק על החלב, ומשני שאותו קרום מחמת דקותו נקרע (מפתח) ממשמוש היד משא"כ קרום הכסלים שהוא עב וחזק זהו ביאור הענין.

(ד) וכן מוכח בראב"ן חולין סי' ר"ח ז"ל ואמר אמימר לא יכפול אדם הכפלים

שהן מתנים שעליהם חלב הכליות על גבי בשר דילמא דייב תרכא ובלע כשרא משום דקרום שעל החלב אנג דמשמש בו יד הטבח מיפרת אבל למקום שנדבקים הכליות אל הבשר שתחתיהן לא דקרמא מפסיק ולא מיפרת עכ"ל הרי מבואר דכשמקשה כי תריצי נמי כוונתו על חלב הכליות ולא על חלב הכסלים ועל זה בא התשובה קרמי מפסיק והיינו קרום העב שעל הכסלים.

(ה) אבל בדף צ"ג מדבר רש"י מן הקרום עב ולבן הנמשך ויוצא מבשר הדק (הראפאלע וטריפה קאלנער) ולמעלה ממנו (פי' לפנים ממנו לצד החלל) סמוך לו ודבוק לו מלמעלה נמצא הקרום הדק (הקרום הדק כשמגיע להקרום עב ולבן הם מתחברים כמעט לאחד ובקושי אפשר להפרידם אמנם מהלאה להקרום עב ולבן ניכר הקרום הדק לעצמו) ורוצה רש"י לציין שזה הקרום עב ולבן אינו הקרמי דכפלי המוזכר בגמרא להלן אמנם הקרום דק הדבוק עליו ונמשך להלאה בכל הכסלים הוא כן הקרמי דכפלי ולא הזכיר רש"י את הקרום העב כי אינו שייך להענין כי כל כוונתו רק להוציא את הסמוך לאותו קרום עב ולבן והוא הדק, ובוה יתיישבו שני המקומות (דף ח' וצ"ג).

(ו) אבל הים של שלמה חולין פרק א' סי' י"ד דרך אחר יש לו בסוגיא זו ואינו מפרש על חלב הכליות גם אינו מפרש הכוונה כפלי עליו' בשרא דהיינו לכפות כל הדופן על בשר אחר, אלא מפרש כפלי היינו חלב הכסלים בלא הדופן (ולא כרש"י דכתב כל הכסלים והיינו החלב עם דופן הבשר) וז"ל, אמר אמימר לא ליסחוף אינש כפלי עילו' בשרא פי' לפרוש הכסלים בעודן חם על הבשר לנוי בעלמא (פי' דהחלב לבן והבשר אדום וכשפורש הלבן על האדום הוא נוי — המעתיק) דחיישינן שמא אידי דממשמש ידא באותו קרום שתחת חלב הכסלים שהוא דק וקליש יהי' נפחת ויזוב לתוך הבשר עכ"ל, ופירוש זה לקוח מן הסמ"ג ל"ת קל"ח יעוי"ש.

המתבונן יראה דלא מיירי מן הקרמי דכפלי (כדי שלא יקשה איך קורא לו דק וקליש בשעה שדש"י קורא לו עב וחזק) אלא כל חלב יש לו קרום דק לכן חלב המונח תחת השני קרמי דכפלי העב והדק שהוא חלב הכסלים, לאותו חלב עצמו יש קרום בינו לבין הבשר וכשהסירו מן הבשר וממשמש בו הוא נפחת ונקרע לכן שוב לא יניחנו בחזרה על הבשר, וביאור הסוגיא דמקשה (לשיטת היש"ש) בעוד החלב על הבשר ג"כ נחשוש שיבלע הבשר מחלב הכסלים ומשני דקרמא מפסיק דהיינו (לא הקרמי דכפלי לא העב ולא הדק אלא) החלב עצמו יש עליו קרום דק והוא מפסיק ומקשה א"כ גם כשהסירו יניחנו בחזרה שהרי הקרום מפסיק ומשני שכבר נקרע במשמוש היר משא"כ כשעדיין לא הסירו זה דרך היש"ש בביאור הגמרא דף ח' לא כדרך רש"י (אלא כסמ"ג) אמנם בעצם הקרמי דכפלי אינו חולק על דש"י דגם להיש"ש נקרא קרמי דכפלי אותם שני קרומים העב והדק כמו

תיקונים והשמטות

קצת תיקונים בציוני מראה מקומות, וכן כמה מ"מ חדשים ממקום למקום בפנים
הקונטרס

- (א) עמוד מ"ד שורה ב', כדלקמן — עמוד מ"ה אות ל"ה ולהלן.
(ב) ע' נ"ז אות פ"ו סוף או"ק א', לקמן — ע' ס"א אות ק'.
(ג) ע' נ"ט אות צ"ה סוף שורה ראשונה, ט' — לעיל ע' כ"ד.
(ד) ע' ס' אות צ"ז סוף שורה ראשונה, י' — לעיל ע' כ"ד.
(ה) ע' ס"ו סוף אות קכ"ד, ולהלן — ע' ס"ט אות קל"ט, ע' ע"ו אות ק"ס, ע' צ"ג אות דט"ו.
(ו) ע' ע"א אות קמ"ט שורה ראשונה — לעיל ע' כ"א (וכל הדיבור צ"ל באותיות כמו אח"כ כי כ"ז העתקה מהמכתב).
(ז) ע' ע"ב סוף אות ק"נ, כדלהלן — ע' פ"ו אות קצ"א, קצ"ב.
(ח) ע' ע"ד שורה ח', לעיל — ע' נ"ג אות ס"ט, ע"א ע"ג. ובע' מ"ח אות מ"ח.
(ט) שם שורה ט', לעיל — ע' ל"ז אות י"ב או"ק ב'.
(י) שם סוף אות קנ"ה, להלן — ע' פ"ט אות קצ"ח.
(יא) שם סוף אות קנ"ו, להלן — ע' ע"ז אות קס"ו.
(יב) ע' פ"ב אות קע"ו שורה ג' — לעיל ע' כ"א.
(יג) ע' צ' סוף אות ר"א, להלן — בפרק י"ג.
(יד) ע' צ"ג אות רט"ו שורה א', לעיל — ע' ס"ו אות קכ"ד, ע' ס"ט אות קל"ט.
(טו) שם בסוף הע' אות קמ"ז — צ"ל קנ"ד.
(טז) ע' צ"ז אות ר"ל, לקמן — ע' צ"ח אות רל"ז.
(טז) ע' ק"ב בסוף הפרק, להלן — ע' קי"א אות רע"ח.
(ח) ע' ק"ח אות רס"ג שורה ד', ולקמן — ע' רמ"ג אות י"ז ולהלן.
(יט) ע' קי"א אות רע"ט שורה ב', פרק ו' — ע' רכ"ג מאות י"ג ולהלן.
(כ) שם שורה ו', לקמן — ע' רכ"ב אות ט' ולהלן.
(כא) ע' קי"ז אות רצ"ג שורה א', התקיים — בעיר לאנדאן.
(כב) ע' קמ"ז סוף אות צ"ט רל"ג כו' רכ"ג — צ"ל רמ"ד כו' רל"ז.
(כג) ע' קנ"ג סוף אות קי"ז, פרק י"ג — צ"ל פרק ט"ז אות ל"ה ולהלן (ע' של"ה).
(כד) ע' קפ"ה בהתחלת פרק ד' — צ"ל הערות על אסיפה זו ע"ל מע' צ"ח ולהלן.
(כה) ע' רי"ד סוף אות י', לקמן — ע' ק"ז אות רנ"ח. ע' רע"ה אות כ'. ע' ר"פ אות ו', ז'. ע' שכ"ח אות ב'.
(כו) ע' ר"כ אות א' שורה ה', לעיל — פרק א' ענף י"ד (ע' צ"ה ולהלן) ובפרק ד', ועוד.
(כז) שם אות ב' שורה ג', לקמן — פרק ז' (ע' רמ"א ולהלן).
(כח) ע' רכ"ב סוף הע', לקמן — ע' רצ"ב אות כ"ד. ע' ש"א מאות ט"ו ולהלן.
(כט) ע' רכ"ד סוף אות טו"ב, ולקמן. ושם אות ח"י שורה א', דלקמן — ע' ת"נ אות מ"ו ולהלן.

- (ל) ע' ד"ל אות קטן ו' שורה ב', לעיל — ע' רכ"ה אות כ"ב.
 (לא) שם סוף או"ק ח', לעיל — ע' רכ"ז אות כ"ה.
 (לב) ע' דל"א שורה א', שנדבר — לקמן פרק י' ובחלק ב' עיי"ש.
 (לג) ע' רל"ג סוף אות מ"ו, ולהלן — ע' רל"ה מאות נ"ב ולהלן. ובע' שכ"ה אות מ"ח.
 ובע' שכ"ז ד"ה אבל.
 (לד) ע' רס"ט סוף אות כ"א, לעיל — ע' רס"ז אות ט"ו ולהלן, ועי' לקמן ע' שכ"א.
 (לה) ע' רע"ט אות ב' שורה ד', כדיתבאר — בפרק י"ד.
 (לו) ע' רצ"ב סוף אות כ"ד, מפורש — ע"ל ע' ש"א אות ט"ו ולהלן.
 (לז) ע' ש"ב שורה א', לעיל — ע' רצ"ב אות כ"ד.
 (לח) ע' ש"ז אות ל"ז קרוב לסופו, שיתבאר — לק' פ' ט"ז ענף א' ופ' י"ז.
 (לט) ע' שט"ז סוף אות ח' — ע"ל ע' ט"ו אות י"ג מראה מקומות ע"ז.
 (מ) ע' שכ"ח סוף אות ב', לעיל — ע' ק"ז אות רנ"ח. ועי' ר"פ אות ר', ז'.
 (מא) ע' שני"ה אות ו' שורה ו', ולעיל — צ"ל בח"א פ"א אות רל"ז.
 (מב) ע' שני"ח אות י"ז שורה א', לעיל פרק א' — צ"ל בחלק א' פ"א.
 (מג) ע' ש"פ אות י"ג, הסכמות — צ"ל וע"ל ע' תט"ו אות י"ב מש"כ אודות קר' זה.
 (מד) ע' ת"ב סוף אות כ"ב, ל"ו, ל"ז, ל"ח, ל"ט — ובהדפסה זו כאן הוא בע' תקי"ג עד תקי"ז.
 (מה) ע' ת"כ שורה ד', לעיל אות נ"ט — צ"ל אות כ"ב אות קטן ה' (בע' שע"ג).
 (מו) ע' תל"ז סוף אות ח", לעיל — ע' מ"ח אות מ"ח ולהלן. ובע' נ"ג, ונ"ד. ע' קל"א
 אות ל"ו. ע' שס"ד אות כ"ז.
 (מז) ע' תל"ט סוף אות ח', עיין — עי' ע' ל"ז. ע' מ"ב. ע' מ"ד. ועוד הרבה שם.
 (מח) שם סוף אות ט', ולעיל — עי' בע' ע"ד אות קנ"ו עד אות קס"ח.
 (מט) ע' ת"מ שורה ג', לעיל — עמוד פ"א אות קע"ד (וע"ש בע' צ"ד אות רי"ח).
 (נ) שם סוף אות י"א — ע' ק"ז אות רנ"ח. ע' ר"פ אות ו' ז'. ע' שכ"ח אות ב'.
 (נא) שם סוף אות י"ב, לעיל — ע' מ"ח אות מ"ח. ע' נ"ג ועי' נ"ד. ע' צ"ו אות רכ"ד.
 (נב) ע' תמ"ח אות מ' שורה ג', של"ט — צ"ל ע' תמ"ג אות כ"ג.
 (נג) ע' תס"ב סוף אות ע"ט, לעיל — ע' של"ה מאות ל"ה ולהלן (ובשורה קודם לזה לו
 צ"ל לא).
 (נד) ע' תס"ג סוף אות פ"ב, לעיל — ע' צ"ז מאות ר"ל עד אות רל"ה.
 (נה) שם סוף אות פ"ג, לעיל — ע' צ"ט אות רל"ח עד אות רמ"ה.
 (נו) ע' תס"ד סוף אות פ"ו, רמ"ז — צ"ל רמ"ה.
 (נז) שם בסוף העמוד, (שם) — צ"ל בחלק א' פרק ב' מאות כ' ולהלן (ע' קכ"ז).
 (נח) ע' תס"ז אות ק' קרוב לסופו, עיין לעיל — ע' נ"ט אות צ"ד.
 (נט) ע' תס"ט סוף אות ק", לעיל — ע' קכ"ז אות י"ג ולהלן.
 (ס) ע' תפ"ב בהקפעת ד"ה (בדף ט') — צ"ל י"ט.